

YAPRAKLAR Evi

MARK Z. DANIELEWSKI

“Danielewski insanı gerçekten korkutan, etkisi tokat gibi olan hikâyesine çok hoş, sık sık da çok gülünç olan bir alay katarak akademik eleştiriyi hicvediyor.”

—*The Guardian*

“Şeytani bir dehanın eseri olan bu kitabı insanın göz ardı etmesi, elinden bırakması, okuyup bitirdiğine kanaat getirmesi imkânsız. Doğrusunu isterseniz, kitabı alıp da belli bir sayfaya geldiğinizde beni orada *The Fly*’daki Vincent Price gibi küçülmüş bir hâlde bulabilirsiniz; kitabın kin dolu güzel sayfalarıyla örülü ağına takılmış, hâlâ da oradan kurtulamamışımdır.”

—Jonathan Lethem, *Öksüz Brooklyn*’in yazarı

“Danielewski’nin harikulade denebilecek, alışılmadık türden ilk romanı aslında iki romandan oluşuyor; yazar Nabokov’unkine benzer bir oyunla dipnotları aracılığıyla bir anlatıdan öbürüne geçerek bu iki romanı birbirine bağlıyor.”

—*Publishers Weekly*

“Zekice yazılmış, çok korkutucu, girift bir kitap.”

—*The Wall Street Journal*

“Peter Pan’in asıl düşmanının Kaptan Kanca değil de Var Olmayan Ülke olduğunu şöyle bir hayal edin, yahut da Yunus’u yutan balinanın Moby Dick olduğunu; işte o zaman bu kitabın ne anlattığını anlamaya başlayacaksınız. Korkuyla bekleyin onu, sımsıkı tutup kavrayın. Sürükleyici bir okuma.”

—Gregory Maguire, *Lanetli: Batının Kötü Cadısı*’nın yazarı

“Harikulade bir roman. Müthiş bir başlangıç.”

—Bret Easton Ellis

“Melville’in *Moby Dick*’i, Joyce’un *Ulysses*’i ve Nabokov’un *Solgun Ateş*’i gibi, Danielewski’nin *Yapraklar Evi* de son derece iddialı ve çok katmanlı bir eser olup, kapsamının genişliğiyle, verdiği binbir çeşit bilgiyle, biçimsel yenilikçiliğiyle ve katıksız anlatı gücüyle, okuyanları afallatıyor.”

—*San Diego Union-Tribune*

MARK Z. DANIELEWSKI'NIN

YAPRAKLAR EVİ

yazan:

Zampanò

ön söz ve notlar:

Johnny Truant

2. Edisyon

Pantheon Books New York

MonoKL Edebiyat

Yapıtın Özgün Adı: House of Leaves

Yapraklar Evi

Zampanò

Monokl Yayınları, bu yapıtın Türkçe çeviri haklarını William Morris Agency aracılığıyla almıştır.

©Monokl 2017-2027

Bu kitabın Türkçe tasarımı, tipoloji, biçim ve görsel hakları tümüyle Monokl Yayınları'na aittir.

İzin alınmadan hiçbir şekilde kullanılamaz.

©Mark Z. Danielewski, 2000

Çeviren: Gökhan Sarı

Kitap Editörü: Ezgi Yıldırım

Düzeltili: Ayşegül Ergül Aslan

Sertifika Numarası: 22834

ISBN: 978-605-5159-71-9

Baskı Hazırlık: Yeşim Ercan Aydın

Dağıtım: Kırmızı Kedi

Baskı: Karist Baskı Çözümleri

Yeşilköy Mah. Atatürk Havalimanı Cad. Egs Business Park Blokları, B Blok, No: 8/20, Bakırköy - İstanbul

Sertifika Numarası: 22827

MonoKL Yayınları

Uğur Mumcu Mah. Serçe Sok. No:33 D:3

Kartal - İstanbul

e-posta: editor@monokl.net

www.monoklkitap.com

Birinci Baskı: 2018 Şubat

Bu roman kurmaca bir metindir. Gerçek kişilere, olaylara, kurum ve kuruluşlarla mekânlara yapılan atıfların hepsi sadece, kurmaca metne gerçeklik ve inandırıcılık hissi katmak içindir. Diğer isimler, karakterler ve hadiseler ya yazarın hayal gücünün ürünüdür ya da kurmacanın gereğidir, tıpkı gerçek kişilerin yer aldığı, aslında hiç gerçekleşmemiş olan veya gelecekte gerçekleşmesi tasarlanan o kurgulanmış hadiseler gibi. — Ed.

Bu Edisyona Dair Bilgilendirme

Tam Renkli

- Ev sözcüğü mavi renkli, minotor ve ~~çıkartılmış~~ kısımlar kırmızı renklidir.
- XXI. Bölüm'de çıkartılmış tek satır mor renklidir.
- Xxxxxxx ve renk kalıpları.

2 Renkli

- Ev sözcüğü mavi renkle yazılmıştır, yahut da ~~çıkartılmış~~ kısımlar ve minotor sözcüğü kırmızıyla yazılmıştır.
- Braille alfabesi yok.
- Renk kalıpları veya siyah & beyaz kalıplar.

Siyah & Beyaz

- Ev, minotor ve ~~çıkartılmış~~ kısımlar renkli değildir.
- Braille alfabesi yok.
- Siyah & beyaz kalıplar.

Eksik Baskı

- Renk yok.
- Braille alfabesi yok.
- Sergilerde, eklerde ve endekste eksiklikler olabilir.

İçindekiler

Ön söz	vii
Giriş	xi
<i>Navidson Kaydı</i>	I
Sergi Bir - Altı	577
Ekler: Zampanò	585
A – Taslaklar & Bölüm Başlıkları	586
B – İvır	589
C – . . . Zıvır	598
D – Editöre Mektup	603
E – Quesada ve Molino'nun Şarkısı	605
F – Şiirler	607
Ekler II: Johnny Truant	617
A – Çizimler & Polaroidler	618
B – Pelikan Şiirleri	623
C – Kolajlar	633
D – Vefat İlanı	636
E – Three Attic Whalestoe Enstitüsü Mektupları	638
F – Muhtelif Alıntılar	690
Ekler III: Karşı Kanıtlar	703
Endeks	709
Yggdrasil	766

ÖN SÖZ

Yapraklar Evi'nin ilk baskısı el altından dağıtılmıştı ve 21. Bölüm'ü, Ekler II, Ekler III ve Endeks'i içermemekteydi. En uygun çevirilere ulaşmak, bütün kaynaklara düzgünce atıfta bulunmak için elimizden gelen her şeyi yaptık. Bu çabamızda bir kusur ettiyse şimdiden özür diler, gözünüze takılan bütün hata ve eksiklikleri yeni baskılarda seve seve düzelteceğimizi bildiririz.

— Editörler

Bu sana göre değil.

Giriş

Hâlâ kâbuslar görüyorum. Hatta öyle sık görmeye başladım ki, şimdiye değin onlara alışmış olmam lazımdı. Alışamadım. Hiç kimse kâbuslara tam manasıyla alışamaz.

Oradayken, aklınıza gelebilecek bütün hapları bir müddet kullandım. Korkularımı zapt edebilecek ne kadar hap varsa. Excedrin PM'ler, Melatonin, L-triptofan, Valium, Vicodin, barbital ailesinin birkaç üyesi. Hayli kapsamlı bir liste, çoğu defa bourbon viskisine katarak, genellikle karıştırmadan yapamayarak, birkaç kez ciğerleri gıcırdatan bong dumanıyla, hatta bazen öz güveni tavana vurduran kokainle. Hiçbiri işi yaramadı. Bence ihtiyacım olan türden kimyasalı sentezleyebilecek kadar gelişmiş bir laboratuvar bulunmadığını düşünmekte bir sakınca yok. Nobel ödülü bu yavrucuğu bulacak kişiye gelsin.

Çok yorgunum. Uyku kim bilir ne zamandır beni sinsi sinsi takip ediyor. Kaçınılmaz bir şey herhâlde. Ne yazık ki, olası ihtimali dört gözle beklediğim söylenemez. "Ne yazık ki" diyorum, çünkü bir zamanlar uyumaya bayılırdım. Hatta ha bire uyurdum. Lude'un beni gecenin üçünde uyandırıp evine gelmemi istemesinden önce durum böyleydi. Kim bilir, telefonun sesini duymasaydım, her şey farklı olur muydu acaba? Bu konuyu çok düşünüyorum.

Aslına bakılırsa, Lude o talihsiz akşamüstünden bir ay kadar önce bana yaşlı adamdan bahsetmişti. (Öyle mi acaba? talih? —siz olduğu su götürmezdi. Yoksa tam olarak böyle miydi?) Bir sabah uyandığında kendisini Charles de Gaulle sanmaya başlayan bir ev sahibiyle biraz problem yaşadıktan sonra, kiralık daire bulacağım diye çekmediğim sıkıntı kalmadı. Adamın dediğine öyle

şaşırmıştım ki, durup düşünme gereği bile olmadan, bendenizin naçiz fikrini sorarsanız bir havaalanına katiyen benzemiyorsunuz, ama üzerinize iniş yapan bir 757'nin hayali çok da uygunsuz sayılmaz, deyivermiştim. Derhâl evden çıkartıldım. Aslında kavga çıkarabilirdim ama, o yer deliler evinden farksızdı zaten, oradan ayrıldığıma seviniyorum. Sonradan öğrendim ki, bizim Chuckie de Gaulle bir hafta sonra evi yakıp kül etmiş. Polise de, eve bir 757 çarptı, demiş.

Ertesi haftalar boyunca, milletin kanepelerinde yatarken bir yandan da Santa Monica'dan ta Silverlake'e kadar kendime daire aradım durdum, bu sırada Lude onun apartmanında kalan yaşlı bir adamdan bahsetti. Adamın birinci katta bakımsız bitkilerle dolu geniş bir avluya bakan bir dairesi varmış. Güya yaşlı adam Lude'a yakında öleceğini söylemiş. Bunun üzerinde çok durduğumu söyleyemem, gene de öyle kolay kolay unutabileceğiniz bir şey değil bu sonuçta. O sıralar Lude'un benimle kafa bulduğunu sanmıştım. Abartmayı sever çünkü. En sonunda Hollywood'da bir stüdyo daire buldum ve bir dövmecide cırak olarak, zihin uyuşturan rutinime döndüm.

1996'nın sonlarıydı. Geceler soğuktu. Bana besin zincirinin tepesindeki biriyle çıkmak istediğini söyleyen Clara English isimli bir kadını unutmaya çalışıyordum. İşte ben de vakit kaybetmeksizin G-stringinin sağ alt tarafına, tıraşlı amının ya da kendi deyişiyle "Yeryüzündeki En Mutlu Yer" in iki buçuk santim uzağına Thumper dövmesi yaptırmış bir striptizciye abayı yakarak, kızın anısına ebedî bir bağlılık gösterdim. Şu kadarını belirteyim, Lude & ben yılın son saatlerini bir başımıza, yeni barlar, yeni yüzler arayarak geçirdik, arabayla kanyonlardan geçtik hiçbir şeyi umursamadan, bir yandan da tepedeki gece yarısı semasını bi' dünya saçmalıkla aşağılayacağız diye elimizden geleni yaptık. Öyle bir şey yapmadık hiç. Aşağılamadık yani, onu diyorum.

Derken yaşlı adam öldü.

Şimdi anladığım kadarıyla, herif Amerikalıydı. Gerçi sonradan öğrendim ki, iş arkadaşları nereye ait olduğunu

kestiremeseler de, adamın aksanlı konuştuğunu fark etmişlerdi.

Kendisine Zampanò diyordu. Kira kontratına ve bulduğum üç beş başka şeye yazdığı isim buydu. Nüfus cüzdanı nevinden bir şey, bir pasaport, sürücü belgesi, yahut da evet, kendisi Gerçek—&—Varlığı—Kanıtlanabilir bir kişidir demeye getiren herhangi bir resmî belgeye rastlamadım hiç.

Kim bilir ismi nereden geliyordur. Belki ismi hakikaten budur, uydurma veya ödünç de olabilir, bir nom de plume veya —şahsi favorim— bir nom de guerre.

Lude'un dediğine bakılırsa, Zampanò yıllarca bu dairede yaşamıştı, insanlardan genellikle uzak durmasına rağmen, her sabah her akşamüstü avluda dolaşmak üzere hiç sektirmeksizin dairesinden çıkardı, bu avlu dize kadar gelen upuzun otlarla kaplı ve o zamanlar seksen sokak kedisiyle dolu yabani bir yerdi. Anlaşılan, kediler yaşlı adamı öyle çok severmiş ki, adamdan hiç ilgi görmemelerine rağmen, o tozlu yerin ortasına kaçmadan önce sürekli onun ayaklarına sürünürlermiş.

Neyse işte, Lude dükkânında tanıştığı bir kadınla geç saatlere kadar dışarıdaydı. Saat yediyi geçerken, nihayet sendeleyerek avluya girdiğinde, feci şekilde akşamdan kalma olmasına rağmen bir şeylerin eksik olduğunu hemen fark etti. Lude eve çoğunlukla erken saatte gelirdi ve yaşlı adamı şu otların oralarda dolanırken, bazen de tekrar dolanmaya başlamadan önce güneşten örselenen bir banka oturmuş dinlenirken görürdü hep. Her sabah altıda kalkan bekâr bir anne de Zampanò'nun yokluğunu fark etmişti. Kadın işe giderken, Lude da uyumaya gitmişti; ama akşam olduğunda, yaşlı komşuları hâlâ ortaya çıkmayınca, bekâr anne ve Lude Flaze'e, apartman yöneticisine, haber vermeye gittiler.

Flaze yarı Hispanik, yarı Samoalıydı. Çam yarması bir tipti denebilir. 193 cm, 111 kg, neredeyse hiç vücut yağı yok. Çapulcular, esrarkeşler, başka kim varsa işte, binaya hele bir yaklaşsınlar, Flaze uyuşturucu evinde yetiştirilmiş bir pitbull gibi üzerilerine saldırır. Onun boyu bosuyla & gücüyle kimsenin aşık atamayacağına inandığını da sanmam. Eğer mütecavizlerin üzerinde

silah varsa, o da kendi koleksiyonunu gösterecek ve hatta silahını Billy The Kid'den bile hızlı çekecektir. Ama Lude yaşlı adamla ilgili şüphelerini dile getirir getirmez, pitbull & Billy The Kid doğruca pencereden dışarıya atladı. Flaze aniden anahtarları bulamadı. Bina sahibini arasak mı diye homurdanmaya başladı. Yirmi dakika sonra, Lude Flaze'in kem & küm edişinden bezip meseleyi ona bırakmasını önerdi. Flaze anahtarları buluverdi ve yüzünde kocaman bir sırıtişla onları Lude'un hazırda bekleyen eline bıraktı.

Sonradan Flaze bana daha önce hiç ceset görmediğini söyledi, orada bir ceset bulacakları kesindi ve bu da Flaze'in hiç hoşuna gitmemiştir. "Neyle karşılaşacağımızı biliyorduk," dedi. "O herifin öldüğünü biliyorduk."

Polisler Zampanò'yu yerde yüzüstü yatar hâlde, Lude adamı nasıl bulduysa aynen öyle buldu. Sağlık ekibi, olağan dışı bir durum yok, adamın eceli gelmiş, seksen küsur yaşındaymış zaten, kaçınılmaz düşüş, sistem kendini kapatır, ışıklar söner ve hadi buyur, malum kişi dışında kimseye anlam ifade etmeyen, malum kişinin de yanında götüremeyeceği eşyalarla dolu bir zeminde nur topu gibi bir cesedimiz oldu, dedi. Dahası, aynı günün erken saatlerinde sağlık ekibinin gördüğü fahişenin yanında bu ceset iyi bile kalırmış. Kadın bir otel odasında paramparça edilmiş, parçaları da duvarları ve tavanı kırmızıya boyamakta kullanılmış. Onunla kıyaslayınca, bu ceset güzel kalırmış.

Bu süreç epey vakit aldı. Polisler gelip gidiyor, cesetle meşgul olan sağlık ekibi önce yaşlı adamın kesin olarak öldüğünü onaylıyor; komşular ve hatta en son Flaze bile kafalarını içeri uzatıp aval aval bakıyor, günün birinde kendi ecelleriyle benzerlik gösterebilecek bir manzaraya merakla bakıyorlar ya da manzarayı âdeta sindiriyorlar. Nihayet her şey bittiğinde, saat çok geç olmuştu. Lude dairede tek başına dikiliyordu, cesedi götürmüşlerdi, yetkililer gitmişti, hatta Flaze bile, komşular ve diğer çeşit çeşit meraklı tipler de — hepsi gitmişti.

Görünürde kimsecikler yoktu.

"Amına koyayım herif seksen yaşında, o bok yuvasında tek başınaymış," demişti Lude sonradan. "Benim sonum da böyle olsun istemiyorum. Karın, çocuğun, kimsen yok. Bir arkadaşın bile yok amına koyayım." Herhâlde kahkahayı patlatmıştım, çünkü Lude aniden bana dönmüştü: "Hey Ahbap, sanma ki gençsin, musluktan boşalır gibi boşalıyorsun diye, hiçbir şeyin garantisi yok ulan. Kendi hâline bi' bak, dövmeceide çalışıyorsun, Thumper adlı bir striptizciye abayı yakmışsın." Bir konuda haklıydı, orası kesin: Zampanò'nun ne bir ailesi vardı, ne arkadaşları, ne de üç kuruş parası.

Ertesi gün ev sahibi terk ihbarında bulundu ve bir hafta sonra da, dairedeki ıvır zıvırın 300 \$ bile etmediğini belirterek, eşyaları alıp götürsünler diye bir hayır kurumunu aradı. İşte o gece Lude müthiş bir keşifte bulundu, yani Goodwill veya bilmem nereli elemanlar eldivenlerle ve el arabalarıyla gelip her şeyi alıp götürmeden hemen önce.

Telefon çaldığında derin uykudaydım. Başkası olsa telefonu yüzüne kapatırdım ama, Lude esaslı bir dost olduğundan, gecenin üçünde kıcımlı yataktan kaldırıp Franklin'e doğru yola düştüm. Gözlerinde hınzır bir bakışla, kapının önünde dikilmiş, bekliyordu.

O an geldiğim gibi geri dönmeliydim. Bir şeyler çevirdiğini anlamam, hiç olmazsa havaya, malum saate, Lude'un bakışlarına, bunların hepsine sinmiş olan o malum akıbeti sezmem lazımdı ama, kafamı sikeyim işte, artık nasıl bir moronsam bu emarelerin hiçbirine dikkat etmemiştim. Ana kapıyı açarken, Lude'un anahtarları kemikten askılar gibi şingırdadı; menteşeler, insan dolu bir binaya değil de âdeta yosun kaplı kadim bir yer altı mezarına giriyormuşuz gibi gıcırdadı. Sonra rutubetli koridorda usul usul yürümemiz, gölgelere karışmamız, tavandaki lambalardan yayılan, ilkel gri örümceklerin eseri olduğuna yemin edebileceğim türden ılık noktacıkları. Veya muhtemelen hepsinden önemlisi, Lude'un bana bir şeyden bahsedeceği zaman fısıltıyla konuşması, o zaman umurunda değildi bahsettikleri, ama şimdi, şimdi, eh bana bahsettiklerini ha bire hatırlamasam gecelerim bir hayli kısalırdı.

Kendinizi geçmişte bir şey yaparken görüp de, bu yaptığınızı ne zaman hatırlasanız daima engel olmak istercesine bağırmak, yaptığınız şeye engel olmak, şimdiki zamanı değiştirmek istediğiniz oldu mu hiç? Şu an tam da böyle hissediyorum, üzerime çöken ataletin, her şeye maydanozluğumun ya da başka bir şeyin peşine ahmak ahmak takıldığımı, başka bir şey de olabilirdi, ama ne olduğuna dair en ufak fikrim yok, belki de hiçbir şey yoktur, her şey hiçbir şeyden ibarettir — bayağı anlamsız bir cümle oldu, "her şey hiçbir şeyden ibarettir", ama gene de sevdim cümleyi. Bir önemi yok zaten. Geçmiş günlerimin gidişatını düzene koyan artık her ne ise, sağlam kapıların ardına güvenle kilitlenip yaşayanlardan uzak tutulan onca uyuyanın yanından geçip gitmemi sağlayacak kadar güçlüydü o gece, derken nihayet koridorun sonunda soldaki son kapının önünde dikilmiştim, sıradan bir kapıydı, ama sonuçta bir ölünün kapısıydı.

Tabii Lude apartmanın arkasına yaptığımız kısa yolculuğun rahatsız edici yanlarından habersizdi. İhtiyarın vefatını müteakip yaşananları bana sayıp döküyor, durup durup düşünüyordu.

Kapı sessizce açılırken, "İki şey oldu, Ahbap," diye mırıldandı Lude. "Çok bir şey fark ettiği yok ya neyse." Bana kalırsa, haklıydı da. Sonradan yaşananlarla pek alakası yoktu bu iki şeyin. Sırf Zampanò'nun vefatını kuşatan tarihin bir parçası oldukları için onları ekliyorum buraya. Umarım bir bir anlatsam da hâlâ kafamın basmadığı bu iki şeyden bir anlam çıkarabilirsiniz.

Lude bir yandan beni birkaç merdiven basamağının etrafından dolandırırken bir yandan da, "İlk tuhaf şey," dedi. "Kedilerdi." Belli ki, adamın vefatından önceki aylarda, kediler kaybolmaya başlamıştı. Öldüğünde ise tamamı kaybolmuştu. "Başı kopmuş bir taneyle, bağırsakları kaldırıma dökülmüş başka bir taneye rastladım. Ama genellikle kaybolmuş oluyorlardı."

"İkinci tuhaf şeye gelince, onu da gel kendin gör," dedi Lude, şüpheli biçimde müzisyen inini andıran bir odanın önünden geçerken sesini alçalttı, hepsi de

pürdikkat kulaklık takmış müzik dinliyorlar, elden ele cigara döndürüyorlardı.

"Cesedin dibinde," diye lafını sürdürdü Lude. "Ahşap döşemede oyuklar gördüm, herhâlde on beş on altı santim varlardı. Çok acayip. Ama bizim ihtiyarda fiziksel travma geçirdiğine dair bir iz olmadığı için polisler çok üzerinde durmadı."

Durdu. Kapiya vardık. Şimdi, düşündükçe ürperiyorum. Ama o sıralar, sanki dünyadan kopmuştum. Büyük ihtimalle Thumper'ı düşlüyordum. Şimdi diyeceğim şey sizi dehşete düşürecek, ama bana ne, bir akşam Bambi'yi kiralamış ve izlerken çadırı kurmuştum. İşte kıza o derece abayı yakmıştım. Thumper çok başka biriydi, istese Clara English'in ağzına sıçardı. Belki de o an, ikisi saç saça baş başa kavga etse nasıl bir görüntü ortaya çıkardı diye düşünüyordum. Şurası kesin, Lude'un kilidi çevirip Zampanò'nun kapısını açtığını duyunca bu rüyalar da uçtu gitti.

İlkin malum kokuyla karşılaştım. Burnunuzun direğini kıran türden bi' koku değildi, fakat feci derecede güçlü bir kokuydu. Hani öyle tek çeşit bir koku da değildi. Son derece katman katman, gittikçe yoğunlaşan bir patina kokusuydu, kokunun asıl kaynağı ise uzun süre önce buhar olup gitmişti. O an koku beni bunaltmıştı, yani büyük oranda, tiksiniç, yakıcı, çürümüş, hatta can sıkıcı. Şimdilerde ise kokuyu değil, kokuya gösterdiğim tepkiyi hatırlıyorum yalnızca. Gene de o kokuya illa bir isim vermem gerekiyorsa, insanlık tarihinin kokusu derdim — ter, sidik, bok, kan, et ve döl, aynı zamanda neşe, keder, kıskançlık, öfke, intikam, korku, aşk, umut ve bunun gibi şeylerin karışımı. Bunlar kulağa deli saçması geliyor olabilir, özellikle de koku alma yeteneğim konuyla alakalı olmadığı için. Gerçi asıl önemli olan şey, bahsettiğim bu kokunun bir sebepten karmaşık oluşuydu.

Bütün pencereler çivilenip kapatılmış ve dolguyla iyice yalıtılmışlardı. Ön girişle avlu kapıları fırtınaya dayanıklı hâle getirilmişti. Hava menfezleri bile bantla kapatılmıştı. Bununla birlikte, daireye en ufak

hava girişini bile önlemek adına sarf edilen bu akıl almaz çabanın sonucu olarak, pencerelere parmaklık veya kapılara birden çok kilit falan takılmamıştı. Zampanò dış dünyadan korkan biri değildi. Daha önce de belirttiğim üzere, avlusunun civarında dolaşırdı ve iddialara göre, nadiren de olsa plaja gitmek için LA toplu taşımayı kullanacak kadar cesurdu hatta (benim bile atılmaya korktuğum bir macera). Bana göre büyük ihtimalle, elinde avucundaki muhtelif şeylerin ve şahsının dışarı sızdırmazlığını sağlamak için böyle bir şey yapıyordu.

Elinde avucundakilerden kasıt ise şöyle çeşit çeşit öteberiydi: ahı gitmiş vahi kalmış mobilyalar, kullanılmamış mumlar, fi tarihinden kalma ayakkabılar (bunların özellikle acıklı & yaralı bir hâlleri vardı), seramik kâseler, ayrıca cam kavanozlar ve perçinlerle, lastiklerle, deniz kabuklarıyla, kibritlerle, fıstık kabuklarıyla, bin farklı türde zarif biçimli ve rengârenk düğmeyle dolu ufak ahşap kutular. Yine fi tarihinden kalma, içinde boş parfüm şişeleri bulunan büyük bir bira bardağı. Gördüm ki buzdolabı bomboş değildi, ama içinde yiyecek falan da yoktu. Zampanò buzdolabını tuhaf, rengi solmuş kitaplarla doldurmuştu.

Tabii bütün bunlardan eser kalmadı artık. Çoktan gittiler. Koku da öyle. Elimde kala kala, zihnime kazınmış bölük pörçük birkaç görüntü kaldı: altında Patent Başvurulu ibaresi yazılı, yıpranmış bir Zippo çakmak; bir duyun ampulsüz iç kısmına doğru büküle büküle inen ufak sarmal bir merdiveni andıran kıvrımlı metal başlık; nedendir bilinmez -aklımda en çok yer eden de- kehribarımsı reçineli çok eski bir dudak nemlendiricisi tüpü, sert & çatlamış. Her şeyi baştan sona, eksiksiz anlatmış sayılmam hâlâ; ama eksiksiz anlatmaya çalışmadığım gibi bir fıkre kapılmayınız. Daireyle ilgili, hatırladığım başka şeyler de vardı, yalan yok, ama konumuzla alakalı değiller şu an. Benim gözümde hepsi çer çöpten ibaretti; zaman, tasarruflu bir simya icra etmişti orada, zaten bir önemi de yoktu, çünkü Lude Zampanò'nun hayatının bu özgün -gelecek aylarda eninde sonunda öğreneceğim şu afili sözcüklerden birini kullanacak olursam- ıstılam edilmiş ayrıntılarını deşeyim diye çağırmamıştı beni.

Sahiden de, dostumun söylediklerini kanıtlarcasına, zeminde, hatta ve hatta resmen zeminin ortasında dört adet iz vardı, hepsi de bir ele göre büyük kalıyordu, zihnimizde canlandırmaya tenezzül bile etmediğimiz bir şeyin pençeleriyle yapılmış tırtık tırtık ahşap parçaları. Fakat Lude'un bana göstermek istediği bu değildi. Eliyle başka bir şeyi işaret ediyordu ki o yabani şekli göz ucuyla ilk gördüğümde pek etkilenmemiştim açıkçası.

Gerçeği söylemem gerekirse, yara izli zeminden gözümü alamıyordum hâlâ. Uzanıp, baş veren kıymıklara dokunmaya bile kalktım hatta.

O sıralar ne biliyordum ki? Şimdi ne biliyorum? Hiç olmazsa, sabahın dördünde bastırmayı başardığım ve şimdilerde size musallat olan dehşetin bir kısmı, o gece beni beklediği gibi bu sefer de sizi bekliyordur, tabii bu birkaç sayfalık giriş yazısıyla.

Gördüm ki, yüzlerce, yüzlerce sayfalık bir metin vardı. Bitmek bilmez bir sözcük keşmekeşi, bazen kıvrıla büküle anlamlı hâle gelirken, bazen anlamsızlaşan bir keşmekeş, zırt pırt parçalara ayrılıyor, sonradan karşıma çıkacak öbür parçalara —eskimiş bir peçete, bir zarfın yırtık pırtık kenarları, hatta bir posta pulunun arkası— doğru dallanıp budaklanıyordu daima; üstüne yazılmadık şey kalmamıştı; her bir nesne mürekkeple yazılı yıllanmış metinlerin ürpertisiyle kaplıydı; çok katmanlı, üstü çizili, düzeltili; elle, daktiloyla yazılı; okunaklı, okunaksız; anlaşılabilir, vazih; yırtılmış, lekelenmiş, bantlanmış; kimi parçalar tertemizken, kimisi solmuş, yanmış veya katlanmış, hatta öyle çok katlanmıştı ki kırıksıklıklar yüzünden Allah bilir ne hakkındaki koca koca paragraflar okunmaz hâldeydi — duyularla? hakikatle? yalan dolanla? ilgili, kehanetlerle yahut delilikle dolu bir miras falan veya tamamen alakasız bir şey, en nihayetinde amacına ulaşıyor, düzene kavuşuyor, tanımlıyor, baştan yaratıyor — kendiniz bulun uygun sözcükleri; bende sözcük mözcük kalmadı; yani daha çok var da, ne gerek? lafı nereye getireceğim ki bunlarla?

Lude cevabı bulmaya gerek duymuyordu, ama nedense benim bulacağımı biliyordu. Belki de bu yüzden arkadaşlık. Ya da yanıllıyorumdur. Belki de cevap ona da lazımdır da cevabı bulacak kişinin kendisi olmadığıнын farkındadır. Belki de asıl bu yüzden arkadaşlık. Ama muhtemelen bu konuda da yanıllıyorumdur.

Şurası kesin ki, daha o şeye dokunmadan bile, ağırlığını yavaş yavaş hissetmeye, boyutlarındaki ürpertici yanı, sessizliğini, kıpırtısızlığını sezmeye başlamıştık ikimiz de, hem de odanın bir köşesine umursamazca atılmış gibi dursa da. Şimdi düşünüyorum da, biri dikkatli olun falan deseydi kesin olurduk. Aman vermez siyahlığının her şeye kadir olduğuna inandırmıştım kendimi bir an, zemini bıçakla paramparça edebilir, Zampanò'yu öldürebilir, bizi öldürebilir, hatta sizi bile öldürebilirdi bu siyahlık. Derken, o an geçip gitti. Önce şaşkınlığımız, sonra kimileyin cansız varlıkların yol açtığı o tasavvur edilemezlik hissi birden yok oldu. Şeyler yine şey olmaya devam etti.

Ben de onu aldım eve götürdüm.

O zamanlar —eh o günden bu yana epey zaman geçti— La Poubelle'de viskileri diplerken, Bar Deluxe'ta kulağımın zarını patlatırken veya House of Blues'da tanıştığım koca memeli bir kızilla Jones'da yemek yerken bulabilirdiniz beni; muhabbetimiz, çok iyi tanıdığımız kulüplerle, daha iyi tanımak istediğimiz kulüpler arasında öyle bir dönüp dururdu ki bize yetişemezsiniz. İhtiyar Z'nin sözcüklerini umursamadığım kesindi amına koyayım. Size demin aktardığım bütün o emareler ya ertesi günleri hesaba katınca çabucak yok olmuşlardı ya da zaten hiç mevcut olmamış, yalnızca yâd ettiğim geçmişte var olmuşlardı.

İlk başta sırf meraktan okudum cümleleri. Harap olmuş yeni bir parçaya el atana dek genellikle birkaç gün, hatta bir hafta geçiyordu; ama tıpış tıpış kâğıtların başına dönüyordum, belki on, belki yirmi dakika boyunca sahnelerle, isimlerle, adım adım ortaya çıkan ufak bağlantılarla, bir lahzada tekâmül eden ufak tefek motiflerle besleniyordum.

Okumalarım bir saati aşmazdı.

Tabii kediyi merak öldürürmüş, hadi tatmin hissi o kediyi canlandırdı diyelim, bana işe yaramaz bilgilerden bahsedip duran şu radyodaki adam yine de ayrı bir problem kaynağıydı. Ama umursamadım. Radyoyu kapadım.

Derken bir akşamüstü saate bakınca tam yedi saatin su gibi akıp geçtiğini fark ettim. Lude aramıştı ama, telefonun çaldığını bile fark etmemiştim. Telesekretere bıraktığı mesajla karşılaşınca bir hayli şaşırmıştım desem yeridir. Zaman mefhumumu ilk defa yitirmiyordum zaten. Aslına bakarsanız, son zamanlarda sık sık başıma gelir olmuştu, saatler göz açıp kapayıncaya dek paldır küldür geçip gidiyor, onlarca tehlikeli cümlenin yarattığı girdaba kapılıp kayboluyorlardı.

Aheste aheste ama su götürmez biçimde, yer yön duygumu kaybetmeye, dünyadan daha da kopmaya başlamıştım, bir şey ağzımın iki kenarında acıklı ve çirkin bir çizgiye sebep olmuş, göz bebeklerime yerleşmişti. Geceleri dışarı çıkmayı kesmiştim. Dışarı çıkmayı kesmiştim. Dikkatimi dağıtacak hiçbir şey kalmamıştı. Kontrolü kaybediyordum âdeta. Başıma korkunç bir şey gelecek gibiydi. Er geç o korkunç şey yaşandı da.

Kimse bana ulaşamıyordu. Ne Thumper ne de Lude. Pencerelerimi çivileyip kapattım, gömme dolabın ve banyonun kapılarını söktüm attım, her şeyi fırtınaya dayanıklı hâle getirdim ve kilitler, evet evet, bir sürü kilit, bir sürü zincir aldım, bir düzine de mezura, bunların hepsini zemine ve duvarlara çiviledim. Sanki kaybolmuş metal kilise haçlarını veya farklı bir açıdan bakarsanız, bir uzaylı gemisinin çıtkırıldım kaburgasını andırıyorlardı. Lakin Zampanò'nun aksine, ben bu işe koku yüzünden girişmedim, sebep alandı. Kapalı, kimsenin rahatsız etmeyeceği, en önemlisi de sabit bir alan istiyordum.

Bari mezuralar bir işe yarasaydı.

Yaramadı.

Hiçbi' şey işe yaramadı.

Elektrikli ocakta kendime çay yaptım. Midem fena olmuştu. Bu ballı sütlü sıvı bile boğazımdan zor geçiyor, ama içimi ısıtmam lazım. Bir oteldeyim şu an. Stüdyo dairem geçmişte kaldı. Bugünlerde bir sürü şey geçmişte kaldı zaten.

Üzerimdeki kanı bile temizlemedim daha. Kanın hepsi bana ait değil tabii. Parmaklarımda hâlâ kurumuş kan var. Gmleğimde de lekeler var. "Ne oldu burada?" diye sorup duruyorum kendime. "Ben ne yaptım?" Siz ne yapardınız? Doğruca silahlara uzandım, mermi koydum, sonra da silahlarla ne yapacacağıma karar vermeye çalıştım. En bariz hareket, bir şeylere ateş etmektir. Sonuçta silahlar bunun için vardı — bir şeylere ateş etmek için. Ama kime? Ya da neye? Hiçbir fikrim yoktu. Otel penceresinin dışında insanlar ve araçlar vardı. Tanımadığım gececi insanlar. Daha önce görmediğim gececi araçlar. Onları vurabilirdim mesela. Hepsini vurabilirdim.

Ama ben gittim, klozete kustum.

şurası bir gerçek, işler bu noktaya vardığı için bütün suçu kendi ölçüsüz salaklığımda aramalıyım. Yaşlı adam birçok ipucu ve uyarı bırakmıştı ardında. Onları görmezden gelerek aptallık etmiştim. Veya tam tersi miydi: bu ipucu ve uyarılar gizliden gizliye hoşuma mı gitmişti acaba? İhtiyar lmeden bir gün önce yazılan şu koduğumun notunu okuduğumda, başımı ne gibi bir belaya soktuğumu biraz olsun anlamalıydım hiç değilse:

5 Ocak 1997

Bu eseri bulan ve yayımlayan kişi, elde edilecek gelirin tek sahibidir. İstedėim tek şey isminin değiştirilmeden kullanılmasıdır. Belki zengin bile olursunuz. Eğer ki, okuyucuların hâlden anlar bir tavır sergilemediklerini fark edip de bu girişimi elden çıkartmak isterseniz, size önerim, çokça şarap içip düğün gecesinde yatak çarşafları içinde dans etmenizdir, çünkü farkında olsanız da olmasanız da, şu an tam manasıyla zenginsiniz. Hakikat geçen yıllara direnir derler. Bu belgenin geçen yıllara direnemediğini bilmek, içime su serpecektir.

O zamanlar bir bok anlamamıştım bu nottan. Hele birkaç saçma sapan cümle yüzünden, içine kusmuk kokum sinmiş siktiri boktan bir otel odasına düşeceğimi hiç düşünmemiştim amına koyayım.

Sonuçta, hemen keşfettiğim üzere, Zampanò'nun projesi baştan sona, var olmayan bir filmle alakalıydı. Arayıp tarayın, ben aradım, ama ne kadar arayıp tararsanız tarayın, Navidson Kaydı'na ne sinemalarda ne de video kiralama dükkânlarında rastlayacaksınız. Dahası, meşhur kişilerden alıntılادیğı şeylerin çoğı tamamen uydurma. O kişilerin hepsine ulaşmaya çalıştım. Bana cevap verme lütfunda bulunanlar, Zampanò'yu geçtim, Will Navidson'ı bile hiç duymadıklarını söylediler.

Dipnotlarda alıntılanan kitaplara gelince, bunların büyük kısmı hep hayal ürünü. Örneğın, Gavin Young'ın yazdığı Shots in the Dark diye bir kitap yok, The Works of Hubert Howe Bancroft, Volume XXVIII de öyle. Öte yandan, hemen hemen her halis budala kütüphaneye gidip W. M. Lindsay ve H. J. Thomson'ın Ancient Lore in Medieval Latin Glossaries'ini bulabilir. 1973 Skylab görevinde sahiden bir "isyan" çıkmıştı, ama hem La Belle Nicoise et Le Beau Chien hem de kanımca Quesada ve Molino'nun kanlı hikâyesi uydurmaydı.

Bir de bunlara şahsi hatalarımla (epey bir hatanın bizzat sorumlusu olduğum da kesindi) Zampanò'nun yaptığı ve fark etmediğim ya da düzeltmeyi unuttuğum hataları ekleyince, kitaptaki birçok kısmın neden bir anda fazla ciddiye alınmaz hâle geldiğini göreceksiniz.

Geçmişe şöyle bi' dönüp bakınca, muhtemelen bu çalışmanın altından daha iyi kalkabilecek birçok insan olduğunu da fark etmiyorum değil, Ivy League üniversitelerindeki doktoralı akademisyenler, İskenderiye Kütüphanesi'ne ve koca internete taş çıkartacak zihinler. Sorun şu ki, bu insanlar hâlâ üniversitelerinde, hâlâ internetteydiler ve hiç arkadaşı ya da ailesi olmayan bir ihtiyar nihayet öldüğünde, hiçbirisi Whitley civarında değildi.

Şimdilerde yeni yeni fark ediyorum ki, Zampanò çok komik bir adammış. Fakat mizah anlayışı çok yavandı,

askerlerin fısıf fısıf anlattıkları sıkıcı şakalar gibi, o şakalar tam bir patlama yaratmaz ya hani, kahkahaları ağzın bir köşesinin hafifçe kıvrılmasından ibaret kalır, ileri karakolda nöbet tutarken birbirlerine anlatırlar, bekledikleri yardımın zamanında ulaşmayacağını yavaş yavaş fark ederler ve akşam karanlığı çöker, ne yaparlarsa yapsınlar ya da ne söylemeye çalışırlarsa çalışsınlar, hepsi kıyımdan geçecektir. Akbabalar için şafakta leş ziyafeti.

Gördüğünüz gibi, ironi bu ya, bu kitabın temelini oluşturan belgeselin hayal ürünü olması hiçbir fark yaratmıyor. Zampanò neyin gerçek, neyin yalan olduğunun hiçbir önem taşımadığını başından beri biliyordu. Sonuçlar aynıydı çünkü.

Hiç duymadığım o çatallanan sesi hemen zihnimde canlandırabiliyorum. Dudaklar kıvrılıp da ağızda bir gülümseme belirmiyor bile. Gözler karanlığa odaklanmış:

"İroni mi? İroni denen şey şahsımıza münhasır Majino Hattı'ndan fazlası değildir; hattın çizimi, büyük kısmı için konuşursak, tamamen keyfîdir."

İş kendi eserinin kuyusunu kazmaya gelince, ihtiyarın buna olağanüstü yatkınlığı hiç de şaşırtıcı değildir. Sahte alıntılar veya uydurma kaynaklar ise, en büyük şakasının yanında devede kulaktır.

Zampanò sürekli olarak görmekten bahseder.

Ne gördüğümüzden, nasıl gördüğümüzden ve neleri göremediğimizden. Ha bire ama ha bire, şu ya da bu tarzda, ışık, mekân, biçim, çizgi, renk, odak, ton, kontrast, hareket, ritim, perspektif ve kompozisyon konusundan bahseder durur. Zampanò'nun, ne yapıp edip akla gelebilecek en kazık konuyu görüntülemeye — bizzat karanlığın görüntüsünü yakalamaya— çabalayan Pulitzer Ödüllü bir foto muhabirinin çektiği Navidson Kaydı adlı bir belgeseli çalışmasının merkezine aldığı düşünüldüğünde, ihtiyarın bu tavrı aslında şaşırtıcı değildir.

En hafif tabirle, tuhaf.

İlk başta Zampanò'yu sevimsiz bir ihtiyar olarak görmüştüm, Itchy ve Scratchy onun yanında Calvin ve Hobbes gibi kalıyordu sanki. Dairesine gelirsek,

Joel-Peter Witkin'in çektiği fotoğraflarla veya haberlerde her Allah'ın günü ekrana gelen görüntülerle uzaktan yakından alakası yoktu. Tamam, evinde ne ararsan vardı, ama grotesk falan yahut sıra dışı denecek kadar uçuk kaçık değildi evi, tabii daha dikkatli bakınca fark ediveriyordunuz — hoppala, bu mumlar niye hiç yakılmamış? Niye hiç saat yok, ne duvarlarda ne de şifonyerin bir köşesinde? Şu tuhaf, soluk renkli kitapların veya koca dairede, hatta buzdolabında bile neredeyse hiç ampul olmamasının sebebi ne? Eh, işte bu, Zampanò'nun en ironik hareketiydi; kalbi kırık birinin yazdığı aşkın aşkı; ölü birinin yazdığı hayat aşkı: bir yanda bütün bu ışık lisanı, film ve fotoğraf, bir yanda ise ellilerin ortasından beri hiçbir şey göremiyor oluşu.

Kendisi köstebek kadar kördü.

Sahip olduğu kitapların hemen hemen yarısı Braille alfabesiyle yazılmıştı. Lude ve Flaze, ihtiyarın geçen yıllar boyunca gün içinde onu ziyarete gelen çok sayıda okuyucusu olduğunu doğrulamıştı. Bu okuyuculardan bir kısmı halkevlerinden, Braille Enstitüsü'nden gelirken, bir kısmı ise USC, UCLA veya Santa Monica College'dan gelen gönüllülerdi. Fakat kiminle konuşsam, onu iyi tanıdığı iddiasında değildi, gerçi birçok kişi görüşlerini benimle paylaşmaya hazırdı.

Öğrencilerden biri, Zampanò'nun klinik vaka olduğunu düşünüyordu. Bir yaz boyunca ona kitap okuyan bir aktrise ise Zampanò romantik gelmişti. Bir sabah evine uğramış ve adamı "korkunç bir vaziyette" yakalamıştı.

"İlk başta sarhoş herhâlde dedim ama, bizim ihtiyar ağzına içki sürmezdi, bir yudum şarap bile. Sigara da içmezdi. Çok sade bir hayatı vardı. Sarhoş değildi kısacası, canı sıkkındı, o kadar. Ağlamaya başladı, benden gitmemi istedi. Ona çay yaptım. Gözyaşları beni kaçırmaz. Sonra, bu hâlinin kalp kırıklığından kaynaklandığını söyledi. 'Kalp ağrısı mevzusu işte,' dedi. O kadın her kimse, çok özel biriydi herhâlde. Bana adını söylemedi."

Er geç öğrendiğim üzere, Zampanò'nun ara sıra bahsettiği yedi isim vardı: Béatrice, Gabrielle, Anne-Marie, Dominique, Eliane, Isabelle ve Claudine. Görünen o ki, yalnızca efkârlandığı vakitler onlardan bahsediyordu ve bilinmeyen bir sebepten, hayatının karanlık ve karmaşık bir dönemine dalıp gidiyordu. Hiç olmazsa mitolojik bir Helen'e kıyasla, yedi sevgili kulağa daha gerçekçi geliyordu. Zampanò seksenlerindeyken bile, karşı cinsin arkadaşlığına ihtiyaç duymuştu.

Okuyucularının tamamının kadın olması tesadüf falan değildi. Kendisinin de itiraf ettiği üzere: "Şu hayatta benim için bir kadının sözlerinde saklı o yatıştırıcı tondan daha teskin edici bir şey yoktur."

İhtimaldir ki kendi sözleri dışında yoktur.

Zampanò özünde —gene afili bir sözcük kullanacak olursam— bir grafomanyaktı. Ölene dek bir şeyler karalayıp durmuştu ve birkaç kez bitirmeye çok yaklaşmışsa da, hiçbir zaman yazdığı bir şeyi bitirememişti, özellikle de tüm ukalallığıyla başyapıtı yahut biricik aşkı olarak niteleyeceği eserini. O tozlu avluya uğrayamadığı günden önceki gün bile, daldan dala atlayan upuzun paragraflar dikte ettirmekle, önceden yazılmış sayfaları düzelttirmekle ve koca bir bölümü yeni baştan düzenlemekle meşguldü. Zihni asla yeni konulara doğru dallanmayı bırakmamıştı. Onu en son gören kadın, "İçinde, kendisinin de tam tarif edemediği nasıl bir şey yaşıyorduyorsa artık, o şey ununu eleyip eleğini asmaktan alıkoyuyordu onu. Ölüm nihayet bunun icabına baktı işte."

Azıcık şansınız varsa bu zahmete hiç girmez, Zampanò'nun da umduğu gibi davranıp eserini gereksiz biçimde karmaşık, manasızca duygusuzlaştırılmış, mutneb —sizin deyişinizle—, saçma sapan tasarlanmış bir kitap olarak görürsünüz, sonra kitabı bir kenara bırakırsınız —lakin burada bile şu tek sözcük, yani "kenara" sözcüğü içimi gıcıkklamaya yetti, çünkü neyi tam manasıyla bir kenara bırakabiliriz ki?— ve hayatınıza devam eder, yiyip içer, güler oynarsınız, en önemlisi de, huzur içinde uyursunuz.

Gerçi bunların olmama ihtimali de var.

Şu kadarından eminim ama: Bu, hemen olacak bir şey değil. Kitabı bitirirsiniz ve kitap bittiğiyle kalır, derken öyle bir an gelir ki, belki bir ay, belki bir yıl sonra, belki de birkaç yıl sonra. Mideniz bulanmaya, üzüntü çekmeye veya deliler gibi âşık olmaya veya hayatınızda ilk defa bir şeye karşı sessizce şüphe veya memnuniyet duymaya başlarsınız. Fark eden bir şey olmaz. Hiç planda yokken, anlaşılmaz bir sebepten, bazı şeylerin algıladığınızdan farklı oldukları bir anda kafanıza dank eder. Nedendir bilinmez, artık olduğunuzu düşündüğünüz kişi değilsinizdir. Çevrenizde yavaş ve hemen göze çarpmayan değişimler fark edeceksiniz, en önemlisi de kendi içinde. Daha da kötüsü, bu değişimin ta en baştan gerçekleştiğini fark edeceksiniz, âdeta bir parıltı gibi, çok yoğun fakat bir oda gibi karanlık bir parıltı. Ama nedenini nasılını anlayamayacaksınız. Size daha en başta bu farkındalığı bahşeden şey aklınızdan uçup gitmiş olacak.

Eski kaçış yerleriniz —televizyon, dergiler, filmler— artık sizi korumayacak. Bir günlüğe veya bir peçeteye, hatta bu kitabın sayfalarının kenarlarındaki boşluklara yazı döşemeye çalışabilirsiniz. İşte o zaman, varlıklarından kuşku duymadığınız o duvarlara artık güvenmediğinizi keşfedeceksiniz. Yüzlerce kez geçtiğiniz koridorlar bile gittikçe, gittikçe uzuyormuş gibi olacak ve gölgeler, hem de herhangi bir gölge, bir anda derinleşmiş, çok, çok derinleşmiş hissi verecek.

O zaman, tıpkı benim gibi, siz de yıldızlarla dolu bir gökyüzü bulmaya çalışın, yıldızlar öyle çoktur ki kör edecektir gözlerinizi. Gerçi hiçbir gökyüzü sizi kör edemez artık. Tepedeki yanardönerli sihir bile bir işe yaramaz, gözünüz ışığa takılı kalmayı bırakır, artık takımyıldızları takip etmez olur. Yalnızca karanlık umurunuzda olur ve boş yere kendinizi vazgeçilmez, evrenin görevlendirdiği bir gözcü olduğunuza inandırmaya çalışarak, karanlığı saatlerce, günlerce, hatta yıllarca seyre dalarsınız, sırf böyle bakarak o karanlığı dünyaya yaklaştırmayacakmışsınız gibi. Öyle kötüleşecek ki durum, başka yere bakmaya korkacak, uyumaya korkacaksınız.

O yüzden nerede olursanız olun, ister kalabalık bir restoranda ister in cin top oynayan bir sokakta, hatta kendi evinizin güvenli duvarları arasında, hayatınızı üstüne kurduğunuz bütün güvenceleri bir bir parçaladığınızı seyredeceksiniz. Müthiş bir karmaşa içeri sızıp, kasıtlı yahut bilinçsizce fark etmez, dikkatlice planlanmış bütün inkârlarınızı tek tek paramparça ederken siz kenara çekileceksiniz. Sonra, öyle ya da böyle, karşı koyamayıp döneceksiniz, ama karşı koymaya, gene de karşı koymaya çalışacak, en çok korktuğunuz şeyle, şimdi, gelecekte, başından beri özünüzü oluşturan o yaratıkla, hepimizin özünü oluşturan, bir ismin isimsiz karanlığına gömülü o yaratıkla karşı karşıya gelmemek için varınız yoğunuzla mücadele edeceksiniz.

İşte o zaman kâbuslar başlayacak.

— Johnny Truant

31 Ekim 1998

Hollywood, California

Muss es sein?

Navidson Kaydı

I

I saw a film today, oh boy...

— The Beatles

Meraklılar ve önüne geleni aşağılayan kişiler “sahicilik”i açıklamak ya da onunla alay etmek amacıyla sözlüklerin içini bütünüyle boşaltmaya devam edecek olsalar da, bu sözcük büyük olasılıkla tartışma yaratmayı sürdürecektir. Hatta bu başat takıntı — makaraların ve kasetlerin geçerliliğini ya da sahteliğini ispatlama takıntısı— sürekli olarak ikincil ve daha genel bir meseleyi gündeme getirmektedir: Görüntü, dijital teknoloji geliştikçe, gerçekte arasındaki bir zamanlar su götürmez olan bağı kopardı mı, koparmadı mı?¹

Şüpheciler, ekseriyetle, bütün bu çabayı bir aldatmaca olarak görseler de, *Navidson Kaydı*’nın olağanüstü nitelikli bir aldatmaca olduğunu gönülsüzce kabul etmektedirler. Ne yazık ki onun gerçekliğini kabul eden insanların büyük kısmının genellikle tabloid gazetelerdeki UFO görüntüleriyle sıkı bir bağı vardır. Siz de hak verirsiniz ki, filmin gerçekliğine kefil olunduktan sonra, hele söz aniden Elvis’in niye hâlâ hayatta olduğuna ve niye kışı büyük ihtimalle Florida Keys’de² geçirdiğine gelince, sözüne itimat edilen biri izlenimi vermek kolay değil. Bir konu kesinliğini korumaktadır: Billy Meyer’ın uçan dairelerle³ ilgili filmi üzerine çıkan tartışmaların yerini Ash Tree Lane’deki ev aldı.

Birçokları gerçek mi kurgu mu, oyun mu hile mi, belge mi şaka mı zıtlığı hususunda epey bir zaman ve enerji harcamaya devam ederken, son zamanlarda daha ilgi çekici materyaller filmdeki olayların izahının üzerine özellikle düşmektedir. Hatta evin kendisi, Melville’in Behemot’u gibi, bir özetle geçilmeye karşı koysa da, bu yönelim çok daha umut verici.

Navidson Kaydı’nın kendisi de, mevzuuyla benzer şekilde, kategorilerle yahut pasajlarla kolay kolay sınırlandırılmaz. Bu belgesel nihayet gotik öykü, çağdaş kentsel halk efsanesi ya da, bazılarının adlandırdığı üzere, salt hayalet hikâyesi şeklinde listelere geçse de, er geç bu janrların sınırlarını aşacaktır. *Navidson Kaydı*’nda mevcut

¹ IX. Bölüm’de daha özenli bir biçimde ele alınan bir konu.

² Bkz. Daniel Bowler, “Resurrection on Ash Tree Lane: Elvis, Christmas Past and Other Non-Entities”, *The House*, Little Brown, New York 1995, s. 167-244; bu makalede yazar, malum yerin mevcudiyetiyle yeniden belirlişine dair iddiaların içsel çelişkilerini incelemektedir.

³ Veya bu hususla ilgili olarak, Cottingley Perileri, Kirlian fotoğrafçılığı, Ted Serios’un zihinoğrafçılığı ya da Alexander Gardner’ın Konfederasyon Ölülerini fotoğrafı.

birçok önemli şey sınırları aşmaktadır. Dehşetle, doğaüstüyle ya da geleneksel ürküntü ve korku feveranlarıyla karşılaşmayı umduğumuz noktada, rahatsız edici bir hüznle, radyoaktif izotoplarla ilgili bir sekansla, hatta bir *Simpsons* bölümü seyredilirken atılan bir kahkahayla karşılaşırız.

17. yüzyılda, İngiltere'nin şanlı şeytani ve ilahî dünyalar topografı, cehennem için “Acı, keder dolu bu yerler, barış ve/ Huzur asla duramaz buralarda/ Umut asla uğramaz” deyip cehennemin en meşhur turistinin kâğıda döktüğü sözleri tekrarlayarak uyarıda bulunmuştu: “*Dinanzi a me non fuor cose create/ Se non etterne, e io eterna duro./ Lasciate ogni speranza, voi ch'entrate.*”⁴

Günümüzde dahi birçok kişi *Navidson Kaydı*'nın, üzerinde yapılan varoluşsal rötuşlara ve güncel dokundurmalara rağmen, insanda hâlâ tastamam aynı duyguları uyandırdığını düşünmektedir. Hatta birkaç gayretkeş entelektüel, Arkitektonik, Post-Postmodernizm, Sonuçsalcılık, Neo-Plastisizm, Fenomenoloji, Enformasyon Teorisi, Marksizm, Biyosemiyotik, ayrıca psikoloji, tıp, New Age maneviyatı, sanat ve hatta Neo-Minimalizm vesaire okullarının kapıları üzerine bir uçtan bir uca asılmaya epey uygun düşen filmi aslen bir uyarı olarak görmeye çoktan başlamıştır. Gelgelelim, Will Navidson belgeselinin olduğu gibi değerlendirilmesi konusunda ısrarını inatla sürdürmektedir. Kendi deyişiyle, “...işte bütün bunlar, ne görüyorsanız o, *ne eksik ne fazla*. Eğer bir gün, olur da o evin önünden geçerseniz, durmayın, yavaşlamayın, yürümeye devam edin. Hiçbir şey yok içeride. Bulaşmayın.”

Filmin nasıl bittiğini düşününce, hepi topu bir avuç insanın bu öğüde kulak vermeyi tercih etmesi şaşırtıcı değil.

Navidson Kaydı ilkin bugünkü hâliyle ortaya çıkmamıştı. Takriben yedi yıl önce asıl gün yüzüne çıkan şey “Beş Buçuk Dakikalık Koridor” olmuştu — herhangi bir NYU film okulu mezununun yapabileceği türden beş buçuk dakikalık bir optik illüzyon. Sorun ise elbette illüzyona dair açıklamada bütün bunların gerçek olduğunun iddia edilmesiydi.

Yüzünü hiç tam olarak göremediğimiz Navidson, kesintisiz tek çekimde kamerayı bir anlığına oturma odasının kuzey duvarında bulunan kapı boşluğuna yakınlaştırıp o kapının doğusundaki bir pencereden dışarı çıkar, oradaki çiçek tarhına hafifçe takılır, sonra kamerayı

⁴ İlk kısım Milton'ın *Kayıp Cennet* kitabına ait, I. Kitap, 65-67. dize-ler. İkinci kısım ise Dante'nin *Cehennem*'inden, III. Kanto, 7-9. dizeler. 1939'da, Oxford Üniversitesi Yayınları'ndan John D. Sinclair adlı bir adam İtalyancasını şöyle tercüme etmişti: “Benden önce her şey sonsuzdu; sonsuza dek süreceğim ben de. İçeri girenler, dışarıda bırakın her umudu.”⁵

⁵ Karışıklığı önlemek amacıyla, Bay Truant'ın dipnotları Courier yazı tipiyle yazılırken, Zampanò'nunkiler Times'la yazılacaktır. Ayrıca bu noktada, Bay Truant'la gerçekte tanışmadığımızı belirtmek istiyoruz. Bu baskıyla ilgili bütün konular mektup ya da nadir durumlarda telefon yoluyla konuşulmuştur. — Editörler

yerden evin dışını kaplayan beyaz renkli tahtalara doğru çevirir, sağa yönelip ikinci bir pencereden, bu sefer aynı kapının batısından, tırmanarak eve geri girer, o noktada başını eşige çarpınca belli belirsiz bir şekilde homurdandığını duyarız, nihayet bizi başlangıç noktasına geri getirip de kapı aralığını tamamen arkalı önlü dolaşarak, su götürmez biçimde, bu kapı aralığının izolasyonlu ya da dış cephe kaplamalı bir yere çıkmasının tek olası açıklama olduğunu kanıtlamadan önce, odada bulunanlar, yani muhtemelen Karen, Navidson'ın kardeşi Tom ve Tom'un arkadaşı Billy Reston —gerçi onlar da, tıpkı Navidson gibi, kamerada hiç gözükmezler— zor duyulur bir kahkaha patlatırlar, Navidson'ın eli kadraja girip de kapıyı çekip açarak en aşağı üç metre uzunluğundaki karanlık dar bir koridoru ortaya çıkarınca kahkahalar kesiliverir, böylece Navidson tekrar araştırmaya girişmek ister, sonuç olarak bu acayip holü bize bir kez daha tavaf ettirir, pencerelerden girer çıkar, normalde koridorun uzanması gereken noktaya kamerasını çevirir, fakat karşısına arka avlu çıkar —üç metrelik çıkıntının yerinde yalnızca gül ağaçları, çamurlu bir ok tabancası ve yarı berrak bir yaz havası vardır— sadece, eşyanın tabiatı gereği Navidson ne kadar iyi niyetli bir tavır takınsa da şüpheyi elden bırakmadan o olanaksız koridora girip duruyordur, ta ki kamera daha çok yakınlaşmaya başlayıp da bu sefer sahiden holün içine girermiş gibi olana dek, Karen “Bir daha oraya gireyim deme, Navy,” diye çıkışır, Tom da, “Evet, hiç süper bir fikir değil,” diye ekler, böylece Navidson eşikte kalakalır, gerçi elini hâlâ içeri sokabiliyordur, nihayet elini geri çekip şöyle bir inceler, sanki orayı tek başına görmek, her şeyden öte, ancak hissedebileceğiniz türden bir şeydir; Reston arkadaşının sahiden farklı bir şeyler sezinleyip sezinlemediğini bilmek istiyordur, Navidson da sonu hemencecik gelen bu acayip kısa filmin kapanış cümlesi olan o soğuk cevabı verir: “İçerisi buz gibi.”

“Beş Buçuk Dakikalık Koridor”un etrafa yayılması sırf meraktanmış gibi durmaktadır. Kimse resmî olarak dağıtım işini üstlenmediğinden, belgesel ne film festivallerinde ne de reklam kuşaklarında gösterilmiştir. Bunlardan ziyade, VHS kopyaları, yani ev sahipleriyle ya da şu durumda eser sahibiyle ilgili fazla ayrıntıya girmeden hakikaten tuhaf bir evi gün yüzüne çıkartan ve ha bire üzerinde oynama yapılan kopyalanmış bir dizi amatör video elden ele dolaşmıştır.

Daha bir yıl geçmeden başka bir kısa film su yüzüne çıkmıştır. “Beş Buçuk Dakikalık Koridor”a kıyasla çok daha fazla rağbet görmüş ve sonuç olarak bazı kişiler Navidson'la evin kendisini köşe bucak arar olmuştur ki, bu arayışların hepsi, şu veya bu nedenden, başarısızlığa uğramıştır. Öncekinden farklı olarak, bu kısa film kesintisiz tek çekimden oluşmuyordur, bu da birçoklarını “Keşif #4”ü oluşturan sekiz dakikalık filmin aslında çok daha uzun bir filme ait parçalardan oluştuğunu düşünmeye itmiştir.

“Keşif #4”ün yapısı epey kesikli, uyumsuzdur, hatta kurgudaki bir sürü zayıflığın da açığa vurduğu üzere, aceleye getirilmişti. İlk sahnede Navidson cümlesine başlamışken

kadraja girer. Yorgun, canı sıkkın ve beti benzi atıktır. “—günlerdir, sanırım. Yani açıkçası... Açıkçası bilmiyorum.” [Bir şey içer; ne olduğu belirsizdir.] “Aslına bakılırsa, yakıp kül edesim var. Gerçi bunu yapabilecek kadar sağlıklı bir kafayla düşünemiyorum.” [Gülüyor] “Şimdi bir de... bu var.”

Sıradaki sahnede “onun peşinden içeri girsek mi girmesek mi” diye tartışan Karen’la Tom’u görürüz. Bu noktada, kimi kastettiklerini hiç öğrenemeyiz.

Birkaç sahne daha var.

Kışın ağaçlar.

Mutfak zeminindeki kan.

Bir çocuğun (Daisy’nin) ağladığı bir sahne.

Sonra yine Navidson’a döneriz: “Bir tek bu kaseti kâfi defa izlemişimdir, her şeyden çok bir anıdır bu kaset. Hâlâ şunu bilmiyorum: Haklı mıydı, yoksa aklını mı kaçırmıştı?”

Ardından üç sahne daha gelir.

Karanlık koridorlar.

Penceresiz odalar.

Merdivenler.

Sonra yeni bir ses: “Kayboldum. Yiyeceğim kalmadı. Suyum bitti bitecek. Yön duygumu kaybettim. Tanrım...” Konuşan kişi sakallı, geniş omuzlu ve deli deli bakan bir adamdır. Hızlı konuşmaktadır, nefes nefese kalmış bir hâli vardır: “Holloway Roberts. Menomonie, Wisconsin doğumluyum. Massachusetts Üniversitesi mezunuyum. Bir şey var burada. Peşimden geliyor. Hayır, sinsice *izliyor*. Günlerdir beni izliyor, ama nedense hiç saldırmadı. Beklemede, bir şeyi bekliyor. Neyi beklediğini bilmiyorum. Holloway Roberts. Menomonie, Wisconsin. Burada yalnız değilim. Yalnız değilim.”

Navidson Kaydı’nın yayınlanmasıyla yarım yamalak olduğu ortaya çıkan bu acayip video böyle bitmektedir.

Sonra iki yıl boyunca hiçbir şey olmamıştır. Yani bu insanların kim olduklarına dair birkaç ipucu dışında ortada hiçbir şey yoktur, gerçi haber camiasından birkaç fotoğrafçı nihayet eser sahibinin Will Navidson olduğunu, yani Sudan’da çektiği can çekişen kız fotoğrafıyla Pulitzer’ı kazanan ödüllü foto muhabirinin ta kendisi olduğunu fark etmiştir. Ne yazık ki bu bulgu ancak birkaç ay sürecektir hararetli spekülasyonlara yol açmış, basında yazılıp çizilen bir şey yokken, kimse evin yerini bilmiyorken ya da bizzat Navidson’dan bununla ilgili bir açıklama gelmemiş, hiçbir bilgi doğrulanamamışken gösterilen ilgi sönüp gitmiştir. İnsanların büyük çoğunluğu bunu anlaşılmasız türden bir aldatmaca, ya da, filmin olağan dışı temasından dolayı, istisnai bir UFO tanıklığı olarak görüp filmi bir kalemde silmiştir. Gene de, bozulmaya yüz tutan kopyalar etrafta dolaşmaya devam etmiş ve revaçtaki bazı akademik camialarda bir tartışma başlamıştır: Filmin öznesi bir

perili ev miydi? Holloway “kayboldum” derken neyi kastetmişti? İnsan bir evde günlerce nasıl kaybolabilirdi ki zaten? Üstüne üstlük, Navidson gibi birinin bu iki acayip kısa filmi yapmasındaki amaç neydi? Yine aynı soru, film bir hileden mi ibaretti, yoksa gerçek miydi?

Şurası su götürmez ki, tartışmanın büyük kısmı bir parça eski kafa kültürel elitizmle yürütülmüştür. İnsanlar sırf onları izleyebilen şanslı kesimden oldukları için Navidson kayıtlarından bahseder olmuşlardır. Lee Sinclair, bilmiş bilmiş kasetlerden bahsedip duran öğretim üyelerinin, öğrencilerin, SoHo’lu sanatçıların ve avangart sinemacıların büyük ihtimalle filmlerden tek bir kare bile görmediklerinden kuşkulanyordur: “Ortada o kadar kopya yoktu ki.”⁶

“Beş Buçuk Dakikalık Koridor” ve “Keşif #4” ayrı ayrı “kısa tanıtım” ve “fragman” şeklinde isimlendirilmekte olup iki film de kendi başına sinemaya has özgün sahneler içermektedir. Yalnızca sembolik düzeyde ele alırsak, incelenmeye değer müthiş bir potansiyelleri mevcuttur bunların: mekânın sıkıştırılması, o sıkışmış mekânı açacak hayal gücünün büyüklüğü, hudutsuz ve bilinmez olanı simgeleyen ev vesaire vesaire. Tamamen içgüdüsel düzeyde ele aldığımızda ise, filmler bizi bol bol şoka uğratmakta ve meraklandırmaktadır. Nitekim iki eserin en sinir bozucu yönü yaşananların bütünüyle gerçek olduğuna bizi inandırma becerisidir, kısmen şahitliklerine başvurulabilecek şahıslara (Holloway Roberts, Will Navidson ve ark.) güveniliyor olsa da, esas güven kazanan şey prodüksiyonun sadeliği —makyajın, pahalı film müziklerinin ya da vinç çekimlerinin olmaması— olmuştur. Çerçevelemeyi, kurguyu ve bazı durumlarda kullanılan alt yazıyı⁷ hariç tutarsak, yaratıcı müdahaleye fiilen yer yoktur.

“Beş Buçuk Dakikalık Koridor”un VHS kasetlerde belirmesinden neredeyse üç yıl sonra, Miramax’ın *Navidson Kaydı*’nı sınırlı sayıda salonda sessiz sedasız gösterime sokacağını ve çok geçmeden her yerdeki izleyicileri sarsacağını kim tahmin edebilirdi ki? Üç yıl önce nisan⁸ ayında New York ve Los Angeles’taki açılıştan bu yana, *Navidson Kaydı* ülke çapında gösterilmiştir ve film gişe rekorları kırmıştır diyemsek de, hem seyirci hem de hasılat kazanmayı sürdürmektedir. Sinema dergileri arka arkaya incelemeler, eleştiriler ve okur mektupları yayımlamaktadır. Artık düzenli aralıklarla tamamen *Navidson Kaydı*’nı konu alan kitaplar çıkmaktadır. Bir sürü öğretim görevlisi *Navidson Kaydı*’nı, verecekleri seminerlerden önce izlenmesi gereken filmler arasına almıştır, ayrıca birçok üniversite şimdiden farklı fakültelerden çok sayıda öğrencinin film üzerine yazdıkları

⁶ Lee Sinclair, “Degenerate”, *Twentieth Century Dub, Dub*, ed. Tony Ross, CCD Zeuxis Press, New York 1994, s. 57-91.

⁷ Muhtemelen yoruma açık, bilhassa da altyazıların bile anlaşılmaz yansıma sözcükler ya da sadece soru işaretlerinden ibaret hâlde ekranda belirdiği, Holloway’in çabuk çabuk, karman çorman konuştuğu anlarda.

⁸ Yani 1993’te.

doktora tezlerini tamamladıklarını iddia etmeye başlamıştır. *Harper's*, *The New Yorker*, *Esquire*, *American Heritage*, *Vanity Fair*, *Spin* dergilerinde ve televizyondaki gece programlarında filmle ilgili sık sık görüşler bildirilmekte, filme atıflar yapılmaktadır. Yurt dışında gösterilen ilgi de aynı derecede yoğun. Japonya, Fransa ve Norveç'te film ödüller almış; ama bugüne değin, sırta kadem basmış Navidson bu ödülleri kabul etmek şöyle dursun, ortaya bile çıkmamıştır. Boşboğaz Weinstein Biraderler bile filmle ve filmi çeken kişiyle ilgili alışılmadık suskunluklarını korumaktalar.

Interview dergisi Harvey Weinstein'ın, "Durum neyse o," sözünü alıntılamıştı.⁹

Şimdilerde *Navidson Kaydı* bu ülkenin kültürel deneyiminin bir parçası hâline gelmiştir ve film şimdiden yüz binlerce insan tarafından izlenmiş olmasına rağmen, esrarını korumaya devam etmektedir. Bazıları her şeyin gerçek olduğunda ısrarcıyken, öbürleri bunun Orson Welles'in muzip radyo tiyatrosu *Dünyaların Savaşı*'yla eş değer bir aldatmaca olduğunu düşünmektedir. Öbürleri için zaten bir şey fark etmiyordur, onlar öyle veya böyle *Navidson Kaydı*'nın gayet iyi bir hikâye olduğunu kabul etmektedirler. Birçok insan ise daha filmin adını bile duymamıştır.

Bu günlerde, herhangi bir gösterim-sonrası çözüm ya da ifşa beklentisi olasılık dışı olmakla birlikte, Navidson'ın filminin kaderinde en iyi ihtimalle kült hâline gelmek var gibidir. Sırf iyi öykü anlatıcılığı bile gelecek yıllarda bir miktar popülerliği garanti etmekle birlikte, filmin yapısal tuhaflığı seyircinin genel ilgisiyle arasına daimî bir set çekmektedir.

⁹ Miryana Gorçakova, "Home Front", *Gentleman's Quarterly*, 65, Ekim 1995, s. 224.

II

*Dâhi adamların yaptıkları şeylerin, her ne kadar hatalı
bir şekilde gösterilirse gösterilsinler, sonunda insanlığın
somut yararına dönüşmekte başarısızlığa uğradığı neredeyse
hiç görülmemiştir.*

— Mary Shelley

Aslına bakılırsa, *Navidson Kaydı*'nin içinde iki film bulunuyor: Bir tanesi Navidson'ın çektiği, yani herkesin hatırladığı film, ikincisi de çekimine başladığı, yani çok az kişinin fark edebildiği film. Filmcinin esas amaçları, her ne kadar filmin bitmiş hâli bunları kuşkusuz gölgede bıraksa da, sonraları evin olağan dışı tabiatının gösterileceği bir ön içerik sağlamaktadır.

Navidson Kaydı'nin 1990 Nisan'ında çekilen açılış sahnesi, birçok yönden, Ash Tree Lane'de yakında gerçekleşecek olan olaylarla ilgili küçücük bir uyarıda bulunmaktan dahi başarıyla kaçınabilmesinden dolayı, nispeten daha rahatsız edici sekanslardan bir tanesi olmayı sürdürmektedir.

Navidson filmin ilk dakikaları boyunca bir kez olsun, ailesiyle beraber içine düşmek üzere oldukları, kapılarına dayanmış kâbustan haberdar olduğuna dair bir şey çıtlatmamaktadır. Kendisi her şeyden habersizdir ve bırakın evden şüphelenmeyi, en azından kısa bir süreliğine, evin doğasını tahayyül bile edemez.

Elbette herkesin bu değerlendirmeye katıldığı söylenemez. Dr. Isaiah Rosen, “Filmin daha ilk karesinde Navidson'ın foyasının ortaya çıktığını ve ilk baştaki hâl ve hareketlerinin bütün çalışmayı tehlikeye attığını” düşünmektedir.¹⁰ Rosen ilk sahneyi, filmin kalanını çoktan aklında planlamış bir adamın “kötü oyunculuk”undan ibaret olarak görmektedir. Dolayısıyla, Rosen Navidson'ın başlangıçtaki niyetlerinin önemini hiç ciddiye almamaktadır.

Büyük keşifler, sandığımızdan daha sık biçimde, tamamen farklı sonuçlar elde etmeyi amaçlayan deney ve araştırmaların istenmedik neticeleridir. Navidson meselesinde ise kendisinin öncelikli gayesini göz ardı etmek mümkün değildir, özellikle de bu gaye sonradan olacakların öncülü ya da hiç olmazsa “kısmi çıkış noktası” işlevi görmüşken. Rosen'in varsayımları¹¹ onun, sonucun sebebini hiç dikkate almamasına, böylece bu ikisi arasında bulunan karmaşık ve değerli ilişkiyi gözden kaçırmasına neden olmuştur.

¹⁰ Isaiah Rosen, Dr., *Flawed Performances: A Consideration of the Actors in the Navidson Opus*, Eddie Hapax Press, Baltimore 1995, s. 73.

¹¹ Zampanò'nun, *Navidson Kaydı*'nin gerçekten var olduğunu ne ilk ne de tabii ki son kez ima edişi.

“İlginç bir durum,” diyor Navidson bize daha ilk başta. “Karen’la beraber niye kırsalda küçük bir ev alıp çocuklarla beraber oraya taşındığımıza dair bir kayıt oluşturmak istiyorum da. İşin sonunun nereye varacağını görmek istiyorum da denebilir. Silah seslerinden, kıtlıktan ve sineklerden uzakta. Bir sürü diş macunu, bahçe işleri, milletle muhabbet... Guggenheim Bursu’na ve NEA Medya Sanatları Hibesi’ne de bu yüzden layık görüldüm. Belki de geçmişimden dolayı farklı bir şeyler bekliyorlardı, bense insanların bir yere taşınıp orada yaşamaya başlayışlarını görmenin hoş olacağını düşündüm. Eşyaları taşırsınız, belki oraya yerleşir, insanlarla muhabbet kurar ve bir umut, birbirinizi biraz daha iyi anlarsınız. Şahsen, hem kendim hem ailem için mütevazı, sıcacık bir ileri karakol yaratmak istemiştım. Verandada limonata içip gün batımını seyredebileceğiniz bir yer.”

Kaldı ki *Navidson Kaydı* da aynen böyle başlıyor denebilir; Will Navidson küçük, eski tarz tarihî evin verandasında istirahat ediyor, limonatasının tadını çıkarıyor, güneşin gündüz vaktinin ilk birkaç dakikasını altın rengine boyamasını izliyordur. Rosen’in iddiasının aksine, adamın özellikle hileli ya da sahte duran bir yanı yoktur. Rol yapıyormuş gibi de değildir. Aksine, adamın yüzünde iç rahatlatıcı bir cana yakınlık görürüz, sıksadır, çekicidir, yavaş yavaş 40’lerinin sonuna gelmektedir,¹² evinden katiyen çıkmamaya ve hayatın sessiz yanını keşfetmeye kararlıdır.

Hiç olmazsa başlangıçta bizlere Virginia kırsalının, taşranın, kararmak üzere olan gökyüzüne doğru yükselen mor tepelerin hakiki görüntülerini sunarak amacına ulaşır; sonra bu genel çekimleri bırakıp soluk mavi şark halısını açarak, mobilyaları yerleştirip sonra onların yerlerini değiştirerek, kafesli sandıkları boşaltarak, ampulleri değiştirerek ve kendi ödüllü fotoğraflarından biri de dâhil olmak üzere duvarlara fotoğraflar asarak eve taşınma sürecine daha ayrıntılı bir biçimde odaklanır. Navidson, böyle yaparak, bütün odaların dolu olduğunu göstermekle kalmaz, ailedekilerin kendi kişisel beğenilerini yansıtmaya çalıştıklarını da göstermiş olur.

Bir süre sonra, Navidson iki çocuğuyla röportaj yapmak üzere bu çekimlere ara verir. Çocuklarının yer aldığı çekimler de kusursuz biçimde birleştirilmişlerdir. Oğluyla kızının üzerine gün ışığı vurmaktadır. Işıl ışıl sevecen yüzleri, yeşil çimenler ve ağaçlardan oluşan serin arka fonla çevrelenmiştir.

Beş yaşındaki kızı Daisy yeni evlerini beğenmiştir. “Burası güzelmiş,” der utangaçça kıkırdarak, gerçi “Bloomydales” tarzı mağazaların olmadığını belirtirken utangaçlığından eser yoktur.

Daisy’den üç yaş büyük olan Chad nispeten içine kapanık, hatta ciddi ifadeli bir çocuktur. Chad’in verdiği tepkiler filmin sonunu bilenler tarafından genellikle yanlış yorumlanır. Fakat, Chad’in o vakitlerde gelecekte neler olacağına dair bir fikrinin olmadığını

¹² Helmut Kereincrazch, “Years of Those” (*The New Republic*, 213, 20 Kasım 1995, s. 33-39) adlı makalesinde Navidson’ın yaşının kırk sekiz olduğunu belirtir.

idrak etmemiz oldukça mühimdir. Şehirdeki evinden koparılıp çok farklı bir ortama sokulan onun yaşlarındaki bir oğlan çocuğu düşünüldüğünde yaptığı huysuzluk gayet doğaldır.

Babasıyla konuşurken, en çok özlediği şeyin trafik sesi olduğunu söyler. Kamyonların ve taksilerin gürültüsü ona bir nevi akşam ninnisi gibi gelmeye başlamıştır. Şimdiyse, sessizlikte uykuya dalması zor oluyordur.

“Cırcır böceklerinin sesi işe yaramıyor mu?” diye sorar Navidson.

Chad hayır dercesine başını sallıyor.

“Aynı şey değil. Ne bileyim. Bazen etraf büsbütün sessiz oluyor... Hiç ses olmuyor.”

“Bu seni korkutuyor mu?”

Chad başıyla onaylar.

“Neden?” diye sorar babası.

“Birisi bekliyormuş gibi aynı.”

“Anlamadım?”

Chad omuz silker. “Bilmiyorum baba. Trafiğin sesini seviyordum işte.”¹³

Şüphesiz ki, Navidson’ın ailecek taşınmalarını pastoral bir yaklaşımla ele alışı, projesinin ardındaki çok daha karmaşık ve önemli dürtüyü —yani bilmem kaç yıllık hayat arkadaşı Karen Green’le bata çıka süren ilişkisini— gözler önüne pek sermez. Her ne kadar ikisi de evlenmemiş olmaktan kesinlikle memnunsalar da, Navidson’ın yurt dışındaki bitmek bilmez iş gezileri onların birbirlerine gittikçe yabancılaşmalarına ve dile getirmediikleri kişisel problemlere yol açmıştır. Neredeyse on bir yıldır süregiden yurt dışı yolculuklarının ve kısa süreli dönüşlerin ardından, Karen, Navidson’ın mesleki alışkanlıklarını bırakması gerektiğini, aksi hâlde ailesini kaybedeceğini açık açık belirtmiştir. Nihayetinde Navidson bir seçim yapamayıp ilişkilerini düzeltme sürecini belgesel konusu hâline getirerek uzlaşmaya varmıştır.

Fakat bu konu hemen ortaya serilmemiştir. Aslına bakılırsa, Will’le Karen arasındaki gözle görülmeyen valans değerini tespit edeceksek, ileride çıkacak olan çok daha ilginç sekansları, bile isteye unutmamız şarttır, veya Donna York’un ifadesiyle, “birbirleriyle konuşma şekillerini, birbirlerine bakma şekillerini ve tabii birbirlerini görmezden gelme şekillerini” tespit edeceksek.¹⁴

Navidson’ın evin dört bir yanına Hi 8’ler yerleştirip hepsine hareket dedektörleri monte ederek projesine başladığını öğreniriz; böylelikle, odaya giren çıkan olursa Hi 8’ler

¹³ Söylenene göre eleştirel bir tefsir niteliği taşıyan bu eserdeki hikâyeleştirilmiş ayrıntılı betimlemelere 5. Bölüm’ün 67. dipnotunda değinilmiştir. — Ed.

¹⁴ Donna York, “In Twain”, *Redbook*, 186, Ocak 1996, s. 50.

açılıp kapanabilecektir. Üç banyo dışında, evin her köşesinde kameralar vardır, bunlara ek olarak, Navidson'ın elinde iki adet 16 mm Arriflex kamera ve 35 mm kameralara ait bataryalardan vardır.

Gene de, herkesin bildiği üzere, Navidson'ın projesi epey amatör işidir. Mesela yerel bankalara ha bire kurulan kapalı devre televizyon sistemlerinin sürekli takipteki kamera gözlemlerinin yanında ya da MTV'nin *Real World*'ünde kullanılan çeşit çeşit ekipmanların ve çoklu kamera operatörlerinin yanında devede kulak kalır onun projesi. Navidson, saniyenin altmışta biri süresinde, yirmi dört saatlik kesintisiz kamera çekiminden çok daha değerli bir görüntü yakalanabileceğinin farkında olan son derece yetenekli bir fotoğrafçı olmasaydı, bütün bu çabanın sonucunda ortaya çıkan şey amatörce bir videodan farksız olurdu. Derdi, evin her yanını göstermek yahut Katolik veya aksine, halk efsanesi türünden bir görüntü yakalamaya çalışmak değildir. Tam tersine, Navidson anların, bazı dikkate değer şeylerin, aniden çalan telefonun, atılan bir kahkahanın ya da içimizde duygusal bir kıvılcım çaktıracabilecek, kim bilir, biraz olsun anlayış göstermemizi sağlayabilecek, kesilmiş bir diyalogun peşinden gider.

Navidson'ın seçtiği, büyük kısmı diyalogsuz olan parçalar, çoğunlukla, her türlü açıklamanın yetersiz kalacağı şeyleri su yüzüne çıkarmaktadır. Aşağıdaki iki örnek bilhassa önemlidir, çok kısa olmalarından dolayı kolayca gözden kaçabilecekleri için de bu noktada içeriklerinin tekrar belirtilmesi elzemdir.

İlk görüntüde Navidson'ı, elinde Karen'in eşyalarıyla dolu bir sandıkla merdivenlerden yukarı çıkarken görürüz. Yatak odalarında hâlâ oraya buraya konmuş baloncuklu naylona sarılı lambalar vardır, bir tarafta açılmamış bavullar, diğer tarafta ise kıyafetlerle dolu çöp poşetleri duruyordur. Duvarlara bir şey asılmamıştır. Yatakları toplanmamıştır. Navidson yazı masasının üzerinde elindeki yükü koyacak bir yer bulur. Tam çıkacaktır ki, görünmez bir dürtü onu çıkmaktan alıkoyar. Karen'm mücevher kutusunu sandıktan çıkarır, elle yontulmuş boynuzdan kapağı kaldırır ve iç mahfazayı çıkartır. Ne yazık ki kutuda gördüğü şey kamerada görünmemektedir.

Karen, çarşafarla ve yastık kılıflarıyla dolu bir sepetle içeri girdiğinde, Navidson dikkatini parfüm şişelerinin yanında duran eski bir saç fırçasına çevirmiştir bile.

“Ne yapıyorsun?” diye sorar Karen hemen.

“Güzelmış bu,” der Navidson, kadının sarı saçlarından oluşan büyükçe bir yığını tarak dişlerinden söküp çöp sepetine atarken.

“Ver şunu bana,” diye emreder Karen. “Göreceksin bak, bir gün kel kaldığımda, o saçları attığına üzüleceksin.”

“Yo,” der Navidson yüzünde bir sırıtışla.

Navidson’ın Karen’a ne kadar değer verdiğini¹⁵ gösteren bu birkaç saniyeyi, alttan alta ettiği alaya ve kadınla alakalı şeylere karşı takındığı belirgin kayıtsızlığa rağmen sahnenin tam da bunun zıddını yansıtıyor oluşuna dikkatleri çekmek dışında, birkaç yönden ele almaya kalkışmanın lüzumu yoktur. Navidson aslında, görüntülere ve hassasça ayarlanmış kesmelere başvurup kadının saçını saklayarak, kendi hâl hareketlerinden şüphe duyulmasına yol açmış, belki de bazı açılardan kendi kapanış sözüyle çelişmiştir; bu sözün Samuel T. Glade’in “göreceksin”, “kel” ya da “üzüleceksin”ine veya bunların üçüne birden atıfta bulunma ihtimali olduğunu belirtir.¹⁶ Dahası, Navidson yanlış uygulanmış bir dış sesin ya da manipülatif film müziklerinin yaratacağı rahatsızlıklar olmaksızın, kompozisyonadaki devinimlerin ve inceliklerin yoğun duyguları harekete geçirmesine müsaade etmiştir.

Bu düşünceye uygun olarak, ikinci görüntü de açıklamaya ya da samimiyetsiz müzik notalarına yer verilmeden çekilmiştir. Navidson dikkatini sırf Karen Green’e vermektedir. Karen bir zamanlar New York’taki Ford Ajansı’nda mankenlik yapmış biri olarak, iki çocuğunu büyütebilmek için Milano moda çekimlerinin ve Venedik Maskeleri’nin işgal ettiği hayatını artık ardında bırakmıştır. Rezil Hi 8 kasetlerinde ne kadar güzel çıktığını düşününce, editörlerin dergileri satsın diye sık sık Karen’in sarkık dudaklarının, çıkık elmacık kemiklerinin ve ela gözlerinin bulunduğu diyalara bel bağlamaları pek de şaşırtıcı değildir.

Başlangıçta Navidson günlük olarak kullanmasını istediği bir Hi 8’i Karen’a vermiştir. Kadının çekim kayıtlarında —filmin çekimi bittikten sonra ve ancak Karen’in kabul etmesiyle Navidson’ın göstermeye söz verdiği kayıtlarda— karşımıza şehirden ayrılmayı, ihtiyarlamayı, formda kalmayı ve tebessümünü korumayı kendine dert edinmiş otuz yedi yaşındaki yaşlı bir kadın çıkar. Bununla birlikte, salt itiraflar nevinden içeriklerine rağmen, karşımızda günlük kaydından ziyade Karen’in gafil avlandığını, onun Navidson’a hayret verici diyebileceğimiz bir bağlılık duyduğunu gösteren, cvdeki Hi 8’lerden biriyle çekilmiş bir an vardır.

Karen, Chad ve Daisy’yle beraber salonda oturmaktadır. Çocuklar içleri boş birkaç yumurta kabını, beş on tane uzun kesim fitili, bir kova alçıyı ve bir kavanoz dolusu kristal parafini içeren bir mum-yapım projesiyle meşguldürler. Daisy bir adet kırmızı saplı makasla fitilleri sekiz santimlik parçalara ayırmakta, sonra da onları yumurtalıklardan bir

¹⁵ Frances Leiderstahl’in *Science*’ta (265, 5 Ağustos 1994, s. 741) çıkan “The Heart’s Device” yazısına; Joel Watkin’in *Mademoiselle*’de (101, Mayıs 1995, s. 178-181) çıkan “Jewelry Box, Perfume, and Hair” yazısına; bir de Hardy Taintic’in *The American Scholar*’da (65, bahar 1996, s. 219-241) çıkan “Adult Letters and Family Jewels” adlı çok daha alaycı yazısına bakınız.

¹⁶ Samuel T. Glade, “Omens & Signs”, *Notes From Tomorrow*, ed. Lisbeth Bailey, Taema Essay Publications, Delaware 1996.

tanisinin dibine sıkıca bastırmaktadır, Chad ise sırası gelince, fitillerin üzerini önce bir kat alçı katmanıya, sonra da minicik parafin damlalarından oluşan bir katmanla doldurmaktadır. Sonuç olarak, üzerinize bulaşacak türden bolca yapışkan maddeyle kaplı mum benzeri bir şey ortaya çıkar, yapışkanın çoğu da çocukların ellerine bulaşır. Karen, kızı gözlerine düşen saçları yana çekmeye kalkar da yüzüne gözüne alçı bulaştırır diye korkup kızının saçlarını düzeltir. Chad kalıpları fazla doldurmasın ya da Daisy makasla kendini yaralamasın diye uğraşsa da, Karen birkaç dakikada bir pencereden dışarı bakmadan edemiyordur. Yoldan geçen bir kamyonun sesi bakışlarını başka yöne çevirmesine neden olur. Etraf tamamen sessizken dahi, yüz saniyenin ağırlığı her defasında başını çevirmesine yol açmaktadır.

Tabii ki tartışmaya açıksa da, Karen'in bakışları yalnızca “aşkla ve özlemle dolu” olmakla birlikte, o bakışlarda aynı zamanda dalgınlık da var gibidir.¹⁷ Navidson'ın arabası nihayet garaj yoluna girince, bu durumun nedeni kısmen açıklanmış olur. Karen rahatlatma hissini bastırmaya çalışmaz bile. Vakit kaybetmeksizin mütevazı mum fabrikasının üzerinden atlayarak odadan koşa koşa çıkar. Saniyeler sonra ise —kendisini daha iyi hissettiği barizdir— geri döner.

“Daisy, ben dönene kadar makası kullanayım deme.”

“Anne!” diye cırlar Daisy.

“Dediğimi duydun. Chad, kız kardeşine göz kulak ol.”

“Anne!” diye bağırır Daisy sesini iyice cırtlaklaştırarak.

“Daisyciğim, annen senin de abine mukayyet olmanı istiyor.”

Böyle deyince ufak kız yatıştır gibi olur ve fitilleri keserken bile Chad'e diktiği kibirli bakışlardan sakinleştiğini anlarız.

Tuhaftır, Karen antrede bulunan Navidson'ın yanına vardığında, adamın yüzünü görme isteğini büyük bir başarıyla gizler. Bu kayıtsızlık bize epey ipucu vermektedir. Birçok ilişkide bağ doku işlevi gören bu özgün çelişkide, her ne kadar kendisini adama açmasa da, onun Navidson'ı sevdiğini görmemiz mümkündür.

“Ne haber, su ısıtıcısı arızalandı,” demeyi başarır.

“Ne ara oldu bu?”

Adamın kısa öpücüğünü kabul eder.

“Dün gece herhâlde.”¹⁸

¹⁷ Max C. Garten, “100 Looks”, *Vogue*, 185, Ekim 1995, s. 248.

¹⁸ Bu sabah duş almaya kalktım ve bilin bakalım ne oldu. Ara ki bulasın sıcak suyu. Benim için epey kötü bir keşif oldu tabii, hele ki tam da ıslanayım da gözlerimi açayım diye düşünüyorken, koca bir gece zil zurna sarhoş takılmaktan dudaklarım o biçim kurumuş hâldeydi, kankam Lude'la beraber geçen gece oradan oraya akmıştık. Hatta yanlış hatırlamıyorsam, nasıl olduysa kendimizi en son

Pico'da bir batakhane bulmuş, hemen sonrasında ise siyah kovboy şapkaları takmış bazı kızlarla muhabbete dalmıştık, beyindeki kuluçkaları çatlatıp çıkan özel öfori harmanıyla -Bitkisel Ekstaziler sayesinde- güya kafayı bulmuş hâlde, dillerinin üzerine, eninde sonunda kıkırtılarının gecenin karanlığına karışmasına yol açacak ufak Yutmalık Ekstaziler koyalım diye gaza getirmişlerdi bizi.

Tam olarak ne oldu da işler çığırından çıktı, şu an unuttum. Sanırım Lude hep yanında taşıdığı makası çıkartarak bir tanesinin saçını kırpmaya başlamıştı, ellerini Coltlarından hiç ayırmayan eski silahşorlar gibiydi denebilir mesela -kaptırmış kendini, lüleleri & kâkülleri kırıyor kesiyor, ama nasıl da iyi kesiyordu amına koyayım, herif işinin ehli tabii, üstüne üstlük karanlık ortamda bar taburesinin üzerine oturmuş kesiyor, etrafını adı sanı belirsiz bir sürü kişi sarmış, parmaklar & makasın çeliği çıtçıtlatmayı sürdürüyor, ufak saç kırıntıları etrafımızı kuşatmış kargaşanın üzerine sıçramakta, berberin hası olduğunu görene dek kızların üzerinde bir gerginlik vardı ki, hemen sonra, "ben, beni al" & "benimkini hallet" diye cıvıldaşmaya başlamazlar mı, attıkları laflara yorumda bulunmak fazla kolay gelince, Lude'la ikimiz başka bir şeyden yani Pit Boksçu olduğum vakitlerde güya yaşadığım çılgın maceradan bahsetmeye başladık. Şu hatıranızda olsun tabii, bu ifadeyi ne benim ne de Lude'un duymuşluğu var daha önce. Lude sözcüğü o an uydurmuştu, ben de çaktırmamıştım.

"Aa n'aptın sen, bu konu çekmez ilgilerini," dedim makul miktarda salağa yatıp naz yaparak.

"Yoo Ahbap, yanlışın var," diye ısrar etti Lude. "Anlatman lazım."

"İyi, tamam," dedim ve ardından on dokuzumda, yalnızlık yaşındayken Galveston'da bir mavnadan inişimle ilgili anıyı anlattım millete.

"Kaçıyordum aslında," diye uydurdum. "Şöyle diyeyim, Singapur'da kaybettiğim bir bahis yüzünden, kafayı kırmış Rus Kaptan'ıma hâlâ bin dolar borcum var. Herif beni gebertmek isteyince topuklarım kıcıma vura vura kaçtım Houston'a resmen."

"Kuşlardan bahsetmeyi unutma ha," diyerek göz kırptı Lude. Beni uyuz edecek şeyler söylüyordu, tam ona göre bir hareketti, dikkatimi onun dediği şeye veriyim diye yapıyordu.

"Hay hay," diye mırıldandım, açıklama yapacağım diye lafı sündürüyordum. "Bindiğim şu mavna hurmalarla, kilo kilo haşhaşla ve akıl almaz sayıda egzotik kuşla doluydu, tabii bunların topunu birden taşımak yasa dışıydı, benimki de sadece varsayım. Ucu bana dokunmuyordu sonuçta. Her neyse işte, orada kalmaya niyetim yoktu. Ben de Houston'a gittim, dakika bir gol bir, ahmağın teki gelip beni soymaya çalıştı."

Lude somurtuyordu. Az önce kuşlarına satışı koymam hoşuna gitmemiştii belli ki.

Onu görmezden gelip devam ettim.

"Herif dümdüz üzerime doğru geldi ve üzerimdeki bütün parayı sökölmemi söyledi. Üzerimde bir kuruş bile yoktu, ama sinsi orospu çocuğunun üzerinde de silah neyin yoktu zaten. Herife salladım bir yumruk. İki seksen uzandı yere. Tabii çok sürmedi uzanması. Bir saniye sonra yine dibimde belirdi, ne yap-sa beğenirsiniz? Herif sırtıyordu, sonra başka bir eleman katıldı ona, daha irice bir tip, o da sırtıyordu, elimi sıkmaya başlamış ve beni tebrik etmeye koyulmuştu. Bütün gün Pit Boksçu arayıp durmuşlardı, gecelik ücret iki yüz dolardı ve az önceki sınavlarını geçmiştim. Sinsi orospu çocuğumuz ise başmülakatçılıymış. Arkadaşı kendisine Kum Torbası diye hitap etmişti."

O sıra kızlar Lude'la ikimizin çevresini sarmışlar, içkileri art arda dikiyorlar, sonra kendilerini hikâyenin ritmine bırakıyorlardı. Birkaç dolarlık bahis yapıp adamların yaralanmalarını -kendilerini ya da karşısındakini yaralamalarını- seyretmeye gelen insan kalabalıklarıyla çevrilmiş toprak zeminli ringi betimleyerek, o ilk gecenin gözlerinde canlanmasını sağladım itinayla. Bu tür bir dövüşte eldiven takmak diye bir şey yoktu. Mucizevi biçimde, dövüşü sağ salim tamamladım. İlk iki dövüşü kazandım hatta. Bir iki çürük, yanakta bir kesik, ama oradan cebimde iki yüz papelle çıktım, Kum Torbası kaburgayla bira ısmarladı bana, kanepesinde yatmama izin bile verdi. Hiç fena değildi. Bu işi sürdürdüm ben de. Bir ay boyunca haftada iki kez dövüştüm esasen.

Lude, ukalaca ve feci abartılı baş sallamasıyla, "Kaşındaki şu yarayı görüyor musunuz?" diyerek gösterdi kızlara.

"Ön dişin de bu yüzden mi kırık?" diye söyleyiverdi kovboy şapkasına yakut broş iliştirmiş bir kız, gerçi bunu söyledikten hemen sonra, kırık kesici dişime değindiği için kendisini kötü hissettiğini fark etmiştim.

"O konuya geliyorum şimdi," dedim gülümseyerek.

Dişimi de hikâyeme dâhil etmemin ne zararı olacak ki, diye düşündüm.

Üç dört hafta sonra, diyerek lafımı sürdürdüm, Kaptan'a borcumu ödemeye hatta birazını da kendime saklamaya yetecek kadar mangırım olmuştu. Bütün bu dövüş işi iyice yormuştu beni, yalan yok.

Dövüşler gayet ağırdı. "Laf aramızda, bütün dövüşleri de kazanmıştım," diye ekledim. Lude küçümser gibi oldu. "Ama etrafınızda Kum Torbası & arkadaşları gibi tipler varken her saniye tetikte olmak zorunda kalmanız ise bu işin en berbat yanıydı kesinlikle. Ayrıca, sonradan öğrendim ki, kaldığım mekân üzgün kızlarla dolu bir kerhaneymiş, histen yoksun iki vizite arasında en basit, en alakasız şeylerden bahsederdi bu kızlar. Mavnada kalmak, hatta Kaptan'la kalıp onun hayatı zehir eden ruh hâllerini çekmek bile bu yerden iyiydi.

"Gelelim son geceme, ahmak arkadaş beni kenara çekti ve elimdeki bütün mangırımı kendime oynamayı önerdi. Kaybetme ihtimalim olduğu için, böyle bir şeyi istemediğimi söyledim ona. 'Kafasına sıçtığımın aptal veledi,' diye bağırdı yüzüme. 'Bu zamana dek bütün dövüşleri kazandın ya.' 'Evet,' dedim. 'N'olmuş?' 'Ee çakamadın mı köfteyi? İyisin falan diye kazanmadın herhâlde. Dövüşlerin hepsi şikeliydi. Sarsak tipleri bulup, yumruklarını kaldırıp senin üzerine çullansınlar diye elli papel ödüyordum hepsine. Bahislerle voliyi vuruyoruz. Geçen hafta kazandın, ondan önceki hafta kazandın, bu gece de kazanacaksın. Şurada sana yardım etmeye çalışıyoruz yahu.'

"Ben de aptal veledin teki olarak, elde avuçta ne varsa bahse yatırdım ve ringe girdim. Orada beni kim bekliyordu sizce?"

Bardağımdaki birayı diklerken, herkes kendince bir cevap versin diye bekledim, ama kiminle dövüşmek üzere olduğuma dair kimsenin bir fikri yoktu. Lude bile olayı kaçırmıştı. Tabii duruma nereden baktığınıza göre değişir bu: Kovboy şapkasında turmalin taşı bulunan bir kızın kıcını sıvazlamakla meşguldü kendisi, kız da karşılık olarak, ya da bana öyle gelmişti, Lude'un kasıklarını okşamaktaydı.

"Bağıra çağıra oranları, ortaya koyulan parayı söyleyen, kan var mı diye diş etlerini yalayan onca Houstonlı sümsüğün ortasında, Kum Torbası dikilmek-teydi, parmaklarının üzerine bant çekmişti ve gözlerinde ne anlık bir tebessüm ne de onu tanıdığını belirten ufacık bir işaret yakalamak mümkündü. Of be, şunu söyleyeyim size, kötü niyetli vicdansız O.Ç.'nin teki çıkmıştı herif.

İlk rauntta iki kez yere serdi beni. İkinci rauntta ise az kalsın ayağa kalkamıyordum.

"Bütün ay boyunca, arkadaşıyla beraber üzerime oynanan bahisleri şişirmişlerdi, böylece Kum Torbası -o sırada kendisi favori olmayandı- ağzımı yüzümü dağıttığında, ufak bir servetle yürüyerek çıkacaklardı oradan. Yahut da koşarak. Bana gelince, denizde geçen üç aydan sonra Galveston'da amaçsızca gezinmeye kalkan on dokuz yaşında bir ahmak olarak, bütün paramı kaybedecek ve hastanelik edilecektim. Belki de bin beteri. Dövüşler üç raunttan oluştuğundan, geriye son raunt kalmıştı bir şeyler yapmak için. Arkadaşı yüzüme bir kova buzlu su çarptı, ringe çık da şu iş artık bitsin, dedi.

"Sendeleyerek ayağa kalkarken, başımı yok dercesine salladım ve beni duyabileceği kadar yüksek, onu oltaya getirdiğimi sanmayacağı kadar alçak sesle dedim ki, sokakta en aşağı yüzde bin kazandıracak bir parti mal almayı planlıyordum, çok kötü oldu bu.

"Neyse işte, sıradaki rauntta, daha doğrusu son rauntta, Kum Torbası dişimi kırdı. Nakavttım. Esasında beni orada bırakmayı tasarlamıştı ikisi, ama kendi çapımda yaptığım blöfü yutmuşlardı. Arkadaşı dediklerimi duyunca, -adım gibi eminim, vakit kaybetmeden Kum Torbası'na yetiştirmiştir her şeyi- beni sürükleyip götürmüşlerdi, kamyonlarında bana biraz viski içirmişler, sonra da ağzımdan kaçırdığım şu mallar hakkında beni sorguya çekmeye koyulmuşlardı.

"Bu işin sonu hayırlı bitmeyecekti, onlara palavra sıkığımı öğrenirlerse bana fena şeyler yapmalarından korkmuyordum desem yalan olacaktı. Şu da var ki, Houston'dan ayrılmamış olsaydım muhtemelen burunlarına gelen kötü kokuyu yalnızca tek bir şeye yoran (bütün açıklamaların sonu mezarda bitiyordu) bahisçilerin lincine uğrardım: Kum Torbasını & arkadaşını ve beni suçlayacaklardı. Hızlı düşünmem gerekiyordu, ayrıca paramı geri almak istiyordum hâlâ, bu yüzden-"

Lude kendini kaptırmıştı çoktan. Kaptırmayan yoktu ki. Kızlar hülyalı bakışlarla gülümsüyorlar ve bana dalga dalga sokulmayı sürdürüyorlardı, sanki bana dokunurlarsa, hikâyenin gerçek olup olmadığını öğrenebileceklerdi. Lude anlattıklarımın deli zırvası olduğunu biliyordu ama, bu işin sonunun nereye varacağına dair hiçbir fikri yoktu. Hiç yalan söylemeyeceğim, benim de bir fikrim yoktu. Bu yüzden en iyi hamlemi yaptım.

"Onlara mavnayı gösterdim. Oraya çıkınca ne yapacağımızı daha düşünmemiştim, ama geminin gelgitte beraber ertesi sabah erkenden yola çıkacağını bildiğimden, acele etmemiz lazımdı. Şansımız varmış ki zamanında yetiştik ve beni görür görmez boğazıma sarılan Kaptan'ı bulmak üzere ayrıldım. Nefes almaya çalışırken, bir yolunu bulup kendisine Kum Torbası'yla arkadaşından ve paradan bahsedebildim - büyük kısmını benim paramın oluşturduğu para esasında Kaptan'ındı. Namussuzun dikkatini çekebilmişim böylece. Birkaç dakika sonra, aylak aylak bizim ikilinin yanına gitmiş, kahve kupalarına votka doldurmuş ve anlaşılmaz bir aksanla, saf Yeni Gine malları üstüne laklak etmeye koyulmuştu.

"Kum Torbası'nın bu aptal herifin neden bahsettiğiyle ilgili en ufak fikri yoktu, benim de yoktu aynı şekilde, ama bir saati ve iki şişe votkayı geride bırakınca, Kaptan'ın uyuşturuculardan bahsettiği kanaatine varmıştı. Neticede Kaptan alttan alta gümrük memurlarına, sürekli mevcut olan mallara el koyulma ve hapse tıkilma tehdidinde atıfta bulunarak Kum Torbası'na elle tutulur herhangi bir şey göstermeyi reddetse de, öforiden, İspanyol kâşiflerden ve cennetten bahsetmeyi sürdürdü.

"Bakın şimdi de her şey çözüme kavuşacak. Kaptan laklağı sürdürürken, bir tane kamyonet yukarı çıkar ve kimsenin daha önce görmediği, bir daha da görmeyeceği bir herif iner araçtan, Kaptan'a bin dolar verir, sandıklardan birini kapıp kamyonete atlar gider. Pat diye olup biter, işte bu kadar ya. Neye para verdiğine bile bakmaksızın, Kum Torbası beş bin papeli uzatıverir. Kaptan da, sözünde durarak, beş adet kasayı Kum Torbası'nın kamyonunun arkasına yükler hemen.

"Ahmak eleman normalde hemen oracıkta içlerine bakardı kesin, tabii an-sızın uzaklardan gelen polis arabasına liman devriyesine falan feşmekâna ait sirenleri duymaya başlamasaydık. Bizim peşimizde değillerdi, ama Kum Torbası & arkadaşı yine de korkmuşlardı ve olabildiğince hızlı biçimde çekip gittiler.

"Artık denize açılmış olmamıza rağmen, Kaptan gülmeye devam ediyordu. Tabii ben gülmüyordum. Namussuz herif bana paramdan zırnık koklatmamıştı. Ona kalırsa -ve bunu anlaşılmaz aksanıyla bana açıklayışına göre- hayatımı kurtardığı için ona borçluydum, benim gibi zavallı bir adiyi ta Florida'lara, artık kıcıımı kırıp oturayım dediğim, Şeytan Kulağı dediği, tamamen farklı hikâyenin konusu olan bir soğuk su bölgesinde az kalsın mortu çektiğim yere götürmesi kısmına girmiyorum bile.

"Durumlar o kadar da kötü değildi gerçi, özellikle de ara sıra Kum Torbası & arkadaşı aklıma geldiğinde. Bütün sandıkları kırıp açtıklarında ve o amına koduğumun kuşlarıyla karşılaştıklarında, ne yaptıklarını, ne söylediklerini merak ediyorum, o yani. Elliye aşkın Cennet Kuşu.

"Birkaç ay sonra Houston Polisi'nin iki meşhur suçluyu bir sürü egzotik kuşu hayvanat bahçesine bıraktıkları sırada enselediğini okudum bir yerde."

Hikâye de, hiç olmazsa dün gece anlattığım hikâye aşağı yukarı bu şekilde bitmekte. Kelimesi kelimesine böyle olmamış olabilir, ama buna yakın.

Ne yazık ki kızlarla aramızda bir şey yaşanmadı. Yanımızdan gitmişler, kı-kırtıları gecenin karanlığına karışmıştı. Ne bir tel no'su ne de bir randevu koparabilmiş, isimlerini dahi öğrenememiştik, bu da kendimi aptal ve üzgün hissetmeme yol açmıştı, bozuk bir termos gibi aynı - dışarıdan bakınca bir şeyi yok, ama iç kısmı kırık bir camdan ibaret. Şu an bu meseleyi niye uzatıp durduğumu ise hiç bilmiyorum. Cennet Kuşu görmüşlüğü yoktur. Ve tabii ki ne boks yapmışlığı var ne de bir mavnada bulunmuşluğum. Aslına bakılırsa, anlattığım hikâyeye şöyle bir bakınca, azıcık müşkülpesentlik ettiğimi fark ettim aniden. Hikâyenin nasıl sahte durduğuna bir bakın. Gözüme tam uygun gelmeyen bir şeyler var. Bambaşka bir şey var sanki, bütün bu hikâyenin ardında saklı bir şey, alaca karanlıkta belli belirsiz gözükmeyi sürdüren çok daha büyük bir hikâye var sanki, ve nedendir bilinmez göremiyorum o hikâyeyi.

Neyse işte, bu konulara girmeye niyetim yoktu. Duştan bahsediyordum size. Asıl değinmek istediğim mesele buydu. Muhtemelen haberiniz vardır, sıcak su-yumuzun olmadığını öğrenmem, bu öyle hemen fark edeceğiniz türden bir şey olmadığı için özellikle can sıkıcı bir haber oldu benim için. Suyun bir süre akmasını beklersiniz ve su buz gibi olmayı sürdürse de, bir yanınız bu durumu kabullenmeyi reddeder. Azıcık daha bekleyeyim ya da musluğu biraz daha açayım deseniz de değişen bir şey olmayacaktır. Bekler durursunuz, ama kaç dakika geçerse geçsin, buhar çıkmaz hiç, sıcaklık hissetmezsiniz.

Belki soğuk bir duş almak iyi gelebilir bana, diye aklımdan geçirsem de, hızlı bir gir-çık bile yapamayacak hâldeydim, zaten tir tir titriyordum. Evin

Bu iki sahne Will’le Karen’in birbirlerine nasıl da ihtiyaç duyduklarını, yine de bu hislerle başa çıkmakta ve birbirlerine açılmakta ne kadar zorlandıklarını ortaya sermektedir.

Ne yazık ki, eleştirmenler hiç de anlayışlı olmamışlardır. *Navidson Kaydı*’nın gösterime girmesini takiben, ne Karen’in ne de Navidson’ın itibarı zedelenmekten kurtulabilmiştir. Bilhassa Karen magazin gazetelerinden, ünlü eleştirmenlerden ve hatta araları açık kız kardeşinden gelen küfürlü suçlama dalgası yüzünden mahvolmuştur. Leslie Buckman, “Karen Green duygusuz kaltağın tekidir, kısa ve net. Yüksek-moda mankeni işte, bir kaloriferde ne kadar akıl varsa onda da o kadar var; hayatın, gece kulübü sahiplerinin, kokainin ve kredi kartı limitlerinin etrafında döndüğünü sanarak büyüyen bir kızcağız. Kilosuyla ya da çocuklarıyla ilgili homurdanışını, Navidson’a ne kadar muhtaç olduğunu izlerken kusasım geliyor. Bağlılık denen kavramı anlamakla uzaktan yakından alakası yokken, bir adama onu sevdiğini nasıl söyleyebiliyor? Duygusuz kaltak mı demiştim kendisine? Ayrıca şıfıntının teki,” diye yazdığında çok ileri gitmiştir.¹⁹

Buckman bu düşüncesinde yalnız değildir. Dale Corrdigan da, Karen’in güzel bir ev hanımını falan olmadığını belirtmektedir: “Karen 20’li yaşlarında alışkanlık hâline getirdiği,

içi epey sıcaktı hâlbuki. Hele dışarısı daha sıcaktı. Fitilli kadifeden, büyük kahverengi paltomun da bir faydası dokunmamıştı.

Arka tarafta bir iki elemanın su ısıtıcısıyla uğraştıklarını fark ettim sonra. Elemanlardan, her tarafında dövmeler olan, sırtında çarpmıha gerilmiş Manson bulunan bir tanesi, kirli bir mendile sümkürdüğü sırada, akşama tamirin biteceğini söyledi bana. Bitmezdi.

Bir konu aklınıza takıldı şüphesiz. Şu soğuk su belasının, bu bölümde de kendine yer bulması sadece bir tesadüf mü acaba?

Hiç de bile. Zampanò yalnızca “ısıtıcı” yazmıştı. “Su” sözcüğüne gelirsek –ben ekledim oraya.

Ee alın size itiraf, oldu mu?

Hop, bu haksızlık ama, diye bağıırıyorsunuz.

Hop, hop, siktirin oradan, diyorum.

Uh, şu an tepemin taşı attı. Damarıma basıldığı ortada, ama niyesini nasılını ya da neyle basıldığını bilmiyorum. Ama bütün sorumlunun, dandik uydurma bir hikâye ya da beş para etmez bir (su) ısıtıcı(sı) olduğuna kesinlikle inanmıyorum.

Nereye varmak istediğini anlamıyorum.

Keşke bütün bunlar doğru olsaydı. Bir kum torbasını sinirden kudurtacak ve buna rağmen sandıklarımızı Cennet Kuşlarıyla dolu bulacak kadar şanslı olurduk diyorum yani.

Bu sandıkta şansın yaver gitmedi.

Bırak soğuk su aksın dursun.

Eninde sonunda ısınacaktır.

Haksız mıyım?

¹⁹ Leslie Buckman, “Lie Lexicon and Feminine Wiles”, *All in the Name of Feminism: A Collection of Essays*, ed. Nadine Muestopher, Shtrön Press, Cambridge, Massachusetts 1995, s. 344.

hâl ve hareketleriyle etrafa mavi boncuk dağıtma işini hiç bırakmamıştır. Daha ihtiyatlı biri olmuştur, o kadar.”²⁰

Geriyeye dönüp baktığımızda, özellikle Navidson’ın bu ilişkideki rolünün pek dikkate alınmamasından dolayı, Karen’in sadakatsizlikleriyle alakalı olarak yayılan öfke dolu spekülasyonların sorumlusunun her şeyden önce cinsiyetçi kültür olduğu savunulabilir. David Liddel’in bir ara bağıra çağıra söylediği üzere: “Boynuzları varsa, toynakları yok demek ne haddimize?”²¹ Şükür ki, medyanın gösterdiği ön yargılı muamelenin aksine, Navidson filmine sık sık kendi zayıflıklarına ait izleri dâhil etmekten çekinmemektedir. Hatta son zamanlarda, birçok kişi, Navidson’ın kendi kişiliğinin kötü yanlarını gösterebilmek için fazla ileri gitmiş olabileceğini öne sürerek, bu otoportrenin doğruluğunu sorgulamaktadır.²²

Navidson, son on yılını kariyer yapacağım diye uzaklarda, Alaska’daki balıkçı teknelerini fotoğraflamak üzere apar topar gittiği o yerde nasıl harcadığını, ailesinin bunu kabullenmekten başka çaresinin olmayışını, o üç günlük yolculuğun yavaş yavaş haftalara ve hatta aylara dönüşmesini Karen, Chad ve Daisy aracılığıyla ortaya sermekle kalmaz, film sayesinde insanı kendinden soğutan çok gizli takımlarını da açığa çıkarır.

Gerçi sonradan göreceğimiz üzere, bu kasvetli tefekkür anlarına ait ilk işarete Navidson’da değil, Karen’da rastlarız. Navidson’ın ilk Hi 8 günlük kayıtlarının içeriği o kadar basit ve mutedildir ki, daha derin sorunlara işaret edişini, yani işaret ediyorsa, bunu ancak arada sırada görürüz. Yalnızca Karen, ufacık objektife gözlerini dikerek sorunlardan bahseder.

“Delial’dan bahsetti gene,” der sözcükleri hızlı hızlı geveleyerek. “Bana kim olduğunu söylemeyeceksen, bir daha onun bahsini açmazsan iyi edersin, diye uyarmıştım onu. Güneye taşınmamızın bir nedeni de geçmiş falan toptan geride bırakmaktı. Gayet iyi gidiyordu aslında, ama rüyalarını kontrol edemiyor olsa gerek. Dün gece iyi bir uyku çekemedim. Üşüdüm. Mayısın ortasındayız, ama sanki buzdolabında yatıyormuşum gibiydi. Battaniye getirmeye gittim ve geldiğimde, uykusunda konuşuyordu: ‘Delial.’ Nedensizce. Durup dururken. Kadının ismini iki kez söylediği için ne dediği de aklımda. Bağırırçasına söyledi hatta.”

Sonradan gördük ki, Delial’ı tanımayan tek kişi Karen değildir. Navidson’ın önceden de bu ismi kullandığını duyan arkadaşlarına ve ona yakın foto muhabirlerine dahi herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Ne kadının kim olduğunu duyan vardır, ne de niye mimlenmiş biriymişçesine, adamın düşüncelerine ve edilen muhabbetlere musallat olduğunu bilen.²³

²⁰ Dale Corrdigan, “Blurbs”, *Glamour*, 94, Nisan 1996, s. 256.

²¹ David Liddel, “A Horny Duo”, *Utne Reader*, Temmuz/Ağustos 1993, s. 78.

²² Ascencion Gerson, “The Vanity of Self-Loathing”, *Collected Essays on Self-Portraiture*, ed. Haldor Nervene, Hawaii Üniversitesi Yayınları, Honolulu 1995, s. 58.

²³ Her şeyin açığa çıkmasından bu yana, konu hakkındaki materyallerde artış olmuştur. XIX. Bölüm özellikle bu konuyu merkezine alır. Ayrıca Chris Ho’nun *Afterimage*’da (31, Aralık 1993) çıkan “What’s in a name?” yazısına, Dennis Stake’in *Delial*’ına (Bedeutungswandel Press, Indianapolis 1995), Jennifer Caps’in *Delial, Beatrice, and Dulcinea*’sına (Thumos Inc., Englewood Cliffs, N.J. 1996), Lester Breman’ın *Ebony*’de (6, Mayıs 1994, s. 76) çıkan “Tis but a Name” yazısına ve Tab Fulrest’in *Ancient Devotions*’ına (California Üniversitesi Yayınları, Berkeley 1995) bakınız.

Bununla birlikte, ilk sekans Navidson/Green ailesinde yaşanan esas gerilimi kesin biçimde bize hissettirmişken, bütün gerilim bu bölüm sayesinde ortaya serilmişken, daha ilk dakikalarda açığa çıkıp genele hâkim olan o mutluluk hissini gözden kaçırmamamız elzemdir. Birkaç gece sonra, Chad'in uyku sorunu biter. Birkaç gün sonra, Daisy'nin sıızlayan parmağı iyileşir. Isıtıcı kolayca tamir edilir. Hatta anne-baba, ellerin neşeyle çözümlüp kenetlendiği mahrem bir ânın keyfini çıkarır, Will nihayet kolunu Karen'a dolarken, kadın da coşku dolu bir iç çekişle, başını adamın omzuna yaslar.

Doğrusu bugün herhangi bir şeyde böylesi ısıltılı bir iyimserlik görebilmek nadir olan bir şeydir, her karesi vaatler ve umutlarla dolu filmlerden hiç bahsetmiyorum bile. Navidson'ın bu yeni dünyanın onda bıraktığı pastoral, hatta huzurlu denebilecek izlenimlere değer verdiği çok açıktır. Şu da bir gerçek ki, nostaljinin filmin son hâlini almasındaki rolünü aklımızdan çıkarmamalıyız, özellikle de bir yıl içinde, Navidson'ın elinde bir tek şu parçalar kalacağını düşününce: Karen'la çocukların bir karaltıdan ibaret hâlde koşa koşa merdivenleri inmesi, evcil hayvanlarının patilerinin çiy kaplı çimenlerde bıraktığı nokta nokta izlerin göze çarpması, ya da evin kendisinin, üzerine düşen ikindi ışıkları yüzünden belirsiz bir parlolu hâlinde, Succoth'la Ash Tree Lane'in köşesinde sessizce yükselişi.

III

*Aslan terbiyecisinin aslan terbiyecisi hâline
gelmesi gibi, fotoğrafçının da fotoğrafçı
hâline gelmesi bir tesadüf değildir.*

— Dorothea Lange

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנִי כִּי אֵלֶךְ אֶל־פַּרְעֹה
וְכִי אֲצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם:

— Mısır'dan Çıkış 3. 11²⁴

Niye Navidson? Neden başkası değil?

Meşhur Floransalımız, “*Mai o perchè venirmi? o chi 'l concede?/ Io non Enëa, io non Paulo sono,*”²⁵ diye bağırınca Homeros’un hasmı ona korkak diye seslenir ve

²⁴ Musa, “Ben kimim ki firavuna gidip İsrailîler’i Mısır’dan çıkarayım?” diye karşılık verdi. — Ed.

²⁵ Gene Dante’den. Gene Sinclair çevirisi. II. Kanto; 31-32. dizeler: “Peki kim izin veriyor bana? Niçin gidiyorum ben? Ne Paulus’um, ne de Aineias’ım ben.”

Bu günlerde kendime sık sık sorduğum bir soru. Tabii Aineias/Paul kısmını kastetmiyorum.

Basit bir cevap var aklımda: Lude gecenin üçünde ölü herifin tekinin eşyalarını teslim alacağız diye uyandırdı beni.

Her şey bununla kalsa iyiydi tabii. Genellikle Lude beni gece geç saatte arıyorsa, gitmek istediği bir parti olduğu sonucunu çıkarmalıydınız. S’ulu limonun tekila shot attıktan sonra emilen bir şey olduğunu sanan cinsten bir adamdı.

Çok bir önemi yok ya, bir ara birisi Lude’un gerçek isminin Harry olduğunu söylemişti, söylediğini hatırlıyorum yani, gerçi tanıdığım hiç kimse ona Harry diye seslenmemiştir.

Lude bütün barları, kulüpleri biliyor, o bar ve kulüplerdeki bütün korumaları tanıyor. Hollywood daima ana sütü gibi gelmiştir Lude’a. Anadili gibi. Falan filan. Benim aksime, LA’de ne çeviriyle, ne dilmaçlıkla uğraşması, ne de bir şeyler öğrenmesi gerekmişti. O bilir. İçkileri, adresleri bilir ve en önemlisi, konuşacak birini arayan kadınlarla, hep ilgisini çeken, daha başka irili ufaklı ilginçlikler peşinde koşan kadınları genellikle birbirinden ayırt edebilirdi.

Milletin arı sokmuş diyerek tarif ettiği burnuna rağmen, epey çekici kadınlar Lude’un etrafında pervane olurlardı; bu da, özellikle işlerinde iyilerse, kuaförler –ve fotoğrafçılar– için kaide hâline gelmiş bir şeydi, işte Lude tam da böyle biriydi. Güzel kadınlar güzelliklerini koruyacaklarını düşündükleri erkeklerce cezbedilirler daima.

Son iki yıl boyunca, Lude'la beraber bu acayip şehri dolaşmaya epey vakit harcadık. İkimizin de işleri gece geç saatlerde açılır, şehrin ağızda bırakıldığı hüzünlü tadın kıymetini bilir ve birbirimizin rüyalarına asla dalmazdık; Lude'un tüm istediği daha fazla para, daha kaliteli partiler ve daha güzel kızlar olsa da, benim istediğim şey farklıydı. İstediğim o şeyi nasıl adlandıracağımı bile bilmiyorum daha, ama ferahlık hissi sağladığını, gün ışığıyla ıslandığını, ağırlıksız olduğunu ve cep yaktığını biliyorum.

Muhtemelen gerçek bir şey değil.

Nasıl oldu da Lude'la ben arkadaş olduk tahmin etmesi zor. Bence bunun başlıca sebebi kendisinin ihtimal dâhilinde tuttuğu bütün tersliklere hazırlıklı oluşumu takdir etmesi ve arkadaşlığımdan haz almasıydı. Tabii Lude etrafta millet varken, devamlı olarak sürdürdüğüm paramparça hayata dikkatleri çekecek beni zıvanadan çıkarmayı sever. On üç yaşında Alaska'ya çalışmaya gittiğim ve on sekizime bastığım vakitlerde Roma'daki bir genelevde bir kadınla çoktan yatmış olduğum gerçeğinin onun üzerinde bıraktığı etki -bu yüzden de diğerlerini etkilemek isterdi- sürmekteydi. Ama her şeyden çok hikâyeleri seviyor. Özellikle de bu hikâyeleri tanıştığımız kızlara anlatış şeklimi. (Boks, Cennet Kuşları ve Kum Torbası teranesiyle hikâye işine ufaktan girmiştım zaten.) Ama hikâyeden ibaretti bunlar, onlara anlatış tarzımı kastediyorum yani. Yalan yok, sürüsüne bereket anlatış tarzı biliyorum.

Yara izlerini ele alalım mesela.

Bu izlerle ilgili bir sürü varyasyon mevcut. En popüleri ise tamamen Idaho'da yaşayan Korelilerden müteşekkil Japon Dövüş Sanatları Tarikatı'nın birinde, tarikata kabul aşamasının son gününde artık ilga edilmiş kardeşliğe adımımı atacakken, beni yalnızca çıplak kollarımı kullanarak kızgın metal Çin tavasını tutmaya zorlayanların arasında iki yılımı harcaşıydım. Geçmişte Çin tavası kireç fırınında ısıtılırdı; şimdilerde içini kızgın kömürle dolduruyorlar. Anlattığım hikâye tam anlamıyla kafa ütöleyici bir zırvalıktı, ya da tava ütöleyici miydi desem -pardon; biliyorum, biliyorum, yürümeden önce emeklemesini öğrenmem gerekiyor; gene pardon; ilk seferinde ya da dolayısıyla ikinci seferde de pardonluk bir durum yok aslında- ama işte, yanmış derinin oluşturduğu anaforu görmezden gelmesi zor.

"Onlara kollarını göster, Johnny," diyecek Lude en laubali ve abartılı ses tonuyla.

"Off oldu mu şimdi! İyi peki, bir defacık gösterebilirim." Önce sol kolumu, sonra da aheste aheste sağ kolumu sıvıyorum.

"Indiana'daki bir tarikatın eseri bunlar."

"Idaho," diye düzeltiyorum onu. Buradan konu yürüyüp gidiyor.

Kadınların çoğu götten salladığımı biliyordur muhtemelen, ama şu da var, eğleniyorlar sonuçta. Ayrıca gerçek hikâyeyi bilmemek bir nebze de olsa milletin içini rahatlatıyor bence. Bileklerimden ta dirseklerime kadar uzanan dehşetli görüntüye bakınca derin bir nefes alıp aslında bu herifin başına ne geldi diye kendinize sorasınız geliyor, bundan bahsediyorum. Tecrübelerime dayanarak söylüyorum, bakmazlar bile. Genellikle başlarını çevirirler. Hikâyelerim başlarını çevirmelerine yardım eder hatta.

Belki de bizzat benim başımı çevirmeme bile yardım ederler.

Ama bu dediklerimde şaşırtıcı bir yan yok herhâlde. Hepimiz kendimizi korumak için hikâyeler uydururuz.

göklerdeki muktedirlerin onun selametine şahsi bir alaka göstermelerinden dolayı ona canlanmasını emreder.

Cehennem kartografinin nazarında, cevap pek de tatmin edici değildir. Gelgelelim, Navidson'ın nazarında ortada bir cevap bile yoktur. "Keşif #4" sırasında, yüksek sesle, "Ne ara buraya geldim amına koyayım?" diye sorar hatta. Evin yanıtı kulak çınlatan bir sessizlik olur. Ne ilahî bir uyarı vardır. Ne de karanlıkta kalana rehberlik.

Bazıları Navidson'ın o evde tanık olduğu dehşetlerin kendi sorunlu psikolojisinin yansımasından ibaret olduğu iddiasındadır. Dr. Iben Van Pollit *The Incident* adlı kitabında, bütün evin Navidson'ın psikolojik acısının fiziksel tecessümü olduğunu ileri sürmektedir:

Aylardan mart. Martın son günleri. Lude'un beni aradığı o gecenin üstünden üç ay geçti. Siyah, alelade, yer yer boyalı bir sandığı sürükleyerek götüreli tam üç ay oluyor, çabucak öğrendiğim üzere, eski sedir kaplama komisyoncu sandıklarındandı, Utica, New York'ta yapılmıştı, C. M. Clapp Şirketi'ne teşekkürlerimi sunuyorum, paslı sürgüleri, çürümüş deri tutacakları ve koca bir hayatı kaplayan arasözler ve hayal kırıklıklarıyla en son hâlini almıştı.

Bugüne dek, muhtelif edebiyat dergilerinden, yayınevlerinden ve hatta doğu yakası üniversitelerinde çalışan seçkin profesörlerden cesaret kırıcı sözler içeren iki yüzü aşkın ret mektubu saymıştım. Kimse ihtiyarın söyledikleriyle ilgilenmiyordu -ben hariç.

Ne diyebilirim ki, sahipsiz, yanlıs yere konmuş, unutulmuş şeylere bayılıyorum, gelişme falan yaşansa bile öğlen gölgeleri misali, habersizce gidişler misali, yası tutulmamış vefatlar misali ortadan kaybolmaya devam eden eski şeylerin hepsine bayılıyorum, neyse, anladınız demek istediğimi.

Avukatın tekinin bir zamanlar bana söylediği üzere - Muhalif Gençlik Avukatı olduğunu da ekleyeyim: "Bu zırvalıklar hoşuna gidiyor, çünkü sana seni hatırlatmakta." Doğru söze ne hacet, daha net bir biçimde ifade edilemezdi durum. Hiç öyle "yok daha neler" falan demeye kalkma. Tam nokta atışı olmuştu; ben on yaşındayken babamın ölümüyle ve neredeyse dokuz yıl sonra üşütük Şekspiryan annemin de babamın peşinden gidişiyle, yani çoktan başımdan geçmiş olan ve cidden burada baştan anlatmaya niyetimin olmadığı o hikâyeyle alakalı bir olaydı bu muhtemelen.

Yine de her ne sebeple olursa olsun, Muhalif Gençlik Avukatım buna asla açıklık getiremeyecek de olsa, onun analizini onaylamamın duygularım üzerinde pek etkisi olmadı.

Sandiğa göz ucuyla baktım. Onu ilk gördüğüm an, yani içinde ne olduğunu keşfettiğim vakit, dehşete düşmüştüm. Moruğun cesedine bakıyordum sanki. Şimdiyse yalnızca bir sandıktan ibaret. Tabii şu da var, hafta sonu onu atmayı aklımdan geçirdiğimi de hatırlıyorum. Okumaya başlamadan önceydi bunlar. Parçaları birleştirmeye başlamamdan çok önce.

Aslında var ya, en basit cevap bu hâlâ.

Karmaşık olan cevaba ise bulaşmak istemiyorum herhâlde.

“Will Navidson, nasıl desem, azıcık ev temizliğiyle uğraşsaydı, ne gibi olaylar gelişirdi, bunu sık sık düşünürüm.”²⁶

Navidson’ın psikolojisinin o odaların ve koridorların tabiatına derinden tesir ettiğini ileri süren yalnızca Pollit olmamakla beraber, o yeri uykusundan uyandıranın büsbütün Navidson’ın psikolojisi olduğuna inanan pek yoktur. Bunun nedeni basittir: Navidson o evde kalan ve evin tehlikeleriyle yüz yüze gelen ilk kişi değildir. Navidsonların emlakçısı Alicia Rosenbaum’un dayanamayıp açıkladığı üzere, Ash Tree Lane’deki evin önceden birkaç sahibi daha, yani yıl başına aşağı yukarı 0.37 maliki olmuş, bu maliklerin büyük kısmı şu ya da bu şekilde sarsıntı geçirmişlerdir. Ev tahminen ta 1720 yılında inşa edilmişse de, bu duvarlar ardında uyuyan ve başlarına bir fenalık gelen insan sayısı bir elin parmaklarını geçmemektedir. Ev sahiden de ruhsal ıstırapların neticesiyse, bu netice orada ikamet edenlerin ıstıraplarının kolektif neticesi olsa gerektir.

Eninde sonunda, birisinin elinde kamerayla, içinde tehlike aşkıyla bu Balşarabı Salonu’nda belirip kapıdaki dehşetle yüzleşmeye kalkması pek de tesadüf değildir. Dünya seyircisinin şansına, kendisi olağanüstü görsel yeteneklere sahiptir.

Navidson’ın sorunları evi var etmiş olmayabilir, ama nihayetinde onun evle yüzleşme şeklini belirlemiştir.

Navidson’ın çocukluğu oldukça kasvetli geçmiştir. Birtakım büyük elektronik şirketleri için çalışan babası St. Louis satış temsilcisidir ve iki üç yılda bir ailesiyle beraber orta-batıda oradan oraya mekik dokumuştur. Kendisi ayrıca alkoliktir, ya sonu şiddete varan öfke patlamaları yaşamış ya da uzun süreler boyunca ortadan kaybolmuştur.²⁷

Navidson’ın annesi de babasından farksızdı. Çok geçmeden oyunculuk kariyeri uğruna onları terk etmiş, bir dizi yapım kısırı yapımcının yanında yaşamaya başlamıştı. Söylentilere göre kendisi, bütün niyetim “evi çökertmekti,” demiştir. Navidson’ın babası

²⁶ Üzülererek belirtiyoruz ki, Pollit’in yazılarında kelime oyunlarına takıntısı ve sık sık şakalar yapması, diğer yönleriyle aslında anlaşılır olan tahlilini değersizleştirmektedir. *The Incident* (Adlai Publishing, Chicago 1995, s. 108) müthiş bir birikimi ve ibretlik bir araştırma ve düşünce sentezini barındırması açısından hatırı sayılır bir örnektir. Ayrıca gayet iyi açıklamalar da yok değildir. Ne yazık ki, Pollit sonuca vardığı her meselede yanılmaktadır.

²⁷ Michelle Nadine Goetz, bir keresinde Navidson’ın babasının ailenin daha yeni aldığı arabanın kaputuna çıkıp termosla ön camı kırdığını, sonra da mutfığa dönüp cızırdayan domuz pirzolarlarıyla dolu bir tavayı kapıldığı gibi duvara fırlattığını anımsamaktadır. (Bkz. Goetz röportajı, *The Denver Post*, 14 Mayıs 1986, B-4). Zamanında iki kardeşin bakıcılığını yapmış olan Terry Borowska Navidson’ın babasının, nereye gittiğini ya da ne zaman döneceğini ailesine söylemeden, sık sık ortadan kaybolduğunu, bu kayboluşların bazen kesintisiz beş hafta sürdüğünü hatırlamaktadır. Eninde sonunda geri döndüğü zamanlarda ise —adam genellikle gece yarısından sonra ya da sabahın köründe kamyonunda oturup evdekilerin uyanmalarını beklerdi, çünkü ya anahtarını bir yerde bırakmış ya da kaybetmiş olurdu— birkaç günlüğüne de olsa bir samimiyet kurulur ve barış sağlanırdı. Ama er geç Tony Navidson yine eski tas eski hamam hâline ve ihtiyaçlarına döner, Will’le Tom, mecburiyetten, babalarından ne kadar uzak kalırlarsa kendileri için o kadar hayırlı olacağını fark ederler. (Bkz. Borowska röportajı, *The St. Louis Post-Dispatch*, 27 Eylül 1992, D-3, 1. sütun.)

konjestif kalp yetmezliğinden öldüğü sırada, annesi çoktan sırta kadem basmıştır. En son Los Angeles'ta bir barda, sigara tütürüp ek işlerden ve Hollywood'da niye bir sürü ek iş olduğundan bahsederken görülmüştür. Ne Will ne de Will'in ikiz kardeşi Tom kendisinden bir daha haber alabilmiştir.²⁸

Ebeveynlerinin muazzam narsisizmi yüzünden Will'le Tom'un örnek alacak kimsesi olmayınca, iki kardeş mahrumiyeti kanıksamayı öğrenmiştir. Dolayısıyla, rastlantı eseri hayatlarına hayırlı bir şey girecek olsa, derhâl o şey gelip geçiciymiş gibi bir tavır takınmışlardır. Ergenlik çağına girdiklerinde, sürekli terk edilme korkusunun ve duygusal istikrar yoksunluğunun damgasını vurduğu kesintili bir yaşam tarzına çoktan alışmışlardır. Ne yazık ki, “alışmışlardır” ifadesi “hasar görmüşlerdir” ifadesiyle tamamen aynı kapıya çıkmaktadır.²⁹

Belki de Navidson'ın kendisini fotoğrafçılığa bu kadar kaptırmasının bir nedeni de, fotoğrafın çoğu zaman uçup giden anlara ebedilik kazandırmasıdır. Gene de, yüz bin fotoğraf bile dünyayı barındırmaya yetmez; Navidson daha sıkı çalıştıkça, daha büyük riskleri göze aldıkça ve gitgide daha büyük başarılar elde ettikçe, sonuç olarak, çocukken mahrum edildiği sevginin ve bu sevgiyle gelen yoğun güven duygusunun boşluğunu verdiği emekler sayesinde kapatacağına dair yanlış bir kanıya kapılmıştır.

Sırf bu nedenle, verandasında oturan, bakışlarını sabitlemiş, zarif parmakları arasında limonata bardağı tutan Navidson'ın yanına tekrar uğramamız şarttır. “[B]ense insanların bir yere taşınıp orada yaşamaya başlayışlarını görmenin hoş olacağını düşündüm,” diye belirtir sakince. “Eşyaları taşırsınız, belki oraya yerleşir, insanlarla muhabbet kurar, ve bir umut birbirinizi biraz daha iyi anlarsınız. Şahsen, hem kendim hem ailem için mütevazı, sıcacık bir ileri karakol yaratmak istemiştım.” Oldukça masum ve veciz bir mütalaa olmakla beraber, bilhassa göze batan bir sözcük karşımıza çıkmaktadır.

“Karakol” tanım gereği askerî ya da başka tür bir üs anlamına gelmektedir, karakolun içerisi emniyetli olup esasen dışarıda bulunan düşman güçlere karşı koruma sağlamak

²⁸ Adam Zobol, Anthony Freed ve *Anastasia Cullman*'la yapılmış karşılıklı röportajlardan oluşan bir seçkiden, 8–11 Eylül, 1994.

²⁹ Rita Mistopolis, *Black Heart, Blue Heart* (Brigham Young Üniversitesi Yayınları, Provo, Utah 1984, s. 245) adlı kitabında, duygusal yoksunluğun ciddiyetini şöyle tarif etmektedir:

Vücutları iyileşsin de olağan hayatlarını sürdürmeye devam edebilsinler diye, kötü beslenmeden ya da açlıktan mustarip çocukların yiyeceğe ve yoğun ilgiye ihtiyaç duymalarını anlamak zor değildir. Nitekim eğer çekilen açlık yeterince ciddiye, vereceği hasar kalıcı olacak ve hayatlarının geri kalanı boyunca fiziksel sağlık bozukluğu çekeceklerdir. Keza, güven duygularının ve öz güvenlerinin yerine gelmesi için, duygudan yoksun bırakılarak büyütülen çocukların ilgiye ve sevgiye ihtiyaçları vardır. Bununla birlikte, sevgi asgari, şiddet azami düzeyde ise, hasar kalıcı olacak ve çocuklar hayatlarının geri kalanı boyunca *duygusal* sağlık bozukluğu çekeceklerdir.

gibi bir işlevi vardır. Bu sözcüğün Virginia kırsalındaki küçük bir evi betimlemek için seçilmesi kulağa daima garip gelse de,³⁰ sözcük Navidson'ın daha ilk etapta bu projeye niye giriştiğine ışık tutmaktadır. Bir iki fotoğraf yakalamanın ve birkaç Hi 8'le gündelik olayları kaydetmenin de ötesinde, Navidson fani dünyanın karşısına dikilmiş bir karakol yaratmada görüntülere başvurmak istemiştir. Diplomasını aldığı mesleğini bırakmasına imkânsız gözüyle bakması şaşırtıcı değildir. Kendi düşüncesine göre, fotoğrafçılığı bırakması yenilgiye razı olmak demektir.

O hâlde ilk iki sorumuza dönecek olursak:

Niye Navidson?

Evin gerçek anlamda fi tarihine kadar uzanan tarihçesini hesaba katınca, Navidson *gibi* birinin er geç o odalardan birine gireceği kaçınılmazdı.

Neden başkası değil?

Adamın kendi evvelini, yeteneğini ve duygusal geçmişini hesaba katınca, bir tek Navidson o kadar derinlere gidebilir ve yanında o görüntüyle başarılı bir biçimde geri dönebilirdi.³¹

³⁰ Keillor Ross, "Legal Zoning" (Atlantic Monthly, 278, Eylül 1996, s. 43) adlı yazısında ironi ihtimalini hesaba katmamızı istemektedir: "Navidson nihayetinde New York City'nin aşırı kalabalık bölgelerinden taşınmış ve şimdi de bu şehir dışının göreceli ıssızlığıyla alay etmektedir." Ross iyi bir noktaya temas etse de, Navidson'ın karakolun anlamından haberdar bir adam olduğunu ve adamın ses tonunun alay içermeyecek ölçüde dobralık barındırdığını gözden kaçırmaktadır.

³¹ Zampanò. Bu bölüm ilk olarak *LA Weekly*'nin 19 Mayıs 1994 tarihli sayısında "The Matter of Why" adıyla yayımlanmıştır.

IV

*İnanç duyun, bayım, hikâye hususunda ise,
şahsen yarısının bile doğruluğundan şüpheliyim.*

— Diedrich Knickerbocker

1990 Haziran'ının başlarında, Navidsonlar bir düğüne katılmak üzere Seattle'a uçmuşlardır. Geri döndüklerinde ise evde bir şey değişmiştir. Yalnızca dört gün uzakta kalmalarına rağmen, muazzam bir değişim yaşanmıştır. Ancak değişim göze çarpan türden —mesela yangın, soygun ya da vandalist eylem türünden— değildir. Hatta tam tersine, dehşetin boyutu bambaşkadır. Hepsi içeri izinsiz girildiğinin farkındadır, ama hiçbirinin bir tepki verememesi gariptir. Videoda, Karen'ın dua edecekmişçesine iki elini birden yüzüne götürürken, Navidson'ın neredeyse bu durumdan hoşnut bir tavır içinde olduğunu görürüz. Çocukları Chad ve Daisy koşa koşa içeri girerler, birbirlerine takılıyor, kıkırdıyorlardır, derin çıkarımlara karşı kayıtsızdırlar.

Yaşananlar çeşitli şekillerde —yani şaşırtıcı, sarsıcı, rahatsız edici ve en önemlisi de tekinsiz sıfatlarıyla— hâlihazırda betimlenmiş olan garip uzamsal ihlali içermekteydi. Almancada 'tekinsiz' sözcüğünün karşılığı 'unheimlich' olmakla beraber, Heidegger *Sein und Zeit* kitabında bu sözcüğü dikkate değer bulmaktadır:

Daß die Angst als Grundbefindlichkeit in solcher Weise erschließt, dafür ist weider die alltägliche Daseinsauslegung und Rede der unvoreingenommenste Beleg. Befindlichkeit, so wurde früher gesagt, macht offenbar »wie einem ist«. In der Angst is einem »unheimlich«. Darin kommt zunächst die eigentümliche Unbestimmtheit dessen, wobei sich das Dasein in der Angst befindet, zum Ausdruck: das Nichts und Nirgends. Unheimlichkeit meint aber dabei zugleich das Nichtzuhause-sein. Bei der ersten phänomenalen Anzeige der Grundverfassung des Daseins und der Klärung des existenzialen Sinnes von In-Sein im Unterschied von der kategorialen Bedeutung der »Inwendigkeit« wurde das In-Sein bestimmt als Wohnen bei..., Vertrautsein mit... Dieser Charakter des In-Seins wurde dann konkreter

sichtbar gemacht durch die alltägliche Öffentlichkeit des Man, das die beruhigte Selbstsicherheit, das selbstverständliche »Zuhause-sein« in die durchschnittliche Alltäglichkeit des Daseins bringt. Die Angst dagegen holt das Dasein aus seinem verfallenden Aufgehen in der »Welt« zurück. Die alltägliche Vertrautheit bricht in sich Zusammen. Das Dasein ist vereinzelt, das jedoch als In-der-Welt-sein. Das In-Sein kommt in den existenzialen »Modus« des Un-zuhause. Nichts anderes meint die Rede von der »Unheimlichkeit.«³²

³² Diye ifade edilmiştir Martin Heidegger'in *Sein und Zeit* (Vittorio Klostermann, Frankfurt Am Main 1977, s. 250-251) kitabında.³³

³³ Aşağıda ise İngilizcesi var, John Macquarrie ve Edward Robinsons'a ait Heidegger'in *Varlık ve Zaman* çevirisi (Harper & Row, 1962, sayfa 233) sağ olsun. Bulması epey kastırdı:

Havf içindeyken ise "tekinsizlik" içinde oluruz. Öncelikle burada, Dasein'ın havf içindeyken ne içinde olduğunun kendine has belirsizliği dile getirilmiş olur: hiç ve hiçbir yer. Ama tekinsizlik aynı zamanda içinde-kimse-bulunmayan da demektir. Dasein'ın temel konstitüsyonuna ilişkin başlangıç niteliğinde ki bazı fenomenal ilamlarda bulunurken, içinde-var-olmaklığın eksistensiye anlamını "içindeliğin" kategoriyel imleminde ayırt etmiş ve içinde-var-olmaklığı bir yerlerde ikamet etmek veya bir şeylerle aşına olmak olarak belirlemiştik. İçinde-var-olmaklığın bu karakterini daha sonra somutlaştırarak herkesin hergünkü kamusalılığı, teskin edilmiş kendine güven duymayı, kendiliğinden anlaşılan bir "içinde birilerinin bulunuşunu" Dasein'ın vasati hergünlüğü içine taşır. Oysa havf, Dasein'ı "dünyaya" düşkün massolunmuşluğundan çekip çıkarır. Böylelikle onun hergünkü aşinalığı bir anda çöker. Dasein münferitleşir, ama bunu dünya-içinde-varolmak olarak yapar. Böylece içinde-var-olmaklık, bir eksistensiye "hal" olan içinde-kimsenin-olmamaklığına dönüşüverir. İşte "tekinsizlikten" bahsettiğimizde tam da bundan söz ediyor olmaktadır.

İşte ta yirminci yüzyılın başlarında eroinin varlığını kanıtlamaya girişiyor, o yani. Belli ki bu acayip moruk böyle saçmalıklardan bahsedebildiğine göre epey feci dertli bir mizaca sahip olsa gerek. Deliliğimden taviz vermesem de, şu pasajın üzerimde ciddi bir etki yaratıp yaratmadığını merak ediyorum şimdi mesela, kaldı ki duruma uymadığının da farkındayım, hele ki böyle demem pasajın kısmen de olsa sahiden bir anlam ifade ettiği imasına sahipken, ben de zırvalık demeyi kestim hemen.

Bilmem.

Demek istediğim şu ki, bir hafta önce Almancasını kâğıda geçerken, bir şeyim yoktu. Ama geçen akşam metnin çevirisini buldum ve bu sabah, işe gittiğimde, kendimde değildim resmen. Muhtemelen rastlantıdır sadece

-hâletiruhiyemle Navidson Kaydı ya da bilmem ne üzerine çalışma yürüten eski bir Nazi tarafından kaleme alınmış varoluş üzerine birkaç esrarlı cümle arasında bir tür bağlantı var gibi, onu diyorum. Büyük ihtimalle bambaşka bir olaydır, hâlihazırda iyice garipleşmiş ruhsal değişimlerimin altına kadar uzanan hakiki kök, gerçi bu da gayet yakın vakitlere ait bir şey, hüsnükuruntuyla mahrem ıstıraplar arasında gidip geliyor, ta ki bariyer parçalanana dek. En ufak fikrim yok amına koyayım.

das Nicht-zuhause-sein

[içinde-kimsenin-olmamaklığı.]

Bu kısım sahiden doğru.

Bugünlerde, Sunset'teki bir dövmecide çıraklık ediyorum. Telefonlara cevap veriyor, muayeneleri not düşüyor ve temizlik yapıyorum. Herhangi bir salak da bu işleri halledebilir. Hatta şöyle diyeyim, salaklara özel bir iş bu. Ama bugün öğleden sonra, nasıl anlatsam, bir şeylerde bi' isteksizlik oluştu resmen. Benmişim isteksiz olan. Elim işe gitmiyor, sokayım ya. Dükkândaki mürekkebe dik dik bakıp duruyorum, acayip çeşitte renk var, kök birasından tutun da, gece mavisine, koşnile, eflatuna, açık geyik rengine, leylağa, güney denizi yeşiline, mısır başağına, hatta pelikan karasına değin her renk var, hepsi de sıra sıra dizili şu plastik kapların içinde, ufak saydam yüksükler gibi aynı - bir de iğneler var, dikkatlice muhafaza edilen iğne uçlarına takılıyor gözüm ve onlardan yüzlerce var bizde, büyük kısmı #12'lik uçlu, bir sürü tekli var, gerçi epey de ikili, üçlü, dörtlü, beşli, altılı ve yedili iğne grupları da var, hatta bir tane de on dörtlülük hat gölgelendirici var.

Neye ihtiyacın olduğuna bağlı işte.

İhtiyacım olan ne, bilmiyorum, ama ortada hiçbir neden yokken durumum kötüye gidiyor. Hiçbir şey de olmadı aslında, hem de hiçbir şey yahu, ama nefes almakta zorluk çekiyorum. Dükkânda her girenin fark edeceği, terden, izopropil alkolden, Benz-all'dan, ultrasonik temizleyici için bir dolu solüsyondan, hatta lehim ve eritkenden müteşekkil ağır bir koku var, ama bu da değil mesele.

Tabii ki kimsenin fark ettiği yok. Patronum, maiyetindeki arkadaşları ve daha geçen gün bir tane güle 150 \$ bayılmış olan yeni bir üye laklak etmekte, laklakları epey gürültülü, ama en önemli sesi bastırmaya yetecek kadar da yüksek değil sesleri: birisinin şişko kışındaki gamzeye dakikada yüz delik açmakla meşgul orijinal bir "J" dövme makinesinin tekli, ısrarlı vızıltısı.

Bir bardak su alıyorum. Koridora doğru yürüyorum. Hata ediyorum. Milletın yanından ayrılmamalıydım. Etrafınızda birilerinin olması huzur verici falan filan ya. Ben n'aptım, gittim yalnız kaldım, zihnimde bir liste hazırlayıp onu gözden geçiriyorum: gıda zehirlenmesi mi? (midemin bir şeyi yok) yoksunluk var desek? (birkaç aydır ne kokain kullanıyorum ne de besin düzenim Ekstaziye ayarlı, ayrıca bu sabah ot falan içmemiş olsam da -klasik alışkanlığım- THC'nin kalıcı bir fiziksel bağımlılık yaratmadığını biliyorum). Sonra amdan düşercesine, her şey büyük ölçüde kararır. Zifirî karanlık demiyorum, dik-katinizi çekerim. Elektrik kesintisi karartısı da değil hatta. Güneşin önünü kapatan bir bulut gibi diyelim. En iyisi fırtına diyelim. Gerçi fırtına mırtına yok ortada. Bulut da yok. Hava günlük güneşlik ve ben de içerideyim zaten.

Keşke her şey tamamen bundan ibaret olsaydı. Hafif bir aydınlık azalışı ve biraz da nefes alma güçlüğü, o kadar. Suçu yanmış bir sigortaya ya da uyuşturucu

yüzünden geçmişten çıkagelen sapıkça bir görüntüye atabilirim hâlâ. Ama sonrasında bana lisan-ı bulantıyla yalnız olmadığımı söyleyen, üstüne yılların & çürümüşlüğü'nün pis kokusu sinmiş insanlık dışı bir şeyle, keskin & iğrenç bir şeyin kokusuyla genzim cayır cayır yanmaya başlıyor.

Arkamda bir şey var.

Varlığını reddediyorum tabii.

Reddetmesi imkânsız.

Kusasım geldi.

Aklınızda daha iyi bir görüntü belirmesi için bir de şunu deneyin: Bu sözcüklere yoğunlaşın ve ne yaparsanız yapın, bakışlarınızın bu sayfanın sınırları dışına kaymasına müsaade etmeyin. Çevresel görüşünüzün art kısmında, belki arkanızda, belki hemen yanınızda, belki de önünüzde, ama tam da onu göremeyeceğiniz bir noktada, bir şeyin sessiz sedasız size yaklaştığını gözünüzde canlandırın, öyle sessizdir ki o şeyin sesi kulağınıza yalnızca sessizlik olarak gelir. Ses etmeden bulun şu cepleri. O ceplerin içinde şu an. Ama sakın bakmayın. Gözlerinizi buradan ayırmayın. Şimdi derin bir nefes alın. Devam edin, iyice derin bir nefes alın. Fakat bu sefer nefesi vermeye başladığınız an her şeyin ne kadar hızlı gerçekleşeceğini, o şeyin size ne kadar sert vuracağını, dişlerini, yoksa tırnak mı onlar?, şah damarınıza kaç kez geçireceğini hayal edin, merak etmeyin, bu malum detayın bir önemi yok, çünkü bir hamlede bulunmanız, koşmanız, ya da hiç olmazsa kollarınızı sallamanız -kesinlikle bu kitaptan kurtulmanız- gerektiği kafanıza dank edinceye kadar, çığlık bile atacak vaktiniz olmayacak.

Bakmayın.

Ben bakmadım.

Tabii ki baktım.

Sikeyim, başımı öyle hızlı çevirmiştim ki, boyun travması geçirdim diye boyunluk taksalar yeriydi.

Ellerim iyice yapış yapış olmuştu. Yüzüm yanıyordu. Kim bilir ne kadar adrenalin yüklenmişti bünyeme. Arkamı daha dönmemişken, gerçekten arkamı dönmüşüm de o kısacık anda gölgelerin içine sinmiş heybetli bir yaratığın görüntüsü gözüme çarpmıştı sanki, kocaman kütleyle alev misali öne atılınca kasları seğirir; uzattığı pütürlü pençeleri döşeme muşambasını deliyor, göz bebekleri büyürken bile, mantık sınırları ötesinde göz irislerini yok ediyordur, büyüyen alevin, şahidin yanan fırınının yanında ise, bir camera lucida olarak ben varım silüet hâlinde, tıpkı aptal bir El gölgesinin baş aşağı seğirip durması gibi, haksız mıyım, yoksa kafam mı karışmaya başladı?, öyle ya da böyle kendimi en sonunda dışa vuruşum yaratığın beklediği bir işaret olmalıydı: başından beri tam da beni bekleyene dair şahsi teşhisimi yani - tabii gerçekten arkamı dönünce, ödü-bokuna-karışmış-bok-kafalı biri gibi oyalanıp durduğum için, karşıma ıssız bir koridor çıkmıştı yalnızca, yoksa koridor daha yeni mi ıssızlaşmıştı?, bu şey, artık her neyse, belli ki benim tahayyül sınırlarımı aşmakta veya yine aynı hususta, hislerim karanlığın kuytularına doğru kayıp gitmekte, köşelere & zeminlere & çatlaklara & deliklere sızmakta, hatta duvarlara bile girmekteydi. Işıklar normale döndü şimdi. Kokudan eser kalmadı. Gerçi parmaklarım hâlâ titriyorlar ve ben geri zekâlı bir fırıldağın hiçliğinin üzerinde dönüşü gibi etrafımda dönmeyi sürdürürken, derin derin düzensiz

Ancak, kendisinin buradaki analizi ne kadar geniş kapsamlı olursa olsun, Heidegger yine de *unheimlich*'in zarf olarak kullanıldığında “fazlasıyla,” “aşırı,” “yığınla” ve “sürüsüyle” anlamlarına geldiğini belirtmeyi es geçmiştir. Büyüklük daima acayipliklerin ve tehlikelerin bir koşulu olmuştur, baskın bir yapısı vardır, ya aşırıya kaçmıştır ya da çok büyüktür. Dolayısıyla esrarengiz yahut *unheimlich* olan yer ne bir ev huzuruna sahiptir ne de himayecidir, ne avutucudur ne de tanındıktır. Orası yabancıdır, korunmasız ve rahatsız edicidir, ya da başka bir deyişle, Ash Tree Lane'deki evin eksiksiz tarifidir.

Yokluklarında, Navidsonların evi bambaşka bir şeye dönüşmüştür ve bu dönüşümde şeytani, hatta tehditkâr bir yan yoksa da, yaşanan değişim mevcut bütün güven ve mutluluk hissini alıp götürüvermiştir.

nefesler almaya devam ediyor, görececek hiçbir şey ama hiçbir şey olmasa da, dört bir yana bakıp duruyorum.

Ciddi ciddi düşeceğimi sanmıştım, işte sonra, kapıldığım korku ne kadar ani olmuşsa, o korkunun gidişi de aynı anilikteydi ve kontrolü gene ele aldım.

Dükkâna tekrar girdiğimde, işlerde bir çarpıklık vardı hâlâ, ama en azından idare edilebilir vaziyetteydiler.

Telefon çalışıyordu. Bununla dokuz oldu ve hâlâ çalışıyor, diye belirtiyor patron. Belli ki kızmıştı. Dokuza kadar saymayı becerebilmesine şaşırdığımı söyleyince daha da kızıyor.

Tavrıma laf etmeye başlamadan o, açıyorum telefonu.

Telefon bana. Lude elinde mühim bir istihbaratla vadiden ankesörlü telefondan arıyordu. Görünen o ki seçkin bir kulüpte seçkin bir iş varmış. Patronumu ve çağırılmaya layık gördüğüm arkadaşlarımı davetli listesine ekleyebileceğini söylüyor. Olur, diyorum ama, sarsıntı yaşamaya devam ediyordum ve az önce bir şeyi daha, önemli bir şeyi, unuttuğumu fark edince bir anda işin ayrıntılarını kaçıırıverdim, kaldı ki tam da o sıra telefonu kapatmıştım, ne kadar uğraşırsam uğraşayım, o an aklıma ilk gelen neyse artık, o şeyi bir türlü hatırlayamıyorum şu an.

Aklıma gelmiş miydi ki?

Belki de bir şey falan gelmemişti aklıma. Belki de o şey bana hafifçe dokunarak yanımdan geçmişti, karanlık bir odada yavaşça kıpırdanırsınız ya, aynen öyle, yüz gölgeler içinde kaybolmuştur, düşüncelerim de başka bir konuşmanın içinde kayboldular, ama kadının hareketleri ya da parfümüyle alakalı bir şeyde rahatsız edici bir aşinalık var, ama ne kadar aşinalık olduğunu kestirmek mümkün değil, çünkü kadını normalde tanıyor olmam gerektiğini fark edene dek çoktan gitmişti o, gürültünün içine karışmış, barın ardına geçerek kendisini tanıma ihtimalimi elimden alıyor. Ama çıkıp gitmemişti. Hâlâ orada. Gölgelere bırakmış kendisini.

Bu mu yani?

Bir kadın mı geçiyordu aklımdan?

Bilmem.

Umarım önemsiz bir şeydir.

Öyle olmadığına dair içimde korkutucu bir his var.

Üst katta, ana yatak odasında, Will ve Karen’la beraber cam tutamaklı dümdüz, beyaz bir odayla karşılaşırız. Gelgelelim, kapı çocukların odasına değil, gömme dolabı andıran bir alana açılmaktadır. Fakat evdeki öbür dolapların aksine, bu dolabın içinde ne bir fiş, ne bir priz, ne bir düğme, ne bir raf ne de kıyafet asmaya yarayan bir demir vardır, dekoratif kalıplardan bile yoktur. Bunların yerine, kusursuz pürüzsüzlükte ve neredeyse tamamen siyah duvarlarla karşılaşırız — ‘neredeyse’dir, çünkü yüzeyde az da olsa gri bir kısım vardır. Alan taş çatlasa bir buçuk metre genişliğinde ve anca yüz yirmi santim uzunluğundadır. Karşı uçta ikinci bir kapı vardır, çocukların odasına açılan ilk kapının aynısındanandır.

Navidson vakit kaybetmeksizin, bu odayı dikkatimizden mi kaçırdık, diye sorar. Böylesi akıl almaz bir gerçeklik ânının yapacağı etkinin bizi kendi algılarımızı sorgulamaya iteceğini hesaba katmayınca, bu soru kulağa en başta saçma gelir. Nitekim, Karen kapısız bir yatak odası duvarını açık seçik biçimde gözler önüne seren birkaç fotoğraf yakalamayı başarır.

Sıradaki soru ise birilerinin içeri zorla girip dört gün içinde olağan dışı eklenti yapıp yapmadığıdır. En hafif tabirle, olanaksız.

Vardıkları son kanı birisinin içeri girdiği ve orayı su yüzüne çıkardığıdır. İki kapı takması yetmiştir. Ama niçin? Yine aynı hususta, Rilke’den alıntılacak olursak, *Wer?*³⁴

Navidson Hi 8’leri kontrol etse de, hareket sensörlerinin devreye hiç girmediklerini keşfeder. Kasette yalnızca dışarı çıkışları ve tekrar içeri girişleri mevcuttur. Neredeyse bir hafta sorunsuzca geçmiştir; ailedekiler, içinde o tuhaf alanın bulunmadığı evden çıkmış, geri döndüklerindeyse göz açıp kapayıncaya kadar malum alan peyda olmuştur, öyle ki orası en başından beri eve dâhildir sanki.

Akşamleyin yapılan keşiften sonra, Navidsonların soruşturması sabahı bekleyecektir. Chad’le Daisy uyurlarken, Karen’la Will’in huzursuz bir gece geçirmelerini izleriz. Bir yaşındaki Sibiry kurtları Hillary ve tekir kedileri Mallory yeni dolap, ekranın kırpışan ışığı ve hoparlörden gelen durmak bilmez konuşmalar karşısında istiflerini bile bozmadan, 24 inç Sony televizyonun iki yanında yatmaktadırlar — konuşmalar Letterman’a, İran-Kontra skandalına ilişkin yeni bilgilere, tekrar yayınlarına dairdir, herkesi dünyanın geri kalanının hâlâ yerinde durduğuna inandırmaya çalışan bilgi akışı her zamanki gibi devam etmektedir, ama şimdi duvarlar boyunca iki yeni kapı açılı durmakta, bu kapılar anne babanın odasından çocukların odasına doğru, karanlıktan ibaret yeni alanın görüntüsüne açılmaktadır, çocukların odasında Yıldız Gemisi Atılgan biçimli ufak gece lambası Kutup Yıldızı gibi yanmaktadır.

³⁴ Nitelikli bir biçimde “Kim?” diye çevrilebilen sözcüğe “Orpheus, Eurydike, Hermes” adlı bu şiirde rastlamış bulundum. The Selected Poetry of Rainer Maria Rilke adlı kitaptan, Stephen Mitchell’a ait derleme ve çeviriyle. 1989. 53. sayfaya bakınız, Vintage International.

Güzel bir çekim olmuştur. Aslına bakılırsa, zarif renk dengesi ve kompozisyonu, ılık ve karanlığın zengin karşıtlığından bahsetmiyorum bile, bu öyle müthiştir ki eve ya da evde vuku bulan olaylara ilişkin sorularımız geçici bir süreliğine aklımızdan çıkar gider. Bu da Navidson'ın emsalsiz yeteneğine dair mükemmel bir örnek teşkil etmekte ve kendisinin, özellikle de sonlara doğru, başardığı şeyi niye ancak birkaç insanın, o da şaibeli, başarabildiğini göstermektedir.

Ertesi gün Karen'la Will akla en uygun rotayı takip etmişlerdir: Yerel emlak ofislerinden mimari planları alırlar. İhtimal dâhilinde tutulduğu üzere, bu planlar hakiki bina planları olmayıp evin eski sahipleri ek yapı inşa etmek için ilçe imar kurulundan izin istedikleri sırada, 1981'de çizilmişlerdir. Gelgelelim, ev sahipleri “az daha küçük” bir şeye ihtiyaçları olduğunu iddia edip araziye satınca, ek yapı nihayetinde hiç inşa edilememiştir. Gerçi çizimlerde, ekranda görüldüğü üzere, ne bir odaya ne de bir dolaba rastlanmaktadır, ama taş çatlasa yüz yirmi santim genişliğindeki, iki oda arasından geçen tuhaf bir döşeme altı boşluğunun varlığını teyit etmektedirler.³⁵

Karen “bu terbiyesizliğin” sorumlusunun kim olduğuna dair bir fikri var mı diye kendisine sorunca, evin Navidsonlara satılmasına aracılık eden emlakçı Alicia Rosenbaum kameraya karşı şaşkınlıkla omuz silker. Bayan Rosenbaum, işe yarar bir şey söyleyemez hâlde, nihayet polisi aramaya niyetleri var mıymış diye sorar, gayet komik bir durum ki, ararlar da.

O öğleden sonra, iki polis memuru gelir, dolabı inceler ve *bunun* kendilerine gelen en garip ihbar olduğu gerçeğini saklamaya çalışırlar. Şerif Axnard, “Tutanak tutarız ama, elimizden başka ne gelir bilmiyorum açıkçası. Bana sorarsanız, sizi bir hırsız değil de, marangozun teki mağdur etmiş gibi duruyor,” der, Karen'la Navidson bunu azıcık komik bulurlar.

Bütün bariz ihtimallerin elenmesiyle, Navidson gene bina planlarının başına döner. Bir tane mezura çıkartana dek, kendisinin bu yaptığı gözümüze gayet masumca gelir ilk başta. İlk aheste aheste, şahsen ölçtüğü boyutlarla planlarda belirtilen boyutları karşılaştırmakla işe başlar. Çok geçmeden her noktanın eşit çıkmadığını fark eder. Bir şeylerde, sahiden de, yanlışlık vardır. Navidson defaatle 7,5 metrelik Stanley marka mezurasıyla yatağın üzerine serili buz mavisi planlar arasında gidip gelir, ta ki yüksek sesle şunu mırıldanana dek: “Bütün mesele yanlış hesaplamadan ibarettir umarım.”

Alakasız bir kesintiyle, karşımıza şöyle bir ara başlık çıkar: **0,6 cm**

Evin dışarısında, Navidson el merdiveniyle ikinci kata çıkmaktadır. Çıkması o kadar da kolay değil diye bize üstünkörü bir itirafta bulunarak, çocukluktan bu yana mustarip olduğu baş belası cilt hastalığının yakın zamanda topuk çevresinde ya da topuklarının çevresinde nüksetmeye başladığını açıklar. Yüzünü hafifçe buruşturmasından çıkarabileceğimiz

³⁵ İyice anlaşılсын diye, Ekler II-A'da, Bay Truant bu kat planının bir zarfın arkasına çizilmiş bir taslağını sunmaktadır. — Ed.

bir sonuç varsa, o da çektiği acıyı abartmaya gerek olmadığıdır, en üst basamağa uzanıp 30 metrelik döndürme kollu Empire marka fiberglas bandı kullanarak, ana yatak odasının en ucuyla çocukların odasının en ucu arasındaki mesafeyi ölçmeye koyulur. Ev planlarının da teyit ettiği —artı ya da eksi iki buçuk santimle— 9,7 m 24,7 cm’lik bir sonuca varır. Kafa karıştırıcı kısım Navidson dâhilî alanı ölçtüğünde devreye girer. Navidson yeni bölgenin ve iki odanın uzunluğunu dikkatlice not ettikten sonra, bütün duvarların genişliğini de yaptığı hesaba ekler. Sonuç iç rahatlatıcı olmaktan uzaktır. Hatta imkânsız bir neticedir.

Tam olarak 9,7 m 25,3 cm.

Evin içeriden genişliği dışarıdan ölçülen genişliğine kıyasla 0,6 santim daha fazla gibi durmaktadır.

Yanlış hesapladığına emin hâlde, Navidson genişliklerini kesin olarak ölçmek için dış duvarları deler. Sonunda, Karen’in yardımıyla, bir parça olta ipinin ucunu dış duvarın kenarına bağlayıp ipi delikten geçirerek, ana yatak odasından, yeni alana, oradan da ta çocukların odasına dek uzattıktan sonra, ipi karşı duvarda açılı delikten geçirir. Çalışmasını iki kez kontrol edip ipin dümdüz, yatay ve gergin olup olmadığına iyice bakar ve işaret koyar. Ölçüm hâlâ aynıdır.

Tam olarak 9,7 m 25,3 cm.

Navidson, aynı ipi kullanarak dışarı çıkar, olta ipini evin bir tarafından öbür tarafına kadar gerse de, 0,6 santim fazladan bir uzunluk farkı çıkar yine.

Tam olarak.

İmkânsızlığın, bütününüyle entelektüel ukalalık olarak görülmesi apayrı bir konudur. Nihayetinde, insanın bir Escher baskısı üzerine kafa yorup sonra da meseleyi kapatması öyle ahım şahım bir sorun değildir. İnsanın zihinsel ve bedensel olarak kabullenemediği bir fiziksel gerçeklikle karşı karşıya gelmesi ise bambaşka bir şeydir.

Karen öğrenmek istemiyordur. Mandalinaları elmalara yeğ tutan gönülsüz bir Havva. “Umurumda değil,” der Navidson’a. “Duvarlarımı delmeyi bırak.” Ardı arkası kesilmeyen evi ölçme teşebbüsleri 0,6 santimlik garipliği gözler önüne sermeye devam etse de, Navidson yılmaksızın tahkikini sürdürür. Karen gittikçe sessizleşmektedir, Navidson da kasvetli bir ruh hâline bürünmekte ve çocuklar anne babalarının havasının değişmesine, ince ayarlı rüzgâr çubukları misali, evin öbür kısımlarına saklanarak tepki vermektedir. Moral bozukluğu Navidson’ın sesine dahi yansımıştır. Ne kadar çaba gösterirse gösterisin —kaldı ki Navidson altı ardışık bölümde, altı ardışık çaba göstermektedir— o ufacık alan kesitini bir türlü yok edememektedir. Bir gece daha geçer ve o 0,6 santim yerinde kalmayı sürdürür.

Film ve hikâyelerdeki anlatı şekilleri aslında çoğunlukla anlık tepkilere bel bağlar-ken, gerçeklik çok daha ısrarcı ve sonsuz miktarda (gerçek anlamda) daha sabırlıdır. Su

tablalarında sinsice gizlenen zehirlerin etkilerinin hissedilmesi nasıl yıllar alıyorsa, im-kânsız olanın sonuçları da aynı şekilde hemen göze çarpmaz.

Sabah portakal suyu demektir, *The New York Times*, NPR, çocukların şekerli mısır gevreği yeme hakkı üzerine bir tartışma. Bulaşık makinesi inilder, ekmek kızartma makinesi tangırdar. Navidson kahvesiyle uğraşırken, Karen’ın iş ilanlarına göz gezdirmesini izleriz. Navidson kahvesine şekerle süt ekleyip karıştırır, gene karıştırır ve ardından, kararsız kalıp daha çok şeker, azıcık daha süt ekler. Sıvı bardağın ağzına kadar yükselir, sonra da az miktarda bu sınırdan da taşar. Ama dökülmez. Öylece kalır —bir kahve kabartısı seramiğin üstünde hüznü bir kavis çizmekte, yüzeysel gerilim fiziği, ağza alınmaz bir büyüyle kafiye yapması sayesinde bu şeklini korumaktadır, gerçi herkesin bildiği üzere, kahve mucizeleri asla uzun sürmez. Sabah uyandırma servisi titreşir, bölünür ve sonra ansızın kenardan aşağı dökülür, şimdi bir kafein Nil’i camı aşıp sabah gazetesi üzerinde kahverengi bir leke hâline gelene dek siyaset sayfasını katetmektedir.³⁶

Navidson başını kaldırıp baktığında, Karen kendisini izlemektedir.

³⁶ Evvela “Bir kahve kabartısı seramiğin üstünde”yle başlayıp “sayfasını katetmektedir”e kadar olan bütün o kısmı metinden çıkartsak da olur aslında. Yokluğunu fark etmezsiniz bile. Ben de etmezdim muhtemelen. Öyle de olsa, bu çıkartmamış olduğum gerçeğini değiştirmez. Metni atamadığım gerçeğini yani. Özellikle böylesi konu dışı dipnotların alakalı olduğu noktalarda, tutumluktan sağlanan kazançlar Zampanò’nun, bizim ihtiyarın kaybını hiç de telafi etmiyor gibi, bu durum gittikçe belirginleşiyor.

Nedenini tam olarak bilmiyorum, ama bugünlerde Zampanò’nun sahip olduğu her şeyin tamamen yitip gittiği gerçeği iyice kafama dank etmeye başladı; yatak örtüsünün üzerinde kalan betel cevizi dolu kâse ya da yatağın altındaki, üzerinde RLB başharflerinin bulunduğu haşat olmuş pompalı tüfek —Flaze bu güzelliğe el koydu; pompalı tüfeğe yani, yatağa değil— hatta komodin çekmecesinde saklı olup gözü gibi baktığı beyaz gül goncası da buna dâhil. Şu sıra, dairesi Clorox’la baştan aşağı temizlenmiş, baştan boyanmış ve başkasına kiraya verilmiştir herhâlde. Cesedi ya toprak altında küf bağlamaktadır ya da kül hâline gelmiştir. Bu metinden başka ondan geriye bir şey kalmadı.

Yani anlamışsınızdır ki benim açımdan, ihtiyar Z ile hikâyesi arasında bir karar vermek yapay, hatta belki de tehlikeli bir seçim, öyle ki bu seçimi yaparken içimin rahat olmadığı ortada. Bana göre, eğer bir şeyi sinir edici buluyorsanız — o şeyi es geçin gitsin. Bu dediklerimden ne gibi bir sonuç çıkardığınız umurumda bile değil. Hikâye dâhilindeki tuhaf mı tuhaf yatıklık-taki cümleleri ve hatta eğri büğrü kısımlarla beraber kendisinin daldan dala atlayan paragrafları yerli yerinde duruyor. Söz konusu o kadar çok şey var ki. Belki de karar yanlıştır, sikerim ya, karar benim değil mi sonuçta.

Zampanò’nun kendisi muhtemelen redaksiyon ve düzenleme yapılmasında ısrarcı olurdu, onun en sert eleştirmeni de yine kendisiydi, ama hataların, bilhassa yazılı hataların genellikle tek başına geçen bir hayattan kalan yegâne izler olduklarına inanır olmuştum: O hataları gözden çıkarmak ise şahsiyeti ele veren meyilleri, bir ruhun taşıdığı bilmeceyi kaybetmek olacaktı. Karşımızdaki durumda ise, çok yaşlı bir ruhun taşıdığı. Çok eski bir bilmeceyi.

“Tom`u aradım,” der kadına.

Adamı olumsuz bir şey söylemeye kalkmayacak kadar iyi tanıyordur.

“Aklımı kaybettiğimi biliyor,” diye devam eder Navidson. “Hem geçimini ev yaparak sağlıyor.”

“Onunla konuştun mu?” diye sorar Karen dikkatlice.

“Mesaj bıraktım.”

Sıradaki ara başlıkta kısa ve net olarak şu yazmaktadır: **Tom**.

Tom Will Navidson`ın çift yumurta ikizidir. Son sekiz yılda, ikisi de birbiriyle pek konuşmamıştır. Filmde, “Navy başarılı biri, Tom ise değil,” diye açıklar Karen. “Senelerdir bir küs bir barışıklar hep. Bu küslük hep var sanırım, evde kaldıkları zaman hariç. O zaman durum farklıydı. Birbirlerine daha çok göz kulak olur gibiydiler.”

İki gün sonra Tom gelir. Karen içten bir sarılışla ve bir Hi 8`le kendisini karşılar. Adam doğuştan eğlendirme yeteneği olan, dost canlısı, aşırı kilolu bir insan azmanıdır. Çocuklar hemen yanına koşarlar. Tom`un gülüşüne bayılıyorlardır, tabii bir de yanında getirdiği McDonalds`dan alınma patates kızartmalarına.

“Yıllardır konuşmadığım öz kardeşim sabahın dördünde beni arıyor ve benim alet edevatıma ihtiyacı olduğunu söylüyor. Bir şey anladıysam ne olayım.”

“Sen de ailedensin demek oluyor bu,” der Karen neşeyle, adamı Navidson`ın çalışma odasına götürmektedir, içeride temiz havlular çoktan hazırdır ve yatak yapılmıştır.

“Su terazin yoksa, genellikle ya gider komşundan istersin ya da hırdavatçıdan alırsın. Siz de Will Navidson`ın Lowell, Massachusetts`i aramasına bel bağlayın. Nerede kendisi?”

Sonradan ortaya çıktı ki, Navidson bir iki ıvır zıvır almak üzere hırdavatçıya gitmiştir.

Filmde, Tom`la Navidson ilk yüz yüze geldikleri sahnede birbirlerine neredeyse tek kelime bile etmezler. Aralarındaki kişisel sorunlardan konu açmak yerine, ikisinin de Cowley marka takeometrenin aynasının başında dikildiklerini, değişmeli olarak birbirlerine yer verip bir uçtan bir uca evi incelediklerini görürüz, görüş çizgisi zeminden yarım metre kadar yukarıda durmakta olup, Hillary ve Mallory Keystone Kops gibi kovalamaca oynarken çocukların yataklarının etrafında koşturdukları için ara sıra görüş çizgisi arasına girmektedirler. Tom 0,6 santimlik farklılığa eksiksiz bir düzlem ölçümüyle açıklık getirebileceklerini düşünmektedir.

Daha sonraki vakitlerde, arka avluda, Tom bir sarma marihuana yakar. Uyuşturucunun Navidson`ın canını sıktığı bellidir, ama Navidson sesini çıkarmaz. Tom kardeşinin tasvip etmediğini bilse de, davranışlarını değiştirmeye yanaşmıyordur. Karşılıklı konuşmaları arasındaki boşluklar bir yana, vücut dillerine ve birbirlerinin gözlerinin içine bakmaktan kaçınışlarına bakarsak, son sekiz yıl hâlâ ikisinin de aklından çıkmamaktadır.

“Baksana, hiç olmazsa Bill’le arkadaşlık kurdum nihayet,” der Tom sonunda, dışarı ince bir duman şeridi üfler. “İki yıldır bir damla içki koymadım ağzıma.”

İlk bakışta, bu iki adamın, bırakın kardeş olmayı, akraba olduklarına bile inanmak güçtür. Televizyonda maça denk gelmişse ve o maçı oturup izleyecek yumuşak bir kol-tuğu da varsa, değmeyin Tom’un keyfine. Navidson ise her gün spor yapmakta, ezoterik eleştiri üzerine cilt cilt kitabı bir çırpıda okumakta ve sürekli olarak, çevresindeki dünyayı o malum şeyin konusu hâline getirmektedir: fotoğrafın. Tom kıtı kıtına geçinirken, Navidson başarıları imza atmaktadır. Tom öylesine yaşayıp gitmek isterken, Navidson öne çıkan biri olmak mecburiyeti duymaktadır. Yine de böylesi bariz farklılıklara rağmen, bakışlarınızı Tom’un otuz iki dişi meydanda sırtışından gözlerine kaydırduğınızda, o gözlerde şaşırtıcı derinlikte keder havuzlarıyla karşılaşacaksınız. İşte ikisinin kardeş olduğunu böyle anlarız, çünkü Navidson’ın gözlerinde de, Tom’unkilerde olduğu gibi, aynı sudan mevcuttur.

Her hâlükârda, Tom önemli bir keşifte bulununca, o bir çeşit kardeşler arası şifa ânı ve ihtimali uçup gider: Navidson yanılmıştır. Evin iç kısmı dış kısımdan 0,6 santim değil, 0,79 santim fazla çıkmaktadır.

Not defterlerini, peçeteleri ya da gazete sayfası boşluklarını ne kadar çok notla ya da denklemlerle doldurursa doldursunlar, bu küsurata açıklık getiremezler. Su götürmez gerçek karşılarında sapasağlam dikilmektedir: Dış alan ölçüsü iç alan ölçüsüne eşit *olmalıdır*. Fizik, bitimsiz olarak eşittir işaretinin merkezinde toplanmış evrenden ayrı düşünülemez. Bilim yazarı ve eski teolog David Conte’nin yazdığı üzere: “Tanrı haddizatında bir eşittir işaretidir ve hiç olmazsa şimdiye dek, insanlığın daima inanmayı başarabildiği bir şey varsa o da evrenin eşit çıktığıdır.”³⁷

Bu noktada, iki kardeş de hemfikirdir. Sorun ölçüm tekniklerinden ya da gözle görülmeyen bazı iç rahatlatıcı etkenlerden kaynaklanıyor olmalıydı: hava sıcaklığı, yanlış ayarlanmış ölçüm aletleri, katlanan zeminler vesaire, keşke. Fakat çözümsüz geçen bir buçuk günün ardından, yardım çağırma kararı alırlar. Tom Lowell’ı arar ve inşaat yükümlülüklerini erteler. Navidson ise Virginia Üniversitesi’nde mühendislik dersi veren eski bir arkadaşını arar.

Ertesi sabah erken saatlerde, iki kardeş Charlottesville’e doğru yola koyulurlar.

Navidson bu muhitte tanıdıkları olan tek kişi değildir. Karen’in arkadaşı Audrie McCulloch arabasına atlayıp açtıkları arayı kapatmak ve kitap rafı inşasına yardım etmek amacıyla Washington, D.C.’den gelmiştir. Nitekim, Will’le Tom bir cevap bulmak için

³⁷ Lafin gerisi için bkz. David Conte, “All Thing Being Equal”, *Maclean’s*, 107, 14, 1994, s. 102. Ayrıca bkz. Martin Gardner, “The Vanishing Area Paradox”, *Scientific America*, “Mathematical Games” köşesi, Mayıs 1961.

yola çıkarlarken, iki eski arkadaş bir muammayı şimdilik göz ardı edip votka tonik hazırlarlar ve raf dirsekleriyle, çam kerestesiyle çalışmanın yarattığı ahengin keyfini çıkarırlar.

Edith Skourja bu bölüm hakkında *Riddles Without* adlı kırk sayfalık etkileyici bir makale yazmıştır. Makalenin büyük kısmı Skourja'nın iki kadının “siyasi tavrı” —eski manken olarak Karen; seyahat acentesi yetkilisi olarak Audrie— şeklinde atıfta bulunduğu konuyu mercek altına alıyor olsa da, paragraflardan bir tanesi insanların cevapsız sorularla yüzleşme nedenlerine ve şekillerine yönelik zekice bir perspektif sağlamaktadır:

Bilmeceler: ya eğlendirirler ya da işkence ederler. Eğlendirişleri çözümlerinde saklıdır. Cevaplar tam da çözümlerin derhâl bulunduğu bir dünyada yaşamayı sürdüren çocuklara göre olan pırıl pırıl idrak anları sağlarlar. Bilmecenin yapısına içkin bir şey vardır ki, o da dünyanın geri kalanının da aynı kolaylıkla çözülebileceği vaadidir. İşte böylece bilmeceler, bir sürü bilgi ve bunu müteakip bir sürü soru bombardımanı karşısında çocuğun girda-ba dönüşen zihnini rahatlatırlar.

Bununla birlikte, yetişkin dünyası değişik çeşitli bilmeceler üretmektedir. Bu bilmecelerin cevapları yoktur ve genellikle muamma ya da paradoks olarak isimlendirilmektedirler. Gene de bilmecenin yapısına ait o eski iz en başlıca dersi yankılayarak bu soruları baltalamaktadır: Bir cevap olmak zorundadır. Bu zorunluluk da işkenceyi doğurur.

Bilmecelerden hiç hazzetmeyen yetişkinlerle karşılaşmamız hiç de sıra dışı bir durum değildir. Bu tepkilerinin altında birçok sebep bulunmakta ise de, en belirgin sebep cevaplara karşı gösterdikleri ergence inancı reddetmeleridir. Bu yetişkinler çoğunlukla “büyü artık” ve “gerçeklerle yüzleş” diyenlerle aynı kişilerdir. Dü-nün cevapları olan bilmecelerini günümüzün cevapsız bilmeceleriyle karşılaştırdınca ortaya çıkan tutarsızlığa gücenmektedirler.

“Bilmece”nin kökenini dikkate almak da fayda sağlayacaktır. Eski İngilizcedeki *rædelse* “kanı, varsayım” anlamlarına gelmektedir ve Eski İngilizcedeki “yorumlamak” demek olan *rædon*’la bağlantısı dolayısıyla, “okumak”la aynı etimolojik kökene aittir. “Bilmececilik” sözcüğü “okumak” sözcüğünden türemiş olup, bu da eylemin —yorumlamanın— katılımcı doğasını, yani bütün yetişkin dünyasının çözümsüz olanla karşılaştıklarında vazgeçtikleri şeyi akla getirmektedir.

“Okumak” esasında Latince “tahmin etmek; düşünmek” demek olan *reri*’den gelmekte olup, yalnızca “okumak”ın değil, “mantık”ın da atasıdır, bu iki sözcüğün kökeni ise Yunanca “uyum sağlamak” anlamındaki *arariskein*’den gelmektedir. *Arariskein*, bize “mantık” sözcüğünü vermesinin yanında, aynı zamanda alakasız bir kardeş de vermiştir, Latince “silahlar” anlamındaki *arma*’yı. Görünen o ki, dünyaya “uyum sağlamak” ya da onu anlamlandırmak için ya mantığa ya da silaha sahip olmak şarttır. Karen Green ve Audrie McCulloch, gayet cana yakın bir tavır sergileyerek, bir kitap rafıyla “dünyaya uyum sağlamaktadırlar.”

Hepimizin bildiği üzere, eninde sonunda hem mantığa hem de silaha sığınılacaktır. Gerçi, hiç olmazsa şimdilik —keşiflerin, akacak kanın öncesinde— bir matkap, bir çekiç ve bir yıldız tornavida iş görmektedir.

Karen kitaplarından, “yeni keşfettiğim günlük huzurum” olarak bahsetmektedir. Onlara bir sığınak inşa ederek, bilinenle bilinmez arasında tatminkâr bir denge sağlamaktadır. Karşımızda cilt cilt tarih, şiir kitaplarıyla, fotoğraf albümleriyle, ucuz romanlarla dolu içi ısıtan, sapasağlam ve rengârenk bir duvar durmaktadır. Her ne kadar, bu an nihayetinde ironinin içine katılıp kaybolacaksa da, en azından şimdilik yorumsuz bırakılmayı sürdürmekte ve dolayısıyla masumiyetini korumaktadır. Karen fotoğraf albümlerinden birini, herkes nasıl çekerse öyle çekiverince kitapların bütün raf boyunca domino taşları gibi devrilmelerine sebep olur. Fakat kitaplar yere düşmek yerine, patırtı eşliğinde devrilmeyi keserler, bu da iki kadının yüzünde bir gülümseme oluşturur ve Karen’a şu içten yorumu yaptırır: “İki duvar kadar güzel kitap desteği mi var.”

Kütüphaneden çıkartılan dersler.³⁸

Skourja’nın analizi, bilhassa Karen’ın projesinin özünde masum olmasına ilişkin kısmı, sabrın önemine ışık tutmaktadır.

Walter Joseph Adeltine, Skourja’nın raf inşası bölümüyle aldatıcı bir ortaklık kurduğunu öne sürmektedir: “Yok şu bilmeceyi çöz —yok bu bilmeceyi çöz— hepsi şık palavralardan iba-

³⁸ Edith Skourja, “Riddles Without”, *Riddles Within*, ed. Amon Whitten, Sphinx Press, Chicago 1994, s. 17-57.

ret. Bilinmeyenle yüz yüze gelişten ziyade, tam anlamıyla bir inkâr vakasıdır bu.”³⁹ Adeltine’in bizzat inkâr ettiği şey ise bazı sorunlarla sabırla yüzleşmek, homurdanmak yerine beklemek gerekliliğidir, ya da Tolstoy’un yazdığı üzere: “*Dans le doute, mon cher ... abstiens-toi.*”⁴⁰

Gibbon *Roma İmparatorluğu’nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi* üzerinde çalıştığı sıralar, masasına oturup yazmaya başlamadan önce uzun yürüyüşlere çıkardı. Yürüyüş vakitlerinde, düşüncelerini düzene sokar, odaklanır ve dinlenirdi. Karen’in raf inşası da Gibbon’ın dışarıda kafa dinlemesiyle aynı amaca hizmet etmektedir. İnsan fark ediyordu ki, olgunluk denen şey tamamen “bilmiyor oluşu” kabullenişle alakalıydı. Bilmiyor oluş yaklaşan kaosu pek de engelleyememektedir elbette.

Tum vero omne mihi visum considerare in ignis Ilium:

*Delenda est Carthago.*⁴¹

³⁹ Walter Joseph Adeltine, “Crap”, *New Perspectives Quarterly*, 11, kış 1994, s. 30.

⁴⁰ Savaş ve Barış’tan, “Şüpheye düştüğünüzde, azizim, hiçbir şey yapmayın,” gibi bir anlama geliyor, yazan Lev Tolstoy (Penguin Classics, New York 1982, s. 885).

⁴¹ Kafanıza iyice sokun ha, Latince benim boyumu aşıyor. İspanyolca, Fransızca, ibrance, İtalyanca ve hatta Almanca bilen insanlar bulabilirim, ama LA sokaklarında Romalılarının dilini konuşan pek yoktur. Amber Rightacre adlı bir kız Kartaca’nın yıkılışıyla alakalı bir şey olabileceğini belirtti.⁴² Üstteki Tolstoy cümlesini çeviren ve bana haber veren kendisidir. Savaş ve Barış’ı ben okumadım aslında ama o okudu ve sıkı durun, hem de Zampanò’ya okudu.

Dolaylı olarak da olsa bizi ihtiyar tanıştırdı diyebiliriz yani.

Her neyse işte, dövme dükkânındaki o hadiseden beri pek dışarı çıkmadım, gerçi şunu da itiraf etmem lazım, artık herhangi bir şey yaşanmadığına inanır oldum. Sorularla kendimi köşeye sıkıştırıp duruyorum: Beni elden ayaktan kesen bir nöbet falan mı geçirmiştin sahiden, yani şey-? Yoksa benim uydurmam mıydı bu? Belki de etkisi devam eden bir akşamdan kalmalığa ya da aptal bir baş dönmesine bazı yaratıcı dokunuşlarda bulunmuşumdur?

Gerçek sebep nedir bilmiyorum, ama Zampanò’nun cümlelerini gittikçe daha çok didik didik etmeye başlamıştım –didikleme aynı zamanda elemek anlamına da geliyor, mısırların, iri kumların ya da cürufaların kalburdan geçirilmesi gibi yani; bir karma okul öğrencisinden öğrenmiştim bunu. Bibliyografyalarla ve sinisi etimolojilerle dolu ve gözüme biraz garip gelen dergiler bulmuş olsam da, ne olarak isimlendirebilirdik ki onları, aforizmalar??? tezahür anları??? Tıka basa isimlerle ve telefon numaralarıyla dolu şu not defteri elime geçti bi’ de. Zampanò’nun okuyucuları. En aşağı yüz kişi vardı, gerçi çok geçmeden fark ettiğim üzere numaralardan bazıları artık kapalıydı, ama sonra üçüncü sayfanın bilmem kaçınıcı satırındaki Bayan Rightacre telefonu açtı. Kendisine şahsıma kalan mirastan bahsedince, benimle buluşup bir şeyler içmeyi derhâl kabul etti.

Sonradan gördüm ki, Amber epey esaslı hatunmuş; doğuştan kara saçları, koyu mavi gözleri ve zarif karnıyla çeyrek Fransızlık, çeyrek de Kızılderililik vardı kanında, karnı uzunca, düz ve inceydi, göbeğine takılı ufak bir gümüş sicim vardı. Mavi & kırmızı bir dikenli tel dövmesi ayak bileğini sarmaktaydı. Zampanò’nun haberi var mıydı bilinmez, kadının gözlerle bayram ettiren görüntüsünü kaçırdığına hayıflanırdı kesin.

"Cahil hâliyle böbürlenmeyi çok severdi," dedi Amber. "'Liseye bile gitmedim' derdi. "'Harika, bu beni senden daha zeki yapar.'" Böyle bir süre konuşurduk, ama zamanımızın çoğu ona kitapla okumakla geçerdi. Tolstoy'a takıktı. Tolstoy'u en iyi ben okuyormuşum, öyle söylerdi. Sanırım böyle düşüncesinin asıl sebebi Fransızca kısımları da fena okumuyor oluşumdu, Kanadalı geçmişim sağ olsun."

Bir iki bardak içkinin ardından, yavaş yavaş Viper'a doğru gittik. Lude kapının önünde oyalanmaktaydı ve bizimle içeri girdi. Amber, beni epey şaşırarak, merdivenlerden çıkarken kolumu tuttu. İkimizin de ilgi alanına giren bu mesele aramızda beklenmedik bir bağ oluşturmuştu sanki. Lude her laf arasında canına yandığım metnini asıl bulanın, sonra bana telefon açanın kendisi olduğunu ve hatta oturduğu binanın çevresinde birkaç kez Amber'ı gördüğünü söylemek için zaman kollarken, bir süre bizi dinledi, fakat metni okuyacak zaman bulamadığı için konuşmamızın ayrıntılarına dair söyleyecek pek sözü yoktu. Amber'la ikimiz bambaşka bir dünyaya ve karmaşık bir maziye dalıp gitmiştik. Lude dönen tiyatroyu fark etmişti. Benim hesabıma yazılmak üzere kendine bir içki söyledi ve başka eğlenceler bulmak üzere yanımızdan gitti.

Nihayet Amber'dan Zampanò'yu tarif etmesini istediğimde, "anlaşılmaz ve kimsesizdi, yine de pek yalnızlık çektiğini sanmıyorum," dedi adam için. Sonra ilk grup sahneye çıktı ve biz de konuşmayı kestik. Sonrasında, muhabbeti sürdüren Amber oldu, neredeyse dibime girmişti, dirseği benimkine değmekteydi. "Bir ailesi olduğu kanısına hiç kapılmadım," diye devam etti. "Bir keresinde ona şunu sormuştum -gayet net hatırlıyorum sorduğumu- çocuğu olup olmadığını sormuştum. Artık yok çocuğum, demişti. Sonra şunu eklemişti: 'Var tabii ki, hepiniz benim çocuklarımsınız.'" Böyle demesi garipti, çünkü orada bir tek ben vardım. Ama ifadesiz gözleriyle bana bakışları var ya-" Amber'a bir ürperti geldi, üşümüşçesine kollarını kavuşturdu hemen. "Sanki kaldığı ufacık yer bir anda yüzlerle dolmuştu da bu yüzlerin hepsini görebiliyordunuz, hatta konuşabiliyordunuz da. İç gıcıklayıcı bir durumdu, etrafımı hayaletler sarmış gibiydi. Hayaletlere inanır mısınız?"

İnanıp inanmadığımı bilmediğimi söyledim.

Gülümsedi.

"Ben başak burcuyum, senin burcun ne?"

Bir tur içki daha söyledik, sıradaki grup çıktı, ama sahneden inene kadar dinlemeden gittik. Amber'ın evine doğru yürürken -şu işe bakın ki yakınlarda oturuyormuş kız, hatta Sunset Plaza'nın hemen üstünde- ihtiyardan söz etmeyi sürdürdü, aklından geçen zincirleme düşüncelerle iç içe geçmiş şahsi takıntısına dair bir belirtiydi bu.

"Çok da yalnızlık çekmiyordu," diye mırıldandı. "Yanında onca hayalet varken, ben ve kimin nesi olduklarını bilmediğim öbür çocuklar varken yani, gerçi hımm bu konu tamamen aklımdan çıkmış, niye bilmiyorum, hâlbuki oraya gitmeyi bu yüzden bırakmıştım. Gözlerini kırıştırdığında, göz kapakları, nasıl desem bir acayip olurlardı, ama bir göz kırışısına kıyasla daha uzun süre kapalı kalırlardı, onları bilinçli bir şekilde kapıyormuş ya da uykuya dalmak üzereymiş gibi aynı, ve kısacık bir anlığına da olsa, bir daha ne zaman açılacaklar acaba diye merak ederdim hep. Belki de hiç açılmayacaklardı, belki de uykuya dalacaktı ya da belki de ölecekti, ve peşi sıra yüzüne bakıp da, o huzur ve sakinliği görünce üzerime bir hüznün çökerdi, sanırım lafımı geri almak durumundayım, çünkü gözleri kapalıyken kimsesiz değil, ama yalnızlık çeker gibi bir hâli vardı, hem de ne yalnızlık, işte bu da beni feci üzmüş, ben de

yalnızlık çeker olmuştum. Bir süre sonra oraya gitmeyi iyice bıraktım. Bıraktım bırakmasına da, ziyaretine gitmeyişiim içimde bir suçluluk duygusuna sebep oldu. Kendisiyle selamı sabahı kestiğim içim hâlâ içimde bir suçluluk duygusu mevcut sanırım.”

Ondan sonra Zampanò hakkında konuşmayı bıraktık. Yanımıza gelmesi yirmi dakika bile sürmeyen Christina adlı arkadaşını çağırdı. Tanışma faslı atlandı. Öylece yere oturup bir CD kutusu üzerindeki kokain şeritlerini burundan çektik, bir şişe şarabı gövdeye indirdik ve sonra da şişe-çevirmece oynamak için şişeyi kullandık. Önce birbirlerini öptüler, sonra ikisi birden beni öptü, derken şişeyi tamamen unuttuk ve Zampanò’yu, bu metni ve dövme dükkânında geçirdiğim nöbetin sınırlarımı nasıl da allak bullak ettiğini bile unutmaya başardım. Tek öpücükte iki öpücük birden hepsini unutturmaya yetmişti, bir rahatlama olmuş, bir sıcaklık gelmişti, geçici bir durumdu herhâlde, yanılttı belki de, ama her şeye rağmen güven vericiydi, ve bana aitti, onlara aitti, bize aitti, üçümüz aynı anda kıkırdıyorduk, devam eden öpücüklerle beraber çıkan kıkırtılar ve atılan kahkahalar, kısa bir anlığına aklıma düştü o an, yok yere hem de, ansızın babamı görür gibi oldum, nadir fakat tuhaf biçimde huzur dolu bir görüntüydü, aynı kendisinin de her dem attığı kahkahalarla ve çevirdiği tiyatrolarla benzer biçimde o an çevirdiğim tiyatroyu gerçekten beğenmiş gibi bir hâli vardı sanki, daima kahkahalar atar, kahkahayla gelen rahatlamanın kollarına bırakırdı kendisini, özellikle de kurum & adaçayı renkli uzak platoları yakıp kül ederek ve onu bir melek misali yukarılara, kızıl yeryüzünden çok yükseklerle, ışıltılı apaklığın derinliklerine, düşmesine bir kez olsun izin vermeyen müşfik göğşe fırlatmakta olup semaya yükselen müthiş ışık hüzmeleri içinde yukarı süzülürken, aynı zamanda onu gençlikten, adabımuâşeretten ve nezaketten koparmamakta, ona âdeta uçak vazifesi gören ama tam da uçak olmayan, babamın sevinç çılgınlıklarını geçip arayı açmakta, aniden karşısına aldığı rüzgârın peşinden onu takip etmekteydi, ardından ise neredeyse dikey bir tırmanışla güneşin köşe hatlarına çıkmıştı, sekiz yaşında bile değildim daha ve hâlâ onunlaydım ve evet, zihnimde harlayarak alevlenen düşünce buydu, kısacık bir tesanüt ânı işte, beni sıcaklığıyla ve ebedî bir huzurla sarıp sarmaladı, tekrar gülümsememe ve rüzgârın kanatları pırpır ettirmesi gibi bu anı da yüreğimi pırpır ettirecekmişçesine kendimi salıvermeme sebep oldu, böylece öpücüklerimi daha bir şevkle kondurmaya, okşamaya ve o kara, şarapla ve uçucu bir aşkla kararmış o dudakları yiyip bitirmeye koyuldum, aşkın vermeyi taahhüt ettiği ama nihayetinde vermediği kadim bir anı, ta ki sayamayacak yahut hatırlayamayacak kadar çok öpücük kondurulana dek ve aşkın anısı bunun hiç de aşk falan olmadığını ve başka bir şeyle ikame edilmesi gerektiğini ortaya koydu, bu ikameyi de vücutlarımız buluverdi, ardından kıkırtılar kesildi, kahkahalar azaldı ve karanlık sardı etrafımızı ve boşu boşuna çocukluğumuzdan vazgeçtik, öldük ve prezervatifler saçıldı yere, Christina lavaboya kustu ve Amber hafifçe kıkırdayıp biraz daha öptü beni, ama öperken bana bir nevi gitme zamanının geldiğini söylüyordu.

İşte şimdi, yani günler sonra, yaşadığım bu anları zihnimde canlandırırken, kısacık bir an boyunca alıkonulmuş bir şeyle tekrar yüz yüze geliyorum; gömülü anı ondan mukaddem olan anıların ucuna temelli bağlanmış ve böylece hepsinin, bütün o güzel anıların önünü tıkamıştı, o anılar ne kadar farklı, ne kadar mutlu mesut olurlarsa olsunlar, kayarak kara yolunu enlemesine kapatan tır dorsesi ve banketten çıkarak taşlık hendeğe saplanıp kalan tır yüzünden karanlığa gömülmüşlerdi, yağlı bir duman gecenin içine doğru yükselmekte ve

Karen'in projesi tekinsiz ya da "ev-gibi-olmayan" şeye karşı bir düzenek görevi görür. Karen tetikte olmayı sürdürmektedir ve evinin tuhaf boyutlarının zihninde serpilip büyümesine müsaade etmeye isteklidir. Evi normal olanla tanıştırmak, aykırı yanına meydan okur: arkadaşının varlığı, kitap rafları, sakın bir muhabbet. Bu bakımdan, Karen tam bir toplayıcı gibi davranmaktadır. Kır evinden uzaklaşmamaya gayret etmekte ve dut ve mantar aramaya çıkmadıysa, biraz ondan biraz bundan sezgiler biriktirmektedir.

Diğer yandan, Navidson'la Tom ise tipik avcılardır. Silah (aletleri; mantık) seçip avlarının (çözümün) izini sürmektedirler. Billy Reston amaçlarına ulaşmalarında onlara yardım edeceğini umdukları kişidir. Kendisi huysuz bir adamdır, çoğunlukla alaycıdır ve kadrolu öğretim görevlisinden çok talim çavuşlarına benzemektedir. Ayrıca, hayatının yarısını alüminyum tekerlekli sandalyede geçirmiş bir paraplejiktir. Navidson Reston'la tanıştığında yirmi yedi yaşına daha yeni girmiştir. Aslında ikisini bir araya getiren şey bir fotoğraf olmuştur. Navidson iş gereği Hindistan'dadır, trenlerin, demir yolu işçilerinin, mühendislerin, ilgisine mazhar olan her şeyin fotoğrafını çekmekle meşguldür. Aldığı iş Haydarabat'ın dışındaki faaliyetlerin yarattığı curcunayı fotoğraflamasını gerektiriyordur. Gelin görün ki, netice olarak bir değil iki değil birçok gazetenin sayfalarını kaplayan görüntü, düşen yüksek gerilim telinden çaresizce kaçmaya çalışan siyahi bir Amerikalı mühendisin fotoğrafıdır. Çömez vinç operatörü yük vagonu üzerine fazla geniş dönüş yapıp da kazara bir elektrik direğine çarpınca kablo kopmuştur. Tahta direk ânında paramparça olurken, savunmasız Billy Reston'ın tepesinde yükselen elektrik kabloların-

çiseleyen yağmurla yılmayan alevler delinmiş yakıt depolarından yavaşça yukarı tırmanmakta, boyaları sökmekte, tekerlekleri eritmekte ve tuzla buz olmuş camları karartmaktadır, ön cam içeriden darbe almıştır, dalgalı çizgilerin her biri on yaşında bir çocuğun görmesini geçtim, hatırlamak zorunda dahi kalmaması gereken kırık bir kalbin hikâyesini anlatmaktadır, bu hikâye ki yarım-ton tekniğiyle yazılıp mürekkebin tamamı, hiç ara vermeden, nihayetinde o çocuğun duyarlı parmak uçları üzerinde birikmiş bile olsa fark etmiyordur, öyle ki çocuk gazetede çıkmış olan fotoğrafın hatlarını takip ederek, adamın ölümüne dair detayları bir şekilde sayfadan kaldıracak, gördüğü ve Tanrı kadar sevdiği adamın, anlaşılır ya da anlaşılmaz, son bir söz bile söyleyemeden, bir tanrılığın kalmamış olarak, acılar içinde öldüğü sürücü koltuğunu eski hâline getirebilecek ve böylece gökyüzünün kara bulutlarını dağıtıp yeniden maviye büründürecek. Fakat buna kalkışmadı hiç. Gazeteleri art arda aşındırmakla yetindi, tam da o sıra öksüz çocukların velayetinden sorumlu yetkililer kendisinin ciddi sorunları olduğuna karar verip onu uzaklara göndererek, gazete kupürlerine bir daha ulaşması önlenmiş ve babasından geriye kalan tek şey olan onca mürekkep de ellerimden temizlendi.

⁴² İki Latince cümle, çevirilerin mümkün olduğunca birebir olmasını sağlamak amacıyla, şöyle çevrilmiştir: "Ve sonra gördüm ki Truva baştan sona alevler içindeydi" (Aeneas II, 624) "Kartaca yok edilmeli." — Ed.

dan bir tanesini ortadan yarmış, yarılan kablo kıvılcımlar saçmış, Nag ya da Nagaina misali havayı kamçılamıştır.⁴³

İşte o fotoğraf Reston'ın ofisinin duvarında asılı durmaktadır. Fotoğrafa, daha ne olduğunu anlayamadan birden canının derdine düşen Reston'ın yüzündeki korku ve inanmazlık karışımı ifadesi yansımıştır. Bir saniye önce gelişigüzel açıklığa göz gezdiriyor, öğle yemeği planları yapıyordur, bir saniye sonra ise ölümle burun buruna gelir. Bacaklarını iyice açmıştır, topukları onu yol ortasından kenara itmeye çalışmaktadır, kendisini yol ortasından çekebilecek bir şeye, artık her ne olursa, tutunabilmek umuduyla ellerini öne uzatmıştır. Ama artık iş işten geçmiştir. O yılanı şekil etrafını sarmalamış, o kadar hızlı hareket etmektedir ki son bir kaçma teşebbüsünü olanaksız kılmaktadır. Fred de Stabenrath'ın Nisan 1954'te belirttiği üzere, “*Les jeux sont fait. Nous sommes fucked.*”⁴⁴

Tom bu 27 x 35 santimlik olağanüstü siyah beyaz fotoğrafa pürdikkat bakar. “En son o zaman bacaklarım vardı,” der Reston. “O çirkin yılanın onları ısırıp koparmasından hemen önce. Önceleri fotoğraftan nefret ediyordum, ama sonra ona minnettar olur hâle geldim. Şimdilerde, ofisime biri gelecek olursa, bu savaş arabasına muhtaç kalışımın sebebini sormayı akıllarından geçirmelerine gerek kalmıyor. Sebebini kendileri görebiliyorlar. Sağ ol Navy. Namussuz herif. Nikon’lu Rikki-Tikki-Tavi seni.”

Eninde sonunda muhabbet kesilmeye yüz tutar ve üç adam sadede gelirler. Reston'ın yanıtı basit, akla uygun ve tam da iki kardeşin duymaya geldikleri şeydir: “Sorunun ekipmanlarınızdan kaynaklandığı kesin. Tom’un aletlerini bizzat gözden geçirmem gerekir aslında, ama üniversite parama bahse girerim ki gözden kaçan bir bozuklukla karşılaşca’mızdan eminim. Ödünç alabileceğiniz türden birkaç şeyim var: bir Stanley Beacon su terazisi ve bir lazer telemetre.” Navidson’a sırtıdır. “Telemetrenin bile markası Leica. Bununla hayaleti mezarına geri sokarsınız hemencecik. Sokamayacak gibi olursanız, gelir evin ölçümlerini bizzat yaparım ve zamanımı harcamanızın bedelini isterim sizden.”

⁴³ Nag ve Nagaina Rudyard Kipling'in Orman Kitabı eserindeki iki kobranın isimleridir. Kitabın sonunda ikisi de firavun faresi Rikki-Tikki-Tavi'ye yenilmiştir.

[illegible]

⁴⁵ Zampanò bu dipnotun geri kalanını hayli kara bir mürekkep lekesinin altına gömülü bırakmıştır. Yani mürekkep lekesi olduğunu farz ediyorum en azından. Değildir belki de. Belki de başka bir şeydir. Tabii şu da var, ne lekesi olduğunun bir önemi yok. Bazı durumlarda, kayıp metni kurtarmayı başardım (Dokuzuncu Bölüm'e bakınız). Fakat bu metni kurtaramadım. Bay Stabenrath'ın şahsıyla beraber beş satır da yitip gitti.

Will’le Tom kıkırdarlar, belki de kendilerini biraz aptal gibi hissetmişlerdir. Reston olumsuzca başını iki yana sallar.

“Navy, bana kalırsa pek vaktin yok açıkçası. Aileni de alıp uzun bir yolculuğa çıkman senin hayrına olur muhtemelen.”

Geri dönüş yolunda, Navidson Hi 8’ini kararan ufka doğru çevirir.

Bir süre boyunca iki kardeşin ağzını bıçak açmaz.

Sessizliği ilk bozan Will olur: “İkimizi bir arabanın içinde bir araya getiren şeyin bir santimlik bir küsurat olması ne garip.”

“Çok acayip hem de.”

“Geldiğin için sağ ol Tom.”

“Sanki hayır deme şansım vardı da.”

Bir duraksama. Navidson konuşur yine.

“Sırf seni aramak için bir bahanem olsun diye mi bu ölçüm işini bu kadar karman çorman ettiğimi merak etmeye başlıyordum.”

Tom, ne kadar çok çabalasa da, kahkaha atmaktan kendini alamadı: “Yani aslında bunu söylemek hiç hoşuma gitmiyor, ama daha alelade sebeplerden de arayabilirdin.”

“Bunu sen mi diyorsun,” der Navidson başını sallayarak.

Yağmur damlaları ön cama çarpmaya başlamış ve gökyüzünde bir şimşek çakmıştır. Bir duraksama daha yaşarlar.

Bu sefer sessizliği bozan Tom’dur: “Cambaz ipinde dikilen herifle ilgili hikâyeyi duymuş muydun?”

Navidson sırtır: “Bazı şeylerin hiç değişmemiş olmasına sevindim.”

“Bak, bu seferki harbiden gerçek. Yirmi beş yaşındaki bir eleman derin bir nehir vadisinin bir başından bir başına çekilmiş ipin üzerinde yürürken, aynı anda dünyanın öbür yüzünde bulunan yetmiş beş yaşındaki bir kadın yirmi beş yaşındaki başka bir elemana sakso çekmektedir, bak olay şu, iki adamın da aklından aynı anda aynı düşünce geçmektedir. Ne geçiyordur söyleyeyim mi?”

“Bir fikrim yok.”

Tom kardeşine göz kırpar.

“Sakın aşağı bakma.”

Ve böylece bir fırtına Virginia’ları kasıp kavururken, başka bir fırtına da göz açıp kapayıncaya kadar dağılmış, kötü espri ve eski hikâyeler seline kapılıp dinmiştir.

Navidson çözüm bulmak amacıyla yollara düştüğü sırada, Karen da, evdeki uzamsal aykırılık karşısında durmaya devam ederken, zihnini aşına olduğu şeyler üzerine yoğunlaştırmıştır. Çocuklara gelirse, onlar bu aykırılığı benimseyivermişlerdir. Dolabın içinde

yarış etmektedirler. İçinde oynamaktadırlar. Dolapta yaşamaktadırlar. Paradoksu bütün hâlde mideye indirip varlığını yadsımaktadırlar. Nihayetinde paradoks dediğimiz şey iki bağdaşmaz gerçekten oluşmaktadır. Ama çocukların dünyanın yasalarından, bağdaşmaz olan bir şeyin dallanıp budaklanmasından korkacak kadar haberleri yoktur henüz. Uzamsal bozukluklarla birinci derece alaka kesinlikle söz konusu değildir.

Navidson Kaydı'nın samimi açılış sekansıyla benzer olarak, bu iki zıpır çocuğun atlayıp zıplamasını izlemek de aynı derecede rahatsız edici bir tecrübedir, belki de toy hâllerini sevimli, hatta çekici bulduğumuzdan, bir muammaya böylesi basitlikte bir çözüm sundukları içindir. Ne yazık ki, yadsıma aynı zamanda tehlike ihtimalini hiçe saymak anlamına da gelmektedir.

Yine de, Will'le Tom'un Billy Reston'ın ekipmanlarını yukarı kata taşıdıkları sahneye atlayınca, bu ihtimal bir süreliğine de olsa yersiz gözükür, aletlerinin varlığı herhangi bir tehdit hissine baskın gelmektedir. İki kardeşin ölçmeleri gereken mesafeyi saptamak için Stanley Beacon su terazisini kullanışlarını izlemek insana huzur sirayet ettirmektedir. Ardından bütün ilgi alakalarını Leica marka telemetreye çevirdiklerinde, tam karşısındaki bu allak bullak edici soruna nihayet bir açıklama getirdikleri beklentisi içine girmemek neredeyse imkânsızdır. Aslına bakılırsa, Sınıf 2 lazer eve enlemesine ufak kırmızı bir nokta yansıtırken Tom'un dua edencesine parmaklarını çapraz yapışıyla, kısa ve net biçimde kendi şahsi beklentilerimizin de temsili sağlanmıştır.

Hemen bir sonuç çıkmadığı için, bilgisayarın iç aksamı boyutları ayarlarken, biz de aileyle birlikte bekleriz. Navidson bu anları 16 mm'yle çeker. Daisy'yle Chad arka planda yataklarında oturur, Hillary ve Mallory Tom'un dibinde aylaklık ederlerken, Navidson'ın Arriflex'i, odak ayarı çoktan yapılmış ve öylece açık bırakılmış olarak saniyede 24 kare çekecek şekilde çekim yapmaktadır, bu sırada Karen'la Audrie yeni inşa edilmiş kitap raflarının sağ tarafında dikilmektedirler.

Navidson aniden bir ıslık öttürür. Belli ki, aykırılık nihayet ortadan kalkmıştır.

Tom, Navidson'ın omzunun üstünden bakar, "Elveda Bay Küsurat."

"Bir kez daha," der Navidson. "Bir kez daha. Tam emin olalım."

İşin tuhafı şu ki, hafif bir esinti dolap kapılarından birini kıpırdatıp kapatmaktadır. Bu da ürpertici bir etki yaratmaktadır, çünkü kapı ne zaman kapansa çocukları gözden kaybetmekteyizdir.

"Şışt, kapanmasın diye şu kapının önüne bir şey koyar mısın sana zahmet?" diye sorar Navidson kardeşine.

Tom Karen'in raflarına döner ve bulabildiği en kalın kitabı alır. Bir roman. Tıpkı Karen'da olduğu gibi, kitabı yerinden çekişi ani bir domino etkisi yaratır. Ama bu sefer, kitaplar birbirleri üzerine düşerken, kalan son birkaçı geçerkenki gibi duvara çarpıp durmaz ve yere düşer, rafın sonuyla duvar sıvası arasında en aşağı otuz santimlik bir açıklık kalır.

Tom bu konuda herhangi bir fikir yürütmez.

“Pardon,” diye mırıldanır ve dağılan kitapları almak üzere yere eğilir.

Tam da o an Karen çığlık atar.

V

*Raju bu davetsiz misafiri —mekânın tenhalığını bir nebze
giderecek kişiyi— içeri buyur etti.*

— R. K. Narayan

Öncelikle yankıların ehemmiyeti hesaba katılmadığı sürece *Navidson Kaydı*'nda alanın öneminin kavranılması mümkün değildir. Gelgelelim, filmdeki lafzi ve tematik mevcudiyetlerini üstünkörü masaya yatırmaya başlamadan evvel sözcüklere içkin olarak akseden yankıların tefrik edilmesi şarttır.

Yankılar, genel anlamda, iki eş kapsamlı arka plana sahiptir: mitolojik arka plan ve bilimsel arka plan.⁴⁶ Her ikisi de tekerrürün içkin anlamına dair, özellikle de yinelemenin hatalı olduğu anlarda, aralarında nüans olan bakış açıları sunarlar.

Bir yankıda rastlayabileceğimiz çoklu tınıyı betimlemek adına, Yunanlar dünyalar güzeli dağ perisi hikâyesini uydurmuşlardır. Perinin adı Ekho'ydu ve Zeus'un bir cinsel zafer daha kazanmasında ona yardım etmek gibi bir hata yapmıştı. Hera da bunu öğrenmiş ve kulağına çalınan son sözcükler dışında ağzından başka sözcük çıkmasını yasaklayarak Ekho'yu cezalandırmıştı. Ekho çok geçmeden Narkissos'a âşık olmuştu ya, adamın kendi şahsına olan saplantısı Ekho'nun yalnızca sestten ibaret olana dek iğne ipliğe dönüp yok olmasına yol açmıştı. Bu mitin daha az bilinen bir versiyonunda, Pan Ekho'ya âşık olmaktadır. Fakat Ekho onun âşıkane tekliflerini geri çevirir ve Pan da, nezaket ve itidal tanrısı olarak, Ekho'yu parçalara ayırıp sesi dışında o parçaların tamamını gömer. *Adonta ta melê*.[⊕] İki durumda da, karşılık bulamayan aşk Ekho'nun vücudunun tamamen, sesinin ise büyük ölçüde reddiyle sonuçlanmaktadır.⁴⁸

⁴⁶ David Eric Katz üçüncü bir tane olduğu iddiasındadır: epistemolojik arka plan. Elbette ki, mevcut mitolojik ve bilimsel kategorilerin bilginin kendisinin yankılandığını göz ardı ettiği imasında gerçeklik payı yoktur. Gelgelelim, Katz'ın yinelemeye yaklaşımı yine de hayli tatminkârdır. Tablo 3'te sunduğu örnek listesi bilhassa çarpıcıdır. *The Third Beside You: An Analysis of the Epistemological Echo* (David Eric Katz, Oxford Üniversitesi Yayınları, Oxford 1982) kitabına göz atınız.

⊕ *Adonta ta...* = "Hâlen şarkı söyleyen uzuvları."⁴⁷

⁴⁷ Neyse ki bu bölümde, Zampanò Yunanca ve Latince alıntıların çevirilerini kenar boşluklarına yazmıştır, bilginiz olsun. Ben de işi bir adım ileri götürüp hepsini dipnot hâline getirdim.

⁴⁸ Ivan Largo Stilets, *Greek Mythology Again*, Biloquist Press, Boston 1995, s. 343-497; ayrıca Ovidius'un *Dönüşümler*'i, III, 356-410.

Ama Ekho tam bir isyankârdır. Maruz kaldığı göksel baskılara rağmen, gene de tanrıların hükümranlığını sarsmayı başarır. Sonuçta onun yinelemeleri dijitalle alakasız olup daha çok analoğa yakındır. Orijinal eserde, sözcükleri soluk keder (Narkissos miti) ya da itham (Pan miti) çizgileriyle renklendiren bir Ekho hiç olmamıştır. Ovidius'un *Dönüşümler*'inde onayladığı üzere:

Spreta latet silvis pudibundaque frondibus ora protegit et solis ex illo vivit in antris; sed tamen haeret amor crescitque dolore repulsae; extenuant vigiles corpus miserabile curae adducitque cutem macies et in aera sucus corporis omnis abit; vox tantum atque ossa supersunt: vox manet, ossa ferunt lapidis traxisse figuram. Inde latet silvis nulloque in monte videtur, omnibus auditur: sonus est, qui vivit in illa.^P

Tekrar etmek gerekirse: sesiymiş artık sadece onda yaşayan. Bu eser de aynı hikâyeyi anlatmasına karşın, bir perinin çok daha farklı ve manalı hikâye barındırabileceğini göstererek, orijinalde mevcut olmayan bir niteliğe sahip olmuştur.⁴⁹

^P Horace Gregory'nin kolay anlaşılır tercümesiyle: "Reddedilince saklanır ormanda, utanmış yüzünü/ Kapatır yapraklarla, o andan itibaren yaşar artık yalnız mağaralarda,/ Ancak yine de aşk yapışıktır ona, hatta daha da büyür reddedilmenin acısıyla,/ Uykusuz kaygılar harcar zayıf bedenini./ Saldırır dermansızlık derisine, bedeninde akan kan karışır havaya./ Sadece kemikleri ve sesi kalır geriye./ Bizimleyken sesi, derler ki, kemikleri dönmüş bir taş şekline./ O andan itibaren saklı kalmış ormanlarda, görülmezmiş hiç tepelerde./ Herkes duyarmış onu yine de, sesiymiş artık sadece onda yaşayan." Ovidius, *Dönüşümler*, Mentor Book, New York 1958, s. 97.

⁴⁹ Edebiyatın usta ismi Miguel de Cervantes *Don Kişot*'ta (Birinci Kısım, Dokuzuncu Bölüm) şu ilgi çekici paragrafı yazmıştır:

...la verdad, cuya madre es la historia, émula del tiempo, depósito de las acciones, testigo de lo pasado, ejemplo y aviso de lo presente, advertencia de lo por venir.⁵¹

Çok sonra, daha sınanmamış bir askeriye öğrencisi İkinci Dünya Savaşı ertesi Paris'te bir kafede olağanüstü Pierre Menard'la tanışma şerefine erişmiştir. Söylentilere göre, Menard Madlenlere olan aşıkâr nefretini izah etmiş, fakat savaştan önce yazdığı ve sonradan ona edebiyat camiasında kayda değer bir ün kazandıran paragraftan (ve *Don Kişot*'un yankısından) hiç bahsetmemiştir:

...la verdad, cuya madre es la historia, émula del tiempo, depósito de las acciones, testigo de lo pasado, ejemplo y aviso de lo presente, advertencia de lo por venir.

"Hünerli meslek acemimizin" paragrafta yaptığı incelikli değişiklik öyle derinlikli ki, burada çözümleyemeyiz. Yalnız şu kadarını söyleyebilirim, Menard'ın nüansları öyle zekice ki, tespit edilmeleri neredeyse imkânsızdır, gerçi Framer'la konuşursanız o nüansların kederle, ithamla ve istihzayla sarıldıklarını hemen fark edeceksinizdir.⁵⁰

50 Tabii ya! Ulan iki pasaj da baştan sona aynı, ne diye "incelikli değişiklik" falan yazıyorsun ki?

Saatın geç olmasının da etkisi yadsınamaz tabii, bir de buna odamın loş ışığını ya da uykumu alamayışımı da eklersek, uyuyacağım ama pek de dinlendiğim söylenemez, böyle bir şey mümkünse tabii, gerçi şunu da söylemem lazım, burada bir başına oturmuş bir tek şu tuhaf mırıltıya bilincimi açmışım, tövbe duasını -dua olduğunun farkındasınızdır, ama sözcükleri anlamıyorsunuzdur- dinlemek gibi aynı ya da daha da abartayım, ağır bir laneti dinlemek gibi, bir dolu günahın dünyaya buyur edildiğini fark edip de yine de sözcükleri anlamıyor olmak gibi, ben de işte aynı böyle, yazdığı İspanyolca kısımların her ikisini karşılaştırarak kendimce dinliyorum, ikisi de kahverengi kâğıt yapraklarına yazılmış, ya da hayır, olmadı böyle deyince, kahverengi değil, daha çok şey gibi, ya ne bileyim, evet kahverengi de, söndü sönecek ışıktaki renkli gibi ya da bir rengin izine sahipmiş gibi duruyor, neden bilmem bir koyuluk veya ona benzer bir şey var renginde, ya da sallıyorum tamamen, iki alıntıyı tekrar tekrar okumayı sürdürüyor, bir tane dahi olsa farklı bir vurgu işareti ya da harf tespit etmeye uğraşıyor, bir tane dahi olsa farklı bir vurgu işareti ya da harf tespit etmeye can atıyordum, bu arayış beni iyice umutsuzluğa sürüklüyor, tekrar tekrar kusursuz bir benzeşimle karşılaşıyordum, ama böyle bir şey nasıl olabilir, yanlışsam söyleyin? Eğer kusursuz olsaydı, benzer değil de tıpatıp olmaları gerekirdi, olacak iş mi yahu, ne anlatıyordum unuttum, cümleyi bile bitiremeyeceğim, bilmiyorum ki nasıl-

Mesele şu: ben sözcüklere odaklanmayı sürdürdükçe, odamdan gittikçe uzaklaşır gibi oluyorum. Nereye doğru uzaklaştığım da belli değil ya, pattadak dilimin kenarlarında, bademciklerime doğru bir noktada, feci acılıkta, metalik diyebileceğim bir tat geliyor ağızıma. Öğürmeye başlıyorum. Öğürmemiştim, ama öğürecekimden emindim. Derken dükkânın dışındaki koridorda da aynı berbat şeyin kokusunu aldım. Koku burnuma gelene kadar çok da anlaşılmıyordu, sonra o biçim bir koku geldi işte. Ansızın ağır bir çürük kokusu burnuma hücum etti, ağır ağır gırtlığımdan aşağı indi ve gidecek yeri kalmadı. Kusmaya başladım, sulu sulu kusmuk topakları saçıldı her yere, zemini kusmukla yıkadım, duvara muvara, hatta bu metne bile kusmuk sıçradı. Tek yaptığım öksürmekti aslında. Öksürmemiştim de. Hafifçe boğazımı temizlemiştim ve bir bakmıştım ki koku ve tat gidivermişti. Odama dönmüştüm gene, loş ışıktaki etrafıma bakınıyordum, gerilmiş ve aklım karışmıştı, fakat kandırılmamıştım sonuçta.

Bölümleri sandığa geri koydum. Odamın sınırları dâhilinde dolaştım. Bir bardak bourbon koydum. Puro yaprağına ot sardım. Haydi bakalım. Boğ beni duma-na. Kimi kandırıyorum ki? Neler döndüğünü hâlâ görebiliyorum. Müdafaa hattım dağıldı, hem de aylar önce dağıldı. Bu hat nasıl bir şey ya da ne işe yarıyor ve hatta ve hatta neye karşı müdafaa ediyor diye sormayın bana. Kafamda belirsiz bir fikir dahi yok.

Ama şu kadarından eminim: Düşman topraklarında, neden düşman olduklarını bilmediğim topraklarda yapayalnızım, güvenli limanlara, Eski Liman'a, kayıp limana, nasıl döneceğimi de bilmiyorum, sıcaklık düşüyor, güneş yükseliyor ve batıp zifiri karanlıkla beni baş başa bırakıyor, o sırada kafası çalışmaz gözleri görmez Rehberim gülüyordu, yok yok anırıyordu resmen, anlatınca komik olmayan şakalarına dön dolaş gülerken kendini kaybetmiş, aklını, odak noktasını tamamen yitirmişti, Zinn zonülleri de, başka şeylerle beraber, uzun zaman önce piyano telleri misali kopmuşlar, bu yolun hangi cehenneme gittiğini anlamaya yarayacak mantıklı bir yöntem yoktu, gerçi cehennemin dibine gidiyor olmam da gayet mantıklı bir ihtimaldi şu an.

⁵¹ Anthony Bonner çevirisiyle: "...gerçek ki anası tarihtir; zamanla yarışır, eylemlerimizin arşivi, geçmişe tanık, şimdiki zamana örnek olur, yol gösterir, geleceğin akıl hocasıdır." — Ed.

John Hollander kendine has kafası dumanlı üslubuyla, aşka ve özleme dair güzel ve tuhaf fikirlerini bizlere sunmuştur. Yankıyla⁵² alakalı fevkalade diyalogunu okumak, yazarının kaldırımın ortasında hiç kıpırdamadan dikildiğini, gözlerinin iç hesaplaşmaların çağıladığı bir şelale yüzünden haşın baktıklarını, kıpırdayan dudaklarının arasından, yanından koşup geçerek başkasının sınıfına doğru kaçarken onun çılgın görüntüsünü fark edip gayet normal olarak kendisine büyük yatağımız var gelin orada yatın diyen çok sayıda öğrencinin tek kelimesini duyamadığı anlaşılabilir bir konuşmaya ait cümlelerin çıktığını görmekle aynı şeydir.⁵³

Hollander işe hakiki lafzi yankılar listesiyle başlar. Örneğin, Latince “*decem iam annos aetatem trivi in Cicerone*” Yunanca “*one!*” şeklinde yankılanmıştır.[♂] Ya da “*Musarum studia*” (Latince) “*dia*” (Yunanca) yankısıyla tanımlanmıştır.[♀] Ya da Narkissos’un “*Emoriar, quam sit tibi copia nostri*” diyerek reddedişine Ekho “*sit tibi copia nostri*” yanıtını verir.[♀] Hollander 4. sayfada Athanasius Kircher’in *Neue Hall -und Thonkunst*’una (Nördlingen, 1684) ait, “*clamore*”u dört yankıya bölmek üzere tasarlanmış yapay bir yankı makinesini resmeden bir gravürden bile faydalanmaktadır: “*amore*,” “*more*,” “*ore*” ve son olarak da, “*re*.”²⁴ Hollander işi daha da ileri götürecektir. İncecik kitabı metinsel başkalaşım örnekleriyle doludur, koca kitapta yazarları bir de burada tekrar etmiş olmamak için, aşağıdaki şu yürek burkan bölüşüm son örneğimiz olsun:

*Chi dara fine al gran dolore?
L'ore.*[∞]

The Figure of Echo zekice kelime oyunlarını bilhassa seviyorken, Hollander incelemesine o noktada bir sınır koymaması gerektiğinin de farkındadır. Ekho mecazlarda, cinaslarda, son eklerde —*solis ex illo vivit in antris*^Ω— yaşıyor olabilir, fakat kolları bu lafzi duvarların çok ötesine uzanmaktadır. Örneğin, hahamların *bat kol*’u “sesin kızı” demektir, çağdaş İbranicede “yankı” sözcüğünün aşağı yukarı karşılığına denk düşmektedir. Milton bunun farkındadır: “Tanrı öyle yetkilendirdi ve o Yetkiyi/ kendi sesinin Tek Kızına

⁵² John Hollander, *The Figure of Echo* (California Üniversitesi Yayınları, Berkeley 1981) kitabına bakınız.

⁵³ Kelly Chamotto *Glorious Garrulous Graphomania*’da (ed. T. N. Joseph Troslow, Iowa Üniversitesi Yayınları, Iowa City 1989, s. 345) çıkan “Mid-Sentence, Mid-Stream” adlı denemesinde Hollander’dan bahsetmektedir.

♂ “Cicero’ya on yılını verdim ben” “Hıyar!”

♀ “İlham perileri araştırması” “İlahî olanlar.”

♀ Narkissos: “Üzerimde hâkimiyet kurmana izin vereceğime ölürüm daha iyi.” Ekho: “Üzerimde hâkimiyet kurmana izin veriyorum.”

24 “Haykırış” sözcüğü “aşk,” “gecikme,” “saatler” ve “kral” şeklinde geri döner.

∞ “Çekilen bu büyük acıya kim son verecek?” “Geçen saatler”

Ω “Edebiyatın taştan mağaraları”⁵⁴

⁵⁴ “Ondan sonra ise ilelebet ıssız mağaralarda yaşadı.” — Ed.

verdi.”⁵⁵ Hollander, Henry Reynold’ın *Mythomystes*’inden (1632) alıntı yaparak, kadim mitlerin dinen benimsenişine kanıt sunmaktadır (16. sayfa):

Bahsettiğim bu *Bad* (diğer *Kabalacı* dostlarından icazet alınarak yukarıda bahsi geçen Iamblikus’a göre) Tanrı Nefesinin Sembolüyken; Ekho da bu kutsi nefesin yahut müttehit ruhun bizlere bir yansımasıdır; ya da (yorumladıkları üzere) *kutsi sesin kızıdır*; o ki soylu bir ihtişamla dışarıya sızar ve Ruh boyunca yayılır, saygımıza ve hayranlığımıza şayan olmayı hak etmektedir. Narkissos’a ya da mevzubahis Ruh’a musallat olan bu Ekho (ahlaksızca ve alçakça nüfuz ederek) kendilerine değil de, sadece gölgelerine hayranlık duymalarını sağlayıp Kutsi sese onların kulaklarını tıkar ya da kutsi Esinlere karşı yüreklerini mühürler... eyzan o kişi... sırf bedenden ibaret, zayıf, değersiz bir mahluk hâline gelir ve ebedî bir nisyanın kurbanı olur ancak...

Dolayısıyla Ekho hiç hesapta yokken Tanrı elçisi rolüne, dişi bir Merkür ya da hatta Prometheus rolüne bürünerek, ayaklarında talarialar, elinde bir fenerle, talihli insanoğlunun yanına iner.

Fakat 1989 yılında, meşhur güneyli teolog Hanson Edwin Rose bu tefsiri baştan aşağı değiştirir. Chapel Hill’de verdiği bir dizi derste, “Rabbin Ulu Kelamı”ndan “En Büyük Patlama” diye bahseder. İbranicedeki *davhar*’la Yunancadaki *logos* arasındaki farklardan uzun uzun bahsettikten sonra, Yuhanna İncili’nin, 1. bölüm, 1. ayetini —“Başlangıçta Söz vardı. Söz Tanrı’yla birlikteydi ve Söz Tanrı’ydı”— dikkatle açıklamaya koyulur. Ustaca bir performanstır bu, ama hâlihazırda binlerce yıllık papaz okulu söylevleriyle ağırlaşmış o tozlu raflara kadar düşme ihtimali vardır, neyse ki Rose uzun uzadıya verdiği söylevlerini kışkırtıcı ve hâlâ kötü bir şöhrete sahip şu ana fikirle özetleyip bu ihtimali ortadan kaldırır: “Gökyüzüne bakın, kendinize bakın ve hatırlayın: Bizler tanrının yankılarından ibaretiz ve tanrı bizzat Narkissos’tur.”⁵⁶

Rose’un açıklaması aynı ölçüde mühim başka bir metni akla getiriyor:

⁵⁵ John Milton’ın *Kayıp Cennet*’i, IX, 653-54.

⁵⁶ Hanson Edwin Rose, *Creationist Myths*, Pneuma Publications, Detroit, Michigan 1989, s. 219.

Niçin Tanrı iki evren yaratmış?
Şöyle söyleyebilsin diye,
“Benim gibi olmayın. Ben yalnızım.”
Ve duyulur dediği.⁵⁷

Bu parçada mündemiç olan karmaşıklığı layıkıyla açıklamanın ne yeri ne zamanıdır, ancak burada sesin nasıl karşılık bulduğunu —ya da mecazen yankılandığını— belirtmek gerekir; bahsi geçen karşılık gerçek bir söz değildir, sadece sese kulak verildiğinin, sesin yerine ulaştığının, yahut metinde de açık açık söylendiği üzere “duyulduğunun” anlaşılmasıdır. Parçada hiç şüphesiz kasıtlı olarak gizlenen şey ise bunun nasıl anlaşılabilirliği.

İlginçtir ki, *The Figure of Echo* onca harika gözlemin yanında, şaşırtıcı bir hatayı da içinde barındırmaktadır, yüzyılı aşkın bir süre önce çıkmış bir seste şairane bir değişiklik yapınca böyle bir hata oluşmuştur. Wordsworth’ün “The Power of Sound” şiirini ele alan Hollander 19. sayfada aşağıdaki dizeleri alıntılar:

Ey Sesler, ey Gölgeler
Ve sesin Suretleri — peşinize takılıp musallat olmak
Niyetiyle kayalık yamaçlardan ve kayalarla dolu çayırlardan
Geri savrulurlar, sonra tekrar doğarlar göğün mavi *kucağında* —

[İtalikler vurgu içindir]

Belki de bu, yayıncının başının altından çıkmış bir tipografi hatasından ibarettir. Ya da yayıncımız, hem akademisyen hem de şair olan Hollander’ın bizzat yaptığı hatayı vazifeşinasça kopya etmiş de olabilir, bu ufak hatada “b”nin yerini alan “k” harfi Hollander’ın yankının manasıyla olan ilişkisini gözler önüne sermektedir. Wordsworth’ün aynı fikirde olmadığı bir manadır bu. Orijinal metne de bakınız:

Ey Sesler, ey Gölgeler
Ve sesin Suretleri — peşinize takılıp musallat olmak
Niyetiyle kayalık yamaçlardan ve kayalarla dolu çayırlardan
Geri savrulurlar, sonra tekrar doğarlar göğün mavi *bucağında* —⁵⁹

[İtalikler vurgu içindir]

⁵⁷ Bu satırlar tanıdık geldi ama, daha önce neden nereden duyduğuma dair bir fikrim yok.⁵⁸

⁵⁸ O kadar aramamıza rağmen bulamasak da, yukarıdaki kıtayı kimin yazdığını öğrenmek için çok uğraşıldı. Bu eksiklik için özür dileriz. Eser sahibinin ismine dair akla yatkın bir kanıt sunabilecek kişilere gelecek baskılarda teşekkür edilecektir. — Ed.

⁵⁹ William Wordsworth. *The poems of William Wordsworth*, ed. Nowell Charles Smith, M. A. 1. cilt, Methuen and Co.,

Wordsworth'ün şiir tekniğinin edebî bir nitelik barındırmasına ve Ekho'nun genelgeçer sınırları içinde kalmasına karşın, Hollander'ın tekniği 'dinî' değil de —mübalağa yapmış oluruz— daha ziyade 'cana yakın' denebilecek türden, bir insanlık yankısı şekline bürünerek en güçlü yansıma olduğuna işaret eden bambaşka bir şeydir.

Tekerrürlere, revizyonlara ve orantılı sembolik referanslara ek olarak, yankılar aynı zamanda boşluğu da su yüzüne çıkarırlar. Nesneler her zaman akustik yankıları bastırdıkları ya da bu yankıların önlerine engel olarak çıktıkları için, yalnızca boş alanlar süregelen netlikte bir yankı yaratabilirler.

Gariptir ki, boşluk denen şey her yankıya içkin olan ürpertici ayrıksılık hâlini daha da pekiştirdiğiyle kalmaktadır. Gecikme ve parçalı tekerrür bir kez daha, aksi düşünülemezcek ıssızlıkta bir yeri doldurduğu sezgisi yaratmaktadır. O yüzdendir ki, bu denli tekinsiz ve benlik dışı, hatta bazılarının deyişiyle hayaletvari bir şeyin, içinde aynı zamanda meta-netli bir teselliye de barındırması tuhaftır: Hayalî ve en iyi ihtimalle bir duvarın eseri bile olsa bambaşka bir şeyin, hiçliğin karşısında sığınılacak bir şeyin teminatını.

Hollander 55. sayfada yazdıklarında yanılmaktadır:

Münferit sözcüklerin aşikâr yankıları... bize... boş yerlerdeki akustik yankılanmanın oldukça yaygın bir işitsel simge, bir ihtimal ise gotik romanları, tecriti ve sık sık da zoraki yalnızlığın hatırlatıcısı olduğunu [aklımıza getiriyor]. Hiç şüphesiz ki, bütün mesele, yankının tasdikçilikten ziyade mitografik taklitçilik görevini üstlenmiş tabii yankılardır. Rahatça içinde oturulabilecek bir salonda ses ve hareketlerimizin yankıları boşluktaki biricik varlığımızı taklit ederler.

İlahiler söyleyen koroların hemen hemen her zaman yoğun bir yankıyla birlikte kayda alınmaları tesadüf değildir. Tanrısallığın sınırları yankıyla çizilir gibidir. Listeleri altüst eden bir CD'de, ister Viyana Erkek Korosu'nun isterse de bazı keşişlerin ilahilerini duyalım, kutsallık daima boşluk dolaylarında ikamet ediyor gibidir. Bunun nedeni ise öyle çok karışık değildir. Bir yankı, boşluğun muazzamlığına atıfta bulunmanın yanı sıra, aynı boşluğu kısıtlar, onun sınırlarını belirler ve hatta idareten o boşluğa yerleşir.

Londra 1908, s. 395. Alice May Williams'ın Mount Wilson'daki gözlemcilere yazdığı mektup da (CAT. #0005) bir bakıma bununla alakalıdır: "Bana kalırsa, gökyüzü belli periyotlarla açılıp kapanıyor. Tepemizde & yukarıda gökyüzünü kaplayan onca buluta baktığınız anlarda. O bulutların bir ismi var. Panjurlar, kepenkler & verandalar. Kimileyin aynı gökyüzü onların altında açılır." *No One May Ever Have The Same Knowledge Again: Letters to Mount Wilson Observatory 1915-1935*, düzelten ve kopya eden: Sarah Simons, Society For the Diffusion of Useful Information Press, West Covina, California 1993, s. 11.

Kuyuya bir çakıl taşı atılınca, kaçınılmaz cup sesini duymak mutluluk vericidir. Fakat, aynı çakıl taşı karanlığa karışır ve sessiz sedasız kaybolacak olursa, rahatsız edici bir etki yaratır. Sözlü yankı durumunda ise ağızdan çıkan söz çakıl taşı rolünü üstlenir ve takip eden tekerrürler “cup sesi” vazifesi görürler. Bu şekilde olunca, konuşma neticede bir “görme” biçimi hâline gelebilir.

Hollander’ın kitabının çok iyi yanları olsa da, yazar kitabında gerçek ses fiziğine yalnızca beş sayfa ayırmaktadır. Şimdi yansımanın güzel ve karmaşık nitelikleri üzerinde durmanın sırası değildir ama, Navidson’un evinin şeklini biraz olsun kavrayabilmek için, yankının mitsel mirasıyla birlikte işleyen fizik yasalarının, yankının yorum gücünü artırma görevini üstlendiğini fark etmemiz gene de son derece önemlidir.

İşitsel bir şeyin betimleyici gücü şu formülle kolayca belirlenebilir:

$$\odot \text{ Ses} + \text{ Zaman} = \text{Akustik Işık}$$

Bu yüzyılın teknolojik etkileri konusunda uzman birçok kimsenin bildiği üzere, bir sesin yön saptırıcı nesneyle çıkış kaynağı arasında yaptığı gidiş gelişin süresini ayarlayarak kesin uzaklıklar belirlenebilir. Bu kural dünyanın dört bir yanında her gün hava trafik kontrolörlerinin, balıkçıların ve kadın doğum uzmanlarının kullandığı bütün o radarların, sonarların ve ultrasonların temelini oluşturmaktadır. Ses ya da elektromanyetik dalgalar kullanılarak, ekranda gözle görülebilen ve bir 747’yi, bir somon balığı sürüsünü ya da bir fetüsün zor duyulan kalp atışlarını ifade eden sinyaller oluşturulabilir.

Elbette ekolokasyon katıyen teknolojiye has bir şey değildir. *Microchiroptera* (yarasalar), *Cetacean* (musurgiller ve dişli balinalar), *Delphinis delphis* (yunus balıkları) ve bazı memelilerle (uçan tilkiler) kuşlar (yağ kuşları) hayli hassas akustik yansımalar oluşturmak için sestten yararlanırlar. Gelgelelim, insan muadillerinden farklı olarak, ne yarasalar ne de yunus balıkları yankıları yorumlayabilmek için aracı ekrana ihtiyaç duyarlar. Onlar sesin şeklini âdeta “görürler.”

Örneğin, yarasalar gırtlaklarından sabit frekanslı sinyaller [0.5 ve 100+ ms arası] ve FM sinyalleri [0.5 ve 10 ms arası] göndererek frekans modülasyonlu [FM] yansımalar oluştururlar. Sese yanıt niteliğindeki yankılar çok geçmeden işitsel kortekste sinir deşarjlarına çevrilince, yarasa böceğin süratini ve istikametini (Doppler kaymalarının sinaptik yorumlanması vasıtasıyla) tespit etmekle kalmaz, bir milimetrelilik bir alana değin bulunduğu yeri de tam olarak belirleyebilir.⁶⁰

Michael J. Buckingham’ın 80’lerin ortalarında yazdığı üzere, insan gözüyle algılanan görüntü ne etkindir ne de edilgen. Ne gözün görmek için ne de nesnenin görülmek için

⁶⁰ Bkz. D. R. Griffin, *Listening in the Dark*, 1986.

sinyal göndermesine gerek vardır. Nesnenin ışığa maruz kalması yeter de artar. Bu gözlemlere dayanarak, şu düzeltmeyi yaparsak hâlihazırda bahse konu olan formül çok daha tutarlı bir görsel kavrayış sağlayacaktır:

$$\odot \text{ Ses} + \text{Zaman} = \text{Akustik Dokunuş}$$

Gloucester'ın mırıldandığı şekliyle, "Duygularımla görüyorum."⁶¹

Ne yazık ki, insanoğlu yarasalarda ve balinalarda bulunan gelişmiş sinirsel donanımdan yoksundur. Körler parmak uçlarının güçsüz ışığına ve kırık kaval kemiğinin can yakıcı şekline güvenmek durumundadırlar. Ekolokasyon basit ses modülasyonlarının değerlendirilmesine indirgenmiştir, bastonla yere vurmak suretiyle verilen monoton karşılıklı da, gece yarısı üzerinden saatler geçmişken boş koridorlarda yayılan o tek sözcükteki —belki de sizin ağzınızdan çıkan sözcüğün— alçak sesli telaşta da geçerlidir bu.⁶²

⁶¹ *Kral Lear*, IV, vi, 147.

⁶² Bu paragrafın hayli kişisel niteliğini belirtmeme gerek yok. Doğrusu, şu beş satır olmasaydı, bilhassa da "— belki de sizin ağzınızdan çıkan sözcüğün" kısmı olmasaydı bütün şu yankı saçmalığını hemen es geçmenizi tavsiye ederdim ya, dediğim kısım, en azından benim içimde, insanı öyle derinden kesen bir tepki yarattı ki, karıncığı ıska geçen türden bir şey, ihtiyar yeni bir akşamüstünün duvarları çevresinden —hissede hisse— dolaşıyor, yavaş ve meşakkatli bir süreç, ama insan kendi karanlıklar yarattığının öyküsünü bir şekilde açık etmeye başlayınca beni gafil avlayıveriyor, en sıkıcı anda ani bir saldırı, çeneler kapmaya çalışıyor, pençeler uzanıyor ve buraya nereden geldiğimi anlayın diye söylüyorum, "gece yarısı üzerinden saatler geçmişken"i bir pençe ve "boş koridorlar"ı da başka bir pençe olarak görüyorum.

Merak etmeyin Lude da yemedi bunu ama, hiç olmazsa bir iki içki ısmarladı.

İki gece önce, bir yandan Sky Bar'ı kesip bir yandan da içkiler yüzünden cebimiz kanarken, Lude önce ciğerleri sökülecekmiş gibi öksürmüş sonra da harbi kalp krizi geçiriyormuşçasına gülmüştü: "Kanka, nasıl ki cambaz ayaklıkları çelikten yapılmışsa, pençeler de kemikten yapılmıştır."

"Öyle," dedim.

Ama ortam gürültülüydü ve kalabalık yüzünden birbirimizi düzgün duyamıyorduk. Lude'un verdiği bu temel bilgiye inanmak istesem de, bir türlü inanamadım. İhtiyarın söylediklerinde çok korkunç bir yan vardı. Derken onunla feci bir empati kurdum, yaşının üzerine sinen kokusuyla ve karanlıkta beyhude kırıştırdığı gözlerle, ufacık bir yerde yaşayan bu adamla. Sözleri —benim sözlerim, hatta belki de sizin sözleriniz— ilave edildi ve korkunç bir kâbus gibi tekrar tekrar içimde cınlıyor, tınısı hafifçe değişiyor, yavaş yavaş savunma mekanizmamın yerine baştan aşağı farklı bir şey koyuyor, ta ki bu tekerrürün melodisi yerini, pençeden öte, hançerden ve hatta Samuel O'Reilly'nin 1891'e ait eski makinesinden öte bir şeyle açılan yara izlerimin uzun zaman önce, on beş yirmi yıl önce bıraktığı türden bir rahatlamaya bırakana dek ve bu yarılmış, yırtılmış, kanayan ve titrek yara izleri —ilk yara iziydi ya bunlar— bir elektrokardiyogramın doğru biçimde hatırlayabileceği tek çizgi türüydü, eksik de olsa çok daha doğru bir geçmiş,

Q dalgaları QRS dalga kompleksinin başlangıcı olarak kabul edebileceğimiz noktaya aşağı yönlü hareket ederek, geçmişte geçirilen bir enfarktüsün hikâyesini, çekilen o korkunç cefayı ve kaçınılmaz boşveriş, evveliden, muhtemelen şu yanan labirentten hemen sonra fakat gene de Öbür kayıptan yıllar sonrasına denk düşen bir başarısızlığı, o korkunç vahşeti anlatıyor, şu büyük balinanın gelmesinden, son akıntıdan, uyuklamadan, tekerlerin savruluşundan, dönerek devrilişten -cayır cayır yanışımdan- öncesini, uzun yatıştan öncesini, kendi bildiği şekilde, kâbusları aracılığıyla, hatta belki de korunmasız uykularından birinin katmanlarında (böyle hayal edesim var) ortaya çıkararak, parçalanmış ve sonra balık pulları misali dağılıp jet akımında, bulutların üstünde savrulan gümüş kanatlar ve bütün destansı maceralar bir fısıltı misali, bir el misali dünyayı silip süpüren hassas, ışık gömülü sınırlarda -Öbür Topraklarda- akla gelir hâlâ, hatta somon pulları avucun içindeki tuz prizmalarının parmakların arasından dökülmesi kadar kolayca sözcüklerin arasından dökülüyor hâlâ, ıslık ıslık, yağıyor, serseme dönmüş ve düşüşüne, gümüşler, somon balıkları arasından inişe geçişine, altınları ve sırf o sözcüğü barındıran sürüsüyle oyunu gerisinde bırakmaya, hatta bunların İspanyol altınları da olabileceği iddiasını da es geçmeden, gerçi bir şey fark etmiyor ya, bir daha ilelebet engel olamayacak oluşu ne kadar harikulade olursa olsun, hâlâ devriliyor hatır-, ölüyor ve -larsanız, hatta? veya farklı bir ışık altında hiçbir zaman ve bu sefer uyanmıyor da, darbeden önce yani, her şey uyurken olup bitiyor, son hızla yere çarpıyor, çarpma, sekme, bu iz Hangi yer-hava acil kodu manasına geliyor? L'nin zıttı mı? Anlaşılmadı mı? Muhtemelen X'le o nokta işaretlenmiş: İleri Gidilemiyor -sonra çizilen ikinci korkunç yayda ve ikinci düşüşte, sestem sonra, Uyku'nun tam o an nelere sebep olduğunun anlaşıldığı an, şu lanet hizmetçi kız, bu sefer haşlanıp biçimsizleşmiş, ıslak kıpır kıpır parmaklarla, üstleri doğumdan kalma parçalarla kaplı, kalpsiz & kötücül, plasenta yüzünden kapkara, doğum sonrası değiştirilmiş yanlış yaratılan bebek ve pislik, yanında kimse buna bir dur diyemiyor, hatta bu okunmamış travmaya, ve benimkine de, sebep olmuş olabilir, bir çılgınlıkla, sözcük bile değil, bilincini yerine getirmiştir, yani bir çılgınlıktan ziyade kendi iradesiyle hayata dört elle sarılışı, 911 yok, hiç aramak falan yok, Koridor'a zorla giren şey gerçekliği yanlış kavrayıştıydı, sonra da bir kadının ve tek oğulun, her şeyi boş vermenin yettiği kahredici bir altmış dakikada cisim bulan sessizliği, kırılmış, kanayan, üst baş yırtılmış, bükülmüş, parçalanmış, kopmuş ve ölüyor, onulmaz biçimde zarar görmüş, gerçi kaç yıl geçmişti söylenmeden, görülmeden, öylesine ayrıksı ve öylesine kıymetli, mat altından bir zincire takılmış başka bir gümüş şekli anımsatırcasına, yıllar geçti, bu seçirmelerle dolu yaralı hayat nihayet ekilen, doğan ve büyüyen bir tohum misali bir başına iyileşmeye başlayana dek, yaralı kalp atışlarının hikâyesi düşüşünü, bütün umutlarını, evini yurdunu, tek aşkını, teninin rengini ve kapkara kemik iliğini kısa ve öz biçimde anlatışıyla mahvolup yok olmaya yetecek kadar dayanır.

"İyi misin Truant?" diye sordu Lude.

Ama her yerde tuhaf bir ışıltı çarptı gözüme, sarı & mavi renkli net titreşimlerle sarılı bir ışıltı, sanki retina görüntüme bir anda ışığın yansımaları lütufları da dâhil olmuştu, koku & sesle doğaüstü bir çarpışma yaşanmış, bütün şer ihtimalleri, bütün tehditler, bütün hareketler ayyuka çıkmış gibiydi, bütün o sırtıtaşa, toplanmaya ve gürültüye rağmen.

Binbir muhtemel pençe.

Tabii Lude görmedi bunları. Kördü o. Belki de haklıydı aslında. Sunset'te direksiyon salladık ve çok geçmeden güneye, apartmanlara doğru kırdık di-

Mimari akustik araştırmaları ses ve iç tasarım arasındaki yoğun etkileşime odaklanmaktadır. Örneğın, kapalı bir alanın doğal olarak nasıl ses basıncını arttıracakını ve frekansı yükselteceğini göz önünde bulundurabiliriz. Hesaplanmaları zor olmasına rağmen, aynı zamanda öz frekanslar ya da doğal frekans olarak da bilinen rezonans frekansları sert, pürüzsüz duvarlara sahip tam anlamıyla dikdörtgen bir oda için rahatlıkla belirlenebilir. Aşağıdaki formül ses hızının c 'ye eşit olduğu, U uzunluğundaki, G genişliğindeki ve Y yüksekliğindeki bir odadaki rezonans frekanslarını $[f]$ açıklar :

$$f = c/2 [(n/U)^2 + (m/G)^2 + (p/Y)^2]^{1/2} \text{ Hz}$$

U , G ve Y , üçü de ∞ 'a eşit olursa, f 'nin de 0'a eşit olacağına dikkat edin.

Rezonans frekanslarıyla beraber, ses araştırmaları dalga akustiğini, ışın akustiğini, difüzyonu ve durağan hâldeki basınç seviyesini ve ayrıca ses absorpsiyonuyla duvarlar arası ses iletimini de dikkate alır. Ses absorpsiyonuyla alakalı dinamikler dikkatlice tetkik edildiğinde, yansıyan ses dalgalarının enerjiye çevrildiği görülecektir. (Gözenekli bir materyal söz konusuysa, maddesel boşlukların yüzeyaltı kafesi ses dalgalarını ısıya çevirir.) Gelgelelim, frekans kaymalarının ve ses dalgalanmalarının —'ötekilik' fiziğinin— teferuatlarının da ötesinde, asıl önemli olan şey ses gecikmesidir.⁶³

reksiyonu. Parti varmış buralarda bir yerde. Eksçilerle kokocuların önemli toplantısı... "gece yarısı üzerinden saatler geçmişken boş koridorlar"ın insanın içini nasıl dilim dilim ettiğini hiç hissedemeyecek Lude, gerçi onun da tıpatıp aynı şekilde dilimlenmediğinden çok da emin değilim. Kesiği görmemeniz Bak-Kanıyorum diyen bölgeye otomatik olarak dokunmaktan kurtulacağınız manasına gelmiyor. Tabii hissedebilmek için önce umursamanız gerekiyor ve dışarı çıkıp mavi ışıklandırmalı taş döşeli yolda yürürken, havuzun dibinden baloncukları yükselen ve yağ sızdıran motosikleti gördük, bu sırada trampandeki iki adam kadının tekinin kanayan burnuna buz parçaları tıkiyordu, gömleğini çıkartmışlardı, sutyeni neredeyse şeffaf hâldeydi, bir ölünün Lude'un hiç umurunda olmayacağını biliyordum. Belki haklıydı da. Belki de iyisi mi bazı şeylere hiç dokunmamalıydık. Ölülerini benim kadar iyi tanıımıyordu elbette. Ve mutfaktan bir şişe Jack'le sıvışınca, ona eşlik etmek için elimden geleni yaptım. Kendi çukurlarımı ve mezarlarımı yok ederek.

Fakat sabah olunca, başımdaki feci ağrıya ve gömleğindeki kusmuğa rağmen, sınıfta kaldığımı biliyordum.

İçimde, uzun karanlık bir koridor çoktan o tek sözcüğün sair melodisini okşadı bile, ve daha da beteri, kimyasalların yarattığı kafa bulanıklığına rağmen, büyümeyi sürdürdü.

⁶³ Sabinlere ve İK $\tau = 10 \log 1/\text{dB}$ 'yle formülleştirilen İletim Kaybı'nı da ayrıca dikkate almak gerekiyor, τ = iletim katsayısı olup yüksek İK yüksek ses yalıtımının göstergesidir. Maalesef *Navidson Kaydı*'nda ses üzerine yazılmış yalnızca tadımlık miktarda kitaptan bahsedebiliyoruz. İşin tuhafı, Kellog Pequity'nin Navidsonların evindeki akustik empedansı konu alan makalesi (*Science*, Nisan 1995, s. 43) dışında, bu özellikle yankı yapan konuyla ilgili hiçbir şey yazılıp çizilmemiştir. Gene de, akustik katsayısı konusuyla alakalı olarak, Ned Noi'nin "Echo's Verse" (*Science News*, 143, 6 Şubat 1993, s. 85) yazısına göz atabilirsiniz.

Gerçek şu ki, bir ses dalgası 50 milisaniyeden daha az bir sürede çıktığı yere geri dönerse insan kulağı aynı olan bu iki sesi birbirinden ayırt edemez. Dolayısıyla, insanın bir yankılaşım duyması için belli bir boşluk şarttır. 20 derece Celcius'ta ses saniyede takriben 344 metre ilerler. Yansıtıcı bir yüzey alanı en aşağı 17,2 metre uzakta olmalıdır ki, kişi sesinin eşini de duyabilsin.⁶⁴

Başka bir deyişle, insanın gözü ister açık olsun ister kapalı, yankıyı duymak hayli büyük bir boşluğu çoktan “görmüş” olmaktır.

Mit Ekho'yu özlem ve tutku nesnesi hâline getirir. Fizik ise Ekho'yu mesafe ve tasarım nesnesi hâline getirir. Duyguyla mantık açısından, iki iddia da doğrudur.

Ekho'nun olmadığı yerde ise, boşluğun da aşkın da tarifi yoktur.

Yalnızca sessizlik vardır.⁶⁵

⁶⁴ Paralel yüzeyler dalgalı yankı yaratırlar fakat 16 mm'lik (5/8 inç) küçük bir genişleme genellikle çoklu tekrürleri önleyebilir.

⁶⁵ Başka bir şeyler dönüyor burada, aykırı bir usamlama ve kanıt öne sürümü, ya ışığa ne demeli? Bütün bunlar gece yarısından önce belli bir saatte mantıklı gelmeye başladı gözüme ya da şöyle diyeyim, mantıklı gelmeye yaklaştı. Sorun şu ki, Lude yanıma uğrayınca ne düşündüğümü unuttum ve epey bir tartıştıktan sonra (tekila shotlardan ve güzel saç kesiminden hiç bahsetmiyorum) bir çanta dolusu mantarı onunla paylaşmaya ikna etti beni ve bilmem neyli bir 7-Eleven reyonunda it gibi hasta olmaya rağmen (bendim hasta olan; o değil) çok geçmeden kulüpte ettiğimiz dansa paydos vermeye niyeti yok gibi duran yeşil gözlü bir esmere (Lucy) kendimi kaptıracağım bir gece partisine götürdü beni, ve buna rağmen üzerimizdeki çarşaf kıvrılıp bükülür, benim odanın zemininde karanlıkta dans ederken, kızın vücut hatları, bembeyaz bacakları, yumuşacık kolları, (- yazamıyorum sözcüğü-) gölgesini takip eden narin köprücük kemiği, hepsi sürekli birbirine sarmalanmış, temelli??? dolanmışlar, hatta tamamıyla farklı bir kadının görüntüsüyle toptan değişmişti; nispeten yeni, ya da yeni falan değil ama bilmem nedendir, hâlâ düşüncelerimin merkezinde var olmayı sürdürüyor; kızla-

-yanımda Lude ve patronumla, kendisinin adına Hayalet demeye bayıldığı bir mekânda karşılaştım ilkin. Sorun şu ki, Hayalet adı adamın beyninde iki farklı mekâna karşılık geliyordu: La Brea'daki Cennet Bahçesi ve Sunset'teki Gökkuşağı Bar & Izgara. Nasıl ya da neden böyle bir şey oldu, bir cevap bulmak imkânsız. Özel adlar dizini sıkı fıkı saldırgan gruplar arasında hızla yayılıyor gibi, gerçi doğrusunu söylemek gerekirse, güzel bir günde saldırıya uğramıştık yalnızca ve bu noktada sıkı fıkılığa hayli gevşekçe yaklaşmak gerek.

O hâlde, diye soruyorsunuzdur, Hayalet'ten bahsedilince neresinin kastedildiğini nasıl bileceğiz?

Bilemeyeceksiniz.

Nihayetinde yolunuz ikisinden birine düşecek. Genellikle Gökkuşağı'na. Ama tabii hep de Gökkuşağı'na değil. Anlıyorsunuz ya, patronumun Hayalet'i anlattışı günaşırı değişiyor, genellikle ruh hâline ve iştahına bağlı bir durum. Hâliyle, evvelden bahsedilen “hayli gevşekçe”nin muhtemelen üstünü karalayıp “çok çok gevşekçe” diye düzeltmek gerek.

Neyse işte, şaka maka sahiden toplanabildiğimiz şu nadir akşamlardan birinde neler yaşandığını anlatmaya niyetliyim. Patronum Londra'daki ziyan olmuş günlerinden ve ağırbaşlılıkla düşüncelere daldığından, bu düşüncelerin neler olduğundan bahsedip duruyordu. En son Detroit'teki Sanat Okulu anılarını içeren hikâye demeye bin şahit isteyen artık kabak tadı vermiş hikâyelerine döndü yine, -"Şey ya, başından beri bütün olayım aslında açıkçası sanat vesaire durumlarıydı" alakalı bir sürü şey- tam da bu sıra karalama defterimi çıkardım, çünkü sıkıldığı palavraları ciddiye alsanız da almasanız da, yiğidi öldür hakkını ver, maharetli adamdı. En iyilerden biriydi ve bütün dövmeli mahalle sakinleri bunu bilirdi.

Yalan yok, elime böyle bir fırsat geçmesini uzun zamandır bekliyordum, verdiğim uğraşlarımla ilgili dükkân-dışında neler düşündüğünü çok merak ediyordum, neydi ki o uğraşlar -deride hayat bulmaları amaçlanan, her bir şeklin zincifre kırmızısı, limon sarısı, seladon yeşili ve çivit mavisiiyle sarılıp dolandığı, ejderha pullarında, tarih öncesinin tahta haçlarının kabuklarında, gölge & kandan ibaret yağlı ombrayla baştan savılmış nesillerin lehimlediği kalkanlarda ve dahası aldırışsız göğre doğru yükselen cansız ağaçlarda ya da tarihöncesinden kalma, ufacık bir ışıktan bile mahrum olan, kilometrelerce aşağılardaki tortul tabakalarda uyuyan muazzam gemilerde -en azından ben böyle betimliyorum- çizmesi aylar sürmüş titiz tasarımları, her biri aydınlar kâğıdına özenle geçirilmiş, ne zaman dokunsam ateş misali çatırdamışlardı, bir dolu kâğıt, işte patronum da onları bana geri vermeden önce hepsini üstünkörü inceledi.

"Yazıları kaldır," diye homurdandı.

Heh ne güzel, diye düşündüm.

Biraz şiddete başvurmak gerekecekti.

Böylece labirentten farksız sefil beynimin içinde bir sinaps alev alana kadar, herif çoktan iki seksen uzanmıştı yere. Ya da şöyle düzelterim, haşat olmuş bedeni iki seksen uzanmıştı yere. Kafası hâlâ ellerimin arasındaydı. Bir kapak gibi çevirip çıkarmıştım. Hayal ettiğim kadar da zor değilmiş. İlk çeviriş en zoruydu, boyun omurunu kırmak ve omuriliği ayırmak gerekiyordu çünkü, ama sonrası, yani altı kez falan daha çevirdim mi, aha -koptu kafa. Hiçbir şey bu denli kolay olmamıştır. Bowling vakti.

Patronum gülümsedi. Merhaba dedi.

Ama aslında gülümsemesi ve merhabası bana değildi.

Nasıl olduysa artık, kız orada, onun önünde, benimse tam önümde dikiliyordu zaten, patronumla konuşuyor, eski günlerden söz ediyor, omzuna dokunuyordu, Lude'la ikimize göz bile kırptı.

Oha. Bu hiç hesapta yoktu. Durup dururken.

Nereden gelmişti ki kız? Ya da biraz değiştireyim, ne zaman gelmişti?

Patronum kızı tanıştırmadı, hiç şaşırmadım. Öküzün trene baktığı gibi bakar hâlde bıraktı beni orada. Başını gene koparmanın hayalini kuramazdım, çünkü bu kızın görüntüsünün zihnimden silinmesi demekti. Kaldı ki buna hiç gönlüm yoktu.

Şansım varmış ki, o akşamdan sonra, dükkâna ha bire uğrar oldu kız, hep de şu papatyalı güneş gözlüklerini takıyor ve her defasında beni hazırlıksız yakalıyordu.

Beni delirtiyor hâlâ. Tam şu an aklımda o var ve kaybettim yolumu, kokusunda, hâl ve tavırlarında ve içimde sebep olduğu onca şeyde kayboldum, budalaca

& tuhafça bastırılmış arzuların vahşi şelalesi, takip edemeyeceğim kadar hızla süblimleşip şeye dönüşen duygular -of be, neye dönüştüklerini bilmiyorum, herhâlde süblimleşme fiilini kullanmasam daha iyi olacaktı, ama bu konumuzla alakasız, saçı sıcak bir ağustos güneşinin altında parlak altuni bir çölde esen rüzgârı hatırlatıyor bana, kalçaları kuzey sahilleri misali kıvrım kıvrım, memeleri fırtına dindikten uzun süre sonra alçalıp yükselen bir okyanus gibi inip kalkıyor mavi eşofmanının altında. (Ne zaman dükkâna çıkan merdiven basamaklarını tırmansa nefes nefese kalıyor.) Şimdi bile zihin küremden bir bakış atıyorum ona, onunla çekip gitmek, yollara düşmek istiyorum; kim bilir nerelere giderdik, bir yerlere olsun da, bu isteğim ansızın çok daha derin, hatta tanımsız ve garip bir kaynaktan çekilmiş gibi, içime dökülen bir şeyden haberdar oldu, beraber binip gittiğimiz arabaya dair hayalleri takip ediyordu, ciğerler şu çam eğeli havayla dolu, nahoş, yanan bir şeyden kaçır gibi, aslına bakarsanız iç kısımlardaki on binlerce dönüm ormanla birlikte bütün sahil şeridi yanıyordu, ama biz gidiyoruz, uzaklaşıyoruz, özgürüz, sıkıca tutunduğumuz için ellerimiz ezilip morardı -neye tutunmuştuk bilmiyorum ama tutunmuştuk işte- ve yanaklarımızda kıvrım kıvrım gözyaşlarından yollar açılmıştı; şimdi düşündüm de, sanırım motosiklet üzerindeydik, Triumph mıydı? Lude'un her zaman satın alacağını söylediği şey de bu değil miydi?, daha soğuk fakat öte yandan daha aydınlık iklimlere çıkış, sürmeyi geçtim, motorlarla ilgili hiçbir şey bilmiyorum. Yine sil baştan başlıyor. Hepsi kızın suçu. Dedim ya, beni delirtiyor.

"Merhaba?"

Dükkânda bana söylediği ilk şey buydu. "Selaam!" der gibi değil ama. Daha çok "Merhaba, kimse yok mu?" der gibi, soru işareti lazımdı yani. Bunu derken, yüzüm ona dönük bile değildi, boş gözlerle aydınır kâğıtlı aynı ölçüde boş bloknot sayfasına bakarken, muhtemelen az önce zihnimi işgal eden, yollara düşmekle, orman yangınlarıyla ve motosikletlerle alakalı şu büsbütün saçma sapan, budalaca düşüncelere benzer şeyler düşünüyor, tam önümde, neredeyse dibimde dikilmesine karşın aklımdan onu geçiriyordum.

"Lan göt lalesi," diye bağırdı patronum. "Assana kızın sikti'min pantolonunu. Neyin var senin?"

Şu adamın icabına bakmak lazım.

Ama ben herifi dökme düz camdan aşağıdaki trafiğe atmadan kız gülümsedi ve parlak pembe renkli parmak arası terliklerini & beyaz Adidas eşofmanlarını uzattı bana. Bu olağanüstü yaratık az önce adamın hayatını kurtarmıştı.

Kıyafetlerini, Bakire Meryem'in bana bizzat verdiği mübarek örtülermişçesine, parmak uçlarının üzerinden kaldırıp minnetle aldım. Fark ettim ki, işin zor kısmı kızın bacaklarını uzun süre dikizlemekten kaçınmaktı. Epey maharet isteyen bir şeydi. Bu da neredeyse imkânsızdı, özellikle de kendisi, altında siyah G-stringiyle orada dikilirken, çıplak ayakları boş zemini teriyle ıslatırken.

Şaşkınlıkla karışık saygımı gizleyecek şekilde, gülümsemek için elimden geleni yaptım.

"Teşekkür ederim," dedim, aklımdan diz çöksem mi diye geçirerek.

"Asıl ben," diye ısrar etti.

Bana hitaben ağzından iki yeni sözcük çıkmıştı işte, vay anasını, neden bilmiyorum ama kızın sesi bir senfoni gibi yayıldı kafamın içinde. Tatlı bir senfoni. Hayvan-gibi-müthiş tatlı bir senfoni. Neden bahsettiğimden haberim yok. Senfonilerle ilgili bir sik bilmiyorum.

"Adın ne senin?" toplam sözcük sayısı aniden imkânsız biçimde altıya yükseldi.

"Johnny," diye mırıldandım, çabucak dört sözcük kazandım karşılığında. Şıp diye.

"Tanıştığımıza memnun oldum Johnny," dedi, tıpkı bir ilahi söyler gibi çıktı sesi. Üzerimde yarattığı etki belli ki hoşuna gitmişti, ama sonra çabucak arkasını döndü ve beni oracıkta düşüncelere dalmış, hatta belki de dua eder hâlde bıraktı.

Hiç olmazsa ondan on sözcük koparabilmişim: "merhaba asıl ben adın ne senin tanıştığımıza memnun oldum Johnny." On sözcük lan. Oha. Oha. Oha. İnanmakta zorluk çekebilirsiniz, ama resmen serseme dönmüştüm. Kız bir bir buçuk saat sonra dükkândan gittikten sonra bile, onu ilahlaştırabileyim diye bütün büyük dinlere başvuruda bulunmayı geçiriyordum aklımdan.

Hatta kızın hayaline kendimi öyle kaptırmıştım ki, bir an patronumu tanıyamadım. Kimdi bu herif, hiçbir fikrim yoktu. Gözlerimi ona diktim ve "Bu mankafa mutant da kim ve nasıl girdi buraya?" dedim içimden, tabii meğerse içimden değil de kazara sesli söylemişim bunu, sonra da bir dolu kavga gürültü işte, şimdi bu konuya girmeye değmez.

Hemen bir dipnot düşeyim: Eğer bu tarz ağız burun kırma-bölü-bayılma mevzularını mideniz kaldırmıyorsa; eğer hayatınızda benzer bir tecrübe yaşamadıysanız, aslında elinizde şu hazır ambalajlı yemeklerden olduğu gerçeğini sindirip harekete geçmeniz yararınıza olur ve bir mikrodalganın içine girip onu bir saatliğine son ısıda çalıştırmayı düşünebilirsiniz, bu da, eğer düşünecek olursanız aslında, esasen ne cins bir salak olduğunuzu gözler önüne serecektir, çünkü mikrodalgalar, sırf sizin değil, herkesin giremeyeceği kadar ufaktır.

İkinci bir dipnot olarak: Son paragraf size hitap etmediyse, o paragrafı atlayabilir ve öbür paragrafa geçebilirsiniz.

Kızın gerçek ismini soruyorsanız şayet, hâlâ bilmiyorum. Havaalanının orallardaki bir mekânda striptizcilik yapıyordu. Bir ton ismi vardı. Dükkâna ilk geldiği vakit dövmelerinin rötuşlanmasını istemişti. "Sinekkaydı tıraşlı amımdan birkaç santim uzağa sadece," diye belirtmişti gayet açık-ve-netçe, hemen sonra da azıcık mahcupça, iki parmağını G-stringinin altından geçirip külotu yana çekerek şöyle demişti; gerek yoktu şimdi göz kırpmaya: "Yeryüzündeki En Mutlu Yer."

Şu kadarını söyleyeyim, o tavşanı gördüğüm an, ona hemen Thumper demeye başladım.

Kabul ediyorum, dört ay geçmesine rağmen hâlâ aklımı ondan alamayışım bana bile biraz tuhaf geliyor. Kalıbımı basarım ki, Lude zerre kadar anlayamaz böyle bir şeyi. Birinci sebep- bir striptizciye âşık olmuştum çünkü: "bir striptizciyi 'sikmekle' ona 'âşık olmak' arasında dağlar kadar fark vardır, Ahbap. İlkinde düz düzebildiğin kadar. İkincisinde ise düzmek falan hayal."; ikinci sebep ise kızın benden büyük olması: "İlla bir striptizcinin etrafında pervane olacağım diyorsan," demişti öğüt olarak. "Bari genç bir striptizci seç pervane olmak için. Hem daha seksidirler hem de çok tırlak olmazlar." Haklıydı da, şaka maka benden altı yaş büyüktü kız, ee ne diyebilirim ki? Kapıldım bi' kere; bu geçim eğlencesinin onu her daim büyülemesine bayılıyorum, hiçbir şeyi saklamıyor ya da kim olduğundan veya ne yaptığından hiç mi hiç utanmıyor bile, patronuma dur durak bilmeden üç yaşındaki çocuğundan, erkek arkadaşından, erkek arkadaşlarından,

yapınca ek ücret aldığı muamelelerden, on bir yıldır ağzına içki sürmediğinden bahseder hep, ağzından çıkan her sözün sonunda fıldır fıldır gözlerle uyandığı, her an her saniye her şeyin kızın uyanışıyla alakalı olduğu hissine kapılıyordunuz, dünyaya ve sunduğu acayip fırsatlara karşı gözlerini dört açmıştı, beklenmedik bir bahar şenliği, Thumper'ın baharı, gerçi bahar çoktan geldi, tavşan tavşan, ve şimdi de aylardan nisan, kalıyor nisan, şakalıyor nisan, sağda solda, sıra geldi ona, bu yılın efsane 1 Nisan şakasını yapmak adına.

Evet farkındayım, farkındayım. Bu zırvalık iyice abuk sabuklaşmaya başladı.

Daha da kötüsü, yıllarca hatta belki onlarca yıl bu şekilde yazmayı sürdürbilirmişim gibi hissediyorum.

Gene de, açıkça söyleyeyim, şu güne dek kızla tek kelime ettiğim vaki değil. Bu sessizliğim için de akla yatkın bir açıklamam yok. Belki sebebi patronumla bekçi köpeğinin ters bakışlarıdır. Belki de sebep kızdır. Sebep kız gibi geliyor bana. Ne zaman dükkâna gelse (gerçi çok geldiği de söylenemez, kabul ediyorum) beni sindiriyor. Bana hep göz kırpması ve hatta kimileyin, ona "Thumper", "Selam Thumper", "Güle güle Thumper", yani diyebilmeyi başardığım tek sözcükleri de yince, gırtlaktan gelen bir kahkaha koyuvermesinin de bir önemi yok, kız benim gözümde hâlâ gündüz düşleriyle şimdiki zamanın bitiminin tuhaf bir karışımı şeklinde var olmakta açıkçası, geçmişi ya da geleceği olmayan bir şeyi kastediyorum yani, bir put ya da huzurlu bir manzara tarzı bir şey, bir sebepten şahsıma yasaklanmış olsa da, inanılmaz ve muhtemelen rahat vermez derecede çekici, görüntüsü ilelebet zihnime yerleşmişti sanki, ama yeni bir görüntü değilmiş de başından beri zaten zihnimin içindeymiş gibi, bunun doğru olmadığını bilme rağmen, geçen gece işi sarmalanıp dolanmaya ve en son da kızın yerine şeyi (-yazamıyorum sözcüğü-) koymuştum tamamen-

-Thumper'ın parıldayan gözlerini, ağrıyan dudaklarını, kalp durduran inlemelerini koymuştum, bunları hayal etmişim, devam eden bir liste hâlinde, öyle ayrıntılı ve dikkat dağıtıcıydı ki, çarşafklar toplanınca, seksten sırlısklam olduktan, dinlenip soğuduktan çok sonra, yanımda yatanı tanıyamamış (—) ve bu yabancıyı, düşlerimin aracısını görür görmez, tuvalete, duşa, masamın başına kaçmıştım, insafsızca bir isteği iletmek için fazla şamata ve kopukluk oldu, zavallı kızcağız ya, bunu duydu ve hiçbir şey demeden giyindi ve gülümsemeden bir tane fırça istedi ve bir öpücük bile vermeden çıktı gitti ve bendenizi, uzun zaman önce çekip alınıp etrafa dökülüp saçılmış, bambaşka bir arasöze eş değer bir şeyin peşinden götüren bir hissin doğum ânını keşfettiğim bu metne döneyim diye bir başıma bırakarak.

Belki de yazmam bitince en başta söylemeyi umduğum şeyi hatırlarım.⁶⁶

⁶⁶ Bay Truant bu söz konusu kısma dair başka yorumda bulunmayı reddetmiştir. — Ed.

Kaset ve filmin ortaya serdiği üzere, kitap raflarını iki taraftan tutan duvarların genişlemesinden bir ay sonra, Billy Reston eve birkaç kez gelir, evde aksi yönde sarf edilen bütün çabalara rağmen, dâhilî boyutların haricî boyutlardan daha büyük olmasının çelişkili olanaksızlığını teyit etmeye devam eder.

Navidson arkadaşının zihinsel engellilere göre hazırlanmamış bir evde göğüs germesi gereken fiziksel engellere yoğunlaşarak, Reston'ın yaşadığı ruhsal gerginliği ustalıklı ya-
kalamayı başarır. Söz konusu alan ana yatak odası olduğu için, Reston ne zaman o alanı
yoklamak istese merdivenleri çıkmak durumunda kalır.

İlk ziyaretinde, Tom onu taşımaya gönüllü olur.

Reston, “Buna gerek yok,” diye homurdanarak tekerlekli sandalyesinden kolayca inip
yalnızca kollarını kullanarak vücudunu ikinci kata kadar taşır.

“Yoksa tabanca mı taşıyorsun üzerinde, ha ortak?”

Mühendisimiz azıcık nefes nefese kalmıştır, o kadar.

Tom, “Sandalyeni unutman kötü oldu,” der kayıtsızca.

Reston inanmazlıkla, hafiften şaşırmış hatta belki de biraz afallamış bir şekilde ona
bakar ve hemen sonra kahkahayı basar.

“N’apalım, bi’ siktir git.”

Nihayetinde tekerlekli sandalyeyi yukarı taşıyan Navidson olur.⁶⁷

⁶⁷ Dün Maus Fife-Harris’e telefonla ulaşmayı başardım. Kendisi California Üniversitesi Irvine’de, öğrendiğime göre Zampanò’nun ondan ha bire yazmasını istediği upuzun açıklamalara hep itiraz eden, Karşılaştırmalı Edebiyat alanında doktora adayıymış. “Bu kısımların bir eleştiri metnine uygun olmadığını ve dersimi alan öğrencilerden olsaydı, sırf bu yüzden notunu kıracağımı söylemiştim ona. Ama kıkırdamakla yetinmiş ve işine devam etmişti. Canımı sıkmişti biraz, ama adam benim öğrencim değildi sonuçta ve kördü, yaşlıydı, niye takacaktım ki yani? Gene de, takmıştım işte, o yüzden ne zaman benden yeni bir açıklamayı kâğıda geçmemi istese ona hep karşı çıktım. ‘Niçin beni dinlemiyorsun?’ diye sordum bir ara. ‘Birinci sınıf öğrencisi gibi yazıyorsun.’ Şöyle cevap verdi bana – çok net hatırlıyorum bunu: ‘Hep doktor ararız ama, bazen bir çömez bulmamız da şansımızdır.’ Ve sonra yine kıkırdamış ve devam etmişti.” Bana sorarsanız, bu koduğumun kitabı için kötü bir yanıt şekli sayılmaz.

Yine de, Reston çocuk odasından ana yatak odasına kadar kaç kez tekerlek çevirirse çevirsin ya da tuhaf dolap alanını, kitap raflarını, Tom’la Will’in evi ölçmekte kullandıkları muhtelif alet edevatı ne kadar dikkatle incelerse incelesin, “lanet bir uzamsal tecavüz” olarak atıfta bulunduğu olaya herhangi bir mantıklı açıklama getiremez.

Haziran gelip çatığında —Hi 8 kasetinin üzerinde belirtilen tarih— soruna hâlâ bir cevap bulunamamıştır. Gelgelelim, Tom artık daha fazla kalamayacağını ayırdına varır ve Reston’dan onu arabayla Charlottesville’e kadar bırakmasını rica eder, oradan da başka bir araçla Dulles’a gidecektir.

Tom’un evden ayrılışını izlerken, dışarıda berrak bir yaz sabahı havası vardır. Karen’a üstünkörü bir veda öpücüğü verir ve sonra Chad’le Daisy’ye neon sarısı dart silahlarını vermek üzere eğilir.

“Sakin ha çocuklar,” der sert bir ses tonuyla. “Birbirinizi vurmayın. Kırılabilir, pahalı eşyalara nişan alın.”

Navidson kardeşine uzunca sarılır.

“Kendini özleteceksin, birader.”

“Telefon ne güne duruyor,” der Tom sırtarak.

“Çalıyor falan hatta,” diye ekler Navidson hemen.

Bu laf çarpışta şakacı ve hatta belki de biraz kavgacı bir yan olduğu su götürmezse de, asıl önemli kısım söze dökülmeyenlerde saklıdır. Tom’un yanaklarının ansızın kırmızıya çalışı. Ya da Navidson’ın alelacele gözlerinden bir şeyi silişi. Tom’un, Reston’ın minibüsünün bagajına silindir çantasını attığı ve kameraya güle güle dercesine el salladığı uzun uzadıya çekilen görüntüsü şüphesiz ki Navidson’ın kardeşine ne denli sevgi beslediğini bizlere göstermektedir.

İşin tuhafı, Tom’un gidişinin ertesinde, Navidson’la Karen arasındaki iletişim büyük ölçüde azalmaya başlar.

Eve olağan dışı bir sessizlik çöker.

Karen bu garipliğin konusunu açmayı reddeder. Kahve yapar, New York’taki annesini arar, gene kahve yapar ve eleman ilanlarındaki emlak piyasasını takip eder.

Navidson, Karen’ın yaşam alanlarının iyice tuhaflaştığına dair emarelerden bahsetmeye gönlü olmayışından dolayı artık bıkmış hâlde, alt kattaki çalışma odasına sığınarak, fotoğrafları, kasetleri inceler, hatta —bir iki sabit çekim fotoğrafta da görüleceği üzere— ulaşabileceği uzmanların, resmî dairelerin, gazetelerin, sürekli yayınların ve ilgilenmek isteyebilecek televizyon programlarının listesini çıkarır.

Karen’la ikisi hiç olmazsa bir konuda hemfikirdirler: Çocukları evden uzaklaştırmak istiyorlardır. Ne yazık ki, ne Chad ne de Daisy Virginia’da yeni arkadaşlar edinme fırsatı

yakalayabilmişlerdir, bu yüzden tek başlarınadırlar, arka bahçede oradan oraya sıçırıyolar, bağırip çağırıyolar, birbirlerine dart atıyorlardır, ta ki neticede gittikçe artan süreler boyunca, bulundukları muhitin içlerine dek iyice uzaklaşana kadar.

Karen da Navidson da bu durumu fark etmişe benzemiyordu.

Temmuz ayının ortalarında, akşam sularında ikisi de nihayet çocukların uzaklaştığını fark ederler.

Karen üst katta, bir Tarot destesiyle kendini eğlemektedir. Navidson ise alt kattaki çalışma odasında laboratuvardan geri gelen birkaç diyayı inceliyordur. Televizyonda Oliver North'un suçunun affedildiğinin haberi vardır. Arkadan, Chad ve Daisy'nin bir şey yüzünden bağıştıklarını duyarız. Sesleri evin içinde âdeta dökülmektedir, oynadıkları oyunun gergin havasının her an bir ağız dalaşına dönüşme ihtimali vardır.

Navidson olağanüstü bir paralel kurguyla, birazdan olacaklara Karen'la ikisinin verdikleri tepkiyi ekrana yansıtır. Karen desteden bir kart daha çeker, fakat kurduğu bağdaşın önünde yavaş yavaş ortaya çıkmakta olan haç şekline o kartı dâhil etmez, okült çizim havada, iki parmağı arasına sıkıştırılmış olarak, seyirciye gözükmeden kalakalır, Karen gözlerini başka yöne çevirmiştir bile, bir sese, uzaktan geliyor gibi duran ama buna rağmen ona ulaşan yeni bir sese dikkatini vermiştir. Navidson sese çok daha yakındır. Çocuklarının bağırışlarından, sınırların çok dışına çıktıklarını hemen anlar.

Navidson çalışma odasından fırlayıp oturma odasına koşarken, Karen merdivenlerden daha yeni inmekte, Chad ve Daisy'ye seslenmektedir, indiği her basamakla beraber endişesi ve korkusu daha da artıyordu.

Çocuklarının bağırışlarının, içlerine korku salan saklı anlamının dikkatlerinden kaçması imkânsızdır artık. Evdeki hiçbir odanın uzunluğu bırakın on beş metreyi ya da bırakın on yedi metreyi, yedi metre altmış santimetreyi bile aşmıyorken, Chad ve Daisy'nin sesleri yankı yapıyordur, her seslenişe öncekilerden büsbütün farklı bir cevapla karşılık veriliyordu.

Navidson oturma odasında yankıların batı duvarının içinde bir anda belirivermiş karanlık, kapısız bir koridordan yayıldığını keşfeder.⁶⁸ Navidson, tereddüt bile etmeden, çocukların peşinden koridora dalar. Ne yazık ki oturma odasındaki Hi 8 ne onu ne de aynı şekilde, Karen'ı çekebilir. Karen içerideki belli belirsiz titrek ışığa doğru, kendini karanlığa bırakamayarak, eşikte âdeta taş kesilir. Şansı vardır ki, orada çok beklemek zorunda kalmaz. Navidson bir eliyle Chad'i, bir eliyle de Daisy'yi tutmuş olarak tekrar

⁶⁸ "Beş Buçuk Dakikalık Koridor"un konumuyla alakalı bir sorun var burada. İlk başta kapı boşluğu oturma odasının kuzey duvarındaydı (4. sayfa), şimdiyse, sizin de gördüğünüz üzere, yeri değişmiş. Belki bir hata vardır. Belki bu yer değişiminin gizli bir sebebi vardır. Sebebini biliyorsam siksindir. Bir tahmininiz varsa, önden buyurun.

ortaya çıkar, çocukların ikisi de ev yapımı mumlarını hâlâ sımsıkı tutuyorlardır, yüzleri kış arifesindeki şimşek ışıkları gibi ısl ışıldır.

Bu, Karen'in kronik işlev bozukluğunun ilk emaresidir. O âna değin, hayatında işlevsizleştirici bir klostrofobi olduğu en ufak bir belirtiyi karşılaştırmamıştır. Navidson ve iki çocuk sağ salim oturma odasına girdikleri sırada, Karen ter içinde kalmıştır. Korkunç bir akıbetten kıl payı kurtulmuşlarcasına, onları kucaklar ve bırakmaz, hâlbuki Chad de Daisy de yaşadıkları bu küçük çaplı maceradan dolayı pek de endişeye kapılmışa benzemiyordur. Belki de Karen'in yüzünden okunan üzüntüsünden dolayı, Navidson evlerine yapılan bu son eklemeyi idareten yasak bölge ilan etmeye razı olur.

Akşamın geri kalanında, Karen Navidson'ı sımsıkı tutmayı sürdürür. Nihayet yatağa girdiklerinde dahi, hâlâ adamın elini tutuyordur.

“Navy, oraya bir daha girmeyeceğine söz ver bana.”

“Sabah da orada olacak mı, bir görelim bakalım.”

“Olacaktır.”

Elini adamın göğsüne koyar ve ağlamaya başlar.

“Seni çok seviyorum. Lütfen söz ver bana. Yalvarırım.”

Sebebi Karen'in yanaklarındaki hâlâ geçmemiş dehşet kızarıklığı mı, yoksa çoğu zamanki ilgisiz tavrından büsbütün farklı olarak, ona tüm benliğiyle ihtiyaç duyusu muydu bilinmez, ama Navidson bir çocuk gibi kadını kollarıyla sarar ve söz verir.

Navidson Kaydı'nin yayınlanmasından beri, Virginia Posah Karen Green'in ergenlik yıllarıyla alakalı kapsamlı bir metin yazmıştır. Posah'ın *Wishing Well* (Harvard Üniversitesi Yayınları, Cambridge, Massachusetts 1996) adlı ince kitabı, Navidsonların başından geçenleri kaynak almasına rağmen, filminden bağımsız olarak kendi içinde değerlendirilebilmeyi başaran nadir eserlerden biridir.

Kate Chopin, Sylvia Plath, Toni Morrison, *Autobiography of a Schizophrenic Girl: The True Story of “Renee”* ile Francesca Block'un Weetzie Bat kitaplarından Mary Pipher'in *Reviving Ophelia*'sına ve daha da önemlisi Carol Gilligan'ın çığır açan kitabı *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*'ine varana dek, her konuda olağanüstü bir kaynakçadan yararlanarak, Posah yüzlerce saat Karen Green'in gençlik yıllarını araştırmış, kişiliğini şekillendiren kültürel etkileri tahlil etmiş, neticede bir zamanlar olduğu çocukla nihayetinde dönüştüğü kadın arasında dikkate değer bir fark tespit etmiştir. Giriş yazısında (xv. sayfa), Posah şöyle kısa bir genel bakış paylaşır:

Diderot daha genç kız olan Sophie Volland'a, “Hepiniz on beşinizde ölüyorsunuz,” derken on beşinde ölen Karen Green'e hitap eder gibidir.

Karen'ı bir çocuk olarak seyretmek âdetâ evin kendisi kadar hayaletvari bir tecrübedir. Eski aile filmlerinde atletik coşkusunu, ihtiyatsız gülücüklerini, suyu çekileli çok olmamış bir göletin çamurlu bataklıklarında koşmasını tetikleyen erkek Fatma mizacını görürüz. Sakardır, azıcık beceriksizdir falan ama, üstü başı çamur olmuşken dahi, nadiren içine kapanıktır.

Eski öğretmenleri Karen'in her zaman ABD başkanı, nükleer fizikçi, cerrah, hatta profesyonel hokey oyuncusu olmak istediğini belirtiyorlar. Yaptığı bütün seçimler azalmak bilmez bir öz güvene işarettir — on üç yaşında bir kız için olağanüstü sağlıklı bir gösterge.

Sınıfının en çalışkanlarından olmasının yanında, müfredat dışı faaliyetlerde de sivrilmişti. Sürpriz partiler düzenlemeyi, okul etkinliklerinde ve hatta fırsat buldukça salladığı yumruklarla okul bahçesinde millete dayılananların boylarının ölçüsünü almayı severdi. Karen Green hayat dolu, cesur, cana yakın, başına buyruk, içinden geldiği gibi davranan, şirin ve en önemlisi korkusuz bir kızdır.

On beş yaşına bastığında, bütün bu nitelikler uçup gitti. Sınıfta hemen hemen hiç konuşmuyordu. Okul etkinliklerinde görev almaktan kaçınıyordu ve duygularını dışa vurmaktansa, soğuk ve çok iyi çalışılmış bir gülümsemeyle çevresindekileri öteliyordu.

Görünen o ki —kız kardeşinin lafına bakarsak— Karen on dördüncü yaşı boyunca her akşam plastik saplı mavi bir aynanın önünde o gülümsemesini ortaya çıkarmıştı. Ne trajiktir ki, ortaya çıkan gülümseme herkeste işe yaramış ve Karen'in afoniden farksız sessizliği tecrübeli öğretmenlerden birini ya da rehber öğretmeni harekete geçireceği yerde, sürekli olarak ahmak altını nevinden bir lise popüleritesiyle ödüllendirilmişti.

Posah güzelliğin kültürel yönlerini ve sonuçlarını ele almayı sürdürse de, bilhassa bu ayrıntılar, özellikle de filmde geçmişlerine dair çok az şey bulunduğunu düşünürsek, hayli rahatsız edicidir.

Navidson Kaydı'nda değinilen hatırı sayılır mevzuya rağmen, bu denli bariz bir eksiklikle karşılaşmak üzücüdür. Ortalıktaki ulaşılabilir muazzam miktardaki ev görüntüsüne rağmen, bir sebepten geçmişteki felaketlerin görüntüleri hâlâ ortalarda yoktur. Belli ki Karen'in özel hayatı, adaminkine hiç girmiyorum bile, Navidson'ı çok daraltmıştır; öyle ki, Navidson doğru düzgün ne Karen'in özel hayatını ne de kendisininkini ayrıntılarıyla filme koymuştur. Karen'in klostrofobisinin patolojisine eğilmek yerine, Navidson taviz vermeksizin eve yoğunlaşmayı seçer.⁶⁹

⁶⁹ Neyse ki *Navidson Kaydı*'nın hazırlanmasından birkaç yıl önce, Karen bu korkusunun sınırlarını saptayıp mümkünse tedavi etmeyi taahhüt eden bir çalışmaya katılmıştır. Filmin fenomen tarzı bir şeye dönüşmesinin ardından, bu sonuçlar su yüzüne çıkmış ve zamanla muhtelif süreli yayınlarda yayımlanmıştır. Berkeley çıkışlı dergi *Anomic Mag* (87, 7, Nisan 1995) bu çalışmanın Karen Green'le alakalı kısımlarına dair en kapsamlı bilgileri sunmuştur:

... Denek #0027-00-8785 (Karen Green) karanlık, ekseriyetle penceresiz ve bilinmeyen (örn. aşına olunmayan bir binada bulunan karanlık bir oda) kapalı alanlarla karşılaştığında, şiddetli panik ataklar geçirmektedir. Bu atakların ayırt edici özellikleri mütemadiyen (1) kalp atışlarının hızlanması (2) terleme (3) titreme (4) oksijensiz kalma hissi (5) boğulma duygusu (6) göğüs ağrısı (7) şiddetli baş dönmesi (8) derealizasyon (gerçek dışılık hissi) ve kaçınılmaz depersonalizasyon (benlik yitimi) (9) nihai yoğun ölüm korkusudur. DSM-IV "Panik Atak Kriteri"ne bakınız... Tanı — denek Spesifik Fobi'den (resmî adıyla Basit Fobi) mustarıptır; Durumsal tip. DSM-IV "300.29 Spesifik Fobi Tanı Kriteri"ne bakınız... Davranışsal-bilişsel yöntemlerin şimdiye değin anksiyete tetikleyici uyartılarla alakalı yaklaşımları değiştirmekte başarısız olmasından dolayı, denek mevcut farmakoterapi çalışmaları için ideal bulunmuştur... İlk başta deneğe günde 100-200 mg Tofranil (İmipramin) verilmiş fakat herhangi bir gelişme olmayınca çok geçmeden β -adrenerjik blokere (Propranolol) geçilmiştir. Kâbusların yoğunluğundaki artış tekrar MAOI (Monoamin Oksidaz İnhibitör) Tranilkipromin'e geçilmesine yol açmıştır. Sonuçların verdiği memnuniyetsizlik devam edince, deneğe SSRI (Selektif Serotonin Reuptake İnhibitörü) Fluoksetin, yaygın adıyla Prozac verilmeye başlanmıştır. Denek olumlu cevap vermiş ve kapalı, karanlık alanlara taammüden maruz bırakıldığında, çok geçmeden gittikçe artan bir tolerans göstermeye başlamıştır. Ne yazık ki, hafif kilo artışı ve orgazm bozukluğu deneğin çalışmayı bırakmasına yol açmıştır... Görünüşe bakılırsa, denek şimdilerde, kapalı, bilinmeyen yerlerden (örn. asansörler, bodrumlar, yabancı gömme dolaplar vs. vs.) uzak durmayı tercih ederek, kendi fobi sakınma mekanizmasına güvenmektedir, fakat ara sıra atakların "sıklığı artınca"... kısa zaman aralıkları süresince Prozac'a dönmektedir... David Kahn'ın "Simple Phobias: The Failure of Pharmacological Intervention" adlı makalesine bakınız; Sheehan Fobi Skalasının yanında, deneğin Sheehan Klinisyen-Puanlı Anksiyete Skalasındaki sonuçlarına da bakınız.⁷⁰

Rapor fazlasıyla ayrıntılı dursa da, kuşkusuz ki hâlâ hayli kafa karıştırmaya devam eden bir nokta mevcuttur. Öbür yayınlar muğlak ifadeyi kelimesi kelimesine alıntılamarına rağmen, gene de şu altı sözcüğün asıl anlamına ışık tutmayı başaramamaktadırlar: "fakat ara sıra atakların 'sıklığı artınca' " En azından ifadenin altında yatan anlam belli gibidir. Karen'in hayatındaki değişiklikler, ne tarz değişiklikler olurlarsa olsunlar, boşluğa olan hassasiyetini etkilemektedir. T.D. Celine Berezin, *Psychology Quarterly*'de (142, 17, Aralık 1995, s. 453) çıkan "Significant (OT)Her" başlıklı makalesinde, "Karen'in, ilk ergenlik yıllarındaki bir güven suistimalinden kaynaklandığından şüphelendiğim ataklarının, Navidson'la, hatta çocuklarıyla arasında gelişen yakınlık seviyesiyle — ya da muhtemel yakınlık ihtimaliyle — orantılı olarak arttığını" gözlemlemektedir.

Steve Sokol ve Julia Carter'ın *Women Who Can't Love: When a Woman's Fear Makes Her Run from Commitment and What a Smart Man Can Do About It* (T. Devans and Company, New Hampshire, 1978) adlı eserine de bakınız.

⁷⁰ Bkz. Sergi Altı.

Tabii ertesi sabah, Karen çaresizliğini bilindik bir kayıtsız tavra büründürmekte gecikmez.

Koridorun kaybolmadığını keşfettiklerinde umursamaz görünür. İstifini bozmadan kollarını kavuşturmaya devam eder, artık ne Navidson'ın elini tutuyor ne de çocukları okşuyordur.

Ağızından ite kaka çıkan bir iki sözcükle, kendini ailesinden uzaklaştırırken, aynı anda yüzünde bir gülümsemeyle, onların yanındaymış gibi davranır.

Virginia Posah haklıdır. Karen'in gülümsemesi trajiktir, çünkü altında yatan anlama rağmen, bu gülümseme göz alıcı güzellikte olmaya devam ediyordur.

Navidson Kaydı'ndaki **Beş Buçuk Dakikalık Koridor** 1990'da ortaya çıkan korsan kopyadaki hâlden az da olsa farklıdır. Örneğin, dairesel tur atan sürekli çekime ek olarak, daha kapsamlı bir çekim seçkisi o sekansın içeriğini çok daha kusursuz ve akıcı hâle getirmiştir. Bir ikincisi de, koridor daralmıştır. VHS kopyada bunu görmek imkânsızdır, çünkü karşılaştıracak bir şey yoktur. Fakat şimdi, çocuklar içeri girdiğinde on sekiz metreden çok daha derin gözüken koridorun artık taş çatlasa üç metre derinlikte olduğu gün gibi ortadadır.

Aynı zamanda bağlam da “Beş Buçuk Dakikalık Koridor”u kayda değer biçimde değiştirir. Navidsonların ve arkadaşlarının yoğun farkındalıkları ve evle olan etkileşimleri sessiz sedasız ortaya çıkan bu muammaya son derece büyük bir derinlik katar. Ani bir sıçramalı kesme Tom'u Massachusetts'ten, Billy Reston'ı ise Charlottesville'den gerisin geri getirince, benlikleriyle o mekânı âdeta ve bir anda işgal ederler, Virginia Üniversitesi profesörü kameranın görüş alanında gene tekerlek çevirmekte, tuhaf, karanlık koridordan gözlerini alamamaktadır.

Gelgelelim, *Alaca karanlık Kuşağı*'nın ya da cevapların kesin ve hızlı bulunduğu (örn. Bu kapının öbür boyuta açıldığı çok belli! ya da buradan başka bir dünyaya geçiliyor — talimatlarla!) diğer kardeş programların aksine, koridor herhangi bir cevap sunmuyordur. 2001'deki monolit en uygun sinematik eş örnek gibi duruyordur, oradaki varlığı yadsınamamaktadır, fakat izahtan da âdeta azattır.⁷¹ Benzer şekilde, koridor da anlamdan azatlığını sürdürür, fakat şurası su götürmez ki, evdekilere sirayet etmektedir. Navidson yakından inceleyebilmek için tekrar içeri girmeye niyetlenince, Karen ses tonunu sertleştirip aniden yükselterek, evvelki itiraz ve ihtarını hatırlatır.

Sonrasında yaşanan gerilim geçici olmaktan uzaktır.

Navidson her zaman başarı uğruna kişisel güvenliğini riske atmaya gönüllü bir mace-
racı olmuştur. Öte yandan, Karen ise sorumluluk sancaktarı olmayı sürdürür ve bilhassa

⁷¹ Drew Bluth'ın *Architectural Digest*'te (50, 10, Ekim 1993, s. 30) çıkan “Summer's Passages” adlı yazısı da dikkate değerdir.

ailesini ve mutluluğunu tehlikeye atan risklere kati surette karşıdır. Tom da tehlikeye yanaşmamakta, problemleri başkalarına, tercihen bir polis memuruna, itfaiyeciye ya da herhangi bir yetkili devlet memuruna devretmeyi yeğlemektedir. Koridor, ses ya da hareket olmaksızın, yalnızca varlığıyla Navidson ailesinde infial yaratır.

Bazine Naodook, koridordan dışarı “çatışma yaratıcı bir güç” sızdığını ileri sürer: “Karen’la Will’i abuk sabuk bir kavganın eşiğine getiren şey o kaygan duvarlardan yansıyan kötülüktü.”⁷² Naodook’un savı hayli sıkıcı bir zihni gözler önüne sermektedir. Bilinmezin tabiatı gereği herkesin üstündeki tehlikeli tesirini kabul etmek yerine, bu zararlı gönüllük hâline açıklama olarak, var olmayan bir “karanlık güç” icat etmek gereği hissetmektedir.

Birkaç hafta geçer. Karen bu yaşananlar yüzünden gizliden gizliye afallamışsa da, çok bir şey söylemez. Koridorun düşüncelerine izinsiz girdiğine dair yegâne belirti Karen’in yeni ortaya çıkan Feng Şui ilgisidir. Filmde, evin sağına soluna atılmış, Kwok Man-Ho ve Joanne O’Brien’in *The Elements of Feng Shui* (Element Books, Shaftesbury 1991), Derek Walters’in *Feng Shui Handbook: A Practical Guide to Chinese Geomancy and Environmental Harmony* (Aquarian Press, 1991), Sarah Rosbach’ın *Interior Design with Feng Shui* (Rider, Londra 1987) ve Richard Wilhelm’in çevirdiği *The I Ching or Book of Changes*, 3. Baskı (Routledge & Kegan Paul, 1968) da dâhil, muhtelif kitaplar gözümüze çarpar.

Chad annesiyle mutfakta otururken, dikkate değer sıcaklıkta bir an yaşanır. Karen ailedeki herkesin Kua sayısını (doğum tarihine bağlı bir hesaplama) belirlemekle meşgulken, çocuk da özenle fıstık ezmeli ve ballı sandviç hazırlamaktadır.

Chad bir süre sonra, “Anneciğim,” der usulca.

“Hım?”

“Büyüyünce nasıl ABD başkanı olabilirim?”

Karen not defterinden başını kaldırır. Hiç beklemediği bir şekilde ve gayet basit bir soruyla, oğlu onu duygulandırabilmiştir.

“Okulda çok çalışırsan ve yaptığın şeyi yapmayı sürdürürsen, o zaman ne istiyorsan olabilirsin.”

Chad gülümser.

“Ben başkan olunca, seni de başkan yardımcısı yapabilirim miyim?”

Karen’in gözleri sevgiyle ışıldar. Feng Şui çalışmasını bir kenara bırakıp çocuğun yanına gelir ve Chad’in alnına kocaman bir öpücük kondurur.

“Beni savunma bakanı yapmaya ne dersin?”

⁷² Bazine Naodook, *The Bad Bodhi Wall*, Marina Del Rey, Bix Oikofoc Publishing House, 1995, s. 91.

Bu süre boyunca, Tom koridoru kapatsın diye bir kapı takarak ekmek parası kazanır. İlk önce, Lowell'dan getirdiği ve mahalle hırdavatçısından kiraladığı alet edevatı kullanarak ahşap kasayı yerleştirir. Sonra 0.70 mm'lik, sıcak daldırma galvanize çelik kaplamalı ve ASTM E413-70T-STC 28 kodlu bir akustik performans oranına sahip tek kanatlı bir kapı takar. Son ve en gerekli şey olarak ise, Schlage marka dört kilit dili yerleştirir ve dört ayrı anahtar için farklı renkler belirler: kırmızı, sarı, yeşil ve mavi.

Daisy bir süre yanında durup ona arkadaşlık eder, ama Tom'a mı yoksa koridora mı bakakaldığını kestirmek güçtür. Bir ara eşiğe kadar yürür ve hafifçe ciyaklar, ama cıglığı daracık koridorun içinde sıkışıp duyulmaz olur.

Nihayet kapıyı kapatıp dört kilidi birden çevirince, Tom'da gözle görülür bir rahatlama olmuştur. Aksi gibi, son anahtarı çevirince duyulan sesin tanıdık bir tınısı vardır. Kırmızı anahtarı tutar ve tekrar dener. Kilit dili karşılığına sürtüp geçince, çıkan tıkırtı beklenmedik ve son derece nahoş bir yankı yaratır.

Tom yavaşça kapının kilitlerini açar ve göz ucuyla içeri bakar.

Nasıl olduysa, bir sebepten, bu şey gene genişlemiştir.

Navidson ara ara kapıyı bizzat açmakta ve kimileyin el feneri kullanarak, kimileyin ise karanlığı incelemekle yetinerek, koridora bakmaktadır.

Bir akşamüstü, "Ne yapmalı acaba?" diye sorar Navidson kardeşine.

"Taşının," der Tom.

Ne yazık ki, anormal karanlık çelik bir kapının arkasında kilitliyken dahi, Karen'la Navidson birbirleriyle çok az konuşurlar, hislerini ifade etmek koridorun varoluş amacı kadar imkânsızdır onlar için.

Karen evin enerjisini mutlaka değiştireceği söylenen muhtelif Feng Şui eşyalarını bulmak üzere kasabaya inerken Chad de ona eşlik etmiştir, adam odadan odaya dolaşır, bir yandan da telefonda Reston'la hararetle konuşur ve oturma odasında pusuya yatmış fenomeni soruşturmaya yarayacak uygulanabilir ve akla yatkın bir yöntem bulmaya çalışırken Daisy de babasının peşinden bütün evi dolaşmaktadır, en son Navidson, tam da dolaşmaya devam ederken, kızını kaldırıp omuzlarına çıkarıverir. Maalesef Karen döner dönmez, Navidson Daisy'yi yere indirir ve tartışmayı özelde sürdürmek için çalışma odasına geçer.

Aile içi gerilime katlanmak büsbütün zorlaşınca, Tom garaja sığınır, orada bir süredir Daisy için yapmaya başladığı bebek evinin üzerinde çalışmaktadır,⁷³ bir süre sonra mola verir, kafasını dumanlamak ve güneşte pişmek üzere arka bahçeye doğru yol alır, koridorun normal şartlarda üzerini kaplaması gerektiği çim öbeğinin kasten etrafından dolaşır.

⁷³ Bkz. Lewis Marsano, "Tom's 1865 Shelter", *This Old House*, Eylül/Ekim 1995, s. 87.

Çok geçmeden, Chad'le Daisy bir tane ağacın altında horuldayan bu koca ayının yanına sokulurlar, bağcıklarını birbirine bağlamalarına, ot saplarıyla burun deliklerini gıdıklamalarına ya da aynayla burnuna güneş ışığı yansıtmalarına rağmen, Tom olağanüstü bir sabır gösterir. Hatta haylazlıkları hoşuna gidiyor gibidir, homurdanır, esner, bir şey çaktırmaz, ikisini birden boyunlarından yakalayır, Chad ve Daisy gülmekten katılıyorlardır, derken nihayet üçü de bitkin düşer ve hava kararana dek kestirirler.

Karen ve Navidson'ın ilişkilerinin karmaşıklığını hesaba katınca, aralarındaki sorunları anlamak uğruna işimizin tamamen yorumlamaya kalmayışı şansımızdır. Şahsi görüş ve hislerinin bir kısmı video günlük kayıtlarında su yüzüne çıkmıştır.

“Seks, seks, seks,” diye fısıldar Karen kameraya. “Buraya taşındığımızda sanki daha yeni tanışmış gibiydik. Çocuklar dışarı çıktı mı, mutfakta, banyoda sevişirdik. Garajda bile seviştik. Ama o gömme dolap ortaya çıktığından beri yapamıyorum. Neden bilmiyorum. Korkutuyor beni.”

Aynı meseleyle alakalı olarak, Navidson da benzer bir görüş paylaşır: “Buraya taşındığımızda, Karen tıpkı bir üniversitenin karma yurdu gibiydi. Yer zaman fark etmiyordu. Şimdiyse bir anda, kendisine dokundurtmamaya başladı. Onu öpünce, resmen ağlamaya başlıyor. Bütün bunlar da Seattle'dan dönünce olmaya başladı.”⁴

Fakat aralarına yalnızca fiziksel anlamda bir kara kedi girmemiştir.

Karen'a döneriz: “Onu sevdiğimden oraya girmesini istemediğimi anlamıyor mu? O yerde kötücül bir şeyler olduğunu fark etmek için dâhi olmaya gerek yok. Navy, görmüyor musun?”

Navidson: “İstediğim tek şey oraya girmek, ama Karen girme diye çok ısrar ediyor, onu seviyorum, o yüzden girmeyeceğim, fakat ne yalan söyleyeyim, meraktan öleceğim. Belki de bütün bunların Karen'la, korkularıyla, endişeleriyle alakalı olduğunu bildiğim içindir. Neler Navidson'ın ilgisini çekiyordur diye şöyle bir durup düşünmedi bile hiç.”

Derken, nihayet fiziksel yakınlık ve duygusal anlayış eksikliği onları gizlice dillendirilen ihtarlar vermeye iter.

Karen: “Ama şundan hiç şüphesi olmasın, oraya girecek olursa, bu evden giderim. Çocukları da alır, giderim.”

Navidson: “Böyle soğuk nevale gibi davranmaya devam ederse, ahdim olsun girerim oraya.”

⁴ Navidson'la Karen'in kitapları arasında Erica Jong'un *Fear of Flying*'inin (Holt, Rinehart & Winston, New York 1973), Anne Hooper'ın *The Ultimate Sex Book: A Therapist's Guide to the Programs and Techniques That Will Enhance Your Relationships and Transform Your Life*'inin (DK Publishing, 1992), X.Y.'nin *Broken Daisy-Chains*'inin (Avon Books, New York 1995) ve Chris Allen'in *1001 Sex Secrets Every Man Should Know* (Avon Books, New York 1995) ile *1001 Sex Secrets Every Woman Should Know*'unun (Avon Books, New York 1995) bulunmasının da bir yardımı dokunmuyor gibidir.

Sonra Ağustos başlarında bir akşam _____⁷⁴ ve aynı ölçüde meşhur _____ akşam yemeğine uğrarlar. İkisinin de aynı anda D.C.'de bulunmaları tamamıyla tesadüftür fakat birbirlerinin varlıklarından rahatsız olmuşa benzemiyorlardır. _____ dediği üzere, "Navy'nin arkadaşı benim de arkadaşımdır." Navidson ve Karen'in onlarla tanışıklıkları birkaç yıl öncesine dayanmaktadır, dolayısıyla o akşamüstü şen şakrak geçer ve bir sürü eğlenceli anı anlatılır. Belli ki Karen ve Navidson her şeyin daha az karmaşık olduğu o güzel zamanları yâd etme fırsatını seve seve değerlendiriyordur.

Tom belki de meşhur yıldızların büyüüne kapıldığı için fazla konuşmaz. Bir bardak şarap için eline birçok şans geçer ama o, sudan şaşmaz, gerçi dışarıda sarma ot tüttürmek için bir sefer müsaadelerini ister. (_____ peşinden gelince, Tom hem şaşırır hem de sevinir.)

Geceye doğru, _____ kurduğu bu yeni aile hayatıyla ilgili Navidson'a hafiften takılır: "Çılgın Navy dönemi bitti mi yani? O günler tamamen geride mi kaldı? Bütün gece parti yapıp sabahları fotoğraf çektiğin, sonra da günün geri kalanını filmleri banyo etmekle geçirdiğin zamanları hatırlıyorum — bir gömme dolabın içinde yanında bir kovayla ve illa şartsa bir ampulle. Bahse varım, burada bir karanlık odan bile yoktur." Bu lafın üstüne artık Navidson dayanamaz: "Gel _____, karanlık oda mı görmek istiyorsun, göstereyim sana karanlık odayı." "Sakın böyle bir şey yapma, Navy!" diye bağıır Karen hemen. "Hadi ama Karen, arkadaşımız onlar," der Navidson iki ünlüyü oturma odasına kadar götürürken, oturma odasına gidince alelade arka bahçelerini kendi gözleriyle görsünler diye camdan bakmalarını ister. Duvarın ardında ağaçlardan ve çimenlerden başka hiçbir şey bulunmadığını iyice gördüklerinden emin olunca, antredeki antika miğferin içindeki dört adet renkli anahtarı alır. Herkes iyice çakırkeyif olmuştur ve ortamın havası gayet dostane ve sakindir, öyle ki bu havayı bozmak âdeta imkânsızdır. Elbette Navidson kapının kilitlerini açıp da koridoru gözler önüne serince, bütün ortam değişir.

_____ karanlık yere şöyle bir baktıktan sonra doğruca mutfığa kaçır. On dakika sonra _____ evden ayrılır. _____ kapı eşiğine adım atar, Navidson'ın el fenerini duvarlara ve zemine tuttuktan sonra lavaboya kaçır. Biraz sonra _____ da evden gider.

Bütün bu yaşananlar Karen'in öyle tepesini attırır ki, Navidson'ın "sevgili koridoru"-nun yanındaki kanepede yatmasını ister.

⁷⁴ Zampanò boşlukları koymasına rağmen, onları hiç doldurmamıştır.

Navidson'ın gözüne uyku girmeyişi kimseyi şaşırtmaz.

Kanepede bir saat kadar dönüp durduktan sonra nihayet kalkar ve kamerasını bulmaya gider.

Şöyle bir ara başlık belirir: **Keşif A**

Navidson'ın kamerasındaki zaman damgası saatin tam 3:19 olduğunu göstermektedir.

Ağrıyan ayaklarını botlarına geçirirken, “Bana ister aceleci ister meraklı deyin,” diye mırıldandığını duyarız. “Ama azıcık etrafa bakınmamdan zarar çıkmaz.”

Merasim yapmadan kapının kilitlerini açar ve yanına sadece bir Hi 8, bir MagLite ve 35 mm Nikon'unu alarak kapı eşiğinden geçer. Bize hitaben yaptığı yorumlar hayli kısa ve özdür: “Soğuk. Of, cidden soğuk! Duvarlar karanlık. Üst kattaki dolap alanına benziyor.” Birkaç saniye içinde en uca ulaşır. Koridor ancak azami yirmi bir metre uzunluğunda olabilir. “Buraya kadar. Gerisi yok. Abartacak ne varsa. Karen'la bunun için mi tartıştık yani.” Fakat Navidson dönünce, birdenbire sağında yeni bir kapı aralığı görür. Daha önce orada değildir.

“Nasıl ya...?”

Navidson el fenerini dikkatle bu yeni karanlığa tutar ve daha da uzun bir koridor keşfeder. “Bu en aşağı... Otuz metre var bence.” Birkaç saniye sonra, sola doğru ayrılan daha da geniş bir koridora denk gelir. En aşağı dört buçuk metre genişliğindedir burası, tavan yüksekliği üç metreyi aşmaktadır. Navidson'ın el fenerinin ışığı önünde uzanan karanlığa karşı etkili olamayıp yolun nerede bittiğini belirlemeye yaklaşmadan kaybolup gittiği için, bu koridorun uzunluğuna dair bir fikir edinmek imkânsızdır.

Navidson ilerlemeye devam eder, evin daha da iç kesimlerine doğru yürür, en son başka koridorlara ve odalara açılan bir dizi kapı aralığının önünden geçer. “Şurada bir kapı var. Kilidi yok. Hımmm... bir oda, pek büyük değilmiş. Boş. Penceresi yok. Elektrik düğmesi yok. Prizi yok. Koridora dönüyorum. Odadan çıkıyorum. Ortam daha da soğudu gibi. Belki de daha da soğuyan benimdir. Buyurun, bir kapı daha. Kilitli değil. Yeni bir oda. Gene pencere yok. Devam ediyorum.”

El feneri ve kamera, bozuk bir ahenkle tavan ve zemini hızla inceliyor, ufak odalara, girintilere ya da asılı gömleklere rastlanmasa da gömme dolapları hatırlatan alanlara girip çıkıyordur. Yine de, Navidson bu söz konusu koridorda ne kadar ilerlerse ilerlesin, uzaklara süzülen art arda birçok alanı, hepsi de muğlak ve olağanüstü pürüzsüz olan köşelerden ve duvarlardan mütevelliit süreğen bir akıntıyı gözler önüne seren fenerinin ışığı, yakınsak perspektif çizgilerinin işaret ettiği bitiş noktasının yakınına bile yaklaşmıyordur.

Navidson nihayet öbürlerinden çok daha geniş bir girişin önünde durur. Bu giriş kafasının bayağı üstünde kemerleniyor ve el sürülmemiş bir karanlığın içine açılıyordur. El feneriyle zemini bulsa da, ne duvarları ne de, ilk defa, tavanı bulabilir.

Ancak o zaman Navidson'ın evinin gerçek büyüklüğünü kavramaya başlarız.

Bu noktada, Navidson'ın elinden de bahsetmek zaruridir. Şahsen çektiği bütün görüntülerde sallantıya, titremeye, kaymaya ya da hatta kötü odaklamaya nadiren rastlarız. Kamerasıyla, şartlar ne olursa olsun, etrafındaki dünyayı —bu dünyayı bile— hem oldukça saf bir estetik duyarlılıkla, hem de olağanüstü sabitlikle görüntülemeyi başarır.

Yapılan mukayeseler Navidson'ın güçlü yanlarını çok geçmeden gözler önüne serer. Holloway Roberts'ın kaseti tam anlamıyla izlenemez hâldedir: eğik kareler, bulanık görüntü, titremeler, berbat ışıklandırma ve nihayet tehlikeyle yüz yüze gelince, yaşanan kayıtsızlık. Keza Karen ve Tom'un kasetleri de acemiliklerle doludur, yalnızca içerikleri açısından dikkate değerdirler. Sadece Navidson'ın çektiği görüntüler o yere içkin ayrık-sılık hâlini yakalayabilmiştir. Navidson'ın foto muhabirliği tecrübesi, tehditkâr olmasının yanında korkutucu da olan bir şeye kamerayı odaklarken, diğerlerine kıyasla ona su götürmez biçimde avantaj sağlamaktadır. Fakat, elbette ki, dikilip kamerayı odaklama cesaretinin ötesinde bir şeyden söz edilebilir. Son derece özgün bir tarzda nesneyle yüz yüze gelip onu ortaya çıkarma cesareti de söz konusudur.⁷⁵

⁷⁵ Liza Speen'in *Images of Dark*'ına, Brassai'nin *Paris by Night*'ına, Andrew Bush'un *Bonnettstown*'ındaki odaların dokunaklı tesadüflerle dolu tarihine, O. Winston Link ve Karekin Goekjian'm eserlerine bakınız; ayrıca Lucien Aigner, Osbert Lam, Cas Oorthuys, Floris M. Neusüss, Ashim Ghosh, Annette Lemieux, Irèna Ionesco, Cindy Sherman, Edmund Teske, Andreas Feininger, John Vachon, Tetsuya Ichimura, Sandy Skoglund, Yasuhiro Ishimoto, Beaumont Newhall, James Alinder, Robert Rauschenberg, Miyaka Ishiuchi, Alfred Eisentaedt, Sabastiao Ribeiro Salgado, Alfred Stieglitz, Robert Adams, Sol Libsohn, Huynh Cong ("Nick") Ut, Lester Talkington, William Henry Jackson, Edward Weston, William Baker, Yousuf Karsh, Adam Clark Vroman, Julia Margaret Cameron, George Barnard, Lennart Nilsson, Herb Ritts, Nancy Burson ("Adsız, 1993"), Bragaglia, Henri Cartier-Bresson ("Place de l'Europe"), William Wegman, Gordon Parks, Alvin Langdon Coburn, Edward Ruscha, Herbert Pointing, Simpson Kalisher, Bob Adelman, Volkhard Hofer ("Doğal Yapılar, 1991"), Lee Friedlander, Mark Edwards, Harry Callahan, Robert Frank, Baltimore *Sim* fotoğrafçısı Aubrey Bodine, Charles Gatewood, Ferenc Berko, Leland Rice, Joan Lyons, Robert D'Alessandro, Victor Keppler, Larry Fink, Bevan Davies, Lotte Jacobi, Burk Uzzle, George Washington Wilson, Julia Margaret Cameron, Carleton Watkins, Edward S. Curtis, Eve Arnold, Michael Lesy (*Wisconsin Death Trip*), Aaron Siskind, Kelly Wise, Cornell Capa, Bert Stern, James Van Der Zee, Leonard Freed, Philip Perkis, Keith Smith, Burt Glin, Bill Brandt, László Moholy-Nagy, Lennart Arthur Rothstein, Louis Stettner, Ray K. Metzker, Edward W. Quigley, Jim Bengston, Richard Prince, Walter Chappell, Paz Errazuriz, Rosamond Wolff Purcell, E. J. Marey, Gary Winogrand, Alexander Gardner, Wynn Bullock, Neal Slavin, Lew Thomas, Patrick Nagatani, Donald Blumberg, David Plowden, Ernestine Ruben, Will McBride, David Vestal, Jerry Burchard, George Gardner, Galina Sankova, Frank Gohlke, Olivia Parker, Charles Traub, Ashvin Mehta, Walter Rosenblum, Bruce Gilden, Imogen Cunningham, Barbara Crane, Lewis Baltz, Roger Minick, George Krause, Saul Leiter, William Horeis, Ed Douglas, John Baldessari, Charles Harbutt, Greg McGregor, Liliane Decock, Lilo Raymond, Hiro, Don Worth, Peter Magubane, Brett Weston, Jill Freedman, Joanne Leonard, Larry Clark, Nancy Rexroth, Jack Manning, Ben Shahn, Marie Cosindas, Robert Demachy, Aleksandra Macijauskas, Andreas Serrano, Les Krims, Heinrich Tönnies, George Rodger, Art Sinsabaugh, Arnold Genthe, Frank Majore, Gertrude Käsebier, Charles Nègre, Harold Edgerton, Shomei Tomatsu, Roy Decarava, Samuel Bourne, Giuseppe Primoli, Paul Strand, Lewis Hine, William Eggleston, Frank Sutcliffe, Diane Arbus, Daniel Ibis, Raja Lala Deen Dayal, Ralph Eugene Meatyard, Walker Evans, Mary Ellen Mark, Timothy O'Sullivan, Jacob A. Riis, Ian Isaacs, David Epstein, Karl Struss, Sally Mann, P.H. Emerson, Ansel Adams, Liu Ban Nong, Berencie Abbot, Susan Lipper, Dorteia Lange, James Balog, Doris Ulmann, William Henry Fox Talbot, John Thomson, Phillippe Halsman, Morris Engel, Christophe Yve, Thomas Annan, Alexander Rodçenko, Eliot Elisofon, Eugène Atget, Clarence John Laughlin, Arthur Leipzig, F. Holland Day, Jack English, Alice Austen, Bruce Davidson, Eudora Welty, Jimmy Hare, Ruth Orkin, Masahiko Yoshioka, Paul Outerbridge, Jr., Jerry N.

Uelsmann, Louis Jacques Mandé Daguerre, Emmet Gowin, Cary Wasserman, Susan Meiselas, Naomi Savage, Henry Peach Robinson, Sandra Eleta, Boris İgnatoviç, Eva Rubinstein, Weegee (Arthur Fellig), Benjamin Stone, André Kertész, Stephen Shore, Lee Miller, Sid Grossman, Donigan Cumming, Jack Welpott, David Sims, Detlef Orlopp ("Adsız"), Margaret Bourke-White, Dmitri Kessel, Val Telberg, Patt Blue, Francisco Infante, Jed Fielding, John Heartfield, Eliot Porter, Gabriele ve Helmut Nothhelfer, Francis Bruguière, Jerome Liebling, Eugene Richards, Werner Bischof, Martin Munkacsi, Bruno Barbey, Linda Connor, Oliver Gagliani, Arno Rafael Minkinen, Richard Margolis, Judith Golden, Philip Trager, Scott Hyde, Willard Van Dyke, Eileen Cowin, Nadar (Gaspard Felix Tournachon), Roger Mertin, Lucas Samaras, Raoul Hausmann, Vilem Kriz, Lisette Model, Robert Leverant, Josef Sudek, Glen Luchford, Edna Bullock, Susan Rankaitis, Gail Skoff, Frank Hurley, Bank Langmore, Carrie Mae Weems, Michael Bishop, Albert ve Jean Secberger, John Gutmann, Kipton Kumler, Joel Sternfeld, Derek Bennett, William Clift, Erica Lennard, Arthur Siegel, Marcia Resnick, Clarence H. White, Fritz Henle, Julio Etchart, Fritz Goro, E.J. Bellocq, Nathan Lyons, Ralph Gibson, Leon Levinstein, Elaine Mayes, Arthur Tess, William Larson, Duane Michals, Benno Friedman, Eve Sonneman, Mark Cohen, Joyce Tenneson, John Pfahl, Doug Prince, Albert Sands Southworth ve Josiah Johnson Hawes, Robert W. Fichter, George A. Tice, John Collier, Anton Bruehl, Paul Martin, Tina Barney, Bob Willoughby, Steven Szabo, Paul Caponigro, Gilles Peress, Robert Heinecken, Wright Morris, Inez van Lamsweerde, Peter Hujar, Inge Morath, Judith Joy Ross, Judy Dater, Melissa Shook, Bea Nettles, Dmitri Baltermants, Karl Blossfeldt, Alexander Liberman, Wolfgang Tillmans, Hans Namuth, Bill Burke, Marion Palfi, Jan Groover, Peter Keetman ("Porselen Eller, 1958"), Henry Wessel, Jr., Syl Labrot, Gilles Ehrmann, Tana Hoban, Martine Franck, John Dominis, Ilse Bing, Jo Ann Callis, Lou Bernstein, Vinoodh Matadin, Todd Webb, Andre Gelpke ("Chiffre 389506: Inkognito, 1993"), Thomas F. Barrow, Robert Cumming, Josef Ehm, Mark Yavno, Tod Papageorge, Ruth Bernhard, Charles Sheeler, Tina Modotti, Zofia Rydet, M. Alvarez Bravo, William Henry Jackson, Peeter Tooming, Betty Hahn, T. S. Nagarajan, Meridel Rubinstein, Romano Cagnoni, Robert Mapplethorpe, Albert Renger-Patzsch, Stasys Zvirgzdas, Geoff Wingham, Thomas Joshua Cooper, Erich Hartmann, Oscar Bailey, Herbert List, Mirella Ricciardi, Franco Fontana, Art Kane, Georgij Zelma, Sergei Mikhailovich Prokudin-Gorskii, Mario Sorrenti, Craig McDean, René Burri, David Douglas Duncan, Tazio Secchiaroli, Joseph D. Jachna, Richard Baltauss, Richard Misrach, Yoshihiko Ito, Minor White, Ellen Auerbach, Izis, Deborah Turbeville, Arnold Newman, Tzachi Ostrovsky, Joel-Peter Witkin, Adam Fuss, Inge Osswald, Enzo Ragazzini, Bill Owens, Soyna Noskowiak, David Lawrence Levinthal, Mariana Yampolsky, Juergen Teller, Nancy Honey, Elliott Erwitt, Bill Witt, Taizo Ichinose, Nicholas Nixon, Allen A. Dutton, Henry Callahan, Joel Meyerowitz, Willaim A. Garnett, Ulf Sjöstedt, Hiroshi Sugimoto, Toni Frissell, John Blakemore, Roman Vishniac, Debbie Fleming Caffery, Raúl Corrales, Gyorgy Kepes, Joe Deal, David P. Bayles, Michael Snow, Aleksander Krzywoblocki, Paul Bowen, Laura Gilpin, Andy Warhol, Tuija Lydia Elisabeth Lindström-Caudwell, Corinne Day, Kristen McMenamy, Danny Lyon, Erich Salomon, Désiré Charnay, Paul Kwilecki, Carol Beckwith, George Citcherson ("Buzlu Denizde Yol Alan Gemiler, 1869"), W. Eugene Smith, William Klein, José Ortiz-Echagüe, Eadweard Muybridge, David Octavius Hill, August Sander (*Antlitz der Zeit*), Herbert Bayer, Man Ray, Alex Webb, Frances B. Johnston, Russell Lee, Suzy Lake, Jack Delano, Diane Cook, Heinrich Zille, Lyalya Kuznetsova, Miodrag Djordjevi, Terry Fincher, Joel Meyerowitz, John R. Gossage, Barbara Morgan, Édouard Boubat, Horst P. Horst, Hippolyte Bayard, Albert Kahn, Karen Helen Knorr, Carlotta M. Corpon, Abigail Heyman, Marion Post Wolcott, Lillian Bassman, Henry Holmes Smith, Constantine Manos, Gjon Mili, Michael Nichols, Roger Fenton, Adolph de Meyer, Van Deren Coke, Barbara Astman, Richard Kirstel, William Notman, Kenneth Josephson, Louise Dahl-Wolfe, Josef Koudelka, Sarah E. Charlesworth, Erwin Blumenfeld, Jacques Henri Lartigue, Pirkle Jones, Edward Steichen, George Hurrell, Steve Fitch, Lady Hawarden, Helmar Lerski, Oscar Gustave Rejlander, John Thomson, Irving Penn ve Jane Evelyn Atwood'un (Ulusal Kör Gençler Okulu'ndaki çocukların fotoğrafları) bazı fotoğraflarına bakınız. Suze Randall, Art Wolfe, Charles ve Rita Summers, Tom ve Pat Leeson, Michael H. Francis, John Botkin, Dan Blackburn, Barbara Ess, Erwin ve Peggy Bauer, Peter Arnold, Gerald Lacz, James Wojcik, Dan Borris, Melanie Acevedo, Micheal McLaughlin, Darrin Haddad, William Vazquez, J. Michael Myers, Rosa & Rosa, Patricia McDonough, Aldo Rossi, Mark Weiss, Craig Cutler, David Barry, Chris Sanders, Neil Brown, James Schnepf, Kevin Wilkes, Ron Simmons, Chip Clark, Ron Kerbo, Kevin Downey, Nick Nichols; ayrıca Erik Aeder, Drew Kampion, Les Walker, Rob Gilley, Don King, Jeff Hornbaker, Alexander Gallardo, Russell Hoover, Jeff Flindt, Chris Van Lennep, Mike Moir, Brent Humble, Ivan Ferrer, Don James, John Callahan, Bill Morris, Kimiro Kondo, Leonard Brady, Fred Swegles, Eric Baeseman, Tsuchiya, Darrell Wong, Warren Bolster, Joseph Libby, Russell Hoover, Peter Frieden, Craig Peterson, Ted Grambeau, Gordinho, Steve Wilkings, Mike Foley, Kevin Welsh, LeRoy Grannis, John Bilderback, Craig Fineman, Michael Grosswendt, Craig Huglin, Seamas Mercado, John

Heath "Doc" Ball, Tom Boyle, Rob Keith, Vince Cavataio, Jeff Divine, Aaron Loyd, Chris Dyball, Steve Fox, George Greenough, Aaron Loyd, Ron Stoner, Jason Childs, Kin Kimoto, Chris Dyball, Bob Barbour, John Witzig, Ben Siegfried, Ron Romanosky, Brian Biemann, Dave Bjorn, John Severson, Martin Thick (Dana Fisher'in Zaire'de kasaptan kurtardığı bir şempanzeyi kucağına aldığı, insanın içine işleyen fotoğrafa bakınız), Doug Cockwell, Art Brewer, Fred Swegles, Erik Hans, Mike Balzer, John Scott, Rob Brown, Bernie Baker, William Sharp, Randy Johnson, Nick Pugay, Tom Servais, Dennis Junor, Eric Baeseman, Sylvain Cazenave, Woody Woodworth ve elbette J.C. Hemment, David "Chim" Seymour, Vu Ngoc Tong, William Dinwiddie, James Burton, Marv Wolf, London Thorne, John Gallo, Nguyen Huy. Leonidas Stanson, Pham Co Phac, Kadel & Herbert, Underwood & Underwood, James H. Hare, Tran Oai Dung, Lucian S. Kirtland, Edmond Ratisbonne, Pham Trinh, Luong Tan Tuc, George Strock, Joe Rosenthal, Ralph Morse, Ho Van De, Nguyen Nhut Hoa, Nguyen Van Chien, Nguyen Van Thang, Phung Quang Liem, Truong Phu Thien, John Florea, George Silk, Carl Mydans, Pham Van Kuong, Nguyen Khac Tam, Vu Hung Dung, Nguyen Van Nang, Yevgeny Khaldei, To Dinh, Ho Ca, Hank Walker, Tran Ngoc Dang, Vo Duc Hiep, Trinh Dinh Hy, Howard Breedlove, Nguyen Van Thuan, Vu Hanh. Ly Van Cao, Burr McIntosh, Ho Van Tu, Helen Levitt, Robert Capa, Ly Eng, Mathew Brady, Sau Van, Thoi Huu, Leng, Thong Veasna, Nguyen Luong Nam, Huynh Van Huu, Ngoc Huong, Alan Hiron, Lek, George J. Denoncourt II, Hoang Chau, Eric Weigand, Pham Vu Binh, Gilles Caron, Tran Binh Khuol, Jerald Kringle, Le Duy Que, Thanh Tinh, Frederick Sommer, Nguyen Van Thuy, Robert Moeser, Chhim Sarath, Duong Thanh Van, Howard Nurenberger, Vo Ngoc Khanh, Dang Van Hang, James Pardue, Bui Dinh Tuy, Doug Clifford, Tran Xuan Hy, Nguyen Van Tha, Keizaburo Shimamoto, Nguyen Van Ung, Bob Hodieme, Nguyen Viet Hien, Dinh De, Sun Heang, Tea "Ayyüzlü" Kim Heang, Lyng Nhan, Charles Chellappah, The Dinh, Nguyen Van Nhu, Ngoc Nhu, John Andescavage, Nguyen Van Huong, Francis Bailly, Georg Gensluckner, Vo Van Luong, James Denis Gill, Huynh Van Dung, Nguyen Than Hien, Terrence Khoo, Paul Schutzer, Vo Van Quy, Malcolm Browne, Le Khac Tam, Huynh Van Huong, Do Van Nhan, Franz Dalma, Kyoichi Sawada, Willy Mettler, James Lohr, Le Kia, Sam Kai Faye, Frank Lee, Nguyen Van Man, Joseph Tourtelot, Doan Phi Hung, Ty Many, Nguyen Ngoc Tu, Le Thi Nang, Nguyen Van Chien, Doug Woods, Glen Rasmussen, Hiromichi Mine, Duong Cong Thien, Bernard B. Fall, Randall Reimer, Luong Nghia Dung, Bill Hackwell, Pen, Nguyen Duc Thanh, Chea Ho, Jerry Wyngarden, Vantha, Chip Maury, J. Gonzales, Pierre Jahan, Catherine Leroy, Leonard Hekel, Kim Van Tuoc, W.B. Bass Jr., Sean Flynn, Heng Ho, Dana Stone, Nguyen Dung, Landon K. Thorne II, Gerard Hebert, Michel Laurent, Robert Jackson Ellison, Put Sophan, Nguyen Trung Dinh, Huynh Van Tri, Neil K. Hulbert, James McJunkin, Le Dinh Du, Chhor Vuthi, Claude Arpin-Pont, Raymond Martinoff, Jean Peraud, Nguyen Huong Nam, Dickey Chapelle, Lanh Daunh Rar, Bryan Grigsby, Henri Huet, Huynh Thang My, Peter Ronald Van Thiel, Everette Dixie Reese, Jerry A. Rose, Oliver E. Noonan, Kim Savath, Bernard Moran, Kuoy Sarun, Do Van Vu, Nguyen Man Hieu, Charles Richard Eggleston, Sain Hel, Nguyen Oanh Liet, Dick Durance, Vu Van Giang, Bernard Kolenberg, Sou Vichith, Ronald D. Gallagher, Dan Dodd, Francois Sully, Kent Potter, Alfred Batungbacal, Dieter Bellendorf, Nick Mills, Ronald L. Haeberle, Terry Reynolds, Leroy Massie, Sam Castan, Al Chang, Philip R. Boehme'den de bahsetmeden olmaz. Son olarak Eddie Adams, Charles Hoff, Larry Burrows ve Don McCullin ("Mum ışığında bir evin bodrumundaki yaralı çocukla ilgilenen Amerikan askerleri, 1968") var.⁷⁶

⁷⁶ Başka bir Zampanò okuyucusu olan Alison Adrian Burns bu listenin tamamıyla rastgele olduğunu söyledi bana. Muhtemel Brassai, Speen, Bush ve Link istisnaları dışında, Zampanò fotoğrafçılarla çok içli dışlı değilmiş. "Yere dağıttığı kitap ve dergilerden seçmiştik isimleri," dedi Burns. "Ona bir iki fotoğrafı tasvir eder, o da ya olur ya olmaz derdi. Birkaç kez bir sayfa veya bir nokta seçmemi istedi benden. Eh, ne emrettiyse onu yaptım. Sonuçta orada bulunma sebebim buydu. Kimileyin ise LA'de neler olduğunu, neler olmadığını, yorumları, kulüp ve bar isimlerini duymak isterdi. O tarz şeyler işte. Bildiğim kadarıyla, bahsettiğim bu listeyi hiç kâğıda yazdırmadı."

Navidson bu devasa kemerin ardına ilk adımını attığında, artık oturma odasının içini ısıtan ışıktan çok uzaktadır. Hatta o yere sessizce girişi derin deniz keşifleri için gereken şu ürpertici gözü kapalı inancı andırmaktadır, fenerinden çıkan ışık hüzmeleri değişmez karanlığa sürtünüyordur.

Navidson ilgisini önündeki zemine vermeyi sürdürür ve hiç şüphesiz ki ha bire aşağı baktığı için, zemin yepyeni bir anlam kazanır. Artık zeminde görünenden öte bir şey vardır. Belki de altında başka bir şey mevcuttur. Belki de yarılacak, derin bir çatlak ortaya çıkacaktır.

Aniden daimî bir sessizlik çökerek, kısa bir süreliğine onu dağıtıveren şeyin yerini alır.

Navidson taş kesilir, bir şeyin hırıldadığını duyup duymadığı konusunda kararsızdır.

En son, “Dönüş yolunu bulsam iyi olacak,” der fısıltıyla, gerçi şakayla karışık mırıldandığı şeyler onu birden gafil avlar.

Navidson çabucak arkasını döner. Artık bırakın duvarı, kemerin dahi sırta kadem basması onu dehşete düşürür. El feneri ışığının erim noktasının ötesine yürümüştür. Hatta, el fenerini nereye tutarsa tutsun, zihninin algıladığı tek şey kaygan karanlıktır. Daha da kötüsü, panikle dönüşü ve bunu müteakip sınır işaretlerinin yokluğu hangi yönden geldiğini hatırlamasını imkânsız kılmıştır.

“Tanrım,” deyiverir, bu da uzakta tuhaf tekerrürler yaratır.

Gene etrafında döner.

“Hey!” diye bağıırır, bu bağıırışıyla beraber bir sürü ey peyda olur, sonra kırk beş derece döner ve “Kol!” diye haykırır, karanlıkta gerisingeri gelen belli belirsiz bir hol sesi duyana dek, uzun bir sessizlik ânı yaşanır. Bir iki kez daha aynı şekilde döndükten sonra, bağıırarak söylenen “bazı”nın asgari gecikme süresiyle z olarak geri döndüğünü keşfeder. O yöne gitmeye karar verir ve bir dakika bile geçmeden el fenerinden çıkan ışık hüzmeleri karanlıktan tamamen farklı bir şeye denk gelir.

Navidson adımlarını hafiften hızlandırarak duvara ulaşır ve orada içini bir güvenlik hissi kaplar. Gene bir karar anıyla karşı karşıyadır: sola mı sağa mı? Bu sefer, harekete geçmeden evvel, elini cebine atar ve ayağının dibine bir peni koyar. Bu yön işaretine güvenerek, bir süre sola gider. Bir dakika geçmiştir ve hâlâ girişi bulamamıştır, peninin yanına döner. Bu sefer sağa gider ve çabucak karşısına bir kapı aralığı çıkar fakat bu kapı aralığı, gördüğümüz üzere, çok daha küçüktür ve ilk başta geçtiği aralıktan farklı bir şekli vardır. Yürümeye devam etmeye karar verir. Bir dakika geçmiştir ve kemeri hâlâ bulamamıştır, Navidson durur.

“Düşün, Navy, düşün,” diye fısıldar kendi kendine, korkudan sesi azıcık tizleşmiştir.

Tekrar şu zor duyulur hırıltı kulağımıza gelir, karanlıkta gök gürültüsü gibi yayılır.

Navidson pat diye geri döner ve kapı aralığının oraya gider. Fakat bu defa geride bıraktığı, en aşağı otuz metre uzakta kalmış olması gereken peninin doğruca önünde durduğunu görür. İşin daha da tuhafı, artık kapı aralığının yerinde harıl harıl aradığı kemer vardır.

Ne yazık ki kemerdan içeri adımını atar atmaz, her şeyin tümünden değiştiğini fark eder.

Koridor artık çok daha dardır ve hemen T biçimi alarak bitiyordur. Ne tarafa gideceğine dair en ufak fikri yoktur ve malum hırıltı üçüncü defa o yerde, bu kez dikkat çekici bir gürültüyle, dalga dalga yayılınca Navidson panikler ve koşmaya başlar.

Fakat koşusu yalnızca birkaç saniye sürer. Yaptığı bu hareketin beyhude, hatta tehlikeli olduğu kafasına dank eder. Bir yandan soluklanıp bir yandan da yıpranan sinirlerini gevşetmek için elinden geleni yaparak, daha iyi bir plan bulmaya çalışır.

En son “Karen!” diye bağırır, bir hava esintisi göz açıp kapayıncaya kadar önünde yutulur. “Tom!” demeye yeltenir, onlar da kaybolmaya başlamadan önce —om’ları azıcık tutmayı başarır, gerçi Navidson, bunu da tam olarak yapamadan, kısa bir anlığına da olsa son —om’da, sesinin azıcık tizleştiğini fark eder.

Biraz bekler ve hiçbir şey duymayarak, tekrar bağırır: “İçeriye sıkıştım!” böylece süratle ilerleyen bir tı-ıkışım’ın yankılanmasına ve gittikçe duyulmaz olmasına yol açar, derken sondan bir önceki bağırışın ardından tiz bir çığlık, bir çocuk çığlığı Navidson’a ulaşır, adama seslenilmekte, ses onu sağ tarafa yönlendirmektedir.

“Buraya sıkıştım,” diye bağırması ve ardı sıra duvarlarda akseden ab-aa sayesinde, Navidson son derece karmaşık ve ha bire kafa bulandıran bir dizi dönüşlerle, çıkışa doğru ilerlemeye koyulur. Birkaç kez geldiği yoldan geri dönse de, birçok yanlış seçim yapıp ara sıra rahatsız edici sessizlik anlarına teslim olsa da, nihayet ses dikkat çekici biçimde duyulur olur, derken Navidson çıkış yolunu bulduğundan çok emin olarak, bir köşeden döner. Ama daha fazla karanlık ve bu sefer daha yoğun bir sükûnetle karşılaşır. Nefes alıp verişleri hızlanır. Ne tarafa gideceğinden emin değildir. Korktuğu her hâlden bellidir. Derken bir anda alçak bir aralığın doğruca içinden geçer ve ucunda sıcak bir sarı ışık, bir lamba ışığı görünen bir koridor karşısına çıkar, kapı aralığında dikilen ufak silüet bağırışıyla babasını eve doğru getirmektedir.

Kendi oturma odasının emniyetli alanına girer girmez, Navidson derhâl Daisy’yi kollarına alır ve ona sıkıca sarılır.

Kız gayet ciddiyetle başını yukarı aşağı sallayarak, “Kâbus gördüm,” der.

Mavi buz bacalarının ve geniş yarıkların gece gündüz ansızın değişip durdukları, Everest Dağı’nın eteklerindeki Kumbu Buz Çağlayanı’na benzer biçimde, bu yerin de aynı şekilde sürekli değiştiğini fark eden ilk kişi Navidson’dır. Fakat buz çağlayanının aksine, oranın duvarlarında saç teli misali tek bir çatlak mevcut değildir. Saniyeler içinde alelaide bir yolu son derece karmaşık bir yol hâline getirebilen şu korkunç yer değişimlerine hiç olmazsa bir kanıt ya da mantıklı bir açıklama teşkil edecek türden, somut hiçbir şey yoktur.⁷⁷

⁷⁷ “mantıklı bir açıklama teşkil edecek türden, somut hiçbir şey yoktur” —yaşanlara tam da uygun bir cümle.

Düşünüyorum da, günüm gayet güzel başlamıştı aslında.

Başrolde Thumper'ın olduğu kamyon devirtten bir rüyadan uyandım. Çılgın bir Margaretha Geertruida Zelle dansı yapıyordu, rengârenk peçelerini art arda çıkartıp atıyordu, gerçi işin tuhafı hiçbiri yere düşmüyordu, kız uysal bir hortumun tam merkezindeymişçesine etrafında uçuşuyorlardı, bu salt kumaş parçaları etrafında halka çizmeye devam ediyordu, ne kadar peçe çıkartırsa çıkartsın, vücudunu, pürüzsüz cildini, ağzını, belini, şeyini – evet şeyini de, ancak bir an için görebiliyordum ve ona doğru yürüyor, aramıza giren bütün o kumaşları yarıp geçiyordum, attığım her adımla yakında ona sahip olacağım düşüncesi daha da pekişiyordu, nihayetinde üstündeki her şeyi neredeyse, hayır tamamıyla çıkartmıştı, dizlerini aralamıştı, birkaç peçeyi daha geçtim mi tamamdı, onu görebilecektim, yalnızca orasını burasını değil, vücudunun tamamını, kumaşların tacizi bitti artık, çoktan vardım hatta, yani ona girmek üzereyim ki bu da görünen o ki sigortayı patlatmaya, fişi takmaya, şu yüce ve epey beklenen neticeye engel olmaya yeterli, penceremden içeri dökülen gün ışığı hüzmesinde gözlerimin kamaşmasına sebep oluyor sonra.

Siktir.

Kalkıp hiç hesapta yokken duşa giriyorum. Hiç olmazsa su sıcak ve aynayı buğulandırmaya yetecek kadar buhar var. Sonra da, pipomu doldurup yakıyorum. Uyan & Ot'lan. Sonra da yarım kâse dolusu mısır gevreği ve bir bourbon, o kafa faya ulaştım, nihayet şu malum arkadaş canlısı kafa bulanıklığını yaşamaya başladım. İşe hazırım.

Park yeri bulmak kolay. Vista'daysanız. Sunset'e yavaşça koşarak gidiyorum, merdivenleri bile koşarak çıkıyorum, Yalnız Randevuyla Kabul Edilir tabelasının yanından geçip gidiyorum resmen. Neden geçip gidiyorum? Çünkü dükkâna girerken, bir dakika bile gecikmediğimin farkındayım, zaten söz konusu ben olunca bu olağan bir şey değildir. Patronumun yüz ifadesi ne denli olağanüstü bir gelişme kaydettiğimi gösteriyor. Herif umurumda bile değil. Thumper'ı görmek istiyorum. Üzerinde rüyamda gördüğüm şu yarı saydam gökkuşağı renkli kumaştan var mı diye merak ediyorum.

Tabii ki kız orada yok, ama sırf yok diye hemen moralimi bozacak hâlim yok ya. Hâlâ dükkâna geleceğine dair iyimserim. Bu bugün olmazsa sikime takmam bile; yarın dediğin, bir gün uzakta.

Neredeyse şarkı yapıp söyleyeceğim bir fikir.

Derhâl tezgâh kenarına oturuyor ve mesaiye başlıyorum, bunun da başlıca sebebi patronumla uğraşmak istemememdi, çünkü neşeli ruh hâlimi bir kenara bırakmam anlamına geliyordu bu. Tabii kendisinin ne beni ne de ruh hâlimi taktığı yok. Bana yaklaşıyor, boğazını temizliyor. Konuşacak belli, her şeyi berbat edecek, derken ısrarla beynim dediği şu kireçsi maddeyle aklıma giriyor aniden, kıymetli noktalamalarını benim yapacağımı söylüyor ve elbette ki durumu çakınca kurduğu tuzağa yakalanmaktan kurtuluyorum ve yanımdan gidiyor.

Noktalama denen şey özünde deriyi gölgelendirmede kullanılan iğne ucu dizileridir. Gereklidirler, çünkü tek bir nokta şu nokta işaretinden "." çok da büyük olmayan iğne deliğine denktir. Tamam, belki azıcık daha büyüktür. Her neyse, beş iğne ucu 5'li denilen noktaları, yedi iğne ucu da 7'li denilen noktaları deler falan işte – bütün hepsi ta uca kadar birbirlerine lehimlidir.

Noktalama yapmayı seviyorum aslında. İnce ayrıntılara yoğunlaşmanın, gösterilmesi gerekli hassasiyetin, evet iğne uçları aynı seviyede, doğru sırada,

nihayet sıcak lehimden noktalar hâlinde deriye yerleştirilmeye hazırlar önemi yok diye içinizi rahatlatmak için sürekli kontrol ve yeniden kontrol etmenin hoşuma giden bir yanı var. Sonra yeniden kontrol ettiklerimi yeniden kontrol ederim: noktalar birbirine ne çok yakın ne çok uzak ne de eğri büğrü olmalı-
lar, ancak o zaman, eğer içime sinmişse, ki genellikle sinmiş olur -gene de dikkatinizi çekerim, "genellikle" her zaman "her zaman" manasına gelmez- iğne saftlarını temizler ve sonra ultrasonla ya da Otoklavla sterilize etmek üzere bir kenara koyarım.

Patronum bi' sik çizemediğimi düşünüyor olabilir, ama iş iğne birleştirmeye geldi mi, kimsenin elime su dökemeyeceğini biliyor. İşe geç kalıyorum, dalıp gidiyor & mal mal konuşuyorum diye bana ha bire bağıırıyor ve elbette günün birinde dövme yapma ihtimalim yoktu - "Johnny, insan yaptığı işi, (başıyla olumsuzluyor) kimse sonsuza dek aynı işi yapmak istemez isteyemez, tabii de-
liyse o başka, ve şunu iyi bil Johnny, deliler asla ödeme yapmazlar"-ama benim iğne yapışımla ilgili hiç söylendiğini duymadım.

Neyse işte, göz açıp kapayıncaya dek birkaç saat geçti. Herif nihayet ağzını açıp konuşunca, bir iki siyah ve mor mürekkep şişesi çıkartıp hazır çıkartmışken de birkaç kapağı doldurmamı istediğinde, bir parti 5'li iğne -patronun sevdiği sayı grubu- hazırlamakla meşguldüm. Malzemeleri arkadaki de-
poda saklıyoruz. Büyükçe bir yer, içine ufak bir çalışma masası sığacak kadar büyük bir yer. Depoya gitmek için hayli dik sekiz basamak çıkmanız gerekiyor. Yedek malzemeleri de orada bulunduruyoruz ve bizde neredeyse her şeyin yedeği mevcut, ampuller dışında her şeyin. Neden bilmiyorum ama patronum bir süredir yedek ampul almıyor. Bugün, elbette, düğmeye basmamla beraber, İŞİLTİ! BOM! PAT!, tamam bom kısmını sil gitsin, deponun ampulü yanıverdi. Düğmeye basıp duruyorum, sanki böylesi ısrarcı, hayli yinelemeli ve artık tamamen beyhude hâle gelmiş bir hareket ışığı getirebilirmiş gibi. Getiremez. Düğme işlevsiz hâle gelmiş, karanlıkta yolumu dokuna dokuna bulmaya mecbur etmişti beni. Işık gelsin diye kapıyı açık bıraktım, ama kapakların ve mürekkebin nerede olduğunu bulana dek gölgelerle pazarlık yapmam zamanımı almaya devam ediyor hâlâ.

Şu dakikaya değin, gördüğüm rüyanın tatlı etkileri, alkolün ve Oregon otu-
nun kafamda yaptığı tıngırtıya hiç girmiyorum bile, çoktan geçti, gerçi hâlâ Thumper'ı düşünmeye devam ediyorum, bugün dükkâna gelmeyeceği gerçeğini yavaş yavaş kabullenmeye başladım. Bu da neşemden eser kalmamasına yol açıyor, der-
ken gelip gelmeyeceğini kesin olarak bilemeyeceğimi fark ediyorum. Nihayetinde daha günün yarısı bitmedi. Hayır, geleceği yok. Eminim. Adım gibi biliyorum bunu. Sorun değil. Yarın dediğin - of, sikerim böyle işi.

Kapakları morla doldurmaya, boyanın yüzeyine, tuhaf renk tonuna yoğunla-
şıyor, kuşak genişliğinin seri titreşimlerini gerçekten görebildiğimi hayal ediyorum. Saçma sapan düşünceler bunlar ve bunu tasdiklercesine, karanlık üze-
rime üzerime geliyor. Aniden ellerime düşen ışıktan bir yırtık derimi kesecek kadar keskin geliyor gözüme. Çok keskin. Hareket edersem beni kesecekmiş gibi. Hareket ediyorum ve tahmin edin ne oluyor? Kanamaya başlıyorum. Yırtık çok
derin değil, ama hayati kısma denk gelmişti ve o kısım masaya ve zemine dökü-
lüyordu şimdi. Kaybettim.

Fazla zamanım yok.

Tabii nefesim kesilecek gibi olmuşsa da, kanadığım falan yok. Hem de ne ke-
silmek. Alnımdan akan, göz kapaklarımı yıkayan, ensemden aşağı süzülen boncuk

boncuk terlerimin varlığını onaylamak için yüzüme dokunmama gerek yok. Eller kadar soğuk. Ölülerin elleri. Korkunç bir şeyler dönüyor burada. Yanlış giden bir şeyler var. Çıkıp gitmeli, diye geçiriyorum aklımdan. Çıkıp gitmek istiyorum. Ama yerimden kıpırdayamıyorum.

Derken bütün bunlar zalim bir girizgâhtan ibaretmişçesine, harbiden olaylar gelişmeye başladı.

Gene şu iğrenç tat geliyor, pas tadı gibi acı, dilimin etrafına dolanıyor. Daha da kötüsü, artık yalnız değilim.

İmkânsız.

İmkânsız değil.

Bu seferki insan ama.

Olmayabilir de.

Acayip uzun parmaklar.

Bir de emme sesi. Diş emme sesi, diş etini yarıp çıkmış dişlerle.

Bunu nereden bildiğimi ben de bilmiyorum.

Ama artık çok geç, gözleri gördüm bile. O gözler. Akı yoktu o gözlerin. Böyle bir şey görmemiştim. Nasıl da ışıldıyor, kızıl kızıl ışıldıyorlardı. Derken bana doğru yaklaştırmaya başlıyor, yavaşça bulunduğu köşeden ortaya çıkmaya başlıyor, tepeden tırnağa kudurmuş etten bir yapı, ama anlıyorum. O gözler kanla dolular.

Gel gör ki, karşımda sadece gölgeler ve raflar var.

Tabii ki yalnızım.

Derken arkamdaki kapı kapanıyor.

Gerisi bölük pörçük hep. Bir çığlık, bir inilti, bir gümbürtü. Her şey eğilip bükülüyor ya da paramparça oluyor. Bütün bunlar çok saçma. Korkunç bir tak tak sesi geliyor. Leş gibi bi' koku var havada. Hiç olmazsa bu koku muamma değil. Kaynağını biliyorum. Ah be, olacak iş mi. Altıma sıçtım. Bir de işedim. İnanılır gibi değil. Pantolonum baştan aşağı sidik oldu, bacaklarımın arkasından aşağı dışkı akıyor, yanında kapana kısıldım, ondan kaçıp saklanmam lazım ama hâlâ kımıldayamıyorum. Hatta ben kaçmaya çalıştıkça, nefes alışlarım daha da azalıyor. Ben direnmeye çalıştıkça, dikkatim daha da dağılıyor. Bir şeyler beni bırakıp gidiyor. Bana ait parçalar.

Her şey paramparça oluyor.

Dinlenen fakat hatırlanmayan hikâyeler.

Mektuplar da.

Kafamın içi sözcüklerle doluyor. Topçu mermileri gibi parça parça.

Şarapneller, heceler misali, etrafta uçuşuyor. Korkunç heceler. Keskin. Manyak. Öldürücü bir süratle hareket ediyorlar. Çok çok feci, hatta telafisi imkânsız biçimde her şeyi yırtıp geçiriyorlar.

Non.

Sum.

Kual.

İs.

Er.

Am?

Saçmalık – evet.

Anlamsız – korkarım hayır.

Bir yüz şeklinin şeklinin şekli gözlerimin önünde par(ampar)çalanıyor. Hangi taarruza geçmiş vals tonu ki bu feryat eden. Bir şahin gibi. Yeni bir Maldon ya da Maldon falan değil, karlı günlerde, ya da karlı falan değil, bütün akla yatkın farkındalıkların sınırının çok ötesinde. Gerçekten korkmak böyle bir şey işte. Gerçi değil de bir yandan. Bunların hiçbiri korkunun gerçekliğinin yanına bile yaklaşılamaz, bütün bu kargaşanın ortasında, kalp atışı ya da kötücül bir patlama sesini andırırcasına, çaresiz & ölüyor, yumrukluyor, uzun zaman önce zaten kırılıp dökülmüş olan içersini kırıp dökmek niyetiyle iç kulağımın ince, hatta kâğıt kadar ince duvarına vurmuyor hiç.

Ölmüş olmam lazımdı.

Niye hâlâ buradayım?

Ve bu sorunun ortaya çıkmasıyla –kısa ve öz, sıralı, layıkıyla vurgulanmış– kapakların ve siyah ve mor mürekkeple dolu şişelerin bulunduğu tepsiye tutunduğumu görüyorum. Üstelik kapı eşiğinden olabildiğince hızlı adımlarla geçiveriyorum. Her ne kadar ben açmamış olsam da, kapı açılmış. Ayak başparmağımı çarpıyorum. Ayaklarım birbirine dolaşıyor ve merdivenlerden aşağı yuvarlanıyorum, tepsi havalanıyor, kapaklar, mürekkep, bütün hepsi tepemde uçuyor, o sırada, boşta kalmış ellerimi başımı korumak için uzatıyorum. Ensemde bir şey tıslıyor ve kesik açıyor. Bir önemi yok. Yuvarlanıyorum baş aşağı, o sekiz dik basamağı perende atarak geçiyorum, vahşi bir bulanıklık, peyda olan acıyan noktaların yerlerini edilgence tespit etmemi sağlıyor: omuzlar, kalça, dirsekler, hatta bu sırada kötü bir yağmur gibi ne denli çok mürekkebin aşağı döküldüğünün, üzerimi, her yeri boyadıklarının, her tarafımı boya yaptıklarının, hatta ve hatta bana çarpan tepsinin, acıtmamıştı ya neyse, yere saçılan kapakların ve hemen sonra kopan gürültünün, patrona ya da orada her kim varsa ona anlattığının, her şeyi anlattığımın anca hayal meyal farkındaydım – Ne? daha bitmedi ki, bitmedi, henüz değil.

Rüzgâr yüzünden dayak yemişe döndüm. Geri gelmeyecek. Şimdi ölme zamanım, diye aklımdan geçiriyorum. Dediğimde doğruluk payı var, ileride gerçekleşecek, gerçekleşmeye mecbur olan, kaçınılmaz asfiksasyonum malum oldu içime. En azından patronumla çalışanlar bütün o gürültü & patırtıyı duyup arkaya geldiklerinde, onların gördüğü buydu. Göremedikleri şey ise düşüşte, düşüşümde görülen alametti, siyah mürekkebe bulanmış, ellerim artık tamamen boyayla kaplanmış hâldeyken ve zeminin simsiyah ve –bunun olacağını bekliyor muydunuz yoksa daha açık mı konuşmalıyım?– zift karasına döndüğünü görürken; gözlerimi kamaştıran bir an boyunca ellerimin yok olmasını seyrettim, aslına bakarsanız bütün vücudum yok oldu, sağlam bir kaybolma numarasıydı, benliğimin zaten öngörülmüş yok oluşu, tezatsız bir kayboluş, nisyana karışış, derken zar zor nefes alırken tepsinin arkasındaki yansımam takılıyor gözüme, önüme çıkan bir hayalet; kaybolmadığımı kanıtlar gibi, tam kaybolmadığımı. Yüzüm gözüm mora bulanmış, keza kollarım da öyle, tezat yaratmış ve böylece sınırlarımı çizmiş, işaretlemiş beni ve bir anlığına da olsa, onun korumasına girmişim.

Birdenbire nefes almaya başladım ve her nefeste yaşadığım dehşet hızla yok olmaya yüz tuttu.

Patronumsa korkudan altına sıçtı sıçacaktı.

“Tanrı aşkına Johnny,” diyor. “İyi misin? Ne oldu böyle?”

Navidson, kızını yatağa yatırdıktan sonra, Karen'in odalarının girişinde dikildiğini görür.

Karen yarı uykulu hâlde, "Neyin var," diye mırıldanır.

"Git uyu sen. Daisy kâbus görmüş."

Navidson merdivenlerden inmeye koyulur.

"Üzgünüm Navy," der Karen usulca. "Öfkelendiğim için üzgünüm. Seninle bir alakası yok. O şey beni korkutuyor ama. Yatağa gel."

Ve sonradan ayrı video kayıtlarında içlerini dökünce öğreneceğimiz üzere, o gece hıf-talardır ilk kez, tekrar sevişmişlerdir, olayı tasvirleri "nazik" ve "rahatlatıcı"dan "alışıl-dık" ve "çok tatmin edici"ye dek tüm sıfatları içeriyordur. Vücutları, sözcüklerle denen-meye bile tenezzül edilmemiş şeyi onarmıştır ve hiç olmazsa bir süreliğine, birbirlerini tekrar yakın hissediyorlardır.

Ertesi sabah, gönülleri tekrar bir olduğundan, Navidson Karen'a yaptığı ziyaretten bir türlü bahsedemez. Bereket versin ki, kendi evinin içinde az kalsın kayboluyor oluşu ka-ranlığa yönelik iştahını o an için azaltmıştır. Esas soruşturmayı Billy Reston'a devrede-ceğine söz verir: "Sonra da *The New York Times*'ı, Larry King'i, falancayı arayıp buradan taşınacağız. Hepsi bu kadar." Karen bu önerisine öpücüklerle karşılık verir, elini sıkıca tutar, hayatlarına yeniden bir nevi istikrar geliyordu.

Gene de vardıkları anlaşma tatmin edicilikten uzaktır. Karen'ın Hi 8'ine kaydettiği üzere: "Önce benim içeri göz atacağımı Navy'ye söyledim, ama annemi aramadan da edemedim. En kısa sürede buradan gitmek istiyorum."

Görmüyor musun altıma sıçtığımı, diye bağırmayı düşünüyorum. Ama şimdi ba-kıyorum da, altıma falan sıçmamışım aslında. Kumaşı lekeleyen mürekkep hariç pantolonum kupkuruydu.

Başparmağım çok acıyor diye geveliyorum.

Bunu deyince iyi olduğuma ve ondan tekerlekli sandalye talebinde bulunmaya-cağıma kanaat getiriyor.

Sonradan, patron enseme kanlı, uzunlamasına bir çizik bulunduğunu söylü-yor.

Bir yanıt veremiyorum.

Şimdiyse, aslında ne söylemem gerektiğini fark ediyorum –karanlığa has bir tutumla; merdivenlere has bir tutumla –

"Non sum kual is er am."

Yani –

"Ben eski ben değilim."⁷⁸

⁷⁸ Bay Truant'ın söyledikleri ekseriyetle anlaşılmaz gibi dursalar da, bunlar uyaksız yahut an-lamsız sözler değildir. Bay Truant'ı tek başına çözümlemek isteyen okuyucu bu notu görmezden gelebilir. Geçmiş daha iyi kavramanın onlara yararının dokunacağını hissedenler ise devam ede-bilir ve Ekler II-D'deki babasının vefat ilanını ve ayrıca Ekler II-E'deki akıl hastanesinde bulunan annesinin yazdığı mektupları okuyabilirler. — Ed.

Navidson da kendi kaydında bunu kabul eder: “Karen’a yalan söylediğim için kendimi berbat hissediyorum. Ama bana kalırsa, dizimi kırıp oturmamı beklemesi hiç akıllıca değil. Kişiliğimi biliyor. Bence —”

O sırada, çalışma odasının kapısı pat diye açılır ve Daisy üzerinde kırmızı ve altın sarısı bir elbiseyle içeri dalar ve babasının gömleğinden çekmeye başlar.

“Gel oyun oynayalım baba.”

Navidson kızını kucığına alır.

“Olur. Nerede oynamak istersin?”

“Bilmem,” diye kestirip atar. “Korularda.”

“Korularda mı?”

Ama kız daha cevap veremeden, Navidson onu boynundan gıdıklamaya başlar ve Daisy sevinç dolu kahkahalara boğulur.

Keşif A’nın sunduğu yüklü miktardaki materyale rağmen, kimse Daisy’nin babasıyla oynamak istediği oyun hakkında bir yorumda bulunmamıştır, belki de bunun sebebi herkesin, Daisy’nin dediğinin “dışarıda oynayalım” tarzı bir istek ya da sadece çocukça bir neolojizm olduğunu farz etmesidir.

Gelgelelim, “korularda” az da olsa, “koridorda”yı akla getirmektedir.

Hatta öyle yankılanmaktadır.

VI

[Hayvanlar] simgesel kimlikten ve bununla birlikte gelen öz bilinçten yoksundur. İçgüdüleriyle hareket ederlerken, salt reflekssel tepkiler verir; ona göre davranış sergilerler. Eğer duraksamışlarsa, bu yalnızca fiziksel bir duraksama olur; zihinsel açıdan belli bir kimlikleri yoktur, hatta yüzleri bile isimlidir. Zamandan münezzehe bir dünyada yaşıyor, âdeta beyinsizce bir varoluş hâlinde nabızları atıyordur.. Ölüme dair edinilen bilgi yansıtıcı ve kavramsaldır ve hayvanlar bu bilgiden azadedir. Aynı düşünce yoksunluğuyla yaşarlar ve yok olurlar: Birkaç dakika süren korku, birkaç dakika süren acı ve her şey sona erer. Ama hayatımız boyunca rüyalarımıza ve hatta en mutlu günlerimize musallat olan ecel vaktiyle yaşamaya gelince — bu bambaşka bir konudur.

— Ernest Becker

Hayvanların edimsel alanı irsi içgüdülere ait bir fonksiyon olmasına rağmen, insanın harekete geçmek için hangi yönelime ihtiyaç duyduğunu öğrenmesi gerekmektedir.

— Christian Norberg-Schulz

Gri tüylü Sibiryalı kurdu Hillary Navidson Kaydı'nın sonunda gözükür, artık yavru değildir. Birkaç yıl geçmiştir. Gözlerine ölene dek silinmeyecek, tetikte bakışlar yerleşmiştir. Alıştığı insanlara karşı neşeli bir hâl içindeyse de, ne zaman bir yabancı çok yaklaşacak olsa, sürekli gırtlığının derinlerinden gelen bir hırlama duyarlar, uzaklardan duyulan, onları uyaran bir gök gürültüsünü andırıyordur biraz.⁷⁹

Tekir kedi Mallory toptan ortadan kaybolur ve başına ne geldiğine dair hiçbir şey söylenmez. Kayboluşu bir sır olarak kalır.

Ama bir şey kesindir: Ev in iki hayvanın başına gelenlerde çok ufak bir rolü vardır.

Olay 11 Ağustos 1990'da, Will Navidson'ın gizli gizli koridoru keşfe çıkışından bir hafta sonra vuku bulur. Mutfak televizyonundan cumartesi sabahı çizgi filmlerinin sesi

gelmektedir, Chad ve Daisy hapır hupur kahvaltı etmekte ve Karen dışarı çıkmış, bir yandan sigara içmekte, bir yandan da telefonda Audrie McCulloch'la, raf inşasındaki suç ortağıyla konuşmaktadır. O anki muhabbetlerinin konusu Feng Şui'nin hiçbir işe yaramıyor oluşudur. "Bu lanet eve kaç tane seramik kaplumbağa ya da tahta ördek, Japon balığı, Çin ejderhası veya bronz aslan koyarsam koyayım," diye söylenir. "Devamlı bu berbat enerjiyi yayıyor ev. Bir medyum bulmam şart. Ya da üfürükçü. O da olmazsa, işini bilen bir emlakçı." Bu sırada oturma odasında Tom, Navidson'ın stroboskop kullanarak koridorun sabit çekim fotoğraflarını çekmesine yardım ediyordu.

Birdenbire, evden bir yerden, gürültülü bir miyavlama ve havlama duyulur. Hemen sonra Mallory, kuyruğunu kıstırmış Hillary'yle beraber, çığlık çığlığa oturma odasına girer. Bu hâl ve hareketler onlar için âdeta bir rutin hâline gelmiştir. Fakat o anki hâl ve hareketlerinin şöyle istisnai bir yanı vardır ki, o da koştura koştura kanepenin üzerinden atladıktan sonra, hem yavru köpeğin hem de kedinin doğruca koridora dalması ve karanlıkta gözde kaybolmasıdır. Navidson muhtemelen peşlerinden içeri girmek ister, fakat aniden dışarıdan gelen havlama sesini ve ardından da Karen'ın, o gün içeriden çıkmamaları gerekirken hayvanları dışarı saldı diye onu suçlayan sesini duyar.

Navidson'ın duyulur biçimde, "Ne oluyor ya?" diye homurdandığını duyarız.

Hillary ve Mallory'nin arka bahçede oldukları su götürmezdir. Mallory bir ağacın tepesine çıkmıştır, Hillary de bu başarısından dolayı gırtlığını yırtarcasına havlıyordur.

Çok şaşırtıcı bir şey söyleyecek olursak, bu olaya dair çok fazla açıklama getirilememesinin hayret verici bir yanı vardır. Bernard Porch *Navidson Kaydı* üzerine yazdığı dört yüz sayfalık tezinde yalnızca bir cümlenin üçte birini bu konuya ayırmıştır: " , (evin hayvanların varlığına iyi gözle bakmıyor oluşu tuhaftır)."⁸⁰ Mary Widmunt bizi kısa ve net bir soruyla baş başa bırakmıştır: "Evcil hayvanların olayı nedir?"⁸¹ Navidson'ın kendisi bile, dört dörtlük bir araştırmacı olmasına rağmen, bu konuya bir daha değinmez.

Değinseydi, neler keşfedeceği meçhuldür.

Sonuçta, Holloway çok geçmeden gelir ve hayvanlarla ev arasındaki tuhaf ilişkinin daha ayrıntılı tahliliyle yaşanabilecek herhangi bir aydınlanma da insan keşfi adına göz ardı edilir.⁸²

Sonnotlar

79 Bkz. Selwyn Hyrkas, "The End of City Life", *Interview*, 25, Ekim 1995, s. 54.

80 Bernard Porch, *All in All*, Harvard Üniversitesi Yayınları, Cambridge 1995, s. 1302.

81 Mary Widmunt, "The Echo of Dark", *Gotta Go*, Louisiana Eyalet Üniversitesi Yayınları, Baton Rouge 1994, s. 59.

82 Zampanò'nun, hayvanların o koridorlarda dolaşma ehliyetleri olmadığına dair bir yorumda bulunmaması da ayrıca tuhaf. Bana kalırsa, bu keşfin hayli önemli bir yanı var. Maalesef Zampanò bu konuya bir daha dönmüyor ve her ne kadar size kendi yorumumu aktarmak istesem de, şu an kafam biraz güzel ve körkütük sarhoşum, ne diye tek kişilik, mütevazı bir içkili uyuşturuculu âlem yaptığımın yanıtını arıyorum.

Her şeyden önce şunu söyleyeyim, Thumper bugün dükkâna geldi.

Merdivenlerden düştüğümünden beri dükkânda işler değişti. Patronum âdeta parmak uçlarına basa basa peşimden geliyor mesela, sessiz ve uzaktan takılıyor, bu tavırları muhtemelen eski keş günlerine benziyordur. Arkadaşları bile mesafelerini koruyorlar, herkes genellikle eskizlerim ve lehimimle baş başa bırakıyor beni, gerçi bugünlerde acayip az eskiz çizer oldum, bu yazı çizi işleri yüzünden hep. Neyse işte, Thumper şaka maka birkaç kez buraya uğradı, ama akıl sır ermez utangaçlığım directti de directti, arada bir kurduğum mantıklı cümle sayısını artırmamı yasakladı. Fakat son zamanlarda çılgınca bir fikre kapıldım: Riski göze alıp Thumper'a onun hakkında yazdığım amatör işi metni -şey işte, kuzey sahilleri ve ağustos güneşinin, çam-ağaçlarının-kokusunun geçtiği yeri, hatta Lucy'li kısmı- göstermeye karar verdim. Yazıyı bir zarfın içine koydum ve kız dükkâna uğrayıncaya dek hep yanımda taşıdım, derken tek kelime etmeden mektubu ona verdim.

Ne umduğumu bilmiyorum ama, hemen mektubu açıp okudu ve sonra güldü ve derken patronum mektubu elinden kaptı ve resmen ürktü -"Aptal mutanta bak hele" tüyleri ürperdi- ve başka da bir şey olmadı. Thumper parmak arası terliklerini ve Adidas eşofman altını bana verdi ve koltuğa uzandı. Aptal gibi hissettim kendimi. Yazdıklarımı ona gösterirsem kızın beni kırkaltılık sanacağı konusunda Lude uyarmıştı beni. Belki de öyleyimdir. Gülünç bir şekilde de olsa, onu duygulandıracağımı düşünmüştüm açıkçası. Ama böyle gülünce resmen ağzıma sıçıldı. Bu tarz uçuk fikirlere hiç kapılmayıp bilindik uydurma hikâyelerimden şaşmamalıydım.

Arkada saklanacağım diye akla karayı seçtim, gerçi depo yüzünden çok arkalara gitmeye de korkuyordum.

Derken Thumper gitmeden önce yanıma geldi ve bana kartvizitini verdi.

"Ararsın," dedi göz kırparak. "Hoş çocuksun."

Bir anda hayatım değişti.

Diye düşündüm.

Lude'a anlattım. Derhâl onu aramamı söyledi.

Bekledim.

Derken tekrar düşündüm, sonra ararım dedim kendime.

Nihayet, gece saat tam üçü yirmi iki gece aradım onu. Çağrı cihazı çıktı. Numaramı tuşladım.

Kadın striptizci sonuçta, dedim kendime. Striptizciler için hayat gece başlar.

Bir saat geçti. İçmeye başlamıştım. Hâlâ içiyorum. Daha aramadı. Aramayacak.

Ölü gibiyim. Hillary ve Mallory, birden onlara imrenir oldum. Navidson da imrenmiş miydi acaba? Zampanò'nun onlara imrendiğine kalıbımı basarım. Çıkıp uzaklara gitmem lazım. Zampanò hayvanları severdi. Çok uzaklara. O ot kaplı avluda konuştuğu onca kediye düşününce. Sabahları. Akşamları. O kir toz içindeki yerin altından öyle çok gölge sızıyor ki dışarı, geçen yıllar misali, adamın yılları, benim geçen yıllarıma da benziyor olabilirler mi? gerçi öyle çok yıl olmadı daha, onunki kadar değil, hem de yıllarcası, ha bire ayaklarına sürtünüyorlar ve şimdilerde bunu açık ve net görebiliyorum, olumlayan sabit bildirimler! hımm, ne kadar da şaşırtıcı, hâlâ yerlerindeler, bağlantıları kesik olsa da hayati önemdeler, hatıraların sırf şöyle bir gözükererek, gölgelerin altından koşa koşa çıkarak hayatlarını ortaya serişi yok mu, patiler!-patırtı-patiler-patiler!, derken durup bacaklarımıza sürtünüyorlar, cızzt! yaşlılık kıvılcım saçıyor dur belki de, ama aa işte hâlâ orada ve kendi kendime diyorum ki, bir kayıp yıl daha şarkılarda çözülüp gidiyor -ama iyisi mi kendimi daha da kaybetmeyeyim, sonuçta onlar sadece kedi, dört ayaklı fare-yiyen toz-kovalayan gölgeler, Felis catus, onlara var olduklarını ya da geçmişlerini, hatta yarınlarını hatırlatacak pek bir şeyleri yok, özellikle de şimdi onları oyuna çağırırken, kovalamacaları ve korkuları, kovalayacakları parlak bir ışıltı (güneş ki bir yıldızdır hiçliğin sırtında), kaçmak için atılan karanlık bir pençe darbesi (daima bir yırtıcı hayvan vardır...) saklı şeylerle, çubuk ve konilerden müteşekkil o muhteşem kara yelkenlere yansıyan görünür kanatların kıpır kıpır etkileşimleri, ince ve parçalı, ışığın taahhüdü, şimdiye ait bir gemi, karanlıkta yankılanıyor ve Diğer, kopan her çimen yaprağının ya da düşmüş bir dalın çıkardığı çatırtı-çıtırtı-kıtırtı-katakulliyile ahenk içinde, gölgelerin saldırısına uğramış ve umudun flu rengi bir devinim ve mana rapsodisine karışmakta, gerçi bir an sürüyor bu, göz bebeği büyüyor, hâlâ büyüyor ve kararıyor, her şeyi algılıyor, ve dahasını da, ama hâlâ birazına bakmakla yetiniyordur, derken bu görüp algılama çılgınlığı sırasında, bizim toz-pençeleyen şahinden-korkan gölge geçici bir deliliğe kapılıyor, zıplıyor, sıçırıyor, içine cin kaçmışçasına (kaçmıştı) üzerine atlıyor; tıpkı bu tarz bir fiziksel tepkiyle görülen dünyaya yaklaşılabilecekmiş gibi, yaklaşıyor da, gerçi bunu denemesine engel olacak hiçbir şey yok neredeyse -açıkçası, nihayetinde hepsi kediydi, ama eskisi gibi kendilerince zikzak çizen, oradan oraya giden, konuşmalık kedilerdi, Kilkennyli kediler misali, nasıl ki bir anda ortaya çıkıyorlarsa öyle de kayboluveriyorlar, gerisingeri hiçliğe karışıyorlardı, asla görme olanağı bulamayacağımız ama günün birinde hayal edebileceğimiz, kimi müthiş anlatılardan alıntı hikâyeler (mülayim akşamların kurşuniliğinde ihtiyacımız olandan çok daha fazlasını bize

gösterecektir; "yeter," diye bağıracakız, "yeter!" midelerimiz, kalplerimiz, yaşlarımız tıka basa dolmuştur; tıka basalık ve daha büyük tıka basalık ve hatta çok daha büyük tıka basalık; sonra nasıl gülecek ve hayallerin bizi çoktan terk ettiğini unutacağız ki) arasına kaçacaktır şehrin göbeğindeki arpaların, çimenlerin, rezenelerin ve buğdayların ya da kuru samanının, altuni samanının, öyle ki -Amanın! Amanın! Amanın-amanın! Samanın günü geçti, güle güle, kaldı çok çok geride. Ya hangi köpekleri soruyorsun? Eh, şu Pekinez dışında köpek falan yok ama bu da ayrı bir hikâye, anlatmayacağım, anlatamayacağım bir hikâye. Fazla kasvetli, hazmı zor ve çok merak edilmeyen bir hikâye ve şu anda meraklı (yersizce) bir hâletiruhiye içinde olduğumu, kediler üstüne rastgele ve tuhaf tuhaf konuştuğumu (karaladığımı?), bu Merak Okulu'ndaki kurallarla, işin oyun yanıyla, muziplik ve amaçsızlıkla eğlendiğimi fark etmediyseniz, -Nereye Taşındım Böyle? Neler Mırıldandım? Kiminle Tanıştım?- şimdi Zampanò'nun seksen yahut daha fazla sayıdaki tozlu kedilerini düşündükçe ya da daha doğrusu onları alınganlığımın konusu yaptıkça (belli/alakalı bir sebebi yok), ki dolaylı olarak olumsuz manaya geliyordur herhâlde, kediye köpeği köşe bucak kaçırarak kadar yağmur yağıyor olamazdı, tozdan dolayı işte, öyle çok toz vardı ki, yerde yani, otların üstünde, havada, yani dolayısıyla/ nitekim/ eyzan (...): ne köpekler var ne de şu Pekinez, yalnızca avlu var ortada, Zampanò'nun avlusu, kafayı yemiş, kayıp bir günün akşam sularında, geçen yıllarla ve pençelerle ve güneşle iyice vahşileşmiş, başka bir gün Zampanò başka bir yerde, güneşten uzakta, bu güneşten, bulunsa bile, kötü süpürülmüş zemine yüzüstü kapaklanmış hâlde, ölüm sebebine dair hiçbir şey olmaksızın, "travma yok, yaşlılıktan gitmiş" diyecekti sağlık ekibi, gerçi uzandığı yerin yanında buldukları şeyi hiçbirisi, dördü de açıklayamayacaktı -kimse açıklayamazdı zaten-, on altı on yedi santim uzunluğunda, bir buçuk santim derinliğindeydi, ahşabı parçalamıştı, korkunç ber-batt bir şeyin eseri idi, çelikle ya da pençelerle atılmış bir el yazısı imza, Noel Baba'nın işi olamazdı ama, Zampanò Noel'den sonra ölmüştü sonuçta, ama işkembeden atmıyordum, sandığın kenarındaki esrarengiz izleri gördüm çünkü, dokundum onlara, hatta parmak uçlarıma bir iki kıymık battı, o kıymıkların umulmadık hüznelerini ve matemlerini de, sonra tabii çengelli iğneyle çıkarttım hepsini, yalanım varsa ne olayım ki derimin altında küflenmeye devam ediyorlar hâlâ, garip bir açıdan da olsa bana onu hatırlatıyorlar, hâlâ taşıdığım öbür kıymıklar gibi aynı, ama bunlar çok çok daha derindeler, vücuttan hiç atılmamışlar, tam aksine vücutla bir olmuşlardı, şimdiye dek çoktan gömülmüşler, kireç tutmuşlar ve kemiklerime kaynamışlardır, Ölüm'ü Arkamda Bıraktığım ya da bıraktığımı sandığım -tripteyim- havanın aralık ayı kurşuniliğindeki bulutlarla kaplı olduğu, isimler hatırladığım, -trip-ten çıktım- çok daha soğuk günleri hatırlatıyor bana, Ohio'nun sulu karında ve sağanağında sıırılsıklam olmuşum, gerçek babam olmamasına rağmen beni evladı olarak gördüğü için bana canavar diyen, at derisinden daha sert bir sakala ve bir dikenden daha katı ellere sahip bir adamın sözünden çıkmıyordum, bu arada bu da anlatmaktan kaçındığım bambaşka bir hikâye ve bambaşka bir yer, aynı şekilde Zampanò'nun ilk okuyucularından biri de anlatmaktan kaçınmaya çalıştığı bir hikâyeye rast gelmişti, gerçi sonradan anlatmıştı bana ya da bir kısmını anlatmıştı diyelim, akşam karanlığında yaşlı adamın dairesinden ayrıldığı zamanı, anneler & kızlarına ve kuşlar &

arılara ve babalar & oğullarına ve kediler & köpeklere ek olarak, huzur, ölüm ve efsane üzerine saatler süren bir konuşmaya katlanmak durumunda kalmış ve bütün bunlar onun canını sıkmış, üzmüş, kafasını allak bullak etmiş ve dolayısıyla aklına gelmek üzere olan bir anıya karşı onu tamamen hazırlıksız hâle getirmişti, bir anda Santa Cruz'da geçen çocukluğundan şimdiye dönmüştü, tanıdık bir çevrede ve arabasına doğru yaptığı uzun yürüyüşün iç rahatlatan rutini dâhilinde kendini tekrar toparlamaya çalışsa da, – yağmur yağıyordu orada; hatta bardaktan boşanırcasına; Frankin & Whitley'de yağdığı yoktu ama, kavruk akşam karanlığında kayarak ilerleyen bir gölgenin olağan dışı ağırlığını fark etmişti birden, gölge falan değildi aslında, sonradan bu anlattığını Kuzey California gecelerinden birinde, bir virajdan izinsiz geçen kocaman bir yaratığın görüntüsü şeklinde değiştirecektir, Zampanò'nun merdiveninin en alt sarmalında saklanan gölge misali, hareket de etmişti, hem de ona doğru ve telaşa kapılıp bir mahalle barının sunduğu huzurun kollarına koşmuş –ya da aynı gece Zampanò'nun apartmanının kapısından girmişti koşa koşa– zifirî karanlıktan kaçmıştı, derken kim bilir kaç saat ve kaç içki sonra nihayet uykuya dalmıştı, ertesi günkü akşamdan kalmalığı onu –iyi ki de, demişti– bir sıra deniz dumanıyla beyaza çalan bir şeyle, mavi renkli korkutucu ışıltıdan mütevelli kısıp kısıp bir anıyla baş başa bırakmıştı ya, zaten bana dediğine göre, eğer daha olayın yarısını bile anlatmadığının farkındaysa –ki paylaşmazdı o zaman– bu anlattıkları normalde milletle paylaştığından daha fazlasına denk geliyormuş.

İşte şimdi, dillendirilmeyen olayların gölgesinde, Zampanò'nun avlusunun karanlığa bürünüşünü seyrediyorum.

Merak uyandıran hiçbir şey kalmadı.

Düşen ışığı dikkatle incelemeye uğraşıyorum. Odamdan. Zihnimin küresinde. Hayal gücümün ay akıntısında. Otları, pencereleri, bütün bankları.

Ama yaşlı adam ortalıklarda yok, kediler de gitmiş.

Onların yerini başka bir şey almış. Göremediğim bir şey. Bekliyor.

Korkuyorum.

O şeyin karnı aç. Ölümsüz.

İşin kötüsü, merak nedir bilmiyor.

VII

Gelgelelim bütün bunlar —taa uzaklara uzanan saç teli gibi bu ipincecik, bu gizemli yol; güneşsiz gökyüzü; bu amansız soğuk ve bu garip, bu yabancı tekinsizlik— adamı hiç etkilemiyordu. Üstelik bütün bunlar hani öyle yıllardır alışık olduğu şeyler de değildi. Tam tersine buralara yeni gelmişti henüz, yabancıydı, bir chechaquo idi, daha ilk kışındı. Bu ilgisizliğinin asıl nedeni imgeleminin güçsüzlüğüydü.

— Jack London
“Ateş Yakmak”

Holloway Roberts elinde bir tüfekle gelir. Hatta onu gördüğümüz ilk çekimde, elinde tuttuğu Weatherby 300 magnum mermili tüfekle kamyondan iniyordur.

Holloway yanında silah olsa da olmasa da, insanın gözünü korkutan bir adamdır. Cüseli, güçlü kuvvetli, gür sakallı ve kırış kırış alınlı biridir. Tatminsizlik onu motive ediyordur ve kırk sekizindeyken bile, yarı yaşındaki adamlardan daha çok sınırlarını zorlar. Dolayısıyla, Navidson’ın ön bahçesine girip de, kollarını kavuşturmuş, dikkatli gözlerle evi inceler, botlarının başında arılar uçuşurken, bir misafirden ziyade kayıgıyla yeni sahil-lere yanaşan, savaş hazırlığı içindeki bir İspanyol istilacıyı hatırlatmaktadır.

Menomonie, Wisconsin’de doğan Holloway Roberts profesyonel avcılık ve kâşiflik kariyerine sahiptir. Gezi yazarı Garcia Pineda’nın hakkında söylediklerine bakarsak: “Kendine güveni tam, liderlik yeteneği had safhada ve cesareti üç kilo billura denk. Geçmişte gücü kuvveti ve motivasyonu bazılarının zoruna gitmiş olsa da, insanın onun yanındayken —özellikle de hayati tehlike arz eden durumlarda— hissettiği emniyet duygusunun, adamın sinir bozucu yanlarını hoş görmenize değdiğini çoğu kabul eder.”⁸³

Navidson Reston’a, Karen’in koridoru keşfe falan çıkmamasını açık açık söylediğinde —ve muhtemelen Navidson Keşif A sırasında yaptığı keşifleri de ona anlatmıştır— Reston’ın ilk aradığı kişi Holloway olmuştur.

Reston Holloway’le dört yıl önce Northwestern Üniversitesi’nde düzenlenen kutup teçhizat tasarımları sempozyumunda tanışmıştır. Holloway kâşifleri temsilen davet edilen konuşmacılardan biridir. Mevcut ekipmanların doğurduğu güçlükleri bir bir söylemekle kalmamış, bu güçlükleri ortadan kaldırmak adına yapılması gerekenlere de değinmiştir.

⁸³ Aramis Garcia Pineda, “More Than Meets The Eye”, *Field and Stream*, 100, Ocak 1996, s. 39-47.

Hayli monoton bir konuşma olmasına rağmen, konuşmanın kısa ve öz oluşu sempozyumdaki birçok insanı, özellikle de adama içki ısmarlayan Reston'ı etkilemiştir. Çok geçmeden aralarında bir arkadaşlık bağı oluşmuştur.⁸⁴ Reston çok sonraları **Reston'la Röportaj**'da, "Her zaman çok güvenilir bir adam olduğunu düşünmüşümdür," diyecektir. "Öz geçmişine baksanız yeter. Kırk yıl düşünsem böyle bir işe kalkışacağı aklıma gelmezdi."⁸⁵

Meğerse Holloway, Reston'ın ona gönderdiği "Beş Buçuk Dakikalık Koridor" kasetini izler izlemez, bir inceleme yürütmek için yanıp tutuşmaya başlamıştır. Bir hafta sonra yanında iki çalışanıyla beraber eve gelmiştir: Jed Leeder ve Kirby "Wax" Hook.

Navidson Kaydı'nda öğrendiğimiz üzere, Jed Leeder Seattle'da ikamet ediyor olmasına rağmen, aslen Vineland, New Jerseylidir. Kıtalararası bir iş yüzünden yolu ta Washington'a düştüğü sırada, kamyon şoförlüğünü ciddi manada benimsemeye başlamıştır. Oradayken, muhteşem dış mekânların derginin tekinin uydurduğu bir efsaneden ibaret olmadığını keşfetmiştir. Cascade Dağları'nı ilk gördüğünde yirmi yedi yaşındadır. Tek bir bakış ona yetmiştir. İlk görüşte aşk. Derhâl işi bırakmış ve kamp malzemeleri satmaya başlamıştır. Geçen altı yılın ardından, Vineland'la arasında hâlâ kilometreler vardır ve bizlerin de gördüğü üzere, Pasifik kuzeybatısına ve dış mekânlara olan aşkı gittikçe daha da kabarmıştır.

Jed neredeyse çitkırıldımlığa varan, sözlük tanımına uygun bir utangaçlıkla, esrarengiz bir yön bulma yeteneğine ve olağanüstü bir dayanma gücüne sahiptir. Holloway bile Jed'in çantasız tırmanışta muhtemelen onu geride bırakacağını kabul etmektedir. Jed doğa yürüyüşüne çıkmadığı zamanlarda, kahvesini yudumlamayı, gelgitin yön değiştirmesini seyretmeyi ve nişanlısıyla Lyle Lovett dinlemeyi seviyordu. "Kendisi Teksaslı," der çok usulca. "Orada evleneceğiz gibi duruyor."⁸⁶

Wax Hook ise onun tam zıttıdır. Yirmi altı yaşındadır, Holloway ekibinin en genç üyesidir. Aspen, Colorado doğumlu olduğundan, çocukluğu dağ yüzlerinde ve mağara bacalarında geçmiştir. Daha yürümeye başlamadan dağcı kazığını nereye çakacağını ve daha konuşmaya başlamadan kullanıma hazır hâlde a'dan z'ye her çeşit düğümü öğrenmiştir. Dağcılık dehası diye bir sıfat varsa, Wax o sıfatı haizdir. Liseyi bıraktığı günden beri, çoğu dağcının bir hayat boyu tırmanmayı başarabildiğinden daha çok zirveye tırmanmıştır. Bir klipte, vakti geldiğinde Everest'in kuzey yüzüne tek başına tırmanmayı planladığını bize

⁸⁴ Leezel Brant, "Billy Reston's Friends For Life", *Backpacker*, 23, Şubat 1995, s. 7.

⁸⁵ Reston'la Röportaj'ın tam dökümü için Sergi Dört'e bakınız

 Gabriel Reller *Beyond The Grasp of Commercial Media* (Ohio Üniversitesi Yayınları, Athens, Ohio 1995) adlı kitabında "Beş Buçuk Dakikalık Koridor" adlı kısa filmin gün yüzüne şöyle çıktığını ileri sürmektedir: "Holloway muhtemelen kaseti çoğalttı, sonra onu birkaç arkadaşına verdi, onlar da başkalarına verdi. Nihayetinde kaset akademik zümreye kadar ulaştı." (s. 252).

⁸⁶ Ayrıca bkz. Susan Right, "Leeder of the Pack", *Outdoor Life*, 195, Haziran 1995, s. 28.

söyler: “Şu da aklınızda bulunsun, bunu yapacağımı düşünen insan sayısı öyle az buz değil.”

Wax yirmi üç yaşına girdiğinde, Holloway onu rehber olarak işe almıştır. Sonraki üç yıl boyunca, Wax Holloway’le Jed’in, grupları McKinley Dağı’na çıkarmalarına, Georgia’daki Ellison Mağarası’na indirmelerine ya da Nepal’deki sirk buzullarının birinden geçirmelerine yardım etmiştir. Maaşı çok ahım şahım değil, ama edindiği deneyim dünyalara bedeldir.

Wax kimi zaman çığırından çıkabilmektedir. İçmeyi, sevişmeyi, en çok da ne kadar içtiğiyle, kaç kişiyle yattığıyla böbürlenmeyi seviyordur. Ama asla dağcılıkla böbürlenmez. İçki ve kadınların ondaki yeri ayrıdır, yalnız “kayalık bir dağ yüzü daima sizden evladır ve sağ salim aşağı inmeyi başarmışsanız, iyi bir yolculuk yaptığınız için minnettar olursunuz.”⁸⁷

Wax sonradan, koridora yapacağı son baskının hemen öncesinde, “Açıkçası, burası şu âna kadarki en garip yer,” der Navidson’a. “Holloway evin tekini keşfe çıkmak ister misin diye sorduğunda kafayı kırdığını sanmıştım. Ama Holloway’in yaptığı her şey bana ilgi çekici gelir, o yüzden teklifini kabul ettim tabii ve tabii ki burası *harbiden* de en garip yer.”

Holloway ve ekibinin Ash Tree Lane’e geldiği gün, Navidson’la Tom onları kapıda karşılar. Karen üstünkörü selam verir ve çocukları okuldan almak üzere yanlarından ayrılır. Reston gerekli açıklamaları yaptıktan sonra herkes oturma odasında toplanır, Navidson koridorla ilgili ne biliyorsa hepsini anlatmaya başlar.

İlk ziyaretine dayanarak çizdiği bir harita gösterir. Ortaya çıkanlara rağmen, bu bilgilerin hiçbiri Tom’u şaşırtmaz. Navidson herkesi, bu yerin muazzam boyutlarından doğan tehlikeleri ve ayrıca keşfin her ânını ayrıntılarıyla kayıt altına alma gerekliliğini hepsinin anlamasını sağlamak için elinden geleni yaparken, Tom da kardeşinin çizdiği krokinin fotokopilerini dağıtır.

Wax kahkaha atmamak için kendini zor tutarken, Jed de gülmemek için kendini zor tutar. Holloway Reston’a bakış atıp durur. İzlediği kasete rağmen, Holloway Navidson’ın beyin zarındaki bir iki tahtasının gevşeyip sallandığına kani olmuştur. Ama dört kilit dili nihayet çevrilip de koridor gözler önüne serildiğinde, dondurucu karanlık ânında bütün o gülümseme ve bakışları yüzlerden siler.

Newt Kuellster o yerin ilk görüntüsünün Holloway’de onulmaz bir değişim yarattığından kuşkulanmaktadır: “Yüzünün rengi uçar, paniğe benzer bir şey bünyesine yayılır. Birdenbire kendisine tepside sunulan bu şansın ve yine aynı şansın onu ne kadar meşhur ve zengin yapabileceğinin ayırdına varır ve bu şansa talip olur. Hepsine, hem de hemen talip olur, bedeli ne olursa olsun.”⁸⁸ Holloway’in tepkisine bakınca, koridora gözlerini

⁸⁷ Bentley Harper, “Hook, Line and Sinker”, *Sierra* 81, Temmuz/Ağustos 1996, s. 42.

⁸⁸ Newt Kuellster’in *The Holloway Question*’ındaki (Metalambino Co., San Francisco 1996, s. 532) “The Five and a Half Minute Holloway”’iyle; Tiffany Balter’in *People*’da (43, 15 Mayıs 1995, s. 89) çıkan “Gone Away”’ine bakınız.

dikmiş bakarken takındığı ciddiyeti inkâr etmek mümkün değildir. En son, “Ne kadar uzağa uzanıyor?” diye sorar.

Navidson ağzında yarım bir gülüşle, “Birazdan öğreneceksiniz,” diyerek adamı tartar. “Yer değişimlerine dikkat edin ama.”

Kapı girişinde ilk defa el sıkışmalarından beri, Navidson’la Holloway’in birbirlerinden hazzetmediğini açık açık görürüz. İgneleyici herhangi bir şey söylemeseler bile, yan yana gelmeye bile dayanamadıkları bellidir. Navidson’ın takdire şayan kariyeri muhtemelen Holloway’in canını sıkmaktadır. Navidson ise, hiç şüphesiz ki, kendi evini keşfetsin diye başka bir adamdan yardım almak zorunda kaldığı için içten içe öfkeli. Holloway’in, devraldığı bu işi kolaylaştırdığı da söylenemez. Ukaladır ve Navidson’ın geçtiği kısa özeti müteakiben, hiç vakit kaybetmeksizin kararları kendisi almaya başlar.

Eskiden olsa, Navidson büyük olasılıkla Karen’in lafını falan dinlemez ve tek başına o koridorlara girerdi — başlarını tehlikesine dercesine. Gelgelelim, hâlihazırda söylediği üzere, Virginia’ya taşınmalarının sebebi dağılan ilişkilerini onarmaktır. Navidson tehlike düşkünlüğünü dizginleyip aile hayatına sahici bir şans verecek olursa, Karen da güvensizlik duygusunu dindirsinler diye başka adamlara yönelmekten kaçınacaktır. Sonuçta, Karen’in sonradan ima ettiği üzere, bu evin görevi birbirlerine yaklaşmalarını sağlamaktır.⁸⁹ Nitekim koridorun ortaya çıkışı bu gayriresmî sözleri sınamış olur. Tam da Karen eski hâl ve tavırlarının tekrar su yüzüne çıktığını fark ederken, Navidson da ailesini bırakıp oraya girmeye sürekli can atar hâle gelir.

O akşamüstü daha geç saatlerde, Holloway elini Karen’in sırtına koyar ve kameranin duyamadığı bir şey diyerek onu güldürür. Navidson derhâl Holloway’e omuz atıp onu kenara iterken, şurası kesin ki, çokça küçümsenen gücünü gözler önüne serer. Fakat Navidson bakışlarını yalnızca Karen’a çevirir. Karen bu duruma gülüp geçer, ama ortaya çıkan gergin hava Leslie Buckman ve Dale Corrdigan’ın ithamlarını akla getirir.⁹⁰

⁸⁹ XIII. Bölüm’e bakınız.

⁹⁰ Karen’in sadakatsizliklerine değinen 19 ve 20 numaralı dipnotlara atıfta bulunmaktadır. Bu noktada, çıktığı onca seyahatin Navidson’ı net biçimde uçkur düşkünlü bir hâline getirmediğini belirtmek gerekebilir. Yakışıklılık, zekâ ve şöhret, bir insanda zina dolu bir hayat tarzına kapı açacak şekilde toplanmazlar. Iona Panofsky *Fortune*’da (111, 18 Mart 1985, s. 20) çıkan “Saints, Sinners, and Photojournalists” adlı yazısında Navidson’ın dehasını “keşifleri andıran varoluşu”na bağlar. Gelgelelim, Avustralya yerlisi Ryan Murray’nin *Wilder Ways* (Outback Works, Sydney 1996) kitabına göre, Navidson’ın keşiflere has alışkanlıkları, “çözümlememiş oedipal anksiyeteye, bastırılmış homoseksüelliğe ve dengesiz bir kişilik algısına dair kesin bir işaret. Evinden uzaklarda geçirdiği vaktin, hayli egzotik ve baştan çıkartıcı kadınların yaptığı türden (hatta saymakla bitmeyen kadın asistanların yaptıkları buna dâhil değil) teklifler yüzünden ikiye katlandığını göz önüne alınca, Navidson’ın inkârı mide bulandırıcı bir karakter yoksunluğuna kanıt teşkil etmektedir. Şundan hiç şüpheniz olmasın ki, buralarda onun gibi tipler sırtarak bara girer ve şapka diye bar taburesini kapıp bardan giderler.” Navidson’ın gittiği bütün Avustralya barlarında keyfince içtiğini ve bir keresinde iki tane sarhoşun saldırısına uğrayınca, söylendiğine göre, garsonların gösterdikleri ilgiden dolayı öfkeden küplere bindiğini, iki ayaşın yara bere ve kanlar içinde bardan ayrıldıklarını düşününce, bu açıklama tuhaf kaçmaktadır (*The Wall Street Journal*, 29 Mart 1985, s. 31, 3. sütun).

Gene de Navidson'ın müdahalesinden sonra bile, Holloway gözlerini Karen'dan almakta zorlanıyordur. Karen'ın flört etmesi ise duruma tuz biber ekmektedir. Zeki, oldukça çekicidir ve tıpkı Navidson gibi, her zaman tehlikeden hoşlanmış, her zaman ilgiden beslenmiştir.

Karen adamlara bira getirir ve birlikte dışarı çıkıp sigaralarından yakarlar. Ne konuşuklarının pek bir önemi yoktur, Karen'ın gözleri her daim ışıldıyordu, yüzünde şu meşhur gülümsemesinden vardır ve çok geçmeden, hepsi ona tutulacaktır.

Navidson Hi 8'inc içini döker, “Şu orospu çocuğunun [Holloway'in] septumunu yamultmayı nasıl da istiyorum, bir bilseniz.” Sonra da bir miktar esrarengizce, şöyle mırıldanır: “Bu yüzden, Karen'ı başımızdan savmam lazım.” Gene de, bu görüşleri ve Holloway'e attığı sert dirsek dışında, Navidson açık açık, herhangi bir kıskançlık ya da öfke emaresi göstermekten kaçınır.

Maalesef bu hislerin manasını da açık açık düşünmekten kaçınmaktadır. Hi 8'le çektiği, Holloway'le karşılaşmasını takiben eklenmiş bir günlük kaydında, bu manayı kavramaya yaklaşır gibi olur. Görüntüde, Navidson “çürümüş ayaklarım” dediği uzvu tedavi etmektedir. Net olarak gördüğümüz üzere, ayakların üstü şişmiş ve bazı kısımları kil kırmızısına dönmüştür. Dahası, bütün ayak tırnakları korkunç biçimde kırılmış, biçimsizleşmiş ve sarılaşmıştır. Navidson, “Doktorların,” diyerek bizi bilgilendirir, “neticde S-T-R-E-S tanısı koydukları, yirmi yıllık iğrenç bir mantar hastalığının eseri.” Tek başına küvetin kenarına oturmuş, kenara da kan lekeli çoraplarını asmıştır; “yumuşak muhteşem başparmağım” deyip geçtiği parmağının çevresine dikkatle, yağ gibi bir merhem sürer. Navidson'ın her şeyi tüm çıplaklığıyla gözler önüne serdiği şu anlardan birini izliyoruz ve özellikle de bu sahnenin sekansa nasıl yerleştirildiğini hesaba katınca, Karen'ın Holloway'le flört etmesinin, adamın içinde kopardığı fırtınayı beden dili yoluyla göstermektedir.

Bütün bunlar, Holloway çok geçmeden zamanının çoğunu ekibine ışsız koridorda önderlik etmeye harcadığında, tamamen anlamını yitirir.

İlk üç keşif, genel uygulanış açısından evin fiziksel boyutlarına yoğunlaşmıştır. Gelin görün ki, Florencia Calzatti *The Fraying of the American Family* (Arcade Publishing, New York 1995) adlı ilgi uyandırıcı kitabında —baskısı yok— bu girişlerin, Navidsonların arasındaki mevcut bağları nasıl kopardığını göstermektedir. Kitap bu tarz izinsiz girişlerde saklı olan karmaşık değişkenlerin enteresan bir incelemesidir. Ne yazık ki Calzatti'nin çalışmasını anlamak o kadar da kolay değildir; çünkü tezini ortaya koyarken, hiçbir okuyucunun kolayca anlayamayacağı, özgün bir dil kullanmaktadır (örneğin, Holloway'e yalnızca “yabancı” demekle yetinir; Jed ve Wax “enstrümanlar” olarak kitapta kendilerine yer bulur ve ev, “hasta” şeklinde şifrelenir). Calzatti'den ilham aldıkları su götürmez olan,

içlerinde şair Elfor O'Halloran'ın da bulunduğu ufak bir yazar zümresi, Holloway'ın gelişile ortaya çıkan dinamikler üzerine kafa yormayı sürdürmüştür.⁹¹

Bu paragraflardaki —başlı başına koca kitaptaki— mevcut detayların ortaya çıkardığı zarif filigranı yakından incelemeksizin de, ne kadar üstünkörü de olsa, üç keşifteki olay akışını takip etmek ve bu olayların Navidsonları nasıl etkilediğini az çok anlatmak her şeye değerdir.

Keşif #1 için, Holloway, Jed ve Wax yanlarında Hi 8'ler, tüylü parkalar, şapkalar, Gore-Tex marka eldivenler, güçlü halojen lambalar, fazladan bataryalar ve Navidson, Tom ve Reston'la temasta kalabilmek adına bir tane telsizle koridora girerler. Navidson misininin bir ucunu koridor kapısına bağladıktan sonra makarayı Holloway'e verir.

“En az üç kilometrelik misina var burada,” der. “Sakın bırakayım deme.”

Karen, Navidson'ın bu dediğini duyunca hiçbir şey söylemez, fakat arka bahçeye geçip sigara içmek üzere birdenbire ayaklanır. Holloway ve ekibinin uzun koridorda ortadan kayboluşlarını seyretmek bilhassa ürkütücüdür, bu sırada Karen dışarıda, eylül güneşi altında volta atmaktadır, her ne sebepten bilinmez ama, defalarca arşınladığı alanın farkında bile değildir.⁹²

Bir saat sonra, Holloway, Jed ve Wax dönerler. Hi 8 kasetlerini oturma odasında oynattıklarında, biz de onlarla beraber, bir dizi sola dönüşün en son onları, sonu yokmuş gibi duran ve gene solda, Navidson'ın az kalsın kaybolduğu devasa alana açılan bir girişin bulunduğu bir koridora ulaştırmasını seyrederiz. Gerçi Holloway'ın bu seyahati kameraya alırken gösterdiği maharet Navidson'ın Keşif A'sında göze çarpan uzmanlığın yanında devede kulaktır, üçlümüzü karanlığı araştırırken seyretmek yine de nefes kesicidir.

Çabucak keşfettikleri üzere, tepelerindeki boşluk bitimsiz değildir. Navidson'ınkine kıyasla çok daha güçlü olan el fenerleri, en aşağı altmış metre yukarıdaki tavanı aydınlatır. Kısa süre sonra, en aşağı dört yüz elli metre uzakta, tam karşılarında bir duvar daha keşfederler. Gelgelelim, hiçbirinin hazırlık olmadığı bir şey vardır ki, o da, çok daha büyük bir boşluğa açılan, çok daha büyük bir girişin onları beklediğidir.

İki şey ilerlemelerinin önünde engeldir. Birincisi — Holloway'ın misinası biter. İkincisi — Navidson'ın onları uyardığı şu hırıltıyı duyduğu sıra, üstünkörü de olsa makarayı yere koymayı aklından geçirir. Holloway, ses yüzünden azıcık tedirgin olsa da, sıradaki hamlesini iyice düşünmek için geri dönmeye karar verir. Navidson'ın önceden söylediği gibi, yer değiştiren duvarları çok geçmeden kendi gözleriyle görürler (ama Navidson'ın şahit olduğu denli şiddetli bir değişim olmaz). Bereket versin ki, bu değişim misinayı ko-parmaz ve üç adam göreceli bir rahatlıkla, gerisingeri oturma odasına döner.

⁹¹ Bingham Arzumanian'ın *Journal of Psychoanalysis*'te (14, 12 Nisan 1996, s. 142) çıkan “Stranger in a Hall”una; Yvonne Hunsucker'ın *Medicine*'de (2, 18 Temmuz 1996, s. 56) çıkan “Counseling, Relief, and Introjection”ına; Curtis Melchor'un *Internal Medicine*'de (8, 30 Eylül 1996, s. 93) çıkan “The Surgical Hand”ine ve Elfor O'Halloran'ın *Homeopathic Alternatives*'de (31 Ekim 1996 s. 28,) çıkan “Invasive Cures” makalesine göz atınız.

⁹² Bkz. Jeffrey Neblett, “The Illusion of Intimacy and Depth”, *Ladies' Home Journal*, 111, Ocak 1994, s. 90-93.

Keşif #2 ertesi gün gerçekleşir. Holloway bu sefer yanında dört makara misina, bir sürü işaret fişeği ve birkaç neon yol işareti getirir. Navidson'ı bariz biçimde görmezden gelerek, 35 mm'lik kamerayı Wax'a emanet eder ve Jed'e yanından geçtikleri duvarlardan nasıl yüzey parçası toplayacağını gösterir. Reston bir düzine kadar örnek kabı verir.

Keşif #2'nin süresi sekiz saati bulmasına rağmen, Holloway, Jed ve Wax hırıltıyı yalnızca bir kez duyarlar ve mevcut değişimler de göz ardı edilebilir düzeydedir. İlk koridor daha dar, tavan az daha alçak ve geçtikleri odalardan bazıları daha geniş görünse de, genel olarak her şey aynı kalmıştır. Sanki bu sürekli kullanım hırıltıya mani olurken, geçtikleri yolu da korumaya almıştır.

Navidson Holloway'in, sahte olarak gördüğü otoritesi yüzünden genellikle sinirleniyordur, yaptıkları keşifleri telsizden dinlerken de az kalsın öfkeden çıldıracak gibi olur. Reston ve Tom neşesini yerine getirmeye çalışırlar ve Navidson'ın da hakkını yememek lazım ki, o da neşesi yerindeymiş gibi davranmak için elinden geleni yapar; fakat Jed, Antre adını verdiği yerden geçip Holloway'in Büyük Koridor diye söz ettiği yere girdiklerini haber verince, yüzüne bir gülümseme yerleştirmek Navidson için gitgide daha zor hâle gelir.

Radyo psikoloğu Fannie Lamkins, bunun, erkeklerin klasik hâkimiyet mücadelesine kusursuz bir örnek teşkil ettiğini düşünmektedir:

Büyük Koridor'un en aşağı yüz elli metre yüksekliğe ve hemen hemen bir buçuk kilometrelik genişliğe sahip olduğunu duymak zaten yeterince kötüyken, Holloway telsizle, ortada çapı altmış metre olup, sarmal çizerek hiçliğe doğru inen bir merdiven bulduklarını bildirdiğinde, Navidson ağzını açıp tek bir destek sözü söyleyemez hâlde, telsizi Reston'a vermek durumunda kalır. Temelde kendisinin olarak gördüğü yere isim koyma hakkından mahrum kalmıştır.⁹³

Lamkins, Navidson'ın Karen'in ihtarına uymaya dünden razı oluşunun, "her ne kadar Karen göremese de,"⁹⁴ skarifikasyona eş değer bir fedakârlık olduğunu düşünmektedir.

Holloway'in ekibi döndükten sonra, Jed merdiveni betimlemeye çalışır: "Kocaman bir şeydi. Aşağısına birkaç işaret fişeği attık ama, dibe çarpma sesi duymadık hiç. Yani, öyle bir yerde; bomboş, soğuk ve sessiz bir yerde, düşen iğnenin sesi bile duyulur ama karanlık,

⁹³ Fannie Lamkins, "Eleven Minute Shrink", KLAT, Buffalo, New York, 24 Haziran 1994.

⁹⁴ a.g.e. Florencia Calzatti Karen'in buyruğunun sert kaçtığını düşünmekle birlikte, neticede bu buyruğa büyük önem atfetmektedir: "Çiftin aralarındaki bağı canlandırmak ve güçlendirmek için elzem bir usul." *The Fraying of the American Family*, s. 249.

işaret fişeklerini hemencecik yutuverdi.” Wax önce başıyla onaylar ve sonra, başını iki yana sallayarak ekler: “Acayip derin, birader, sanki bir rüyadaymışsın gibi.”

Aslen bu son yorum çok da duyulmadık değildir, bilhassa uçsuz bucaksız, muzlim alanlarla yüz yüze gelen bireyler için. 60’ların ortalarında, Amerikalı mağara kâşifleri Meksika’daki Sierra Madre Oriental’de bulunan Sótano de las Golondrinas adlı, 392 metrelik olağanüstü çukura girmişlerdir. İnerken, halatlar, emniyet askıları ve otomatik yükseltici ipler kullanmışlardır. Sonraları, bu kâşiflerden bir tanesi yaşadığı tecrübeyi şöyle tarif edecektir: “Uzaktaki duvarların oluşturduğu müphem kara örtünün oralarda ufak gruplar hâlinde daireler çizen binlerce kuşla beraber, devasa bir kümbetin içinde mahsur kalmıştım. Halatla ağır ağır aşağı inerken, bir yanılısamanın içine doğru indiğim ve mesafeler gerçekliğini yitirip büsbütün gerçekdışı bir hâl alırken, ben de bu yanılısamanın bir parçası olacağım hissine kapılmıştım.”⁹⁵

Holloway millete Hi 8 kasetini en baştan izletmeye kalkınca, Navidson kendini ezilmişlik hissini kucağına bırakıverir. Odadan çıkar. Bu çıkışı herhangi bir etki yaratmaz, Karen Holloway’in sunumuna ve ekrandaki duraklatılmış, eksik ama hayaletvari duran tırabzan görüntülerine tamamen kendini kaptırmıştır. Hatta Tom, Karen’ı kenara çeker ve bir dahaki keşfe Navidson’ın liderlik etmesi konusunda onu ikna etmeye çalışır.

Karen kendini savunurcasına, “Tom,” der. “Navy’yi durduran yok. Gitmek istiyorsa, gidebilir. Ama o zaman ben de çeker giderim. Böyle anlaşmıştık. O da biliyor bunu. Sen de biliyorsun.”

Tom onun bu öfkeli hâli yüzünden biraz afallamış gibidir, derken Karen Tom’a, mutfakta oturan, ev ödevlerini yapmamak için bin takla atan Chad’le Daisy’yi işaret eder.

“Bir baksana onlara,” der fısıltıyla. “Navy’nin hayatı oradan oraya dolaşmakla, tehlikelere atılmakla geçti. Artık bu işleri başkasına bırakabilir. Böyle yapınca ölecek hâli yok, ama onu kaybedersek, çocuklar ölür. Ben de ölürüm. Yaşlanmak istiyorum, Tom. Onunla yaşlanmak istiyorum. Çok mu kötü bir şey istiyorum?”

Tom Karen’ın dediklerine belli ki hak vermiştir, kaldı ki kardeşinin ölümüyle kendisinin de yıkılacağını farkındadır.⁹⁶

Navidson’ı görür görmez, gidip ona oğlunu bulmasını söyler.

Navidson Kaydı’nda gördüklerimizi baz alırsak, görünen o ki Chad kısa sürede okul ödevinden sıkılmış ve kendi karanlığını keşfetmeyi kafasına koyarak, Hillary’yle sokağa çıkmıştır. Onu nihayet bulana dek, Navidson bir saat boyunca bakmadık yer bırakmaz. Meğerse Chad parkta, ateşböcekleriyle dolu bir kavanozu doldurmakla meşguldür. Navidson, çocuğu azarlamak yerine, ona yardım eder.

⁹⁵ Donald Dale Jackson ve Time-Life Books’un Editörleri, *Planet Earth: Underground Worlds*, Time-Life Books, Alexandria, Virginia 1982, s. 149.

⁹⁶ Hem Bingham Arzumanian hem de Curtis Melchor’ın metinleri Tom’un Karen’la olan fikir birliğinin içyüzüne epey ışık tutmaktadır. Ayrıca XI. Bölüm’e de bakınız.

Saat on civarında, ışık saçan kavanozlarla ve dondurma yüzünden yapış yapış olmuş ellerle eve dönmüşlerdir.

Keşif #3'ün süresi neredeyse yirmi saati bulmaktadır. Navidson çoğunlukla ekibin, aralarına Hi 8'lerden birkaç klibin serpiştirildiği telsiz konuşmalarına bakarak, Holloway, Jed ve Wax'ın sonraki yedi saati basamaklarını inmekle geçirdikleri Sarmal Merdiven'e ulaşmalarının niçin kırk beş dakika sürdüğünü görür. Nihayet durup da aşağı bir işaret fişegi attıklarında, fişek ne bir zemini aydınlatır ne de zeminde ses çıkarır. Jed çapın da altmış metreyi aşarak, yüz elli metreden çok daha büyük bir genişliğe ulaştığını belirtmektedir. Geri dönmeleri on bir saati bulur.

Önceki iki keşfin aksine, bu sefer içeri girmeleriyle o yerin muazzamlığının yarattığı sonuçlarla karşı karşıya kalmaları bir olur. Üç adam da üşümüş, bitkin düşmüş hâlde, baştan aşağı titreyerek ve bütün şevkleri kaçmış olarak geri dönerler.

Jed, "Bende biraz yükseklik korkusu var," diye itiraf eder. "Kenardan geriye çekilip yere çökmem gerekti. İlk defa başıma geliyordu." Wax daha kibirlidir, hiç korkuya kapılmadığını iddia etmektedir, gerçi nedendir bilinmez, diğerlerine kıyasla daha yorgun bir hâli vardır. Holloway en sabırlıdır, içini kemiren şüphelerini kendine saklamaktadır, bir Hi 8 ya da 35 mm kameranın gücünün, tecrübe denen şeyin yanında devede kulak kaldığını eklemekle yetinir: "Gördüklerimizi fotoğraflamak imkânsız."⁹⁷

Navidson'ın maharetli çekimlerini izledikten sonra bile, Holloway'e katılmamak mümkün değildir. Bir laboratuvar da ya da televizyonda en baştan yaratılan karanlığın bir anda gerçekte yaşananları gösterecek hâli yoktur. İster siyahlığı belirleyen koagülasyon isterse de eksikliğin tahminine yarayan video griliği olsun, görüntüler iki boyutlu olmayı sürdürmektedir. Üçüncü boyutu elde etmek için derinlik ipuçları gereklidir ki bu da merdiven söz konusu olunca daha çok ışık manasına gelmektedir. Gelgelelim, işaret fişekleri malum oyuğun boyutlarını gözler önüne sermeye yetmiyordur. Hatta normalde aydınlatmaları gereken şey tarafından kolayca sindirilmektedirler. Yalnızca bilginin gücü o hudutsuz yeri aydınlatmakta, sonuçta ne kasetlerde ne de fotoğraflarda —bütün o tuhaf *carte de visite*lerde— yakalana-bilen dibi ortaya çıkarmaktadır. Holloway'in çektiği fotoğrafların, o uçsuz bucaksız sürprizin, Rilke'nin deyişiyle, "*aber da, an diesem schwarzen Felle/ wird dein stärkstes Schauen aufgelöst*"⁹⁸ olduğu yerin tahminî boyutlarını gösterdiğinin dikkate alınmayışı talihsizliktir.

⁹⁷ Marjorie Preece *Kaos Journal*'da (32, Eylül 1996, s. 44) çıkan çok güçlü gözlemlerle dolu "The Loss of Authority: Holloway's Challenge" adlı makalesine başlarken bu cümleyi kullanır. Preece, Holloway'in, kameranın evin içinde hiçbir hükmü olmadığı, "onun —en azından bir süreliğine— kabile şefliğine atanmasına yardım ettiği" iddiasını harika biçimde gözler önüne sermektedir.

⁹⁸ Ne diyor bilmem. Şimdi geldi aklıma, Lude'un Kyrie diye bir Alman arkadaşı vardı, Çince, Japonca ve Fransızca bilen, bira içti mi bir litre içen, squash'ta rakibine kök söktürmediği zamanlar triatlonlara hazırlanan, kurumsal danışman olarak yılda altı haneli paralar kazanan ve sikişmeyi seven servi

boylu, sarışın bir güzeldi kendisi. Almanca bir çeviri lazım bana deyince, Lude dediğimi hemen dikkate almış ve bizi tanıştırmıştı.

Meğerse onunla tanışmışım zaten, beş ay kadar önce. Açıkçası işin içinde biraz hinlik vardı. Etrafı kesiyordum, İçkinin kollarında allahımı kaybetmişken, saatlerdir içiyordum ama günlerdir içiyormuş hissediyordum, önümde azman bir herifin karaltısı belirmiş, insafsız bir ses tonuyla bana uygunsuz davranışlarımla ilgili, fazla el kol hareketleri yaparak, yani hanfendiye fazla el kol hareketi yaparak, fazla gevezelik ettiğimle ilgili bir şeyler homurdanmaya başlamıştı, "hanfendi" kısmını anlayabilmişim anca. Tabii ki Kyrie'yi kastetmişti ki o zamanlar da sarışın bir güzeldi kendisi, ismimi Japonca yazıyor ve onu bir dolu uğursuz şeyle, başka anlama gelen şeylerle bağdaştırırken ya da ismim mi çıkıyordu başka? anlama, para ve cehalet kokan tarih öncesinden kalma dallamamız araya girmiş, küfür ve tükürük saçmaya ve tehditler savurmaya başlamıştı, hatta öyle gürültü & olay yapmıştı ki bu sefer Kyrie araya girmek durumunda kalmıştı, bu da işleri iyice berbat etmişti. Dallama, kızın yanına gelmiş ve elinin tersiyle alnıma vurmuştu. Sert değil, daha çok ittirir gibi, ama bu bile beni birkaç adım geri itmeye yetmişti.

"Vay bak sen şu işe," diye bağırdığımı hatırlıyorum. "Beyimizin katlanabilir başparmağı da varmış."

Canavarın eğlenir gibi bir hâli yoktu. Bana ne. Damarlarımda akan alkol çoktan hızlanmış ve uçup gitmişti. Baştan aşağı ürpermiş hâlde orada öylece dikilmiştim, tehlikeli bir zihinsel berraklığa kavuşmaya başlamıştım gene, kadim nesiller o an kanımca Mars'ın himayesi altında tezgâh çeviriyorlar, parmaklarım birbirlerine lehimlenmek için can atıyorlardı ki bu sırada doğrudan göğüs kafesimin altında bir tokmakla ebedî savaş çanları çalındı, askere çağrıydı, gerçi bütün bunlar bilmem hangi? sözlerle, ya da bir sesle zapt ediliyordu hâlâ, ses kime aitti bilmiyordum ama.

Herif benim iki katımdı, daha iri ve daha güçlüydü. İşte buna, bana ne diyemezdim. Ama nedense, dedim yine de. Muhtemelen beni paramparça ederdi ya da ihtimaldir ki, ayağıyla ezmeye çalışırdı ve buna rağmen, bir yandan da hâlâ başıma neler geleceğini görmek istiyordum. Şansım varmış ki, alkol geri gelmişti. Sağa sola sallandım ve sonra korkuya kapıldım.

Lude bana sesleniyordu.

"Canına mı susadın Truant?"

Ki bu da beni korkutan şeydi.

Canıma susamış olabilirdim çünkü.

Beş ay falan sonra Lude Kyrie'yle Union'da buluşma ayarladı bana. Bir saat gecikmiştim. Bir mazeretim yoktu. Ne zaman kapımı açmaya çalışsam, kalbim baypas haberi verircesine küt küt atmaya başlamıştı. Kalp atışlarım yavaşlasın diye oturup beklemem gerekmişti. Bu da neredeyse elli dakika sürmüştü, derken en son yeter demiş, dişimi sıkmış ve paldır küldür geceye adım atmıştım.

Tabii ki Kyrie'yi hemen seçmiştim ve o da beni seçmişti. Ben geldiğimde, kalkmaya hazırlanıyordu. Özür diledim ve polisın benim apartmandaki, kafasını mikrodalgaya sokan bir elemanı kurtarmaya çalışmasını içeren boktan bir mazeret uydurarak, kalsın diye yalvardım. Harika görünüyordu ve sakın bir sesi vardı ve beni geri aramayınca Thumper'ın elimden aldığı bir şey sundu bana. Bir peçeteye, benim için altı ay önce oluşturduğu, ismimi ve mizacıma yansıtan glifi bile yazdı.

Tam içki, viski kola, söyleyecektim ki bana erkek arkadaşının ülke dışında olduğunu, Polonya'da bir şantiyede çalıştığını, Gdansk mı her ne boksa,

oradaki kuru havuzda kıpırdıyamayan tanker gemilerini tek başına çıkarttığını söyledi. Pis bir işti ama, sonuçta birilerinin yapması gerekiyordu ve dahası, herifin birkaç hafta daha geleceği yoktu. Daha içkimden bir yudum bile alamadan, Kyrie barı dolduran insanlardan yakınmaya başladı ve içkimi tek dikişte bitirmiştik ki, yeni aldığı 2 kapılı BMW Coupe'uyla gezintiye çıkmayı önerdi.

"Olur," dedim, yaşadığım yerden fazla uzağa gitme düşüncesi beni içten içe huzursuz etmişti, kaldı ki, yaşadığım bu hissiyatı şöyle tekrar düşününce, gözüme iyice saçma gözüküyordu. Bana n'oluyordu amina koyayım? Dairem tam bir çöplüktü. Oraya uğramam için hiçbir sebep yoktu. Uyku bile sebep değildi. Şekerleme güzel oluyordu, ama nedense derin REM uykularına dalmakta gittikçe zorlanıyordum. Hiç ama hiç güzel bir durum değil.

Bereket versin ki, Kyrie'nin mavi gözlerinin büyüüne kapılmıştım bi' kere, denizlerdeki buzlara benzeyen, o soğuk gözlerin, bana gene -daha önce de belirttiği gibi- yalnız olduğunu, Gdansk'taki elemanın dönüp duran dünyanın öteki yarısında olduğunu hatırlatıyor.

Otoparkta, arabasının öneyatar koltuklarına oturuyor ve iki Ekstazi hapi yutuveriyoruz hemen.

Buradan sonrasını Kyrie devralıyor.

Saatte neredeyse yüz kırk beş kilometre hızla, bazılarının Mullholland adıyla bildiği şu rüzgârlı sırta uçurdu bizi, Santa Monica dağ sırası boyunca uzanan dolambaçlı bir yoldu burası, Kylie sürüş esnasında sırayla gaz kökleyip ve gaz kısıp durmuştu, bazen saatte seksen kilometreye kadar düştüğü oluyordu fakat düşmesiyle tekrar yüz kırk beş kilometreye çıkması bir oluyordu, hızlı, yavaş, hızlı-hızlı, yavaş, bazen geniş bir dönüş, bazen hızlı bir dönüş. Normalden sert dönüşlere, keskin ve kontrollü direksiyon kırışlara bayılıyor, soldan sağa savrulurduk, derken direksiyonu tekrar toparlar ve gene sağa geçerdik, sırf gene soldan sağa savrulabilelim diye, derken yeterince hız yaptıktan ve yeterince rüzgâr yedikten ve beklentimi aşan bir uzaklığa eriştikten ve beni şehrin nadiren aklıma gelen ve hiç gitmediğim kısımlarına götürdükten sonra, yavaşlayarak bir yan yola, karanlık girintilerle dolu şeride dalıyor, orada da durayım demiyor, gaza basıp gidiyor, ta ki en baştan beri kafasında olan o تنها yeri nihayet bulana dek, yani şehri tepeden gören, herkesten, yayalardan da evden de uzak olan ve şu işe bakın ki doğrudan bir sokak lambasının altında bulunan -yanlış hatırlamıyorsam onca kilometre boyunca var olan tek sokak lambasıydı bu- o yeri bulana dek.

Görünen o ki, açılır tavandan içeri sızan titrek ışık kızı harbi harbi azdırmıştı.

Tam o sıra ağızımdan çıkmaya başlayan o saçma sözleri hatırlamıyorum şimdi. Ne dersem diyeyim fark etmeyeceğini biliyordum. Kız dinlemiyordu ki. Pat diye el frenini çekmiş, koltuğunu arkaya yatırmış ve üzerine çıkmamı söylemişti, yani deri pantolonunun üzerine, dikkatinizi çekerim hayli pahalı bir deri pantolundu bu, hemen kendi elleriyle benimkileri tutup o yumuşak ve azıcık kaygan katların üzerinde gezdirdi, parmaklarımı ısıltılı metal kayışın üzerine kadar getirdi, ufak ve bir gözyaşı gibi yuvarlaktı metal, sonra zor duyulur bir mırıltılı mırıldandı ki kulağıma değen dudaklarının kımıldadığını hissetsem de, sanki çok çok uzaktan konuşuyordu - "bastır" demişti, dediğini yaptım, hafifçe, derken sonra "çek" demişti ki ben de çekmiştim, nazikçe, dişi ayırmıştım, teker teker, aşağı, alttan ve aşağıdan, hayatımın en uzun kıyafet çıkartışıydı, kusursuz ovallikteki göbeğinden ta ufacık dövmesine inene değin, Japonca bir

işaret, anlamına dair hiçbir fikrim yok, sırtının alt kısmında damga gibi duruyor, ve iç çamaşırı dikişi falan araya girmiyor, her ne kadar gerisi gayet tahmin edilebilir olsa da tehlikeyi çok da hafife almayın gerçi çok da tehlikeli denemezdi aslında.

Ne öpüşmüş ne de bakışmıştık. Dudaklarımız, kulaklarımızın içinde derinlerde saklı şu içsel labirentlere dalmıştı izinsiz, müstehcen sözlerin namahrem müziğiyle doldurmuştu onları, kızinkiler birden çok dildeyken, benimkiler bildiğim tek dilin açık saçık sözlerinden ibaretti, an geldi ses tonlarımız değişti, sessiz harflerimiz döndü büküldü ve ciyakladı, hızlı hızlı tıngırdadı, tekledi, iyice hızlandı, hemen sonra heceler ah'lamalarla başlamıştı ya da iniltileri-miz yeni sözcüklerde anlam bulmuşlardı, veya eski sözcüklerde, veya uydurma sözcüklerde, ta ki vücut ısılarımız birbirine kaynaşıp da o ısıyı geri salmayı reddedene dek, ansızın tesadüf ettiğimiz karanlık dili çok sevmiş, bayılmış, ayılmıştık, bir iletişim yolundan ziyade herkesin dilindeki tutkularımızı yönelttiğimiz bir araçtı, onunki bildiğim kadarıyla Kara Orman'a ve kurtlara yönelmişti, benimki ise bilindik bir şekle, hâlâ yalnızca şeklini duyumsayabildiğim şu büyük, hayaletvari gizeme çarpıyor, hâlbuki alakasız arzularımız ve bireysel çığlıklarımız bizi daha derinlere itmeyi, daha yabancı ses tonlarını benimsetmeyi sürdürüyordu, alevleri seslerimizle canlı tutmaya yönelik müşterek tutkumuz, onunki cırtlak bir sestti, benimki ise -benimki duyulmuyordu- yalnızca onunki, muhtemelen benimkine kontrpuanla yanıt veriyordu, tiz bir çığlık, sonra da birden tam manasıyla bir havlamaya, domuz homurtusuna falan dönüşen bir fısıltı, his mis kalmamıştı artık, ve birden kıvrımlar da gitmişti, hemen anında, çizgi aşılmıştı, ağzımızdan çıkan bütün yarım yarım sesler en sonunda birleşip uzun, can yakıcı bir sözcük hâlini almışlardı, rahat yüz harften fazla bir sözcüktü, hatta gök gürültüsü gibiydi, vücut sıcaklığımız iyice dayanılmaz hâle gelip de bizi yakmaya, yaralamaya, parçalamaya ant içer gibi olunca malum kaçınılmaz ayrılığı çıtlatmaktaydı, gene de birbirimize bir saniye de olsa fazladan tutunmamızı sağlayacak, kaçınılmazı geciktirecek kadar cezbediciydi, yani mümkün merteye, sanki ısıya daha çok yaklaşarak, daha çok kuşatılarak şeyi kanıtlayacak... -birbirimize kenetlenmemiz, sarılmamız, ertelememiz hakikaten de epey bir şeyin kanıtıydı aslında, saniyelerden kaynaklı epey bir şeyin ve geri çevirmek de imkânsızdı, böylece her şeyi patlatıp paramparça ederek, zangır zangır ve tiril tiril titremelerle ve gırtlığının derinliklerinde bin harf uzun, boş sesli bir düşüşe geçip çarpar, kokleamın en dibinde ve koklea sinirimmin uç kısmında yankı yapar, son bir öfke krizi kalıcı ayrıntılarla su yüzüne çıkarken, şeylerin silüetleri çoktan belirmişlerdi.

Ne yazık ki, karanlık diller nadiren yok olmaktan kurtulurlardı.

İcat edildikleri gibi yok olup giderler, çok fazla nüfuz edemedi, hiçbir şey keşfedemedi ya da bağlantı bile kuramadan. Acayip güzel olsalar da genellikle yetersiz kalırlar. Dolayısıyla, tüm netliğiyle aklıma gelen şeyin hayli tuhaf olması pek de şaşırtıcı değil sanırım.

Kyrie beni evime bıraktığında, geçirir gibi oldu.

O an bunu şirin bulsam da, aklıma "yamyam" düşmedi değildi. Sonra ben kapıyı açarken, gözyaşlarına boğuldu. O 85,000 \$'lık arabada nasıl birine dönüşürse dönüşsün, bir yanı hep küçük bir kızdı. Gdansk'taki Adam'ın ona olan ilgisizliğiyle, onu sikişiyle, hatta ona dokunuşuyla, Polonya'ya kaçışıyla ilgili bir şeyler söyledi ve sonra da özür diledi, hâlâ damarlarında dolaşan uyuşturucuları suçladı ve arabadan çıkmamı söyledi.

Hâlbuki gösterime karşı sergiledikleri direnç, bu yinelenen odanın ve koridorların doğurduğu tek sorun değildir. Karen'ın da keşfettiği üzere, bütün ev akla gelebilecek belirleyici yön tayin araçlarının hepsine meydan okumaktadır.

Görünen o ki, Karen evini istila eden kâşiflerle uğraşadursun, annesi ne yapıp edip Manhattan'daki bir Feng Şui ustasının numarasını almayı başarmıştır. Bu uzmanla her şeyi enine boyuna konuşup da bütün porselen hayvanları, kristalleri ve bitkileri yanlış noktalara yerleştirdiğini öğrenince, Karen'ın içi rahatlar. Pau Kua masasını, *I Ching*'i ve Lo Şu sihirli karesini kullanmaya devam etmesi ama bunu yaparken, pusuladan yararlanması söylenmiştir. Feng Şui'nin, bilhassa da Pusula Ekolü'nün temeli büyük oranda uğurlu ve uğursuz yönler ayırımına dayandığından, evin kuzey, güney, doğu ve batı yönleriyle olan ilişkideki konumunu doğru okumak çok mühimdir.

Karen zaman kaybetmeden evden çıkar ve bir pusula alır — bu sırada erkekler tam da Keşif #2'yi gerçekleştirmekle meşguldür. Fakat eve dönünce, pusula ibresinin evin içinde belli bir istikamette karar kılmayı reddettiğini görüp şaşkına döner. Bozuk olduğuna kanaat getirerek, arabaya atlayıp tekrar şehre gider ve yenisiyle değiştirir. Gördüğümüz kadarıyla, bu sefer yeni pusulayı dükkânda denemeyi ihmal etmez. Tatmin olmuş hâlde, eve dönmesiyle bu pusulanın da çalışmadığını görmesi bir olur.¹⁰⁰

Hangi odada dikilirse dikilsin, ister arka ister ön tarafta, ister üst katta isterse de alt katta, ibre asla sabit durmamaktadır. Bu evde kuzeyin hiçbir yetkisi yok gibidir. Tom bu tuhaf fenomeni tasdikler ve o vakte değin gittiği yolu işaretlemek için yalnızca fosforlu oklara ve misinaya bel bağlamış olan

Arabayı çalıştırıp giderken hâlâ ağılıyordu.

Nihayetinde, her şey o kadar zıvanadan çıkmış ve öylesine hızlı gelişmiş ve tuhaf, hatta bir açıdan üzücüydü ki, ona Almanca satırları sormayı tamamen unuttum.⁹⁹ Kızı arayabilirim aslında (Lude'da numarası var) ama nedense bu günlerde bırakın 11 taneyi, 7 tane rakamı tuşlamak bile sonsuza dek sürecekmış gibi geliyor. Telefon önümde duruyor, ama elimi uzatsam yetişemem. Sabahın dördünde çalarsa gidip açmam mesela. Tek yapmam gereken elimi iyice uzatmak, ama telefona kadar koşmam. Bir türlü uyku uğramıyor bana. Dinlendiğim de yok. Artık tatmin hissi yok oldu bende. Sabah vakti mesafeyi kısaltıyor, ama bir mesaj bıraktığı yok.

⁹⁹ Lakin işte bu zift karası derinin içinde, en kararlı bakışlarınız bile yutulur ve topyekûn yok olur.” Stephen Mitchell çevirisi. — Ed.

¹⁰⁰ Rosemary Park Karen'ın yaşadığı ikilemi, kültürel kutuplaşmanın yokluğunun kusursuz bir simgesi olarak görmektedir: “Bu olayda, Karen'ın yön tayinindeki başarısızlığı hatadan ziyade bir meydan okuma olup, pusulalardan daha kaliteli araç gereçleri ve manyetik alanlardan daha sahih referans noktalarını gerektirmektedir.” Bkz. “Impossible Directions”, *Inside Out*, Urban B-light, San Francisco 1995, s. 91.

Holloway, Keşif #3 sırasında, bu külvari koridorlarda da pusulaların aynı şekilde sapıttığını bize uygulamalı olarak gösterir.

Holloway seğiren ibreyi izlerken, “Yok artık,” diye homurdanır.¹⁰¹

Wax şakayla karışık, “Görünen o ki elimizde kalan tek şey senin yön sezgin,” der Jed’e, Luther Shepard ise şunları yazmıştır: “İçerideki asıl tehdidin yolu kaybetme ihtimali olduğunu vurgulamaktan başka işe yaramaz.”¹⁰²

Bu yeni gelişmenin ışığında ve Keşif #4’e hazırlık niyetine, Tom ek misina, neon yol işaretleri ve ekibin gittiği yolu işaretlemesine yarayacak ne varsa almak üzere birkaç kez şehre gidip gelir. Holloway’ın planı içeride en az beş gün geçirmek olduğundan, Tom bunlara ek olarak fazladan yiyecek ve su alır. Hatta bu gezilerden birine, Daisy ve Chad’i de götürür. Yolculuklarına ait bir Hi 8 kaydı olmasa da, Chad ve Daisy’nin mağazaları tavaf edişlerinin ayrıntılarını annelerine anlatış tarzları, amcalarına iyice bağlandıklarına işaret etmektedir.

Ne yazık ki, Tom’un Massachusetts’e dönüş bileti de alması gerekiyordur. Temmuzun birkaç haftasını saymazsak, üç aydır hiç çalışmamıştır. Tom’un Karen’la Navidson’a da açıkladığı üzere, “Artık işimin başıma geçip yoluma bakmalıyım.” Bunların yanında, artık basını aramalarının ve yeni bir ev bulmalarının vakti geldiğini de söyler.

Esasında Tom Keşif #3’ün hemen ertesi gitmek niyetindedir, fakat Navidson Keşif #4 bitene kadar kalması için çok rica edince, onu kıramaz.

Reston da bir yere gitmez. Üniversiteden yıllık iznini talep etmeyi düşünür gibi olur, ama eylül sonu olmasına rağmen ve güz yarıyılı çoktan başlamışsa da, artık nasıl becerdiyse, bir haftalık izin almayı başarır. Tom’la ikisi evde kalırlar. Tom çalışma odasında kalıyordu,¹⁰³ Reston da oturma odasındaki çekyata kurulmuştur; Holloway, Jed ve Wax ise —hiç olmazsa Keşif #4’e değin— yerel bir motelde kalırlar.

¹⁰¹ Devon Lettau, pusulanın hareketine dair eğlenceli ama sonuçta gereksiz bir makale yazmıştır. İbrenin ufak bocalamalarının, evin, eğer adamakıllı zapt edilebilirse dünyaya sınırsız elektrik sağlayabilecek bir saf enerji kanalı olduğunu kanıtladığını iddia etmektedir. Bkz. *The Faraday Conclusion*, Maxwell Press, Boston 1996. Lakin Rosie O’Donnell *Entertainment Tonight*’ta alayla karışık şunları diyerek, farklı bir bakış açısı sunmuştur: “Holloway’ın pusula kullanmak için onca süre beklemiş olması, erkeklerin —hatta kâşif olanlarının bile— yön sormayı ısrarla reddettiklerini göstermektedir.”

¹⁰² Bkz. Luther Shepard, “The Compass School”, *The Complete Feng Shui Guide for The Navidson Record*, Barnes & Noble, New York 1996, s. 387.

¹⁰³ Neekisha Dedic “The Study: Tom’s Place” (Boston Üniversitesi, 1996) adlı tezinde “çalışma odası”nın taşıdığı anlamları bölge ritüeli, uyku ve hafızayla yan yana koyarak mercek altına almaktadır.

Keşif #4'e kadarki bütün kliplerde, hem Navidson'ın hem de Holloway'ın büyük şöhret ve servet elde etmeyi umduklarını görürüz. Holloway'ın ekibi merdivenin dibine ulaşmasa dahi, adamlarımız, hikâyelerinin ülke çapında ilgi çekeceği ve bunun yanında, araştırma bursları ve kalabalıklara hitap olanakları sağlayacağı konusunda hemfikirler. Büyük ihtimalle Holloway'ın şirketinin işleri açılacaktır, üstelik olayda yer alanların kazanacakları itibar da cabasıdır.

Keşif #4'e başlanması planlanan günün öncesinde, bu neviden bir konuşma Navidson ve Holloway'ın biraz olsun birbirlerine yakınlaşmalarını sağlar. Aralarında hâlâ açıkça göze çarpmayan yoğun bir gerilim mevcuttur, fakat Holloway sükse yapma konusuna, özellikle de, Navidson'ın kendi sözlerini kullanacak olursak, "inerek tarihe geçmek" fikrine iyice ısınır. Belki de Holloway Navidson'ın dünyasına katıldığını hayal ediyordur ki onun gözünde bu dünya saygınlıkla, emniyetlilikle ve unutulmazlıkla eş değerdir. Gelgelelim, bu kısa kliplere yansımayan şey Holloway'ın yavaştan kapılmaya başladığı paranoyadır. Hepimizin bildiği üzere, yaşanacak olaylar sonuçta Holloway'ın, Navidson'ın onu başından atarak hayatı boyunca elde etmeye çalıştığı, evin garantisini verdiği şan şöhretten mahrum edeceğinden ne denli korktuğunu gözler önüne serecektir.

Kuşkusuz ki, bu tarz konuşmalar Karen'm ilgisini çekmemektedir. Adamların tartıştığı konuyu duymasıyla birlikte, öfkeli bir hâlde, çareyi evin dışına çıkmakta bulur. Evlerinin sergilediği tuhafliklarla kurulacak daha uzun, sürüncemeli bir ilişkiye işaret eden her emareden açıkça nefret ediyordur. Öte taraftan, Daisy Navidson'ın peşinden ayrılmıyor, bileklerindeki ufak yara kabuklarını yoluyor, ha bire babasının omuzlarına, bu mümkün olmadığında ise Tom'un omuzlarına çıkıyordur. Chad ise, meğerse en problemlileridir. Dışarıda tek başına gittikçe daha fazla zaman geçirmeye başlamıştır ve o öğleden sonra, mosmor bir göz ve şişmiş bir burunla okuldan eve döner.

Navidson neler olduğunu öğrenmek için Holloway'le daldığı muhabbeti keser. Gelin görün ki, Chad cevap vermekten kaçınır.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Ki bu da iyi bir tepki sayılmaz. Herkes bilir ki, ayrıntıları değiştirmek ya da konuyu değiştirmek cevap vermekten kaçınmakla aynı kapıya çıkmaktadır. Sanırım epeydir dediğim bu iki şeyden suçluyum, özellikle de ilkinden, durmadan ayrıntıları değiştiriyorum, kenarları pürüzsüzleştiriyor, köşeleri siliyor, her şeyi renklendiriyorum ya da gerekirse renksizleştiriyorum, hatta bazen de çizgi roman karakterleri korosuyla beraber uçuyorum, yanında da kakara kikiri Biff! Bum! Pat! Bu tarz tuhaflikların -bu sefer bum'da bırakıyorum- insanı çeken bir

yanı var, eğlence etkenini hafife almamak lazım, gerçi her şey gerçeklerden o kadar uzak ki bir çizgi filme ait olsa şaşırmam çünkü başka türlü şeyler yaşandığı kesin, orada ne Bugs Bunny var, ne Thumper, ne de Biff! Bum! Pat! hiçbirisi, ikisi de yok. Hassiktir, nereye gittiğimi şimdi tam olarak biliyorum, hâlihazırda iki kez gitmeyi ektiğim bir yere, ilkinde götten attığım bir diş yaptırma meselesi yüzünden, ikincisinde de hiç tanışmadığım bir kızın çıkardığı sorunlardan dolayı apar topar Santa Cruz'a gidişim yüzünden, işte gene başlıyorum, yine tam aynı saatte, gene aynı yere doğru gidiyorum tıpış tıpış, belki hâlâ direnmem mümkündür. Direniyorum. Ya da direnmiyorumdur. Demek istediğim şu: istediğim an durabilir, başka bir şeyle meşgul olabilirim, sarma yakabilir, kendimi içkiye vurup şişebilirim. Hatta şöyle ki, bu şey dışında, gerçek anlamda yapacağım herhangi bir şey beni kırık dişimin gerçek hikâyesini anlatmaktan alıkoyacak, gerçi anlatmak istediğimden de emin değilim, öyküyü nakledip nakletmemekten yani, geçti borun pazarı. Anlatsam bana iyi gelecek aslında, buraya yazsam yani, hiç olmazsa bir kısmını, hem böylece hikâyedeki hakikati, ayrıntıları görebilir, o hazzı, o zamanı tekrar ziyaret edebilirim ve bir ihtimal de olsa, baştan-değerlendirebilir ya da baştan-anlamlandırabilir ya da baştan- ne bileyim ya.

Ayrıca yazmam bitince istediğim zaman yakabilirim de.

Babam öldükten sonra beni orada buradaki bazı koruyucu ailelerin yanına postalamışlardı. Nereye gitsem baş belası oluyordum. Kimse benimle ne yapacağını bilmiyordu. Nihayetinde -her ne kadar biraz sürmüş olsa da- kendimi Raymond ve ailesinin yanında buldum. Kendisi eski bir deniz piyadesiydi ve size betimlediğim üzere, at derisinden daha sert bir sakala ve dikenden daha katı ellere sahip bir adamdı. Ayrıca astığım astık kestiğim kestik bir herif-ti. Hangi araca başvurursa başvursun, bedeli ne olursa olsun, illa otoritesini konuşturmak isterdi. Herkes biliyordu ki, eğer sabrı fazla zorlanırsa, otorite kurmak için ölürdü de öldürürdü de.

On iki yaşındaydım.

Ne biliyordum ki?

Sabrını zorladım.

Sabrını sürekli zorladım.

Derken bir gece, gecenin köründe, şafak sökerken değil de alaca karanlık vaktinde, buzlar pencere çerçevelerinin üstünde toplanırken ve kaldırımları mozaik gibi kaplarken, birden uyanıp yatağımın üzerine çömelmiş Raymond'la karşılaştım, ayaklarında siyah, kirli botlar vardı, koca bir parça kurutulmuş et çiğniyor, parmaklarıyla yüzümü dürterek, bütün sternolu ve parklı rüyalarımın arda kalanları yok ediyor.

"Canavar," dedi beni kesinkes uyandırdığından emin olunca. "Şunu kafana sok. Sen bu aileden değilsin; bu aileyle beraber yaşıyorsun sadece, bi' yıldır bizimle yaşıyorsun hatta, yani sen nesisin?"

Cevap vermedim. Akıllıca hareket.

"Yani sen misafirsin ve misafirsen, misafir gibi davranacaksın. Ahır hayvanı gibi değil. Bana uyar diyorsan, o zaman ben de sana hayvan muamelesi yaparım ki bu da sana uyar herhâlde. Yani diyorum ki hâl ve hareketlerin bu eve uygun değil. Okula da uygun değil. Artık başka sorun istemiyorum. Anlaşıldı mı?"

Bir şey demedim gene.

Bana doğru yaklaşarak, dişlerindeki o iğrenç et kokusunu saldı üzerime. "Bu anlaşıldıysa, artık birbirimizle takışmayacağız demektir." Başka da bir şey demedi, ama bir süre daha yatağımda çömelmeyi sürdürdü.

Ertesi gün okul bahçesinde parmak boğumlarım kanayana dek kavgaya attım. Ertesi gün başka bir kavgaya karıştım, sonraki gün de aynı şekilde. Koca hafta boyunca, on beş meçhul saldırgan okul zili çalar çalmaz peşime takıldı durdu, çoğu sekizinci sınıflardandı ama birkaç tane de dokuzuncu sınıf vardı, hepsi de benden büyüktü, okula yeni gelmiş bir yedinci sınıfın karşılık verme hakkı olmadığını söylüyorlardı, ama ben daima karşılık verdim, vurmaya kalktılar mı ânında geri sıçradım, ne zaman pataklamaya kalksalar kendimi çektim ve en sonunda, böyle yapıyorum diye canımı yaktılar, beni pes ettirip gebertecek, oracığa dertop olup gözlerimden yaş getirtecek kadar yaktılar hem de, yeri tekmeliyorlardı, yüzüm tamamen şişmişti, taşaklarım darbe almış ve kaburgalarım ezilmişti, ama bir şey ha bire cenin pozisyonunda tutunmama yol açıyordu, belki de nihayetinde tutunacak hiçbir şeyimin olmamasıydı sebep ve kazanan belli olduktan sonra bana tekrar yeri öptürecekti, ya da yalnızca listede sıradaki kişiye geçmek istemiştim.

Onuncu kavgadan sonra, damarlarımda müthiş zehirli bir şey akar oldu ve acı hissini bastırdı. Artık ne yumruk yediğimi ne de bir yerimin kesildiğini belli ediyordum. Yumruk sesini duyuyordum, ama sinirlerime çok fazla etkisi olmadığından, o yumruğu hissetmiyordum bile. Âdeta bütün hismetrelerim bozulmuştu. Ben de hâlâ ne olduğunu bilmediğim şeye tekmeyle karşılık vermeyi, tüm gücümü harcamayı sürdürdüm.

Çocuğun teki, on dört yaşındaydı sanırım, bana iki kez vurdu ve bir daha yerden kalkmam sandı. Yüzüne öyle bir pençe attım ki gözlerine kan doldu, ve işlerin bu raddeye geleceğini beklediğini hiç sanmıyorum. Parkasında ve yerdeki karda epey bir kan dereciği olmuştu ve çocuk yerine mihlanmıştı, korkmuştu herhâlde, bilmiyorum, ama belli ki çenesini kırmış ve birkaç dişini gevşetmiştim, benim de üç tane parmak eklemim ayrılmıştı. Bu tarz kavgalarda eldiven giyilmez.

Neyse işte, beni okuldan attıran da o çocuk olmuştu, ama kavgayı okuldan sonra ettiğimiz için, okul yöneticileri anca ertesi gün köfteyi çakabildiler. O sırada, üç kez daha kavgaya attım. Tam da akşam teneffüsünde. Dokuzuncu sınıfların arkadaşları peşimden gelmişlerdi. Kırık eklemelerim yüzünden kodum mu oturtamıyordum ve beni ha bire yere itiyorlar ve tekmeliyorlardı. Bir iki öğretmen nihayet onları zapt etti, ama başparmağımı bir çocuğun gözüne sokmuştum çoktan. Haftalarca gözü kanlı dolaştığını duydum.

Eve döndüğümde, Raymond beni bekliyordu. Karısı şantiyeyi aramıştı ve olanları anlatmıştı. Geçen hafta boyunca, Raymond ellerimdeki yara bereleri görmüştü ama, hem okul aramadığı için, hem de ben bir şey söylemediğim için, o da bir şey dememişti.

Kimse ne oldu diye sormadı bana. Raymond kamyonu binmemi söyledi, o kadar. Nereye gittiğimizi sordum. Bu tek soru bile onu sinirlendirmeye yetti. Kızlarına bağırıp odalarına gitmelerini söyledi.

"Seni hastaneye götürüyorum," dedi en sonunda.

Ama doğruca hastaneye gitmedik.

Raymond beni önce başka bir yere götürdü, dişlerimin yarısını hatta yarılmıyorsa daha fazlasını kaybettiğim, şehir dışındaki, buzlarla kaplı bir bölgedeki, dikenli tel ve söğütlerle çevrili, nadiren el sürülen, paslı anıtların çit kazıkları boyunca buz tutmuş hâlde yükseldikleri ve kimseciklerin şahinlerin çığlıklarını duyacak kadar yaklaşmadığı bir yere.

Holloway, kendi açısından, bu tarz ailevi gerginliklerin ve buna bağlı stresin, onu hazırlıklarından alıkoymasına müsaade etmez. Daima imalı sözler sarf eden Leon Robbins, onun bu çabalarını layıkıyla değerlendirmek adına, işi, “Keşif” sözcüğü yerine “Operasyon” sözcüğünün kullanılmasının daha yerinde olacağını belirtmeye kadar götürür:

Holloway birçok açıdan özenli bir tıp doktorunun operasyon öncesi hâlini andırmaktadır. —Benim adlandırmamla— “Operasyon #4”ten önceki akşam ekibin götüreceği malzemeleri titizlikle inceleyişini buna örnek olarak gösterebiliriz. El fenerlerinin kasklara sıkıca takılıp takılmadığını ve Hi 8’lerin göğüs kayışlarına düzgünce yerleştirilip yerleştirilmediklerini kontrol eder. Bütün çadırları, uyku tulumlarını, termal battaniyeleri, kimyasal ısı paketlerini, yiyecekleri, suyu ve İlk Yardım çantalarını iki kez şahsen kontrol eder ve yine iki kez yerlerine koyar. En önemlisi de, ellerinde bir sürü neon yol işareti, fosforlu çubuk (12 saatlik), aşırı yüksek yoğunlukta fosforlu çubuk (5 dakikalık), 1,8 kg test ağırlıklı 2,800 metrelik tek lifli misina makaraları, işaret fişekleri, ilave el fenerleri, ayrıca bir adet basmalı ışık (el jeneratörü), yedek piller, yedek telsiz parçaları ve bir tane de yükseltiölçer olduğunu teyit eder (tıpkı pusula gibi o da çalışmayacaktır).¹⁰⁵

Robbins’in tıbbi analogisi biraz sorunlu olsa da, Holloway’in bilinçli ve titiz planlanmasına yaptığı vurgu malum yolculuk —ister “Operasyon” olsun, isterse de “Keşif”— için lüzumlu teknik taleplerden bir tanesini akla getirmektedir.

Nihayetinde, kapalı ve ışıksız bir mekânda bir gece geçirmek mağaracılık dünyasında bile sık rastlanır bir şey değildir. New Mexico’daki Lechugilla Kristal Mağarası ise bir istisnadır. Genellikle Lech ziyaretlerinin süresi yirmi dört ila otuz altı saat arasında değişmektedir.¹⁰⁶ Gelgelelim,

¹⁰⁵ Leon Robbins, *Operation #4: The Art of Internal Medicine*, Pennsylvania Üniversitesi, Philadelphia 1996, s. 479.

¹⁰⁶ Bkz. Michael Ray Taylor’ın *Cave Passages* (Scribner, New York 1996) kitabındaki “The Crystal Cavern” adlı bölüm.

Holloway en az dört, muhtemelen beş geceyi Sarmal Merdiven'i keşfetmekle geçireceklerini umuyordu.

Ayrıntılı hazırlıklara ve Holloway'in bulaşıcı kararlılığına rağmen, herkesin üzerinde biraz gerginlik vardır. Beş gece, dondurucu soğukta ve zifirî karanlıkta kalmak için fazla uzun bir süredir. Kimse neyle karşılaşacağını bilmiyordu.

Ne var ki, Wax Jed'in şaşmaz yön sezgilerine güveniyordu, Jed bazı keşif-öncesi kaygıları olduğunu kabul eder: "Daha nerede olduğumuzu bile bilmiyorsam, ne tarafa gideceğime nasıl karar vereceğim? Yani, şey, o yerin burasıyla, bizle, her şeyle ne gibi bir ilişkisi var? Ne gibi?"

Holloway herkesin bir şeyle meşgul olmasını sağlamaya çalışır ve dikkatlerinin dağılmasını önlemek amacıyla, basit bir öncelikler listesi yapar: "Fotoğraf çekeceğiz. Numune toplayacağız. Merdivenin dibine inmeye çalışacağız. Kim bilir, bu dediklerimi yaparsak, o zaman belki Navidson para toplayalım ve büyük ölçekli keşifler organize edelim diye tutturmadan önce bir şeyler keşfedebiliriz." Jed ve Wax başlarıyla onaylarlar, Holloway'in az önce söylediklerine gizlenmiş karanlık imaların farkında değildirler.

Gavin Young'ın sonradan yazacağı üzere: "Üç kelimelik 'Bir şeyler keşfedebiliriz' lafının bu denli talihsiz bir yıkımın tohumlarını ekeceğini kim tahmin edebilirdi ki? Bittabi, sorun şuydu ki, Holloway'in inatla yerini bulmaya çalıştığı o muayyen 'şey' o yerde zaten hiç var olmamıştı."¹⁰⁷

Keşif #1, #2 ve #3'ün aksine, Holloway Keşif #4 için yanına tüfeğini almaya karar verir. Navidson orada ne vurmaya planlıyorsan "cehennemin dibine kadar yolu var" deyince, Holloway şöyle yanıt verir: "Ne olur ne olmaz."

O sırada, Navidson sürekli hırıltının, evin dâhilî yapısını değiştirirken ortaya çıkan sestene ibaret olduğuna inanmaya başlamıştır. Holloway'e gelirse, kendisi aynı fikirde değildir. Ayriyeten, açık açık Navidson'a belirttiği üzere, ekip lideri ve herkesin güvenliğinden sorumlu kişi odur: "Kusura bakma ama, oraya tam manasıyla girecek kişi ben olduğuma göre, fikirlerini nereden tutsam elimde kalıyor açıkçası." Wax ve Jed de itiraz etmezler. Holloway'in ateşli silah taşımaya alışkındırlar. Bir anda peyda olan Weatherby ikiliyi hiç kaygılandırmaz.

¹⁰⁷ Gavin Young, *Shots in the Dark*, California Üniversitesi Yayınları, Stanford 1995, s. 151.

Jed omuz silkmekle yetinir.

Fakat Wax'ın asabileştiğini görürüz.

“E peki, ya yanıyorsun?” diye sorar Navidson’a. “O ses ya yer de-
ğiştiren duvarlardan değil de, bambaşka bir şeyden, bir yaratıktan falan
geliyorsa? Savunmasız mı kalalım istiyorsun?”

Navidson konuyu kapatır.

Silah problemine ilaveten, ortaya çıkan yeni ve mühim endişe konu-
su nasıl iletişim kurulacağıdır. Keşif #3 sırasında, ekibimiz bütün telsiz
dalgalarının kaşla göz arasında parazitlendiğini fark etmiştir. Holloway,
sorunu ucuz yoldan çözmeye kalkışmaksızın —şüphesiz ki yüzlerce
metrelik ses kablosu alacak hâli yoktur—, daha gecedен telsiz irtibatını
kaybetme fikrine alışmaları gerektiğini belirtmekle yetinerek, konuyu ka-
patır. “İlk geceyi müteakiben, dört beş gün tek başımıza olacağız. İstenen
bir durum değil, ama bir yolunu bulacağız artık.”

Aynı günün akşamı, Holloway, Jed ve Wax motelden ayrılıp Res-
ton’la beraber oturma odasında yatarlar. Navidson Holloway’e son kez,
kameraları en uygun şekilde nasıl tutacaklarını anlatır. Jed Seattle’deki
nişanlısıyla kısa bir telefon görüşmesi yapar ve sonra Reston’ın örnek
kavanozlarını organize etmesine yardım eder. Alışılmadık bir sessizliğe
gömülmüş olan mor gözlü Chad’i neşelendirmeye çalışan Tom, kendini
Daisy’yle Chad’e uzun bir masal okurken bulur.

Nasıl olduysa olmuş, Wax Karen’la yalnız kalmıştır.¹⁰⁸

Holloway’in Karen’a değen eli Navidson’ın kanına dokunsaydı, içe-
ri girip de bu malum sahneyle karşılaşınca tepkisi ne olurdu, kestirmek
güçtür. Gelgelelim, nihayet kaseti gördüğünde çok şey olup bitmiştir,
Navidson, kendi ağzıyla ettiği itirafa bakılırsa, hiçbir şey hissetmemiş-
tir. “Şaşırmadım desem yalan olur,” der **Son Röportaj**’da. “Ama nefret
yok içimde. Pişmanlık var sadece. Hatta güldüm de. Onca zaman gözüm
Holloway’in üzerindeydi, herifin gücü ve yürek yemiş hâli yüzünden
kendimi öz güvensiz hissediyordum falan, ama çocuğu hiç hesaba kat-
mamıştım. (Başını iki yana sallıyor.) Olan oldu, oraya içeri girişimle ben

¹⁰⁸ Bir kez daha, Florencia Calzatti’nin *The Fraying of the American Family* kitabının dikkate değer gözlemlerle
dolu olduğunu görürüz. Seri sonu malların tam bir saçmalık olduğunu belirtip kınadığı “Chapter Seven: The Last
Straw”dan: “Son damla diye bir şey yoktur, su dolu bir bardak vardır yalnızca.”

ona ihanet ettim, o da bana etti. İnsanlar hep derler ya, şu ikisi birbiri için yaratılmış vesaire. İşte, biz yaratılmamıştık ama nasıl olduysa, bir şekilde birbirimizi bulmuştuk, iki harika çocuğumuz olmuştu. Çok yazık. Onu seviyorum. Keşke, işler bu raddeye gelmeseydi.”¹⁰⁹

Karen’la Wax’ın bulunduğu klip *Navidson Kaydı*’nın ilk gösterim baskısında yer almamış, görünen o ki birkaç ay sonra eklenmiştir. Ne Miramax ne de başka kişi ya da kuruluş bu eklemeye dair yorumda bulunmuştur. Karen’in duvara sabitlenmiş kameradaki kaseti silmemesi biraz tuhaftır. Belki de kameranın orada olduğunu unutmuş ya da sonra silmeyi tasarlamıştır. Ya da belki de Navidson’ın her şeyi görmesini istemiştir.

Asıl niyeti ne olursa olsun, görüntüde Karen’la Wax mutfakta yalnızlardır. Karen patlamış mısır dolu bir kâse alır, Wax kendine bir bira daha açar. Muhabbetleri tekdüze biçimde Wax’ın kız arkadaşları ekseninde döner, konu ara ara Wax’ın *günün birinde* evlenip yuva kurma isteğine gelir. Karen ha bire ona daha genç olduğunu, eğlenmesine bakmasını, hayatın keyfini çıkarmasını, yuva kurmaya kafasını yormamasını söyler. Nedendir bilinmez, ikisi de çok kısık sesle konuşuyordur.

Birisi tezgâha Navidson’ın Keşif A’yı takiben çizdiği haritanın bir kopyasını bırakmıştır. Karen ara sıra haritaya göz ucuyla bakmaktadır.

“Sen mi çizdin bunu?” diye sorar en sonunda.

“Yok, bende yetenek ne gezer...”

“Ah,” der, ağzından çıkan hece havada âdeta bir soru gibi asılı kalır.

Wax omuz silker.

“Kimin çizdiğinden haberim yok. Senin Navy’nin çizdiğini sanıyordum.”

Yalnızca filme bakarak, Holloway, Jed ya da Wax’a, Navidson’ın habersiz çıktığı geziden Karen’a bahsetmemelerinin açıkça tembihlenip tembihlenmediğini kestirmek imkânsızdır. Mamafih, Wax bunu diyerek bir kusur işlediğinin farkında değil gibidir.

Karen bir daha haritaya bakmaz. Gülümsemekle yetinir ve Wax’ın birasından bir yudum alır. Konuşmayı sürdürürler, konu yine Wax’ın kızlarla olan sorunlarına gelir, dönüp dolaşıp yine “kafanı yorma, hayatın keyfini çıkar, daha gençsin,” denir ve bir anda, Wax başını uzatır ve Karen’ı dudaklarından öper. Öpüşmeleri bir saniye bile sürmez ve Karen’ı afallattığı barizdir, ama Wax başını uzatıp gene onu öpünce, Karen karşı koymaz. Hatta öpücük, bir öpücükten fazlasına dönüşür, Wax’ın açlığı

¹⁰⁹ Son Röportaj’ın eksiksiz dökümü için Sergi Dört’e bakınız.

Karen'inkinin yanında devede kulaktır. Ama delikanlı daha da yakınlaşayım derken birayı devirince, Karen kendini geri çeker, yere dökülen sıvıya bir kéz göz ucuyla bakar ve çabucak odadan çıkar. Wax peşinden gitmeye yeltenir, ama daha ikinci adımını atmadan, oyunun çoktan bittiğini anlar. O da döktüğü birayı temizler.

Navidson öpücüğü birkaç ay sonra görmüştür.

O sırada, diğer herkes gibi Karen da çekip gitmiştir.

Hiçbir şeyin önemi yoktur.

VIII

SOS . . . özellikle denizdeki gemilerin kullandığı, olağanüstü tehlike durumlarında telsizle yardım çağırmaya yarayan şifreli sinyallerdir. Harfler, ileilmeleri ve ayırt edilmeleri kolay olduğundan, rastgele seçilirler. Sinyaller 1906'da Telsiz Telgraf Konferansı'nda önerilmiş ve 1908'deki Telsiz Telgraf Kongresi'nde resmen kabul edilmiştir (Bkz. G. G. Blake'in Telsiz Telegrafı ve Tlf. Trh., 1926, 111-12).

— Oxford İngilizce Sözlük

. . . - - - . . .

Billy Reston yandan görüntüye girer, Navidson'ın son birkaç haftadır oturma odasına kurmakla uğraştığı ekipmanlara hiç dikkat etmez, bu ekipmanlar arasında, dahası da olmakla birlikte, 3 monitör, 2 adet 1,9 santimlik makaralı ses kayıt cihazı, bir VHS oynatıcı, bir Quadra Mac, iki disket, bir Epson marka renkli yazıcı, eski bir masaüstü bilgisayar, en az altı tane radyo vericisi ve alıcısı, ağır elektrik kablolu makaraları, video kablolu, bir adet 16 mm'lik Arriflex, bir adet 16 mm'lik Bolex, Minolta marka bir Super 8, ayrıca yedek el fenerleri, işaret fişekleri, halatlar, misinalar (örgülü Dacron'dan tutun da 18 kg'lık çok-telli çeliğe değin), kutu kutu yedek pil, muhtelif alet edevat, evde anormal yönlerde seğiren pusulalar ve kırık bir megafon vardır, bunlara ek olarak, etraftaki raflar

.

hâlihazırda örnek kavanozlarıyla, diyagramlarla, kitaplarla ve hatta eski bir mikroskopla doludur.

Reston bütün enerjisini telsizlere yoğunlaştırıp Büyük Koridor'da ilerlemekte olan Holloway'i gözlemeyi yeğler. Keşif #4 başlamıştır ve ekibin ikinci teşebbüste merdivenin dibine inip inemeyeceği belli olacaktır.

“Seni gayet iyi duyuyoruz, Billy,” der Holloway beyaz parazit sesi eşliğinde.

Reston sinyali düzeltmeye uğraşır. Bu sefer Holloway'in sesi biraz daha net gelir.

“İnmeye devam ediyoruz. On beş dakika içinde sana tekrar ulaşırım. Tamam.”

En bariz hareket bütün segmenti Holloway'ın yolculuğu etrafında şekillendirmek olurdu, ama görünen o ki, Navidson'ın sağı solu belli değildir. Kamerasını ısrarla, şu anda keşfin üs komutanlığını üstlenmiş olan Billy'ye çevirir. Kumlu görüntülü 7298'le (muhtemelen bir T-durağı düşürülmüştür), Navidson sakat adamın tekerlekli sandalyesiyle ustaca manevralar yaparak, telsiz, ses kayıt cihazı ve bilgisayar arasında gidip gelişini ekrana yansıtır, Reston gözlerini bir an olsun ilerleyen ekipten ayırmıyordur.

· · · · ·

Navidson, Keşif #4'ün başında Reston'a odaklanarak, Holloway'ın içinde dolaştığı karanlık dünyayla kusursuz bir karşıtlık kurar. Görüntüyü aydınlık bir evin verdiği huzurla sınırlandırması, kişiden kişiye değişen hayal gücüne bitişikteki karanlığı sorularla ve iblislerle doldurma fırsatı verir. Buna ilaveten, Navidson'la özdeşim kurmamıza önayak olur, onun da yegâne isteği, tıpkı bizim gibi, malum yerin esrarını ilk elden kavrayabilmektir. Başka yönetmenler 'Ana Kamp'ın ya da 'Karargâh'ın¹¹⁰ çekimlerini Holloway'ın kasetlerine ara görüntü olarak koyabilirlerdi, gelgelelim Navidson, Reston'ın bakış açısından çekilmiş görüntüler dışında, katiyen Keşif #4'ü göstermez. Frizell Clary'nin de yazdığı gibi, "Navidson Kimmerya karanlığı nevinden bir görüntüyü izlememize şahsen müsaade etmeden önce, bizlerin de, tıpkı onun deneyimlediği gibi, baştan sona, bekleyişin çok daha sır dökücü ayrıntılarına ayrılmış bir sekansı deneyimlememizi istiyordur."¹¹¹

Gelin görün ki, Naguib Paredes işi Clary'ye kıyasla bir adım daha ileri götürerek, Navidson'ın aklındaki stratejinin az daha farklı ama bir ihtimal daha keskin tahlili lehine, beklentinin yapısına dair soruları görmezden gelmektedir: "Her şeyden önce, bu sınırlı perspektif zarıfçe ve biraz da kurnazca, Navidson'ın kendi hislerini Reston'da cisimleştirmesine imkân tanımaktadır, yani ürkütücü bir zekâyâ ve enerjiye sahip olmasına karşın — trajik biçimde diye de not düşeyim— bedensel özürlü olan bir adamda. Navidson'ın, Reston'ın tekerlekli sandalyesini bir hapishanenin fotoğrafik ifadesi olarak kameraya alması öylesine denk gelmiş bir şey değildir: parmaklıklara denk tekerlek telleri, hücreye benzeyen oturak, bir çeşit kilidi andıran ışıltılı fren. Böylece bu görüntüler yoluyla, Navidson artan gerginliğini bizlere gösterebiliyordu."¹¹²

Tahmin edileceği gibi, daha ilk geceden Holloway ve ekibi telsiz irtibatını kaybetmeye başlar. Navidson'ın tepkisi, kamerasını dağ eteklerine kurulan yerleşimciler misali oda zeminini mesken edinmiş bakır yeşili rengindeki kahve fincanı takımına çevirmek olur, bu

¹¹⁰ Burada tuhaf bir durum söz konusu, Zampanò ortada bir keşif mi (örneğin 'Ana Kamp') var, yoksa bir savaş mı (örneğin 'Karargâh'), karar verememiş sanki.

¹¹¹ Frizell Clary, *Tick-Tock-Fade: The Representation of Time in Film Narrative*, Tame An Essay Publications, Delaware 1996, s. 64.

¹¹² Naguib Paredes, *Cinematic Projections*, Faber and Faber, Boston 1995, s. 84.

sırada, yakınlarda bir çekirdek kabuğu yığını Pasifik'in gözlerden ırak bir levhasında doğmakta olan bir volkan gibi bir kâsenin içinde yükselmektedir. Arka planda, telsizlerin bitmek bilmez hışırtısı elle dokunamadığınız şiddetli bir rüzgâr misali odayı doldurmaya de-

vam ediyordur. Bu anların şaşaalı biçimde fotoğraflandığını göz önünde bulundurunca, sanki Navidson, akla gelebilecek en sıradan nesne ve olaylardan yararlanarak, bize Holloway'in epik yolcuğunu sezdirmeye çalışıyor gibidir. Ya da bizi o yolculuğa dâhil etmeye. Hatta belki de meydan okumaya.¹¹³

Zaman geçip gider. Uzun muhabbetler döner, uzun sessizlikler yaşanır. Ara ara Navidson'la Tom Go oynarlar. Ara ara da, birisi Daisy'ye¹¹⁴ yüksek sesle kitap okurken, diğeri de Chad'e aile bilgisayarındaki rol yapma oyununda yardımcı olur.¹¹⁵ Tom belirli aralıklarla dışarı, sarma ot içmeye çıkarken, bu sırada kardeşi de artık kaybolmuş olan bir günlüğe notlar almaktadır. Karen oturma odasından uzak duruyordur, içeriye bir kez, onda da kahve fincanlarını almak ve çekirdek kabuğu dolu kâseyi boşaltmak için girer. Ne zaman Navidson'ın kamerasına yakalansa, genellikle mutfakta telefonla konuşuyordur, televizyonun sesi açıktır, annesiyle fısıltıyla konuşuyor, kapıyı derhâl kapatıyordu.

Fakat gündüzler gecelere karışır ve tekrar gün ağarınca, yine ışıksız geçitlerde saatler geçirmeye devam edeceklerinin ayırdına vardıklarında, Billy Reston ihtiyatlılığını korur. Navidson'm bize gösterdiği üzere, Reston'ın katiyen dikkati dağılmaz, görev yerini terk

¹¹³ Navidson'ın kamera tekniği hayli karmaşık bir konudur. Edwin Minamide *Objects of a Thousand Facets*'te (Shive Stuart Press, Bismark, Kuzey Dakota 1994, s. 421) bu denli "çağırışmıcı görüntülerin", bilhassa bu örnektekilerin, Holloway'in hiçbir zaman başaramadığı bir şeye sebep oldukları iddiasındadır: "Navidson'ın, leş gibi mavi fincanları bile bize yer yurt arayan Pilgrimleri hatırlatacak şekilde fotoğraflayabilmesi, kendisinin zaruri anlatıcı olduğunun kanıtıdır, o olmadan ne filmi ne de evi anlamak mümkün olabilirdi." Yuriy Pleak *Semiotic Rivalry*'de (Hazard United, Casper, Wyoming 1995, s. 105) buna karşı çıkar ve Navidson'ın yeşil yoğunluklu renklerinin ve yaptığı sabit panların, yalnızca Holloway'le rekabetçiliğini ve adama duyduğu öfkeyi öne çıkardığını iddia eder: "Kendi kısıtlı sanatıyla, ekibin tarihî inişini gölgede bırakmanın peşindedir." Fakat Mace Roger-Court *In These Things I Find*, 18 no'lu seride (Ash Otter Range Press, Great Falls, Montana 1995) Navidson'ın tavrını bir hayli yararlı, hatta aydınlatıcı bulmaktadır: "Kimsesiz kahve fincanlarından tutun, volkanik kabuk kâsesine ve labirentvari biçimde yerleştirilmiş ekipman ve mobilyalara kadar, hepsi de, sıradan olanın hayatımızda lirik ve epikliğin simgesi olmuş nesneleri barındırabileceğini göstermektedir. Navidson, dünyaya, kim ya da nerede olduğumuza dair o ani farkındalığı ya da sahip olmadıklarımızı, en sıradan şeylerde bile bulabileceğimizi gösterir."

¹¹⁴ Ascher Blootz, "Bedtime Stories" (*Seattle Weekly*, 13 Ekim 1994, s. 37) adlı kısa köşe yazısında, Tom'un Daisy'ye okuduğu kitabın Maurice Sendak'ın *Vahşi Şeyler Ülkesinde*'si olduğunu iddia eder. Gene D. Hart ise, "A Blootz Bedtime Stories" (*Seattle Weekly*, 20 Ekim 1994, s. 7) adlı mektubunda Blootz'a karşı çıkar: "Bu sekansı art arda, kare kare izledikten sonra dahi, kitap konusunda haklı mı değil mi, karar veremiyorum. Tom'un kolu kitabın kapağını sürekli kapatıyor ve fısıltılı sesi mikrofona kayıt menziline ısrarla kaçınıyor. Bununla birlikte, Blootz'un iddiasını bir hayli sevdim, ister haklı olsun ister haksız, iddiası kesinlikle akla uygun."

¹¹⁵ Bkz. Coming Qureshy'nin *MIND GAMES*'de çıkan makalesi "D & D, *Myst* and Other Future Paths", ed. Mario Aceytuno, Fortson Press, Rapid City, Güney Dakota 1996; M. Slade'in "Pawns, Bishops & Castles"ı, <http://cdip.ucsd.edu/>; ayrıca Lucy T. Wickramasinghe'nin *Gestures*'de çıkan yazısı "Apple of Knowledge vs. Windows of Light: Macintosh-Microsoft Debate", 2, Kasım 1996, s. 164-171.

etmez ve Holloway'le ekibinin içinde bulunduğu tehlikeyi bir an bile aklından çıkarmadan, telsizleri sürekli kontrol eder.

Janice Whitman, Reston'ın bir başka olağanüstü yanına dikkati çekerken, haklıdır: "Mizacının verdiği o tabii şevke ek olarak, emsal niteliğindeki zekâsını ve Keşif #4'e katılan ekip için sürekli kaygılanmasını da unutmamalı, beni asıl şaşkına çeviren şey ise hiçliğe doğru genişleyen bu dolambaçlı labirentin [Reston'da] somut bir iyileşme sağlaması. Ne oranın akıl dışılığı onu şaşırtmış ne de kuşkuyla eli ayağı buz kesilmiş gibidir."¹¹⁶ İnanç Reston'ın en güçlü yanlarından biridir. Âdeta dünyayı olduğu gibi kabul etmesini sağlayan, hayvanlara has türden bir yeteneği vardır. Belki de Hindistan'ın Haydarabad şehrinde bulutlu bir sabah, bir elektrik direğinin düşüp kendisine ölümün çirkin kırbacını indirdiğine inanası gelmediği için, yere bir saniye daha fazla basmıştır. Reston bu inançsızlığın bedelini ağır ödemiştir: bir daha ne merdiven çıkabilecek ne de sikişebilecektir.¹¹⁷ Hiç olmazsa, bir daha şüpheye düşmemiştir.

¹¹⁶ Janice Whitman, *Red Cross Faith*, Princeton Üniversitesi Yayınları, Princeton, NJ 1994, s. 235.

¹¹⁷ Bu bölüm aslında daktiloyla yazılmışsa da, yer yer elle yapılmış düzeltmeler de mevcut. "sevişebilecektir" in üzeri çizilmemiş

"SİKİŞEBİLECEKTİR" hemen üstüne yazılmış. Bu değişikliklerin çoğunu metne dâhil etmek için elimden geleni yapıyorum,

bu yüzden, metnin dil düzeyinde çok ani bir değişikliğe yol açsa da, düzüşmek örneğini kitaptan çıkarmak içime sinmedi.

Şimdiye dek, herhâlde fark etmişsinizdir ki, sözcüğümüzün güvenli biçimde alıntılarının tırnak işaretleri arasına sıkıştığı anlar dışında, Zampanò bu sekiz harfli sözcüğü kullanmaktan özenle kaçınmıştır. Bilhassa bu örnek göstermektedir ki, o havalı sözde-akademik zirvalıkların arkasında, aslında ara sıra "fuck", yani "sikişmek" demenin ve bunu sesli söylemenin, hecesel hazzına varmanın, göçmen kibrini hissetmenin

ne kadar önemli olduğunu bilen, çok tutkulu bir akademisyen vardır, Amerika'ya has muhteşem, epik bir sözcük "fuck", alt dudaktan başlar, hatta alt dudağın en ucundan

başlar, oradan ta boğaz arkasına dek gider ki, orada da büyük bir patlamayla son darbeyi vurur, K'nın sarsıntı gücü çoktan yola çıkmış

olan F'nin sükûnetine yetişir, böylece K'ye bir dolu hakaret, şiddet ve tabii ki belirsizlik yüklenmiş olur. FUCK. Müthiş bir miras-değil-

alın teri duası ya da küfür, hangisini tercih ederseniz artık, nasıl baktığınıza ya da kullandığınıza göre değişir, gökyüzüne ya da dünyaya savrulurken

Navidson'ın bu dönem süresince yakaladığı bütün görüntüler kendi içinde anlamlıdır. Seçtiği her kamera açısı bekleyişin yarattığı can sıkıntısını vurgulamaktadır, kanepede uyuyan Tom'un, telsizden gelen anlaşılmaz seslere gittikçe daha çok kulak kesilen Res-ton'un ya da evin içinde ilk kez yaktığı sigarasıyla, onları antreden seyreden Karen'in görüntüsü. Oturma odasında volta atan Navidson'ın kendisinin de tesadüfen girdiği görüntü bile, bu olağanüstü fırsattan yoksun kaldığı için duyduğu sabırsızlığı yansıtmaktadır. Karen'a kızmamak için elinden geleni yapmışsa da, besbelli ki hâlâ eskisi gibi hissediyordur. Bir kez bile ikisinin karşılıklı konuştuğunu görmeyiz. Üstüne üstlük, birlikte aynı kareye dahi girdiklerini görmeyiz.

söylenmek için ideal, ya da kimileyin, doğru şekilde, aşkla ve ateşle telaffuz edilirse, yanınızdaki kadın içten içe eriyecek, sözcüğün ateşi içinde kaybolacaktır.

Yuh hassiktir, bunlar da nereden çıktı şimdi?

"Aşk ve ateş"? "sözcüğün ateşi"?

Bu sikkolukları kim akıl ediyor lan?

°

Belki de Zampanò gönlünce sikişebildiği yaşlarda sikiş diyemediği için şimdi "sikişmek" fiilini kullanmıştır ya da şimdilerde, Whitley'deki o delikte beklerken, hayatı biraz daha farklı bir biçimde yaşamak istemiştir. Ya da tabii, şüphelerini arka plana itecek dolu dolu bir sözcüğe ihtiyaç duymuş da olabilir, rüyasında gördüğü kendi ölümünü

.

hiç olmazsa geçici olarak, savuşturacak kadar dolu dolu bir sözcüğe, avluda oyalanır, bacaklarını açmaya çalışır ve kalbini dinç tutarken

işte tam o zamanlar ihtiyaç duyacağı türden bir sözcüktü, kalan birkaç kedi hâlâ derisi sarkmış bacaklarına sürünüyor, kaybettiği onca yılı, eski renkleri, eski ışığı hatırlatıyorlardır. Bana sorarsanız, "sikişmek" demek için mükemmel bir fırsat. Gerçi dediyse bile, onu kimse duymamıştır orada.

.

Elbette, siktirin be, daha iyi bir fikriniz varsa yani. Thumper'a mesaj bıraktım gene. Gene beni aramadı. Derken bu sabah,

°

cihaza bir mesaj bırakıldığını gördüm. Tedirgin oldum. Telefonun çaldığını hatırlamıyordum çünkü. Meğerse Ashley diye bir kız beni görmek istiyormuş, ama kimin nesi olduğuna dair en ufak fikrim yoktu. Nihayet dükkâna geldiğimde, tam üç saat gecikmişim. Patronum küplere bindi. Beni göz hapsine aldı. Dedi ki, kovulmasına ramak kalmış bir

.

dangalakmışım ve iğneleri ne kadar iyi hazırladığımı artık umurunda değilmiş.

.

Ne yazık ki, dakik olmak konusunda umutsuz vakayım. Kendimi stüdyo daireneden dışarı atmak benim için öyle güç olmaya başladı ki. Cidden üzücü bir durum. Açıkçası, bugünlerde beni dışarı çıkaran yegâne şey şöyle deyişim: Siktir. Siktir. Siktir. Siktir git. Siktirip gideyim. Siktirip gitsinler. Siktir. Siktir. Siktir. -

Neticede, bütün segment baştan sona gerginlik dolu bir kompozisyona dönüşür. Sıçramalı kesmeler artar. Millet birbiriyle konuşmayı keser. Her çekimde, kadraja azami bir kişi girer. İpler koptu kopacak gibidir, Navidson’la Karen’in arasındaki ipler, aileyi birbirine bağlayan ipler ya da keşiftekiler arasındaki ipler. Yedinci gün, ekipten hâlâ bir iz yoktur. Yedinci günün gecesi, Reston aklına en kötüsünü getirmeye başlar ve sonra, sekizinci günün gecesi saat bir iki civarında, o en kötü şey herkesin kulağına çalınır. Parazit hışırtısı yüzünden telsizden gelen sesler hâlâ anlaşılmıyordur, ama evin bir yerinden, tuhaf zift karası bir petrol misali yükselen, zor duyulur bir tak tak sesi gelir. Sesi ilk duyan Chad’le Daisy’dır, fakat anne babalarının yatak odasına gidene kadar, Karen çoktan odaya çıkıp ışığı açmış ve şapkadan çıkan bu yeni huzursuzluğu dikkatle dinlemektedir.

Ses tam da, birinin duvarı yumruklamasını andırıyordur: önce seri taktaklar, sonra aralıklı üç tak tak ve yine üç seri tak tak. Bu böyle devam eder.

Üst ve alt katlara çabucak göz atmalarına rağmen, kimse sesin kaynağını bulamaz, hâlbuki her odada bu imdat sinyali yankılanıyordur. Derken, Tom kulağını oturma odası duvarına dayar.

“Kanka, nasıllını sorma ama ses buradan geliyor. Hatta bir an, direkt duvarın arkasından geliyormuş gibi geldi bana.”

.

İlginçtir ki, sıçrama kesmeleri sonlandıran ve herkesi tekrar tek bir karede buluşturan şey bu yardım çağrısı olur. Navidson’ın en baştan beri beklediği fırsat nihayet eline geçer. Hâliyle, Navidson arama **kurtarma** çalışması başlatma niyetinde olduğunu haber vererek, bir anda yetkiyi devralınca, yüzlere yansıyan gerilimin ortadan kalkmasıyla söz konusu sekans çabucak değişmeye başlar. Gelgelelim, Karen öfkelenmiştir. “Polisi aramaya ne dersin?” diye sorar. “Onları kurtaracak kişi niye illa şanlı Will Navidson olmak zorunda?” Yerinde bir soru sormuştur ama, ne yazık ki sorusunun tek bir cevabı vardır: Çünkü kocası *sahiden de* şanlı Will Navidson’dır.

Mevcut şartları düşününce, Karen’in, bütün hayatı top ateşi ve napalm bombaları altında geçen bir adamdan Holloway’e sırt çevirmesini

.

ve verandada limonata içmesini beklemesi biraz gülünçtür. Dahası, Navidson’ın da belirttiği üzere, “Yanlarında altı günlük suyla neredeyse sekiz gündür içerideler. Saat gecenin üçü. Polis çağırarak ya da arama ekibi organize edecek vaktimiz yok. Şimdi içeri girdik, girdik.” Sonra da yarı mırıldanarak, şunu ekler: “Delial’da çok beklemiştim. Bir daha asla o kadar çok beklemem.”

“Delial” ismi ve ismin çarpıcı gizemi Karen’ı şaşkına çevirir. Tek kelime etmeden kanepeye oturur ve Navidson’ın, gerekli ekipmanları hazırlamayı bitirmesini bekler.

Gerekli teçhizatı bir araya getirmek yalnızca otuz dakika sürer. Holloway’in ekibini yakınlarda bir noktada bulmayı umuyorlardır. Bulamamalarına karşı planları ise, Reston’ın merdivene kadar gidip orada kamp kurarak ve

telsizlerin sorumluluğunu üstlenerek, oturma odasındaki karargâhla, basamaklardan inmeyi sürdürecektir. Navidson ve Tom arasında röle görevi görmesidir. Fotoğraf ekipmanı olarak ise, herkes göğüs kayışlarına bir Hi 8 takmıştır. (İki kamera eksiktir, Navidson çalışma odasındaki duvara monteli Hi 8’lerden birini ve üst kattaki koridordakilerden birini sökmek zorunda kalmıştır.) Ayrıca yanında, Metz marka etkili bir stroboskobu bulunan 35 mm’lik Nikon, bir de Reston’ın kucağında taşımaya gönüllü olduğu 16 mm Arriflex de getirir. Karen somurtarak telsizlerin başında durma görevini devralır. Hi 8’lerden biri onu oturma odasında oturmuş, erkeklerin koridorun karanlığına karışmalarını seyrederken çeker. Aslına bakılırsa, Karen’ın, öznesi olduğu üç adet seri çekim mevcuttur, son ikisinde annesini arayarak, Navidson’ın gidişini ve Delial adından bahsedişini bildirir. İlk telefon meşgule atar, sonra çalar.

- - - - -

Navidson bu sekansa SOS adını verir; çünkü SOS hem Holloway’in ekibinin gönderdiği imdat sinyaline vurgu yapmakta, hem de işin bambaşka bir yanını göz önüne sermektedir. Navidson bir yandan evde yükselen kişisel ve ailevi gerilimi bütün ayrıntılarıyla gösterirken, bir yandan da son derece spesifik bir tempoya uyarak, görüntüleri kurgulamaktadır. Tasha K. Wheelston bu titizlikle örülmüş yapıyı keşfeden ilk kişidir:

İlk başta hayal gördüğümü sanmıştım, ama SOS’i gözümü dört açarak izledikten sonra haklı olduğumu gördüm: Navidson imdat çağrısını filme çekmekle kalmamış, aynı zamanda çağrıyı sekansa ciddi ciddi dâhil etmiştir. Kısa süreli üç planla, uzun süreli üç plan arasında yaptığı geçişlere dikkat edin. Reston’ın dâhil olduğu üç seri kamera açısıyla başlayıp oturma odasının üç uzun planıyla (ve bu planlar aslen —antreden çekilmiş

.

uzun planlardır) devam eder, sonra yine üç kısa planla ve bu düzende çekimi sürdürür. Çekimin içeriği bazı durumlarda belli aralıklarla kesintiye uğrar, fakat üç kısa üç uzun üç kısa plan düzeni aşîkârdır.¹¹⁸

Dolayısıyla, Navidson Holloway'in ekibinin gönderdiği acil durum sinyali temsil eden, bir yandan da mecazen ve somut olarak kendi yardım çağrısını göndermek için, dört duvar arasına sıkışmış bekleyişine —sabırsızlık, gerginlik ve artan ailevi yabancılaşmaya— içkin uyumsuzluğa başvurur.

Navidson'm bu sekansı, Holloway felaketi gerçekleştikten çok sonra değil, o yere son girişinden hemen önce tasarladığı fark edilince, bir ironi ortaya çıkar. Başka bir deyişle, Navidson'ın SOS'i topyekûn umutsuzdur. Çağrısı ya fazla geç ya da fazla erken gelir. Gelgelelim, Navidson ne yaptığını biliyordur. Son iki kısa SOS planında Karen'ı telefonla konuşurken görmemiz bir rastlantı olmayıp hâlihazırda mevcut olan görüntülü mesaja içkin bir akustik mesaj sağlamaktadır: üç meşgul sesi, üç telefon çalma sesi.

Başka bir deyişle:

.

. . . - - -

.

(veya)

.

¹¹⁸ Tasha K. Wheelston, "M.O.S.: Literal Distress", *Film Quarterly*, 48, sonbahar 1994, s. 2-11.

119 Bir hayli acımasız geliyor kulağa ama, birkaç kez ben de kendime aynı şeyi demiştim. Hatta Alaska'da geçen aylarımı bana çekilir kılan şey o sözcük olmuştu. Hatta ve hatta beni tâ Alaska'lara getiren şey de oydu. Bürodaki kadın on altı yaşında falan olmadığının, yaşına göre olgun davranan bir velet olduğumun gayet farkındaydı, yine de başvurumu onaylamıştı. Bana kalırsa, "Of bu çocuk genç duruyor sanki" diye düşünmüş ve yorgun olduğundan veya umursamadığından veya dişlerim ayrık olduğundan tıpsız gözüktüğüm için, kendi sorusuna "Yani?" cevabını vermiş ve tereddüdü bırakıp konserve fabrikasında iş vermişti bana.

Ne günlerdi ama, valla da öyleydi. Bunaltıcı güzelliğin kolları arasında geçen, günde on iki saatlik edepsiz günler. Homer Spit sahilindeki, yalnızca beni değil, hepimizi fahri kıyı sığınlarına

çeviren çadırlar.

Bu tarz bir şeyle aşık atabilecek hiçbir şey yok şu an. Balık kemikleri & konserve-pisliğiyle, elle tutulmaz gözle görülmez ve hep var olan, can-alan, buzul sularından çok daha saf bir rüzgâra karşı koyan bir dolu can çekişen hayat & bakımsız parmakların pis kokusunun korkunç bir birleşimi. Hani bazı sular içilmeyecek kadar soğuk olur ya, oranın havası da neredeyse

nefes alınmayacak kadar berraktı, on bini aşkın çam ağacından mütevellit tırmık dişleriyle doluydu ki kel kartallar günlerce tanrılar misali bu dişlerin üstünde süzülürler, denizden sırlıslıklam olmuş rıhtımlarda oradan oraya giden ve arkalarından, bir şeyin mavi-siyahlı tadı gibi bağıırıp duran sığınlar misali çöpleri karıştırırsalar bile.

İşin sizi orada tutan hiçbir özelliği yoktu, saatler saatleri kovalar, tez-gâhlara eğilir, ağızımızdan leşlere buhar üfler,

pisi balığı yanaklarını, somon balıklarının dilim dilim keser, onlarca sinek ısırığına, hatta arı sokmasına -tuhaf kaderim sağ olsun- katlanırdım ve daima Filipinlilerin, Varoş Beyazların, Siyahilerin, Haitililerin ettiği ağız dolusu küfürlerin harabesindeyim, bu küfürler konserve işinde olağan hâle gelmiş fakir mızızlanmalarıydı. Maaşlar iyiydi ama, bu işe kapak atmanızı sağlamaya yettiği de söylenemezdi, orası kesin. Bırakın iki hafta boyunca, hatta üç ay boyunca bu zihin mallatıcı mide kaldıracı sikko işi yapmayı,

bir hafta dayansanız iyiydi.

Başka bir şey bulmanız gerekirdi.

Benim için, bu şey "Yani?" sözcüğü olmuştu. Bunu zor yoldan öğrenmişim, daha yaza girerken hem de.

Bir balıkçı teknesine davet edilmişim ve teknenin ahı gitmiş vahı kalmışsa da, güya hâlâ mümkün mertebe iş görürmüş. Neyse işte, daha

okyanusa açılalı birkaç saat olmuştu ki, aniden fırtına çıktı, döşemeleri parçalandı ve karinayı su bastı. Tulumbarlar anca on dakika sorunsuz çalıştı. O da maksimum. Sahil güvenlik kurtarmaya geldi, ama bize ulaşması bir saat sürdü. O da en az. Onlar bize ulaşmaya çalışırken, tekne batmıştı zaten. Bereket versin ki içine sinebileceğimiz bir cankurtaran salımız vardı da neredeyse herkes kurtuldu. Neredeyse. Tayfadan biri kurtulamadı. Yaşlı bir Haitili. En az

on altı yaşındaydı. Dost olmuştuk onunla ya da olmak üzereydik diyeyim. Bileğine misina takılmış ve alabora olan tekneyle beraber okyanusun dibini boylamıştı. Suya batıp kaybolduğunda dahi çığlıklarını duyabilmiştik. Bunun mümkün olmadığını bilsem de.

Kıyıya dönünce, gördük ki hepimiz harap bir vaziyete bürünmüşüz, ama tekne sahibi/kaptanı kesinlikle en harap kişiydi. Neticede bir hafta boyunca sarhoş dolanmıştı, ağzından çıkan tek kelime ise "Yani?"ydi.

Tekne gitmişti. "Yani?"

İkinci kaptanın öldü. "Yani?"

Neyse, en azından hayattasın. "Yani?"

Can sıkıcı bir sözcük, ama insanı duygusuzlaştırdığı kesin.

Beni duygusuzlaştırdı mesela.

Artık nasıl olduysa -nasıl olduğunu tam hatırlamıyorum- patronuma o yaz yaşadıklarımдан bahsettim biraz. Thumper bile kulak kesildi. Söylediklerimle ilk defa ilgileniyordu; o yüzden, içim bir hoş oldu. Hatta anlatacağımı anlatınca, mesai bittiği için tam da dükkânı kapatıyorduk ki onu dışarı kadar geçirmeme müsaade etti.

"Esaslı adamsın Johnny," dedi beni harbiden de esaslı kılarcasına. Hiç olmazsa bir süreliğine.

Konuşmayı ve yürümeyi bir süre daha sürdürdük, sonra hiç hesapta yokken, Sunset'in kuzey yakasındaki ufak bir lokantada Tayland yemeği yemek karar verdik. Kadın diyor "Aç mısınız?" Ben diyorum "kurt gibi." Israr edince, gidip bir şeyler atıştıralım diyoruz.

Kurt gibi aç olmasam bile, sırf onunla olabilmek için dünyaları

yiyebilirdim. Her şeyiyle her hareketiyle ışık saçıyordu. Sırf bir bardak suyu içişini, buz küpünü dişleriyle kırışını seyretmek bile beni delirtmeye yetmişti. Elleriyle bardağı kavrayışı bile, bu arada çok güzeldi elleri, beni türlü hayallere sevketti, fakat masaya oturur oturmaz yeni erkek arkadaşından, profesyonel olmak gibi olmayacak hayaller peşinde koşan boksör gruplarına koçluk mu ne yapıyormuş, söz etmeye başlar başlamaz benim hayaller de daha kurulmadan uçup gitti. Meğerse, bizim koç ona yıllardır yaşamadığı kadar şiddetli orgazmlar yaşıtıyormuş.

Aslında bu yüzden kendimi kötü hissetmem lazımdı, ama öyle hissetmemiştim. Thumper'dan hoşlanmamın sebeplerinden biri de her konuda çok dobra ve yaban, yani yaman oluşuydu. Belki bunu daha önce de söylemişimdir. Söz konusu Thumper'sa, kendimi tekrar ettiğime memnunum.

"Sadece iyi olmak yetmez," dedi bana. "Yanlış anlama sakın: Oral sekse bayılırım, hele ki erkek ne yaptığını biliyorsa. Ama klitorisime kapı zili mu-

amelesi yaparsan, o kapı açılmaz.” Bir buz küpü daha kırdı. “Geçenlerde, beni çılgına çevirecek baştan sona farklı ve elde edebileceğim türden bir şeye şans vermem gerektiğini hissettim. Bir süreliğine, para beni azdırmaya yetmişti. Artık yaşıam geçiyor. Neyse işte, bizimki kıcıma şaplak atacağını söyledi ve ben de hayhay dedim. Niye bilmem ama bunu daha önce yapmamıştım. Sen yaptın mı?” Cevabımı beklemedi. “Arkama geçti, hem malı da sağladı, hem baldırları kıcıma çarptıkça çıkan sesi de seviyorum falan ama, kendim el atmama rağmen, beni boşaltamayacağı belliydi. Tam da o an şaplağı indirdi. İlk yediğim bu şaplağı hissetmemiştim desem yeridir. Çekingen davranıyordu. Ona

daha sert vurmasını söyledim. Manyaklık bendedir belki, bilmiyorum, ama kıcıma bu sefer daha sert tokatladı ve yavaştan boşalır gibi oldum. Tekrar tekrar vurmasını söyledim ve götü iyice dağıttım. Nihayet boşaldığımda, acayip—“acayiiip” diye uzattı sözcüğü —“şiddetli boşaldım. Sonradan aynaya bakınca kıcımda el izi çıktığını fark ettim. Şu sıralar el izlerini seviyorum desem yalan olmaz. Bizimki avcunun acıdığını söyledi.” Son dediğine güldü.

Yemeklerimiz gelince, ona Clara English’ten, tamamen alakasız başka bir anımdan, Christina & Amber, Kyrie, Lucy ve kim olduğunu hiç bilmediğim Ashley’den bahsettim, anlattıklarım Thumper’ı güldürdü. Ben de o an, karşılıksız sayfalarım konusuna girmemeye karar verdim. Kendimi onun önünde önemsiz herifin teki gibi göstermek istemedim, ama alttan alta da beni niye geri aramadığını bilmek istiyordum. Bunları boş

verip özellikle seks konusu üstünde durmaya, onunla o şekilde flört etmeye, akıl almaz hikâyeler uydurmaya, hatta belki Alaska’da olanları ayrıntılarıyla anlatmaya, onu biraz daha güldürmeye karar verdim, plan tıklarında gidiyordu ki bir sebepten, bir anda, planda değişiklik yaptım ve ona Zampanò ile sandığından, geçirdiğim dengesiz krizlerden bahsetmeye başladım. Gülmeyi kesti. Buz kırmayı bile bıraktı. Yarım saat, bir saat, bilmem kaç saat, kısacası uzun bir süre boyunca can kulağıyla beni dinledi. Ben konuştukça, içimi kaplayan acı ve panik kısmen hafifledi.

Şimdi geri dönüp bakınca, hayli tuhaf geldi gözüme. Yani, yardıra yardıra kişisel konulara girmem. Çoğu konuyu anlatmamıştım aslında. Burada anlattığım kadar çok şey anlatmadım yani,

orası kesin. İhtiyara ve kitabına dair çok şey var zaten, daima paralel, doğru sözcüğü mü kullandım?, ilerleyen, şöyle bir gözüken, hatta kendini zorla gösteren sonra da kaybolan; kimileyin solgun, kimileyin kanayan, kimileyin kaba saba, kimileyin bir yapıdan yoksun; çoğunlukla öfkeli, korkmuş, üzgün, kırılğan ya da çaresiz, jest ve mimiklerle, koku ve sesle, bozuk bir gramerle iletişim kuran, fotografik bir hafızayla hatırlanan anıların ani hücumu işte, bu da bir çeşit sinyal herhâlde, bir aralar pası ve daireler çizen uçurtmaları da aşır tâ göğe yükselen en ehemmiyetsiz yardım çağrılarına dikilmiş ya da Alaska Körfezi’nin suları nihayet taşıp güverteyi sonsuza dek suya gömerken telsizle bildirilmişti —Buraya Noktalar Gelecek . . .—ya da bırakın ziyareti, mektup bile gelmeyen yabancı bir yere ulaşmışlardı hatta, bütün bütün ve yankı yapmadan yutulmuşlardı, fısıldanan Kelam’ın Almanca sesteşiyle,

götürülmüş, kaybolmuş, yok olmuştu, ta ki bırakın keşfetmeyi, incelenecek bir şey dahi kalmayana dek, bütün hepsi de kafamın içinde parça parça hâlde, ağızımdan çıkan sözcüklere çok yansımıyor olsa bile, gerçi hiç olmazsa bu acı verici anılar yanımda Thumper varken daha bir katlanılabilir olmuşlardı.

Bir noktadan sonra bütün bu mahrem görüntüleri göz ardı etmeyi

başarıp Thumper'ın gözlerine bakabildim. Etraftaki insanlara bakmıyor ya da çatal kaşığıını düzeltmiyor veya tabağından sarkan avare bir eriştreyi seyretmiyordu. Gözlerini dikmiş bana bakıyordu ve o gözlerde hiç kötülük yoktu. Önyargısızdı, ona söylediğim her şeyi yorum yapmadan kabul ediyor, sadece dinliyordu, anlatış şeklimi dinliyor, nasıl bir his içinde olduğumu dinliyordu. Tam o an, acı verici bir şey içimi delip geçer gibi oldu, eski ve güçlü bir kök gibi aynı, hani bazen dağlarda

karşılaşırsınız ya, ufak bir boyutlarındaki granit parçalarını delip geçen kökler gibi, ama işte bu kök granit yerine beni parçalıyordu. Göğsüm acıyordu ve bir tuhaf olmuştum gene, derken bir anda gözyaşlarına boğulacağımı anladım. On iki yaşından beri ağlamamıştım, hele yirmi beşimde hiç ağlamaya niyetim yoktu, özellikle de bir Tayland lokantasındayken.

Acıyı geri yuttum.

Öldürdüm.

Konuyu değiştirdim.

Kısa bir süre sonra, iyi gecelerleşip ayrılırken, Thumper bana içten ve tatlı biçimde sarıldı. Aklının nerelere gittiğini biliyorum dermişçesine.

"Esaslı adamsın Johnny," dedi o akşam ikinciye. "Bu kadar kafana takma her şeyi. Hâlâ gençsin. İşler yoluna girecek."

Ve sonra jipini vitesle takarken, gülümsedi: "Bir ara evden çık da beni iş yerimde ziyaret et. Bana kalırsa, evinden çıkmaya ihtiyacın var senin."

IX

Hic labor ille domus et inextricabilis error

— Vergilius

laboriosus exitus domus

laboriosa ad entrandum

— Ascensius

— Nicholas Trevet^x

^x “Görün bakın evin zorluğuna ve çıkmaz yollarla dolu gezintiye” *Aeneas* 6. 27. “İçinden çıkması güç olan”, Ascensius, Paris 1501; “içine girmesi zor”, Trevet, Basel 1490.¹³⁵ Bkz. H. J. Thomson’ın “Fragments of Ancient Scholia on Virgil Preserved in Latin Glossaries”i, H. J. Thompson’ın W. M. Lindsay’le birlikte yazdığı *Ancient Lore in Medieval Latin Glossaries*’inden, St. Andrews Üniversitesi Yayınları, Londra 1921.¹²⁰

¹²⁰ Aslına bakarsanız hepsi kelimesi kelimesine, Penelope Reed Doob’un The Idea of the Labyrinth: From Classical Antiquity through the Middle Ages (Cornell Üniversitesi Yayınları, Ithaca 1990, s. 21, 97, 145 ve 227) adlı kitabından alıntılanmış. Alın size, Zampanò’nun, birincil belgelerde daha bilgiliymiş hissi uyandırmak adına kullandığı ikincil kaynakları gizlemeyi ne kadar çok sevdiğine mükemmel bir örnek. Yalan yok, bu bilgiyi bana veren de Tatiana adlı bir kadındı. Kendisi zamanında Zampanò’nun kâtiplerindenmiş ve –telefonda konuşurken “benim için büyük şans” demişti– hâlâ elinde, başka şeylerle birlikte, adamın kütüphaneden istettiği eski kitap listelerinden kimisi duruyormuş.

Şunu da belirtmem gerek ki, kadının evine ulaşmam bile başlı başına bir başarıydı. Evimden çıkmakta zorluk çekmiştım. Her şey daha da fenalaşıyor. Uzanıp kapı mandalını açarken bile midem bulandı. Ayrıca göğsüm sıkışır gibi oldu, şakaklarımdaki nabız atışı hızlandı. Bunlarla kalsa iyi. Ne yazık ki bütün bunların ne kadar tuhaf olduğunu, bir nevi paradoks, size hakkıyla anlatabileceğimi sanmıyorum, çünkü bir yandan da kendime gülüyor, bu endişeli hâlimin akıl dışı yapısıyla dalga geçiyordum, içimdeki bu endişe bana hâlâ gülünç gelir –“Ya Johnny, gerçekten korkacak neyin var?”– bir yandan ise, dikkatinizi çekerim aynı anda yani, büsbütün korktuğumu fark etmiştım, korktuğum belli bir şey yoksa da –gördüğüm kadarıyla belli bir şey yoktu– reaksiyondan korkmuştım o hâlde, Zampanò’nun siyah sandığı kadar gerçek & varlığından şüphe edilmez.

Biliyorum kulağa çok saçma geliyor, ama durum bu işte: Birinin diğerini de-ğillemesi gerekirken, birbirlerini iyice pekiştirmeye yarıyorlar yalnızca.

Şansım varmış ki, ya da çok da şanslı bir şey değildir, Thumper’ın öğüdü kafamda yankılanmaya devam etti. Kalbimin durma tehlikesi yaşamasını göze alarak, ağızımdan siktirler yağdırdım ve kendimi dışarı attım, Tatiana’yla buluşup elinde bulunan materyalleri almaya kararlıyım.

Başıma bir şey gelmemiştı tabii ki.

Kaldırımda yürümeye başlar başlamaz, karşı şeride dalan bir kamyonu seyretmiştım, bir dur işaretini dümdüz etmiş, beyhude biçimde yavaşlamaya çalışmış,

bir anlığına direksiyonu düzeltmeyi başarmış ve şoförün o canavarın içinde yaptığı bütün frenlere, bunu müteakip çıkan dumana ve kulak zarını delen acı çığlıklara rağmen kamyon tüm hızıyla dosdoğru üzerime gelmişti. Bir anda, mutlu yerçekimi & kütle çiftinin hükmünden kurtulup havaya yükselince ağırlıksız olmak nedir anlamış oldum, tâ ki tam beş metre uzaktaki bir arabanın tavanına, meğerse benim arabammış, düşene dek, çarpma sesini duymuş ama çarpmayı hissetmemiştim. Hatta bir an bayılır gibi oldum, yine de tam zamanında kendime gelip kamyonu gördüm, hâlâ son sürat üzerime geliyordu, derken bulunduğum yere çarpıyordu ve inanmayacaksınız ama aklımdan şunlar geçti -"Dallama herifin arabamı haşat ettiğine inanamıyorum amına koyayım! Şu sokakta onca araba varken, gitti benimkine çarptı!" hem de çelik içimi un ufak eder, ayaklarımı, leğen kemiğimi anında öğütüp toza çevirir, ızgaraya ait metal parçaları mutfak bıçakları misali delip geçer ve belden aşağıyı kesip biçerken.

İnsanlar çığlık atmaya başladı.

Gerçi hâlimi gördüklerinden değil.

Kamyonla alakalı bir şey.

Her yere sıvı sızdırıyordu.

Benzin.

Araç alev almıştı. Cayır cayır yanacaktım.

Tabii sızdırdığı şey benzin olsaydı.

Süttü.

Ama işte süt falan yoktu. Benzin yoktu. Sızıntı yoktu. İnsanlar filan da yoktu. Hele çığlık atan insanlar hiç yoktu. Tabii kamyon da yoktu. Sokağım boştu. Üstüme bir ağaç düştü. Öyle ağırdı ki onu kaldırmak için vinç gerekti. Vinç bile kaldıramazdı onu. Evin bulunduğu blokta ağaç neyin yoktu.

Bu artık sona erse iyi olacak.

Gitmem gerek.

Gittim.

Tatiana'nın evine vardığımda, spor salonundan yeni gelmişti ve esmer bacakları terden ıslıl ıslıldı. Siyah Spandex şort ve vücudunu saran ve memelerinin kocamanlığını saklamaya yetmeyen pembe renkli bir sporcu büstiyeri giymişti. "Selam" dedim ve sonra ihtiyarın yazdıklarının elime nasıl geçtiğini ve hepsini bir düzene sokabilmem için, kullandığı referanslardan kimisine ulaşmam gerektiğini açıkladım tekrar. Zampanò adına topladığı okuma listelerini seve seve bana verdi ve "zorluk"un etimolojisiyle alakalı olarak hazırladığı birkaç notu da arayıp buldu hatta.

İçki içer miyim diye sorunca, şakayla karışık viski kola istedim. Sanırım ya yaptığım espriyi anlamamıştı ya da çok iyi anlamıştı. İçkiyle geri döndü ve kendine de koydu. Bir saat daha böyle muhabbet ettik, bir baktık ki viskiyi bitirmişiz, sonra pat diye, "Beni sikmene izin vermeyeceğim," dedi. Gitme vakti geldi, diye düşündüm ve ayaklandım. Herhangi bir beklentim yoktu zaten, onu bilin de. "Ama istersen üzerime boşalabilirsin," diye de ekledi. Gerisingeri oturdum ve daha ağzımı açıp bir şey söyleyemeden, büstiyerini çıkardı ve yere boylu boyunca uzandı. Memeleri yuvarlaktı, başkaldırmışlardı ve bariz sahteydiler. Ben kadının bacaklarını ayırırken, o da benim pantolonumu çıkardı. Sonra da sehpasında duran acayip güzel kokulu yağı aldı. İncecik bir sıvı akacak kadar sertçe sıktı yağı. Yağ üzerimden aktı, sıcak bir sağanak

* Yankıların *Navidson Kaydı*'nda mevcut olan fiziksel, duygusal ve tematik mesafelerin hesaplamasına yarayan etkili bir araç görevi gördüklerinden V. Bölüm'de bahsettiğimiz için, şimdi de betimsel kısıtlamalarına değinmek yerinde olacaktır. Esasen yankılar geniş alanlara hapsolmuşlardır. Gelgelelim, Navidsonların evi içerisindeki mesafelerin büyük ölçüde saptırılıp değiştirildiği kanaatine varabilmemiz için, daha karmaşık bir bükülme idrakine, plan ve yapıdaki engellere, düzensizliğe ve hatta merkezsizleştirme fikirlerine değinmek durumundayız. Başka bir deyişle, labirent konseptine.

Navidson Kaydı'ndaki görüntüler temel alınarak, evin *bauplan*'ı¹²¹ en baştan çizilebilseydi harikulade olurdu. Tabii böyle bir şey, yalnızca değişen duvarlardan dolayı değil, filmdeki devamlılığın sürekli yapıbozumundan, tekrarlanan sıçramalı kesmelerden dolayı da imkânsızdır ve bunlar, hatasız bir harita çıkartmaya mani olmaktadır. Sonuç olarak, film bir ev planı yerine, boş odalardan, uzun koridorlardan ve çıkmazlardan müteşekkil parçalı bir tasvir sunmakta, biteviye gösterir gibi olsa da, kesintisiz bir iç planın son hâlini gözler önüne sermekten daima kaçınmaktadır.

yağdı kızın biçimli karnına ve kahverengi geniş meme uçlarına. Yaptığından tatmin olmuş hâlde, yere uzandı ve çavuşu tokatlamamı & ellerimle sevişmemi seyretti.

Bir ara alt dudağını ısırdı ve bu hareketi beni iyiden iyiye çıldırttı. Memelerini okşamaya, gırtlığından ufak zevk iniltileri çıkmaya başlayınca, taşaklarımdaki spermlerin fokurdamaya başladığını hissettim. Fakat tam o büyük an yaklaşırken Tatiana'yı göremez oldum, gözlerim pat diye kapandı, bu da kızın beklediği bir şeydi sanırım, geçici bir karanlık ânı yani, ulaştığım zevk dışında her şeye karşı savunmasız ve hiçbir şeyi görmez olmuştum, aşağıya uzanabilir ve yağlı parmaklarından birinin ucunu göt deliğime sokabilir, daire çizebilir, masaj yapabilirdi, ta ki en son direnç sınırlımı aşarcasına sert biçimde bastırır, parmağını içeri sokardı ve içerde yolunu kaybetmeden ilerler, doğruca prostata, P noktasına, yönelirdi, yani bende de olduğunu bilmediğim bu kütük atan steryofonik sikiş sisteminin SESLİ tuşuna, zevkten (ve zevk-sel) kaynaklı neredeyse dayanılmaz bir çığlık basmama yol açtı, beynimde hiç duyulmamış oranda endorfin salgılanıyor, kasıklarımdaki kaslar ise (neredeyse) bir dolu kalp ezici spazm eşliğinde can yakıcı biçimde kasılıyordu -açıkçası böyle bir şeye hazırlıklı değildim. Beyaz bir akıntı memelerine doğru uçuşa geçmiş, akıntının kolları meme uçlarına damlamış, boynunun etrafında gölcükler hâlinde birikmişti, hatta bir kısmı yüzüne kadar akıyordu, bir damla çenesine düşmüştü, bir damla da alt dudağına. Gülümsedi, spermimi nazikçe kara tenine yaymaya başladı ve sonra iç çekecekmişçesine ağzını açtı, ama iç çekmedi, hiç ses çıkarmadı, bir soluk sesi bile, yalnızca ay parlaklığındaki dişleri vardı ve nihayet gülümsedi, gözlerini benimkilere dikti, onu seyredişimi seyretti, spermimi yaladı ve en son da yuttu.

¹²¹ Kusura bakmayın.¹²¹

¹²¹ "Bina planı"nın Almancası — Ed.

İlginçtir, belli bir bağlama ulaşmak adına tarihe baktığımızda, labirent inşa etme gerekçelerinin çağlar boyunca büyük ölçüde çeşitlilik gösterdiğini görürüz.¹²² Örneğin, Longleat'teki İngiliz çalı çit labirenti bahçe partisi davetlilerini eğlendirsın diye yapılmışken, Mısır'ın XII. hanedanından olan III. Amenemhet ruhunu korumak için Moeris Gölü yakınlarına ölüm tapınağı için bir labirent inşa ettirmiştir. ~~Fakat bu labirentlerin en meşhuru Daedalus'un Kral'a inşa ettiği'dir. Bir hapishane görevi görmüştür. Söylentiye göre, Girit Adası'ndaki Knossos şehrinde bulunan bu labirent Minotor'u, kraliçeyle bir boğa arasındaki gayrimeşru ilişkinin meyvesi olan yarattığı hapsetmek üzere inşa edilmiştir. Öğrencilerin çoğuna öğretildiği üzere, Theseus günün birinde canını alana dek, bu canavar her birkaç yılda birçok Atinalı genci mideye indirmiştir.~~¹²³

Gelgelelim, Holloway Roberts, Jed Leeder ve Wax Hook **Keşif #4**'te merdivenden inmeye devam ederlerken bile, içinde bulundukları hudutsuz yerin varoluş amacını hâlâ

¹²² Labirentlere dair başka bilgiler edinmek için, bkz. Paolo Santarcangeli'nin *Livre des labyrinthes*; Russ Craim'in *Daedalus*'ta (yaz, 1995) çıkan "The Surviving Web"; Hermann Kern'in *Labirinti*'si; W. H. Matthews'un *Mazes and Labyrinths*'i; Stella Pinicker'in *Double-Axe*'i; Rodney Castleden'in *The Knossos Labyrinth*'i; Harold Sieber'in *Inadequate Thread*'i; W. W. R. Ball'un "Mathematical Recreations and Essays"; Robinson Ferrel Smith'in *Complex Knots—No Simple Solutions*'ı; O. B. Hardison Jr.'in *Entering The Maze*'i ve Patricia Flynn'in *Jejunum ve Ileum*'u.

¹²³

~~Herkesin farkında
olduğu şeyi tekrarla-
mak pahasına da
olsa söylenmeli.
hiçbir kadın bir
boğayla çiftleşip gebe-
kalamaz.~~

~~Bu basit bilimsel gerçeğin farkında
olarak, bir parça enteresan bir kuşkuyla
kapılmış bulunuyorum: Kral Minos,
labirenti canavarı hapsetmek için
değil, deforme bir çocuğu kendi
çocuğunu gözlerden saklamak için
inşa ettirmişti.~~

~~Minotor sıklıkla boğa vücutlu, insan
gövdeli bir yaratık olarak sentor benzer
anlatılsa da, efsanedeki tasvire göre Minotor
boğa başlı ve insan, ya da başka bir deyişle,
deforme insan gövdelidir.¹²⁷ Kanıma, Minos
gururu yüzünden taht vârisinin korkunç bir
görüntüye sahip olduğu gerçeğini kabul
lenememiştir. Dolayısıyla, ulu orta karısı
Pasiphae'yi bir erkek büyükbaşla zina yap-
makla suçlayarak, taht hakkını lağvetmiştir.~~

~~Kendi kanından canından olan evladını öl-~~

dürtmeyecek kadar viedan sahibi olduğundan, Minos hapishane niteliğine vurgu yapan parmaklıklardan yoksun olsa da, evladının içinden sonsuza dek kaçamayacağı kadar karmaşık bir labirent inşa ettirmiştir. (Şu da ilginçtir ki, efsanede dendiğine göre Minotor'a "yem" olan Atinalı gençlerin çoğu esasında labirentte açlıktan ölmüşlerdir, yani ölüm sebeplerinin, Minotor'un sözümona gaddarlığından ziyade labirentin karmaşıklığı olduğu ima ediliyordur.)

— Minos'un labirentinin aşında baskının simgesi olduğuna kanaat getirdim. Bu konu hakkındaki kitaplaştırılmış görüşlerim (bkz. "Birth Defects in Knossos" Sonny Won't Wait Flyer, Santa Cruz, 1968)¹²⁴ oyun yazarı Taggert Chielitz'in Seattle Repertory Company için *The Minotaur* adlı bir oyun yazmasına ilham kaynağı oldu.¹²⁶ Oyunu yalnızca sekiz kişi, kapı görevlisi de dâhil, gördüğü için burada kısa bir özet geçeceğim:

Chielitz'in oyunu, Minos'un oğluyla konuşmak üzere hava kararırken labirente girişiyle başlar. Meğerse Minotor nazik ve yanlış anlaşılmış bir yaratılmış, gelin görün ki sözde Atinalı gençler Yunanistan'da zaten idama mahkûm edilmiş hükümlü suçlularmış. Kral Minos ekseniyetle onları gizlice idam ettirir ve onları öldüren şeyin korkunç Minotor olduğunu halka bildirmiş, böylece Knossosluların labirente çok yaklaşmamalarını garanti altına almış. Ne yazık ki, bir keresinde suçlulardan bir tanesi labirente kaçmayı başarmış ve Mint'le (Chielitz Minotor yerine bu adı kullanıyor) karşılaşmış ve az kalsın yarattığı öldürüyormuş. Minos bizzat labirente dâhp suçluyu öldürmese, oğlu canından oluyormuş.¶ Şu kadarı kesin ki, Minos'un tepesi atmıştır. Oğlunu koruyup kolladığını fark etmiştir ve su yüzüne çıkan suçluluk duygusu ve üzüntü onu beyhude yere öfkeliendirmiştir.¶ Oyun ilerledikçe, Kral oğlunun deforme görüntüsünün altında saklı olanı görür ve neticede melankolik bir ruhla, sanatsal bir duyarlılıkla ve en önemlisi de ileri görüşlü bir dünya kavrayışıyla karşılaşır. Çok geçmeden Kral'ın yüreğinde derin bir oğul sevgisi yeşerir ve Minotor'u topluma en baştan tanıtmamanın bir yolunu düşünmeye başlar.¶ Ne yazık ki, Kral'ın bu korkunç yaratıkla alakalı dört bir yana yaydığı hikâyelerde bir trajedinin tohumlarının yattığını öğreniriz. Kısa süre sonra, Theseus adlı bir çam yarması (Chielitz onu tarif ederken, ayyaş, tam manasıyla gerizekâh, öğrenen birliği üyesi der) çıkagelir ve tereddüt bile etmeden Minotor'u paramparça eder.¶ Oyunun en duygusal sahnelerinden birinde, Kral Minos, yanaklarından aşağı akan gözyaşları eşliğinde, halkın önünde Theseus'un yiğitliğini metheder. Kalabalık gözyaşlarının minnet işareti olduğunu sanarken, biz seyirciler onların, ölünün ardından dökülen gözyaşları olduğunu anlarız. Kralın kalbi kırılmıştır ve olağanüstü adaletli bir hükümdar olmayı sürdüreceksen de, onun adaleti ilelebet acıların en büyüğüne yaşayarak öğrenilmiş bir adalet olacaktır.¹²⁸

Not: Üstü çizili paragraflar Zampanò'nun metinden atmaya çalıştığı ama bendenizin, biraz terebentin ve iş görür bir büyüteç yardımıyla, ortaya çıkarmayı başardığı kısımlardır.

124 Zampanò'nun yazdığı "Violent Prejudice in Knossos", Sonny Will Wait Flyer, Santa Cruz 1969.¹²⁵

anlayamamışlardır. Gerçekten de fizik kurallarında yaşanan bir sapmadan mı ibarettir bu? Bir çeşit mekânsal bükülme midir? Ya da çok daha geniş bir ölçeğe yayılmış bir çit labirent mi? Belki de kasvetli bir varoluş amacı vardır. Bir sırrı gizliyordur. Bir şeyi koruyordur. Canavar benzeri bir mahluku içine hapsetmiştir ya da saklıyordur. Ya da, benzer şekilde, bir masumu içine hapsetmiştir ya da gizliyordur. Holloway'ın ekibinin de çok geçmeden keşfedeceği üzere, bu soruların cevapları pek de belirgin değildir.¹²⁹

¹²⁵ Niye bu başlıklarla alıntılanan kaynakların farklı olduğunu dair bir fikrim yok. Hata olamayacak kadar maksatlı bir hareket gibi duruyor, ama şu "flyer" denen broşür müdür nedir, onu bulamadığım için buna kesin bir cevap vermek zor. Ashley'yi geri aradım ama, mesaj bıraktım, gerçi hâlâ kim olduğunu hatırlamıyorum.

¹²⁶ Taggart Chielitz'in yazdığı *The Minotaur* 14 Nisan 1972'de, Seattle Repertory Company tarafından Hey Zeus Tiyatrosu'nda sahneye konmuştur.

¹²⁷ W. H. Matthews şunları yazar: "Başka bir küçük labirente de, ortasında Theseus-Minotor çizimiyle, Pavia'daki San Michele Maggiore kilisesinin duvarında rastlarız. Onuncu yüzyılda yapıldığı düşünülmektedir. Bu eser, Minotor'un insan başı ve yaratık gövdesiyle resmedildiği bir nevi bir Sentor gibi hatta birkaç çalışmadan biridir." Kitabı için bkz. *Mazes & Labyrinths: Their History & Development*, Dover Publications, Inc., New York 1970, s. 56. Ayrıca bkz. s. 53'teki 40 no'lu şekil.

¹²⁸ *Dönüşümler*'de bile, Ovidius Minos'un, artık ihtiyarladığında, hâlâ gençlerden korktuğunu belirtir.

Qui, dum fuit integer aevi, terruerat magnas ipso quoque nomine gentes; tunc erat invalidus, Deionidenque inventae robore Miletum Phoeboque parente superbum pertimuit, credensque suis insurgere regnis, haut tamen est patris arcere penatibus ausus.

(“Minos o fevkalade orta yaşlara geldiği vakit/ Bütün milletler ağzına almaya korkardı adını/ Anı artık iyice güçten düşmüş, eli ayağı tutmaz olmuştu/ Millet'in mağrur gençlerinden kaçmıyordu/ Phoebus ve Deione'nin eüretkâr oğlu,/ Lakin Minos, Millet'in gözlerini tahtına/ Diktiğinden ve bir saray devrini yapmak için/ Kumpas kurduğundan kuşkulandı gibiydi, heyhat harekete geçip sürgün belgelerini/ İmzalamaya korkmuştu.” Horace Gregory, s. 258-259.) Belki de Milet ona katledilen oğlunu hatırlatmıştı ve suçluluk duygusu yüzünden, onun genç hâllerinin karşısında korkudan simnişti.

¹²⁹ Laf aramızda, Jacques Derrida'nın yapı ve merkezîyet sorununa dair birkaç kelam etmişliği vardır. Söyledikleri burada layıkıyla irdelenemeyecek kadar karışık olsa da, “hareketliliğin,” “başlangıçlar” ve “sonların” ne manaya geldiğini —özellikle de Navidsonların eviyle ilişkilendirildiklerinde— göz önünde bulundurduğumuzda, kimilerinin gözünde bu atfın bile yararlı olduğu görülecektir:

Ce centre avait pour fonction non seulement d'orienter et d'équilibrer, d'organiser la structure —on ne peut en effet penser une structure inorganisée— mais de faire surtout que le principe d'organisation de la structure limite ce que nous pourrions appeler le jeu¹³⁷ de la structure. Sans doute le centre d'une structure, en orientant et en organisant la cohérence du système, permet-il le jeu des éléments à l'intérieur de la forme totale. Et aujourd'hui encore une structure privée de tout centre représente l'impensable lui-même.

Sonra ise:

C'est pourquoi, pour une pensée classique de la structure, le centre peut être dit, paradoxalement, *dans* la structure et *hors de* la structure. Il est au centre de la totalité et pourtant, puisque le centre ne lui appartient pas, la totalité a *son centre ailleurs*. Le centre n'est pas le centre.¹³⁰

Bkz. Derrida, *L'écriture et la différence*, Editions du Seuil, Paris 1967, s. 409-410.

¹³⁰ Aşağıya İngilizcesini ekledim. Elimden bu kadarı geldi:

[Bir] merkezin tek işlevi yapıyı yönlendirmek, dengede tutmak ve organize etmek değil –şurası gerçek ki, organize olmamış bir yapıyı kavramamız mümkün değildir– her şeyden öte, yapının organizelik ilkesinin, yapının hareketliliği dediğimiz şeyi sınırlandırmasını garantiye almaktır. Bir yapının merkezi, sistemin tutarlılığını yönlendirerek ve organize ederek, yeknesak biçime içkin öğelerin hareketliliğine imkân tanır. Ve günümüzde bile, merkezsiz bir yapı düşüncesi olanaksızın diğer adıdır.

Sonra ise:

İşte bu yüzden, yapıya ilişkin klasik düşünce, merkezin, paradoksal olarak, yapıya içkin ve yapının dışında olduğunu söyler. Merkez, bütünün merkezidir ve buna rağmen merkez, bütüne ait değildir (bütünün bir parçası değildir), bütünün başka noktada kendi merkezi vardır. Merkez, merkez değildir.¹³¹

Falan filan. Jacques Derrida, "Structure, Sign, and Play in the Discourse of the Human Sciences", Writing and Difference, çev. Alan Bass, Chicago Üniversitesi Yayınları, Chicago 1978, s. 278-279.

¹³¹ Buna karşılık, Christian Norberg-Schulz şöyle yazmıştır:

Kendiliğinden algılama yeteneği yönünden, insanoğluna ait mekân 'özel olarak merkezileştirilmiştir.' Lakin yerleşim planlarının gelişimi, merkez fikrinin genel bir organizasyon aracı görevi görecektir şekilde ayarlandığı manasına gelmekle kalmaz, kimi merkezlerin de çevrede referans noktaları olarak 'dışsallaştırıldıkları' manasına da gelir. Bu ihtiyaç öyle yoğundur ki, insanoğlu ilkçağlardan beri bütün dünyayı, merkezileştirilmiş şekilde düşünür. Çoğu efsanede, 'dünyanın merkezi', dikey bir *axis mundi*'yi sembolize eden bir ağaç ya da bir sütun şeklinde somutlaştırılmıştır. Öte yandan, dağlar da gök ile yerin buluştuğu noktalar olarak görülmüştür. Eski Yunanlar dünyanın 'göbeğini' (*omphalos*) Delphi'ye uygun görmüşlerken, Romalılar Kapitollerini *caput mundi* addetmişlerdir. İslam'a göre ise, Kâbe hâlâ dünyanın merkezidir. Eliade çoğu inançta merkeze ulaşmanın güç olduğuna işaret eder. Merkez idealist bir amaçtır, insan 'zorlu bir yolculuktan' geçip sınanmadan, oraya ulaşamaz. 'Merkeze ulaşarak, kutsanmış ve kabul edilmiş olursunuz. Çünkü dünyevi ve aldatıcı varoluşunuzun yerini, yeni bir varoluş alır, hakiki, kalıcı ve güçlü.' Fakat Eliade aynı zamanda, 'her yaşamı, en monoton olanı bile, labirente yapılan bir yolculuk olarak görebiliriz,' demiştir.¹³²

Bkz. Christian Norberg-Schulz'un *Existence, Space & Architecture*'ı (Praeger Publishers, New York 1971, s. 18). Norberg-Schulz, kitabında Mircea Eliade'nin *Patterns in Comparative Religion*'ından (çev. R. Sheed, Sheed and Ward, Londra 1958, s. 380-382) alıntılar yapmıştır.

¹³² Derrida ve Norberg-Schulz'un hesaba katmayı ihmal ettikleri şey sınıflandırılmış çekim kuvveti ya da iki madde parçacığı arasında bir çekim kuvveti (bu ilişki genellikle G simgesiyle ve $6.670 \times 10^{-11} \text{ N-m}^2/\text{kg}^2$ değeriyle gösterilir) bulunmasıdır. Yerçekimi, çekim kuvveti kavramının aksine, spesifik olarak yeryüzünün sair kütlelere olan etkisine uygulanır ve Derrida'yla Norberg-Schulz'un insanoğlunun merkez algısı konusunda ne kadar söz hakkı varsa, yerçekiminin de aynı derecede söz hakkı vardır. Yerçekimi, 'denge', 'yukarı', 'aşağı' ve hatta 'sükûn' gibi sözcüklere dair

Penelope Reed Doob akıllılık edip labirentin içinde yürüyenlerle dışında dikilenleri ayrı tutarak, kasıtlı olarak kördüğümüne dönen tartışmadan kaçınır:

[Ö]n ve arka görüşleri bir hayli sınırlanmış ve parçalanmış olan labirent yürüyüşçüleri kafa karışıklığı yaşarlarken, yukarıdan yahut bir şema aracılığıyla, şablonu bir bütün olarak gören labirent-seyircileri labirentin karmaşık sanatsal niteliği karşısında büyülenirler. Ne gördüğünüz bulunduğunuz noktaya göre değişmektedir, dolayısıyla aynı anda olmak üzere, labirentler hem tektir (bir tane fiziksel yapı vardır) hem de çifttir: Eş zamanlı olarak, içlerinde hem düzen hem de düzensizlik, hem vuzuh hem de karışıklık, hem birlik hem de çokluk, hem sanatsallık hem de kaos barındırırlar. Labirentleri, bir yol olarak (amaca giden doğrusal ama dolambaçlı bir geçit) ya da bir şablon olarak (bütünüyle simetrik bir tasarım) olarak görebiliriz... Dolayısıyla labirent algımız doğası gereği değişkendir: bakış açınızı değiştirdiniz mi, labirent de değişiyormuş gibi olur.¹³⁴

Ne yazık ki, içerideki katılımcılarla dışarıdan gözleyenler arasındaki bu dikotomi, söz konusu ev olunca geçerliliğini yitirir, çünkü malum labirenti bütün olarak gören kimse yoktur. Bu sebeple, labirentin karmaşıklığını algılamanın tek yolu, içerideki gözlemci olacaktır.

Bu durum, yalnızca ev için değil, filmin kendisi için de geçerlidir. *Navidson Kaydı*'nın ilk dakikalarından beri, bir labirentin içinde gezintiye çıkartılırız, bir selüloz hücreden diğerine dolana dolana ilerleyerek, bir çıkış yoluyla, bir merkezle, bir bütünlük hissiyle karşılaşma umuduyla sıradaki kurguya çaktırmadan göz gezdirmeye çalışırız, ama karşımıza tamamen farklı bir yönde, gittikçe kötüleşen bir söylem tarzıyla ilerleyen, öte yandan bir şeyleri keşfetme ihtimaline göz kırpmasına rağmen, dağıla dağıla baştan beri bütünüyle

bilgiler verir. Semisirküler kanalda bulunan ampulle çıkıntısındaki iç kulak sıvısının hafif titreşmesi ya da utrikül ve sakülde bulunan makuladaki silianın inip kalkması sayesinde, onu betimleyecek sözcükler daha dillendirilmeden ya da öğrenilmeden çok önce, zaten yerçekimi anlaşılmaz bir dille iletişim kuruyordur. Albert Einstein'ın bu konu üzerine yaptığı çalışması da ayrıca incelenmeye değerdir, fakat Navidsonların evinin neticede iç kulaktaki labirenti bile dar-madağın ettiğini aklımızdan çıkarmamız çok önemlidir.¹³³

¹³³ Burada bir Lissitzky ve Escher teması imasında bulunuluyor ki Zampanò da isim vermeden ha bire bunu belirtiyor zaten. En azından ben öyle anladım. Gelgelelim, 35, 388 ve 483. sayfalar bu dediğimle biraz çelişiyor. Tam da çelişiyor denemez.

¹³⁴ Penelope Reed Doob, *The Idea Of The Labyrinth: from Classical Antiquity through the Middle Ages*, Cornell Üniversitesi Yayınları, Ithaca 1990, s. 1^X

kavranmasını imkânsızlaştıracak kadar bulanık olan karmakarışık bir muğlaklığa dönüşen bambaşka bir sekansla karşılaşırız.¹³⁵

Navidsonların evindeki yahut filmdeki —*quae itinerum ambages occursusque ac recursus inexplicabiles*¹³⁶— dolaylamaların çözülüp sonra tekrar bükülüp sarılmalarını, derken gene açılmalarını tam manasıyla anlayabilmek için, örneğin ‘labirent’ sözcüğünün etimolojik kökenine bakmalıyız. Latince *labor* sözcüğü, kaymak ya da geriye kaymak anlamına gelen *labi* köküyle akrabadır,¹³⁷ fakat yaygın bir biçimde kullanılan anlamı güçlük ve emektir. ‘Labirent’e içkin olan anlam ise kaymamak ya da düşmemek için sarf edilen gerekli çabadır; diğer bir deyişle, durmamak için. Bu duvarların içindeyken dinlenmemiz mümkün değildir, ne yapıp edip onları aşmak zorundayızdır. Saint Victorlu Hugh mevzuyu, labirentin —içinde emeği barındıran— antitezinin Nuh’un gemisi¹³⁸ —yani içinde sükûneti barındıran gemi— olduğunu söylemeye kadar götürmüştür. X

Eğer bir labirentin şart koştuğu çaba, o labirentin derinliklerine girmek ya da ondan kaçmak anlamına geliyorsa, süreç mevzusu tamamıyla yersiz bir sorun hâline gelir. Örneğin, labirentlerden çıkmanın yollarından biri, elinizi bir duvara koyup bir istikamette ilerlemektir. Er geç çıkışa ulaşırsınız. Ne yazık ki, söz konusu ev olunca, bu yol için muhtemelen olağanüstü miktarda zaman ve kaynak gerekecektir. Bitkinlik kaynaklı problemin —sarf edilen emeğin neticesi—, karmaşık bir labirentle karşılaşmanın kaçınılmaz yanlarından biri olduğunu aklımızdan çıkarmamalıyız. O hâlde, bir labirentten kaçacaksak, bütün yolları kafamızda ölçüp biçmek yerine, yalnızca çıkış için zaruret teşkil edenleri çözmemiz gerektiğini akılda tutmalıyız. Hızlı olmalı, kati surette kafa patlatmamalıyız. Lakin Seneca’nın *Epistulae morales* 44’te uyardığı üzere, çok hızlı ilerlemek de belli başlı tehlikelere gebe dir:

Quod evenit in labyrintho properantibus:

*ipsa illos velocitas implicat.*¹³⁹

¹³⁵ En azından Daniel Hertz şöyle hayıflanmaktadır: “Filmin bir parçası hâline gelen herkese gezinti hakkı (örn. hayal kurmak, özgürce birliktelik kurmak, pantezi kurmak [sic] vs., vs.; bkz. Gaston Bachelard) tanıyarak, konudan konuya atlayan yapı, farklı olanın heterojenliğini er geç tekrar benimseyecek ve bu yolla, öngörülmedik ve barışık olmayan bir tavırla, benliğin tekrar değerlendirilmesine kapı aralayacaktır” ~~Ya da başka bir deyişle, aynı ev gibi, film de bizi esir eder ve gezintiye çıkmamızı hem yasaklarken hem de bizi serbest bırakır ve dolayısıyla, ilkin bizi yanlış yönlendirir, kaçınılmaz olarak, bizi bizden ayırır, böylece, en sonunda bizi yönlendirmiş olur, ister istemez, kaldı ki başka nereye gitmiş olabilirdik ki?, tekrar bize, yani kendimize dönmüş oluruz.~~ Bkz. Daniel Hertz, *Understanding The Self: The Maze of You*, Garden Press, Boston 1995, s. 261.¹²⁹

¹³⁶ [“Şaşırtıcı bir karmaşayla kıvrılıp bükülen, ilerleyen ve ricat eden yollar.” — Ed.] Pliny ayrıca Mısırlıların labirentlerinden bahsederken şunu yazmıştır: “sed crebis foribus inditis ad fallendos occursus redeundumque in errores eosdem.” [“Kapılar, aldatıcı biçimde arkada yol varmış izlenimi uyandırmak ve ziyaretçiyi, gezintisi sırasında izlediği yoldan gerisingeri dönmeye mecbur etmek maksadıyla belli aralıklarla duvarlara açılır.” — Ed.]^K

¹³⁷ *Labi* muhtemelen “uyku”yla aynı kökendir.¹³⁴

¹³⁸ Bkz. Altıncı Bölüm, 82. dipnot, 249. dipnotla birlikte Tom’un Hikâyesi. — Ed.

¹³⁹ [Labirentte ilerlerken acele ederseniz, işte bunlar olur: Siz hızlandıkça, yol daha da karmaşıklaşır. — Ed.] Bilhassa Pascal’ın, Paul de Man’ın *Okuma Alegorileri*’nde geçen sözünü dikkate aldığımızda,

Ne yazık ki, bazı labirentlerin kıvrımlı yapıları temelli kaçışa mani olabilir. Daha şaşırtıcı olan ise, labirentin karmaşıklığının, tasarımcısının bile hayal gücünün sınırlarını aşabilecek oluşudur.¹⁴⁰ Dolayısıyla, içeride kaybolan herkes şunu aklına sokmalıdır ki, kimse, ne bir tanrı ne de bir Başkası, labirenti bütün olarak kavrayamayacağı için asla kesin bir cevap veremeyecektir. Navidsonların evi buna mükemmel bir örnektir. Yer değiştiren duvarlarından ve akıl almaz boyutlarından ötürü, oradan çıkış yolu da emsalsiz ve yalnızca o belli anda o yol üzerinde bulunanlar için geçerli olacaktır. Bu sebeple, bütün çözümler mecburen kişisel olacaktır.¹⁴¹

iyice benimseyebileceğimiz bir söz: “Si on lit trop vite où trop doucement, on n’entend rien.” [İnsan çok hızlı ya da çok yavaş okuyorsa, okuduğundan hiçbir şey anlamıyor demektir. — Ed.]¹³⁵

¹⁴⁰ “... ita Daedalus implet innumeras errore vias vixque ipse reverti ad limen potuit: tanta est fallacia tecti.” Ovidius, *Dönüşümler*, VIII, 1, 166-168. [“Böylece Daedalus o saymakla bitmez dolambaçlı yolları yaptı ve girişi yerini kendisi bile güç bela buldu, inşa ettiği kapalı yapı öyle aldattı ki.” Fakat Horace Gregory azıcık farklı bir çeviri önermektedir: “Böylece Daedalus tasarladı dolambaçlı labirentini;/ Ve içeri girdiniz mi bir kere, yalnızca zihniniz tetikteyse/ Bulabilirdiniz tekrar dışarıya açılan çıkışı —/ İşte bu garip ağaçlık kendince tilkilik yapardı böylece.” s. 220. — Ed.] ~~Ya da başka bir deyişle: Üzker di gökten. Orada hiçbir cevap saklı değildir. Umursadığı yoktur, özellikle de artık bilmediği şeyleri. Bu yeri diğer yerlerden ayrı, diğer her şeyden bağımsız değerlendirmeli ve orayla buna göre yüzleşmeli. Yoksa tek başına bulmalısın. Başka kimse yardım edemez sana. Her yol birbirinden farklı. Kaybolacak olursan, bari yok olup gideceğine dair kesin gerçekle teselli et kendini.~~

¹⁴¹ Niye tam bilmiyorum ama, bu kısmı tamamen farklı bir şekilde algıladım ben. Demek istediğim şu ki, Tatiana’yla yaşadığım acayip münasebet her nasılsa bana yaradı gibi. İçimde korku ve paniği azaltmak için artık tek yapmam gereken şey attırmak. Tabii bu yeni keşfin kötü yanı, beni fiilen kendimden geçiriyor oluşu, priapiklikten bahsediyorum.

Dün akşam, sağı solu aradım. Tatiana’yı aradım, ama evde değildi. Amber’ın telesekreteri çıktı, ama bir mesaj bırakmadım. Derken saatler uzadıkça ve üzerime bir ağırlık çökmeye başlayınca, Thumper’ı düşündüm. Hatta çıkıp çalıştığı yere, söndü sönecek ışıkla ve gölge oyunları ile baş başa kalacağım, rahat rahat, hiç telaş etmeden, taciz edilmeden dikizleyebileceğim yere, durduk yere —ve belli bir sebebi de yoktu— aklıma gelen bir düşünce canımı fena sıktı. Lude’u aradım ben de. Kyrie’nin numarasını verdi. Açı yok. Telesekreter bile çıkmadı. Lude’u geri aradım ve bir saat sonra Red’de 50’lik elma şaraplarıyla allahımızı kaybediyorduk.

Neden bilmiyorum ama Zampanò’nun Natasha hakkında yazdığı metnin bir kısmını (Bkz. Ekler F) yanımda getirmişt看. Bu yazıları birkaç ay önce bulmuştum ve hemen, Natasha’nın eski aşklardan biri olduğunu farz etmişim, yine de bu dediğimde bir gerçeklik payı olabilirdi. Neyse işte, o günden beri, Zampanò’nun Natasha’sının aynı zamanda Tolstoy’un savaşı sayfalarında da yaşadığına inanmaya başladım. (Evet, inanılmaz ama gerçek, nihayet Savaş ve Barış’ı okuma fırsatı buldum.)

Falan filan, o akşamüstü, şu tesadüfe bakın ki, bir başka Natasha sebze ve şaraptan müteşekkil akşam yemeğini yiyordu. Dedikoduya göre —ya da Lude’un verdiği sırra göre, Lude’un dedikoduları ‘sır verircesine’ aktarışını hep sevmişimdir— kızın annesi meşhur biriymiş, bir tekne kazasında ölmüş, tabii başka bir dedikoduya göre de —Lude’un yine sır verircesine aktardığı— tekne kazasında asıl ölen kişi babasıymış, ama o meşhur biri değilmiş.

Ne fark ederdi ki?

Ne olursa olsun, Natasha göz kamaştırıcıydı.

Tıpkı önceki keşifler gibi, Keşif #4'ü de kişisel bir yolculuk olarak görebiliriz. Örneğin, evin Büyük Koridor gibi bazı kısımları müşterek bir deneyim sunuyor gibidir, bireylerin tek başlarına, göz ucuyla gördükleri de dâhil, karşılaştıkları birçok ara geçiş yolu bir daha herhangi birinin karşısına tekrar çıkmayacaktır. Dolayısıyla, gelecek soruşturmalara rağmen ve o soruşturmaların ışığında, Holloway'ın yaptığı iniş emsalsizliğini korumaktadır.

Lude'la kıza ilk hangimizin yazacağı konusunda tartıştık. Gerçek şu ki, bende o cesaret yoktu. Gerçi bir iki 50'lik daha yuvarlayınca, Lude'un zikzak çizerek kızın masasına doğru gidişini seyrettim. Her türlü üstünlük ondaydı. Kızı tanıyordu. 'Selam' der ve kızın gözünde terbiyesiz falan olmazdı. Seyrettim onları, bardağım kalıcı olarak ağızıma yapışmıştı, böylece sürekli içebiliyordum –tabii nefes almak biraz güçtü.

Lude gülüyor, Natasha gülümsüyordu, arkadaşları sebzelerine, şaraplarına yumulmuşlardı. Ama Lude kızın yanında fazla kaldı. Natasha'nın arkadaşları-na, tabağına, Lude hariç her yere bakışından bunu anlamıştım. Sonra Lude bir şey dedi. Durumu kurtarmaya çalıştığı belliydi. Lude bar tezgâhını, yani beni işaret edene dek, feda edilenin asıl ben olduğumun farkında bile değildim. Biri bile gülümsemiyordu. Yüzümü kapatacak şekilde, bardağımı alttan yukarı kaldırdım ve iki taraftan aşağı akan ve kucağımda köpüklenen elma şarabını umursamadım. Aldatmaca duvarımı alçaltır alçatmaz, Natasha'nın Lude'un ona verdiği kâğıt parçasını geri uzattığını gördüm. Gülümsemesi formalitedendi. Çok bir şey söylemedi. Lude şarlatanlığa devam etti, şöyle bir gülümsedi ve yanlarından ayrıldı.

Lude, "Maalesef Ahbap," dedi otururken, az önce olanların beni şaşkına çevirdiğinin farkında değildi.

"O kâğıttakileri ona hitaben yazdığımı falan söylememişsindir herhâlde, değil mi?" diye kekeledim nihayet.

"Söyledim valla. Şışşt, hoşuna gitti ama. Ama erkek arkadaşını terk edecek kadar da değil."

"Ben yazmadım onları. Kör bir adam yazdı," diye bağırdım Lude'a, ama artık çok geçti. İçkimi bitirdim ve başımı eğerek, oradan siktir olup gittim, Natasha'nın anlamlı ilgisizliğine katlansın diye Lude'u arkamda bıraktım.

Doğuya yönelerek, Muse'un önünden geçtim ve El Coyote'ye uğrayıp Avustralyalı bir kız bana kangurulardan ve Büyük Set Resifi'nden bahsetmeye başlayana dek tekila shot içtim durdum ve sonra da başka bir içki istedim barmenden, sert ve yeşil. Bir süre önce, bir yıl? iki yıl? orada, duyuları yoluyla feci sapkınca şeylerden bahseden çok çok meşhur insanlardan oluşan bir toplantıya rast gelmişmiş. Bunu bana öyle bir neşeyle söyledi ki, göğüsleri dev pacman'ler misali bingıldadılar. Kim takar. Bana göre hava hoş. Natasha'dan bahsetmem ilgisini çeker miydi? Ya da hiç olmazsa, kör bir adamın yazdıkları?

Nihayet kendimi dışarı atabildiğimde, nerede olduğuma dair en ufak fikrim yoktu, turuncu ışıklar aynı güneş lekeleri gibi yanıyorlar, kafamda olmadık isyanlar ateşliyorlardı, bu sırada zifiriliğin ötesinde bir çakal korosu uludu, ya da trafik sesi miydi yoksa? hem zaman mefhumumu da yitirmiştim. Birlikte bir köşeye doğru tökezledik ve tam o sırada bir araba yanaştı, beyaz bir araba? VW Rabbit? olabilir de/olmayabilir de? Neler olup bittiğini anlayacağım diye iyice gerildim, Avustralyalı hatun kıkırdıyordu, pacman'lerin ikisi de çılgınca

sekiyorlardı, bu civarda oturuyormuş, ama şu işe bakın ki tam adresi hatırlamıyormuş, bense hiç takmıyordum, beyaz? arabaya göz ucuyla, dik dik bakmakla yetiniyordum ki, arabanın camı açılmış ve çok şirin, biraz da yorgun, ayrıca kararsız fakat son tahlilde tatlı dudaklarına çarpık bir gülümseme yerleştirmiş bir yüz belirmişti -Natasha arabasından başını uzatıyor, "Aşk çabucak uçup giden bir şey sanırım, haksız mıyım?"¹⁴² sonra da bana göz kırptıyor, hem de başımı sağa sola sallamama rağmen, sanki bu tarz ısrarlı bir baş sallaması bir şeyi kanıtlayacaktı ya, yani bu kadar ani ve bu kadar yoğun biçimde birine tutulmak mümkün dermişçesine, ama bunun bir anlam ifade etmesi için önce hatırlamanız gerekir, ve hatırlayacağım da, kesinlikle hatırlayacağım, diye söyleyip durdum içimden beyaz? araba, arabası, gazlayıp gittiğinde, güle güle Natasha, artık her kimsen, bir daha onu görüp göremeyeceğimi merak ediyor, göremeyeceğimi hissediyorum, hislerimin yanlış çıkacağını umuyorum, ama hâlâ cevabı bilmiyorum; İlk Görüşte Aşk'ı kör bir adam yazmıştı, sinsi, tutkulu? olmasına karşın, körlerin körü, ben, -bunu niye yazdım ben de bilmiyorum- ama gözlerim görmeye başlasa bile onu gene severim, birdenbire daha önce hiç tanışmadığım ya da uzun zamandır tanıdığım birinin hayalini kurmaya başlamışsam bile, hayır, Thumper'ı da değil -vay be, daldan dala atlıyorum- belki de Natasha'yı, çok müphem, çok tanıdık, çok garip, ama kimin hayalini ve niye? gerçi niye sorusunun cevabı belli, içip rezil oluşlar, narkotik isimli lüzumlular, esrimeli ruh ihsanları, mutluluk, Eski Batı'da anılan yabancı ışıklar, leyla anların ceremesiz arsızlığı, körkütüklük, bira içenlerin raksı, kızların, adamların dayanılmaz ıtırılı niyetleri, benle beraber kendimi böylesi bir rüyada kaybedişim, tekrar tekrar hem de, derken şu Avustralyalı hatun kolumdan sarstı, öyle sertçe sarstı-

"Hop, nereye gittin?"

"Kayboldum" diye mırıldandım ve gülmeye başladım ve sonra o da güldü ve gerisini hatırlamıyorum. Evinin kapısını, ikinci kata çıkan bir sürü basamağı, antreye girerken yaptığımız tıkırtıyı, ışıkları, antre ışığını ya da odasının ışığını hiç açmayışımızı, zemindeki futon şiltenin üstüne düşüşümüzü hiç mi hiç hatırlamıyorum. Giysilerimizi nasıl çıkarttığımızı bile hatırlamıyorum, kızın sütyenini çıkartmamıştım, mecburen kendisi çıkardı en son, beyaz sütyenini, aaa kopça öndeymiş ve ben arkasında ecel terleri döktüm boşuna, böylece pacman'leri salmış ve beni canlı canlı onlara yedirmişti.

Evet farkındayım, noktaları birleştirmek güç. Sonuçta, insan şiir yazılı bir kâğıttan, yürek burkan bir güzelliğe, oradan da sarhoş sarhoş yapılan tek gecelik seksin ayrıntılarına nasıl geçebilir ki? Yani, eğer bu noktaları birleştirebilirseniz, gerçi sanmıyorum birleştirebileceğinizi, ne tür bir resim çıkardı ortaya?

Amıyla ilgili bir durum vardı. Onu hatırlıyorum bak. Aslına bakarsanız acayip kıllı bir şeydi, bukle bukle gür siyah kıllar, onu örtüyor, onu saklıyor, parmaklayınca & dilleyince, öyle kolayca ayrılıyor ki onu hissedeyim, tadına bakayım diye, ve bu sırada kafama oturmaya devam ediyor, ağzımı sürüyor at misali ve bu süre boyunca hafifçe geriye doğru gevşeyerek, hafifçe ileri ittiriyor, artık ayakları titremeye başladığında bile onu, katman katman sıcaklığını, karanlığının tatlı kıvrımlarını, tekrar tekrar, bu pozisyonda parmaklarım, dudaklarım ve dilimle keşfetmeye devam etmemi istiyor hâlâ.

Sonra neler olduğunu hatırlamadığıma eminim, ama bir süre şöyle devam ettiğini biliyorum.

Holloway'in ekibi nihayet merdivenin dibine ulaştığında, o korkunç karanlıkta hâlihazırda üç gece geçirmişlerdir, uyku tulumları ve çadırları vücutlarını soğuktan başarıyla korumuştur, ama kalplerini, Jed'in "ağırlık" dediği ve onda, birkaç adım ötede çömelmiş ve her an sıçramaya hazırmiş hissi uyandıran şeyden koruyacak hiçbir şey yoktur. Son basamağa ulaşmalarından dolayı herkes bir sevinç yaşıyor olsa da, aslına bakılırsa, neticede evin hâlihazırda gördükleri yönüyle karşılaşmışlardır. Hiçbiri, o andan tezi yok yabancı hâle gelen manzaranın sonuçlarına katiyen hazırlıklı değildir.

Dördüncü günün sabahı, üç adam yeni odalar keşfetmeyi kararlaştırır. Holloway'in deyişle, "Uzun bir yoldan geldik. Bakalım, aşağıda bir şey var mıymış." Wax ve Jed itiraz etmez ve çok geçmeden labirentte yola koyulurlar.

Her zamanki gibi, Holloway duvar numuneleri toplamak için birçok kez durmalarını emreder. Jed yanında getirdiği keski ve çekiçten dolayı epey aktif rol üstlenir, ufak mik-

Ta tepedeki gökte,
Uzaktayız dik dik bakışlardan,
Şimdi vahlıyoruz bir nefeste,
Akıyor su borusundan.

Altı üstü bir mani. Yanlış bilmiyorsam.

Sonradan, ne kadar sonra olduğunu bilmesem de, harika olduğumuzu ve kendisini harika hissettiğini söyledi ama ben hiç de öyle hissetmemiştim. Nerede olduğumu, onun kim olduğunu ya da yaptığımızı iddia ettiği şeyi nasıl yaptığımızı bile bilmiyordum. Dışarı çıkmam lazımdı, ama amına koduğumun güneşi gözlerimi yaktı, kafatasımı yardı, köşeye gelmeden önce numarasını attım ve sonra da on beş dakika boyunca harıl harıl arabamı aradım. Bir şey yüzünden hiç yoktan paniğe kapılmaya ve kendimi kötü hissetmeye başlamıştım gene. Belki de sebebi, bu derece kaybolmuş olmam, şuurumu kaybetmiş olmamdı, böyle bir aktivitede bile aynısı olmuştu biraz, ve farkında olmadığım kadar çok şey, daha geniş aktiviteler? daha büyük şuur? mu kaybediyordum yoksa? Aslına bakarsanız, tek yapmam gereken şey eski arabanın direksiyonunu, bizim hatunun öyle ya da böyle -den sayacağı bendenizin mekânına dikkatle kırarken, bir yandan da o andan kopmamaktı -bir daha asla- çehresi, o çarpık gülümsemesi, Natasha'nınki, görülen ama muallakta kalan, bir restorana denk gelinen, bir sokak köşesinde kaybedilen, trafik sarmalına karışıp giden -"bir şey sarmak"taki gibi. Ellerime baktım. Direksiyonu öyle sıkıca kavramıştım ki, bütün parmak eklemlerim beyaz kesilmişti ve sinyal lambam açık kalmıştı, TIK-tık TIK-tık TIK-tık, çok sabit, çok yalın, çok net ve yine de bütün o mekanik bilmişliğine rağmen, bana yanlış istikametten sinyal veriyor.

tarlarda kesip çıkarttığı siyah-külrengi maddeyi Reston'ın ona verdiği bir sürü numune kavanozundan birine koymaktadır. Hep yaptığı gibi, Holloway merdivendeyken bile takip ettikleri güzergâhı işaretleme sorumluluğunu şahsen üstlenir. Duvara ha bire fosforlu oklar tutturur, köşelere fosforlu boya sıkar ve yol ne zaman ki iyice karışsa ve kıvrılsa, metrelerce misina çeker.■

Gelgelelim, işin tuhafı şu ki, Holloway uzaklaştıkça, numune toplamak ve gittikleri yolu işaretlemek için daha sık durmaya başlamıştır. Besbelli ki Seneca'nın sözlerine kulak asmamaktadır.

Jed grup liderlerinin fazla hızlı ilerlediğine dair endişesini dillendiren ilk kişi olur:

“Nereye gittiğini biliyor musun, Holloway?” Ama Holloway kaşlarını çatmakla yetinir ve görünen o ki, bir şey, değişik bir şey, belirgin bir şey ya da hiç olmazsa bu yerin dışarıdalığına dair bir belirti bulmak için kararlı bir çaba sarf eder hâlde, ilerlemeyi sürdürür. An gelir, Holloway duvarı tırmalamayı, içine bıçak sokmayı ve neticede duvarda bir delik açmayı bile başarır fakat karşısına, gene bir dizi bitimsiz boş odayı ve geçidi gözler önüne seren yeni bir koridora açılan bir kapı girişine sahip başka bir penceresiz oda çıkar, hepsinin de ihtimaldir ki gizli ve muhtemel bir dış alana işaret eden duvarları vardır, fakat bu duvarlar daima bir sınır çizgisinden başlayıp yeni bir dış alanda sonlanmaktadırlar. Gerard Eysenck'in meşhur tanımına göre: “Asla iç kısımlar ve içerilik tersyüz olmaz.”¹⁴³

Dışsallık isteği şüphesiz ki, içeride karşılaşılan mutlak boşluk yüzünden iyice pekişmiştir. İçerideki hiçbir şey oyalanmak için mantıklı bir sebep sunmamaktadır. Kısmen bunun sebebi, bırakın bir tane bile demirbaşı ya da herhangi bir bitmiş nesneyi, içeride bir tek nesne bile bulunamamış olmasıdır.¹⁴⁴ 1771'de, Sör Joshua Reynolds *Discourses on Art* kitabında hususiliğin önemine karşı çıkmakta ve şu sözlerle doğruluğunu sorgulamaktadır: “Kumaşlar arasındaki farklara dikkat kesilecek olursak... kıyafet dendi mi akla ne yün ne keten ne ipek ne saten ne de kadife gelir: akla kumaş gelir: yalnızca kumaş.”¹⁴⁵ Bu tarz bir

144 Ne sıcak hava menfezleri, dönüş havası delikleri ya da dökme demirden yahut başka bir şeyden yapılmış kaloriferler veya soğutma sistemleri —kondansatör, ilave ısıtma serpantini, ısıtıcı konvektör, hava damperi, konsantratör, seyreltik çözelti, ısı eşanjörü, soğurucu, evaporatör, çözelti pompası, evaporatör sirkülasyon pompası— ya da herhangi bir hava kanalı, ne spiral kilitli ek/ dikilmiş kaburga tasarımı, ne çift duvar içi kanal ve Loloss™ T borusu, perfore iç kaplamalı, izolasyonlu ve dış kabuklu yassı oval veya yuvarlak kanal, ne de HVAC sistemi mevcuttur, derme çatma bir hava dağıtım sistemi bile yoktur —hiç pencere yoktur— ne su şebekesi,

■ Misinanın pratikteki kullanılabilirliğini —bu karmaşık labirentin atılan her adımda haritasının çıkarılabilmesinin kolay ve ucuz bir yolu— bir tarafa bırakırsak, elbette bariz mitolojik yankıları da vardır. Minos'un kızı Ariadne Thecus'a, adamın labirentten kaçarken kullandığı ipi verir. İp defalarca göbek bağı, hayat ve kader metaforu işlevi görmüştür. Yunan Yazgıları (Mireler) ya da Roma Yazgıları (Fata ya da Parcalar) hayat ipini eğirmekle kalmaz, koparırlar da. İlginçtir ki, Orfeus kültlerinde, ip meniyi simgelemektedir.

¹⁴³ Gerard Eysenck, “Break Through (not a) Breakthrough: Heuristic Hallways In The Holloway Venture”, *Proceedings from The Navidson Record Semiotic Conference Tentatively Entitled Three Blind Mice and The Rest As Well*, Amerika Mimarlar Federasyonu, 8 Haziran 1993. Fisker and Weinberg'de yeniden basılmıştır, 1996.

¹⁴⁵ Bkz. Joshua Reynolds, *Discourses on Art*, Collier, New York 1961

146 Örnek verecek olursak, ev in, Post-Modern, Geç dönem-Modern, Brütalizm, Neo-Ekspresyonizm, Wrightçı, Yeni Formalizm, Miesçi, Uluslararası Üslupçu, Aerodinamik Modern ve Art Deco Tarzında, Pueblo tarzında ya da İspanyol Kolonyalizmi tarzında yapılmış 20. yüzyıla ait eserlerle uzaktan yakından bir benzerliği yoktur, bu eserlere birkaç örnek vermek gerekirse, buralar Superstition, Arizona'daki Batı Tasarruf ve Borç Verme Kurumu, Illinois, Highland

Park'taki Animal Crackers, Los Angeles'taki Pasifik Tasarım Merkezi ya da Venedik'teki Mineries Kondominyumu, Berkeley'deki Wurster Hall, Pittsburgh'taki Katselas Evi, Dulles Uluslararası Havaalanı, Norman, Oklahoma'daki Grene Evi, Chicago Harold Washington Kütüphanesi, Güney Los Angeles'taki Watts Kuleleri, Barcelona Ulusal Tiyatrosu, Seaside, Florida'daki New Town, Tugendhat Evi, Brüksel'deki Rue de Lacken, Richmond Surrey'deki Richmond Nehri Kenarı, Atina'daki merdiven-

li giriş, Georgia News Binası, Ibaraki'deki Tsukuba Center Binası, Dijital Ev, Hiroşima Şehri Çağdaş Sanatlar Müzesi, Cambridge'deki Judge İşletme Okulu'nun İçtasarımı, Maison à Bordeaux, Lyon-Satolas'taki Hızlı Tren İstasyonu, Columbus, Ohio'daki Wexner Görsel Sanatlar Merkezi'nin post-modernizmi, Fukuoka'daki Palazzo Hotel, Washington, D.C.'deki National Geographic Cemiyeti, Fort Worth, Teksas'taki Amon Carter Müzesi, National Gallery'nin Sainsbury Kanadı, Louvre'daki Piramit, Staatsgalerie Stuttgart'taki Yeni Bina, Malibu'daki J. Paul Getty Müzesi, Marne-La-Vallée'deki Abraxas Sarayı, New Orleans'taki Piazza d'Italie, New York'taki AT&T Binası, Carré d'Art modernizmi, Londra'daki Lloyds Binası, Boston John F. Kennedy Kütüphane kompleksi, Finlandiya'daki Vuokseeniska Kilisesi Nefi, Enso-Gutzeit Şirketi'nin Genel Merkezi, Säynätsalo İdari Merkezi, Eames Evi, MIT'teki Baker Yurdu, Kennedy Havalimanındaki TWA terminalinin içerisi, Chicago'daki Hull Evi Demeği Şehirdışı Merkezi, yine Chicago'daki Hektoen Laboratuvarı, Hollywood Hills'teki Fitzpatrick Evi, Harvard Üniversitesi'ndeki Mezunlar Merkezi, Los Angeles'taki Pan-Pacific Oditoryumu, Phoenix Arizona'daki General Motors Test Laboratuvarı, Los Angeles'taki Bullocks Wilshire Perakende Satış Mağazası, New York'taki Kumarhane Binası, Albuquerque New Mexico'daki Hotel Franciscan, Santa Fe'deki La Fonda Hotel, ya da Santa Barbara Şehir Adliyesi veya Kaliforniya'daki Neff ya da Sherwood Evi, Orta Dereceli Modern Okul'un Dış Kısmı, Maisons Jaoul, Belfort yakınlarındaki Notre-Dame-du-Haut, Marsilya'daki Unité d'Habitation, Plano, Illinois'daki Farnsworth Evi, Illinois Teknoloji Enstitüsü'nde bulunan Mezunlar Hatıra Binası, New York'taki Guggenheim Müzesi'dir; Hampstead'deki Lawn Road Flats'ın tradisyonalizmiyle, Londra'daki Zimbabve Evi ve Battersea Elektrik Santrali'yle, Liverpool'daki Anglikan Katedrali'nin Korosuyla ya da Aras yakınlarındaki Somme'da Yitirilenler için dikilen Abide, Yeni Delhi'deki Genel Vali Evi, Yorkshire'deki Gledstone Hall, Finsbury Circus'ın ön cephesi, Drewsteignton Devon yakınlarındaki Drogo Kalesi, Como'daki Casa del Fascio, Noormarkku'daki

genel değerlendirme, koridorlarına ve muhtelif boyutlardaki odalarına rağmen, koridor ve odalardan fazlası olmayan, hatta bazen John Updi-

ke'in labirenti çevirirken gözlemlediği gibi "galerileri dümdüz uzanıyor gözükse de sinsice kıvrılan" Navidson evine cuk oturmaktadır.

Elbette odaların, koridorların ve ara sıra karşılaşılacak sarmal merdivenin tamamı düzenleme modellerinin öznesidir.

Bazı durumlarda ise hu-

susi modellerin. Gelgelelim, muttasıl değişimleri hesaba katınca, güzergâhın ha bire en baştan değişiyormuş gibi durması, hatta ilk koridorun tüm tuhafılığıyla oturma odasından uzaklaşması fakat bir dizi sola sapıştan sonra gerisingeri oturma odasına dönmesi de bu hususi modellerden sayılmalıdır; fakat belli ki sayılmamakta, tarih boyunca yapılmış herhangi bir tasarım deneyini geçelim, çağdaş kat planlarından birini dahi katiyen anımsatmayan bir yerleşim planını gözler önüne sermektedir.¹⁴⁶

Fakat Sebastiano Perouse de Montclos evi içinde gerçekleşen değişimlere dair detaylı bir inceleme yazmış, bu değişimlerin Andrea Palladio'ya ait mimari eserlerin türevi olduklarını ileri sürmüştür.

Kısa bir özet geçecek olursak, Palladio esasları bir dizi değişmez kural aracılığıyla, mekânı organize etmek amacı güder. Palladio'nun kanıtladığı üzere, onun sistemini kullanarak Villa Badoer, Villa Emo, Villa Ragona, Villa Poiana ve tabii ki Villa Zeno gibi birçok yerleşim planı üretmek mümkündür. Esas itibarıyla sekiz adım mevcuttur:

1. Izgara planı çizimi
2. Dış duvar çizimi
3. Oda yerleşim planı
4. Bölme duvarı hizalaması
5. Ana girişler — revaklar ve dış duvar kesişimleri
6. Dış bezeme — sütunlar
7. Pencere ve Kapılar
8. Sonuç¹⁴⁹

Pérouse de Montclos, Navidson'ın evinin (1.0) önce inşa edildiğini (2.0) sınırlandığını (3.0) parsellendiğini ve (4.0) benzer adımların gerçekleştiğini anlatmak için bu adımları temel almaktadır. Bütün olası biçimleri hesap etme sürecinde, kapı boşluklarının ve duvarların sürekli yer değiştirmelerinin bir nevi jeolojik bir döngüyü temsil ettiği konusunda okuyucuyu ikna etmeye çalışmaktadır; bu döngü büyük olasılıkla bir *ad infinitum*dur, fakat katiyen durgun değildir; çünkü sonuç kısmında da ifade ettiği üzere, “gayrimeskûn mekânlar asla değişmeyi durdurmazlar, bunun da sebebi onlara dur diyen hiçbir şeyin olmamasıdır. Muttasıl dâhilî değişiklikler, olsa olsa böyle bir evin kesinkes gayrimeskûn olduğunun kanıtıdır.”¹⁵⁰

¹⁴⁹ Palladio esaslarına fiilen uygulanışına dair emsal niteliğinde bir inceleme için bkz. William J. Mitchell, *The Logic of Architecture: Design, Computation, and Cognition*, MIT Yayınları, Cambridge, Massachusetts 1994, s. 152-181. Buna ek olarak bkz. Andrea Palladio, *The Four Books of Architecture* (1570), çev. Isaac Ware, Dover, New York 1965.

¹⁵⁰ Sebastiano Pérouse de Montclos, *Palladian Grammar and Metaphysical Appropriations: Navidson's Villa Malcontenta*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs 1996, s. 2865. Ayrıca bkz. Aristides Quine, *Concatenating Corbusier*, American Elsevier, New York 1996. Quine, kitabında Corbusier'nin Beş Noktası'nı Navidsonların evine uygulayarak, kendi kafasında, Palladio esaslarının sınırlarını ve bundan dolayı alakasızlığını kanıtlamış olur. Vardığı bu sonuçlar bir parça tartışmalı olsa da, dayanaksız değildir. Bilhassa Quine'in Villa Savoye ve Domino Evi ile ilgili değerlendirmesi özel bir ilgiyi hak etmektedir. Son olarak, bkz. Gisele Urbanati Rowan Lell'in *Abaku Banner Catalogue*'da (198, Ocak 1996, s. 515-597) çıkan çok daha tartışmalı makalesi “Polypod Or Polyolith?: The Navidson Creation As Mechanistic/ Linguistic Model”. Bu makalede, “evdeki değişimleri” çokparçalı dinamiklerin, yani çokparçalı yapının kanıtı olarak görür. Referans noktası olsun diye, bkz. Greenfield ve Schneider'in *Developmental Psychology*'de (13, 1977, s. 299-313) çıkan “Building a Tree Structure. The Development of Hierarchical Complexity and Interrupted Strategies in Children's Construction Activity”'si.

akıtaçlar, küvetler, pisuvarlar, lavabolar, musluklar, su ısıtıcıları ya da soğutucuları, genişleme tankları, hava borusu kolu, yağmur borusu, pis su boruları veya lağım boruları veya yangından korunma gereçleri vardır: yangın dedektörleri, su püskürtücüler, akış dedektörleri, kuru boru vanaları, O.S. & Y. sürgülü vana, su motor alarmı, görsel ikaz araçları, hortum askısı ve hortum makarası, 2,5 ya da 1,5 inçlik vana, köpük sistemleri, gazlı söndürme sistemleri; ne papatya dizimi ya da yıldız elektrik devreleri ya da elektrikli madeni boru (EMB), rijit boru, kablo kanalları, bara kanalları, döşeme altı kanallar,

Philibert de l'Orme, Pierre Lescot, Gilles le Breton, Pirro Ligorio, Andrea Palladio, Martini Bassi, Galeazzo Alessi, Domenico Fontana, Giacomo Barozzi da Vignola, Jacopo Tatti Sansovino, Michele Sammicheli, Michelangelo Buonarroti, Giulio Romano, Baldassare Peruzzi, Raffaello Sanzio, Büyük Antonia da Sangallo, Donato Bramante, Filarete, Leonardo da Vinci, Leon Battista Alberti, Filippo Brunelleschi, Köhnli Simon, Juan Guas, Juan Gil de Montañón, Arnolfo di Cambio, Lorenzo Mantani, Benedikt Ried, Konrad Heinzelmann, Nicolaus Eseler, Jörg Ganghofer, Ulrich von Ensingen, Wentzel Roriczer, Heinrich von Brunsberg, Hans von Burgkhausen, Peter Parler, Diogo Arruda, Diogo Boyac, William Wyntford, Robert Janyus, Henry Yevele, Henry de Reynes, Ingiliz William, Sensi William, Jean de Loubinère, Piskopos Bernard de Castanet (P), Jean d'Orbais, Başkeşiş Suger (P), Nicola Pisano, Pedro Petiz, Guinzo, Şanlı Apollodoros, Severus, Celer, Dacalus İan bahsetme-den olmaz —tabii yapı yaratıcılarının isimleri Patron (P) isimleri arasında geri planda kalmaya başladı, Başpiskopos, Kral, İmparator, Hanedanların ve neticede efsanelerin arasında ve en son da geçen zaman-148

Mairea, Milano Merkez Garı, New York City Dünya Fuarı'ndaki Finlandiya Pavilyonu'nun İç Tasarımı, Stockholm Konser Evi'nin lobisi, Stockholm Şehir Kütüphanesi, Woodland Krematoryumu, Kopenhag Emniyet Müdürlüğü, Helsinki tren istasyonu, Helsinki yakınlarındaki Villa Hvitträsk, Kopenhag'daki Grundtvig Kilisesi, Poisy'deki Villa Savoye, Paris'teki rue Vavin 25 numara, yine Paris'teki rue Des Belles Feuilles 62 numara, Notre-Dame du Raincy, gene Paris'teki rue Franklin, 25 bis, Château de

Voisins, Rochefort-en-Yvelines, Berlin'deki Yeni Kançılırya, Dresden yakınlarındaki Festival Evi, Utrecht'teki Schröder Evi, Dessau'daki Bauhaus ya da Hildesheim yakınlarındaki Fagus Fabrikası ekspresyonizmi, Amsterdam'ın Scheepvarthuis'i, Düsseldorf'taki Rheinhalle, Hamburg'daki Chilehaus, Berlin'deki Einstein Kulesi, Stuttgart'taki Schocken

Alışveriş Merkezi, Berlin'deki Großes Schauspielhaus Oditoryumu, Köln'deki Cam Pavilyon, Bresau'nun Yüzyıl Binası, Höchst'teki I.G.-Farben Boya Fabrikası, Leipzig'teki Völkerschlacht Anıtı, Berlin'deki Haus Wiegand, yine Berlin'deki AEG Türbin Fabrikası, Stuttgart Tren İstasyonu, Berlin'deki Leipziger Platz'ın ön cephesiyle Almanya Ulusal Bankası, New York'taki American Radiator Binası, Nebraska Eyalet Meclisi Binası, Washington D.C.'deki Jefferson Anıtı, Miami'deki Villa Vizcaya, New York'taki Kutsal Aziz John Katedrali, ya da Şelale Evi, S.C. Johnson Wax Fabrikası'ndaki Yönetim Binası, Tokyo Imperial Hotel ya da Taliesin East projesi, Robie Evi, Winslow Evi, Warren Hickox Evi, ya da Cambridge'deki Tarih Fakültesi Binası, Paris'teki Pompidou Merkezi, David B. Gamble Evi, New York'taki Seagram Binası, Portland kamu hizmeti binası, ya da Barselona'daki Sagrada Familia Katedrali'nin Art Nouveau'su, Hindistan'ın Şandigar kentindeki Meclis Binası, Barselona'daki Casa Milà, Viyana'daki Majolikahaus ve İştirak binası, Park Güell'deki Yunan Tiyatrosu, Barselona'daki Casa Batllo ve Casa Vicens, ve Brüksel'deki Tassel Evi'nin merdivenleri, Torino'daki Uluslararası Dekoratif Sanatlar Fuarı'nın Ana Kubbesi, Milano'daki Palazzo Castiglioni, Münih'teki Elvira Fotoğraf Stüdyosu, Brüksel'deki Stoclet Evi, Viyana'daki İmparatorluk ve Kraliyet Posta Tasarruf Bankası, Darmstadt Sanatçılar Topluluğu, Glasgow Sanat Okulu Kütüphanesi'nin Ön Cephesi, Paris Metro istasyonu girişi, yine Paris'teki Castel Béranger, Brüksel'deki Maison du Peuple, Amsterdam'daki Borsa Binası, Brüksel'deki Van Eetvelde Evi'nin merdivenleri ve Hôtel Solvey, yahut bungalov tarzı, Misyoner tarzı, Batılı Ahşap Kesim tarzı ya da Kırsal tarzı yapılmış herhangi bir yapı, örneğin Pasadena'daki Crocker Evi, Berkeley'deki Town & Gown Club ya da Tucson'daki Goodrich Evi, yahut 19. yüzyıl üsluplarına dair herhangi bir iz de olabilir, örneğin ister Jacobethan Uyanışı, Geçdönem Gotik, Neo-Klasik Uyanış, Georgescu Uyanış, İkinci Rönesans Uyanışı, Güzel Sanatlar Klasizmi, Şatoesk, Richardsoncı Romanesk, Şingil Tarzı, Eastlake Tarzı, Kraliçe Anne Tarzı, Ahşap Kesim Tarzı, İkinci İmparatorluk Tarzı, İleri Viktoryen İtalyancı Tarz, İleri

Böylece, Sebastiano Pérouse de Montclos, evin gitgide güvenilmez hâle gelen dâhilî planını ve o değişimleri düzenleyen yasaları şeklen inceleme-ye kalkışmasının yanında, başlıca tartışma konusu

olan bir mevzudan bahsetmiştir: istila sorunu. Malum yerin dış yapısı ya da belli bir üsluptan yoksunluğunun manası konusunda mutabakat sağlayacak kişi sayısı bir elin parmaklarını geçmese de, labirentin kendisinin de ev olduğu konusuna katılmayan kişi yoktur.¹⁵¹ Hâliyle, bu evin birine ait olup olmadığı

sorusu ortaya çıkmaktadır. Eğer aitse, kime? Ev kimindi ya da hatta ev *şu an* kimin? Böylece başka bir şüpheyi dillendirmek gerekiyor: ev sahibi hâlâ orada olabilir mi? Bu sorular Navidson'ın Karen'a yazdığı mektupta yaptığı kısa İncil alıntısının yan-kısı olup¹⁵² —Yuhanna İncili, 14. bölüm— alıntıda İsa şöyle demektedir:

Babam'ın evinde kalacak çok yer var: Öyle *olmasa* size söyledim. Çünkü size yer hazırlamaya gidiyorum...

¹⁵¹ Ayrıca bir dizi tuhaf sabit de ortaya çıkmıştır. Bakınız —

Sıcaklık: 0 °C ±4.

Işık: namevcut.

Sessizlik: kusursuz*

Hava Hareketi (esinti, cereyan vs.): yok

Gerçek Kuzey: MD

* 'Hırıltı'yı hariç tutarsak

¹⁵² Bkz. XVII. Bölüm.

Hem motamot hem de ironik biçimde algılanması gereken bir alıntı.¹⁵³

Holloway'ın ekibi nihayet saatler sürececek geri dönüşlerine başlayınca, merdiveni umduklarından çok daha uzakta bulmaları şaşırtıcı değildir, sanki onlar yokken, mesafeler uzamıştır. Dördüncü geceyi de kamp yaparak geçirmeye mecbur kaldıklarından, yiyecek, su ve ışığa (yani pillere) katı bir sınırlandırma getirmeleri gerekmiştir. Beşinci günün sabahı, merdivenlere ulaşır ve uzun tırmanışlarına başlarlar. Sarmal Merdiven'in çapının artık iki yüz otuz metreyi aştığı gerçeğini görmezden gelirsek, tırmanışları nispeten hızlı olur.

İnişleri sırasında, Holloway tutumlu davranarak yol boyunca erzak bırakmaya karar vermiş, böylece hem yüklerini hafifletmiş hem de dönüşleri için gerekli erzağı bölüştürmüş olmuştur. Fakat Holloway ilk başta, bu zulaların ilkinde ulaşmalarının taş çatlasa sekiz saat süreceğini hesap etmişse de, oraya ulaşmaları neredeyse on iki saati bulur. Nihayet duraklarına geldiklerinde, çarçabuk kamp kurarlar ve çadırlarına yığılıp kalırlar. Enteresandır ki, o kadar bitkin olmalarına rağmen, uykuya dalmakta güçlük çekerler.

Altıncı gün, gene erkenden güne başlarlar. Artık geri döndüklerini bildikleri için, Wax ve Jed'in neşeleri yerine gelir. Lakin alışılmadık biçimde Holloway'ın beti benzi atıktır ve eleştirmen Melisa Tao Janis'in, "namevcut olana yönelik hüznün dolu ve palazlanan takıntı[sı]nın işareti"¹⁵⁴ dediği şeyi göz önüne serer.

Mamafih, çıkışları sorunsuzca devam ediyordur ki, Holloway düş-tü düşecekmiş gibi duvardan sarkan otuz santimlik neon yol işaretlerinden birinden kalanları bulur. Feci biçimde parçalanmış, akıl almaz bir pençe darbesiyle ortadan ikiye ayrılmıştır. İşin kötüsü, ikinci

boşluklu döşeme, yükseltilmiş döşeme ya da aynı şekilde, 36 numarayla 0000 (#4/0) arası herhangi bir kablo veya elektrik kutusu —3 adet kanal dağıtım kutusu vs., vs.— veya seyyar priz, 3 sıvırı uçlu topraklanmış çift lifli kablo ya da diğeri, testi veya tava veya teneke kutular, ya da kontak plakaları, şalterler vardır, ne döner montaj direği, karartmalı veya uzaktan, veya devre kesici veya sigorta vardır, ne 12, 24, 125, 250, 600, 5000+ voltaj sınıflı kurşun, kalay, bakır, gümüş, vs., vs. vardır, ne elektriksel boşalma, ışık veya yanma, alev arki veya gazlı, tepesiz, içten buzlu camlı, dekoratif, düşük lümenli, 10,000 vatlık yüksek film stüdyosu lam-

Ventura, Francois Hurtado
Izquierdo, Leonardo de
Figuerola, James Gibbs,
Carlo Fontana, Thomas
Archer, Nicholas Hawks-
moor, John Vanbrugh,
William Talman, Chris-
topher Wren, Matthias
Daniel Pöppelmann,
Joseph Schinwizer, Pe-
ter Thum, Dominikus
Zimmermann, Cosmas
Damian Asam, Egid Qui-
rin, Balthasar Neumann,
Jakob Prandtauer, Johann
Sanitini Aichel, Lucas von
Hildebrandt, Joseph Ema-
nuel Fischer von Erlach,
Johann Bernhard Fischer
von Erlach, Emmanuel
Hervé de Corry, Germain
Boffrand, Jules Hardou-
in-Mansart, Louis Le Vau,
G.B. Vaccarini, Andrea
Palma, Andrea Giganti,
Tommaso Napoli, Ferd-
inando Fuga, Domenico
Antonio Vaccaro, Costmo
Fanzago, Carlo Fran-
cesco Dollé, Francesco
Maria Ricchino, Galeazzo
Alessi, Bartolommeo
Bianco, Turin Guarino
Guarini, Filippo Juvarra,
Bernardo Vittone, Nicola
Salvi, Carlo Fontana,
Alessandro
Speccchi, And-
rea Pozzo, Piet-
ro da Cortona,
Francesco Bor-
romini, Gioa-
vanni Battista
Montano, Gian-
lorenzo Berni-
ni, Inigo Jones,
Robert Smyth-
son, Jacob van
Campen, Bo-
nifaz Wolnui,
Alesio Noví,
Jakob Wolf, Albertin Trei-
sch, Konrad Krebs, Alon-
so de Avarrubias, Enrique
Egas, Jacques Lemer-
ci, Solomon de Brosse, Fran-
cois Mansart.

¹⁵³ Ayrıca unutulmaması gereken bir şey daha var ki, o da, Yakup'un ilahî topraklara adım atınca hissettiği dehşettir: "Ne korkunç bir yer! Burası, Tanrı'nın vâcinden başka bir yer olamaz ve bu da, göklerin kapısıdır." (Yaratılış 28: 17)

¹⁵⁴ Melisa Tao Janis, "Hollow Newel Ruminations", *The Anti-Present Trunk*, ed. Philippa Frake, Phaidon, Oxford 1995, s. 293.

Viktoryen Gotiği, Sekizgeni Üslup, Rönesans Uyanışı, İtalyan Villa Style, Romanesk Uyanış, Erken-dönem Gotik Uyanış, Mısır Uyanışı, Yunan Uyanışı gibi, mesela Portland Oregon'daki Üniversite Kulübü, Pittsburgh'daki Calvary Episkopal Kilisesi, Minneapolis Güzel Sanatlar Enstitüsü, Pennsylvania'daki Germantown Kriket Kulübü, Washington D.C.'deki All Souls Üniteryen Kilisesi, Detroit Halk Kütüphanesi ya da New York'taki Raket ve Tenis Kulübü, Metropolitan Sanat Müze-

si, Kaliforniya'daki Riverside İlçe Adliyesi, Chicago'daki Kimball Evi, Galveston, Teksas'taki Gresham Evi, Hartford Connecticut'taki Cheney Binası, Seattle'daki Pioneer Binası, Austin, Teksas'taki Evi, Middletown Rhode Island'daki Bookstaver Evi, San Francisco Yirmibirinci Cadde üzerindeki Double Evi, Bonham, Teksas'taki Brownlee Evi, Los Angeles Kültürel Miras Cemiyeti, Oyster Bay'deki Sagamore Hill, Middletown Rhode Island'daki Cram Evi, San Luis Obispo'nun Evi, Philadelphia'daki Belediye Binası, Sacramento'daki Gallatin Evi, Portland'daki

Blagen Yapısı ve Marks Evi, Dubuque, Iowa'daki Langworthy Evi, Swansboro, Kuzey Carolina'da bulunan Cedar Point, New York City'deki Haughwout Binası, Philadelphia'daki Çiftçi ve Tamirci Bankası, Baltimore'daki Calvert İstasyonu, New Brunswick, New Jersey'deki Jarrad Evi, Cleveland'daki Old Stone Kilisesi, St. Paul, Minnesota'daki Assumption Kilisesi, New Bedford, Massachusetts'teki Rotch Evi, Willmington, Kuzey Carolina'daki St. James, Philadelphia'daki Moyamensing Hapishanesi, Richmond'daki Virginia Tıp Fakültesi, Athens, Georgia'daki Lyle-Hunnicut Evi, Dayton, Ohio'daki Montgomery İlçe Adliyesi, ayrıca terminal salonu ve iç tasarımıyla beraber Pennsylvania İstasyonu gibi öbür 19. yüzyıl üslubu taşıyan örneklerin yokluğu bunlara dâhil değildir, New York'taki Villard Evleri, Boston Halk Kütüphanesi, Chicago Dünya Fuarı'n-daki Haysiyet Divanı, St. Louis Wainwright Binası, Buffalo'daki Guaranty Binası, Newport Rhode Island'daki Watts Sherman Evi, Boston Trinity Kilisesi, North Easton'daki Ames Kapıcıevi, Philadelphia Provident Life & Trust Şirketi, Pennsylvania Güzel Sanatlar Akademisi, Schenectady, New York'taki Nott Binası Kütüphanesi, Breakers'ın salonu, Boston Belediye Binası, ya da New York City Trinity Kilisesi'nin gotik görünüşü, Philadelphia'daki Girard Yetimler Koleji, Washington D.C. Smithsonian Enstitüsü, Boston Tremont Evi, Philadelphia Emtia Borsası, Ohio Eyalet Meclisi Binası, Bavarya'daki Şarkıcılar Salonu, Washington D.C. Hazine Binası, Brüksel'deki Palais de Justice, Malmaison Şatosu'ndaki İmparatoriçe Josephine'in yatak odası, Atina'daki Bilimler Akademisi, Brighton'daki Kraliyet Kasrı, Moskova Tarih Müzesi, St. Petersburg'daki Yeni Amirallik, Paris Opéra'nın görkemli merdivenleri, Thorwaldsen Müzesi, Helsinki'deki Senato Meydanı, Floransa Katedrali, Milano'daki Galleria Vittorio Emanuele II, Roma'daki Palazzo di Giustizia, Possagno yakınlarındaki Conova Mozolesi, Padua'daki Caffé Pedrocchi, Viyana'daki Parlamento Binası, Dresden Opera

zulalarının da içi dışına çıkmıştır. Oraya buraya saçılmış birkaç PowerBar'la beraber, geriye kala kala plastik su damacanasından parçalar kalmıştır. Kamp sobasında kullanılan yakıttan geriye hiçbir şey kalmamıştır.

mamıştır.

“Aman ne güzel,” diye homurdanır Wax.

“Hassiktir!” diye tıslar Jed.

Emily O'Shaugnessy *The Chicago Entropy Journal*'da bu keşfin önemine dikkat çeker: “İşte

nihayet evin tüm kudretiyle, arasına sıkışmış bütün her şeyi şeytan çıkarırcasına defetme yeteneğine dair —ironik olarak, bir neon yol işaretinin ve ekibin erzağının yok oluşuyla tasdiklenen— ilk işaretleri görürüz.”^F

Holloway Roberts katiyen analitik bir tavır sergilemez. Bir avcı gibi tepki verir ve bir silah görüntüsü kareyi işgal eder. Çantasının yanına çömelerek, Weatherby 300 magnum mermili tüfeğini çıkartışını ve magnum şarjörüne beş adet 12 gramlık Nosler Partition® mermisi koymadan önce, mekanizmayı ve dürbün kaidesini dikkatle kontrol edişini seyrederiz. Altıncı mermiyi sürerken, Holloway'in yüzü neşeyle ışıldar, sanki nihayet, bu yer kısmen de olsa anlam kazanmaya başlamıştır.

Holloway, yaptığı keşifle şevklenerek, hiç olmazsa merdivenden dallanan yakındaki koridorlardan bir kısmını keşfe çıkarım diye diretir. Çok geçmeden, tüfeğinin namlusuyla Jed'in el fenerinin dans eden

^F Emily O'Shaugnessy, “Metaphysical Emetic”, *Chicago Entropy Journal*, Memphis, Tennessee, 182, 17, Mayıs 1996.

ayını yönlendirerek ve daima tetikte olarak, kapı girişlerine sinsi sinsi yaklaşmaya başlar. Lakin her köşe dönüşünde başka köşelerle karşılaşılır ve Jed'in fener ışığı yalnızca kül rengi duvarlara çevrilmiştir, fakat çok geçmeden hepsi birden çok uzak mesafeden gelen, kırılan buzulları andıran, o benzersiz hırıltıyı duymaya başlar,¹⁵⁵ hiç değilse zihinde beliren görüntü budur ve odalarla geçitlerin nihayet adım adım küçülüp ufka dönüştükleri o ince çizgide ikamet etmektedir.

Navidson sonradan, “Hırıltı yüksek bir dağ rüzgârının ağaçları hışırdatması gibiydi hep,” diye açıklar. “Önce uzaktan duyarsınız, hafif bir gümbürtüyü andırır, alçaldıkça yavaş yavaş gürültüye dönüşür, derken sonunda her tarafını sarar, seni tepeden tırnağa âdeta yıkar ve sonra içinden geçip gider, ta ki tamamen duyulmaz olana dek, bir kilometre, iki kilometre uzaklaşana, duyması imkânsızlaşana kadar.”¹⁵⁶

Esther Newhost “Music as Place in *The Navidson Record*” adlı makalesinde, bu ses için enteresan bir yorumda bulunur: “Goethe, zamanında Johann Peter Eckermann’a yazdığı bir mektupta [23 Mart 1829] şöyle belirtmiştir: ‘Benim gözümde mimari dondurulmuş müziktir.’¹⁵⁷ Navidsonların evindeki biçimin buzunun çözülmesiyle bu müzik ortaya çıkar. Ne yazık ki, söz konusu müzik zamanın ve değişimin bütün ahengini içinde barındırdığından, yalnızca ölümsüzler onun tadına varabilir. Faniler ise duvarların dağdağasından korkmadan edemezler. Sonuçta o duvarlar ecelimizin geldiğini belirten türküyü söylemiyor mu sanki?”¹⁵⁸

Holloway’e gelince, bundan böyle hırıltıyı o yere has bir şey olarak görmesi mümkün değildir. Parçalanmış yol işaretini ve

bası, projeksiyon, sinyal, Noel ağacı, ark projektör, fotoğrafçı lambası, cıva, sodyum, kızıl ışık, flaş, siyah ışık, su soğutmalı, antiseptik, mor x, ozon, flüoresan, Slimline, Lumiline, Circline, endüstri ampulleri, Q kaplama, Bonus A-line, 75,000 vat, Quartzline, hususi lambalar, DVY, DFC, iyot döngüsü, eksenel kuvars, halojen döngüsü, fişli ampul, ısıtma, kuluçka makinesi, kırmızı kâse terapisi, gümüş boyunlu kuluçka makinesi, kuvars kızılötesi, eğri uçlu kızılötesi, iyot döngülü kızılötesi, RSC duy, kırmızı filtre, Marc 300, Lucalox, çoklu buharlı, e-duylu ampul cıvası, 1,500 vatlık çoklu buharlı, Watt-Miser II, Magicube

Robert Smirke, William Wilkins, Sir John Soane, Richard Payne Knight, Humphry Repton, John Nash, Gustave Eiffel, Ferdinand Duerf, J. C. A. Alphand, Victor Baltard, Jean-Louis-Charles Garnier, Joseph Auguste-Emile Vaudremer, Louis-Joseph Duc, Pierre-François-Henri Labrousse, Jacques-Ignace Hittorff, A. F. T. Chalgrin, Charles Percier, Francois-Léonard Fontaine, Benjamin Latrobe, George Hadfield, Etienne Haller, William Thornton, Charles Bulfinch, Thomas Jefferson, Peter Harrison, Charles Cameron, Mary Fyodorovitch Kazakov, Giacomo Quarenghi, Ivan Yegorovich Starov, Kasili Ivanovitch Bazenov, Fredrik Magnus Piper, Carl August Elhensvärd, Louis-Joseph Le Lorain, Jakob Kuisicki, Christian Piorr Aigner, Dominik Merlino, Friedrich Gilly, Heinrich Jussow, Pierre-Michel d’Inard, Wilhelm von Erdmannsdorff, Giuseppe Piermarini, Pietro Camporesi, Claude-Nicolas Ledoux, Etienne-Louis Boullee, Charles de Wailly, Marie-Joseph Peyre, Victor Louis, Pierre Rousseau, Jacques-Germain Soufflot, Jacques Gabriel, John Wood, George Dance, James Wyatt, James Gandon, William Chambers, Robert Adam, William Kent, Carlo Marchionni, Giovanni Battista Piranesi, Niccolò Nasoni, Mateus Vicente de Oliveira, Johann Friedrich Ludwig, Rodriguez Tizon

¹⁵⁵ Pliny, Mısır labirentlerini tarif ederken, “kapılar açılınca içeriden korkunç bir gümbürtü gelir,” diye belirtir.X

¹⁵⁶ Son Röportaj.

¹⁵⁷ *Ich die Baukunst eine erstarrte Musik nenne.*

¹⁵⁸ Esther Newhost, “Music as Place in *The Navidson Record*”, *The Many Wall Fugue*, ed. Eugenio Rosch & Joshua Scholfield, Greg International, Farnborough 1994, s. 47.

“Siktir lan,” diye bağıır Holloway. “Emirleri burada ben veririm ve şimdilik kimse bir yere gitmiyor.” Ki mevcut şartları düşününce, bunlar, bu tarz karanlık bir bölgede en son duyulacak türden hayli tuhaf sözlerdir.

Wax, “Dinle ahbab,” diyerek şansını dener ve Holloway’i akliseli-me davet etmeye uğraşır. “Çıkıp haber verelim de, yanımıza erzak falan alalım, şey falan ... ee ... silah falan.”

“Görevi iptal falan etmeyeceğim,” der Holloway sertçe, parmağını öfkeyle Aspen, Coloradolı yirmi altı yaşındaki gence sallır.

Holloway’ın “iptal” sözcüğü de, Navidson’ın “karargâh” sözcüğü kadar dikkatleri çekmekte gecikmez. “İptal”ın altında yatan anlam, amaca ulaşmaktaki başarısızlıktır — öldürülmeyen av, tırmanılmayan zirve. Sanki o yerde nihai bir amacın bulunması ihtimali vardır. İlk başta Holloway’ın tek amacı merdivenin dibine inmektir (ve başarmıştır), o hırıltı veya evin yok edici nitelikleri veya başka bir şey sebepten, Holloway yarı yolda o amacı değiştirmiştir. Lakin Jed ve Wax tarifi imkânsız bir varlığı avlamaya girişmenin, artık intihardan farksız bir eylem olduğunu fark ederler. Hiçbir şey demeden, geri dönerler ve merdivene doğru ilerlemeye koyulurlar.

Holloway onların peşinden gitmeyi reddeder. Bir süre bağıırıp çağırır ve saçma sapan konuşur, motor takmışçasına küfürler savurur, derken nihayet ve ansızın, burnundan soluyarak tek başına basıp gider ve karanlığın içinde kaybolur. Bu da, tam ateşlenecekken yarıda kesilen tuhaf olaylardan bir tanesidir. “Siktirin gidinlerden” ve “dalyaraklardan” geçilmeyen ani bir öfke patlamasının yerini sessizlik alır.¹⁵⁹

¹⁵⁹ Bireylerin bilinmeyen bir mekânda, zifirî karanlığın içinde, olumsuz psikolojik etkilere maruz kaldıkları, daha önce de gözlemlenmiştir. Borneo’daki Mulu dağlarında bulunan Sarawak Mağarası’na giren bir kâşifin başına gelenleri düşünün. Bu mağara 700 metre uzunluğunda, 400 metre genişliğinde olup, ortalama yüksekliği 70 metredir ve içine 17 futbol sahası sığacak kadar büyüktür. Mağaraya ilk girişte, kâşif grubumuz, uzun ve dolambaçlı bir geçidi takip ettiklerini farz ederek, bir duvara yakın dururlar. Fakat doğruca o karanlığın içine ilerleyerek geri

Flash Bar, Flip-Flash, GE-500, kompozit, deşarj edilebilir ileri ışıklandırma, Precise, 35.5 lümenler, beyaz Lucalox, uzun ömürlü Lucalox, yüksek güçlü Lucalox, Halarc 32 vat, Halarc 100 vat, Staybright XL, yüksek yoğunluklu Biax, metal halojenürlü lamba vardır, hoparlör tertibatı, dâhilî telefon, telsiz, TV, CCTV, SATV, VSAT, telefon (Pax veya PBX vs. vs.) ya da multimedya veri, sinyal modelleri veya BAS, BMS, BMAS otomasyonu gibi iletişim sistemlerini bırakın; kalıplar ya da çerçeveler, sıva dipleri veya linol yahut beton, bitmiş döşemeler gibi sair biçimsel alametifarikalardan bile yoksundur, ne

Benjamin Latrobe, Petrus Josephus Hubertus Cuypers, Joseph Poelaert, Ernst Ziller, Theophilus Eduard Hansen, Hans Christian Hansen, Vladimir Osipoviç Sherwood, Konstantin Andreyeviç Thon, Osip Beauvais, Afanasy Grigoryev, Domenico Gilardi, Vasil Petroviç Stasov, Auguste Ricard de Monferrand, Karl Ivanoviç Rossi, Adrian Dmitriyeviç Zakarov, Thomas de Thomon, Andrey Nikiforoviç Voronikhin, Antonio Corazzi, Johan Albrecht Ehrenström, Beriel Thorwaldsen, Carl Ludwig Engel, Christian Heinrich Grosch, Gottlieb Birchner Bindesböll, Christian Frederik Hansen, Emilio de Fabris, Camillo Boito, Pietro Esteense Selvatico, Guglielmo Calderini, Gaetano Koch, Marion Crawford, Giuseppe Mengoni, Giuseppe Valadier, Raffaele Stern, Braccio Nuovo, Alessandro Antonelli, Carlo Amati, Antonio Niccolini, Pietro Bianchi, Giuseppe Jappelli, Antino Selva, Eduard Richard von Dollmann, Julius Raschdorf, Paul Wallot, Gottfried Semper, Friedrich von Gärtner, Leo von Klenze, Karl Friedrich Schinkel, John Hubbsch, Francis Beniley, Philip Webb, Basil Champneys, Richard Norman Shaw, Owen Jones, George Edmund Street, Augustus Welby Northmore Pugin, E. M. Barry, Sir Charles Barry, Charles Robert Cockerell,

coln's Inn Arazileri, İngiltere Bankası'nın Konsolide Borçlar Ofisi, Fonthill Manastırı'nın planı, Dublin Four Courts, Londra'daki Somerset Evi, Dublin'deki Marino Evi'nde bulunan Kumarhane, Kew Gardens'daki Pagoda, Buckinghamshire'deki Stowe Evi'nin sütunlu girişi, St. James Meydanı 20 numaradaki kabul salonu, Middlesex Syon Evi, Kedleston'daki Marble Hall, Stowe Elysian Çayırıları üzerinde bulunan Kadim Fazilet Tapınağı, Berkeley Meydanı 44 numaranın

merdivenleri, Norfolk'taki Holkham Hall, Kensington Sarayı'ndaki kubbeli oda, Roma'daki Villa Albani'de bulunan Tempietto Diruto, yine Roma'daki S. Maria del Priorato'nun ön girişi, *Prima Parte di Architettura e Prospettive*'e ait Antik Mozole veya Braga yakınlarındaki Bom Jesus do Monte'nin basamak sırasının göstergesi olduğu Barok eklenti ya da Queluz'daki kraliyet sarayı, Coimbra Üniversitesi'nin Kraliyet Kütüphanesi, Lizbon yakınlarındaki Maфра'nın saray-manastırı, Salamanca Plaza Mayor, Santiago de Compostela katedrali, Murcia'daki katedral, Granada katedrali, Toledo

Katedrali'nde bulunan Transparente, Orleans Evi'ndeki sekiz köşeli pavilyon, St Martin-in-the-Fields, Oxford'daki Radcliffe Kütüphanesi, Wieskirche, Würzburg Residenz'in şapeli ya da Stepney'deki St. George-in-the-East, St. George's, Bloomsbury Londra, Oxfordshire Blenheim Sarayı, Münih'teki Amalienburg'ta bulunan aynalı oda, Howard Şatosu'ndaki Yorkshire Mozolesi, Chatsworth Derbyshire, Greenwich Kraliyet Hastanesi'ndeki resimli salon, Roma'daki S. Carlo alle quattro Fontane'nin iç kubbesi ya da Versay'daki Salon de la Guerre, St Paul Katedrali, Piazza S. Pietro, Wren'in Oxford'daki Sheldonian Theatre'ı, Weltenburg'un manastır kilisesi, Residenz Würzburg'un merdivenleri ya da Vierzehnheiligen'deki kilise, Avusturya'daki Melk manastırı, Pommersfelden merdivenleri, Yukarı Belvedere, Hofburg İmparatorluk Kütüphanesi, Viyana'daki Karlskirche, Moravya'daki Schloss Frain'de bulunan Kadim Salon veya Paris'teki Hôtel de Soubise'de bulunan Salon de la Princesse gibi Fransız rokokosu tarzları, hatta yalnızca Versailles'daki şapelin iç tasarımı değil, Vaux-le-Vicomte'taki kubbeli oval salon, Paris Hôtel Lambert, Katanya'daki S. Agata, Siraküza katedrali, Palermo'daki Palazzo Gangi'nin balo salonu, S. Chiara'daki majolika revak veya Napoli'deki Piazza del Gesù, hatta yarım kalmış Palazzo Donn'Anna yahut Venedik'teki Gesuiti'nin iç tasarımı, Cenova Üniversitesi'nin planı, Stupinigi'deki Kraliyet Sarayı, Torino yakınlarındaki Superga veya Palazzo Madama'nın merdivenleri ya da Torino'daki S. Lorenzo'nun kubbesi yahut Cappella della SS. Sindone'nin kubbesinin iç kısmı veya Trevi Çeşmesi ya da S. Maria Maggiore'nin ön cephesi veya İspanyol basamakları ya da Roma'daki S. Ignazio'nun nefindeki kümbette bulunan freskler yahut yine Roma'daki Via Lata'da üzerinde bulunan S. Maria'nın dış yüzü, Pietro da Cortona'nın SS. Luca e Martina'sı, Villa Sacchetti del Pigneto, Piazza Navona, Fontana del Moro, S. Ivo dell Sapienza, St. Philip Neri'nin Kongregasyon Oratoryosu, Collegio di Propa

Merdivene döndüklerinde, Jed ve Wax Holloway'in sakinleşip geri dönmesini beklerler. Birkaç saat geçer ve adamdan hâlâ iz yoktur, bölgeyi üstünkörü dolaşır, ona seslenirler, yerini bulmak

ve onu geri getirmek için ellerinden geleni yaparlar. Holloway'i bulmayı bırakın, tek bir neon yol işaretine ya da bir misina parçasına bile denk gelmezler. Holloway nereye gittiğini bilmek sizin çekip gitmiştir.

Jed'le Wax'ın

kamp kurup bir iki saat uyumaya çalışmalarını seyrederiz. Belki de zamanın sihirli değneğiyle, ekibin bir araya geleceğini umuyorlardır. Fakat yedinci günün sabahı gene aynı tas aynı hamamdır. Holloway'den bir iz yoktur, erzak ürkütücü biçimde azalmıştır ve önlerinde can sıkıcı bir karar anı vardır.

Hank Leblarnard, Hollowaysiz geri dönmeye karar verdikleri için, iki adamın duyduğu suçluluğa birkaç sayfa ayırmıştır.¹⁶⁰ Nupart Jhunisdakazc-riddle da eylemlerinin trajik doğasını tahlil eder-

dönmeye kalkıştıklarında —karşı duvarla karşılaşacaklarını düşünerek— mağaranın korkunç boyutlarını keşfederler: “Böylece üçlümüz, engellerden ve kaya bloklarından oluşan labirentin içinde pusula başını takip ederek, karanlık enginliğin içlerine doğru ilerledi, ta ki yatay, kumlu bir düzlükle, yani bir yer altı mağarasının alametifarikasıyla karşılaşana dek. Kapkara boşluğun muazzamlığının aniden farkına varışlarıyla birlikte, mağaracılardan bir tanesi akut agorafobi, açık alan korkusu, atağı geçirdi. Üçlünden hiçbiri, kimin paniklediğini sonradan söylemedi, çünkü bu tarz konular mağaracılar arasında yazısız hukuk dâhilindedir.” *Planet Earth: Underground Worlds*, s. 26-27.

Elbette ki, Holloway'i gösterdiği tepkiler gayet anlaşılır bir agorafobi hâlinin sınırlarını aşmaktadır.

¹⁶⁰ Hank Leblarnard, *Grief's Explorations*, More Blue Publications, Atlanta 1994.

ken, nihayetinde “Holloway kendi yolunu kendi seçti. Jed ve Wax onu bekledi, hatta onu bulmak için asilce bir çaba sarf ettiler. Sabah 5:02’de, Hi 8’in de doğruladığı üzere, tek seçenekleri onsuz geri dönmekti,” diye belirtir.¹⁶¹

Jed’le Wax Sarmal Merdiven’i çıkmayı sürdürürlerken, arkada bıraktıkları bütün neon yol işaretlerinin paramparça olduklarını görürler. Buna ek olarak, onlar merdiveni çıktıkça yutulan yol işareti sayısı da artmaktadır. Tam o sıralar, Jed birkaç düğmesinin de ortadan kaybolduğunu fark eder. Parkasından cırt cırt şeritleri tek tek düşmüş, parçalanmış ayakkabı bağcıkları yüzünden, ayakkabılarını selobantla tutturmak zorunda kalmıştır. Gayet enteresandır ki, sırt çantasının dışı bile “un ufak olmuştur” —Jed’in deyişiyle.

Uzun yürüyüşleri sırasında, “Korkmadım desem yalan olur,” der Wax. “Bir şeyi düşünmeyi bıraktığın an, o şey kayboluyor sanki. Cep fermuarların olduğunu unutun diyelim, puf, kayboluveriyorlar. Burada her şeyden şüphe etmek gerekiyor.”

Jed merakını yüksek sesle dile getirmeyi sürdürür: “[Holloway] Nerede lan?” ve sessizlik bir cevap olmaya çalışır yine.

Bir saat sonra, Jed ve Wax yeni bir zulaya ulaşırlar, keşfedilmemiş bir koridorun girişinin yakınında bulunan bir merdivenin en sonundaki duvara dayalıdır. Yiyecek ve yakıt namına hiçbir şey kalmadıysa da, su sürahisi hâlâ sağlamdır. Wax ikinci bir patırtılı koşu için hazırdır, derken bir tüfek ateşiyle yere yığılır, sol koltuk altından anında kan fışkırmaya başlamıştır.

çabuk katılaşma, renkli, fiber takviyeli, otomatik yükseklik ayarı, harç, çok çabuk sertleşir beton, kum karışımı, silisli kum, plastik, hidrolik veya levha vinil, karo, mantar karo, dökme mozaik, kauçuk, halı döşeme, epoksi, seramik & taş, kayağantaş, aputitsiarvaq veya beyaz —Danby Imperial, Colorado Yule ya da Carrara— yahut siyah ya da yeşil mermer vardır; ne de üst kaplamada kullanılmış sert kereste, alternatif ek yerli veya zikzaklı, işlemeli, sepet örgüsü biçimli şerit döşeme, Arenberg, Chantilly veya Versailles parkeleri vardır; işin aslı, ahşap namına hiçbir şey yoktur, ne kızılâğaç, işlenmiş Kuzeybatı Amerika ladini, sarıçam, sedir ağacı, ahşap-polimer, Engelmann alaçamı,

Grosvenor Goodhue, James
Gamble Rogers, Ralph Adams
Cram, John F. Staub, Diego Su-
arez, Burrell Hoffmann, Paul
Chalfin, John Russell Pope, Henry
Bacon, John Bakewell, Arthur
Brown, Horace Trumbauer, Henry
Mather Greene, John Lyman Sils-
bee, Francesc Berenguer y Mest-
res, Luis Domènech y Montaner,
Antoni Gaudí i Cornet, Raimond
D’Arco, Giuseppe Sommaruga,
Otto Wagner, Henri van de Velde,
Theodor Lipps, August Endell, Er-
nst Ludwig Haus, C. F. A. Voysey,
Charles Harrison Townsend, Her-
man Muhiestus, Charles Renne
MacKintosh, Charles Plunet, Jules
Laviolette, Franiz Jourdain, Geor-
ges Chedanne, Xavier Schoellkopf,
Hector Guimard, Henrik Petrus
Berlage, Paul Hankar, Victor Hor-
ta, Paul Sédille, Jules Saminier,
Cass Gilbert, John Smithmeyer,
Paul Pelz, Stanford White, William
Rutherford Mead, Charles Atwo-
od, Charles Follen McKim, Louis
Henry Sullivan, Daniel Burnham,
John Root, William Le Baron Jen-
ney, Frank Furness, Henry Van
Brunt, William Ware, John Sturgis,
Charles Brigham, Edward Potter,
Mills, William Strickland,
Thomas Ustick Walter, Thomas
Cole, Isaiah Rogers, Alexander
Jackson Davis, Ihriel Town, Robert

¹⁶¹ Nupart Jhunisdakazcriddle, *Killing Badly, Dying Wise*, Apophrades Press, Londra 1996, s. 92.

ganda Fide'deki şapelin tavanı ya da S. Carlo alle Quattro Fontane, Vatikan'daki Scala Regia, ne de Hertfordshire'deki Hatfield Evi'nde bulunan Büyük Salon, Longleat, Derbyshire'deki Hardwick Hall, Cambridge'deki Gonville and Caius Koleji'nde bulunan Onur Kapısı, Northamptonshire'deki Burghley Evi, Haarlem'deki Et Binası, Maarssen'deki Ten Bosch Evi, Lahey'deki Mauritshuis, Anvers belediye binası, Prag'taki Belvedere'nin revaklı locası, Krakov'daki Wawel Katedrali, Augsburg'taki belediye binası, Aschaffenburg'taki Johannsburg Şatosu, Heidelberg Şatosu'nda bulunan Ottheinrichsbau'nun avluyu gören cephesi, Münih'teki St. Michael Cizvit Kilisesi, Stuttgart'taki Altes Şatosu'nun avlusu, Escorial, Granada'daki Mağfret Kapısı, V. George'un Granada, Elhamra'daki saray avlusu, Santiago de Compostela'daki Kraliyet Hastanesi, Greenwich'teki Kraliçe Evi, St-Denis'teki Bourbon şapeli, Château du Maisons-Lafitte, Sorbon Koleji'nin kilisesi, Venedik'teki Palazzo Corner della Ca' Granda ya da Fontainebleau'daki I. François galerisi, Paris'teki Place des Vosges, Château d'Anet'nin giriş kapısı, Chantilly'nin Petit Château'su, Château de Chambord, Louvre'un Kare Avlusu, Château d'An-cy-le-Franc'ın içbahçesi, Medici Şapeli, Blois'nin açık merdivenleri, Venedik'teki Il Redentore'nin iç kısmı ya da Vicenza yakınlarındaki Villa Rotonda, Palazzo Chiericati, Villa Barbaro, S. Maria, Vico-for-te di Mondovi, Palazzo Farnese, Caprarola, Ceno-va'daki Strada Nuova, Villa Giulia'nın yarım daresi, Pontecasale'deki Villa Garzoni, Venedik'teki S. Mar-co'nun kütüphanesi, Çan Kulesi'nin kaidesindeki revak, Verona'daki Cappella Pellegrini, Roma'daki S. Maria Degli Angeli, Roma'daki Hükümet Bina-sı'nın devasa basamakları, Floransa'daki Laurentian Kütüphanesi'nin merdivenleri ya da Mantova'daki Palazzo Ducale veya Palazzo del Tè ya da Roma'da-ki Palazzo Farnese veya Palazzo Massimi veya Vil-la Farnesina veya Villa Madama ya da Todî'deki S. Maria della Consolazione, Belvedere Avlusu, Mon-torio'daki S. Pietro, Milano'daki Maria delle Grazie, Cappella del Perdono, Palazzo Ducale, Urbino, Flo-ransa'daki Palazzo Medici-Riccardi, Pienza Piazza, Rimini Tempio Malatestiano, Mantova'daki S. And-rea, Floransa'daki S. Spirito ya da Pazzi Şapeli'nin örnek teşkil ettiği Rönesans unsurlarını içermektedir, ne Batalha'daki Sta Maria de Vitória, Tomar'daki Cristo Manastırı, Palme de Mallorca yakınlarındaki Bellver sarayı, Seville katedrali, Venedik'teki Ca' d'Oro, Siena'daki Palazzo Pubblico, Venedik'teki Piazzetta, Palazzo Ducale'nin ön cephesi ya da Mi-lano Katedrali'nin nefi, Orvieto Katedrali veya Flo-ransa Katedrali ya da Assisi'deki S. Francesco'nun üst kilisesi, Marienwerder Polonya'daki Töton Şö-valyeleri'nin katedral ve şatosu, Leuven'in belediye binası, Kuttentberg'deki St. Barbara, Prag'daki Hra-dcany Şatosu'nda bulunan Vladislav Salonu, Nu-remberg'deki St. Lorenz, Starsbourg Katedrali, Ulm Katedrali, Viyana Katedrali, Aarchen katedralinin iç kısmı, Prag katedrali, Kutsal Haç kilisesinin koro

“Aman tanrım! Aman tanrım!” diye çığlık atar Wax. “Kolum — Tanrı aşkına Jed yardım et, kana-mam var!” Jed hemen Wax'ın yanına çömelir ve yaraya basınç uygular. Saniyeler sonra, Holloway

elinde tüfeğiyle ka-ranlık koridordan çıkagelir. Merdiveni gördüğüne ne kadar şaşırıdıysa, o ikisini gördüğüne de o ka-dar şaşırmıştır.

“Nasıl geldim ben buraya?” diye abuk sabuk bir laf eder. “O şeyi, o şeyi vurduğu-

mu sanmıştım. Siktir. O şeyi *vurmuştum* ama. Emi-nim. Ağzına sıçıtığının... hay sıçayım, sıçayım ya.”

“Orada dikilip durma. Gel yardım et!” diye ba-ğırır Jed. Bu da, Holloway'i girdiği transtan çıkarır gibi olur —en azından bir süreliğine. Jed'in, Wax'ın ceketini çıkarmasına ve yaraya mücahale etmesine yardım eder. Bereket versin ki, hazırlıklı gelmişler-dir. Jed'de, gazlı bezlerle, elastik sargı bezleriyle, dezenfektanlarla, merhemlerle ve ağırı kesicilerle dolu bir ilk yardım çantası vardır. Wax'a zorla iki hap yutturur, ama sıradaki kesmede görürüz ki, Wax'ın acısı ancak bir nebze azalmıştır.

Jed, geri kalan yol boyunca Wax'ı taşıyabilmele-ri için ne yapmaları gerektiğini Holloway'e bir bir anlatır.

Holloway, “Kafayı mı yedin?” diye bağırır bir-denbire. “Yukarı falan çıkamam şu an. Az önce bi-rini vurdum.”

“Ne diyorsun sen be?” Jed olabildiğince sakin-ce, izah etmeye çalışır. “Olanlar bir kazaydı.”

Holloway yere oturur. “Fark etmez. Hapse gireceğim. Her şeyi kaybedeceğim. Enine boyuna düşünmem lazım.”

“Kafa mı buluyorsun benimle? Onu taşımama yardım etmezsen ölüp gidecek.”

“Hapse giremem,” diye mırıldanır Holloway, Wax’la Jed’den ziyade kendine hitaben. “Giremem işte.”

“Saçma sapan konuşma,” der Jed, sesini yükseltmeye başlamıştır. “Hapse falan girmeyeceksin. Ama orada oturup Wax’ın ölmesini seyredersen, işte bunun için ömür boyu hapse çarptırılırsın. Hücresinin kilidini çöpe atmalarını da bizzat sağlarıım amına koyayım. Şimdi kalk, bana yardım et.”

Holloway güç bela ayağa kalkar, ama Jed’e yardım etmek yerine, çekip gider ve Jed’i, Wax’ı tek başına taşısın ve ilgilensin diye arkasında bırakarak, o zifiri karanlık perdenin içine dalıp kaybolur. Hangi sebeple olursa olsun, çekip gitmek bir anda Holloway’in elindeki tek seçenek hâline gelmiştir. *Une solution politique honorable*.¹⁶²

İki mermi yakındaki bir duvarı delip geçtiğinde, Jed Wax’la çok uzaklaşamaz. Holloway’in kask ışığına bakılırsa, adam merdivenin karşı tarafında dikiliyordur.

Jed derhâl el fenerini kapatır ve sırtında Wax’la, ite kaka birkaç basamak çıkar. Sonra da el fenerini hızla aç kapa yapa yapa, merdivenden karanlık derinliklere doğru dallanan dar bir koridor keşfeder. Ne yazık ki bu kısacık görüntüye bir el ateşle karşılık gelir, katran karası manzara boyunca silah sesi yankılanır.

Jed’in Wax’ı bu yeni koridora taşımayı başardığını görürüz, sonraki Hi 8 klibinde ise el fenerini tekrar açıp bir dizi ufak odada ilerlemeye başlamıştır. Ara sıra uzaktan gelen, belli belirsiz tüfek sesi ni duyarız, bu ses Jed’in daha hızlı ilerlemesine, olabildiğince çok

pekan cevizi, güney manolyası, Colorado alaçamı, alpin köknar, Kanada katranağacı, kızıl akçaağaç, beyaz çam, Amerikan akcevizisi, Kuzey Amerika cevizi, Amerikan çınar ağacı, karaceviz, ponderosa çamı, beyaz köknar, kurt-yemez, Amerikan bataklık servisi, Amerikan sığlası, Kaliforniya hep yeşil meşesi, maun ağacı, Douglas köknarı, Kuzey Amerika kavağı vardır; ne altdöşemeye, koruyucu kaplamaya, alçı panele, polisinden ya da başka bir şeyden yapılmış herhangi bir yalıtım malzemesine dair bir işaret; ne pervazlar, pervaz plakaları, pervaz izolasyon lastikleri, ankraj cıvataları, ne temel destekleri, temel duvarları vardır; ne

Edwin Luyens, Giovanni Muzio, Angiolo Mazzoni, Giuseppe Pagano, O. Frezzotti, Marcello Piacentini, Pio Piacentini, Antonio Sant’Elia, Cesare Bazzani, Povl Baumann, Kay Fisker, G. B. Hagen, Edward Thomsen, Carl Petersen, Lars Sonck, Sigfrid Ericson, Herman Gesellius, Armas Lindgren, Kaare Klint, Peder Vilhelm Jensen-Klint, Lars Israel Wahlman, Ragnar Östberg, Martin Nyrop, Roger-Henri Expert, Paul Tournon, André Lurcat, Robert Mallet-Stevens, Pierre Chareau, Henri Sauvage, Tony Garnier, Francois Hennebique, Auguste Perret, René Sergent, Arhur Davis, Charles-Frédéric Mewes, Walter Johannes Krüger, Albert Speer, Heinrich Tessenow, Emil Fahrenkamp, Gerrit Rietveld, Willem Marinus Dudok, J. J. P. Oud, Adolf Loos, László Moholy-Nagy, Theo van Doesburg, Hannes Meyer, Walter Gropius, Johan van der Mey, Michel de Klerk, Fritz Höger, Otto Bartning, Dominikus Böhm, Eric Mendelssohn, Bruno Taut, Max Berg, Hans Poelzig, Bruno Schmitz, Peter Behrens, Paul Bonatz, Fritz Schumacher, Theodor Fischer, Alfred Messel, Ludwig Hoffmann, William Lescasse, George Howe, Albert Kahn, William Van Alen, Paul Gmelin, Stephen F. Voorhes, Andrew C. Mackenzie, Ralph Thomas Walker, John Mead Howells, Washington Roebling, Raymond Hood, Cass Gilbert, Bertram

¹⁶² “Onurlu bir siyasi çözüm” – her zamanki gibi gene gösteriş yapmış amına koduğum. Niye Fransızca? Niye İngilizce değil? Söylediği anlamlı olsa gam yemeyeceğim. Holloway’in elindeki seçeneğin ya da Jed’in ricasının, siyasi olmakla uzaktan yakından ilgisi yok.

– üç uzun – üç kısa SOS sinyaliyle hiç alakası yoktur. Carlos Avital evin, sesi olağanüstü bir uzaklıktan bizzat taşımakla kalmayıp ona yorum da kattığını belirtir. Marla Hulbert yumrukların ritminin bir önemi olmadığını varsayarak, buna katılmadığını belirtir: “Sekizinci güne gelindiğinde, Holloway’in ekibinden hiç ses alınamayışı başlıbaşına bir imdat çağrısıdır zaten.”¹⁶³

Sesin başkalaşımının ardında yatan anlam ve sebeplerden bağımsız olarak, Jed ağır yaralı arkadaşının yardımına koşmadan önce, bu tuhaf tıkırtıyı ancak kısa bir süreliğine sürdürür.¹⁶⁴

¹⁶³ Alan P. Winnett, *Heaven's Door*, Nebraska Üniversitesi Yayınları, Lincoln 1996, s. 452. Ayrıca bkz. Carlos Avital'ın büyük ilgi gören, bir yanıyla uzun bir kitapçığı andıran *Acoustic Intervention*'ı, Berklee College of Music, Boston 1994; son olarak bkz. Marla Hulbert, “Knock, Knock, Who Cares?”, *The Phenomenology of Coincidence in The Navidson Record*, Minnesota Üniversitesi Yayınları, Minneapolis 1996.

¹⁶⁴ Bir keresinde, bir tane yatılı okulun –ikinci yatılı okulumdu ve bir olayı yoktu– yemekhanesindeyken bir hayaletle tanıştım. İki arkadaşım la laklak ediyordum ki yedideki akşam yemeği yüzünden, mekân obur öğrencilerle doluydu, kimse birbirinin ne dediğini duyamıyordu, bağırmanız gerekiyordu, ama biz bağıramıyorduk, çünkü muhabbetimiz gizli kalmalıydı. Tabii hiç duyulmadık şeyler söylediğimiz için değil. Bilindik muhabbetlerdi.

Kızlar.

Hepsi bu kadar. Umurumuzda olan tek şeyin, tek kelimelik özeti. Haftalar boyunca. Onlarla nerede buluşmalı. Onlarla ne konuşmalı. Onlara ihtiyaç duymamanın yolları. İtici bir mevzuymuştu. Onlara ihtiyaç duyduğunuzu kızlar asla öğrenmemeliydiler, o yüzden muhabbetimizi gizlilik içinde sürdürmeliydik, çünkü konuşmanın tek konusu buydu: onlara duyduğumuz ihtiyaç.

O zamanlar bir hayalet gibi sürdürüyordum hayatımı, ama birazdan size bahsedeceğim hayalet gibi de değil. Uyuşuk & aptal ve hatta sersem herifin tekiydim yanlış hatırlamıyorsam, çok iyi bildiğim konularda âdeta ürktücü bir kapalı kutuydum ve kendimi geçtim, tanıdığım hiç kimseye bu konuları tam olarak aktaramazdım. Kadınların gösterdiği ilgiyle yüzümün gülmesine daima muhtaçtım, gel gör ki sınıfta okuduğum onlarca mit ne kadar gerçekse, harbi harbi bir kız arkadaş, bana ilgi

tuğlalar ya da kilit parke taşları veya kırmızı köşe tuğlaları veya ahşap dikmeler, yangın durdurucular, köşebentler vardır, ne döşeme kirişlerine, kafa kirişlerine dair bir iz veya üst germe, köprüleme, taşıyıcı kirişler, çift plaka, yan duvar dikmeleri, tavan kirişleri, çatı kirişleri, çatı mertekleri, çatı göğüslemeleri, çatı direkleri, mahya kirişleri, yavru gergileri, köşelıklar, kaplama altı çıtaları veya tavan kalıplamaları vardır (hiç olmazsa merdivenlerde birkaç ayrıntı mevcuttur: basamak destekleri, basamaklar, biri en tepede biri en aşağıda olmak üzere, başlıklı ve sayısız miktardaki tırabzan direğiyle desteklenen kıvrımlı tek bir tırabzanla bağlanan iki geniş tırabzan babası) ayrıca bunların dışında ne duvar kâğıdı, plastik kaplama, Baldwin kapı kilitleri, cam olup olmadığına dair

berd, Sör
Gilbert Scott, Frederick Gib-
chester, Wilhelm Kreis, Giles
Edwin Rickards, H. V. Lan-
Holden, Sör John Burnet,
Serge Chermayeff, Charles
Aleksandr ve Viktor Vesnin,
ford, El Lissitzky,
John A. Lank-
liam S. Putnam,
McKissack, Wil-
Melnikov, Moses
sov, Konstantin
reich, Ilya Golo-
Şuko, V. G. Gelf-
mir, Alekseyevich
viç Iofan, Vladi-
Boris Mihaylo-
Revere Williams,
Henderson, Paul
ams, Cornelius
A. Williams, Leslie A. Willi-
Ivenue Love-Stanley, Vernon
Wright, William J. Stanley,
Le Corbusier, Frank Lloyd
yer, Norma Merrick Sklarek,
mes Stirling, Oscar Nieme-
Jr., Wendell J. Campbell, Ja-
Margerin, Harry Simmons
Harold R. Varner, Roger W.
ta-Clark, Howard F. Sims,
James Gowan, Gordon Mar-
sil Spence, Peter Smithson,
Sör Denys Lasdun, Sör Ba-
Martin, Harry L. Overstreet,
berri F. Madison, Sör Leslie
Marshall E. Purnell, Ro-
G. Devroux, Charles Duke,
ley, R. Joyce Whitley, Paul
M. Whitley, William N. Whit-
Knox, Paul Rudolph, James
is Kahn, Roderick Lincoln
Buckminster Fuller, Lou-
Jörn Uizon, Eero Saarinen,
bert Kennard, Luigi Nervi,
gon, J. Max Bond Jr., Ro-
Switzer, Roberta Washin-
zo Piano, Alvar Aalto, Lou-
ter, Richard Rogers, Rien-
James Stirling, Norman Fos-
B. Gantt, Robert Venturi,
as, John S. Chase, Harvey
Hans Hollein, Rein Koolha-
der Rohe, Philip Johnson,

Ayasofya, Ravenna'daki Galla Placidia Mozolesinin iç kısmı, Roma'daki S. Stefano Rotondo ya da S. Maria Maggiore ya da S. Clemente veya Milano'daki S. Lorenzo ya da hatta Eski St Peter Bazilikası gibi erken dönem Hristiyanlık'a ve Bizans'a ait izlerle alakası yoktur, ne de Jüpiter Tapınağı, Split'teki Diocletianus Sarayı, Milet'teki pazarın giriş kapısı, Trojan Kemeriyile beraber Cezayir'deki Timgad, Ostia'daki toplu konutlar, Roma'daki Trajan pazarı,

yine Roma'daki Diocletianus Hamamı, Maxentius Bazilikası, Caracalla Hamamı, Neron'un Altın Evi'nin yakınlarındaki Venüs Tapınağı, Hadrianus'un Mozolesi, Via Appia'daki Caecilia Metella Mozolesi, Hadrianus'un köşkünün Canopus'u, Panteon'un iç kısmı, Hadrianus'un Tivoli'deki köşkü ya da sütunlu avlusu ve pavilyonlarıyla Piazza D'Oro veya Flavius Sarayı, Pompeii'deki Villa dei Misteri, Capri'deki Villa Jovis'in planı, Orange, Fransa'daki Tiberius Kemer, Roma'daki Trajan sütunu, İmparatorluk Forumu, Mars Ultor Tapınağı, Augustus Forumu, Nerva Forumu, Septimius Severus Kemerinin, Titus Kemerinin ve de Castor ve Pollux Tapınağı'nın bulunduğu Roma Forumu ya da İspanya Segovia'daki sukemer, ya da yine Roma'daki Marcellus tiyatrosu, Kolezyum, Fortuna Primigenia Tapınağı, aksonometrik olarak yeniden inşa edilmiş Praeneste, Tivoli'deki Vesta Tapınağı, Roma'daki Boarium Forumu, Nîmes'deki Maison Carrée ya da Pompeii'deki Vettii Evi, Herculeum'un duvarları, Delos tepesindeki Naxian Aslanları, Atina'daki Rüzgâr Kulesi, Atina agorasındaki Attalus Revakları, Pergamon şehrinin planı ya da Milet şehir merkezi ya da Milet Buleteryonu, Didim'deki Apollon Tapınağı, Priene'deki Athena Polias Tapınağı, Bodrum'daki Mozole, Epidauros'taki tiyatro, Atina'daki Chorêgos Lysicrates Abidesi ve ayrıca Olimpuslu Zeus Tapınağı ya da Delfi'deki Tholos Tapınağı, Bassae'deki Apollon Tapınağı, Akropolis'teki Erekhtheion, Akropolis'teki Propylaea, Panathenaia Oyunları efrizlerinin bulunduğu Parthenon, Atina akropolisi, Aegina'daki Aphaea tapınağı, Akragas'taki Olimpuslu Zeus Tapınağı, Paestum'daki Hera veya Poseidon veya Neptün Tapınağı, Korint'teki Apollon Tapınağı, Deir el-Bahari'de bulunan Hatşepsut Tapınağındaki Anubis mabedi, Miken'deki Aslanlı Kapı ya da yine Miken'deki saray, Tiryns sarayı, Knossos Girit'teki Minos Sarayı ve benzeri yapılarla örneklendirebileceğimiz Yunan, Helenistik ya da Roma gibi klasik mimari tarzlarına dair herhangi bir ize de rastlanmamaktadır—tam bu noktada kesmemiz iyi olacaksa da açıkçası say say bitmiyor, özellikle de Büyük Zimbabwe Duvarı, Mikerinos'un Gize Piramitleri, Keops ve Kefren Piramitleri gibi yapılar kalmışken, İrlanda'daki Newgrange Höyüğü, Fransa'daki Essé Geçit Mezarı, Malta'daki Ggantija tapınak kompleksi, İskoçya'daki Skata Brae Yerleşimi, Lascaux mağarası, Laussel'deki tarih öncesine ait kaya kabartması Venüs ya da Terra Armata düşüncesi ama tam bu noktada kesmemiz iyi olacak fakat gördüğünüz üzere hâlâ say say bitmiyor—

duyan ve benimle olmak isteyen birine sahip olduğum düşüncesi de o kadar gerçekti.

En azından ıvır zıvıra duyduğum ilgiye açıklama getiren herif, Hoşnutsuz Genler—Gençler diyecektim—Danışmanım geçmişte yaşadıklarımın ne kadar etkilendiğimi fark

etmeme yardımcı oldu. Ne yazık ki samimiyetsiz bir dille verilmiş bir dersti, çünkü sırf onu etkileyeyim diye geçmişin büyük kısmını uydurduğumu düşünmüştü neticede.

Bir konuda haklıydı, annem aslında ölmemişti. Ama herkese öldüğünü söyle-

mek, hayatımı çok daha basitleştirmişti. Yatılı okuldaki kimsenin, arkadaşlarım ve öğretmenlerim de dâhil, hele danışmanımın hiç değil, bu gerçeği öğrendiğini sanmıyorum, hem bana göre hava hoştu. Zaten böylesi bana daha çok uyuyordu.

Kollarıma gelince, onlar da bambaşka bir konuydu. Aslında komik bir durum, ama mevcut profesyonel mesleğime rağmen, vücuduma hiç dövme yok. Yalnızca yara izleri var, en büyükleri ise elbette sizin de bildiğiniz yara izleri, iki dirseğimin iç kısmından başlayıp tâ bileklerime dek uzanan fokur fokur, eriyik izlerim, —size de söyleyeyim hemen— cızır cızır mısır yağı dolu bir kızartma tavası, onları mutfak zeminine değdirtmeyeceğim diye uğraşırken, içindeki öfkeyi üzerime boşaltmıştı. O akşamüstü ha bire, "Hepsini yakalamaya çalıştığından oldu," demişti annem, daha ben dört yaşındayken. Gördünüz ya, Indiana'da Korelilerin işlettiği bir Japon Dövüş Sanatları Tarikatı

kadar dramatik bir vaka değil. Idaho diyeceğim. Düşen bir tava işte. Hepsi bu.

Diğer yara izlerine gelirsek, burada bahsedemeyeceğim kadar çok var, omuzlarımda ve bacaklarımda çentikli yarım ay şeklinde yadigârlar, kemik-

167
mertebeesine yükseliş, reenkamasyon, fobi, tanrı mesine ilişkin olarak, ister filmlerinin örnek gösteril-vous veya hatta *The Abyss* *C'est arrivé près de chez vous* *Jolculuk, Meçhul Dünya, halder, Tiksimi, Esrarengiz Taxi Driver, Suçlar ve Kaba-Hazine Avcıları, Das Bool, Şeyan, Şey, Labirent, Kutsal*

lerimde benek benek sürüsüyle iz, kaşımı çapraz kesen beyaz vakur bir iz, kırık ön dişlerimde, daha net olmak gerekirse ortadaki kesici dişimde, hemen göze takılan bir tane var, kimisi ise bu söylediklerimden daha derinlerde saklı, daha önce kimsenin duymadığı ve muhtemelen de duymayacağı bir hikâye anlatıyorlar. Ayrıca hikâyenin tamamı gerçek, tabii yara izlerini okuması daha zor oluyor. Yara izlerinin karmaşık kıvrımları, dövmelemin indirgeyici serbestliklerine hiç benzemez, ne kadar yoğun, renkli ya da detaylı bir tasarıma sahip olursa olsunlar. Yara izleri ölüme hareket çekişin yanında gelen soluk renkli acılardır, size sorulmadan oluşur ve yaranın diliyle konuşurlar.

Hoşnutsuz Gençler

Danışmanımın beni ayakta tutan şey konusunda hiçbir fikri yoktu – tabii tam böyle bir şey demedi. Anlattığım hikâyeler ışığında, hâlâ nasıl dayanabildiğimi sordu. Cevap veremedim. Ama bir şeyden emindim, ne zaman kendimi kötü hissetsem derhâl en sevdiğim düşe dalıyordum, sürekli görsem gıkımı çıkarmayacağım, gayet gerçek gibi duran ve bir kızı içeren düşe, özellikle seçilmiş bir kızı, daha tanışmadığım ve hatta görmediğim, bir keresinde dünyanın zifirî karanlık güvertesinin üstündeki parçalanmış güvertede otururken

ona betimlediğim Kuzey ışıkları misali ısıldayan gözlerle sahip bir kızı, bu dünyadan olmayan bütün ışıkları seyretmişti bu gözler.

İşte, iki arkadaşımın yanında aynı düşü tekrar görür gibi olurken ben, kulağıma bir ses çalındı – hayaletin sesi – usulca isimimi söylüyordu.

Şunu da belirtiyim ki, zaten beni bu akıllı bir

kariş havadallığa sürükleyen de bu olmuştu. Hedefteki yumruklama sesi bu capcanlı hatıraları geri getiriyor.

“Johnny” dedi bir fısıltıdan bile daha nazik bir iç çekişle.

Sağa sola bakındım. Masada yanımda oturan hiç kimse- nin, benim adımlı söyler gibi bir hâli yoktu. Hatta tam tersine; orada buradaki ve evet her yerdeki yüz kadar tıkrıdayan tabak, bardak ve çatal bıçağın eşit derecede gürültülü muhabbetinin arasında, insana kendini kötü hissettiren, kız nasıl yatağa atılır temalı, bir

bir belirti vardır, saydam, yansıtır, yalıtımlı, ısıya dayanıklı, ayarlanabilir, renkli, kötü adamların- kinden veya antik fark etmez; kalay kaplı çelik, fabrika boyalı çelik, pirinç de yoktur; ne tek bir çivi ne vida vardır, ne sac levha, yongalevha, al- çıpan, beton, sürüş, alüminyum, silikon bronz, katı pirinç, makineyle galvanizlenmiş, sarı çinko kaplamalı, paslanmaz çelik, epoksi kaplı, kara oksitli bitim, Durocoat vardır; ne çatıya benzer herhangi bir şey mevcuttur, eğimli, kalkanduvaryl, sağrılı, sundurmalı, düz, testeredişi, monitör, deveboynu, çan, kubbeli, miğfer, eğik, sağrılı vadi, konik, çadır, rotonda,

147 Eger ci, fabrika, dik-
kân, alışveriş merkezi, sebze
hali, konservatuvar, sergi
binası, tren istasyonu, ant-
repo ve işhanı, borsa binası,
banka, otel, cezaevi, hastaa-
ne, müze, kütüphane, bele-
diye sarayı, adliye, bakanlık
ve devlet dairesi, parlamento
binası, ant, park, hatta ka-
saba, kent ve kamu işleri vs.
vs. gibi yapılarıdan bahsedee-
ceksek, Thomas Hall Beeby,
Ricardo Bofill, John Simp-
son, Steven Holl, Léon Krier,
Richard Neutra, Andres
Duany, Elizabeth Plater-Zy-
berk, Ramon Fortel, Daniel
Libeskind, Quintan Terry,
Allan Greenberg, Jane B.
Drew, Robin Seifert, Frank
Gehry, Jean Willerval, Ara
Isozaki, Kisho Kurokawa,
Gisue ve Mojgan Hariri,
John Ouiram, Zaha Hadid,
Peter Eisenmann, Richard
Meier, John Hejduk, Aldo
Rossi, Herman Herzberger,
Louis E. Fry Sr., Louis E.
Fry Jr., Louis E. Fry III,
Sanitago Calatrava, I. M.
Pei, Riccardo
Scofidio, Harry
G. Robinson III,
Terry Farrell,
Bernard Tsc-
humi, Charles
F. McAfee, Eva
Vecsei, Coop
Himmelblau,
Cheryl L. McA-
fee, Charles Ea-
mes, Simon Ro-
dia, Ray Eames,
Ricardo Bofill, Donald L.
Stull, M. David Lee, Michael
Graves, Elizabeth Diller,
Charles Moore, Bruno Taut,
Robert Traynham Coles,
Mies van

167 Candida Hayashi, *Origins of Faith* (Belknap Press, HUP, Cambridge, Mass. 1996, s. 261) yeniden basılmış “Vertical Influence” adlı, ince elenip sık dokunarak yazılmış makalesinde şunları der: “Bu hususta, hangi edebî unutulmazlardan bahsetmeli? Poe’dan *Usher Evinin Çöküşü*, Shirley Jackson’dan *Tepedeki Ev*, Charles Brockden Brown’dan *Wieland*, Walker Percy’dan *Sinema Midavimi*, Stephen King’in *Kışkı Mersi- mi*’ndeki “Solunum Metodu” ve

daha hatırlamayacağımı bildiğim ayrıntılarla dolu bir tartışma yüzünden seslerini yükseltmişlerdi ki bu tartışma da gördüğüm illüzyonu dağıtmaya yaramıştı, ta ki tekrar görene dek-

"Johnny."

Bir an sonra, onun hayaletim olduğunu anladım, altın sarısı örgülü saçları, bir will-o'-the-wisp kadar uçarı, on yaşında bir kız, yıllar yıllar önce karşılaşmışımdır, belki de başka bir hayatta, ve şimdi yine karşılaşıyorumdur, belki de burada bulunma sebebi beni bulmak ve beni, hiçbir erkek çocuğunun hatırlamayacağı o günlerden birinde kaybolan eski bene tekrar dönüştürmektir - şimdilerde tam anlamadan yazdığım fakat yine de aklıma yatan bir şeye.

"Öyle rüya gibi ki. Konuşurkenki gülümseyişini seviyorum, çok bir şey söylemese de."

İşte tam da o an, bir saniye sonra, fark ettim ki, bu Hayalet yemekhanenin üstündeki kubbeli tavanın ta kendisiydi, karşı duvardan tâ benim duvarıma kadar, olağanüstü bir kavis çizerek, bir daha asla görmeyeceğim ve sesini duymayacağım bir kızın itiraflarını, yanıt bile veremeyeceğim -buraya yazdıklarım yanıttan sayılır mı bilmem- itiraflarını hususi bir canlılıkla taşıyordu.

Ne yazık ki, yemekhanenin türüne az rastlanır akustik dinamiklerini kavramakta bir milisaniye gecikmiştim, akşam yemeğinin sonuyla aynı anda, ses de ortaya çıktığı gibi yine aniden yok olmuş, yemekten toplu kalkışlarla birlikte o da kaybolmuştu, böylece yemekhanenin en ucunu ya da gittikçe uzayan tepsileri geri koyma sırasını gözlerimle taradıysam da, yüz ifadesi ya da jest ve mimikleri bu tarz duygusallıklara yatkın bir kıza rastlamadım.

Tabii ki, havaletvari sesler sırf kubbeli tavanlara bağımlı olmak zorunda değiller. Hatta sestten ibaret olmak zorunda da değiller.

Nihayet Ashley'yle görüşme ayarladım. Dün sabah evine gittim. Erkenden. Evi Venice'te. Kaşları gün ışığı tanelerini andırıyor. Adım gibi emim ki, gülüşü Roma'yı yakıp kül ederdi. Yeminle, kızın kim olduğunu ve nerede tanıştığımızı hiç bilmiyordum. Bi' an sesin sahibi o muydu diye düşünmedim değil. Ama ben daha ağızımı bile açmadan, elimi tuttu ve beni evden çıkartıp muz ve lastik ağaçlarıyla dolu avluya götürdü. Yer kapkara, çürük yapraklarla doluydu, ama yukarıya genişçe bir hamak asılıydı.

Yan yana oturduk ve konuşmak istedim. Kim olduğunu, nerede tanıştığımızı, daha önce nerede olduğumuzu sormak istedim, ama o gülümsemekle yetindi ve hamağa oturduğumuz gibi elimi tutarak, ölü yaprakların üstünde sallanmaya başladı. Tam beni öpmeye başlamıştı ki aniden hapsirdi, gülümsemesi yüzüne daha bir yayıldı ve kalbim acımaya başladı, çünkü bunun ne olduğunu ya da neden olduğunu ya da aynı şekilde, kim olduğumu -onun gözünde- bilmeden, onun mutluluğunu paylaşamıyordum. Üzerime çıkıp oturduğunda, beni giysisinin katlarıyla örttüğünde dahi orada kalbim acıyarak uzanmaya devam ettim ve kız iç çamaşırı giymemişti ve elleriyle kotumun düğmesini şakkadak açıp beni iç çamaşırımdan kurtararak, beni o sert ve kuru yere sokarken kılımlı kıpırdatmadım, derken soluk bile almadan oturuverdi ve bir an sonra ıslaklık oldu, kız ıslanmıştı, ikimiz de ıslanmıştık, hızla ışığa kavuşan kapalı göğün ufacık bir parçasının altında, beraberce sallanıyorduk, gözleri doğan güneşi seyrediyor, bir eliyle elbise kumaşını mınıcıkıyor, öbür elini de elbisesinin altına sokmuş, isteklerini karşılıyordu, dizleriyle kaburgalarımı sıkıca sarmıştı, ta ki hiç ses çıkarmadan -yegâne işaret- takvimsel orgazmına ulaşana dek, ve sonra

Wax kamerası zoraki gülmüşeycek kendince cesur olmaya çalışır, fakat belinin benzinin attığını fark etmemek veya isteğine -"Jed, dostum, çok susadım"- yanlış anlamalar yıklamak mümkün değildir özellikle de, birkaç saniye önce epey bir su içtiğini düşünürsek.

Jed, daha önce de şok geçirenlerle karşılaştığından,^{II} beynine kan gitsin diye Wax'ın ayaklarını yukarı kaldırır, adamı sıcak tutmak için cep ısıtıcılarından, solar battaniyeden faydalanır ve gülümseyerek, şakalar yaparak, yüz küsur kez iyi olacaksın diyerek Wax'ın içini rahatlatır. Şartlar ne olursa olsun, zor bir görevi vardır. Gırtlaktan gelen şu bağırsıklar onları kısa süre içinde bulunca görevi iyice imkânsızlaşır, duvarlar bağırsıkları zapt

ben daha boşalmamış olmama rağmen, son bir kez beni öptü ve hamaktan inip içeri geçti.

Gitmeden önce hikâyemizi anlattı: Nerede tanıştığımızı –Teksas– öpüş-tüğümüzü, ama sevişmemiştik, şaşırmış ve içine dert olmuştu ve dört ay sonra ta Colorado'daki bir yol yapım firmasına özel olarak hazırladığı TNT'lerle geçimini sağlayan ve sık sık Colorado'ya iş seyahatine giden ve bir gece, körkütük sarhoş, öfkeli ve hayal kırıklığı içindeyken motel odasına bir hayat kadını atan sevdiği adamla evlenmeden önce bunu yap-maya ihtiyaç duymuştu falan filan, hem kimin umurundaydı ve benim burada ne işim vardı ki zaten? Gittim, otuzbir çeksem mi diye düşündüm, eve dö-nünce, çekeyim bari dedim ve boşalmak için Thumper'ı hayal etmek zorunda kaldım. Bir faydası olmadı. Hâlâ kalbim acıyordu, hâlâ terk edilmiş hâldeydim, üç bardak bourbon içtim ve biraz ot tüttürdüm, sonra buraya geldim, aklımda bazı sesler vardı, gerçek ve hayalî, hayaletlere, haya-letime, kıza ait sesler, eh nihayet, bu saçma sapan dipnotta, kız beni nazikçe kapıdan dışarı ittirirken, usulca "Ashley" diyince, beni ittir-meyi bıraktı ve "noldu?" diye sordu, gözleri benim asla göremeyeceğim bir şey yüzünden ışıldıyordu, gördüğü bendim hâlbuki ve artık gerçeği bildiğimden taktığım yoktu ve ona gerçeği söyledim: "Teksas'a hiç git-mişliğim yok."

II Aşağıdaki tanım *Medicine for Mountaineering* (3. baskı, ed. James A. Wilkerson, The Mountaineers, T.D., Seattle 1985, s. 43) adlı kitaptan alınmıştır:

ayrıca *Diger Öyküler*'deki "Tebular" adlı öyküsü, Steve Erickson'ın *Days Between Stations*'ı, John Fante'nin *Los Angeles Yolu*, bunlara ek olarak Henri Bosco'nun *L'Antiquaire*'i, Salman Rushdie'nin *Şeytan Ayrılar*'ı, B. Walton'ın *Cave of Danger*'i, Jean Genet'in *Çiçeklerin Meryem Anası*, Richard Fariña'nın *Been Down So Long It Looks Like Up To Me*'si, John Gardner'ın *October Light*'i, Lovcraft'ın birçok öyküsü, Pynchon'ın V'deki timsah devriyesi, Borges'in *Ficciones*'teki "Yolları Çatalanan Bahçe"si, Conrad'ın *Karanlığın Yireği*, Lawrence Wesch-ler'in *Mr. Wilson*'s

"Hafif şoklar yüzde on ile yirmi arası kan kaybı sonucunda ortaya çıkar. Hastanın yüzü solgundur ve vücudunda bir soğukluk vardır, bu soğukluk önce el ve ayaklara, sonra da gövdeye yayılır. Şokun şiddeti arttıkça, hasta sık sık üşüdüğünden ve durmadan susadığından yakını. Yüksek nabız atışı ve düşük tansiyon da görülebilir. Fakat söz konusu emareler daha sonra da, özellikle öncesinde sağlığı yerinde olan genç yetişkinlerde, ortaya çıkabi-leceği için, bunların yokluğu bir şok hâli olmadığını göstermez.

"Orta dereceli şoklar yüzde yirmi ile kırk arası kan kaybı sonucunda ortaya çıkar. Hafif şokların karakteristiği olan emare-lere rastlanabilir veya bu emarelerin şiddeti artabilir. Nabız atışı genellikle hızlı, yavaş veya 'filiform'dur. Buna ilaveten, mev-cut kan yön değiştirip kalp ve beyne doğru aktığı için böbrek kan

dolaşımı azalır ve idrar atımı azalır. Saatte 30 cc'den az idrar miktarı orta dereceli şokun geç belirtisidir. Dehidrasyondan kaynaklı koyu renkli ve yoğun idrarın aksine, idrar genellikle açık renklidir.

"Şiddetli şok yüzde kırktan fazla kan kaybı sonucunda ortaya çıkar ve beyinle kalbe giden kan dolaşımı-nın azalmasıyla kendini gösterir. Azalan serebral kan dolaşımı ilk başta huzursuzluğa ve gerginliğe yol açar, bunu kafa karışıklığı, baygınlık hâli ve nihayetinde koma ve ölüm takip eder. Azalan kalp kan dolaşımı kalp ritmi anomalilerine yol açabilir."

Brendan Beinhorn, *Simple Themes*'de (Washington Üniversitesi Yayınları, 1995) yayımlanan "Critical Condition" adlı makalesinde, Navidsonların evinin kâşifler içinde olduğu sırada şiddetli bir şok geçirmek-te olduğunu belirtmiştir. "Gelgelelim, kâşifler yokken ise, ev âdeta ölüdür. İnsanoğlu ona hayat veren kan gibidir. İnsanoğlunun sonu, ayrıca evin de sonu demektir." Sosyolog Sondra Staff'ın, "Critical Condition"ı "Beinhorn saçmalıklarından bir demet işte" diye nitelendirmesine yol açan bir açıklama. (26 Haziran 1996'da, San Antonio Our Lady of the Lake Üniversitesi'nde verdiği konferanstan.)

imparatorluk veya mansart; ne bir batı öncophe-
si, zigurat, imbric-soleil, trompe l'oeil vs., pencere
düzeni, Gotik kubbe kirişleri, tavan ışıklığı, tho-
los, deri şeritli süsleme, revaklar, yumurta-ok, sala
terrena, apsidiyol, rotonda, revetman, retrotabula,
kemerli payanda, retablo, büst sütunu, belvedere,
pavilyon, pastas oda, narteks, aylama, tavan pen-
ceresi, cottage orné, tonoz, merdiven yan duvarı,
oyuk pervaz, köprü ayağı vardır, ne kubbeli oda-
lar, dört tonozlu ya da bağ kemerli kubbeler veya
Mihrap kubbeleri, çıkma kuleler, minareler, min-
berler, kemeraltılar, sütunlu avlular, tablinumlar,
compluviumlar, impluviumlar, atriumlar, kanatlar,
ek oylumlar, andronlar, boğazlar, posticumlar

II.

Kasımın birinci günü, gemi güneybatı ucundaki bir körfeze veya koya ulaştı ve karaya oturdu; ayın onu geldiğinde, gemi buz tuttu. Tayfalar hoşnutsuzluklarını artık fısıltıyla dile getirmeyi bırakmışlardı. Adamlar muayyen sayıda aya göre depolanmış olan erzığın bitmek üzere olduğunun farkındaydılar ve aylarca “*bitimsiz bir labirentin*” içinde aranıp durmaktansa, birçok vahşi kuşun bulunduğu Digges Adası’ndaki kışlağa götürülmediklerinden yakınıyorlardı.

Suda sürüklenen ve bir insanı dakikalar içinde öldürebilecek kadar soğuk olan bu mavi buzdan labirent Hudson'ın tayfasının kararlılığını sınamış ve nihayetinde o kararlılığı yok etti. Magellan'ın tayfası balık tutabiliyor yahut hiç olmazsa meskûn bir kıyıdaki koyun sefasını sürebiliyorken, Hudson'ın tayfası buzdan kıyıları seyretmekle yetinmişlerdir.¹⁸⁰

Kaçınılmaz olarak, fısıltılar bağırsıklara dönüştü, derken bağırsıkları olaylar takip etti. Hudson, oğlu ve diğer yedi kişiyle birlikte, yiyeceksiz ve susuz olarak zorla bir şalopaya bindirildi. Bir daha kendilerinden haber alınamadı, o *bitimsiz labirentte* kayboldular.¹⁷⁰

Hudson gibi, Holloway de erzak ve inanç sıkıntısı çeken ve geri dönelim diye tutturana adamların yanına düşmüştür.

Hudson gibi, Holloway de direnmiştir. Ama Hudson'ın aksine, Holloway o labirente kendi isteğiyle dalmıştır.

Dünyanın dört bir yanındaki okuyucu kitlesi, Hudson'ın yalnızca son anları bir sır olarak kaldığı için şanslıdır.

169 İsyân günümüzde çok yaygın olmasa da, astronotların, çok buyurgan bir biçimde konuştuğunu düşündükleri görev kontrolörüne açık açık isyân ettikleri 1973 Skylab görevini buna örnek gösterebiliriz. Olay sonucunda şiddete başvurulmamışsa da, bu olay ülke sınırları içindeki insanlarla sürekli temasta olunmasına, bolca yiyecek içeceğe, sıcaklığa ve kaybolma tehlikesinin hemen hemen hiç olmamasına rağmen, kâşifler arasında gerilim yaşanabileceğinin, hatta bu gerilimin tırmanabileceğinin altını çizmektedir.

Holloway'ın keşif gezisi, Skylab'dekilerin sefasını sürdüğü olanakların hiçbirine sahip değildi. 1) Telsiz bağlantısı yoktu; 2) nerede olduklarına dair hiçbir fikirleri yoktu; 3) yiyecek ve suları bitmek üzereydi; 4) dondurucu soğukta keşif gezisini sürdürüyorlardı ve 5) malum 'hırıltı'dan kaynaklı gizli tehlikeden mustarıptılar.¹⁵⁵

167 *Cabinet of Wonder*'i, Jim Kalin'in *One Worm*'ü, Sartre'in *Gizli Ortam*'ü veya *Sinekler*'i, Jules Verne'in *Dünyanın Merkezine Yolculuk*'u, Lem'in *Solaris*'i, Aynur Rand'in *Hayatın Kaynağı*, Henry James'in "Yüreke Burgusu", Nathaniel Hawthorne'un "Young Goodman Brown"i veya *The House of Seven Gables*'i, yahut C. S. Lewis'in *Aslan, Cadı ve Dolap*'i? Frida Kahlo'nun Coyoacan'daki "Mavi Ev'i, Diego Rivera'nın "Gecece Peyzajı: Paisaje Nocturno"su (1947), Rachel Whiteread'in *House*'ü veya Charles Ray'in *Ink Box*'i, Bill Viola'nın *Room for St. John of the Cross*'ü veya Robert Venturi'nin, Aldo van Eyck'in, James Joyce'un, Paololo Portoghesi'nin, Herman Melville'in, Otto Friedrich Bollnow'un (*Mensch und Raum*, 1963) ve Maurice Merleau-Ponty'nin (*Algün Fenomenolojisi*, 1962, bu eserinde Merleau-Ponty, "derinlik, bütün boyutların em 'varoluşusudur'" diye belirtmiştir) bazı eserleri de cabası. Bunların hepsine, tek ve gayet dikkatle düşünülmüş bir cevabım var: Püfün."168

Her şeyden önce şunu belirtmek gerekiyor ki, setler, oyuncular, pahalı film makaraları ve hikâyeyi görsele dökmekte kullanılan bolca efekt, Hollywood filmlerinin olmazsa olmazlarıdır. Sektörel dedikoduların kültürel özümsemesiyle ikiye katlanan prodüksiyon değeri, izleyicilerin şüpheciliğinin baki kalmasını sağlar, böylece bir film ne kadar hareketli, merak uyandırıcı ya da korkutucu olursa olsun, izledikleri şeyin bir gösteriden ibaret olduğunu izleyicilerin kafasına sokar. Fakat belgesellerin ol-

mazsa olmazı; röportajlar, ucuz ekipmanlar ve gerçek olayların ekrana efekt kullanılmadan aktarılmasıdır.¹⁸¹ İzleyicinin, kendisini kuşkunun güvenli kollarına bırakmasına izin verilmez ve bu yüzden de, kimi zaman inkâra ve istikraha yol açabilen daha çetrefil yorum mekanizmalarına başvurulması gerekir.¹⁸²

Burası, hezeyan hâlindeyken uydurulmuş bir dünya değil, herkesin, özellikle de tayfanın üzerinde etkili olmuş aşîkâr dehşet bir yana, Hudson'm şahit olduğu gayet gerçek bir yerdir. Kaldı ki böylesi bir dehşet, modern çağla birlikte yok olmamıştır da. Weddell Denizi'nde, Antarktika kıyısı açıklarında sıkışan ve en sonunda bir buzlayla parçalanan Shackleton'ın *Endurance* adlı gemisinde keşif gezisi fizikçisi olan Reginald James'in 1915'te tuttuğu günlük kayıtlarını buna örnek gösterebiliriz: "Bu korkunç gecede, gemi göğün altında kapkaranlık ve ilerlemeye çalıştıkça bir gürültü duyuluyor... âdeta canlı bir yaratığın çığlıkları gibi." Ayrıca bkz. Simon Alcazaba, *Historic Conditions*, Annwyl Co., Cleveland 1963, ve Jack Denton Scott, "Journey Into Silence", *Playboy*, Ağustos 1973, s. 102.

¹⁸¹ Stephen Mamber'm, Navidson'ın filmi nasıl çektiğinin isabetli bir betimlemesi gibi gözükten *cinema vérité* tanımını, buna örnek gösterebiliriz:

Cinema vérité birçok açıdan bir hayli sade, bir hayli "dolaysız" olduğu için, katı bir disiplindir. Yönetmen, konuyla seyirci arasındaki bariyerleri mümkün mertebe ortadan kaldırmaya çalışır. Bunlar, teknik (kalabalık set ekipleri, stüdyo setleri, üçayak takılı ekipmanlar, özel ışıklandırmalar, kostümler ve makyaj), yöntemsel (senaryo aşaması, oyunculuk, yönetmenlik) ve yapısal (standart kurgu araçları, geleneksel melodram, gerilim tarzları, vs.) bariyerlerdir. *Cinema vérité*, değiştirilmemiş gerçeklik inancına dayalı pratik çalışma yöntemidir, hayatı olduğundan farklı yansıtmayı reddedmiştir. Bütün sinema çeşitleri özünde bir ayıklama sürecidir, ama *cinema-vérité* estetiğiyle kurgusal ve geleneksel belgesel film metotları arasında dünyalar kadar fark vardır (veya olmalıdır).

Stephen Mamber, *Cinema Vérité in America: Studies in Uncontrolled Documentary*, MIT Yayınları, Cambridge, Massachusetts 1974, s. 4.

Clouzot, Brian Desmond Hurst, Pusia Djordjevic, Jan Lomnicki, Esther Shub, Warren Wallace, Edmund Bart Gerrard, Tom Haydon, David Lean, Eric Nussbaum, Jerry Bruck Jr., Savel Stropul, William Wyller, Bruce Herschensohn, Ante Babaja, Ellen Hovde, David Loeb Weiss, Thorold Dickinson, Ilya Kopalin, Robert Drew, Henri Cartier-Bresson, Max Fleischer, Luis Buñuel, Cesare Zavattini, Arthur Elton, Yuli Raizman, Shuker, Jerzy Bossak, Barron, Keith Merrill, Philippe Mora, George M. Williamson, Eugene Jones, Robin Spry, Kirsten Johnson, Kriotor, Haskell Wexler, Jersey, John Ferno, Dick Robinson, Hans Betram, D. A. Pennebaker, Angelo Spavani, Dr. Fritz Hippler, Jean Vigo, Gregori Kozintsev, Rouman Grigorev, Michael Latham, Nicholas Webster, Sergey Yutkevich, Walter Ruttmann, Frederick Wiseman, Perrault, Elmar Klos, David Elstein, Kazimierz Karasz, Istvan Tímár, Sid Knightson, Jürgen Böttcher, Leni Riefenstahl, Leonid Varlamov, Takahiko Ismura, Wajon Green, Roman Karmen, Joseph Krumgold, Douglas Leiterman, Hristo	182 Herkesin bildiği üzere, belgesel filmci- liğin geleneğinin tanrı uzun ve kıymetlidir. Özellikle de Robert Flaherty, Herbert Kline, Ernest B. Schoedsack, Paul Roha, Mary Lampson, Stuart Legg, D. W. Griffith, Henri Storck, John Ernest, Burton Benjamin, Jean Epstein, Jan Kucera, Heinz Seilman, Alberto Cavalcanti, Merian Cooper, Jérôme Hill, Walter Heynowski, Leo Seltzer, Bonnie Sherr Klein, Edgar Morin, Boris Barnet, Leacock, Skanata, Rouch, Paul Strand, Jill Godmilow, Jerzy Hoffman, Ion Bostan, Tadeusz Jaworski, Carol Reed, Micahel Rubbo, Humphrey Jennings, Shirley Clark, Ilya Trauberg, Marianne Szemes, Pat Jackson, Alan Winton King, Arthur Baron, Jacques-Yves Cousteau, Krsto Skanata, Mikhail Slusky, Agostin Kollanyi, Barbara Kopple, Marvin Lichtner, Erwin Leiser, Julia Reichert, Graeme Ferguson, James Klein, Edward R. Murrow, Noel Coward, Nevena Toshava, Basil Wright, Adrian Brunel, Willard Van Dyke, Joris Ivens, Anatole Litvak, Ben Maddow, Walt Disney, Livia Gyarmathy, Henri-George

peristilyumlar, vestibüller, sırakemerler, yarım kub-
beler, nefler, naoslar, pronaoslar, opisthodomoslar,
nymphaeum, dâhili krepidoma, iç bahçeler, tören
meydanları, kale avlusu, demilune, caponiere, te-
naille, cenah, arka kapı, istihkâm, cephe, tabya,
mazgal deliği, bölme, kale, istihkâm siperi, mazgal
siperi veya mazgal vardır; ne —tabii ki— gömme
ayaklar, sütunlar, frizler, saçaklıklar, baştabanlar,
ön cephe, alınlıklar, etek pervazları, triglifler, ta-
ban olukları, toruslar, filletler, dam sümbülesi, yiv
dizisi, sütun başlıkları vardır, ne kıvrımlı İyon, Dor
ya da Korint başlık tablaları, gülpencereler, ayı-
yoncası yaprağı veya çatı sütunları, bezekler,
mütüller, akroterler, dışçıklar yahut

400 Million, I'd rather see him than Brother
Momin a' Ma'abid. 101 Acts of Love. The
Men, Earth, Cosmos, Lemnigah, A Comed
Middleness, Les Humes, Secrets Of Life,
La Zomic des names, Linnereim, Kunging
a Time, Triumph Of The Will, Olympia
Measles, Man's Than
Them Folks, The
Of A Big City, The
Berlin—Zymbion
Henry, Miller Of Ages,
Duffer, Cobb, The
Der Engels, The
Come Home, Rain
Komsomol, Cally,
Cory, On the Edge,
The Bridge, Johnny,
Congo, Fenchangs,
One, Kolye, An
Town, The Quiet
Niles,
Tukish, Underground
Love, A Labor of
Days, That Shook The
Commitment, Ten
Behind a Presidential
Are The Marines' Crisis.
Combs, This Week In Song Des Beies, We
G. L. Hibboscombe, Cinema Eye, A Marriage
Millions, An American Family, Chang,
Life Begins, The Ramparts We Watch
Crimme Street Painters Painting, How
Antarctic Expedition, The Memphis Belle,
1931 Order, ornately, Kithimimzim Scott 2

Geçmişte, naklen çekim yalnızca olay sonrasında sınırlıyken —kurtulunanların ağzından anlatılanlarla veya yayaların çektiği fotoğraflarla— günümüzde bütçeye uygun kamera ve kasetlerin yaygınlaşması, insanlara bir uçak kazasını ya da bir banka soygununu, tam da olay vuku bulurken kayda alma fırsatı vermiştir.

Elbette ki, hiçbir belgesel özenle tasarlanmış bir mizansenin, çalışılmış hareketlerin

ya da senaryolaştırılmış ve prova edilmiş diyalogların bulunduğu şüpheinden tamamen muaf değildir — kaldı ki günümüzde bunların çoğu “yeniden canlandırma” adı altında gerçekleştirilmektedir.

Şimdilerde, Flaherty'nin *Nano-ok*'taki bazı sahneleri kamera karşısında yeniden canlandırttığı herkesçe bilinen bir şeydir. Benzer suçlamalar *America's Funniest Home Videos* programı için de yapılmıştır. Genellikle, alanının uzmanları son çıkan filmleri ellerinden geldiğince denetlemekte, hiç olmazsa eleştiri getirmektedirler ve halkın güvenini kaybetmenin, hâlihazırda kuşatılmış bir sanat türü için ölüm çanları manasına geldiğinin farkındadırlar.

Şu sıralar, en büyük tehdit dijital manipülasyon alanından gelmektedir.

Andy Grundberg, 1990 yılında *The New York Times*'da şunları yazmıştır:

“Gelecekte, gazete ve dergi okuyucuları haber fotoğraflarını muhtemelen o yayının bir parçası olarak değil, resimli örnekler olarak görecekler, çünkü gerçek fotoğrafla, manipülasyonlu fotoğrafı birbirinden ayırmaz hâle gelecekler. Haber fotoğrafçıları ve editörler, bekenildiği üzere, elektronik manipülasyonun bediciliğine direnseler dahi, bekenilenlerin düştüğü bir ortamda, çoğaltılan fotoğrafların güvenilirliği de azalacaktır. Özetle, fotoğraflar geçmişte olduğu denli gerçek gözükmeceklerdir.”¹⁸⁴

Kovaçev, Will Roberts, Josef von Sternberg, René Clément, Connie Field, Roy Boulting, Jack Glen ve Lothar Wolff, Lipscomb, Alain Resnais, Karl Gass, Ruspoli, Jean Grémillon, Lionel Rogosin, Marcel Ophüls, Louis Lumière, Fred Friendly, Koenig, Georges Franju, John Huston, Bunny Peters Dana, Yuli Stroyanov, Jim Brown, Brault, Raymond

Robert Gardner, Aleksandr Petroviç Dovzenko, Eric Haims, Beryl Fox, Robert Vas, Morton Silverstein, Andy Warhol, Abe Osheroff, William Richart, Frédéric Rossif, Jean Painlevé, Arthur R. Dubs, Kon Ichikawa, Chris Marker, Vsevolod Pudovkin, John Pett, Al Di Lauro, Garson Kanin, Denys Colomb de Daunant, John Cohen, Sergey Gerasimov, Nicolai van der

funuşlar, hatta üçlü yoncalar, Tudor üslubu, kalkık kemer, na k kemer, kaşkemer, mızrakcu kemer veya şkenar kemer vardır, en çok bir sepet tuta ağının andırsa da ortada herhangi bir kilit taşı, payanda ayak, kemer tablası, kemer taşı, yastık taşı ya da bir anlam yoktur.

Önemli eserler ve sanatçıların
kaynakları

Depardon, Michael Apted, Cinda Firestone, Louis de Rochemont, George Rouquier, James Algar, Frederick Wiseman, Harry Watt, Erik Barnouw, Jean Renoir, Robert Snyder, Jerry Blumenthal, Jennifer Rohrer, Gualtierio Jacopetti, Yulia Solntseva, Dziga Vertov, Robert Flaxman, Edgar Anstey, Sergey Ayzenshtayn, Ralph Steiner, George Stoney, Gheorghe Vitandis, Léon Poirier, Heinz Sielman, John Korty, Helen Whitney, John Whitmore, Budd

Boeticher, Janus Majewski, Howard Smith-Sarah Kermochan, J. B. Holmes, Peter Davis, Jeremy Sanford, Charlotte Zwerin, Amalie Rothschild, Emile de Antonio, Thor Heyerdahl, Jonathan Danam Christian Blackwood, Herbert Kline, Siegfried Kracauer, Richard T. Heffron,

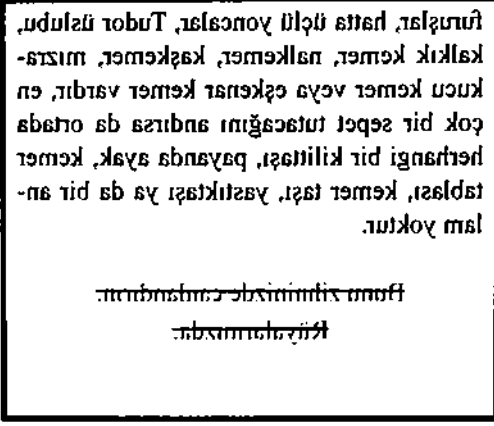
Heyde, Y. Avdeyenko, Michael Lindsay Hogg, David Helpem Jr., Bruce Weber, Bert Haanstra, Harold Mantell, Roger Graef, Frank Capra, Ján Kádár, Seymour Stern, Marc Allégret, M. C. Von Hellen, Andrew ve Annelie Thorndike, Ken Burns, Susan Clayton, Jonas Mekas, Charles Guggenheim, Alan Lomax, Pare Lorentz, Yelizaveta Svilova, Gil Kofman, Les Blank, Tony Richardson, Jozsef Csoke, Joseph Strick, Lindsay Anderson, George Greenough,

James Algar, Murray

Lerner, Karel Reisz, Michael Powell, Bert Stern, David Wolper, Herman van der Horst, Albert ve David Maysles, Arthur Baron, Gerhard Scheumann, Craig Gilbert, Garson Kanin, Sidney Meyers, Wladislaw Slesicki, Bruce Brown gibi isimlerin yaptıkları katkıları düşünürsek—183

¹⁸⁴ Andy Grundberg, “Ask It No Questions: The Camera Can Lie”, *The New York Times*, 12 Ağustos 1990, 2., 1. ve 29. kısımlar. Bütün bu kısımlar, Marshall McLuhan'ın geleceği görüşüne yazdığı şu cümleleri birçok yönden pekiştiriyor gibidir: “ ‘Kamera yalan söyleyemez’ demek, onun adı altında düzenlenen birçok hiiekârlığa vurgu yapmaktan farksızdır.” kurgusal ve geleneksel belgesel film metotları arasında dünyalar kadar fark vardır (veya olmalıdır).

Mozart: Jesus Born in China Men? Lines
to U.S. Portals Of Japan: From Mao to
Mitter: La Croix's Voice: A Haggard
Zeleznan: No Nemesis: Ever Called Me
Compassion: On the Set of Death of a
Of Religion: Topo Olympic: Private
Pete: Einstein: Theory:
Approaches: Kebab de
The City: Western
Desert: Nation:
The Voice of Britain:
New States: BBC-
the Pentagon: Five
Mar: The Selling of
The Set: A Face of
Third: Legends Under
Incoming de la terre:
Mein Kampf: Les
Are on Indian Land:
The First Days: You
Primarily: Lonely Boy:
Maize: The Land:
Compo: Union
Great American
Of Yellow Skin: The
Firm: Service: Sed Song
me da: Katerpiller: One More River: US
of Rosie the Riveter: On Comm: 2005 com-
In the Year of the Pig: The Life and Times
From Newman: March Of Time: Football:
Haggard: The Beatles in the U.S.A.: Far
Nine Days in 30: Forest of Bizarre: What?
The Life and Times of Klaus Barbie:

“Fotoğrafların içeriği ASLA değiştirilmeyecek ve hiçbir yolla manipüle edilmeyecektir.”

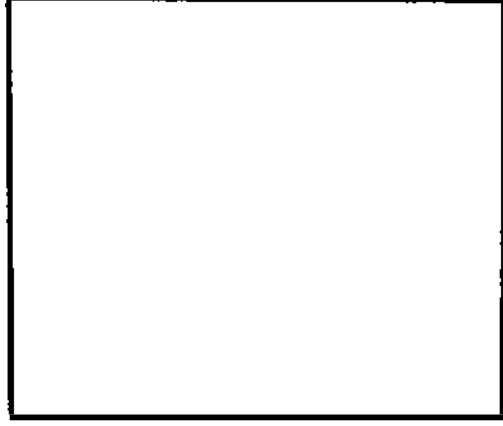
Bir yıl sonra UBFB de (Ulusal Basın Fotoğrafçıları Birliği) elekt-ronik görüntüleme tekniklerinin gücünü tanıdı:

“Gazeteciler olarak, mesleğimizin rehber ilkesinin doğruluk olduğuna inanıyoruz: Dola-yısıyla, bir fotoğrafın içeriğini halkı yanıltacak biçimde değış-tirilmesinin yanlış olduğuna ina-nıyoruz.

Yine 1990’da, Associated Press yöneticisi Vincent Alabi-so dijital teknolojinin gücünü kabul etmiş ve görüntüleri tah-rif etmekte kullanıldığına dair suçlamada bulunmuştur:

“Elektronik karanlık oda ol-dukça ileri teknoloji ürünü bir fotoğraf düzeltme aracıdır. Ga-zetecilikte uzun zamandır kabul gören aydınlatma ve koyultma gibi maharetli baskı teknikleri-nin gerçekleştirildiği kimyasal karanlık odalardan bizi dışarı çıkartmaktadır. Günümüzde bu terimlerin yerini ‘fotoğraf manipölasyonu’ ve ‘fotoğraf rötuşu’ terimleri almıştır. Bu tarz kapsamlı terimlerin yanlış yorumlanabileceği bir devirde yaşadığımız için, bazı sınırlar koymalı ve kimi temel ilkeleri yeniden tanımlamalıyız.

“Foto muhabirleri olarak, toplumu belgelendirmek ve çektiğimiz fotoğrafları tarihsel kayıt olarak muhafaza etmekle yükümlüyüz. Gelişmekte olan elektronik teknolojinin, fotoğrafik görüntülerin güvenilirliğine yönelik yeni engeller çıkarttığı ortadadır. Bu teknoloji görüntü içeriğinin manipülasyonunu o denli mümkün kılmaktadır ki, yapılan değişiklik katiyen tespit edilememektedir Bu gerçeğin ışığında, Ulusal Basın Fotoğrafçıları Birliği olarak, ilkemizi tekrar belirtiyoruz: Dürüst görüntü, mesleğimizin temel ölçütüdür.”¹⁸⁵

Derken 1992’de, MIT profesörü William J. Mitchell bu etkili özeti yazmıştır:

“Haber kuruluşlarının başkışileri, güvenilirlik arzularıyla, hukuk sistemi açısından kanıtlanabilir sahih kanıt gereksinimleri ve bilimsellik açısından kayıt cihazlarına olan kurumsal inançlarıyla, standart fotoğrafik görüntünün hegemonyası sürsün diye uğraşadursunlar —diğerleri dijital görüntülemenin ortaya çıkışını, fotoğrafçılığın görsel dünyayı inşasındaki çıkmazları teşhir etmek, fotoğrafik nesnelliğe ve ablukaya dair fikirleri dekonstrükte etmek ve gittikçe sklerotik bir foto-film geleneğine dönüşen olaya direnmek için güzel bir fırsat olarak görmektedirler.”^W

¹⁸⁵ Bkz. Howard Chapnick, *Truth Needs No Ally: Inside Photojournalism*, Missouri Üniversitesi Yayınları, 1994.

^WWilliam J. Mitchell, *The Reconfigured Eye: Visual Truth In The Post-Photographic Era*, MIT Yayınları, Cambridge, Massachusetts 1994, s. 8.

Feeling in Power 58-Up: The Savage Eye
 Across On The Border: Zimbabwe Africa
 Women: The Remaining Picture: The Men
 Men: A Time for Burning: God-Touched
 The Atlantic: Zanzibar: The City
 The End Of The Road: Animal Life in
 In Re: Song of Celan

Minji Et Brownliff, Harkon County, U.S.A.
 Charming De L'Existence, Harkon Township,
 The Living Desert, Public Defender, Leg-
 ation At School, The Anderson Platoon,
 New from Behind the Gun Cool Faces,
 Faint Divers, Boatage, Youth Terror, The
 Hiroshima-Magasaki Angel, 1947, Father-

Reports, Finest Terrors,
Dreams and Nightmares, The Man Who
Saw the Masters, Hotel Des Miracles,
Johannessen Food, The Battle Of Moscow,
Mystery, Disaster, Notes & Sketches, The
Of The World on How I'm A Stranger Here
At The Brain, Remembrance, Mondo Canes,
ing for Finger Control, Quizzes, Mechanics

“Fiyakalı Teknoloji — Fiyakalı’nın F’si büyük— ise tam zıttıdır: pahalıdır, hantaldır ve zaman kaybettirir. Ama bu teknoloji de etkilidir. Dijital manipölasyonla, bir kurgu odasının güvenli duvarları arasında, 24 saat yemek hizmeti ve ayağınıza gelen masörle, hayal gücü sınırları dâhilindeki her şeyi yapabilirsiniz.”¹⁸⁶

Yegâne amaçları bütün eserlerin orijinalliği-
ni güvence altına alarak, gerçeğin Tabiatına
& Tabiatına⁵ ulaşmayı sürdüren bir grup
Belgesel Dedektifi geliyor insanın aklına:
Dedektiflerin onay mühürleri kamusal bir
inanç tahaddüs edecektir ki bu inanç sağ-
lanmanın tek yolu Belgesel Dedektiflerinin
de pitbullar kadar vahşi, azizler kadar
dürüst olmalarıdır. Elbette, bu daha ziyade
bir romanın mı ya da oyun yazarının kafa-
yoracağı türden bir konu ve bir roman-
cı veya oyun yazarı olmadığımı bariz olduğu
için, bu meseleyi başkasına bırakıyorum—

168

Grundberg, Alabiso ve Mitchell'in ileri sürdüğü üzere, bu etkileyici görüntü manipülasyonu özelliği, günün birinde film ve videoyu günümüzdeki kutsal "görgü tanığı" mevkisinden temelli indirecektir. Görüntünün üzerinde oynanabilmesi yüzünden, *The Rodney King Video*'nun mahkemede kanıt değeri olmayacaktır. ¶Kulağa inanılmaz gelse de, Los Angeles Belediye Başkanı Bradley'nin açıklamasını —"Gözlerimizin bizi kandırdığı yok. Görece-
düklerimiz bir suç un-
bulacaksınız. Haki-
daha, ağızdan çıkan
lunun bu sözlerin
çıkış şeklinden anlam
kalmaktadır. Michael
Güneş'inden tutun da,
Tricks'ine, Lisa Marie
Confession of a Porn
si de dijital evrenin
değinken. ¶ Ant-
New Yorker'da çıkan "Gerçek Kum" adlı makalesine göre, "kumluluk, elde etmesi en zor
ögedir ve en iyi stüdyo sihirbazının bile daima gözünden kaçır. Lakin kum, Navidson'ın
gözünden kaçmaz." ¶Angola'daki yaban hayatı koruma alanındaki aslanlar tarafından
canlı canlı yenen bir turistin, kumlu 16 mm filme çekildiği şu vahşi sahneyi (*Traces of
Death*) bir düşünün ve bu sahneyi, birtakım kötü adamların timsahlar tarafından parçalan-
dığı, saçma sapan ve pahalı komedi filmi *Eraser*'la karşılaştırın.¹⁹⁰

ğimizi gördük ve gör-
suruydu."— gülünç
katin bulunuşu bir kez
sözlerin ve insanoğ-
ağızdan kendine has
çıkarma yeteneğine
Crichton'ın *Yükselen*
Delgado'nun *Card*
"Kırt Kırt" Bader'in
Star'ına değin, hep-
değişken yapısına
hony Lane'in, *The*

¹⁸⁸ Ayrıca Teknolojik Nöral Transmitter'in (TNT)¹⁸⁹ de kısaltması — hem başka bir kelime oyunu hem de bambaşka bir hikâye.

¹⁸⁹ Lude'un bir ara belirttiği üzere, Tomurcuklar ve Nefis Totolar manasına da geliyor. Yani patlayıcı. Yani orgazmik. Yani her şeyi başka bir şeye dönüş-
türen, aniden akla gelmiş bir kelime oyunu, bu arada kendimle nihayet arayı
kapattığımdan, yani nereye gittiğimi, nereye gitmediğimi ve nereye dönsen iyi
olacağını öğrendiğimden, kelime oyunu bile olmayabilir aslında, hakikatın açık
seçik biçimde iki kola ayrılmasından ibarettir durum, birlik olsun diye araya
& işareti sıkıştırılmıştır. Benzer başka birliğin arasında kalmış bir sperm,
bakın hele elimizde bir yankı var. İhtilafın net telaffuzu daha iyi bir dayanak
noktası olabilir — Tabiat & Tabiat Tabiat & Tabiat'tır o kadar, hepsi bu kadar,
ya da değil bu kadar. Başka bir deyişle, tıpkı Zampanò'nun yazdığı gibi.¹⁹⁶

¹⁹⁰ Jennifer Kale, Zampanò'yu yedi kez falan ziyaret ettiğini söyledi bana:
"Ona film sözcükleri öğretişimi sevmişti. Şey falan işte, film eleştirmenlerinin
kullandığı tarzda şeyler. Christian Metz ve o tayfanın kullandığı sözcükler.
İnternette gördüğüm bazı esprileri ona anlatmamı da severdi. Gerçi çoğu yakın
zamanda seyrettiğim filmlerdendi." *Eraser* da bunlardan bir tanesiymiş.

William J. Mitchell, Barthes'ın, gerçekliğin “görünüşte işlevsiz ayrıntılar”ı içerdiğini, “çünkü ‘bunun, gerçeğin elekten geçmemiş bir örneği’ olduğunu bildirmek üzere ‘ayrıntıların orada bulunduklarına’”¹⁹¹ dair gözlemini vurgulayarak, “kum”a alternatif bir tanım getirir.¹⁹²

Gelgelelim, Kenneth Turan, Lane'in vardığı sonuca katılmamaktadır: “Navidson gene de F/X'ten faydalanmıştır. Bu lakırdıya inanıp da kendinizi kandırmayın. Kum kumdur ve genişleyen oda olayı tamamen Industrial Light & Magic'in işidir.”

Ella Taylor, Charles Champlin, Todd McCarthy, Annette Insdorf, G. O. Pilfer ve Janet Maslin mevzuu bir iki cümleyle geçiştirmişlerdir. Fakat en azılı belgesel veya “naklen çekim” meraklıları bile, *Navidson Kaydı*'nın gerçekliğine işaret eden bir sürü ayrıntıya dair hayretlerini dile getirmelerine rağmen, evin su götürmez mantıksızlığını görmezden gelemiyorlardır.

¹⁹¹ Roland Barthes, “The Reality Effect”, *French Literary Theory Today*, ed. Tzvetan Todorov, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Cambridge 1982, s. 11-17.

¹⁹² William J. Mitchell, *The Reconfigured Eye: Visual Truth In The Post-Photographic Era*, s. 27.

Sonny Beauregard şakayla karışık şöyle söylemiştir: “Karşımızda fevkalade bir gotik öykü olsaydı, her şeyi en ince ayrıntısına kadar sorgulamadan kabul ederdik.”¹⁹³

¹⁹³ Sonny Beauregard, “Worst of Times”, *The San Francisco Chronicle*, 4 Temmuz 1995, C-7, 2. sütun. Burada görmezden gelinemeyecek bir film var ki, o da yakın zamanda çıkan ve bir hayli rahatsız edici olan

La Belle Nicoise et Le Beau Chien’dır. Birçoklarının bildiği üzere, filmde küçük bir kızın öldürülüşü öyle gülünç bir gerçeklikle gösterilmiştir ki, çok geçmeden grotesk sarayın balo güzeli ilan edilmiş, Sundance ve Cannes’da ödüller almış, uluslararası dağıtım anlaşmaları yapmış, kanonik olarak, David Lynch, Luis Buñuel, Hieronymus Bosch, Charles Baudelaire ve hatta Marquis de Sade gibi isimlerle anılmanın tadını çıkarmıştır, derken o ufak Litvanyalı kız çocuğunun gerçekten var olduğu ve gerçekten, hem de zengin yönetmenin ta kendisi tarafından öldürüldüğü keşfedilmiştir. Bu film, sanat filmi olarak pazarlanan bir *snuff* filmi. En son, *Nicoise*’in Cannes Altın Palmiye Ödülü Emir Kusturica’nın *Yeraltı*’sına verilmiştir; *Yeraltı* da aynı derecede absürt ve ürkütücüye de, neyse ki tamamen kurgusaldır. Yugoslavya’yla alakalıdır.

Navidson Kaydı kumlu görüntülü, düşük bütçeli bir belgesele benziyor. *La Belle Nicoise et Le Beau Chien* ise hiçbir masraftan kaçınılmadan çekilmiş bir sinema filmi gibidir. İki yapım da, bir açıdan birbirine benziyordur: Şüpheli bir seyirciyseniz hangisine inanırdınız, *Nicoise*’e, çünkü seyirci olarak yönetmenin ahlak anlayışına güvenirsiniz; *Navidson Kaydı*’na, çünkü seyirci olarak toplumun ahlak anlayışına güvenirsiniz. Bunlar, iki filmin de hak etmediği varsayımlardır. Murphy Gruner’ın gözlemlerine dayanarak belirtmiş olabileceği üzere: “Kırışığa karşı Fiyakalı. Seçim sizin.”

Belki de *Navidson Kaydı*'nın gerçek olup olmadığına dair en iyi argümanı, film eleştirmenleri, akademisyenler veya festival jürisi üyeleri değil, vergi dairesi sunmuştur. Navidson'ın vergi beyannamelerine yahut aynı şekilde, Karen'ın, Tom'un veya Billy Reston'ın inkilere üstünkörü bakmak bile, dijital manipülasyonunun imkânsızlığına yeterli bir delildir.¹⁹⁴

Yeterli parayı hiçbir zaman toplayamamışlardır.

Sonny Beauregard, *Navidson Kaydı*'nda ki özel efektlerin asgari altı buçuk milyon dolar tutacağını ihtiyatla hesap eder. Guggenheim Bursu'ndan ve NEA Hibesi'nden gelen toplam parayı, herkesin Visa, Mastercard, Amex, vs., vs. kart limitlerini, birikim ve hisse senetleri de cabası, hesaba katınca, Navidson'ın hâlâ beş buçuk milyon dolarlık eksiği vardır. Yine Beauregard'dan: "Günümüzde özel efektlerin maliyetini düşününce, Navidson'ın evini nasıl yaratmış olabileceğini insan tasavvur edemiyor."

¹⁹⁴ Kayıtlar, Philip Newharte'ın *Seattle Photo Zine*'de (12, 118, s. 92-156) yayımlanan "The House The I. R. S. Didn't Build" adlı makalesinde ortaya dökülmüştür.

O hâlde enteresandır ki, ortaya sürülen en iyi argüman bütçenin kurguya yetmemiş
olmasıdır. Dolayısıyla *Navidson Kaydı*'na musallat olan ve
durmaksızın kapıya vuran hayalet, kaydın gerçekliğine dair
tekrar eden bir tehlike işareti görevi
görecektir.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Zampanò Birinci Bölüm'de "daha ilgi çekici materyaller filmdeki olayların izahının üzerine özellikle düşmektedir" iddiasında olmasına rağmen, hâlâ Navidson Kaydı'ndaki¹⁹⁶ "gerçek mi kurgu mu, oyun mu hile mi, belge mi şaka mı" tartışmasına girmeden edememiş. Kasten yapıp yapmadığını hiç bilmiyorum. Bazen bariz, kasten yapıyor diyorum. Bazense tam bir felaket bu amına koyayım diyorum.

¹⁹⁶ 195 (devamı) Fark etmediyseniz söyleyeyim, bütün bunlar Bild H. Miz Qadar'ıyla Katch McImcans Iss'ın hikâyesiyle alakalı hep... bildiğimiz kadarıyla tek bir sonuca ulaşabiliyoruz, ne kadar uğraşırsanız uğraşın, istediğiniz kadar arkanızda iz, mektup bırakın, hatta ne kadar inanırsanız inanın -ne gün ışığı, ne yıldız ışığı, ne de fener ışığı vardır sizi kurtaracak- işte, buraya kadarmış, elveda millet, şiddetli bir gümbürtü gelir kulağınıza, Bay Qadar h(a)rbide(n) toynakl(a)rını (h)avaya savuran dö-r-(t) eşeğe d-enk gelse bile f(ar)k etmez...

Virgin Megastore'daki reyonlar arasında yürürken zihnimde düşünceler kıvılcımlanıyor, bazı sözlerin melodisini hatırlamaya çalışıyor, fikrimi değiştirip kapıyı açmaya, bir tane kapıyı açmaya karar veriyorum, hangi kapı olduğunu ben de bilmeyorum, içimdeki şu kapılardan biri olabilir tabii, tam da o an Hailey'le karşılaştım, canı sıkkın bir yüz, olağanüstü bir vücut, daha on sekizinde, fabrika bacası gibi tüttürüyor, nefesi bir evsiz gibi kokuyor, ama gözleri ıslıl ıslıl ve masum ve olağanüstü bir vücudu var ve yeni aldığım CD'leri bize gidip dinleyelim mi diye sordum pat diye, olmaz der sanmıştım, kabul edince şaşırdım, evime geldi benimle ve CD'leri dinlemeye başladık, bong içtik ve Pink Dot'u aradık, ama onlar sandviç ve biralarımızı getirene dek çoktan soyunmuş, yatağa girmiş, ikimiz de mahşer günündeymiş gibi (yani ikinci defa) yassılmıştık, sonra yedik içtik, Hailey gülümsedi, yüzündeki canı sıkkın ifade gider gibi oldu, gülümsemesi çıplak, nazik ve huzurluydu ve başım ona doğru kayarken, asıl onun başını bana yaslayıp uyumasını istedim, ama Hailey bunu anlamadı, nedendir bilinmez, bir süre sonra uyandığımda kız çoktan gitmiş, ne bir not ne de numara bırakmıştı.

Birkaç gün sonra, KROQ FM'in Love Line programında sesini duydum, bu sefer mor yağmurla sırlıslıkla olmuş, Doktor Drew ve Adam Carolla'ya bendenizin -"Bir tane herifin, her tarafı ama her tarafı kitaplarla ve yazılarla, duvarları siyah siyah, tuhaf çizimlerle dolu pis mi pis bir stüdyo dairesindeydim. Yazıların hiçbirini anlamamıştım."- uykuya dalışını, çok geçmeden uykusunda çığlık atmaya ve bağıra bağıra korkunç şeylerden, kandan, bir yerlerini kesmekten ve diğer deli zırvası %&#@'lerden söz etmeye başlayışını anlatıyor, bu yüzden kendisinin korkuya kapıldığından ve uyandığımda bir şeyim yokmuş gibi gözükmemeye rağmen çekip gitmesinin yanlış olup olmadığından bahsediyordu.

Berbat bir ürpertiyle sırtım âdeta yarıldı. Bunca zamandır, tepinmenin ve içkinin ve seksin içimdeki korku dalgasını yok ettiğine inanmıştım. Belli ki yanılmışım. O dalgayı yalnızca başka bir yere ötelemişim ben. Midem allak bulak oldu. Çığlıklar atmak yeterince kötüyken, bir de üstüne, sevgi beslediğim birini korkuttuğum düşüncesi iyice tüy dikti.

Her gece böyle çığlık atıyor muydum? Neler diyordum? Ve niye sabahları bu olanları hatırlamıyordum, niye ağzına sıçayım niye?

Gidip kapım kilitli mi diye baktım. Hemen sonra, zinciri takmak için geri

döndüm. Yeni kilitler taktırmam lazım. Kalbim küt küt atmaya başladı. Odamın bir köşesine çekildim ama, bir faydası olmadı. Siktir, siktir, siktir -bu- nun da bir faydası yok. En iyisi lavaboya gitmek, yüzüme biraz su çarpayım, ne gerekiyorsa artık. Ama dondum kaldım. Bir şey yaklaşıyordu. Zangırtıyı hissedebiliyordum. Salon kapısını, yani kapımı, kırıp içeri girmek üzereydi, Karanlık Gezgini, yeryüzü ve cennet uzun zaman önce terk etmişlerdi çehresini.

Derken duvarlar çatırdıyor.

Pencereler tuzla buz oluyor.

Korkunç bir kükreme.

Uluma gibi daha çok bir çığlık gibi daha çok.

Kulak zarım geriliyor ve yırtılıyor.

Zincir kopuyor.

Çaresizce bir yere girip saklanmaya çalışıyorum, ama artık çok geç. Artık elden bir şey gelmez.

Şu malum pis koku geri geliyor ve beraberinde bir sahne beliriyor, evimin içini dolduruyor, içerisini baştan sona boyuyor ama neyle? Ve ne tür fırçalar kullanılıyor? Ne tür bir boya? Ve bu koku ne alaka?

Of hayır.

Bunu nereden biliyorum?

Biliyor olamam ki.

Altımdaki zemin boşluğun içine düşüyor.

Fakat ben de düşmeden önce, şu an olanlar, zaten hiç olmamışçasına normalde olması gereken hâle dönüyor. Duvarlar yerinde kalıyor, camlar kırılmıyor ve kaybolan tek şey içimdeki korku oluyor, en rasyonel şeylerin bile ardında bıraktığı o kaotik girdaba karışıp gidiyor.

Geriye o hevesin karanlık yanı kalıyor.

Gevşemeye çalıştım.

Unutmaya çalıştım.

Issız bir adadaki ıssız bir yolun kenarına kamp kurmuş dünya yorgunu gezginleri hayal ettim, şüphelerini dindirmek, kendilerini oyalayarak korkularını kuşatmak istercesine hikâyeler anlatıyorlar, gülüyor ve şarkılar söylüyorlardı, portatif kav & çerçöpten şöminelerinin üstünde kolektif bir görüntü yanılısaması dönüp duruyor, gözleri ilahi sihirle ışıldıyordu, perspektif çizgilerinin nihayet kesiştiği noktada belirmişti bu sihir, veya onlar öyle sanıyordu. Fakat bu yıldızlar o denli uzak ufuklarda peyda olmamışlardı. Aslında ışık, meclislerinden ve muhabbetlerinden geliyor, yaktıkları ateşi çepeçevre sarıyor ve harlıyor ve gece boyu sönmelerini önüyor, derken kaçınılmaz olarak, sabah oluyor, soğuk ve kasvetli bir sabah, şarkılar söylenmiş bitmiş, hikâyeler kaybolmuş veya alınıp götürülmüş, çorbalar içilmiş, korlar sönmüş. Tek bir kelime oyunu tohumu bile kalmamış zihni o yöne döndürecek, ve tropos "mecaz"ın merkezidir ve manası "dönme"tir.

Buyurun, söylenmiş olabilecek şarkılardan bir tanesi:

Deli kadın çıkmış geziye yine;

Ne var ne yok tükürüyor yere.

İhtiyarın teki diyor ki herkesten hastadır o kadın.

Tanrım, hiç korkmamıştım bu kadar.

Kalp yangını belki duruyordur şöminedeki ateşte, ama öyle üşüdüm ki devam edemeyeceğim artık, hem burada şömine falan yok, ayrıca temmuzun sonundayız. Perşembe. Akşamüzeri. Fitilli kadifeden ceketimin bütün düğmeleri kopmuş. Nasıl oldu bilmem. Üzgünüm Hailey.¹⁹⁷ Ne yapacağımı bilmiyorum.

Kilitler de, zincir de dayanır herhâlde, ama odam hâlâ kan kokuyor, bir iç organ seli yayılmış duvardan duvara, toynak ve ellerin paramparça kalıntıları, karman çorman saçlar ve kemikler tavanı boyamakta, zemini ıslatmakta kullanılmış.

Nihayet Jed Wax'ı tekrar eve dönüş yolu olduğunu umduğu istikamete doğru taşımaya çalışır. Belirli aralıklarla Navidson telsizden sinyal göndermeyi de ihmal etmez, ama hiç yanıt gelmez. Ne yazık ki yolculuğun bu kısmına ait çok az görüntü vardır. Piller bitmek üzeredir ve Jed gittikçe daha çok ölüm yolculuğunu andıran bu ilerleyişi anmak adına pek enerji sarf etmek istemiyordur.

Sondan bir önceki klipte, Jed'in ufacık bir odada Wax'ın yanına uzanıp ona sarıldığını görürüz. Wax sessizdir, Jed'inse yerinden kıpırdayacak hâli kalmamıştır. Jed'in, kendisi de ölüme bu kadar yakınken, arkadaşını bırakmamaktaki ısrarı takdire şayandır. Kameraya, hırıltı gittikçe onlara yaklaşıyor gibi olmasına rağmen, daha fazla ilerleyemeyeceğini söyler.

Son görüntüde Jed kamerayı kapıya odaklar. Kapının ardında bir şey vardır ve durmaksızın kapıya vurmaktadır. Bir daha kendilerinden haber alınamayan kimselerin başına her ne geldiyse, şimdi de ondan¹⁹⁸ gelmişti ve kapı usulca açılırken, Jed'in kamerayı menteşelere odaklamaktan başka elinden bir şey gelmiyordu.¹⁹⁹

Geriye bunlar kaldığına göre, parçalama işi günler sürmüş olmalıydı. Sinekler bile fazla kalmıyorlar. Bild H. Miz Qadar eşekleriyle birlikte öldürülmüştü, gelelelim kuşu da Kon'muştu Naut'un tepesine.

Bildiğimiz kadarıyla, kaçış imkânsız.

Artık bir şeyleri ya da birilerini tanıyamayacak kadar uzaktayım buradan.

Kendimi bile tanıyamıyorum.

¹⁹⁷ İlk baskının internette yayınlanmasını takiben, e-posta yoluyla, aşağıdaki de dâhil, birtakım yanıtlar gönderilmiştir:

Bence Johnny biraz sallamış. Size yazıp bu konudan bahsedeyim dedim. Epey kıyak vakit geçirmiştik aslında (çığlıkları epey tuhaf ve beni feci korkutmuş olsa da.) Çok sevimli, çok nazik ve azıcık kabaydı, ama epey eğlendik diyebilirim. Nefesimden bahsettiği kısım beni çok üzdü. Dişlerimi daha sık fırçaladığımı ve sigarayı bırakmaya çalıştığımı ona söylersiniz. Bir şeyden bahsetmeyi unutmuş ama. Bileklerimle ilgili çok güzel şeyler söylemişti. Ortadan kaybolduğunu öğrendiğime üzüldüm. Ona ne olduğunu biliyor musunuz?

— Hailey. 13 Şubat 1999.

—Ed.

¹⁹⁸ Yazım hatası. Doğrusu "ona" olacak.

¹⁹⁹ (Burada noktalama işareti gerek yok) Bkz. Saul Steinberg, *The Labyrinth*, Harper & Brothers, New York 1960.^K

Bibliyografya

Mimari:

Brand, Stewart, *How Buildings Learn: What Happens After They're Built*, Viking, New York 1994.

Jordan, R. Furneaux, *A Concise History of Western Architecture*, Thames and Hudson Limited, Londra 1969.

Kostof, Spiro, *A History of Architecture: Settings and Rituals*, Oxford Üniversitesi Yayınları, Oxford 1995.

Pothorn, Herbert, *Architectural Styles: An Historical Guide to World Design*, Facts On File Publications, New York 1982.

Prevsner, Nilolaus, *A History of Building Types*, Princeton Üniversitesi Yayınları, Princeton, N.J. 1976.

Prost, Antoine ve Gérard Vincent, ed., *A History of Private Life: Riddles of Identity in Modern Times*, çev. Arthur Goldhammer, Belknap Press, HUP, Cambridge 1991.

Prussin, Labelle, *African Nomadic Architecture: Space, Place, and Gender*, Smithsonian Institution Press, 1995.

Travis, Jack, ed., *African American Architecture In Current Practice*, Princeton Architectural Press, Inc., New York 1991.

Watkin, David, *A History of Western Architecture*, 2. Baskı, Laurence King Publishing, Londra 1996.

Whiffen, Marcus, *American Architecture Since 1780*, MIT Yayınları, Cambridge 1992.

Wu, Nelson Ikon, *Chinese and Indian Architecture: The City of Man, the Mountain of God, and the Realm of the Immortals*, George Braziller, Inc., New York 1963.

Film:

Buraya tek tek yazılamayacak kadar çok.

X

Her ev mimari açıdan inşa edilmiş bir “yoldur”: kişinin girişten geçerek ardışık mekânsal oluşumlardan ilerlerkenki özgül hareket olanakları ve o hareketlere yönelik dürtüler o mekânın mimari yapısı tarafından önceden belirlenmiştir ve kişi mekânı buna uygun biçimde deneyimler. Fakat aynı zamanda, kuşatıcı mekânla ilişkisi açısından, bu mekân bir “hedefdir” ve ya bu hedef doğrultusunda ya da ondan uzağa ilerleriz.

— Dagobert Frey
*Grundlegung zu einer vergleichenden
Kunstwissenschaft*

Karen kırgınlık ve korkuya kendini teslim etmiş olabilir, ama Navidson Reston ve kardeşiyle beraber Holloway ve ekibini kurtarmak için yola çıktığı sırada, ekranda neşeli, hatta sevinçten havalara uçtu uçacak gibidir. İçeri girişleri hudutsuz ve ışıksız bölgeler karşısında bir amaç —herhangi bir amaç— niteliği taşımasının yanında, sevinmek için de yeterli bir gerekçedir.

16 mm'lik film (renkli ve S/B) ve 35 mm fotoğraflar kullanarak, Navidson ilk defa malum yerin boyutlarını ve gerçekliğini ekrana yansıtmaya başlar. Yazar Denise Lowery, Navidson'ın Antre'yi fotoğraflayışına dair aşağıdaki şu anımsatıcı izlenimleri yazmıştır:

Kıpkırmızı alevlerden yayılan ışık Tom'un üzerine vuruyor, Reston'ın tekerlekli sandalyesinin tellerini kısıkırak sarıyor, yakındaki duvara Şekil Değiştirici ve Ejderhalara ait gölgeler düşürüyordur. Fakat duvarda dalga dalga raks eden ışık bile tek bir köşenin yalnızca ufak bir kısmını aydınlatmayı başarır. Navidson, Tom ve Reston tahrife uğrayan loşluğun ve gölgelerin payanda olduğu duvarların altında yeni işaret fişekleri yakarak ilerlemeyi, halojen lambalarıyla karşılarındaki dünyayı yarıp geçmeyi sürdürür, derken en sonunda, tarifi âdeta imkânsız bir şey ışıkların titreştiği boşlukta ortaya çıkar, amansız, her yönüyle aşikâr ve inkâr edilemez bir şey —öyle ki âdeta bu şeyin şekli su götürmez biçimde ortadaymış da, bu zifiri katmanları dürtüp harekete geçirebilmeyi, kendine has bakış açısı, çok daha anormal, eğri büğrü ve düzensizce yanan sülfürle ortaklaşa icra edilen bu kısa gölge oyununa kıyasla daha tuhaf ve daha soğuk şeylerle dolu bir şey sunabilmeyi yalnızca hayalgücünün başarabileceği tek bir an bile yokmuşçasına— mitik ve gayriinsani bir ateş, titreşiyor, yön değiştiriyor ve nihayet adamların mütemadi ilerleyişleri sırasında sönüp gidiyor.¹⁹⁹

¹⁹⁹ Denise Lowery'nin *Sketches: The Process of Entry* (Arkansas Üniversitesi Yayınları, Fayetteville, Arkansas 1996) kitabının onuncu bölümüne bakınız.

Kuşkusuz ki, Büyük Koridor bu odayı bile gölgede bırakmaktadır. Holloway'ın Keşif #2'de bildirdiği üzere, uzunluğu hemen hemen bir buçuk kilometreyi bulmakta ve içerisini aydınlatmayı fiilen imkânsız kılmaktadır. Üçlü doğruca karanlığın içine dalar, yanlarında bol bol getirdikleri misinayla gittikleri yolu işaretlerler, derken bir anda hayli ileride, o muazzam ve akıl almaz boşluğun merkezinde çukurlaşmış daha yoğun bir karanlık karşısına çıkar.

Büyün Koridor'a ait fotoğraflardan birinde, Reston'ı ön planda bir işaret fişegi tutarken görürüz, fişegin ışığı tepesinde zifiri bir unutuşa doğru uzanan kül rengi duvarı ucu ucuna yalamaktadır, arkaplanda ise Tom Sarmal Merdiven'i tüm ürkütücülüğüyle çepeçevre saran hiçliğin aşılmaz duvarını beyhude biçimde karşısına almış, işaret fişegi ışıklarıyla sarılı hâlde dikilmektedir.

Chris Thayil'in belirttiği üzere: "Büyük Koridor bu dünyada daha önce hiç görülmemiş engin denizleri aşmak üzere tasarlanmış doğaüstü bir teknenin içini andırmaktadır."²⁰⁰

²⁰⁰ Chris Thayil, "Travel's Legacy", *National Geographic*, 189, Mayıs 1996, s. 36-53.

Holloway'in ekibini kurtarmak birincil görevleri olduğundan, Navidson çok az fotoğraf çeker. Lakin, bereket versin ki, bu sekansın başlangıcı bütünüyle, çok daha fazla sayıda olsalar da son derece kalitesiz kalan, burada çoğunlukla ses temininde kullanılan video kasetlerinden ziyade bu az sayıdaki nefes kesici fotoğrafa dayanır.

En son, Holloway ve ekibinin Büyük Koridor'un yakınlarında olmadığını fark ettiklerinde, Reston'ın merdivenin tepesinde kamp kurması, o sırada Navidson'la Tom'un da aşağı inmeye devam etmesi kararını alırlar.

Hi 8'e geçiş yaparak, Tom'un söylediği bir şeye Navidson ve Reston'ın tepkilerini seyrederiz.

Navidson, "Hasiktir oradan," diye kardeşine çıkışır.

"Navy, oraya inmem," der Tom kekeleyerek.

"Ne demek inmem ya? Onlara sırtını mı dönüyorsun?"

Neyse ki, Billy Reston arkadaşının koluna hafifçe dokunarak, Navidson'ın kardeşinin yüzüne iyice bakmaya zorlar. Bizlerin de görebildiği kadarıyla, Tom'un beti benzi atmış, nefes nefese kalmıştır ve soğuğa rağmen, terden sıırıslam olmuştur. Merdivenin dipsiz derinliklerine inmeyi bırakın, bir adım ileri atacak hâlde bile olmadığı ayan beyan ortadadır.

Navidson derin nefes alır. “Üzgünüm Tom. Sana öyle çıkışmak istememiştim.”

Tom bir şey demez.

“Burada Billy’yle kalabilir misin acaba, yoksa eve mi gitmek istiyorsun? Tek başına dönmen gerekecek.”

“Burada kalacağım.”

Reston, “Billy’yle mi?” diye sorar. “Bu ne demek oluyor? Oraya tek başına gidebileceğini sanıyorsan, çok beklersin.”

Ama Navidson çoktan Sarmal Merdiven’den inmeye başlamıştır.

Reston adamın arkasından, “Bu evi tasarlayan piç kurularını dava etmek lazım,” diye bağırır. “Engelli rampası diye bir şey duymamışlar mı?”

Karanlık dakikalar akıp gider. Navidson, Holloway'in yaptığı inişini baz alarak, merdivenlerin inanılmaz biçimde 20,9 kilometre aşağı uzandığını hesap etmiştir. Gelgelelim, daha beş dakika geçmeden, Tom'la Reston bir bağırış duyarlar. Tırabzandan eğilip baktıklarında, Navidson'ın elinde fosforlu çubukla en aşağıda dikildiğini görürler — otuz metre ya var ya yoktur. Tom hemen yanlış merdivenlere rastladıklarını düşünür.

Fakat Navidson incelemesini genişletince, Holloway'in ekibinin bıraktığı, yolu gösteren neon işaretlerden geriye kalanları bulur.

Reston başka bir şey söylemeksizin, kendini sandalyesinden bırakır ve basamakları inmeye koyulur. Yirmi dakika geçmeden son basamağa ulaşır.

Navidson Reston'ın ona katılmasını kabul etmekten başka çaresi olmadığını biliyordur ve adamın tekerlekli sandalyesini ve alet edevatının gerisini de getirmek üzere gerisingeri yukarı çıkar.

Şaşırtıcıdır ki, merdivenin yanından ayrılmayan Tom'da durumlar iyidir.

Hem Navidson hem de Reston, onun oradaki varlığının Holloway'e kıyasla çok daha uzun süre telsiz irtibatı kurabilmelerine yarayacağını ummaktadır. Evin eninde sonunda sinyali yutacağını ikisi de bilmesine rağmen.

Navidson ve Reston labirentin içlerine doğru ilerlerken, ara sıra neon işaretlere ait kalıntılara ve muhtelif tiplerdeki misina parçalarına denk gelirler. Çift telli çelik misina dahi bu yerin yutucu tesirinden muaf değildir.

Navidson, “Görünen o ki burada kalıcı bir iz bırakmak imkânsız,” der.

Reston, “Asla tanışmak istemeyeceğin şu kadınlardan,” diye takılır ona, tekerlekli sandalyesini daima Navidson’ın bir adım önünde sürebiliyordur.

Fakat çok geçmeden, Reston'ın midesi bulanmaya başlar, hatta kusar da. Navidson hasta olup olmadığını sorar. Reston başını iki yana sallar.

“Hayır, bu daha ziyade... vay anasını, marlin balığı tutmaya gittiğimden beri böyle bir şey başıma gelmemişti.”

Navidson Reston'ın deniz tutmasının ya da kendi deyişiyile “*mal de mer*”inin evin değişen doğasıyla alakalı olabileceği tahmininde bulunur: “Buradaki her şey sürekli değişiyor. Holloway, Jed ve Wax’ın merdivenin en aşağısına ulaşmaları neredeyse dört gün sürmüştü, ama biz oraya beş dakikada ulaştık. Bu şey bir akordeon gibi açılıp kapanmış.” Sonra arkadaşına bakarak: “Burası tekrar genişleyecek olursa sıçtığıнын resmidir, bunun farkındasın ya?”

Reston, “Yanımızdaki erzağı göz önünde bulundurursak,” diye karşılık verir, “bence ikimizin de sıçtığıнын resmidir.”

III. Bölüm’de bahsedildiği üzere, bazı eleştirmenler evin geçirdiği değişimlerin, içeri girenlerin psikolojisini yansıttığına inanmaktadır. Dr. Haugeland sıra dışı duyumsal bilgi yokluğunun bireyi kendi verilerini üretmeye zorladığını öne sürmektedir.²⁰¹ Ruby Dahl, alanlarla ilgili muazzam çalışmasında, Ash Tree Lane’deki eve “solipsist yayılmacı,” der, evin, koridorların ve odaların tümünün bir benlik hâline geldiğini — ne kadar katlanır, genişler, eğilir ve kapanırsa kapansın, bireyin ruh hâliyle daima mükemmel bir uyum içinde olduğunu” iddia eder.²⁰²

²⁰¹ Kayıp. — Ed.

²⁰² a.g.e. İlginçtir ki, Dahl, evin mecburen dış kısmı sayılan yere niçin hiç açılmadığını göz önüne almamıştır.

Dahl'ın yorumunu benimseyecek olursak, o hâlde Holloway'ın yaratığının evden değil, Holloway'ın zihninden peyda olduğu sonucuna ulaşırız; Wax'ın içine sıkışıp kaldığı daracık oda kendi bitkin ve umutsuz hâlinin bir yansımasıdır; Navidson'ın aşağı hızlı inişiyse Sarmal Merdiven'in dipsiz olmadığını bildiğinin bir yansımasıdır. Dr. Haugeland'ın gözlemlediği üzere:

Evin epistemolojisi boyutlarıyla tamamen orantılı olmayı sürdürmektedir. Ne de olsa, ilk seferinde, insan bilinmeze daima büyük bir dikkatle yaklaşır. Dolayısıyla ev gerçekte olduğundan çok daha geniş gözüktür. İkinci seferde ise, o yere dair edinilen bilgi bu uzaklık algısını büyük ölçüde daraltır.

Hangimiz daha önce hiç gitmediğimiz bir parkta yürüyüşe çıkıp park hiç bitmeyecekmiş gibi hissetmemiş ve ikinciye yürüyüşe çıktığımızda, aslında parkın ilk yürüyüşte algıladığımıza göre çok daha küçük olduğunu fark etmemişizdir ki?

Çocukken sık sık gittiğimiz yerleri tekrar ziyaret ettiğimizde, her şeyin ne kadar küçüldüğünü fark etmemiz normaldir. Bu deneyim sık sık bir çocukla bir yetişkin arasındaki fiziksel farka dayandırılır. Hâlbuki bu durum, bedensel boyutlardan ziyade epistemolojik boyutlarla ilintilidir: Bilgi yüne dökülen sıcak sudur. Zaman ve mekânı küçültür.

(Kuşkusuz ki, can sıkıntısının, tekerrürden dolayı, zaman ve mekânı *açtığı* da vakidir. “Ennui” başlıklı ileriki bir bölümde, bu soruna ayrıntılarıyla değineceğim.²⁰³)

Holloway’ın ekibi merdivenlerden aşağı inerken, dibe ulaşp ulaşmayacaklarını hiç bilmiyorlardır. Navidson ise, basamakların bir sonu olduğunu bildiğinden, iniş sırasında fazla gerginlik yaşamıyordu.

²⁰³ Ayrıca bkz. Dr. Helen Hodge, *American Psychology: The Ownership Of Self*, Kentucky Üniversitesi Yayınları, Lexington 1996, s. 297. Hodge şunları yazmaktadır:

Can sıkıntısı nedir? Bitmek bilmez tekrarlardır, örnek verecek olursak, Navidson’ın, daima *Myst* benzeri keşiflerden yoksun koridor ve odaları [bkz. Chad; s. 99.], bu da ilgimizi kaybetmemize yol açmaktadır. O hâlde, bir şeyi heyecan verici kılan nedir? Daha da önemlisi: heyecan vericilik *nedir ki*? Düzeyi kişiden kişiye değişse de, kişiyi meşgul eden, etkileyen veya en basitinden, ilgilendiren her şey ona daima heyecan verici gelir. O bitmek bilmez tekrarlarla dolu koridor ve merdivenlerde, bağ kurabileceğimiz hiçbir şey yoktur. O daimi yabancı mekân bizi heyecanlandırmaz. Bizi sıkar. Durum bundan ibaret olmakla birlikte, aslen can sıkıntısı diye bir şey yoktur. Can sıkıntısı özünde, diğer şeylerle birlikte, o yerin manasını –bu örnekte manası en başından beri dehşettir– baskılayarak bizi kendimizden, topyekûn felçten koruyan zihinsel bir savunma yoludur.

Ayrıca bkz. Otto Fenichel, “The Psychology of Boredom”, 1934. Fenichel, bu makalesinde can sıkıntısını, “nahoş bir itki yoksunluğu deneyimi” olarak tanımlar. Kierkegaard daha da ileri giderek, “Can sıkıntısı, sönümlenme, tam olarak anlam-sızlığın sürdürülüşüdür,” demiştir. William Wordsworth ise *Lyrical Ballads’a* (1802) yazdığı önsözde, şunları demiştir:

Konu sahiden de mühimdir! İnsan zihni, iğrenç ve şiddetli uyarıcılara başvurmada da heyecanlanabildiğinden, insanın bu vasfa sahip olduğu oranda karşısındakinin üstünde yükseleceğini bilmeyenler, şiirin güzelliğini ve saygınlığını kavramakta güçlük çekerler... [G]ünümüzde, eski çağlarda görülmedik türden, birçok etken zihnin ayrımcı yanlarını köreltmek gayesiyle, birleşik bir gücü arkasına alıp harekete geçmekte ve zihni yabani bir uyuşukluk hâline getirmek üzere, bütün bilinçli gayretleri elverişsiz hâle getirmektedir. Bu sebeplerin en tesirlileri her gün gerçekleşen büyük ulusal olaylar ve kentlerdeki insan yığınlarının gittikçe artmasıdır, bu yığınların yaptıkları işlerin tekdüzeliği, onlara olağan dışı bir olay yaşamak arzusu verir ki bu arzu, hızlı zihinsel iletişimle saat başı giderilir. Hayat ve adabımuâşeretin bu temayülüne, ülkenin edebiyatı ve tiyatro gösterileri de uyum sağlamışlardır.

Bkz. Sean Healy, *Boredom, Self and Culture*, Fairleigh Dickinson Üniversitesi Yayınları, Ruthford, N. J. 1984; Patricia Meyer Spacks, *Boredom: The Literary History of a State of Mind*, Chicago Üniversitesi Yayınları, Chicago 1995; son olarak, Celine Arlessey, *Perversity In Dullness... and Vice-Versa*, Blederbiss Press, Denver 1968.

Gerçek dünyanın aksine, Navidson'ın evin içlerine yaptığı yolculuk yalnızca mecazen değil, gerçekte de kısalmıştır.²⁰⁴

²⁰⁴ Kayıp. — Ed.

Algılamamıza göre değişen yapılar mevzusu yalnızca *Navidson Kaydı*'nda gözlemlenmiş bir şey değildir. Takriben otuz yıl önce, Günter Nitschke “hissedilen ya da somut alan” adını uygun gördüğü bir şeyi şöyle açıklamıştır:

Bireyi algılayan bir merkezi mevcuttur ve dolayısıyla, insan vücudunun hareketleriyle değişen, olağanüstü bir yön sistemine sahiptir; sınırlıdır ve kati surette tarafsız değildir, diğer bir deyişle, sonludur, heterojendir, sınırları öznel olarak saptanır ve algılanır; uzaklıklar ve yönler bireye göre önceden ayarlanmıştır ...²⁰⁵

²⁰⁵ Günter Nitschke, “Anatomie der gelebten Umwelt”, *Bauen + Wohnen*, Eylül 1968.²⁰⁶

²⁰⁶ Kaldı ki sizin de gayet haklı biçimde fark ettiğiniz üzere, adamın ne demek istediğı belli değil.

Christian Norberg-Schulz karşı çıkmakta, görünüşte varılan gülünç sonuçlardan, bilhassa da “mimari ancak tecrübe edilerek varlık kazanır” sonucundan dolayı öznel mimari tecrübeleri kınamaktadır.²⁰⁷

²⁰⁷ Christian Norberg-Schulz, *Existence, Space & Architecture*, s. 13.

Norberg-Schulz şunları ileri sürmektedir: “Mimari alan kesinlikle, alelade algılayıcıdan bağımsız olarak var olur ve kendi merkez noktaları ve yönleri vardır.” Eski olsun, modern olsun, herhangi bir medeniyetin inşa ettiği yapıları göz önüne alırsak, kendisine katılmamak elde değildir. Gelgelelim, Navidson’ın evini göz önüne alınca ileri sürdüğü şey kesinliğini yitirmeye başlar.

Navidson'ın evi tecrübe edilmeden var olabilir mi?

O yeri insan algısıyla “biçimlendirilmemiş” bir yer olarak görmek mümkün müdür?

Özellikle de eve giren herkesin birbirlerinden tamamen —tamamen değil de gözle görülür biçimde— farklı bir görüntüyle karşılaştıklarını düşününce?

Navidson'ın evinden haberi olmayan Michael Leonard bile “mekânın psikolojik boyutları”nın bulunduğuna inandığını öne sürmüştür. Leonard, insanların bir “mekân *sezgisi*” oluşturduğunu ve “algısal süreçteki [nihai neticenin] tek bir sezgiden — o yere dair tek bir ‘histen’ ibaret olduğu...” iddiasındadır.²⁰⁸

²⁰⁸ Michael Leonard, “Humanizing Space” *Progressive Architecture*, Nisan 1969.

Kevin Lynch *Kent İmgesi* adlı kitabında, çevremizin duygusal idrakinin köklerinin tarihe, ya da en azından *kişisel tarihe* kadar uzandığını belirtmektedir:

[Çevresel imge, somut dış dünyanın kişinin zihninde yer eden genel görüntüsüdür] bu imge anlık algılamaların ve *geçmiş deneyimlerin anılarının* birlikte doğurdukları bir üründür, bilgileri yorumlamakta ve eylemi yönlendirmekte kullanılır.²⁰⁹
[İtalikler vurgu içindir]

²⁰⁹ Kevin Lynch, *Kent İmgesi*, MIT Yayınları, Cambridge, Massachusetts 1960, s. 4.

Ya da Jean Piaget'nin ısrarla belirttiği üzere: “Şu çok açıktır ki, mekân algısı aşamalı bir inşayı içermektedir ve kesinlikle zihinsel gelişimin başlangıcında hazır olarak ortaya çıkmaz.”²¹⁰ Leonard'ın *sezgiye* dikkat çekiş ve Piaget'nin inşa edilen algı vurgusu gibi, Lynch'in geçmişin önemine olan vurgusu da, mekân, daha doğrusu mimari mevzusuna bir nebze öznellik katmasını sağlamıştır.

²¹⁰ J. Piaget ve B. Inhelder, *The Child's Conception of Geometry*, Basic Books, New York 1960, s. 6.

Söz konusu Navidsonların evi olunca, öznellik daha ziyade bir ölçek meselesidir. Sonsuz Koridor, Antre, Büyük Koridor ve Sarmal Merdiven, boyutları ve hatta tasarımları yer yer değişse de, her şeye karşın gerçektir. O yere ait başka bölgeler ise, aynı şablonu iki kez takip eder gibi, yani filmdeki tekrarlanan görüntülere bakınca, durmuyordur.

Malum yerin boyutlarını ne tür bir gücün değiştirebildiğine ve düzenleyebildiğine dair spekülasyonlar şüphesiz ki uzun bir süre daha devam edecektir. Lakin bu yer değiştirmelerin, özgün ve daha keşfedilmemiş bir fizik yasasının neticesi olarak, bir çeşit absürt Rorschach testi olduğu ortaya çıksa bile, Reston'ın mide bulantısı malum yerin, ister doğrudan iç kulağa isterse de akli dengemizin iç labirentine etki etsin, içinde tecrübe edilen ve son derece rahatsız edici nitelikte olan disoryantasyonun, fizyolojik sonuçları olabileceğini göstermektedir.²¹¹

²¹¹ Buna ne şüphe. Korkularım gittikçe azıttı. Hailey'nin radyoda çılgınlıklarını anlatışını dinlemek beni çok üzdü. Artık yalnızca yorgun uyanmıyorum. Yorgun ve korkuyla uyanıyorum. Acaba sabahları sesimdeki o kısılma uykudan mı yoksa kapıldığım dehşeti sessizce anlama girişimiminden dolayı mıydı? Hatırlayamadığım rüyalarından, yalnızca diğerlerinin duyabildiği sözcüklerden kuşulanıyorum. Ayrıca yanaklarımın içinin tamamen yara olduğunu fark ettim, yemeği çiğnerken pembe deri parçaları sarkıyordu. Dişlerim sızlıyor. Başım ağrıyor. Midem karman çorman.

Birkaç gün önce Dr. Ogelmeyer'i görmeye gittim ve ona geçirdiğim ataklara ve her dakika her saat yaşadığım korkunç gerginliğe dair aklıma ne geliyorsa bahsettim. Başka bir doktordan bana randevu aldı ve sonra bir iki ilaç yazdı. Görüşmemiz yarım saat bile sürmedi ve reçetede ki ilaçlar da neredeyse yüz yetmiş beş dolar tuttu.

Randevu kartını yırtıp attım ve stüdyo daireme döner dönmez radyo/ CD oynatıcımı aldım ve üzerine Satılıktır yazısı asıp sokağa bıraktım. Bir saat sonra, altına Infiniti çekmiş bir herif yanaştı ve aleti kırk beş dolara satın aldı. Sonraki işim, bütün CD'lerimi toplayıp Highland'daki Aaron's'a götürmek oldu ve hemen hemen yüz dolar ödeme aldım.

Başka seçeneğim yoktu. Para lazımdı. Sessizlik de lazımdı.

Bu saate dek, hâlâ ilacımı içmedim. Düşük dereceli bir yatıştırıcı altı üstü. On adet tebeşir mavisini hap. Nefret ediyorum o haplardan. Gece olunca fikrimi değiştiririm belki. Mutfak tezgâhında hepsini dip dibe diziyorum. Ama nihayet gece olunca ve içimdeki korku gittikçe şiddetlenmesine rağmen, o haplardan daha bir korkar oluyorum.

Labirenti terk ettiğimden beri, bütün o kıvrımlara, eksik önerilere, çıldırtıcı değişikliklere ve amına kodu'umun bölümünün kifayetsiz yapısına katlanmak zorunda kaldığımdan, rahat bir alanın, ışığın ve zihin berraklığının özlemini çektim. Her türlü berraklık kabulümdür. Ama nasıl bulacağımı bilmiyorum, şu korkunç haplara bakmak bile içimdeki bir şeyler, her ne olursa, yapma isteğini iyiden iyiye arttırıyor.

Kulağa tuhaf gelse de –özellikle de gururla kullandığım ilaç miktarını düşününce– o haplar, aynı noktalar gibi, kabarık & özgün, ecelim gelmesini heceleyen gizli bir Braille alfabesini andırıyorlar gittikçe.

Belki sigortam falan olsaydı; yüz yetmiş beş dolar devletin ödediği rakamdan yirmi beş dolar fazla demek olsaydı, o zaman farklı düşünürdüm işte. Ama öyle bir şey söz konusu değil ve o yüzden de farklı düşündüğüm yok.

Gördüğüm kadarıyla, bu ülkenin sağlık sisteminde benim gibi birine yer yok ve olsaydı bile, bir şey fark edeceğinden şüpheliyim. O sadelikten ölen ofiste,

göz ucuyla National Geographic veya People dergilerine bakarken, prosedür ve belge koşturmacasını beklerken bir yandan da durmaksızın düşündüğüm bir şeydi bu, derken vakit gelmiş, öyle bir vakitti ki hem de, bana seslenen birine, bir hemşireye yanıt vermiştim, hemşire beni bir koridordan başka bir koridora, oradan da başka bir koridora götürmüştü, derken kendimi daracık ekşi kokulu bir odada bulmuş, burada da beklemiştim, bu sefer beyaz önlüklü tıp vekillerimiz, yani Dr. Ogelmeyer & şürekâsı, biraz daha farklı bir prosedür ve rutin uygulamışlardı ki onlar ortalarda olmayınca, eğer sahiden hasta, şu an fakir olduğum gibi bir de üstüne hasta olsaydım ne olurdu diye merak ettim elimde olmadan, ne kadar süre beklemem gerekirdi, bu oda daha ne kadar daralır ve ekşi kokardı, ve buradan gitmek istesem gider miydim? Gidebilir miydim? Nasıl kalkıp gideceğimi bilmiyor bile olabilirim. Sonsuza dek berbat bir tesisin koridorlarında geçecek bir mahkûm hayatı. 5051. Koruyucu gözaltı. Veya benzer bir ürkütücü durum: 5051 de yok, koruyucu gözaltı da. Sefaletin aynı derecede acımasız ve cehennemi koridorlarında bir başıma dolanmaya terk edilmiş olmak.

Nazikçe ifade edecek olursam: sikerler öyle işi.

Delirmek nedir gayet iyi biliyorum.

Oraya gidene dek çoktan ölmüş olurum.

Ama önce gerçekten yolun sonu orası mı öğrenmem lazım.

Korkularımın yüzüne göz kırpmayı bıraksam iyi olacak.

Çıglıklarımın içeriğini duymalıyım.

Gördüğüm rüyaları hatırlamalıyım.

Yatıştırıcıları aldım, şu Z'siz Z-ilaçları işte, hepsini tek tek parmaklarım ile ezdim, döktüm tozlarını yere. Stüdyo daireme zulaladığım içkilerin hepsini buldum ve lavaboya boşalttım. Sonra bütün marihuana tohum ve filizlerini söktüm ve öbür mallarla birlikte klozete atıp sifonu çektim. En son da pirinç torbasına saklanmış eskiden kalma birkaç LSD hâpı ve Ekstazi buldum. Onları da attım gitti.

MDMA, namıdiğer E, namıdiğer Eks, kullanımının epilepsiye yol açtığı bilinmektedir, hele ki çok miktarda alınırsa. Sekiz ay önce, haplanayım derken biraz aşırıya kaçmıştım, çoğu Beyaz Melek'ten ibaretti, ama işi bir adım ileri götürüp partiye çok sayıda Kanarya, Çöpadam, Kartopu, Kasırga, Koridor, Kelebek, Tazmanya Şeytanı ve Mitsubishi de kattım, hem partim bir ay sürdü, tabii bunlar hep Şükran Günü'nden önce oluyor, bu da apayrı bir hikâye.

O kadar çok hikâye var ki...

Belki şansım yaver gider de, beni gece gündüz kemiren bu can sıkıcı dehşetin fi tarihinden beri kafatasımda tepişen ebesinin amı kadar ham kimyasalın yol açtığı şok dalgasından ibaret olduğunu keşfederim. Bu kimyasalları bünyemden atabilirsem, nihayet huzura kavuşabileceğim bir arınmışlık yaşarım belki.

Tabii arınmışlık yaşayım derken sinsi sinsi peşimden gelen, göz eriminin ötesine, uzun çimlerin, çalılırların, ağaçlığın ardına pusan, gölgelere gizlenip öylece bekleyen asıl dehşete kolay yem olma ihtimali de var işin ucunda, fakat omurga kökümde hayali bir çıkıntıya yol açıp beni birdenbire seğirttirerek, içimde bir dizi kadim refleks harekete geçirecek denli bir mevcudiyet kuruyor

üzerimde, göz bebeklerim büyümeye başlamıştı, adrenalın pompalıyordum, âdeta içgüdülerim kaç diyordu bana.

Ama ben kaçana dek zaten çok geç olacaktı. Aradaki mesafe kapatılamayacak kadar uzundu. Sanki saklanacak bir yer var ya.

Bari bir silahım olsaydı.

Gidip silah alacağım.

Sonra bir yere pusup bekleyeceğim.

Dışarıdan silah sesleri geldi. Bilmem kaç el. Hatta bu seslerden bir tanesi top atışı sesine benziyordu. Bir anda şehirde savaş patlak vermiş, kafam allak bullak olmuştu.

Penceremin yanına gidince bir ıslık hüzmesi beni kendime getirdi, gerçi her şeyin ayırdına varışımda ironik bir yan vardı.

Nasıl olduysa, hangi günde olduğumuzu unutmuşum.

Bugün 4 Temmuz'du.

Yani bu ülkenin doğum günü. Vay be.

Yani doğum günümü unuttuğum manasına geliyor bu da. Meğerse tamamen Hailey'nin kollarında geçirdiğim, başladığı gibi biten bir gün. Şu işe bak, beni sikine takmayan, ellerine fırsat geçse beni bir kaşık suda boğacak olan bir milletin doğuşunu hatırlarken, kendi doğuşumu hatırlayamıyorum -ve her hâlde dünya üzerinde, kendisi için bile isteye şu sikine takmama manevrasına başvuracak tek kişi de benimdir.

Buna da ancak gülümsenir işte, ironi denen şeyin hâlihazırda hüküm giymişlerce çizilmiş bir Majino Hattı'ndan ibaret olduğunu fark etmeseydim iş değişirdi -gerçi ilginçtir ki, beni hâlâ gülümsetiyor bu.

Bereket versin ki, Reston'ın mide bulantısı çok sürmez ve Navidson'la ikisi günün geri kalanını labirentin en derinlerine dek ilerlemekle geçirir.

İlk başta, ilk ekibin arkasında bıraktığı kısıtlı izleri takip ederler ve sonra da içgüdülerine göre yola devam ederler. Merdiven üzerinde ilk ekibin aşağı indiğini gösteren kanıt sayısı cüzi olduğu için, Navidson neon yol işaretlerinin ve misinanın ev tarafından yutulmadan önce azami altı gün dayanabileceklerini saptar.

Nihayet kamp kurabildiklerinde, artık iki adam da ümidini kaybetmiş ve bitkin düşmüştür. Gelgelelim, ikisi de sırayla nöbet tutmayı kabul eder. İlk nöbeti Navidson tutar, zamanını tekrar merhem sürmek ve yeni sargı bezi bağlamak için ayak parmaklarına sarılı siyah lekeli bezi çözmekle geçirir — can yakıcı bir işlem olduğu aşikârdır. Reston ise zamanını sandalyesini ve Arriflex'in montajını düzeltmekle geçirir.

Kendi huzursuz hareketleri dışında, gece boyunca ikisi de hiçbir şey duymaz.

İçeride geçen ikinci günün sonuna yaklaşırken (yani Holloway'in ekibinin evin içlerine gidişinden bu yana dokuz gün geçmiştir), iki adam da yola devam mı etsek yoksa geri mi dönsek kararsızlığı yaşıyor gibidir.

Fakat ikinci günün akşamı kamp kurarlarken, Navidson bir şey duyar. Bir insan sesi yahut belki de bir çığlıktır, fakat öyle anlıktır ki Reston da bu sesi doğrulamasa, hayal gücünün fazla çalıştığını düşünüp muhtemelen bu sese aldırış bile etmeyecektir.

Ekipmanlarının çoğunu yanlarına almadan, iki adam sesin peşine düşer. Kırk dakika boyunca hiçbir şey duymazlar ve tam pes edecekken, kulaklarına yine uzaklardan gelen bir çığlık çalınır. Videonun çabucak değişen zaman damgasını baz alırsak, ikilinin üç saat daha başka odalarda ve koridorlarda dolanıp duruşlarına şahit oluruz, genellikle hayli süratli hareket etmelerine rağmen, bir kez olsun çizdikleri rotayı neon oklarla ve bol miktarda misinayla işaretlemezlilik etmezler.

Belli bir zaman sonra, Navidson'ın Tom'a telsizle ulaşmasıyla, Karen'la ilgili bir sorun olduğunu öğrenmesi bir olur. Ne yazık ki, daha fazla ayrıntı öğrenemeden sinyal zayıflar. Reston en sonunda tekerlekli sandalyesini durdurur ve parmağıyla bir tane duvara dokunur. Hi 8'de, huysuzca söylenmesine tanık oluruz: “Bu duvarın içinden nasıl geçeceğimize dair en ufak bir fikrim yok. Ama şu çığlğın öbür taraftan geldiğı kesin.”

Yeni koridorlar, yeni dönemeçler ararlarken, Navidson'ın yolu er geç bir ucunda kapı bulunan dar bir koridora düşer. Navidson'la Reston'ın kapıyı açmalarıyla bir ucunda kapı bulunan başka bir koridorla karşılaşmaları bir olur. Aşağı yukarı elli kapıya denk (sıçramalı kesmelerden dolayı kesin sayıyı belirlemek imkânsızdır) çetin bir sınavdan geçerek, yavaş yavaş ilerlerler, derken Navidson ilk ve tek tokmaksız kapıyla karşılaşır. İşin daha da garibi, kapıyı itip açmayı deneyince, kilitli olduğunu fark eder. Reston'ın yüzüne yerleşen ifade inanmazlıktır.²¹²

²¹² Gaston Bachelard'ın şu gözlemlerde bulunduğu *La Poétique de L'Espace* (Paris: Presses Universitaires de France, 1978, s. 78) kitabına bakınız:

Françoise Minkowska a exposé une collection particulièrement émouvante de dessins d'enfants polonais ou juifs qui ont subi les sévices de l'occupation allemande pendant la dernière guerre. Telle enfant qui a vécu caché, à la moindre alerte, dans une armoire, dessine longtemps après les heures maudites, des maisons étroites, froides et fermées. Et c'est ainsi que Françoise Minkowska parle de "maisons immobiles," de maisons immobilisées dans leur raideur: "Cette raideur et cette immobilité se retrouvent aussi bien à la fumée que dans les rideaux des fenêtres. Les arbres autour d'elle sont droits, ont l'air de la garder." . . .

A un détail, la grande psychologue qu'était Françoise Minkowska reconnaissait le mouvement de la maison. Dans la maison dessinée par un enfant de huit ans, Françoise Minkowska note qu'à la porte, il y a "une poignée; on y entre, on y habite." Ce n'est pas simplement une maison-construction, "c'est une maison-habitation." La poignée de la porte désigne évidemment une fonctionnalité. La kinesthésie est marquée par ce signe, si souvent oublié dans les dessins des enfants "rigides."

Remarquons bien que la “poignée” de la porte ne pourrait guère être dessinée à l’échelle de la maison. C’est sa fonction qui prime tout souci de grandeur. Elle traduit une fonction d’ouverture. Seul un esprit logique peut objecter qu’elle sert aussi bien à fermer qu’à ouvrir. Dans le règne des valeurs, la clef ferme plus qu’elle n’ouvre. La poignée ouvre plus qu’elle ne ferme.²¹³

Anne Balif’in Dr. F. Minkowska’nın 1949’da *Musée Pédagogique*’te (Paris) düzenlenen bir serginin resimli kataloğu *De Van Gogh et Seurat aux dessins d’enfants*’a dair yorumlarından alıntı yaptığı makalesine bakınız.

²¹³ “Françoise Minkowska, son büyük savaştaki Alman işgalinin kötülüklerini yaşayan Polonyalı ve Yahudi çocuklarının yaptığı resimlerden oluşan çok etkileyici bir sergi düzenledi. Bu resimlerde en sıradan alarında, örneğin bir dolabın içine, saklanan bir çocuk orada geçirdiği lanetli saatlerin üstünden çok uzun zaman geçtikten sonra bile dar, soğuk ve kapalı evler çizmektedir. Françoise Minkowska’nın sözünü ettiği “hareketsiz evler” işte bu evlerdir; bunlar, katılaşmaları içinde hareketsiz kalmış evlerdir: “Bu katılığı ve hareketsizliği, çizilen evin dumanında gördüğümüz gibi, pencerelerdeki perdelerde de görürüz. Çevresindeki ağaçlar diktir, evi destekliyor izlenimi bırakır.”...

Büyük bir ruhbilimci olan Françoise Minkowska, evin hareketini en küçük bir ayrıntıdan bile çıkarabiliyordu. Sekiz yaşında bir çocuğun çizdiği resimde, evin kapısında “bir tokmak vardır; içeri girilir, içeride oturulur”. Bu basit bir yapı-ev değil, “bir konut-ev”dir. Kapı tokmağının gerçek bir işlevi vardır. Hareketlilik bu göstergeyle kendini ortaya koyar ki, çoğu “katı” çocuğun resminde bu göstergenin unutulduğunu görürüz.

Şunu iyice not edelim ki, kapı “tokmağı”nın ev ölçeğinde çizildiğine hiç rastlamayız. Her türlü büyüklük kaygısına ağır basan şey, tokmağın kendisi değil, işlevidir. Açma işlevini yansıtır. Tokmağın aynı zamanda kapama işlevi de olduğunu ancak mantıklı bir us ileri sürebilir. Değerler evreninde anahtar, açmaktan çok, kapar. Kapı tokmağı, kapamaktan çok, açar.” Gaston Bachelard’dan *Mekânın Poetikası*, çev. Maria Jolas, Beacon Press, Boston, Massachusetts 1994, s. 72-73. — Ed.

Navidson bu engeli en baştan incelemek için tam geri çekilirken, öbür taraftan gelen bir inilti duyar. İki adım geri çekilip kapıya omuz atar. Kapı bükülür ama açılmaz. Tekrar tekrar dener, attığı her omuzla beraber kapı sürgüsü ve menteşeler iyice zorlanır, derken dördüncü darbede, nihayet menteşeler kopar, kapıyı tutan sürgü çıkar ve kapı kırılarak yere düşer.

Reston sandalyesine monteli Arriflex'i Navidson'a sabitler ve odak kısmen yumuşak olmasına rağmen, kapının kırılmasıyla birlikte, Jed'in ecel vakti sandığı o anla karşı karşıya kaldığı sıradaki beti benzi atmış yüzü kameraya incelikle yansır.

Bu sekans baştan sona Jed'in Hi 8'i ve bir tane 16 mm'lik kameranın aynı ölçüde kalitesiz görüntüsüyle Navidson'la Reston'ın Hi 8'leri arasında gidip gelen bir dizi epey dağınık kesmeden ibarettir. Ancak asıl önemli görüntü layıkıyla yakalanmıştır: Jed'in dehşet dolu çıığı bir anda kahkahaya ve kurtuluş hıçkırıklarına dönüşür. Saniyeler içinde, otuz üç yaşındaki, Vineland, New Jerseyli, Seattle kahvesi içmeyi ve nişanlısıyla Lyle Lovett dinlemeyi seven bir adam cezasının affedildiğini öğrenir.

Yaşayacaktır.

Zapruder filminin ayrıntılı analizine gösterilen dikkatin aynısı gösterilip de, burada adlarını anamayacağımız kadar çok sayıdaki eleştirmenin²¹⁴ defalarca yaptığı benzer bir kare-kare inceleme saliseler içinde bir kurşunun adamın üst dudağını delip geçişini, üstçene kemiğini parçalayışını, orta kesicidişleri kırarak yerinden söküşünü, (10. Makara; 192. Kare) bir sonraki karede (10. Makara; 193. Kare) kafanın arka yan kısmını dağıtarak, art kafa lobuna ve kafatası kemiğine ait parçaların selüloit ışıktaki nâfile yere korunuyor olup aniden beliren anlamsız bir motifle etrafa saçılışını (10. Makara; 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204 & 205. Kareler) gözler önüne serer. Belki tekil kafatası parçalarının ve kan damlalarının saçılma yönlerinin tespitine dair eldeki mebzul bilgi miktarıyla hangi noktaya saçılacakları, hatta çıkış noktaları dahi saptanabilir, fakat bu bilgi miktarı saçılan parçaları tekrar birleştirebilecek denli çok değildir. O hâlde gerisi —

²¹⁴ Gene de Danton Blake'in *Violent Verses: Cinema's Treatment of Death* (Hackett, Indianapolis 1996) kitabına bakabilirsiniz.

anla

neticesidir.

İki karelik—

süre—

arasında

biten—

koca

bir

hayat.

Gözün

orada

hiç—

olmaması

gereken

bir

şeyi—

inatla

görmek

istediği

noktadaki—

Karanlık²¹⁵ çizgi

²¹⁵ Yazım hatası. "K" harfi "k" şeklinde yazılmalı ve "çizgi"den sonra nokta işareti olmalıydı.

Ken Burns bu malum ânı *Navidson Kaydı*'nın niçin Hollywood'un çok ötesinde olduğunu göstermek için kullanmıştır: “Görüntünün kumlu, kirli ve ham olmasının yanında, anlık olaydan sonra bakın, nasıl yakın çekime geçiliyor. Kameranin böyle bir eylemi önceden sezmeyişini, sezemeyişini seyredin. Jed görüntünün sol alt köşesinde! Hiçbir şey önceden planlanmış ya da öngörölmüş değil. Bütün her şey acı verici biçimde o an olup bitiyor, bu yüzden de her şey çok acı verici biçimde gerçek.”²¹⁶

²¹⁶ Siz de tahmin etmişsinizdir ki, Ken Burns böyle bir yorumda bulunmuş olsa yine iyi, kendisi Zampanò'yu geçtim, daha Navidson Kaydı'ndan bile haberdar değildir.

Jed düşer, yaşadığı sevinç anı onu öldürüp yere yıkan, serçe parmağa denk bir mermiyle yarıda kesilir, etrafında kapkara bir kan gölü toplanır.

Sonraki görüntülerde —çoğu Hi 8'lerle çekilmiş— Navidson'ın bir yandan Wax'la Jed'i sürükleyip tehlikeden uzaklaştırırken, bir yandan da telsizle Tom'a ulaşmaya çalışmasını seyrederiz.

Reston bir HK .45'le karşı ateş açar.

Navidson kapının yanına çömelerek, “Ne zamandan beri silah taşımaya başladın?” diye sorar.

“Dalga mı geçiyorsun? Burası çok *ürkütücü*.”

Ufak odada bir silah sesi daha duyulur.

Reston tekerlekli sandalyesini kapı girişinin kenarına kadar çevirir ve üç el daha ateş eder. Bu sefer karşı ateş açılmaz. Şarjörü doldurur. Birkaç saniye daha geçer.

“Bir bok gözükmüyor,” der Reston fısıltıyla.

Dediği de doğrudur: Ne Navidson’ın ne de Reston’ın el fenerinin ışığı karanlığın içlerine layıkıyla ulaşabilmektedir.

Navidson sırt çantasını alır ve Nikon’uyla Metz marka parabol aynalı stroboskobunu çıkartır.

Stroboskobun güçlü flaşı sağ olsun, Hi 8'ler artık uzaktaki bir gölgeyi yakalayabiliyordur. Artık çok daha net çıkan fotoğraflar o gölgenin, bir adamın silüetine ait olduğunu gözler önüne serer,

**adam
ölü
nuktada**

elinde
bir
tüfek
tutarak
öylece
dikiliyordur.

Derken stroboskop adamı tam da silahı doğrultup tahminen kör edici flaşa nişan alırken yakaladığında, bir dizi kulak tırmalayıcı patırtı duyarız. Ne Navidson'ın ne de Reston'ın bu seslerin nereden geldiğine dair bir fikri yoktur, lakin neyse ki neler olup bittiği fotoğraflara yansır:

adamın

arkasındaki

bütün
kapılar

Çarparak
pat diye
kapanıyordur,

önce

bir

tanesi

sonra

öbürü,

ki bu gene de silüetin ateş etmesine bir mani değildir.
Reston, “Hasssssssssssiktir!” diye bağırır.
Ama Navidson Nikon’unu sabit tutmayı ve odaklamayı sürdürür, flaş
hüküm süren karanlığa öfkeyle hü—

cum ederek, en sonunda

malum
siyah
şekli

kapanan

kapının
ardında
kaybolurken

yakalar,

kapının orta kısmında
yumruk büyüklüğünde bir
delik açılmasına
rağmen,

mermi
kovanı
mermiyi
ikinci kapıya itip
sokmaya yetecek
kadar güçlüdür
ama,

yine

de

panellerden

birini

parçalamaktan

başka

bir işe

yaramaz,

bu hasardan önce patlamanın yarattığı ses bile çarpılan

başka kapıların gümbürtüsünün ardında kaybolur,

son kapı da nihayet çarpıp kapanarak,

mevcut
odayı

sessizliğe boğar.

Navidson koridor boyunca ilk kapıya kadar koşar, ama kapıyı kilitlemenin bir yolunu bulamaz.

Reston, “Yaşıyormuş,” diye fısıldar. “Navy, buraya gel. Jed nefes alıyor.”

Kamera görüntüyü, yaşam savaşı veren genç adamın yanına dönen Navidson’ın bakış açısından verir.

“Bir şey fark etmez Rest. Yine de ölü sayılır.”

Hemen sonra Navidson'ın gözü çabucak, oraya buraya saçılan, düşünceden yoksun beyin parçalarından ve kandan daha çok ivedilik arz eden şeylere; yaşayanların, dikkatini ölülerin iç çekişlerinden başka yöne çevirten iniltilerine doğru pan yapar.

Omzundaki yaraya ve kan kaybına rağmen, Wax hâlâ gayet hayattadır. Gördüğümüz üzere, yüksek ateş yüzünden —muhtemelen bir enfeksiyon başlangıcıdır— sayıklamanın pençesine düşmüştür ve kurtarıcıları artık yanına ulaşmasına rağmen bakışlarını bomboş ve anlamsız bir ufuk çizgisine dikmiştir. Navidson'ın Jed'i çektiği görüntü, çok sürmemesine rağmen, Wax'ın çektiği görüntü kadar da kısa değildir.

Yeni bir mekânda en az on beş dakika sonra çekilmiş sonraki bölümde Navidson'ı, Wax'ın ayaklarını kaldırır, yarayı temizler ve yarım bir ağır kesici hapi, muhtemelen meperidin,²¹⁷ nazikçe ona yuttururken görürüz.

²¹⁷ Yani Demerol.

Bu sırada, Reston iki kişilik çadırını geçici bir sedyeye dönüştürmeyi bitirir. Hâlihazırda çadır direklerini en fazla takviye sağlayacak şekilde ayarlamış olduğundan, şimdi de, Navidson arka taraftan daha kolay tutup taşıyabilsin diye çanta kayışlarını kullanmaktadır.

Reston sedyenin ön tarafını tekerlekli sandalyesinin arka tarafına bağlarken, “Jed ne olacak?” diye sorar.

“Onun ve benim sırt çantalarımızı burada bırakacağız.”

“Eski alışkanlıklar zor ölürmüş, haksız mıyım?”

“Ya da hiç ölmezmiş,” der Navidson.²¹⁸

²¹⁸ Ancak Navidson’ın geçmişi hesaba katıldığında anlamlı gelecek bir diyalog örneği.²¹⁹

²¹⁹ Sayfa 360’a bakınız.

Kısa süre sonra, Navidson telsizle Tom'a ulaşır ve ona, merdivenin en aşağısında onları karşılamasını söyler.

XI

*La poëte au cachot, débraillé, maladié,
Roulant un manuscrit sous son pied convulsif,
Mesure d'un regard que la terreur enflamme
L'escalier de vertige où s'abîme son âme.*

— Charles Baudelaire²²⁰

Karen evde kalır, Will Navidson da cephe hattına giderken, Tom tarafından topraklarda iki gece geçirilmiştir. Torbasını ve sarma kâğıtlarını bile yanında getirmiştir, hâlbuki uzun vadede otun etkisi onu yatıştırmaya yetmeyecektir.

Büyük ihtimalle Tom o yere adımını atar atmaz, bütün bedensel duyguları ona derhâl dışarı çık, koş koş doğruca oturma odasına, gün ışığına, hayatının mutlu normalliğine dön diye haykırmışlardır. Aksi gibi, telsiz irtibatı kurabilmek için Sarmal Merdiven'in civarından ayrılmaması gerektiğinden, dürtülerinin sesini dinleyemez.

Kendisinin kabul ettiği üzere, Tom kardeşine hiç benzemiyordur. Ne gözünü hırs bürümüşlükten ne de dayanılmaz risk alma isteğinden nasibini

almıştır. Eğer iki kardeş anne babalarının narsisizimleri için aynı bedeli ödemişse, Will dünyaya tutunabilmek için daima atak olmayı düstur edinmişken, Tom dünyanın ona verdiklerini ya da ondan aldıklarını boyun eğerek kabul etmiştir. Dolayısıyla Tom hiç ödül kazanamamış, şöhret elde edememiş, hiçbir işte bir iki yıldan fazla tutunamamış, hiçbir ilişkisi birkaç aydan uzun sürmemiş, hiçbir şehirde bir iki yıldan fazla yaşayamamış ve neticede sahiplenebileceği ne bir evi ne de belli bir istikameti olmuştur. Oradan oraya sürüklenmiş, gündelik baskılara boyun eğmiş, haklı olarak benim diyebileceği bir şey elinden alındığı vakit bir kez olsun itiraz etmemiştir. Aşağıya yaptıkları bu acıklı seyahat sırasında, Tom içkiyle ve günde bir iki sarma marihuanayla acısına tuz basıyordu — bu hâline

²²⁰ Merdivenin dehşetiyle alakalı bir şeyler.²²¹

²²¹ “Şair hapiste, kötü kılıklı, hastalıklı/ Kasılan ayağına takılmış bir müsvedde,/ Hesaplıyor seyrederip bir dehşet içerisinde,/ Harap bir ruhla, sersem eden basamakları.” çev. Roy Campbell. — Ed.

“sevimli uyuşukluk” demektedir.

Ama şu işe bakın ki, Tom Will’e kıyasla daha çok sevilir. Tom hem duygusaldır hem de fiziksel açıdan, meşhur kardeşinden üstün olduğu yanlar azdır. Mülayimdir, sevecendir ve etrafına, genellikle Budist keşişlere mahsus bir huzur yayar.

Anne Kligman’ın Tom hakkında yazdığı yazının kısılalığına göre şairane bir anlatımı vardır. Yalnızca bir buçuk sayfada, Tom’un arkadaşlarıyla yapılmış; hepsinin de, itiraf ettikleri üzere, çok iyi tanımadıkları fakat yine de değer verdikleri ve yeri geldi mi, onu kalpten seviyormuş intibası uyardıkları bir adamdan samimiyetle ve dobra dobra konuştukları elli üç röportajı özetlemiştir. Öte yandan, Will Navidson binlerce insan tarafından saygı görmekteyse de, “ikiz kardeşine karşı hiçbir zaman içten gelen bir sevgi beslememiştir.”²²²

İki kardeş arasındaki bu benzersiz ilişkiye dair birçok yorum mevcuttur. Fakat bu karşılaştırmayı yapan ilk kişi kendisi değilse de, Eta Ruccalla’nın Will & Tom’u günümüzün Esav & Yakup’u şeklinde ele alışı akademik bir model hâline gelmiştir. Ruccalla ikizlerin ilk oğulluk ve kutsanma hakkı yüzünden ettikleri mücadeleyi, “Yakup ve Esav’a benziyor olup, ne yazık ki aynı sonları paylaşan — *yip-*

*paredu*²²³”²²⁴ Will & Tom’u yansıta-
cak en ideal ayna olduğu kanısındadır.

²²³ “[Bu halklar] birbirinden ayrılacak.” — Ed.

²²⁴ Eta Ruccalla’nın örnek çalışması *Not True, Man: Mi Ata Beni?*, Hineini Press, Portland, Mayıs 1995, s. 97. Ruccalla “saldırganca ilk doğum hakkını isteyen sinek kaydı tıraşlı entelektüel” Navidson’la Yakup’u ve “mankafalı bir su sığırı gibi hayattaki adımlarını ağır ağır atan, dağınık ve kısmen uyuşuk” Tom’la da Esav’ı bir tutarken, Nam Eurtton *Panegyric*’te, (18, 30 Temmuz 1994,) çıkan “All Accurate” adlı yazısında bunun tam zıttı bir sonuca ulaşır: “Navidson fotoğraf makinesiyle bilfil görüntüyü on ikiden vuran, Esav gibi bir avcı değil mi? Ve Tom’un sakinliği, hatta Zen tarzı sakinliği, onu daha ziyade Yakup’la benzer kılmıyor mu?”

Not: Hangisini Navidson’a, hangisini Tom’a benzetiyor olursanız olun, ikizlerle ilgili bu İncil hikâyesini bilmeyenler için hemen kısa bir özet geçeyim. Esav kıllı, ahmak bir avcıdır. Yakup ise kılsız, tilki gibi bir entelektüeldir. Babaları İshak Esav’ı çok seviyordur, çünkü oğlu ona hep av eti getiriyordur. Nihayet oğullarından birini kutsama vakti geldiğinde, İshak Esav’a kendisine bir parça et getirir getirmez onu kutsayacağına söz verir. Neyse işte, Esav ava çıktığı sırada, Yakup annesinin yardımıyla, Esav’ınkilere benzesinler diye ellerinin üstünü oğlak derisiyle kapatır ve sonra elinde bir tas yahniyle kör babasının yanına gider. Çevirdikleri üçkâğıt meyvesini verir ve İshak karşısındaki oğlun Esav olduğunu zanneder, gidip Yakup’u kutsar. Esav dönünce İshak neler olduğunu anlar, ama Esav’a, sana başka kutsama yok, der. Esav bebek gibi zırlar ve Yakup’u öldüreceğine ant içer. Yakup kaçır gider ve Tanrı’yla karşılaşır. Yıllar sonra kardeşler tekrar karşılaşır ama beraber pek takılmazlar. Aslında epey acıklı bir hikâye. Yaratılış, 25-33. bölümlere bakınız.

²²² Anne Kligman, “The Short List” (*Paris Review*, ilkbahar 1995) s. 43-44, çıkan adlı yazısı.

Kulağa inanılmaz gelse de, Ruc-calla'nın dokuz yüz sayfalık kitabı ne bir sayfa kısa ne de bir sayfa uzundur. Kendisinin de dediği gibi, “Esav ve Yakup arasındaki ilişkiyi layıkıyla tahlil etmek o ilişkinin, çok lezzetli bir milföy pastasının tek tek, kat kat açılmasıyla eştir.”²²⁵

Elbette ki böylesi bir tahlil, netice-
de okuyucunun konudan alacağı zevk-
ten mahrum kalmasına yol açabilecek
türden bir harekettir. Ruccalla mevcut
riski kabul etmekte, bu tarz girift ve
istisnasız, vakit çalan bir fikirler silsi-
lesinin nihayetinde üstünkörü tecrübe
edilen bir şeye göre çok daha büyük
zevk vereceğinin farkındadır.

“*Va-yachol, Va-yesht, Va-yakom, Va-yelech, Va-yivaz*” başlıklı bölümde, Ruccalla’nın ilk doğum hakkının manasını baştan değerlendirirken, bu kavramın ehemmiyetine olan yaklaşımı ancak²²⁶

[illegible]

²²⁵ Eta Ruccalla, *Not True, Man: Mi Ata Beni?*, s. 3.

226 Cümle ne yazık ki tamamlanmamış. Artık evlenmiş olan ve Tel Aviv’de yaşayan Denis Neiman bir zamanlar metin tamken, bu kısım üzerinde çalıştığını ileri sürüyor.

"Onunla çalışmak ciddi muhteşem bir şeydi," dedi bana telefonda. "İbranice konusunda ona biraz yardım ettim, ama dediklerini, baba takdisi, kardeşler arası rekabet, ilk oğulluk hakkıyla alakalı olağanüstü tahlilini kâğıda geçirmem dışında, yardımım çok da ihtiyacı yoktu ve anlaşıl-

ama —sık sık çok lafzi olmakla suçlanan— Rab Yahveh ironi yapmak yoluyla, dilin üstü kapalı üslup olanaklarıyla Rebeka'yı bilgilendirir:

Ve Rab onu şöyle yanıtladı: “Rahminde iki ulus *var*, Senden iki ayrı halk doğacak, *Biri öbüründen* güçlü olacak, Büyüğü küçüğüne hizmet edecek.”

Doğum vakti gelince, Rebe-
ka'nın ikiz oğulları oldu.

maz kitaplardan boyuna alıntılar yapardı. Neredeyse okuduğu her şeyi kelimesi kelimesine ezberden söylemek gibi acayip tekinsiz bir yeteneği vardı ve şundan emin olun, çok kitap okuyan bir adamdı. Müthiş bir tip.

"Esav ve Yakup'la ilgili söyledikleri her şeyi kâğıda geçirmesi iki haftamızı aldı. Sonra da yazdıklarını ona okudum. Düzeltmeler yaptı ve nihayet iyice elden geçtiğini düşündüğüm ikinci taslağa geçebildik." Arkadan ağlayan bir bebek sesi duymuştum.

"Derken bir gün onun evine gittim, ama sayfalar ortadan kaybolmuştu. Ayrıca bütün parmakları bandajlıydı. Yere düşüp ellerini sıyırdığını falan geveledi. Çalışmasından konu açınca ilk başta beni görmezden gelir gibi oldu, ama ısrar edince 'Ne fark edecek ki? Ölmüş gitmişler çoktan, haksız mıyım? Ya da hayatta-değiller diyelim, nasıl bakmak istiyorsan öyle bak,' gibisinden bir şeyler mırıldandı. Anlamadığımı söyledim ona. O da, 'fazla kişisel' 'anlaşılmamış bir konu' 'başarısız bir anlatım' 'tam bir rezalet' demekle yetindi.

"Hiçbir zaman kutsama durumu falan yaşanmadı tarzı bir şeyler homurdandı ki bu da ilginçime gitti. İlk oğulluk hakkı da yoktu, hepsi yalan yanlış bir dalavereden ibaretti, iki kardeş de aptalın tekiydi ve konu Navilson [sic] ikizleriyle yapılan karşılaştırmaya gelince, birdenbire, ancak ve ancak rastgele iki ikizi İsrail ve öz kardeşiyle karşılaştırdığımız sürece böyle bir karşılaştırmamanın meşru olabileceğini ileri sürdü.

"Zampanò'nun üzüntüsü yüzünden okunuyordu, ben de ona yiyecek bir şeyler hazırlamaya çalıştım. En son kendine gelir gibi oldu ve meteorlarla alakalı bir iki kitap okuduk.

"Kendini topladı sanmıştım ki, lavaboya gidince sayfalarla karşılaş-tım. Ya da şöyle diyeyim, sayfalardan kalanlarla. Paramparça edilmişlerdi. Çöp kutusunda dılar, kimisi yere saçılmıştı, bir bu kadarı da klozete atılıp üzerine sifon çekilmiş olsa gerekti.

"Kâğıtları yerden toplamaya başlar başlamaz, parçaların çoğunun kan lekeli olduğunu fark ettim. Ne tarz bir nöbet onun bunca kâğıdı parçalamasına yol açmıştı, bunu hiç öğrenemedim, ama bir sebepten, bari artakalan kâğıtları kurtar diyen içimdeki sesi dinledim, kendim için değil valla, onun için.

"Bütün kırışık buruşuk parçaları ceplerime tıktım ve sonradan onları, o sandığın dibine yerleştirdiğim bir torba zarfın içine koydum. Herhâlde bir gün zarfı bulup hatasını fark edeceğini ummuştum."

Ne yazık ki Zampanò o zarfı hiç bulamadı. Tabii gördüğünüz gibi, zarfı ben buldum. Denise Neiman'ın dediği gibi, aynı bütünün parçası oldukları izlenimi uyandıran fakat nedense bir türlü tam birleştirilemeyen, kan lekeli kâğıt parçaları.

Kim bilir kaç kez, bunları ana met-ne koymamayı bile düşündüm. Neticede, benim için bir anlam ifade etmemelerine rağmen, çözebildiğim kadarıyla ucundan kıyısından, belli bir anlam ifade eden

(Yaratılış 25: 23-24)

[Altı çizili kısım Chalmer'a aittir]

Öte yandan ise, Yahveh hem bir yaş hiyerarşisi olduğunu bildirir, hem de çocukların aynı yaşta olduklarını ileri sürer.²²⁷

~~~~~

Esav'ın kökeni "acele etmek" manasına gelen *ash*'e dayanmaktayken, *Ya'akov* "oyalamak," ya da "yavaşlatmak" manalarına gelen *akav*'a dayanmaktadır.²²⁸ (Yani dünyaya önce

kısımların kopyasını çıkarmaya karar verdim.

Şurası kesin: huzurumu kaçırmışlardı. Bunca şiddet ve kanda tüyler ürpertici bir yan vardı. Ne yüzünden yani? Bunun mu? Bu esrarengiz, duygusuz ve balon-gibi-şişirilmiş-yan-sanayi akademik metin uğruna mı? Onu bu hâle getiren bu muydu? Yoksa sebep başka mıydı?

Belki sahiden de fazla kişisel bir mevzuuydu. Belki de onun da bir kardeşi vardı. Bir oğlu. Belki de iki oğlu vardı. Kim bilir. Ama işte buyurun. Geri kalanlar bunlar. İpe sapa gelmez parçalar.

Hayatının büyük kısmının kendi sözcüklerinden mürekkep satırlar arasında kayıp gitmesi ne acı.

²²⁷ Tobias Chalmer, *J's Ironic Postures*, Londra Üniversitesi Yayınları, 1954, s. 92. Gelgelelim, Chalmer Yaratılış 25: 25-26'yı hiç dikkate almamıştır.

²²⁸ Norman j. Cohen, *Self, Struggle & Change: Family Conflict Stories in Genesis and Their Healing Insights for Our Lives*, Jewish Lights Publishing, Woodstock, Vermont 1995, s. 98.

Hiç olmazsa Freed Kashon, kıllı olanın aslında Tom değil, Holloway olduğunu belirterek Ruccalla'nın karşılaştırmasına ikna edici bir itirazda bulunur: "Sakalı, somurtkan yüz ifadesi, hatta icra ettiği avcılık mesleği Holloway'i kusursuz bir Esav yapmaktadır. Navidson'la Holloway arasındaki gerilim daha ziyade Yakup'la kardeşi arasındaki gerilimi andırır."230

Esav’la Yakup arasındaki çekişmenin boyutu, “yırtmak, parçalamak” manasındaki *rzz* kökünden gelen *vayitrozzu* sözcüğüyle vurgulanmıştır. Ne var ki, birisi Will ve Tom’un asla bu türden şiddetli bir mücadeleye girişmediğini fark edince bu karşılaştırma güvenilirliğini yitirir.

229 Robert Davidson, *Genesis 12-50*, Cambridge
Üniversitesi Yayınları, Cambridge 1979, s. 122.
230 Freed Kashon, *Esau*, Maavar Yabbok Press,
Birmingham, Alabama 1996, s. 159.

O sekiz yıl boyunca geçirdiği zor zamanlarda, en büyük üzüntüsü kardeşinden ayrı düşmek veya kendi sözleriyle, “bizim Tom’un ayakları’nın altından bizim şu kilimi pat diye çekmeleri” olmuştur. Bu dönem boyunca kimyasal bağımlılıkların pençesine düşmesi, işsiz güçsüz kalması ve genç bir okul öğretmeniyle yeni

²³¹ Terry Borowska röportaji.

rzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzz

Bu hissiyat, Annabelle Whitten'ın, Tom'un kimileyin kendinden “kırk yaşında öksüz kalmış” diye bahsettiğine dikkat çeken sözlerinde yankı bulur.²³⁴ Tom'un (ve tabii Will'in de) kırk yaşına bastığı yıl Chad doğmuştur.

rzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzz

[illegible]

Yakup'un üçkâğıdına rağmen, şu öğüde kulak vermesi gerekiyordur: "Kör olanı yoldan saptırana lanet olsun" (Tesniye 27: 18). Yakup gerçekten lanetlenmiş, hayatının geri kalanı boyunca bu özsaygı sorunuyla mücadele etmesi gerekmiştir.²³⁸

Navidson'ın hâli de farklı değildir.²³⁹

=====

=====

"Bana kalırsa, Tom olağanüstü huzurlu bir adama benziyordu. Dürüst, terbiyeli ve en önemlisi de huzurlu."²⁴⁰

=====

Ruccalla'nın bu noktadaki tahlili beklenmedik biçimde Esav'ın kaybettiği mirasının manasını tekrar yorumlamakta, ironi ve boşluklarla örtülü olmakla birlikte, dillendirilmemiş bir tarihi fevkalade şekilde su yüzüne çı-

²³⁸ Robert Davidson'ın yorumundan bir kısım: "Yakup sonradan Rab olduğunu öğreneceği hüviyeti meçhul bir 'adamla' karşılaşmıştır, karşılaşmış ve hayatta kalıp hikâyesini nakletmiştir. Hikâyede öyle çok tuhaf öge mevcuttur ki, şimdiki hâlini alması yüzyıllar sürmüş, bir hayli kadim olan ve Yakup'un zamanından yüzyıllar öncesine dayanan bazı olayları da massetmiştir. Geçen yıllar boyunca üstüne eklemeler yapılan ve restore edilen ve birçok kez onarılan eski bir ev gibi." s. 184.

²³⁹ Kayıp.

²⁴⁰ a.g.e.

karmakta, bir kardeşin diğeri olmaksızın işlerinin rast gidemeyeceğini de açıklamaktadır. Kabil kardeşinin koruyucusu olmayabilir, ama Esav kesinlikle²⁴¹

=====

"...kırları seven"

"usta bir avcıydı"

"hep çadırda oturan sakin bir adamdı."²⁴²

=====

O hâlde bu Esav'ın asıl manasıdır

=====

Scholem'in sözleriyle: "Frank'in nihai gelecek tasavvuru, talebelerine, 'Esav'a gelir gelmez' yürürlüğe gireceğine söz verdiği *atzilut* Tevratı'nın su yüzüne çıkmamış yasalarına dayalıdır, yani, beraberinde bitmek bilmez bir yıkım ve inkârla, 'okyanus dibini' yarıp geçen geçit nihayet açıldığında."²⁴⁵

²⁴¹ a.g.e.

²⁴² Bkz. Yaratılış 27: 24²⁴³

²⁴³ Yanlış. Bkz. Yaratılış 27: 29.²⁴⁴

²⁴⁴ Görünen o ki Bay Truant'ın da yanlışı vardır. Doğru referans Yaratılış 25: 27'dir. — Ed.

²⁴⁵ Gershom Scholem, *The Messianic Idea in Judaism*, Schocken Books, New York 1971, s. 133. Scholem, Frank'in çalışmasını dikkate almakla birlikte, Frank'in şaibeli mizacına dikkati çekmeyi de ihmal etmez. "Jacob Frank (1726-91) her zaman bütün bir Yahudi tarihindeki en korkunç fenomenlerden biri olarak hatırlanacaktır: çıkarıcı saiklerle hareket etmiş olsun ya da olmasın, bütün eylemlerinde tam bir ahlaksızlık sergileyen ve yozlaşmış bir birey olan dinî bir lider." s. 126.

Tom'un Hikâyesi

[Döküm]

1. Gün: 10:38

[Tom'un çadırının dışı; insanın soluğunu donduran bir hava]

Kendimi kandırmanın âlemi yok. Böyle bir yer kesin hayaletlidir. Holloway ve ekibinin başına da aynısı geldi —hayaletlerin eline düştüler. Navy'yle benim de başımıza aynı şey gelecek. Hayaletlerin eline düşeceğiz. Gerçi Navy Reston'la beraber. Yalnız değil yani. Bense yalnızım. Her şey gün gibi ortada. Hayaletler ilk önce daima yalnız kalanın peşine düşerler. Hatta kalıbımı basarım, şu an buradadırlar. Gizleniyorlardır.

1. Gün: 12:06

[İrtibat kurabilmek için telsizi çadırın dışında tutmak gerekiyordur]

Telsiz (Navidson): Tom, bir tane daha neon yol işareti bulduk. Büyük kısmı gitmiş. Paramparça olmuş. Misinayı çekip yola devam ediyoruz.

Telsize konuşan Tom: Tamam Navy. Hayaletle rastladın mı?

Telsiz (Navidson): Karavana. Azcık korktun mu yoksa?

Tom: Şişko bir tanesi ışığıma geldi şu an.

Telsiz (Navidson): Dayanamayacak hâle falan gelersen, hemen geri dön. Bizi dert etme.

Tom: Siktir ordan Navy.

Telsiz (Navidson): Anlamadım?

Tom: Hepsine imzasını bıraka bıraka bütün ampulleri dolaşmıyor mu o?

Telsiz (Navidson): Kim?

Tom: Watt.

Telsiz (Navidson): Ney?

Tom: Boş ver. Tamam. Bitti. Falan filan.

[Kanal değişiyor]

Tom: Karen, Tom konuşuyor.

Telsiz (Karen): Umarım sensindir konuşan. Navy ne âlemde?

Tom: İyi. Bir yol işareti daha bulmuşlar.

Telsiz (Karen): Ya Billy?

Tom: O da iyi.

Telsiz (Karen): Sende ne var ne yok?

Tom: Ben mi? Üşüdüm, korkudan altıma sıçmak üzereyim ve her an canlı canlı yenecekmişim gibi bir his var içimde. Bunların dışında, iyiyim diyebilirim.

1. Gün: 15:46

[Çadırın içi]

Pekâlâ, Bay Canavar. Orada olduğunu ve beni yemeyi planladığını biliyorum ve bu konuda elimden bir şey gelmiyor, ama yıllarca hazır yiyeceklerle, yağlı kızartmalarla ve birden çok kez de poliüretan milkshake'le karnını doyurdun, haberin olsun. Sağlam ot içen biriyimdir. Bendeki iki ciğer katrandan daha karadır. Demek istediğim şu, Bay Canavar, tadım güzeldir yani.

1. Gün 18:38

[Çadırın Dışısı]

Başlarım böyle işe ya. Ne işim var benim burada? Kimsenin burada işi olmaması lazım. Beni buraya getirdiğin için kafanı sikeyim Navy. Miskinim. Homini gırtlak herifin tekiyim. Başarıdan anladığım şey bunlardır. Ben kahraman değilim. Maceraperest değilim. Bana derler hantal Tom, gebeş Tom, kafa bir milyon Tom, birazdan Bay Canavar'a yem olacak olan Tom. Neredesin Bay Canavar, koduğumun piç kurusu neredesin? Mesai-
de uyuya mı kaldın?

1. Gün: 21:09

[Çadırın dışısı]

Hastayım. Buz gibi donuyorum. Gidiyorum ben.

[Kusar]

Hiç eğlenceli değil bu. Hem adil de değil.

[Duraksar]

Yanlış hatırlamıyorsam bu akşam maç vardı.

1. Gün: 23:41

[Çadırın dışısı]

Tom: Ne tür sesler?

Telsiz (Karen): Daisy bilmiyormuş ne tür olduğunu. Chad birkaç kişinin konuşma sesine benzediğini söyledi, ama ne konuştuklarını anlamamış.

Tom: Bana Bahamalar'a kalkan uçaktan yer ayırtıver.

Telsiz (Karen): Dalga mı geçiyorsun, bütün aileye yer ayırtalım asıl. Bütün bunlar tam bir saçmalık.

Tom: İhtiyacın olunca elinin altında bir bourbon şişesi olmaz ki zaten [Duraksar] Şışt, iyisi mi telsizi kapatayım. Elimde bitmiş pillerle kalakalmak istemiyorum.

Telsiz (Karen): Onu sevdiğimi söylersin ona, Tom.

Tom: Söylemiştim zaten.

2. Gün: 00:11

[Çadırın dışı; ot tüttürmektedir]

“Tom İçin Kısa Bir Uyku Masalı” diyorum buna.

Evvel zaman önce, bir tane kaptan varmış ve bu kaptan, tayfasından biri ufukta bir korsan gemisi fark ettiği sırada açık denizleri aşmakla meşgulmüş. Çarpışmadan hemen önce, kaptan, “Bana kırmızı gömleğimi getirin!” diye bağırmış. Çarpışma uzun sürmüş, ama nihayetinde kazanan kaptanla tayfası olmuş. Ertesi gün üç korsan gemisi belirmiş bu sefer. Kaptan bir kez daha, “Bana kırmızı gömleğimi getirin!” diye bağırmış ve bir kez daha kaptan ve adamları korsanları yenmiş. O akşamüstü herkes oturmuş dinleniyor ve yaralarını sarıyormuş ki subaylardan bir tanesi niye savaştan önce her defasında kırmızı gömleğini giydiğini sormuş. Kaptan sakince, “Kırmızı gömleğimi giyiyorum ki yaralanırsam kimse kanı fark etmesin. Böylece herkes korkuya kapılmadan savaşmayı sürdürecektir,” demiş. Adamların hepsi bu olağanüstü cesaret gösterisi karşısında duygulanmışlar.

Gelgelelim ertesi gün, on korsan gemisi gözükmüş. Adamlar kaptanlarına dönmüş ve her zamanki emrini vermesini beklemişler. Kaptan hiç olmadığı kadar sakince şöyle bağırmış, “Bana kahverengi pantolonumu getirin.”

2. Gün 10:57

[Çadırın içi]

Telsiz (Navidson): Tom? [Parazit] Tom, geliyor mu dediğim?

Tom: (Dışarı, telsizin başına gider) Saat kaç? (Saatine bakar) 11:00! Yuh, amma uyumuşum.

Telsiz (Navidson): Hâlâ bir iz yok, şu [Parazit] yol işaretleri hariç [Parazit] tamam.

Tom: Dediğini tekrar et Navy. Sesin duyulmuyor.

2. Gün: 12:03

[Çadırın dışı]

Punkçının teki otobüse biner ve bir koltuğa oturur. Saçları baştan aşağı yemyeşildir, kollarını kaplayan ıslıl ıslıl rengârenk dövmeleri vardır ve yüzü pirsinglerle doludur. İki kulak memesinden tüyler sarkmaktadır. Karşı koltukta sonraki yirmi dört kilometre boyunca ona gözlerini dikip duran ihtiyar bir adam vardır. En sonunda punkçımızın iyice canına tak eder ve pat diye şöyle der:

“Hop birader, gençken sen de delice şeyler yapmadın mı sanki?”

İhtiyar adam hiç tereddüt etmeden şu cevabı verir:

“Evet bir aralar donanmadayken bir akşam Singapur’da sarhoş olmuş ve bir Cennet Kuşu’yla sevişmişim. Sen de mi seviştin, onu merak ediyordum evlat.”

2. Gün: 13:27

[Çadırın dışı]

Sanki buzdolabına düşmüş gibiyim lan, aynen durum bu. Şimdi asıl sorum şu, e yemekler nerede lan peki? Bir içkiye hayır demezdim valla.

2. Gün: 14:11

[Çadırın içi]

Keşişin biri hayatını eski kitapları elle kopya etmeye adamaya gönüllü olarak, bir manastıra katılır. Fakat daha bir gün geçmiştir ki, başrahibe şikâyetle bulunur. Bütün keşişlerin kopya ederken yine kopyadan yararlanmaları onu kaygılandırmıştır.

“Birisi hata yapacak olsa,” diye belirtir. “Tespit etmesi olanaksızlaşacaktır. Üstüne üstlük, bu hataya devam edeceklerdir.”

Rahip, korkuya kapılarak, iyisi mi manastırın altındaki kümbette saklanan orijinal eserle son kopya ettikleri metni karşılaştırayım diye düşünür. Oraya bir tek kendisi girebiliyordur.

Derken iki gün, sonra üç gün geçer, ama rahip yukarı gelmez. En sonunda yeni keşiş ihtiyarın iyi olup olmadığına bakmaya karar verir. Ama aşağı inince rahibin iki tane yeni kopya edilmiş kitapla kadim orijinal metne eğilip baktığını görür. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordur ve görünen o ki uzun zamandır hıçkırıyordu.

“Peder?” diye fısıldar keşiş.

Rahip, “Ah Yüce İsa,” diye inler. “ ‘evlenmeyin’ değil, ‘eğlenmeyin’ yazıyormuş.”

2. Gün 15:29

[Çadırın dışı; ot tıttırmektedir; durmadan öksürüyordur]

Tek tük ürkeyim mi senden Bay Canavar? Yoksa bir tek tükürük mü çıkartayım?

[Öksürür ve tükürür]

Navy'den öğrendim bunu.

2. Gün 15:49

[Çadırın dışı]

Tom: Ee, Karen, bi' baksana, midem guruldamaya başladı da. Bana pizza söyleyebilir misin, sana zahmet?

Telsiz (Karen): Ne?!

Tom: Pizzacı kapıya gelince, siparişi koridorun sonundaki şişko adama götürmesini söylersin. Soldan 3,2 kilometre yürüyecek.

Telsiz (Karen): [Duraksar] Tom, belki de geri gelsen iyi olacak.

Tom: Belkisi falan yok. Limonlu mereng pasta kaldı mı hiç?

2. Gün 16:01

[Çadırın içi]

Bir zamanlar pabuçsuz dolaşan fakir bir adam varmış. Ayakları tüm-den nasır bağlamışmış. Günlerden bir gün zengin bir adam fakir adama üzölmüş ve ona Nike ayakkabılar almış. Fakir adam son derece müteşekkir olmuş ve ayakkabıları giyip bir daha hiç çıkarmamış. İşte, bir yıl kadar sonra, ayakkabılar paramparça olmuş. Böylece fakir adam gene çıplak ayakla etrafta koşturur olmuş fakat bütün nasırları gittiği için ayakları ha bire kesilmiş ve çok geçmeden, o kesikler iltihap kapmış ve adam hasta olmuş ve neticede, ayakları kesildikten sonra, ölmüş.

Bu anlattığım hikâyeye "Aşk, Ölüm & Nike" adını verdim. Bay Canavar için esaslı bir yüz güldüren hikâye. Doğru duydun! Hepsi senin için. Ayrıca bir şey daha var: siktir git Bay Canavar.

2. Gün 16:42

[Çadırın dışı]

Yedi cüceler Vatikan'a gider ve Papa kapıyı açınca Uykucu bir adım öne çıkar: "Haşmetmeapları," der. "Roma'da hiç cüce rahibe var mı acaba?"

“Hayır Uykucu, yok,” der Papa.

Uykucu’nun arkasındaki altı cüce kıkırdamaya başlar.

“Peki, İtalya’da hiç cüce rahibe var mı?” diye sorar Uykucu ısrarla.

“Hayır, İtalya’da da yok,” diye cevap verir Papa kızarak.

Cücelerden birkaçı hiç saklamadan gülmeye başlarlar.

“Peki, Avrupa’da hiç cüce rahibe var mı?”

Papa’nın ses tonu bu sefer çok daha serttir.

“Uykucu, Avrupa’da hiç cüce rahibe yok.”

Bu noktada, bütün cüceler kahkahalar atmaya ve yerlerde yuvarlanmaya başlamıştır artık.

“Papa,” der Uykucu. “Ya dünyada hiç cüce rahibe var mı?”

“Hayır Uykucu,” der Papa ters ters. “Dünyanın hiçbir yerinde cüce rahibe yok.”

Bunun üzerine altı cüce hoplayıp zıplamaya ve şöyle bağırmaya başlarlar: “Uykucu bir penguen sikmiş! Uykucu bir penguen sikmiş!”

2. Gün: 17:16

[Çadırın dışı]

Al sana bir bilmece: Kim daha güzel ev yapar? Çerçevenci mi? Kaynakçı mı? Yapı inşacısı mı? Pes mi ettin? Bir mezar kazıcısı! Çünkü onun evi mahşer gününe kadar ayakta kalır. Aptalca bir şakaydı, kabul. Eski bir Pazar Okulu şakasıydı aslında.

2. Gün: 18:28

[Çadırın içi]

Bay Canavar şimdi kurbağayı andırıyor, vırrraklayan ufak bir kurbağayı, tâ ki bu kurbağa aniden aaaaa, şeye... bir domuzcuğa... dönüşene dek.

[Tom, halojen lambasının yerini dikkatlice ayarladığından, çadırının arka yüzüne ellerinin gölgesini düşürebilmektedir. Elleriyle koca bir hayvanat bahçesi yansıtır.]

Evet mini mini bir domuzcuk ciyaklıyor tam da... a-aa bir fil! Şuna bak hele, domuzcuk file dönüştü. Vay be, şu filin büyüklüğüne bak, istese... amanın, olacak iş değil, fil oldu ağaçkakan, heh şimdi de bir salyangoz, hımmmm, ya da peygamberdevesine ne dersin, ya denizkestanesine, bir kumru da olabilir, bir kaplan ya da şu bile... bir yamussuz tavşay ve sonra bir anda... aa hayır Bay Canavar, yapmayın böyle... ama Bay Canavar durur mu, ejdere dönüşüyor. Evet, doğru duydunuz ahali, acımasız, şakası

olmayan, etobur bir ejdere. Beni de yemek istediğini mi söylüyorsun? Olur, tabii ya... küçük bir ayrıntıyı unuttum, tam da Bay Canavar koca Tom'u kıyılmış kaburgaya çevirecekken, Tom gizli silahını ortaya çıkartır.

[Çadırın arka yüzündeki ejder Tom'a doğru döner ve ağzını açarken, Tom ayağıyla halojen lambasını kapatmaya hazırlanır.]

Al bakalım, Bay Canavar! Güle güle güzelim!

[Çıt. Karanlık.]²⁴⁹

²⁴⁹ Altıncı Bölümü dikkate alırsak, yalnızca, ışığın yokluğundan doğan, çıplak elleriyle şekillenen Tom'un yaratıkları o yerde var olabilirmiş gibi duruyor, gerçi hepsi harfler misali değişken, şöhret kadar daimi, herhangi bir yol yordam göstermeyen, sadece hayal gücüne görünür olan hayatların ana hatlarını gözler önüne seren tuhaf ve mütevazı bir Bestiarum âdeta.

Bu akşam şu sahneyi yazıya dökerken, kendimi çok kötü hissettim. Belki de Tom'un soytarılıkları o mekânı yalnızca geçici olarak farklı bir mekâna dönüştürebildiği içindi bu, gerçi o dönüşümde bile alışılmadık dehşetli bir yan vardı; çadırının arka yüzüne kaç yaratık yansıtırsa yansıtсын, o yaratıklar ne kadar büyük ya da ne kadar gerçek gözükürse gözüksünler, gene de karanlık sel gibi bastırdı mı yok oluveriyorlar. Nuh'un gemisi yok ki. Sığınacak herhangi bir şey. Kurtulmanın herhangi bir yolu. Ki bugün dükkândaki bağırış çağırışla alakası olabilir bunun.

Tuhaf, asabi bir şaşkınlık içinde falandım. Herkes oradaydı, Thumper, patronum, mekân müdavimleri, bi' de delta kasına ahtapot kazıtmakla meşgul, ahlaksız bir motorcu. Mürekkebin kalıcılığıyla alakalı boş boş konuşuyordu ve bu da sanırım tepemi attırmış olacak ki, bağırmaya başladım, hem de yüksek sesle -çok yüksek- dudaklarımın arasından tükürükler saçılıyor, burnumdan sümük akıyordu.

"Kalıcılık mı?" diye bağırdım. "Kafayı mı yedin, birader?"

Herkes afallamıştı. Motorcu geçicilik ya da en olmadı etimin -bu vaziyette öne çıkan şey etimdi- parçalanabilirliğiyle alakalı bana bir iki ders verebilirdi, ama o da afallamıştı. Thumper yardımına koşarak, beni çabucak dışarı çıkardı ve bugünlük gidip dinlenmemi istedi: "Kafanda neler olup bitiyor bilmiyorum Johnny, ama sana amı götü dağıttırdığı kesin." Sonra koluma dokundu ve o dakika ona her şeyi anlatmak istedim. Tam o an ve orada. Ona her şeyi anlatmaya ihtiyaç duydum. Ne yazık ki, hayvanlardan ve El gölgelerinden bahsedecek olursam, beni kırkaltılık sanacağına hiç şüphem yoktu, gölgelerin hepsi de harfler misali değişken, şöhret kadar daimi, tuhaf bir — eee sikerler, başlarım istirahatine. Diyeceklerimi geri yuttum. Belki de kırkaltılığımıdır. Ne işim varsa burada. Buradan da tuhaf ve dolaylı yoldan Pekinez muhabbeti, sayfalar önce bahsettiğim ama... köpek olayı geliyor aklıma. Neyse, fikrimi değiştirdim. Pekinez'i şimdi anlatmam lazım. Tom'un El gölgeleriyle beraber.

Geçen aralık ayında yaşandı bunlar, Zampanò ismini duymamdan bir ay önce, ziyadesiyle heyecan verici bir ay olduğu ayyuka çıkan kasım ayının

sonlarında, Lude'un eline sürüyle geçen ve bana bir kısmını kelepirci fiyata sattığı Ekstaziyle başlayan Bütün Ruhlar Günü'nde.

"Ahhbap, bunlar bizim cennete giriş biletimiz," demişti Lude ve tabii haklıydı da.

Sonbaharda oluşumuzu kim takardı ki, baharda gibiydik zaten. Lude önüme düştü, o kulüp benim bu bar senin dolaştık, Bel Air şenliklerine, çöl partilerine, Malibu malikânelerinde iş çıkış saatlerinde herkese açık düzenlenen ne kadar cümbüş varsa hepsine kendimizi davet ettirdik. İlginçtir ki, bu etkinlikler ne kadar sıkı korunuyor olursa olsunlar – dikenli teller misali, el bombası olmaksızın aşılması imkânsız kadife ipler– haplar bizim el bombalarımızdı. Kadife ipler tek bir askının kaldırılmasıyla hemen açıldılar. Bizi her yere alıyorlardı. Burunlar koko yüzünden çoktan kanlanmış, ciğerler esrar yüzünden kararmış ya da boğazlar bourbon yüzünden kurumuş olsa da. Gene de eks bambaşka bir şeydi, normal ziyafetlerden ayrı, insanı iliklerine kadar titreten bir şey, bol bol yapmacık aşkla ve dünya sikine minare götünelikle dolu oyalayıcı hâller sunan bir şey. İşte Lude'un o ay –dokuz Novem ve Kasım'da hepsini isterem– sapkınlıklar odasına kendini kapattığı ve benim de aylak aylak dolaşıp çok geçmeden kendi odamı bulduğum sırada gerçekleşti her şey.

Olanlardan sonra tez elden, Lude o ayı içeren resmi ve mükemmel ötesi çetelesini benimle paylaşarak şahsi şovunu yaptı. Ki, nedendir bilmem, bu çeteleyi buraya yazmaya mecbur hissettim kendimi.

LUDE'UN LİSTESİ

1/11 – Monique. 36. Çamaşır makinesinin üstünde. Kız durulama aşamasında boşalmış. Lude sıkma aşamasında boşalmış. Kurutucu bozuldu.

3/11 – Sabah: Tonya. 23. Hispanik. İki kez.

Akşamüstü: Nina. 34. Deri boyunluk. Kalçaya gelen yüksek topuklu çizme-ler.

4/11 – Sparkle. 32. Partinin üst katındaki çardakta.

5/11 – Kelly. 29. Dansçı. Bir ev sahibinin saunasında.

6/11 – Gina. 22. Akla gelebilecek en tuhaf isteklerde bulunmadan önce hep "n'olursun" demiş.

8/11 – Jennifer. 20. Gece yarısı, USC'deki tramplende cırılçıplak.

9/11 – Caroline. 21. İsveçli. Kızın koşu bandının üstünde.

Sonraki saatlerde, Monique'le (1/11) çıkan bir herif Lude'a gelmiş. Meğerse kendisine biraz eks lazımmış.

10/11 – Susan. 19. Üzerine işeyerek Lude'u şaşırtmış. Lude da onu bir yağmurlukla şaşırtmış.

11/11 – Akşamüstü: Brooke. 25.

Gece yarısı: Marin. 22. Yatağın her yerine şampanya dökmüş ve Lude'a, ıslak tarafta yatmasını söylemiş.

12/11 – Öğlen: Alison 24-28????

Akşamüstü: ????? 23. Dalgıç kıyafetleriyle yapmışlar. Astroglide sürülü sentetik kauçuklar.

13/11 – Holly. 24-34???? Vietnamlı.

14/11 - Dawn. 19. Leslie. 19. Melissa. 19. San Diegolular. Hep beraber The Pleasure Chest'e gitmişler ve hayatlarında ilk defa kendilerine dil-do vibratör almışlar.

19/11 - Cindy. 20. Garson. "Ağzımı kullanmadığım zaman canım sıkılır."

20/11 - Erin. 21. Yahudi. Gap'teki soyunma kabinlerinden birinde.

21/11 - Betsy. 36. Seksten sonra inci gerdanlık istemiş. Lude ona çulsuz olduğunu söylemiş.

22/11 - Michelle. 20. Katolik. Kız anal seks boyunca vazelin ve yastık kullanması gerektiğini belirtmiş. Kızda ikisi de varmış.

25/11 - Stephanie. 18. Siyahi.

27/11 - Alicia. Müzik setinin üstünde. Kocaman hoparlörler. Kocaman wooferlar. Belli ki çok hararetli geçmiş. Wooferlardan çıkan ses sağ olsun.

28/11 - Şükran günü. Dana. 28. Göbeği pirsingli. Meme uçları pirsingli. Klitoris üstü pirsingli. Önce yatağına çıkıp Lude'a dans etmiş, sonra da orgazm olana dek mastürbasyon yapmış. Bir saat sonra, seks. İkinciye boşalamamış. Kız, bir arkadaşını çağırmış. 69 yapmışlar ve sonra Rus Saksosu oynamışlar - Rus Ruletinden türetilmiş bir şey. Lude silah-mış, sıra sıra yapmışlar, her seferinde otuz saniye (Lude saat tutmuş); Dana'nın arkadaşı kaybetmiş (ya da kazanmış; damak zevkinize göre değişir). * N

* N
100 tablet eks;
12 AA kalem pil;
yarım düzine tüp K-Y Jel;
4 kutu kondom (tırtıklı ve ultra ince; hepsi de nonoksinol-9'lu);
3 sepet kirli çamaşır;
2 dalgıç kıyafeti;
ve 1 şişe şampanya.

Ne ay ama.

Not: Bu kısım da birkaç e-posta sayesinde açıklığa kavuşmuştur:

Lude tam bir dallama ve orospu çocuğunun bayrak sallayanıydı. Ona böyle dersiniz.

- Clarissa
13 Nisan 1999

Lude acayip eğlenceli bir tipti. Ona yeni numaramı versenize: 323 ____ - ____.
Ona ne oldu, bilginiz var mı? LA'den gitti mi?

Johnny ne âlemde? Giriş kısmında silahlar ve kanla ilgili söylediği şu manyakça şeylerin olayı neydi? Yani, kendi kanından bahsetmiyorsa, kimin kanından bahsediyor ki?

- Natalie
30 Mayıs 1999

Selam çocuklar, bunu yapan iki kişi biri erkek biri dişi.

- Bethami
6 Haziran 1999

- Ed.

Lude'un ki kadar destansı olmasa da, benim de kasım ayında kendimce münasebetlerim oldu.

Üç tane.

Gabriella ilk münasebetimdi. Köprücük kemiğinden başlayıp bir göğsüne uzanan, oradan göbeğine ve ta iki bacağına kadar inen korkunç bir doğum lekesi vardı. El ve ayak bileklerinde lekeye ait izleri görebiliyordunuz. Tam anlamıyla görsel kayma. İlk önce ışıkları söndürdü, ama bir süre sonra bunun bir önemi kalmadı. Çok güzel ve nazikti ve çekip gitmesine tanık olmak beni üzdü. Ertesi gün Milan'a doğru yola çıkmıştı.

Sırada Barbara vardı. Zamanının çoğunu Playboy Mansion'da geçiriyordu. Dergide tam sayfa çıplak fotoğrafı çıksın istemediğini ama oranın atmosferini sevdiğini söylemişti. Yatağına kendimizi bırakır bırakmaz, gömleğimi haşırt diye yırttı. Düğmelerin yerde sekişini duyabiliyordum. Gece yarısı, seni seviyorum demeye başlamıştı. Bunu o kadar çok söyledi ki, artık saymayı bıraktım. Sabahleyin, çok sayıda ipucuna rağmen, ismi mi hatırlayamadı.

Derken sonra Clara English'le işi pişirdim. Tek gecelik bir şeydi, ama hiç olmazsa her şey iyi başlamıştı. Bir sürü içki, yeni sindirdiğimiz X-Ray Vision'ın mutlu mesut gurultusu, Crazy Girls'de ikimize de yapılan kucak dansı ve durdurak bilmeden sikişmek için onun evine dönüşümüz, gerçi ilk başta çok bir sikiş dönmedi, epey bir tereddüt yaşandı, hatta benim göremediğim bir dizi içsel tikle gözyaşları sel olup aktı. Gözyaşlarını görmek isteyip hata ettim. Burnumu sokmamalıydım. At gözlüklerini hiç çıkarmamalıydım. Büyük ihtimalle gözyaşları dinene kadar idare edebilirdim. Ama edemedim. Şu alışıldık Soru İşaretini (Sİ) cepten çıkarttım ve Clara English soruma şakayla yanıt vereyim bile demedi. Saçma sapan bir hikâye bile uydurmadı. Bana tecavüz olayından bahsetmek için tek bir cümleye başvurdu.

Bu da gözyaşlarını dindirdi. Onların yerini iyi prova edilmiş bir kabalık aldı. Bunun için onu suçlayamam. Bu tarz bir itirafa ne gibi yanıt vereceğimi kim tahmin edebilirdi ki, fakat bana o şans dahi vermedi. Sırrını öğrendim diye birdenbire benden nefret eder oldu, hem de o sırrı bana kendisi söylemesine rağmen. Tabii sormuştum sonuçta. Sormuştum. Ertesi gün onu aradığımda, asıl yeri hayvanat bahçesi olan heriflerle düşüp kalkmayı bıraktığını söylemişti. Beni kediler veya kuşlarla görüp görmediğini ona sorana kadar, telefonu yüzüme kapattı.

Sanırım hâlâ onu düşünüyorum. Sabit gülümsemesini. O ayrıksı jestlerini. Kasvetli, öfkeli ve arızalı bir şeye boyun eğmediği zamanlardaki o korkmuş bakışlarını, sürekli bana aynı soruyu sordurtan o görüntüyü: Clara English bir gün iyileşebilecek mi yoksa aldığı yara kalıcı mı, ta ki nihayet o gün gelip de takılana ve ayakları yerden kesilene dek yıllar boyunca mana & aşktan yoksun olarak sendelemeye mi mahkûm oldu?

O günden beri onu görmedim. Belki çoktan ayakları yerden kesilmiştir. Şimdi Lude'un listesine bakınca o zamanlar neler yazdığımı görmüyorum. Kurşunkalemle ilave düşünceler yazıyorum. Tamamı uydurma elbette. Hepsi de Clara'nın anısından doğan şeyler.

Tuhaf.

O sıralar kasım ayı eğlence dolu gibiydi hâlbuki. Uyuşturucular kasımı beklenmedik sonuçlardan temizlemiş. Seks bütün o dürtüleri silmişti. Şimdiyse, dikenler yüzeye çıkmıştı. Keskin dikenler. Gamsız sığınağımı otlar ve ölümcül sarmaşıklar bastı. Lude'unkini de. Dikenlerle delindi. Zehirli çiçeklerle dolup taşı.

LUDE'UN ÜSTÜNDEN GEÇİLMİŞ LİSTESİ

Monique – Kocasını daha yeni terk etmiş.

Tonya – Eski sevgili- ve bir yasaklama emri.

Nina – Sükûnet.

Sparkle – Öfke.

Kelly – On bir yaşındayken, annesi ona zorla oral seks yaptırmış.

Gina – Sapiğın tekinden saklanıyor. Dördüncü.

Caroline – Bir komünde büyümüş. On iki yaşında ilk kürtağını olmuş.

Susan – Yirmi kez "Kim takar" demiş. Damağında aşırı kokain kullanımından kaynaklı bir delik var.

Brooke – Mala bağlamış.

Mann – Amcası yanına uğrar ve onu parmaklarmış.

Alison – On sekiz yaşındayken babası öldürülmüş.

Leslie – On dört yaşındayken spor salonu antrenörünün tecavüzüne uğramış.

Dawn – Geçen yıl buluşmaya gittiği erkeğin tecavüzüne uğramış.

Melissa – Eski erkek arkadaşından dayak yermiş. En son burun ameliyatı yaptırması gerekmiş.

Erin – Annesini, kendi erkek arkadaşıyla düzüşürken basmış.

Betsy – Girdiği perhiz yüzünden, meme uçları çevresinde ve iki göğsünde birden çentik çentik yara izleri kalmış. Önceden utanırmış bunlardan. Hâlâ da utanıyor.

Michelle – Nişanlı.

Alicia – Bekâretini babası almış.

Dana – Fahişe.

Ve benim listeme, Gabriella ve Barbara'ya gelince, bu arada Amber & Christina'ya, Lucy'ye, Kyrie'ye, Tatiana'ya, şu Avustralyalı hatuna, Ashley'ye, Hailey'ye ve muhtemel başka kadınlara –evet başkaları da oldu– hiç girmiyorum bile, ne diyebilirim ki. Kalemi alıp kendi tahminlerinizi yazıverin. Sizin derkenarlarınızın benimkilerden daha şen şakrak olacağı kesin, gerçi öyle bile olsalar, neden bahsettiğiniz konusunda bir bok bilmiyor olacağınız belli. Tabii şu da var, yanılıyor da olabilirim. Her şeyi anlamış da olabilirsiniz. Yani, buraya kadar dayandıysanız, belki de neden bahsettiğimi anlamışsınızdır. Hatta benden bile çok.

İnsanlar tek gecelik ilişkilerin boş olduğundan bahsedip durur hep, ama söz konusu boşluk her zaman karanlığın diğer adı olmuştur. Kimsenin okumayacağı soneler yazan rastgele münasebetler. Seksin müphem lisanıyla iletişim kuran arzu ve acı.

Bunların hiçbirinin gözümde bir anlamı yoktu, tâ ki çok sonraları bu sürdürdüğüm münasebetlerin toplamda çok az, kalıcılıktan uzak ve hiçbir şeyin anahatlarını falan ortaya çıkarmayan aşk gölgelerinden ibaret olduklarını fark edene dek.

Ki herhâlde buradan da, en baştan beri anlatmak istediğim hikâyeye geçiyoruz, bugün bile aklımdan çıkmayan, şu yaralıyla ve malum kâbusun beni sürüklemesinden korktuğum yerle ilgili olana.

Pekinez'imın hikâyesine.

Aralık gelip çattığında, Eks'im ve enerjim tükenmişti. En az bir hafta boyunca, beni neler beklediğini bilmeksizin, yüzümden okunmayan bir dolu suçluluk duygusu ve gitgide artan bir çaresizlik hissiyle akşamdan kalma takılmıştım. Şu kesindi ki, dinlenmem şarttı.

Lude sikine bile takmadı. Bir akşam 10'da aradı ve bir saat sonra beni Opium Den'e, çalçene muhabbetlerin ve son ses açılmış ritimlerin içine sürükledi, bütün çalçenelerin elinde, buzun üstüne konmuş adi bourbonla kaliteli bourbonun karışımı bir içki vardı, ama nadiren konuşuyor veya gülümsüyorlardı; kıtlık şerefine verilen ziyafet; yoksa tam tersi miydi? derken gece biterken, Lude mesafeli oluşumu fark ediyor, ama kendisi 00:00 sonrası planlarına bağlı kalarak, odanın bir ucunu işaret ediyor –

"Sanırım şu kız porno yıldızıydı," diye bağırdı bana, ama müzik yüzünden bağıırışı fısıltı gibi çıktı. Bara şöyle bir göz atıyorum ve kimden bahsettiğini hemen anlıyorum. Etrafta takılan bir sürü kız vardı, cosmopolitan kokteyli ve bira söylemekle meşguldü hepsi, ama bizim kız diğerleri arasında tam anlamıyla göze çarpıyordu. Boyundan dolayı değil, dikkatinizi çekerim. Taş çatlasa bir altmış bir altmış beşti boyu. Minyon bir tipti, platin saçlıydı, göz kalemini fazla kaçırmıştı,

---

tırnakları mutfak bıçağı kadar uzundu ve dudakları, bir kadavranın kından alınmış tanrı bilir kaç kat dokuyla şişirilmişti. Ah o memeleri, asıl hikâye onlardaydı; kocamandılar, bu sıfat bile az kalıyordu. F be-
denden bahsediyoruz, o tuzlu çuvalı doldurmak için koca denizler feda edilmişti, solda Kızıl Deniz, sağda Ölü Deniz. Uygun bir fırtınada, muhtemelen kıyı kasabalarını sular altında bırakırdılar ki iç kesimlerdeki köylerin kurtulacağına da garantisi yoktu.

"Git konuş onunla," diye sıkıştırdı Lude.

"Ne diyeceğim?" diye bağırdım/fısıldadım. Serseme dönmüştüm.

"Kaç beden olduklarını sor."

Gittim ve onunla konuştum ve bir süre muhabbet ettik, ama ne kadar karşı koymaya çalışırsam çalışayım gözlerimi sürekli yörüngelerine doğru çeken -ay ve deniz birbirine bağlanmıştı- memelerine gelmedi konu. Meğerse ruh hâline bağlı olarak, country müziği veya Pantera dinlemeyi severmiş ki o anki ruh hâlini anlamak imkânsızdı, kan çanağına dönmüş gözleri tonla sürmenin altından ıslıl ıslıl bana bakıyorlardı, üzgün? sarhoş? kurumuş? yoksa hep mi böyle kan çanağıydılar? Tam yirmi dakikalık laklaktan, çok sayıda muhabbet kesintisiyle, o anlarda hep öksüreceğini veya bir sebep uydurup müsaade isteyeceğini sandığım ama istemediği ve muhabbeti benim devam ettirmemi beklediği upuzun ve can sıkıcı boşluklarla dolu laklaktan sonra -insan şuna muhabbet diyebilir mi hiç? "Ne tür müzikten hoşlanırsın?" "Country." [Uzun bir duraksama] "Ve Pantera." "Country ve Pantera? Harbi mi? Hımmm?"- böyle böyle devam etmiş, derken yirmi dakika sonra, kulüp yavaştan kapılarını kapatmaya başlamış ve fedailer insanları çıkışa doğru itelemeye koyulmuştu. Birlikte çıktık. Beni görmezden gelip dışarıya, kulübe birlikte geldiği arkadaşına el salladı, ama el salladıktan sonra bir anda bana dönüp arazi aracına kadar kendisine eşlik etmemi istedi benden.

Yeşil yanmasını beklerken, bana isminin Johnnie olduğunu söyledi, ama kimisi Sled diyormuş ona, gerçek ismi Rachel'miş. Bir dizi çok daha çetin sorunun basitçe anlatılmış hâli bu, şimdi düşünüyorum da, söz konusu sorulara verilen cevaplar büyük ihtimalle atmasyondur. Derken yeşil yandı ve Vine'ın doğu yakasına geçtik, köşede siyah patlak gözlü künyesiz bir Pekinez bulduk. Kir pas içindeydi, korkmuştu ve besbelli ki sahipsizdi, basık burnundan sümük akıyordu, o pis kaldırıma korkuyla sinmiş, geçen saatlerin, günlerin ardından artık nereye gideceğini bilmez hâlde kıpırtısızca bekleyen köpek baştan ayağa tir tir titriyordu: Zaten bütün yollar aynı yere çıkıyordu. Kendi eceline.

"Ah zavallı bebişim," diye mırıldandı Johnnie, konuşmamızdaki soğuk ve umursamaz boşluklar şefkat ve ilgiyle doluvermişti, ama notalarda bir yanlışlık var gibiydi, ahenksiz veya tekdüze veya uygunsuz bir tempoyla çalınıyorlardı diyemem, ama yanlışlık vardı işte, melodi nasıl olduysa özünü yitirmişti, başka bir melodiye dönüştüğünü kastetmiyorum, tamamen başka bir şeye. En azından kulağa öyle geliyor şimdi. O sıra fark etmemiştim bile.

Neyse, korkmuş hayvancağızı ben aldım, ufacık başını dirseğimin iç tarafına yatırdım, düğmesiz fitilli kadifeden paltomun koluyla sümüğünün

birazını sildim, bunu yaparken de -üstümü bok ederken- hayvanı eve götürmeye karar verdim. Ev göt kadar da olsa bana ne. Hayvanın ölmesine izin verecek hâlim yoktu ya. Hele ki paltomu sümüğe buladıktan ve kucağımda iç çektikten sonra hiç olmaz. Ama zavallılığa Johnnie göz koydu.

"Evin ne tarz bir yer?" diye sordu. "Stüdyo daire," dedim. "Yok artık," dedi, sözleri gittikçe daha vurgulu ve ısrarcı hâle geliyordu, sanki bütün bu konuşma tuhaf bir melodiyle yapılmıştı, tam olarak ahenksiz denemeyecek, ama nasıl desem, yanlışıklık olan bir melodiyle. O yüzden içgüdülerim başka demesine rağmen insafa geldim. Sonuçta vadide bir evi vardı, bahçeli falan, ev köpeklerine gereken türden. "Mutlu evcil hayvan diyarı," dedi evi için, ve açıkçası, ikamet ettiğim deliği düşününce, tartışacak bir durum yoktu. Zavallı Pekinez'i Johnnie'ye verdim ve hayvanı beraberce araca koyduk.

"Sokak hayvanlarının anası diyebilirsin bana," dedi ve tuhaf tuhaf gülümsedi.

Johnnie beni evime bıraktı en son. İşin tuhafı, arabayı apartmanın önüne park ettiğinde, onu içeri davet etmedim. Buna minnettar olmuş gibiydi. Ama onun adına daveti boşvereyim falan dememiştim. Bir şeylerde yanlışıklık vardı sanki, büyük bir yanlışıklık. Belki de kasım ayının musallat ettiği, yeni yeni ağzıma tadı gelen şu dalgınlıktı sebebi -dokuz Novem ovum ve hepsini isterum. Belki de sebebi oydu, tuz dolu göğüsleri, deforme ağzı, makyaj freski, fevkalade(ce grotesk) vücut hatları ve yirmi dört yaşının getirileri, ya da kendi deyişiyle yirmi dört yaşındaydı işte, ama muhtemelen yaşı altı yüze yakındı.

Beni ürküten bir yanı vardı. Düğümlü parmakları. Kadim denizlerin, karanlık, kanlı, donuk denizlerinin altındaki diplerde kaybolmuş arduvaz renkli çıplak kıtaya daimî olarak sabitlediği o boş bakışları. Belki de yanılıyordum. Belki de sebep aç kalmış açıkta kalmış, hiç hesapta yokken kurtarılmış, hiç hesapta yokken umuda kavuşmuş Pekinez yavrusudur; kendimin bir yansıması? Sokak köpekliğine giden yolda benim evim? Olabilir. Doğru cevabı kim bilebilir ki, ama şunu söyleyeyim size, Johnnie'nin memelerini veya dudaklarını veya beraber deneyeceğimiz pozisyonları, saçma pozisyonları düşündüğüm yoktu o sıra. Aklımda yalnızca Pekinez vardı, güvenliği, geleceği. Pekinez ve bendeniz: bir ilgi alaka sözleşmesi. Kulaklarının ucunu sevdim, sırtını okşadım ve sonra araçtan inip güle güle dedim.

Johnnie giderken, tekrar gülümsedi, o tuhaf ve her şeyiyle yanlışıklık olan gülümsemesi. Bir an, stop lambalarının caddede uzaklaşışını seyrettim, hâlâ tereddütteydim, ama azcık rahatlamıştım, derken tam arkamı dönüp apartmana giriyordum ki, o gümgüm sesini duydum. Şimdi bile açık ve net biçimde, tekinsiz ve korkunç bir ses olduğunu hatırlıyorum. Çok gürültülü değildi ama. Aslında biraz içi boştu sesin, tam da gümgüme denkti. Aynen öyle. Gümgüm. Caddenin bir ucuna baktım. Aracı gözden kaybolmuştu, ama arkasında, aracın peşi sıra, kapkara bir şey sokak lambasının ışığına doğru yuvarlandı. Park etmiş araçların yanından geçerken Johnnie'nin camdam attığı bir şey. Apartman bloğunu ağır ağır koşarak geçtim, epey huzursuzlanmıştım, derken yol kenarında duran o şeye yaklaşıncı, korktuğum başıma gelmiş ve huzursuzluğum tasdiklenmişti.

2. Gün: 19:04

[Çadırın dışı; yine ot tıttırmektedir]

Yeter be. Burama kadar geldi. Off, bu haksızlık ama.

2. Gün: 20:03

[Çadırın dışı]

Telsiz (Navidson): [Parazit] Bir ses duyuyoruz [Cızırtı] gidip [Cızırtı] —cağız.

Şimdi bile bunu neden yaptığını bilmiyorum açıkçası: Vine'da bulduğum, basık burnundan sümük akan terk edilmiş Pekinezi'imi aynı gece, ön kapımdan çok uzak olmayan bir noktada kafasının bir yarısı içe göçmüş, parçalanmış olan bir gözünden camsı bir pelte akar, dili (kısmen kopmuş) kapalı çenelerinin arasına sıkışmış hâlde, bir arabanın dibinde yatarken bulmuştum tekrar. Hayvancağızı müthiş bir güçle fırlatmıştı herhâlde. Hatta akıl almaz şiddette bir güçle.

Pençemsî elleriyle hayvanı boynundan tutup pencereden fırlatışını gözümde canlandırmaya çalıştım. Elinde ne tuttuğuna hiç bakmış mıydı acaba? Fırlattığı şeye dönüp bakmış mıydı?

Sonradan o hafta, Lude yanılmışım dedi bana. Kız porno yıldızı falan değilmiş. Başkasıyla karıştırmış. Tanımıyormuş onu. Ya ben tanıyor muydum? Ona neden anlatmadığımı bilmiyorum. Muhtemelen onu asıl ilgilen-diren soru onu sikip sikmediğim olduğu için, hakikatten daha ne kadar uzak olabilirdi ki bu soru?

Bendeniz, cansız köpeğe gözlerimi dikmişim, bir damla bile kan yoktu dikkatinizi çekerim, karakalem resmi andıran bir gölge vardı yalnızca, uzuvları seçilmeyen & kıpırtısız bir gölge, sarı lamba ışığından oluşan gölde âdeta yüzüyordu. Ağzımı bıçak açmamıştı, ne çığlık attım ne bağırdım ne de bir şey dedim. Bir şey de hissettiğim söylenemezdi, tamamen şoka girmiştim ve bu şok beni herhangi bir duygusal hâlden alıkoymuş, en son da ceseti ne yapsam diye kendi içimde hararetli bir tartışma başlatmıştı: göm, gölete bırak, çöp kutusuna at hayvanı. Bir karar veremedim. Orada öylece çömeldim bekledim, dizlerim sızlıyordu, hepimize, özellikle de uykumuzda, harekete geçme vakti geldiğini söyleyen o belirsiz acıyla doldu içim. Ama önce şu köpeğe bir isim vermek istedim ve zihnimde listeler belirip kayboldu, onlarca liste, derken artık belirmez oldular. İsim falan yoktu. Çok geç kalmıştım. O yüzden, ayağa kalktım ve kaçtım. İsterseniz şerefsiz deyin bana (siktirin lan) ama Pekinezi dostum ölmüştü. Karıncalar ziyafet çekiyor şu an. Hiç olmazsa —diye mantık kurmuştum— ceset kaldırım kenarına yakındı. Çöpçüler sabahleyin onu alacaktır.

Onlar da sokak hayvanlarının anası ya.

Tom: İyi şanslar abi.
[Sessizlik]

2. Gün: 21:54
[Çadırın dışı]

Telsiz (Karen): Korkuyorum Tom.

Tom: Bir şey mi oldu? Çocuklar iyi mi?

Telsiz (Karen): Merak etme, bir şeyleri yok. Yani, bir şeyleri yok sanırım. Daisy odasından çıkmıyor. Chad dışarıda kalmaktan yana. En iyisini yapıyor gibi. Başka bir şey var.

Tom: Ne var?

Telsiz (Karen): Benim şu Feng Şui olayı var ya, Tanrı aşkına, düpedüz saçma bir şey. Navy'yle Billy ne âlemdeler? Bir şey buldular mı? Ne zaman dönecekler?

Tom: Bir bağırta duymuşlar. Sinyal kötü olduğu için, dediklerini tam duyamadım. Görünen o ki, hâlleri iyi.

Telsiz (Karen): Ama ben iyi değilim. Burada yalnız olmaktan hoşlanmıyorum, Tom. Aslına bakarsan, yalnız olmaktan iyice bıktım ya. [Ağlamaya başlar] Ha bire içimde bir korku olması hoş değil. Başına bir şey mi geldi diye merak edip durmak, başına bir şey gelirse yıkılır mıyım diye merak etmek ve elbette yıkılacağımı bilmek. Böyle korka korka dikilmekten bıktım. Yetti artık Tom. Bunlar hele bir bitsin, gidiyorum bu evden. Çocukları da alıp gideceğim. Bunlar hiç de gerekli değildi. Önlenebilirdi. Bunları yaşamak zorunda değildik.

Tom: [Nazıkçe] Karen, Karen, bir beni dinle. Az önce dediğine dönelim. Feng Şui zımbırtısıyla ilgili bir şeyler diyordun, onu söylesene önce.

Telsiz (Karen): [Duraksar] Eşyalar. O eşyaları evin orasına burasına yerleştirmiştim. Hatırlıyorsundur, enerji dağıtsınlar diye falan işte.

Tom: Hatırlamaz mıyım? Kristaller ve boğa kurbağalar, Japon balıkları ve ejderhalar.

Telsiz (Karen): Tom, hiçbirisi ortada yok.

Tom: Nasıl yani?

Telsiz (Karen): [Ağlaması şiddetlenir] Ortadan kayboldular.

Tom: Şışşt Karen. Daha neler. Daisy ve Chad'e sordun mu? Belki onlar almıştır?

Telsiz (Karen): Bana haber veren onlar zaten. Neden onları attığımı öğrenmek istemişler.

2. Gün: 22:19

[Çadırın dışı]

Telsiz (Navidson): Karen nasıl [Parazit]?

Tom: Pek iyi sayılmaz, Navy. Çok korkmuş. Buraya dönsen iyi olur.

Telsiz (Navidson): Ne[Parazit]? [Parazit]

[Parazit] [Parazit] [Parazit]mıyorum seni.

Tom: Navy? Navy?

[Parazit]

2. Gün: 23:07

[Çadırın dışı]

Yok devenin nalı ama. Duydun mu beni Bay Canavar... DEVENİN NALI!

Nasıl bir evmiş lan bu? Ne ışık var, ne merkezi ısıtma, su tesisatı bile yok! İki gündür, sıkışınca ya gidip bir köşeye sığıyorum ya da bir duvara işiyorum.

[Sesini yükseltir]

Bu durum hiç mi canını sıkıyor, Bay Canavar? Senin köşene sığıyorum. Senin duvarına işiyorum.

[Sesi yumuşar]

Çiş çoktan kurudu tabii. Bok da kayboldu. Hepsini midene indiriyorsun, değil mi? Ha kaplumbağa ha bok, senin için fark etmiyor.

[Gene sesini yükseltir]

Pisboğaz piç kurusu! Hiç mi miden bulanmıyor? Benim midemi bulandırıyor. Kusasım geliyor.

[Art arda yankılanma]

3. Gün: 00:49

[Çadırın dışı; kapatılabilir poşetten son esrarlı sigarasını alıyor]

Ve koca evde tek bir mahlukun bile hareket ettiği yok, fareler bile hareket etmiyor. Sen bile etmiyorsun Bay Canavar. Bir tek Tom hareket ediyor, zavallı Tom, evin içinde ha bire hareket ediyor, ta ki buraya tıklandığı için kafayı çizip, keşke bana arkadaşlık edecek bir mahluk olsaydı —fare de olur— diye içinden geçirene dek.

3. Gün: 00:54

[Çadırın dışı]

Telsiz (Navidson): [Pat] Şu an boka batmış hâldeyiz... [Parazit]

Tom: Navy, neler oluyor? Sesin zor duyuluyor.

Telsiz (Navidson): Jed vurulmuş, kanaması var [Parazit]

Tom: Vurulmuş mu? Kim vurmuş?!

Telsiz:

[Tak-Tak-Tak]

Reston: Bir halt göremiyorum.

[çıtırt... çıtırt... çıtırt
çıtırtT]

Reston: Hassssssssssstiktir!

[...çıtırtT-PAT-çıtıRT... çıtıRT
çıtıIRT.çıtıTIRT.çıtıTIRT.çıtıTIRT.çıtıTIRT]

Tom: O ses neydi öyle ya?!

Telsiz (Navidson): Tom [Parazit] [Parazit]. Ben [Parazit] [Parazit]
[Parazit] [Parazit] Wax'ı. [Parazit] zorundayız —siktir— [Parazit...]

Tom: Sesin gidiyor Navy.

Telsiz (Navidson): [Parazit]

Tom: Navy, beni duyuyor musun? Tamam.

3. Gün: 01:28

[Çadırın dışı]

Telsiz (Navidson): [Parazit] merdivenlere ulaşmamız en aşağı sekiz saat sürecek gibi duruyor. Tom, en aşağıda buluşmamız lazım [Parazit] Yardımın gerekiyor. Onları iki kişi taşıyamayız. Hem senin [Parazit] [Parazit] [Parazit]ır doktor çağırman [Parazit]

[Parazit...]

3. Gün: 07:39

[Çadırın dışı]

[Tom Sarmal Merdiven'den aşağı bakar, bir fosforlu çubuk yakar ve aşağı atar.]

Aşağıda mısın, Bay Canavar?

[Aşağıda, fosforlu çubuk hafifçe titreşir ve söner. Tom irkilir.]

Hayatta olmaz. Mümkünâtı yok, Navy. Bu bok çukurunda neredeyse üç gündür tek başımayım ve şimdi oraya tek başıma inmemi istiyorsun benden? Hayatta olmaz.

[Tom birkaç basamak iner, sonra hemen geri döner]

O iş olmaz.

[Tom tekrar dener, bir kat inmeyi başarır]

İşte çok da korkacak bir şey yokmuş. Bu sana girsin, Bay Canavar! Evet, BU SANA GİRSİN!!!

[Derken Tom ikinci kata inmeye başlamışken, basamaklar aniden genişler ve üç metre uzar. Tom yukarı bakar ve merdivenin dairesel şeklinin bükülerek elips şeklini aldığını sonra yine dairesel şekle büründüğünü görür.]

[Tom'un nefes alıp verişisi belirgin biçimde hızlanmıştır.]

Buradasın, değil mi Bay Canavar?

[Bir duraksama. Sonra ansızın malum hırıltı duyulur. Daha ziyade bir kükreme gibi. Kulakları sağır edici. Sanki sesin sahibi Tom'un hemen dibindedir.]

[Tom panikler ve koşa koşa merdivenleri çıkar. Kameranın görüntüsü bir anda duvarların, tırabzanların şekilsiz bulanıklığından ve halojen lambanın loş ışığından ibaret hâle gelir.]

[Bir dakika sonra, Tom tepeye ulaşır.]

3. Gün: 07:53

[Çadırın dışı]

Tom: Karen...

Telsiz (Karen): Sen iyi misin?

Tom: İçeri geliyorum.

Tom'un Hikâyesi'nin Kısa Bir Analizi

Bu acayip sekansı nasıl ele almalıyız? Tom'a dair neleri gün yüzüne çıkarmaktadır?
Navidson Kaydı'yla ilgili neler söylemektedir?

Önce şunu belirtmek gerek: Navidson bu segmenti aylar sonra kurguya eklemiştir. Kuşkusuz, çok geçmeden vuku bulacak olan olayların elindeki malzemeyi nasıl değerlendireceğine büyük etkisi olmuştur. Nietzsche'nin yazdığı gibi, "Bugünümüze dair ancak geleceğimiz ahkâm kesebilir."

Tom'un Hikâyesi boyunca, Navidson Tom'un şen şakraklığına ve cehennemi koridorlarda, o hazin Yalnızlık, Korku ve Şüphe İkametgâhlarında eğlenme yeteneğine incelikle odaklanır. Kardeşinin, su alan ilişkileri konusunda Karen'la ikisine yardım etmeye çalışmasını ekrana yansıtır ve Tom'un, böylesi yoğun bir karanlık ve soğuk karşısında sergilediği şaşırtıcı dirayeti de gösterir.

Tom'un Hikâyesi'nde hiçbir şey aceleye getirilmez. Navidson belli ki bu birkaç dakika için bir hayli uğraşmıştır. Bariz teknolojik kısıtlamalara rağmen, kesmeler kusursuzdur ve ses videonun ritmiyle fevkalade dengelidir ve görüntülerin dizilimi en sıradan ânı bile güçlendirmeye yaramaktadır.

Bu, zevk için yapılmış bir çalışmadır, Karen'ın Navidson'la ilgili kısa filminin sanatsal kardeşidir.

Belki de Tom'un maskaralıkları öyle eğlenceli ve baştan sona samimiyetle doludur ki, yaptığı el gölgeleri, bir sürü kötü fıkra ve "Bay Canavar"ın doğuşu sonuçta Keder'e işaret etmeye başlar.

Şayet Keder sevilen birine duyulan derin üzüntüyse, karşımızda kederden başka bir şey yoktur, sanki Navidson o maharetli gözüyle yıllardır hiç gözünden kaçmaması gereken bir şeyi ilk defa fark etmiştir.

Veya en başından beri gözünden kaçması gereken bir şeyi.

XII

Her mağara keşfinde, o mağarayı evi gibi bilen bir Terry Tarkington yoktur. Altı ay önce, üç genç keşfe çıktıkları benzer bir Missouri mağarasının yakınlarında ortadan kaybolmuştu. Bir hafta süren her tarafın karış karış arandığı bir arama kurtarma faaliyetine rağmen, şu güne dek hâlâ bulunamamışlardır.

— William R. Halliday, Tıp Dr.
American Caves and Caving

Navidson ve Reston nihayet merdivenin dibine ulaştıklarında
Tom'u orada bulamazlar.

Kurtarma faaliyetinin üçüncü gününde, neredeyse akşamüzeri olmuştur. Reston'ın eldivenleri parçalanmış, elleri kabarmış ve kanamaktadır. Wax'ın soluk alıp verişleri güçsüzleşmiş ve dengesizleşmiştir. Jed'in bedeni Navidson'a tüm ağırlığıyla yüklenmektedir. Navidson kardeşinin onlarla buluşmak üzere merdivenlerden inmemiş olduğunu fark edince, bütün bunlar, zaten çekilmezken, bir de üstüne daha da katlanılmaz hâle gelir.

Reston arkadaşını teskin etmeye çalışarak, “Biz hallederiz Navy,” der. Navidson, “Niye şaşıyorsam,” der ters ters. “Burada Tom’dan bahsediyoruz. Tom’un en iyi yaptığı şey bu. Anca insanı yüzüstü bırakmayı bilir.”

Derken halat yere çarpar.

Tom, Sarnal Merdiven'in dibine başarısız iniş teşebbüsünün ardından, geldiği yoldan gerisingeri oturma odasına dönüp tahta parçalarından portatif hafif sedye yapmaya başlamıştır. Karen şehre inip içinde makara ve fazladan halatın da dâhil olduğu bazı ek parçalar alarak ona yardım eder.

Navidson yanılmıştır. Tom merdivenleri inmemiş olsa da, bulduğu alternatif çok daha iyidir.

Dakikalar içinde, Navidson'la Reston Wax'ı 30 metrelik bacanın yukarısına çekmeye başlamışlardır. Navidson güvenlik önlemi olarak, halatın bir ucunu en aşağıdaki tırabzana dolar. Böylece, eğer işler ters gider de halat ellerinden kayacak olursa, sedye kırk elli santimlik bir farkla yere çarpmaktan kurtulacaktır.

Birkaç saniye sonra, bir çeyreklik yere çarpıp tıkırdayarak, Wax'ın sağ salım yukarı ulaştığını ve sedyenin tekrar indirilip sıradaki kişiyi taşımaya hazırlanabileceğini belirtir.

Sırada Jed vardır. Navidson’la Reston, sıra sıra asılarak, cesedi yukarı çekerler, artan halat kangal hâlinde ayaklarının ucunda birikir. Tom bu sekans sırasında Hi 8 kullanmadığından, cesedi merdiven korkuluğundan yukarı çekmeye uğraşırken yüzünün aldığı hâli ancak hayal etmekle yetiniriz. Her şeye rağmen, bir dakika sonra, ikinci çeyreklik de yere çarpıp tıkırdar. Sıra Reston’dadır.

Navidson içi rahat etsin diye halatın ucunun son tırabzana hâlâ sıkıca bağlı olup olmadığını tekrar kontrol eder ve sonra da arkadaşını bacanın yukarısına çekmeye koyulur.

Navidson, “Amma ağırmışsın lan,” diye homurdanır. Reston yeşil bir işaret fişeği yakar ve Navidson’a, otuz iki dişini birden göstererek sırtır: “4 Temmuz’muşçasına çıkıyorum yukarı.”

İlk başta, her şey yolunda gidiyor gibidir. Yavaş fakat kendinden emince, Navidson boştaki halata, zemine değene kadar asılır da asılır ve Reston'ı merdivenlerin arasındaki boşluklar sayesinde durmadan yukarı çeker. Derken yolu tam yarılamışken, tuhaf bir şey olur: Navidson'ın ayakları dibindeki fazlalık halat kaybolmaya başlarken, sarıldığı halat ise parmakları ve avuçları arasından, derisini kesecek kadar hızlı biçimde kaymaya başlar. Navidson en sonunda halatı bırakmak durumunda kalır. Gelgelelim, Reston aşağı düşmez. Hatta daha da süratle yükselmeye başlar, hâlâ elinde tuttuğu yanan yeşil ışık da bunun göstergesidir.

Ama Navidson halatı bıraktıysa, ne çekiyordur Reston'ı ta

yukan?

Derken tam da merdiven gittikçe kararır ve tepedeki hafif aydınlık çember —tünelin sonundaki meşhur ışık— gittikçe küçülürken, cevap iyice netleşir:

Navidson

ba

tı

yor

dur

Y a d a m e r d i v e n

e

s

n

i

y

o

r ,

g e n i ş l i y o r,

düşüyordur,
ve merdiven gittikçe kayarken

Reston'ı da

y

u

k

a

r

l

sürüklüyordur

kendisiyle

birlikte.

Derken bir noktadan sonra, merdivenin derinliği halatın uzunluğunu geçmeye başlar. Reston en tepeye ulaştığında halat artık gerilmiştir, ama merdiven esnemeyi sürdürüyordur. Navidson, olacakları fark ederek, onu eve bağlayan tek ip parçasını yakalayabilmek uğruna umutsuz bir hamlede bulunur, ama çok geçtir. Son tırabzanın üç metre yukarısında,

h

a

l

a

t

ko-

ۛ

"Zaman süratlendi ve ben zamanın akışını gösterecek hiçbir şey yapmadım. Dün temmuzun başı gibi görünmüştü, ama nasıl olduysa bugün beni, ağustosa girilirken yarı yolda yakaladı. İşe gittiğimde, herkes acayip huzursuzlandı ve benden kaçındı. Patronum şaşkın şaşkın baktı. En son burada ne aradığımı sordu; omuz silkmekle yetinip "Ben de tam iğne birleştirmeye başlayacaktım," dedim.

"Johnny, sen iyi misin?" dedi çok içten ve endişeli bir ses tonuyla, sesinde alaydan eser yoktu ki herhâlde en tuhaf olan da buydu.

"Gibi gibi," dedim.

"Yerine başkasını almaya mecbur kaldım, Johnny," dedi usulca, arka depoyu çoktan temizleye başlamış olan genç bir sarışın kadını işaret etti. "Üç haftadır ortalıkta yoksun."

"Yok muymuşum?" diye mırıldandığımı duydum, ortalarda olmadığımı bilmeme rağmen, bana o kadar zaman geçmemiş gibi gelmişti, ama elbette aynen o kadar zaman geçmişti. Ne dükkâna uğrayabilmiş ne de bir telefon açabilmişim. Aslına bakılırsa hiçbir yere gidememişim ve telefonun fişini sökmüş ve öyle bırakmıştım.

"Çok üzgünüm," dedim hemen, birdenbire kendimi çok kötü hissetmişim, çünkü patronumu hayal kırıklığına uğratmış ve bunca zaman sonra onun iyi kalpli biri olduğunu fark etmişim, bir yandan da yerime başkası alındığı için içim rahatlamıştı. Her şey daha bir hafiflemişti sanki.

Patronum son maaş çekimi verdi ve bir telefon numarası yazdı.

"Git bir programa yazıl dostum. Hâlin bok gibi."

Müptela olup olmadığımı bile sormadı. Öyle olduğumu farz etmişti ve nedense bu da komiğime gitti, ama dışarı çıkana dek, gülmek için kendimi tuttum. Gümüş renkli parmak arasılar giymiş bir fahişe benim yüzümden adımlarını hızlandırdı.

Stüdyo daireme gelince, Kyrie'den bir sesli mesaj olduğunu gördüm. Haftalar önce numarasını atmıştım. Herkesin numarasını atmıştım. Elden bir şey gelmezdi. Herkesten el etek çekmişim. Mesajını sildim ve eve döndüm.

Aklımın bir köşesinde, paraya ihtiyacın var, diyordum kendime ama nedense bunu taktığım yoktu. Visa kartım hâlâ cebimdeydi ve CD çalarımı sattığımdan beri, odamı yumurta kartonlarıyla izole ederek sessizliği sağlama ve pencerelere yerleştirdiğim karton parçalarına zımbalanmış folyo şeritleriyle güneş ışığını kısıtirma işini iyice ilerlettim, bütün bunlar beni biraz daha güvende hissettiriyor.

Genellikle zamanı bana saat söylüyor, ama kadranların bazen hızlı bazen yavaş ilerlediklerinden şüpheleniyorum, o yüzden saatin gerçekte kaç olduğundan hiçbir zaman emin olamıyorum. Artık kimsenin programına uymak durumunda değilim.

Önlem niyetine, zemine muhtelif sayıda mezura çiviledim ve birkaçını duvarlara çapraz tutturdum. Böylece duvarlarda herhangi bir kayma olup olmadığını anlayabileceğim. Şimdilik odamın boyutlarında herhangi bir değişiklik yok.

Ne yazık ki, bunlara -hatta alkolsüz, uyuşturucusuz ve sekssiz geçen altı haftaya- rağmen ataklardan kaçış yok. Şimdilerde uyurken geliyorlar çoğunlukla. Pat diye uyanmış, nefes almakta zorlanmış, karanlıktan şeritlerle elim kolum bağlanmış, terden sıırılsıklam olmuşum, kalp atışlarım iki yüzü zorlamıştı. Rüyamda ne görmüştüm de her tarafıma âdeta felç inmişti, hiç hatırlamıyorum ama, görünen o ki menteşeler artık dayanmaz olmuştu, içeri her ne girmeye çalışıyorsa, en sonunda amacına ulaşmış, hemen bana saldırmış ve hâlâ

kendimde olmama rağmen, o upuzun parmaklarıyla gırtlığımı kesmiş ve zalim çeneleriyle tek tek kaburgalarımı sökmüştü.

Kimi zaman, bu epizotlar yüzünden öğürtü geliyor, metabolizmam korkuya ve şaşkınlığa yanıt olarak mide asiti salgılıyordu. Belki de ülser vardır bende. Ya da tümör. Şu anda, beni ayakta tutan şey Navidson Kaydı'nı bitirmeye yönelik olan yanlış anlaşılmış isteğim. Eve dair soruların er geç kendimle ilgili cevaplar olarak geri döneceklerine inanır gibiyim, ama bu doğru bile olsa, gayet de yanlış olabilir, cevaplar geldiğinde sorular çoktan kaybolmuş olacaklar.

Mesela, dükkândan eve dönerken, tuhaf bir şey su yüzüne çıktı. "Tuhaf" diyorum, çünkü herhangi bir şeyle bağlantılı durmuyor -patronumun dedikleriyle veya Navidson'ın yaptıklarıyla veya aklıma şu saniye gelen herhangi bir şeyle. Benim eve doğru direksiyon sallıyordum ve birdenbire yanıldığımı fark ettim. Texas'a daha önce gitmiştim, ama eyalet olanına değil. Dahası, bu anı olağanüstü bir canlılıkla belirmişti tekrar, nadide bir LA günü kadar berrak ve cıvıl cıvıl, genellikle kışları rast gelinirdi bu güne, rüzgâr yüksekten eser ve pus tepelere kurduğu baskıyı azaltır da yeryüzüyle gökyüzü arasındaki çizgi yaprakların, opalin göğe doğru uçuşan bin dala tutunmuş binlerce yaprağın şekliyle hayata döner-

-Cleveland'ın banliyölerinden birinde bir kolonyal dönem evi ve Kent'te bir çay dükkânı olan Norveçli eksantrik bir gey milyoner. Bay Tex Geisa. Tanış olduğum bir merhumun arkadaşının arkadaşı bir davetiye verdi: Saat tam dörtte, nisan ayının sıradan bir cumartesi günü İngiliz çayına Tex'in mekânına gel. On sekizime az kalmıştı.

Son dakika biri beni ekse de, yapacağım daha iyi bir iş olmadığından tek başıma gittim ve o birisini hasır sandalyeye oturmuş, Tex'i dinler, scone kurabiyesini kemirirken buldum. Böylesi bir yer ve zamanda insanın aydınlanma yaşaması ne acayip, hiç beklenmedik, pattadanak, peki kim atıyordu oku?, şu durumda atılan şey ise doğruca ağustos güneşinden fırlayıp gelen hafıza, Apollon bu ışığın içine saklanmış görünmüyor, tabii fûme camlı gözlüğünüz varsa o başka ki şahsen benim yok, kendisinde bir tek şu acayip deniz hikâyelerinden olduğu için, Tex aynı derecede tuhaf tekdüze sesiyle anlatıyordu hepsini, tuhaf biçimde başka bir şeyi anımsatırcasına, girdaplar, kutup ayları, fırtınalar ve batan gemiler, sonra bir başka batan gemi daha, aslına bakarsanız anlattığı her hikâyenin sonuç kısmında bir batan gemi vardı, o yüzden ikimiz, yani onun tuhaf dinleyicileri olarak, hikâyenin sonunu merak etmemeyi öğrendik ve hikâyenin giriş gelişme kısımlarını, kaçınılmaz buzlu su akınından, girdaplardan, kutup aylarından ve peşine düşmesi tehlikeli, bilhassa da kaçınılmaz son tarafından kovalanan sizseniz vücuda getirmek için ideal olan güzelim igniș fatuus'tan önceki alametifarikalı hadiseleri daha çok ilgiyle dinler olduk -ki söz konusu sonu Tex tam da o an anlatıyor olurdu- güvertedeki yangın, alabora olmaya başlayan, denizin yardım elini kabul eden gemi, sular yüzünden cızlayarak sönen alevler, dikkati çekmeyen bir tıslama, özellikle de ölümün kıyısındaiken çıkan o gürültüde hiç duyulmayan, yıkıcı ve amansız bir gümbürtü, daha ziyade bir homurtuyu andırsa da, pompaları paramparça ediyor, bütün güverteleri Hint Okyanusu'yla dolduruyor, gemidekilere kaçacak yer bırakmıyordu, iyi hatırlıyorum, yoo artık hatırladığım falan yok bunları, hikâyenin gerisini dinlememiştım, işemeye gitmiş, klozetin sifonunu çekmişim, orada da ayrı bir gümbürtü kopmuş, paramparça etmiş, ne var ne yok her şeyi beraberinde götürmüştü, evet cidden

homurtu denebilirdi bu sese, ama Tex'in batan gemisini ve o sesi bahçe uğruna terk ediyorum ki orada bulacağım tek şey... hafızam olacak, fakat şimdi fark ettim de şu an gözlerimin önünde benim gemim, Tex'inki değil, var, ama başka bir şey hatırlıyorum, buz kaplı çayırıları andıran ve can havliyle sala çıkmaya uğraşan birini ve yitip gideni... gerçi pek aynı sayılmaz, tamamen farklı bir hikâye sonuçta, kat kat hikâyelerin üstüne inşa edilmiş bir hikâye, birçok hikâyenin, peki ne kadar çok? Katlar yükseliyor, ama ne inşa ediyor? ve niçin? -yani mesela, niçin -"onu" anlama teşebbüsü tedrici bir muğlaklık içeriyor- Norveç'teki Longyearbyen'den ayrılıp yaz ortasında Kuzey'e gitmesi gerektiği? Oralarda yaz mevsimi gündüzle eş, yeni gündüzlere doğru akan sürekli bir gündüz gelgiti, bütün o buzları ve suları yıkayıp örten, ufukta cins cins buzul ışıltısı yaratan ve aç kapa yaparak âdeta bir kod, bir imdat sinyali? gönderen daimi bir ışık -mümkün; veya tarihöncesel bir manası vardır? -mümkün; veya bir şeydir? -o da mümkün; hiçbir şey her şeydir; Oralarda, çelik takviyeli karinayı paramparça edeceklerini haber verircesine, sisin içine gizlenmiş buz bloklar birdenbire suyun üstünde yükselir, derken çarpışmadan saniyeler önce canavar azmanı buzul ortadan kaybolur ve ondan korkanlar yazın sık sık yaşanan sıcaklık değişimlerinin yol açtığı gözde gitgiden büyüyen bir serabın yeni kurbanları olurlar, soğuk hava ve Bökköl birası yüzünden sarhoş olmuş eski kurtların elleriyle paylanmaları da cabası... Atrocity'ye hoş geldiniz, ambarlarında biri gizli, diğeri ise son derece yanıcı, TNT tarzı, iki kargo taşıyan 125 metrelik, 13.692 tonluk bir gemi, ve tayfalar hâllerinden memnun ve kimisi evli ve çocuklu olmasına rağmen ve meğerse kaptan üst düzey bir sanat tarihi uzmanı, bilhassa Turner, de Vos ve Goya söz konusu olunca, çıkmasına rağmen, pruva tarafındaki birinci makine dairesinde yanmış sigortadan çıkan kıvılcımlar bir yakıt birikintisine, eski bir paspasla bile çabucak düzeltilebilecek, düzeltilmesi gereken tatsız bir hata sıçramasa, söz konusu esrarengiz kargonun hiçbir şeyle oralı olduğu yoktur, ama artık çok geçtir, sigortadan çıkan kıvılcımlar, ufacık korlar hâlinde, ipini koparmışçasına döne döne havaya sıçramışlar, düşmüşler ve kaybolmuşlardı, ama bir tanesi hariç ki o kıvılcım da sönüp giden bir öpücükle yağsı kaygan bir gölgeyi öfkeli sarartının cisimleşmiş El'ine dönüştürmüş, göz açıp kapayıncaya dek dört bir yanı kaplamış ve kapı eşiğine kadar uzanmış ve açık kapıdan taşarak, kim açık bırakmıştı?, koridorlara ulaşmıştı, sıcaklık artıyor, oksijeni emiyor, âdeta yiyordu, derken hava bir esinti eşliğinde, Tanrı'nın sesi misali -benzetme kaptana ait- koridorlardan ıslık çalarak geçmişti ve çirkin kara duman içlerinde hâsıl olan korkutucu paniğin yersiz olmadığını kanıtlamadan önce o sesi duymuşlardı: zapt edilmez ve ürkütücü bir süratle diğer güvertelere yayılan yangın kaptana tek bir seçenek bırakmıştı: Gemiye su çekme emri, emri verdi de, ama yangını yanlış değerlendirmişti, hiç kimse alevlerin bu kadar hızlı yayılacağını tahmin edemezdi, yangın çok büyüktü ve dolayısıyla daha çok su lazımdı, çok daha fazla su, zapt edilmez ateş güverteleri kaplamıştı artık ve çok daha kudretli bir varlık alevleri ve korkutucu uğultusu içre tıslamayı boğmaktaydı, Tanrı'nın sesi değildi, ya kimindi?, ve kaptan o sesi duyar duymaz, neler olacağını anlar, hatta hepsi birden vücutlarının çoktan hazırlanmaya başladığı şeyi tarif eden düşünceden, kendi düşüncelerinden önce neler olacağını anlamışlardır bile, düşünceye hâlihazırda buyruk veren o kitonik beklenti -... sos.sos.sos... SOS... SOS... SOS... sos.sos.sos...- artık çok çok geçtir, tespit uçakları gelene denk suyun dibini boylayıp boylamayacakları da belli değildi, ama hepsi bundan

korkuyordu, içerideki zapt edilmez uğultuya duyulan gitgide artan bir korku! gemileri, parçalanıyor, bölünüyor, karşısına geçip tereddüde düşen, eğilen, dua eden herkesi bir kenara fırlatıyor... kiminin kemiklerini kırıyor, kimini ise parçalıyor, hepsini mezara gömüyordu ve içerisini dolduran, pompaları, yani yeri her zaman dışarısı olmuş, ama şimdi içeri girme hakkı kazanmış, kendini içeride bulmuş olan dışarıya taşınmaları imkânsız bir noktaya yerleştirilmiş aciz aletleri yıkıp geçen sular bütün gemiyi dışarıya çevirmeye -artık içerisi diye bir şey yoktu- başlamıştı ve güverteler sancak tarafına doğru yatmıştı, bütün o olağanüstü ağırlık gemiyi beşik gibi sallıyor, karinayı gitgide suya batırıyor, güverte küpeştesiyle deniz yüzeyi arasındaki mesafeyi kapatıyordu, derken bu ikili çekişmeye has fizik kuralları devreye giriyor, omurga ve safralar hiddetli dalıp-çıkmalara karşı savaş veriyor, Atrocity'nin nihai sancak tarafı dalışına mani oluyor, eski konuma getiriyor, doğru duyduunuz, yatmış gemiyi düzeltiyorlardı, dengeleme vaadi veren bir yeniden düzeltim, dışarısı ve içerisi tekrar mevcuttu, lakin beşik gibi sallanış ve denizden şaha kalkış görünen o ki beyhude bir uğraştı... aşağıdaki buzlu suyun açtığı gaddar savaş geminin sancak tarafında şiddetini azaltıyor ve kaptan güvertesi kısa bir süreliğine muvazeneli hâle gelirken, içerideki su da muvazeneli hâle gelir, bütün tayfa artık hız kesilsin diye umar ama açıkçası sular hiç durmaz, sancak tarafından gelen güçlü akıntı sonlanarak artık iskele tarafına yönelir -Sososososos- merkezi geçer -Sososososos- yekpare bir dalgaya dönüşür... beyhudedir uğraş, orası çok belli- ve kaptan da bunun farkındadır, asıl darbe karinada bir uçtan bir uca yankı yapmadan önce ölümün sesini duyarlar- ve filikalara binecek vakitleri falan da yoktur... -altlarındaki dalga iskele tarafını dövüyordur, bu sefer gemiyi tamamen alabora edecek kadar güçlüdür, önce üst güvertenin küpeştesini, sonra da bacayı suyun içine gömüyor, bütün bir deniz içeri buyur ediliyor, içerisi ilelebet sürgün edilmiş oluyor, ve babaların kimisi filikalara ulaşmayı başarsa da, bunlar hep beyhude, alışkanlıktan doğan yapmacık davranışlardan ibaret hepsi ve alışkanlık hiçbir zaman umutla aynı şey değildir, lakin bazısı kurtulmuş olabilir -alışkanlık da önemli sonuçta- keşke azcık daha zaman olsaydı, batma zamanı, gelgelelim alt güvertedeki yanıcı madde patlıyor o an, öfkeli bir El batardoyu ve karinayı yumruğuyla parçalıyor, lakin karşıt ve bir bakıma anaç bir El alttaki karanlıktan uzanıyor ve herkesi aşağı çekiyor, kaptanı, güverte tayfasını, babaları, tek tabancaları ve tabii ki oğulları -kız yok ama- birçoğu içeride kısıllı kalıyor, zifiriliği dilim dilim bölen tonlarca kara çeliğin altında; gece yarısı güneşinden dolayı on iki dakika geçmeden o zifirilik de kayboluyor, öyle yoğun bir güneş ve ıslıl ıslıl bir ışık var ki, ufka kıvılcım kıvılcım sinyal gönderiyor, bir zamanlar, uzun, uzun zaman önce yazılmış fakat artık var olmayan, yitip gitmiş bir mesajı hatırlatırcasına, yoksa gene mi yanılıyorum? belki de hiç yazılmamıştı, geçmişte olanlar bir yana... gayrimeşru umutlar?... geçmişe dönük suçlar?... bilinmez tecavüzler? bu sayfaya, yahut herhangi bir sayfaya veya aynı şekilde, herhangi bir şeye tek kelime dahi yazmamış El'i örtbas etme girişimi, El falan yok aslında, fakat mesajın ne olduğunu biliyorum yine de, yani sanırım, buzun üstündeki bütün o yanıp sönen ışık orada mevcut olmayan ve hiçbir zaman olmamış bir şeye işaret etmekte, yoksa sinyalleri yakalayacak kim kaldı ki? şifreleri kıracak? neticede mesaj olağan dışı ve sevimsiz olsa bile... özellikle de Atrocity'nin arkasında hiçbir iz bırakmadan battığı yerde şimdi sevimlilikten eser yok, yalnızca buzun üstünde körleme yanıp sönen ışıklar, daha önce manaya hiç

ihtiyaç duyulmamış bir noktada, Nordaustlandet yakınlarında yükselen buzul tepelerinden uzakta bir yerde manayla edilen istihza, birkaç avare baloncuğun bulunduğu ve onların bile çok geçmeden kaybolduğu, tespit uçağı bu gökyüzü aynası üstünde süzüldüğü sırada baloncukların çoktan yok olduğu dümdüz bir su levhası, yegâne ayırt edici iz, göz kamaştırıcı ışıktan müteşekkil bir boşluk, geçen saatlerle birlikte bazen yükselen bazen alçalan ama hiç kaybolmayan, böylece uçağın ufacık gölgesi eski fırtınaların fısıltısı üstünden süratle geçerken, yoksa yeni bir fırtına mı yaklaşıyor?, o binlerce binlerce kedi patisinin öngördüğü bir şey, yansıma cennet tonozunun üstüne ikinci bir gölge oluşturuyor... Atrocity gizli kargosu ve bütün tayfasıyla birlikte kayboldu... şşşşşşşşşşşş... ve tayfadan birinin saklandığı, kapıları kilitleyip geçici bir içerilik, içinde yaşayacak, nefes alacak bir yer yarattığı ikinci ambardaki hava cebinden haberi olan var mıydı acaba, o adam ki patlamadan ve sudan paçayı sıyırmıştı, ama biraz daha yaşayıp bambaşka bir ölümü tadacaktı, bu denli nüfuz edilmez bir karanlığa hapsoluş, Haiti gecelerinden veya başkasına nakledilen bir cinayetden çok daha yoğun bir karanlık, gerçi bir el feneri eline geçmişti ama, içinde bulunduğu karanlıkta dışarıdaki sesleri duyamıyordu ve bu koca tabut gitgide dibe batarken hücum eden soğuktan sakınmak imkânsızdı, basınç artıyordu, ama gemi bir kaya tabakasına çarpıp oraya oturana dek onu öldürecek kadar çok değildi, çekiçlerle vuran dalgıçlar gibi karınaya vurur – ama biliyordur ki, dalgıç falan yoktur, yalnızca hava baloncukları ve geleceğe dair yalanlar atan gıcırtilar vardır. El fenerini atar, ampulü kırılır, zaten görececek bir şey yoktur, oksijen yitmekte, evine, kızlarına, beş sarışın kızına dair bütün anıları yitmektedir ve... ve... kaya parçasının çöktüğünü ve birdenbire geminin tekrar batmaya başladığını hisseder, artık kaya yoktur, toprak yoktur, karanlık yoktur, bu nihai batışı durduracak hiçbir şey yoktur... lakin kaya tabakası çökmemiştir belki de, gemi yerinden kıpırdamamıştır belki de, temelli oksijen tükenirken ve her yeri soğuk kaplarken, belki şu an hissettiği şey kendi düşüşünden ibarettir ve onu gözden kaybettim şu an, sahiden beş sarışın kızı var mıydı ondan bile emin değilim, kimin nesi olduğunun cevabı artık bende net değil, ne ismi ne geçmişi belli, yalnızca o şeyin içinde dibe batar, aman vermez sulara aşağı ilerlerken kapıldığı ve herkes için evrensel olan şu korkunç panik hissi net, derken o panik hissinin yerini huzur alıyor, üzücü ve hüznü olduğu kadar bir parça keyifli bir huzur, hem de orada bir başına uzanmış, göğsü inip kalkarken, evet, sıcacık evini, umut denen şeyi ve her şeyin elinden kayıp gittiğini, uzun uzun zamandır uzun uzun zaman önce kayıp gittiğini idrak etmeye çalışmasına rağmen... şşşşşşşşşşşş... ta ki hemen yanında, taş çatlasa otuz santim uzakta, daha önce görmediği, kimsenin görmediği Bir Şey'in durduğunu görene dek, daha önce görmemişti çünkü bu kargo ambarına kaçınca gizli kargoyla aynı odaya düşmüş olmuştur, ama bunu fark etmemiştir bile, hâlbuki bu kargo onu kurtarabilirdi hatta hepimizi kurtarabilirdi ama elden gitmişti bi' kere, deniz okumuştur o tuzdan harfleri... bendeniz de Atrocity'yi kaybetmiştim... üstüme, bir zamanlar şeffaf, şimdiyse akisli olan yüzeyle güneş ışığı vuruyor, farklı türden bir deniz misali, ve gemim aklımdan çıkmıştı, yahut gözden kaybetmiştim onu, yoksa bu ikisi aynı şey miydi? kendi ambarlarımda iki kargoya rastlamama daha belli bir zaman vardı, biri gizli, diğeri ise son derece yanııcıydı, yanııcı ifadesini oraya görünmez sebeplerden görünmez eller koymuştu... Hint Okyanusu'nda başına gelecek bütün o feci akıbetlerden kaçıp geldiği ve içerisinde çiçeklerle ve fıskiyeyle, bir rayiha

---

ve esintiyle, ılık bir esintiyle karşılaştığı bahçede, arktik kuşağımdan çok uzakta, gördüğümü hatırladım onu... Texas değil Tex, Tex'in çayı, Ashley'yle tanıştığım yer -Ashley, Ashley, Ashley... güneş insanı aksırtabiliyor - ama o zamanlar saçları fosfor yeşiline boyalıydı, Dr Martens botlarıyla uyumluydu, tencere yuvarlanmış kapağını bulmuştu âdeta, ikimiz birlikteyiz, konuşuyor da konuşuyoruz, ilkin utana sıkıla, sonra ise ikimizin de hissettiği o aşikâr çekime daha bir istekle karşılık vererek, derken bana numarasını verdi ve numaramı, adımlı soyadımı yazdım ona, işte bu şekilde, yıllar sonra, çevirecek doğru telefon numarasını nihayet bulmuş ve o beni, ben de onu öpmüştüm ve beni eve davet edene, ben de hayır diyene dek bir süre öpüştük. Ona, altını ısıltıya, gün ışığına ve Roma'ya âşık olmuştum, ve biraz beklemek istemiştin, onu üç gün sonra arayacak, onunla flört edecek, evlenecek, onu hamile bırakacak ve evimizi beş sarışın kız çocuğuyla dolduracaktım, ta ki... of hayır, şimdi nereye kaydı aklım? dehşet ama dehşet değil de daha ziyade başka bir -et-? veya ikisi birden, veya emin değilim diyeyim, birdenbire içimde akmaya başlıyor, o sıralar yalnızca birkaç hafta uzakta olan bu şey, aslında şu köşeyi dönünce hemen oradaydı, bir terk edilmiş miras, hızla yaklaşmakta: dışkı -sal gitsin...- sidik -sal gitsin... -ve patlayan konjunktiva -sal gitsin kızıl gözyaşı derelerini. Tutabildiğim fakat nihayetinde engel olamadığım şeyler işte. Tabii ki her şeyi kaybettim. Numarasını kaybettim, kızını kaybettim ve sonra terkin füzü sırasında, bendeki anısını da kaybettim, dolayısıyla beni aradığı sıra öpüşlerle, vaatlerle ve onca umutla birlikte o da silinip gitmişti. Bir muz ağacına ait sağa sola saçılmış & çürüyen yaprakların üstünde bulunan hamaktaki tuhaf hasret giderişimizden sonra bile, bunu daha da tuhaf bir elveda takip etmişti, kız hafızamdan silineli çok ama çok olmuştu zaten. Çok geç kaldığımı biliyorum. İçeride kayboldum ve artık bir çıkış olduğuna inanmıyorum. Güle güle Ashley ve güle güle, onu bulup da özgür bırakmak zorunda kalmadan önce tanıdığın o insana.

(Bunun 11,11 mm'lik bir hareketli mantolu halat olduğunu düşünürsek, üzerine binen yükü hayal etmesi çok da güç olmasa gerek.)²⁵⁰

---

²⁵⁰ 2700 ve 3200 kilogram arasında kopmaktadır. — Ed.

Navidson yukarıdan gelen güçsüz bir çığlık duyar ve sonra sessizlik olur. Işık sızan minicik bir delik bile yoktur.

Reston'la Röportaj'da, makaranın tepede, tırabzandan nasıl koptuğunu Billy'den öğreniriz. Bereket versin ki, Tom, "bütün takım taklavat" bacadan aşağı düşüp de dibi boylamadan önce hem onu hem de halatı yakalamayı başarmıştır. Reston kameraya, "Yönümüzü bulmamız birkaç dakikamızı almıştı," der. "Hâlâ neler olduğunu anlamamıştık."

Bu kısma eklenecek son çekim için, Navidson Arriflex'ine 30 metrelik yüksek hız tungsten takar, çevreyi aydınlatmak için beş dakikalık aşırı yüksek kuvvetli fosforlu çubuk kullanır ve sesi kaydetmek üzere Hi 8'ini sarar.

“Hemen hemen bir saat,” diye başlar lafına. “Bekledim, dinlendim, bir şeylerde değişiklik olacağını umdum ha bire. Olmadı. En son alet edevatı gözden geçirmeye başladım, şimdi ne yapmam gerektiğini bulmaya çalışıyordum. Derken hiç hesapta yokken, arkamdan bir tıkırtı geldi. Arkamı döndüm, bir de ne göreyim, yerde bir şey var, bulunduğum tarafın biraz uzağında, şu bizim üçüncü çeyreklik. [Bozuk parayı yerden alır] Diyelim ki Tom parayı, Reston yukarı ulaştıktan birkaç dakika sonra atmış olsun, o zaman bu para en aşağı elli dakikadır düşmekle meşgulmüş. Şu an kafam öyle allak bullak ki hesaplayacak hâlim yok; ama ihtimal dışı bir derinlikte olduğumu fark etmek için illa dâhi olmak gerekmiyor.²⁵¹

---

²⁵¹ Zaman saniye olarak hesaplandığında, eğer $D_m = 4,88t^2$ ise, çeyrekliğin, dünyanın ekvator çapını bile 3815,7 kilometre aşarak, 43891,6 kilometre düşmesi gerekirdi. $9,75m/sn^2$ olarak hesaplarsak, rakam 87781,6 kilometreye kadar çıkmaktadır. Sahiden de “ihtimal dışı bir derinlik.”²⁵²

²⁵² Bu formül tam doğru değil. Daha kesin bir hesaplamayı [burayı sonra doldur] kullanarak yapabiliriz.²⁵³

²⁵³ Bay Truant bu notu hiçbir zaman tamamlamamıştır. — Ed.

“Geri nasıl döneceğimi bilmiyorum. Telsiz kapandı. Kendi çantamı ve Jed’in çantasını bulabilirsem, belki dört gün gidecek pillere ek olarak, bana en az üç gün yetecek yiyecek ve suyum olur. Ama bunun ne faydası olacak ki? *Non gratum anus rodentum*.²⁵⁴ Hay anasını.”

---

²⁵⁴ “Fare götü kadar bile değeri yok.” — Ed.

Film bu noktada biter,

geriye

bir

tek

sıradan

beyaz

bir

ekran

kalır

XIII

Minotor¹²³

*Alarga en la pradera una pausada
Sombra, pero ya el hecho de nombrarlo
Y de conjeturar su circunstancia
Lo hace ficción del arte y no criatura
Viviente de las que andan por la tierra.*

— Jorge Luis Borges²⁵⁵

BEKLEYİŞ

1.

T eppet C. Brookes hayatı boyunca, çocuklarca çizilmiş bir sürü resim görmüştür. Anasınıfından tutun da, altıncı sınıflara dek, her yaştan çocuğa öğretmenlik yaptığı için birçok muhtelif çöp adam, ev ağaç ve renklendirme örneklerine artık aşinadır. Kurt, kaplan ya da ejderha çizimiyle ilk defa karşılaşmıyordur. Lakin sorun şu ki, bu kurtlar kadmiyum ormanda sinsice kol gezmekle kalsa iyidir; dişleri kızılık renkindedir ve birbirlerinin gırtlaklarını daha yeni dişlemişlerdir. Kaplanlar yoncaların üstünde uyumakla kalsa iyidir; pençeleriyle uçuk yeşil tepeleri yarıp buralardan pazar kızılı ve çivit mavisi akıtıyordu. Korkutucu zümrüt yeşili kuyruklu, yakut gözlü ejderha hiç de tehditkâr değildir; akrepotu ve hintzamlı renkli şen şakrak bir çiçekle çevresindeki her şeyi yakıp kül etmektedir.

Gene de bu vahşi fanteziler, resmin ortasında gizlenerek bekleyen şeyle kıyaslandığında deve de kulaktır.

Navidson'ın kurtarma çalışmasına başlamasından önceki hafta, Brookes kendi üçüncü sınıf öğrencilerinden evlerinin bir resmini çizmelerini ister. Chad'in teslim ettiği resmin

---

²⁵⁵ “. . . bir gölge yayılıyor yavaşça çayırlarda,/ lakin, bir isim koymaya, tabiatını/ve detaylarını tahmin etmeye kalktınız mı,/ kurgusal bir şey çıkıyor ortaya, nefes alan bir canavar değil,/ şu yeryüzünde dolaşanlardan değil.” Çev. Alastair Reid. — Ed.

ne bir bacası, ne bir penceresi ne de bir kapısı vardır. Hatta bu ev, sayfanın yüzde doksanını kaplayan kapkara bir kareden ibarettir. Dahası, kat kat siyah pastel boya ve kurşun kalem kullandığı için, resmin altındaki kâğıdın rengi hiç gözüküyordur. Chad daracık kenar boşluklarına yağmacı yaratıklar kondurmuştur.

Bir hayli tuhaf bir çizimdir ve Brookes'un aklına kazınmıştır. Chad'in Virginia'ya daha yeni taşındığından ve okul bahçesinde birkaç kavgaya karıştığından haberdardır. Vardığı sonuç onu pek tatmin etmese de, resmin, taşınmalarından ve yeni çevreden kaynaklanan stresi yansıttığına karar verir. Yıl boyunca bir gözünü çocuğun üzerinde bulundurmaya da aklının bir köşesine yazmayı ihmal etmez.

Çok beklemesi gerekemeyecektir.

Brookes genellikle okuldan sonra doğrudan eve giden biridir, ama o cuma günü, tamamen şans eseri, dolana dolana kendini anaokulu sınıfında bulur. Duvara çok sayıda resim asılmıştır. Özellikle bir tanesi gözüne takılır. Aynı kurtlar, aynı kaplanlar, aynı ejderha ve ortada da, gerçi bu sefer sayfanın yalnızca üçte birini kaplamakla birlikte, kapkara bir kare vardır, birkaç kat siyah ve kobalt mavisi pastel boya kullanılarak çizilmiştir ve sayfanın asıl rengine işaret eden tek bir beyaz nokta dahi gözükmemektedir.

Resmi çizen kişi Daisy'dir.

Her ne kadar Brookes psikoloji formel eğitimi almamışsa da, neredeyse yarısı Sawatch İlkokulu'nda geçen yirmi yıllık öğretmenlik mesleği boyunca, ona hayatı boyunca yetecek kadar çocuk tacizine tanık olmuştur. Yalnızca beslenme bozukluğu, vücutta sıyrıklar ya da anormal utangaçlık gibi gözle görülür olanlara değil, bütün belirtilere aşinadır. Davranış biçimlerini, yemek alışkanlıklarını ve hatta çizimleri bile yorumlamayı öğrenmiştir. Buna rağmen, beş yaşında bir kız çocuğu ve sekiz yaşındaki ağabeyi arasındaki bu denli şaşırtıcı bir benzerlikle ilk defa karşılaşılıyordu. İkilinin çizim yeteneği fevkaladedir. “Bana göre hava hoş, iki tane yürümeyen evlilik yaptım ve bu süreçte bir hayli canavarlıkla karşılaşmışımdır. Öyle kolay korkan biri değilimdir, ama yalan yok, şu resimlere bakmak bile tüylerimi diken diken etmeye yetti.”²⁵⁶

Teppet C. Brookes'un Çocuk Hizmetleri Müdürlüğü'yle temasa geçme imkânı vardır. Navidsonları arayabilir ve görüş alışverişi yapmak isteyebilir. Gelgelelim, o pazartesi, ne Chad ne de Daisy okula gelince, Navidsonları bizzat ziyaret etmeye karar verir. Tüylerini diken diken etsin ya da etmesin, merakına yenilmiştir bir kere: “Açıkça söylemek gerekirse, bu çizimlere ilham veren o yere şöyle bir göz atmam şarttı.”²⁵⁷

²⁵⁶ Teppet C. Brookes'un Emily Lucy Gates'e anlattıklarıyla, *The Places I've Seen*, Russian Hill Press, San Francisco 1996, s. 37-69.

²⁵⁷ a.g.e., s. 38.²⁵⁸

²⁵⁸ Françoise Minkowska'yla alakalı 212. dipnota yeniden bakın.

Öğle yemeği arasında, Brookes Ford Bronco'suna atlamış ve Ash Tree Lane'e doğru on beş dakika direksiyon sallamıştır. "Evin dışarıdan güzel ve enteresan durduğunu düşünmüştüm. Daha farklı bir evle karşılaşmayı ummuştum herhâlde. Doğrusu, az kalsın arabaya atlayıp geri dönecektim, ama sırf artık geldim diye, gidip kapıyı çalmaya karar verdim. Nasılsa iyi bir bahanem vardı. Çocukların niye okula gelmediğini bilmek istiyordum. Hem bana göre hava hoş, suçüçeğı falan çıkardılarsa, ben suçüçeğı olmuştum zaten, o yüzden fark etmezdi benim için."²⁵⁹

Brookes ön kapıya doğru yürürken saatine baktığını hatırlar. "Bire geliyordu. Kapıya mı vurmuştum yoksa zili mi çalmıştım, hatırlamıyorum. Derken çığlıklar duydum. Feryatlar. Böylesi kederli bir sesi daha önce de duymuştum. Kapıyı kırarcasına yumruklamaya başladım. Bir an sonra, tekerlekli sandalyeli Afro-Amerikalı bir adam kapıyı açtı. Beni gördüğüne şaşırmış gibiydi, başkasını bekliyordu sanki. Berbat hâlde olduğunu net olarak görebiliyordum, elleri yara bere içindeydi ve kanıyorlardı. Ne diyeceğimi bilemeyince, okuldan geldiğimi söyledim. Başını sallamakla yetindi ve ambulansı beklediğini söyledi ve rica etsem yardım edebilir misiniz diye sordu."

Brookes adım atmak üzere olduğu katliam evi için hazırlıklı değildir: oturma odasında hıçkırığa hıçkırığa ağlayan bir kadın, ona sarılan iriyarı bir adam, mutfakta, kan gölü içinde yatan iki ceset ve kimsenin anlamlandıramadığı bazı sözcüklerle kendi kendine bir şarkı mırıldanan —"ba. dah. ba-ba."— küçük kardeşi Daisy'nin yanında, merdiven basamaklarında oturan Chad.

Brookes beş dakika dayanabilmiş, millete yardım etme noktasında birçok kez kendine ihanet etmiştir. Bereket versin ki, şerif, sağlık ekibi ve ambulans çok geçmeden gelmiştir. "Âdeta bir savaş alanına girmiştım ve açıkça söyleyeyim, bu kadarı fazla gelmişti bana. Tansiyonumun yükseldiğini hissediyordum. Hani bazen, bir fark yaratacağınızı düşünerek, bir şeyler yapmaya kalkışırsınız ya. Ama işte, bu kadarı fazla gelmişti bana. Çok aşağılayıcıydı. [Ağlamaya başlar] O günden sonra bir daha çocukları hiç görmedim. Ama resimleri hâlâ bende durur."²⁶⁰

Bazı açılardan, distile pastel boya ve iki çocuğun elleriyle biçim kazanmış renkler, evin kalbinde yatan dehşeti, film ve kasetlere kaydedilenlere kıyasla, çok daha inceliklerle yansıtabilmiştir, o basit çizgiler ve eğri büğrü şekiller hayatlarından sızarak kaybolan ışığı anlatmaktadır. Velakin, bu çizimleri gören tek kişi Brookes değildir. Chad ve Daisy'nin odası, canavarımsı siyah karenin gittikçe genişlediği ve karlaştığı, derken, Chad'in

²⁵⁹ Teppet C. Brookes, *The Places I've Seen*, s. 142.

²⁶⁰ "The Navidson Legacy", *Winter's Grave*, PBS, 8 Eylül 1996.

çizimlerinde, hiç kenar boşluğuna yer bırakmadığı bu türden çizimlerle doludur.

Karen çocuklarının bir sıkıntısı olduğunun farkındadır. Bir Hi 8 klibinde, babaları gelir gelmez onları “büyükannelerinin yanına” götürceğini söyler.

Ne yazık ki, Navidson, Tom ve Reston cumartesi sabah erken saatte koridorda kaybolunca, Karen müşkül duruma düşer: telsizleri mi kontrol edeceğim, yoksa Chad’le Daisy’ye mi göz kulak olacağım derken, iki arada bir derede kalır. En son, Navidson’dan ayrılışının daha can sıkıcı olduğu ortaya çıkar. Karen telsizlerin başından ayrılmaz.

Bir süre Daisy ve Chad kısa süre de olsa görev yerini terk etsin diye annelerini ikna etmeye çalışır. Bu işe yaramayınca, oturma odasında takılırlar. Fakat Karen’in onlara dikkatini veremeyecek durumda oluşu, çok geçmeden iki çocuğu odadan kaçırır. Karen, birkaç kez, onlara hiç olmazsa uslu durmalarını söyler. Velakin, Daisy çok sevdiği İspanyol bebeğiyle ve Tom’un nihayet bitirmeyi başardığı bebek eviyle bıkana kadar oynayabileceği odasına saklanmakta ısrarcıdır, Chad ise dışarı kaçmayı yeğlemektedir, kimi zaman Hillary’yi de yanına alarak, şimdilerdeyse tek başına, onu çağıran ormana dalıp kaybolmakta, daima kameraların menzilinden uzaktadır, giriştiği maceralar ve içindeki öfke hiç ekrana yansımada kaybolup gider.

O cumartesi gecesi, Chad ve Daisy kendileri yatmak zorunda kalırlar, derken saat ona doğru, iki çocuğun koşa koşa oturma odasına indiğini ve sesler duyduklarını iddia edişlerini seyrederek. Fakat Karen, ara sıra Büyük Koridor’dan Tom’un aramasıyla sesleri kesilen telsizlerin sürekli hışırtısı dışında hiçbir şey duymamıştır. Çocukların odasını kontrol ettikten sonra dahi, olağan dışı bir ses tespit edemez. Hiç olmazsa Chad’le Daisy’nin yüzlerinden okunan korkuları Karen’a kısa bir süreliğine takıntısını bıraktırır. Telsizlerin başından ayrılır ve bir saatini çocukları yataklarına yatırmaya ayırır.

Dr. Lon Lew, evin, Karen’in Navidson’a olan inancını adım adım bırakmasını mümkün kıldığını, adamla arasındaki mesafenin daha da büyümesini ve sürekli hâle gelmesini sağladığını düşünmektedir: “Çocuklardaki korku annelerine duydukları ihtiyaçla birleşmiş, bu da Karen’ı Navidson’dan ayırmıştır. Ne yazık ki, bunu sürdürmek sağlıklı bir hareket olmayacaktır. Karen, çocukların kalbinde yatan asıl şeyle yüzleşmeksizin, başka bir bağımlılığın yerini almıştır.”²⁶¹

Sonra pazar akşamı, çocuklar Feng Şui eşyalarına ne olduğunu sorarlar. Karen’ı çeke çeke odadan odaya dolaştırırken, bir yandan da yerinde olmayan kapları, yerlerinde olmayan mermer atları ve hatta yerinde olmayan vazoyu işaret etmelerini seyrederek. Karen afallamıştır. Mutfığa geçip oturmak zorunda kalır, panik atak ha geçirdi, ha geçirecektir. Nefes alış veriş hızlanmış, yüzü ter içinde kalmıştır. Neyse ki, bu bölüm yalnızca birkaç dakika sürer.

---

²⁶¹ Dr. Lon Lew, “Adding In to Dependent”, *Psychology Today*, 27, Mart/Nisan 1994, s. 32.

Bir iki başka eleştirmenle birlikte, Gail Kalt da, Karen'ın Tom'la telsizden konuşurken, Feng Şui'den “boktan şeyler işte” diye bahsederken seçtiği bu kelimelere takılmıştır.

Karen muhtelif inkâr mekanizmalarını parçalamaya başlamıştır. Feng Şui'nin beyhude bilimselliğine bel bağlamayı artık bırakmıştır. Mutsuzluğunun asıl sebebinin, Navidson'la kendisi arasındaki keşfedilmemiş yarıktaki saklı olduğunu fark eder. Evinin derinliklerini mesken tutan karanlığın manasıyla yahut manalarından bir tanesiyle yüzleşmek üzere yavaşça başını çevirmeye başladığını bile fark etmez.²⁶²

Şüphesiz ki, Karen'ın inkârcı tavrı bıraktığını, Tom'la konuştuğundan hemen sonra Feng Şui'yle bağlantılı arta kalan bütün eşyaları toplayıp hepsini bir kutuya tıkınca daha net görürüz. David N. Braer “House Cleaning” adlı tezinde, Karen'ın bu koleksiyona yalnızca V. Bölüm'de bahsedilen kitapları değil, İncil'i, birtakım New Age kılavuzunu, tarot kartlarını ve en tuhafı da, ufak el aynasını dâhil ettiğini belirtir.²⁶³ Kutuyu garaja koyduktan hemen sonra, gidip bir kez daha çocukları kontrol eder, isterlerse oturma odasında onunla birlikte uyuyabileceklerini açık açık belirterek onları teselli eder. Yatmaya gelmezler, ama minnettar ses tonlarına bakılırsa, artık içleri daha rahat uyuyabileceklerdir.

Helen Agallway, “8 Ekim Pazartesi, Karen ayrılmayı çoktan kafasına koymuştu. Tom oturma odasına tekrar uğrayıp Navidson'ın birkaç saate döneceği haberini verince, çocukları okula göndermez; çünkü o gün New York'tan ayrılmaya niyetlidir,” iddiasında bulunur.²⁶⁴

Halat kangallarıyla, palangalarla ve birkaç havai tel makarasıyla kasabadan dönüşünden hemen sonra, Karen toplanmaya başlar ve çocuklara, onların da aynısını yapmalarını söyler. Aslına bakılırsa, Tom gözlerinden akan yaşlarla, önündeki tekerlekli sandalyeyi ittirerek alelacele koridordan çıktığında, Karen etekleri tutuşmuşçasına antredeki gömme dolaptan kışlık mont ve ayakkabıları çıkarmakla meşguldür.

²⁶² Gail Kalt, “The Loss of Faith—(Thank God!)”, *Grand Street*, 54, sonbahar 1195, s. 118.

²⁶³ David N. Braer'in “House Cleaning” adlı doktora tezi, Tennessee Üniversitesi, 1996, s. 104.

²⁶⁴ Helen Agallway'in “The Process of Leaving” adlı doktora tezi, Indiana Üniversitesi, 1995, s. 241.

Karen'ın Wax'ı görmesiyle elini ağzına götürmesi bir olur, lakin çılgılık atmasına mani olamaz.²⁶⁵ Derken Reston koridordan çıkagelir, hırıltı gittikçe şiddetlenerek peşinden gelmektedir, oturma odasına kadar onu takip etmeye niyetli gibidir. Kapıyı çıldırmışçasına kapatır ve dört kilit dilini çevirir, kapının ses yalıtımı sağ olsun, korkunç sesin oturma odasına sızmasına müsaade etmez.

Karen ise bağırmaya başlar: “Ne yapıyorsunuz? Billy? Navy’ye ne oldu? Navy nerede?”

Tom, hâlâ gözyaşı döküyor olmasına rağmen, Karen'ı odanın bir köşesine çeker. “Onu kaybettik.”

“Öldü mü?” Karen'ın sesi çatallanır.

“Sanmıyorum,” der Tom başını iki yana sallayarak. “Ama hâlâ orada bir yerde. Tâ aşağıda.”

“E o zaman içerip girip getirsene onu! İçeri gir ve kardeşini getir!” Derken avazı çıktığı kadar bağırır, “Onu orada bırakacak hâlin yok ya.”

Fakat Tom öylece kalakalmıştır ve Karen nihayet gözlerini ona dikip duyduğu korku ve üzüntüsünü ölçercesine onu seyredince, darmadağın olur ve gözyaşlarına boğulur. Reston antreye gider ve ambulans çağırır.

Bu sırada, mutfakta muvakkaten tek başına bırakılan Wax sedyede usulca inliyordur. Hemen yanında Jed'in cesedi yatmaktadır. Ne yazık ki Tom Jed'in kıyafetlerine ne kadar kan sızdığını fark etmemiştir. Kederi gözlerini kör etmiş hâlde, cesedi yere koyunca bilmeden de olsa döşemeleri kırmızı bir lekeye bulayıvermiştir. Hatta kana basmış ve Karen'ı teselli etmek için gene oturma odasına dönerken, halıda ayak izleri bırakmıştır.

Belki de kaçınılmaz biçimde, bütün bu gürültü patırtı çocukları yataklarından kaldırmıştır.

Chad'in gözüne ilkin ceset ilişir. Daisy'yle birlikte ağır adımlarla Jed'e doğru gidip sonra da Wax'ın yanına geçişlerinin son derece rahatsız edici bir yanı vardır. İkisi de dalıp gitmiştir. Âdeta büyülenmişlerdir.

“Babamız nerede?” diye sorar Chad en son. Ama Wax sayıklıyordu.

“Sus. Çok sus-sadım.”

²⁶⁵ Birçokları Holloway Kaseti'nin, genellikle “Bekleyiş” ve “Tahliye” adlarıyla anılan iki başlıksız sekansla birlikte, anlaşılabilir oluşlarından yakınmaktadır. Kalitesiz çözünürlük, odak ve ses (sonradan 16 mm'yle çekilen röportajlar istisnadır) bir sürü uyumsuz kesmenin ve genel kronolojik karışıklıkların doğurduğu güçlükleri daha da artırmaktadır. Bununla birlikte, düşük kalitenin ve genel tutarsızlığın filmi çekenin hâletiruhiyesini yansıtmadığını bilmemiz önemlidir. Tam aksine, Navidson bu biçimsel çelişkileri, “Tahliye” sürecinde ailesinin yaşadığı yoğun dehşeti ve altüst oluşu çok daha net yansıtmakta ustalıklı kullanmıştır. Özellikle anlatının yeniden yapımını anlatan kitaplar için bkz. *The Navidson Record: The Novelization* (Goal Gotham Publication, Los Angeles 1994); Thorton J. Cannon Jr.'ın *The Navidson Record: Action and Chronologies*'i (Penny Brook Press, Portland 1996) ve Esther Hartline'in *Thru Lines*'ı (Dutton, New York 1995).

Chad'le Daisy el ele verip bir bardağa lavabodan su doldururlar. Fakat Wax bırakın su içmeyi, doğrulamayacak kadar güçten düşmüştür. Son çare olarak, çatlamış dudaklarına su damlacıkları dökerler.

Birkaç saniye sonra, ön kapı kırılırcasına yumruklanır. Reston tekerlekleri çevire çevire kapıya ulaşır ve açar. Karşısında sağlık ekibini görmeyi umuyordur, ama saçlarının büyük kısmı ağarmış, 40'larının sonundaki bir kadınla karşılaşır. Chad ve Daisy merdivenlere kaçarlar. Onlar da kana basmış olduğu için, zeminde ufak ve kırmızı izler bırakmışlardır. Chad'in öğretmeni ne ağzını açıp tek kelime edebilir ne de bir yardım önerisinde bulunabilir. Tom Karen'la oturmayı sürdürür, derken nihayet Karen'ın sessiz çılgınlıkları hızla Ash Tree Lane'deki evlerine yaklaşan sirenlerin feryatlarına karışır.

Navidson Kaydı'nda Wax Hook'un kurtulduğu kesin olarak belirtilse de, evden götürülüşünü müteakip ayrıntılara hiç girilmemektedir. Gelgelelim, filmin çıkışından sonra yayımlanan çok sayıda yazı, zaman kaybetmeksizin helikopterle Washington, D.C.'deki bir hastaneye yetiştirildiği ve orada yoğun bakım ünitesine alındığını söylemektedir. Doktorlar kargaburun çıkıntısına ve skapular omurgasına ait parçaların trapezius, delta ve infraspinöz kaslarının pestilini çıkardığını keşfetmişlerdir. Mucizevi biçimde, mermi ve kemik şarapnelleri subklaviyen arteri sadece sıyırmıştır. Wax er geç iyileşir ve uzun bir rehabilitasyon döneminin ardından açık hava aktiviteleriyle dolu bir hayata döner, gerçi Kuzey Yüzü'ne tek başına çıkmak şöyle dursun, artık Everest'e bile tırmanabileceği şüphelidir. Kendisinin de itiraf ettiği üzere, Wax evindeki gömme dolaba ilaveten, mağaralardan da uzak durmaktadır.²⁶⁶

Wax daha ambulansa konurken, polis Jed Leeder'in ölümünü soruşturmaya başlamıştır bile. Reston Hi 8'indeki, Holloway'in Wax'la Jed'in üzerine ateş ettiği görüntüleri içeren kasetin bir kopyasını onlara verir. Polisin gözünde, cinayet karanlık bir koridorda işlenmiş benziyordur. Suçlu anonsu yapılır yapılmaz, devriye polisleri neticede birkaç hafta sürecek olan, eyalet çapında bir arama başlatırlar. O öğleden sonra, Karen yetkililere her şeyi yutan kül duvarlı labirenti göstermekte ısrar eder. Belki de Navidson'ın yerini tespit etmeyi deneyeceklerini düşünmüştür. Netice tatmin edici olmaktan uzaktır.

Reston'la Röportaj'da, Billy başını iki yana sallar ve hafifçe güler:

Kötü bir fikir değildi aslında. Tom'la benim canımıza tak etmişti.
Karen çok şey bekliyordu ama, hele ki söz konusu, tek şerifi ve
bir avuç şerif yardımcısı bulunan bir kasaba olunca. Şerif geldiği

²⁶⁶ Bkz. *U.S. News & World Report*, 121, 30 Aralık 1996, s. 84; *Premiere*, 6, Mayıs 1993, s. 68-70; *Life*, 17, Temmuz 1994, s. 26-32; *Climbing*, 1 Kasım 1995, s. 44; *Details*, Aralık 1995, s. 118.

gibi, Karen onu apar topar koridora kadar sürüklemiş ve eline bir fener, bir de Monel misina makarasının ucunu tutuşturmuştu. Adam kafayı mı yedin dercesine Karen’a bakmıştı, ama şimdi düşününce, şerif biraz ürkmüştü de. O sırada, kimse şerifin peşinden içeri girmezdi. Karen’ın klostrofobisi vardı. Tom ise, eh çoktan içki şişesini diklemişti. Bana gelince, tekerlekli sandalyemi tamir etmeye uğraşıyordum. Palangayla yukarı çekilince, sandalyenin orası burası yamulmuştu. Hani öyle olmasa bile, yani sandalyem sağlam olsaydı da, para verseler dönmezdim oraya. Fakat Şerif Oxy, Axard, Axnard, bu tarz bir ismi vardı, Şerif Axnard tek başına içeri dalmıştı. Üç metre anca yürümüştü ki gerisingeri odaya dönmüş, bize teşekkür etmiş ve sonra da çekip gitmişti. Ne gördüğüne dair tek kelime etmemiş ve bir daha da geri dönmemişti. Holloway’i bulacağım diye, evin içi dışında her yeri uzunca bir süre aramıştı.

Navidson Kaydı’nın piyasaya çıkışının hemen ertesi, çok sayıda muhabir Şerif Josiah Axnard’la konuşmaya çalışmıştır. Kliplerden birinde, Şerif’i ekip otosuna binmek üzereyken görürüz: “Söz konusu ev, bir kez ve kesin olarak, baştan sona aranmış ve Holloway Roberts’in izine rastlanmamıştır.” Altı ay sonra Şerif, National Public Radio’ya röportaj vermeyi kabul etmiş (18 Nisan 1994), röportajda olayları bir nebze farklı anlatmıştır. “Gözüne yabancı gelen bir koridorda” yürüdüğünü itiraf etmiştir. “Sonra bir baktım kaybolmuştu,” diye devam etmiştir. “Kontrol ettim. Şu an o evde sıra dışı bir şey yok ama... ama işte o gün, güneydeki... güneydeki duvarda bir koridor vardı. Soğuktu, ışık yoktu ve koridor bir yere çıkmıyo’du. Daha önce hiç tırsmadığım kadar tırsmıştım, âdeta devasa bir mezarın içinde dikiliyordum ve net biçimde, dün gibi hatırlıyorum, içimden, ‘Eğer Holloway buradaysa boşuna endişelenmeyeyim. Ölmüştür zaten. Öleli çok olmuştur,’ demiştim.”²⁶⁷

²⁶⁷ *Navidson Kaydı*’nda, “mezar” sözcüğüyle eve ilk atıfta bulunulmuyor. Reston, Navidson’a Leica marka telemetreyi kullanmasını salık verirken, bir yandan da, “Bununla hayaleti mezarına geri sokarsınız hemencecik,” diye ekler. Keşif #3’te Holloway, “Mezar kadar soğuk,” diye mırıldanır. Yine aynı segmentte, Wax benzer bir şey mırıldanır, “Sanki bir tabutun içindeyim.” Karen, Hi 8 günlük kayıtlarından birinde, şunları diyerek mevcut durumu hafife alır: “Oturma odası yerine, kocaman bir yer altı mezarınızın olması gibi.” Tom, Tom’un Hikâyesi’nde, “mezar kazıcı” fıkrasını anlatırken, Reston ise kurtarma girişimi sırasında, “Yalan yok, bir mezarın içindeyim sanki,” demiştir. Navidson ise yanıt olarak, “Buraya ne gömülür, insan merak ediyor,” demiştir. Reston, “Eh, boyutlarına bakacak olursak,” diye yanıtlamıştır. “Herhâlde Jack ve koduğumun Fasulye Sırığı’ndaki devi gömebiliriz.” Sahiden de anca o devi.²⁶⁸

²⁶⁸ Zampanò da, birkaç kez “mezar” kelimesini kullanmıştır.²⁶⁹

²⁶⁹ Bkz. Dizin. — Ed.

O gece Karen, ara ara hıçkırıklara boğularak, oturma odasında kalır, koridor kapısını açık bırakmıştır, lakin Reston’a da anlattığı üzere, koridora bir adım daha yaklaşacak olsa kalbi güm güm atmaya başlıyor ve vücuduna titreme geliyordur. Reston ise, azıcık gözlerini kapatmaya yönelik şiddetli bir ihtiyaç duyarak, kanepede çabucak derin bir uykuya dalar.

Telefon çalıp da Karen hoparlörden konuşunca, bilhassa korkutucu bir an yaşanır. Jed Leeder’in nişanlısı Seattle’dan arıyordur ve yaşananlardan hâlâ bihaberdir. İlk başta Karen hiçbir şey söylemez, ama kadın işkillenmeye başlayınca, Karen ona gerçeği söyler. Telefon hoparlöründen hışırtyla karışık panik dolu bir feryat duyulur ve sonra bağırış yerini korku dolu çığlıklara bırakır. Birdenbire hat kesilir. Karen kadının yeniden aramasını bekler, ama telefon bir daha çalmaz.

Bittabi bütün bu süre boyunca, çocuklar gene bir başlarına bırakılmış, birbirlerine göz kulak olma görevini üstlenmişlerdir, etrafta o öğleden sonra yaşanan dehşeti anlamlandırmalarına yardım edecek kimse yoktur. Odalarında saklanıyor, nadiren ağızlarını açıyorlardır. Tom bile, odalarına uğrayıp su samurları, kartallar ve belki de şu kaplana dair bir uyku öncesi masalına ait yatıştırıcı cümlelerle çocukların korkularını muvakkaten yarıştırmaz.

Tom mezardan geri döndüğünde, kardeşini kaybettiğine kendini inandırmıştır. Reston’la ikisi büyük Sarmal Merdiven’in ayaklarının altında esnediğini duymuştur ve hatta Reston’ın Hi 8’ine, Navidson’ın ışığının gitgide küçülüşü ve nihayet, sönen bir ışık misali derinlerde kayboluşu yansır.

Billy’nin Reston’la Röportaj’da açıkladığı üzere: “Tom bir parçası kopmuş gibi hissetmişti. Hiç böyle davrandığını görmemiştim. Sarsılmaya başladı ve hüngür hüngür ağladı. Merdivenin, nasıl genişliyorsa yine aynı şekilde küçülebileceğini ona anlatmaya çalıştım, başını yukarı aşağı sallayıp haklısın demeye getirdi, ama gözyaşları dinmek bilmedi. İnsanı ürküten bir görüntüydü. Kardeşini öyle çok seviyordu ki.”

Sağlık ekibinin Wax’ı götürmesini seyrettikten sonra, Tom’un çalışma odasına kaçışını ve orada, eşyaları arasında sigarasından kalanları buluşunu görürüz. Lakin cigarayı tütürmesi ona herhangi bir teselli vermiyordur. Artık ağlamıyordur ama elleri hâlâ titriyordur. Bir iki derin nefes alır ve ardından, Karen Şerif Axnard’a koridoru göstermeye hazırlanırken, bourbondan bir yudum alır.²⁷⁰

Üzülerek belirtmek gerek ki, Tom’un aldığı tek yudum, yudumlara dönüşür. Birkaç saat sonra, elliliğin tamamını ve buna ilaveten, yarım şişe şarabı bitirmiştir. Bütün gece o kadar çok içmiştir ki, üstündeki yorgunluk benim hızına yetişememiştir. Bittabi, ertesi sabah

²⁷⁰ Bkz. Harmon Frisch, “Not Even Bill’s Acquaintance”, *Twenty Years In The Program*, ed. Cynthia Huxley, W. W. Norton & Company, New York 1996, s. 143-179.

dün yaşananların anısı hâlâ tazedir. Reston’a Büyük Koridor’a kadar refakat ederek kayıp zemini bulmaya çalışırlar. Lakin şaşırtıcı biçimde, koridorun on metrede sonlandığını ve koridordan herhangi bir kapı yahut alternatif koridorların dallanmadığını keşfederler. Karen odasına çekilmek üzereyken, Tom ve Reston yalnızca beş dakika sonra geri gelirler.

Kendisi de Navidson’ın kayboluşunun üzüntüsünü yaşıyor olmasına rağmen, Reston Tom’u teselli etmek için hâlâ elinden geleni yapmaktadır ve Tom hiç olmazsa birkaç saatliğine ağzına içki sürmemeyi başarır. Görünen o ki, Chad sabahın köründe evden sıvışmıştır ve şimdi ne içeri girmeye ne de annesiyle konuşmaya gönlü vardır. Tom eninde sonunda onu mülk sınırının hemen ötesindeki bir ağacın dalları arasında bulur. Gelgelelim, sekiz yaşında bir çocuğu eve girmeye ikna etme çalışmaları sonuç vermez.

Billy’nin kendi ağzından (yine Reston’la Röportaj’dan): “Tom, Chad’in ağaçta keyfinin yerinde olduğunu söylemişti ve Tom içerisinin daha güzel olduğunu söyleyeceğim diye kendini bayağı zorlamıştı. Hem başka bir durum vardı. Mırıltı tarzı bir şey, karanlıkta bir yürüme sesi, sonra da bir patlama, tıpkı bir silah sesi gibi, en son da ölen bir adamın çıkardığı sesleri duymasıyla çocuğun evden kaçması bir olmuş sanırım. Hemen uyandırdım onu, demişti Tom. O an hayal gördüğünü sanmıştım.”

Ev’in kamera görüntülerine göre, Tom’u asıl delirten olay, ertesi gün eve girip Daisy’yi —kolları tuhaf çiziklerle doludur— bırakın cevabı, bir yankıyı bile ona çok gören koridorun önünde “Baba!” diye bağırarak iki yana sallanırken bulmasıdır. Karen nihayet aşağı iner ve Chad’i bulmasına yardım etsin diye kızını dışarı götürür, Tom arabayı alır ve şehre iner. Bir saat sonra bakkaliyelerle, lüzumsuz tıbbi malzemelerle, dergilerle ve asıl şehre inme sebebiyle —bir kutu bourbon— geri döner.

Üçüncü ve dördüncü gün, Tom bir kez dahi çalışma odasından çıkmaz, kederinin yerini tevekküle bırakmak istercesine içtikçe içer.

Öte yandan, Karen Navidson’ın ortadan kayboluşunun onu soktuğu hâletiruhiyeden yavaş yavaş kurtulmaktadır. Çocuklarına birdenbire daha çok dikkat eder olmuştur, nihayet Chad’i eve sokmayı başarır ki böylece çocuğun (ve Daisy’nin) toplanma girişimlerini seyredebilecektir. Kısa bir klipte, Karen’ı telefonda, muhtemelen annesiyle konuşurken görürüz, Virginia’dan kaçınılmaz taşınmalarını tartışıyorlardır.

Reston oturma odasından ayrılmaz, sık sık telsizden Navidson’a sesleniyordur fakat tek duyduğu şey hisırtı ve beyaz parazittir. Dışarıda usulca gök gürültülü sağanak başlamıştır ve yağmur pencereleri dövüyordur. Düşen yıldırımlarla birlikte gölgeler peyda oluyordur. Rüzgâr bir yaralı gibi uğulduyor, herkesin tüylerini diken diken eden, soğuk bir ürpertiyle dolduruyordur.

Gece yarısına doğru, Tom çalışma odasından çıkar, bir dilim limonlu mereng pasta aşırır ve sonra da, herkese yetecek kadar sıcak çikolata yapar. Tam yağlı süt, şekersiz kakao, şeker ve bir miktar vanilya özütü dikkatle kaynatılan sıvının içinde buluşmuştur. Yaptığı bu jest Billy ve Karen’in hoşuna gider. Tom içmeyi bırakmamıştır, bilakis, bardağına iki

parmak Jack Daniels katar fakat kendini toparlamış gibidir, zihni tam manasıyla arınık bir vuzuha kavuşmamışsa da hiç olmazsa bir nebze otokontrol sağlamıştır.

Derken Tom, üzerinde yalnızca bir tişört olmasına aldırmadan, derin bir nefes alır ve tekrar koridora girer. Bir dakika sonra geri döner.

“Taş çatlasa üç metre derinliği var artık,” diye homurdanır. “Ve Navy gideli dört gün oluyor.”

“Hâlâ umut var,” diye söylenir Reston.

Tom, kardeşin öldü diyen o inatçı histen kurtulmaya çalışır. “Bak mesela,” der çok usulca, hâlâ koridora bakıyordur. “Madrid’e yolu düşen bir herif vardı. Yeni bir şeyler deneme havasındaydı, o yüzden adsız sansız bir restorana şans vereyim dedi ve müessesenin spesiyalitesini —hiç bakmadan— sipariş etti.

“Çok geçmeden pirinç pilavı ve iki kocaman et parçasıyla dolu bir tabak kondu önüne.

“ ‘Nedir bu?’ diye sordu garsona.

“ ‘Cojones, Senor.’

“ ‘Cojones ne oluyor?’

“ ‘Cojones’ diye yanıtladı garson, ‘bugün arenada ölen boğanın testisleri oluyor.’

“Adam, ilk başta biraz tereddüt etse de, tabağa yumuldu ve tatlarına baktı. Sahiden lezizdiler.

“İşte, bir hafta sonra, aynı restorana tekrar uğrar ve aynısından söyler. Bu sefer şansına, yemeği önüne konduğunda, et parçaları küçülmüştür ve tatları önce yediği kadar güzel değildir.

“Hemen garsonu çağırır.

“ ‘Bakar mısınız,’ der. ‘Bunlar ne oluyor?’

“ ‘Cojones,’ der garson.

“ ‘Hayır, yoo,’ diyerek derdini anlatır. ‘Geçen hafta yemiştım ve daha büyüklerdi.’

“ ‘Ama Senor,’ garson iç çeker. ‘Boğa her seferinde kaybetmiyor ki.’”

Tom’un fıkrası bu sürüncemeli bekleyişe içkin acının bir kısmını unutturmaya yöneliktir, fakat elbette ki hiçbir şey Navidson’ın ilelebet yok olduğuna dair gittikçe kesinleşen kanaati zayıflatamamaktadır.

Tom eninde sonunda, biraz uyumak için çalışma odasına döner, ama Karen oturma odasında kalır, ara ara içi geçer, sık sık telsizlerle Navidson’a ulaşmaya çalışır, bir ninni veya bir dua misali adını fısıldar.²⁷¹

²⁷¹ Karen’in duygusal tepkisi hasretle sınırlı değildir. O akşam, daha evvelden banyoya sığınmış, lavabo çeşmesini açmış ve bu kısmen suçlayıcı Hi 8 günlük kaydını çekmiştir: “Çekip gittin ya alacağın olsun, Navy. Alacağın olsun. [Ağlamaya başlar] Bu ev, yuvamız, aramızı düzeltmeye yardım edecekti hesapta. Aramızda, saçma sapan bir evlilik yemininden daha güvenilir, daha güçlü bir bağ kurduracaktı hesapta. Bizi bir aile yapacaktı hesapta. [Hiçkırır] Aman Yarabbi, şu olanlara bir bak.”

Sabah 5:09'u gösteren Hi 8 klibinde, Karen başını ellerine yaslar ve uyumaya başlar. O an, oturma odasına çöken tuhaf dinginlikte ürpertici bir yan olmakla birlikte, bu dinginliği Reston'ın kanepede horlayışı bile bozmamaktadır. Âdeta bu sahne imkânsız biçimde sabitlenmiştir ve bir daha katiyen değişmeyecektir, derken birdenbire, büyük olasılıkla kameralar kapanmadan önce —artık hareket dedektörleriyle açılma özellikleri kapatılmıştı— Navidson topallayarak koridordan çıkar. Bitkin düştüğü, susuz kaldığı ve belki de labirentten kaçabildiğine hâlâ inanamayışı yüzünden okunuyordur. Karen'ı görür görmez, hemen yanına diz çöker, nazik sözlerle onu uyandırmaya çalışır. Duyduğu sesle rüyası aniden bölünen Karen ise Navidson'ı birden karşısında görünce şoka uğrar, nefesi kesilir.. Elbette, Navidson'ın hayalet olmadığını anlar anlamaz, yaşadığı dehşet yerini kucaklamaya ve uzayıp giden sözcüklere bırakır, evdeki herkesi uyandırır.

Bu kavuşmayla ilgili birtakım yazılar yazılıp çizilmişse de, bir tanesi bile Karen'ın eski bağımlı ruh hâline döndüğünü belirtmemiştir. Anita Massine'nin yorumunu buna örnek gösterebiliriz:

İlk baştaki kucaklama ve mutluluğunun sebebi yalnızca Navidson'ın dönüşü değildir. Karen üstüne düşeni yaptığını fark etmiştir. O evdeki vakti artık dolmuştur. Navidson'ın gelişi, Karen'ın ayrılabilceği manasına geliyordur.²⁷²

Garegin Thorndike Taylor'ın yanıtı ise:

Karen daha evvelden gözyaşlarına boğulmuş ve kendine has kucaklamasına başvurmuşsa da, bu sefer mesafeli, hatta bitse de gitsek tavrında olduğu, kendini savunma aracı olarak gülümsemesine başvurduğu çok bellidir.²⁷³

Son olarak Profesör Lyle Macdonough'dan gelsin:

Navidson onu uyandırınca Karen'ın çılgılık atmasının sebebi malum koridora içkin dehşet veya gördüğü bir *cauchemar* değildir. Çılgılığının sebebi Navidson'ın kendisidir. İçten içte, adamdan ödü kopuyordur. Onu evde tutmaya çalışacağından

²⁷² Anita Massine, *Dialects of Divorce In American Film In The Twentieth Century*, Miami Üniversitesi Yayınları, Oxford, Ohio 1995, s. 228.

²⁷³ Garegin Thorndike Taylor, "The Ballast of Self ", *Modern Psyche*, 18, 1996, s. 74. Ayrıca bkz. II. ve V. Bölümler.

korkuyordur. İçinde gitgide zuhur eden bağımsızlık hissine halel getireceğinden korkuyordur. Fakat şuurunun dizginlerini eline alır almaz, olağan karşılama tavrını takınır.²⁷⁴

Karen, Navidson'ın ortaya çıkışının planlarında değişikliğe yolaçmasını apaçık biçimde reddeder. Navidson sırf aralarına katıldı diye, bütün söz hakkının onda olmasını kabul etmez. Kararını çoktan vermiştir. Navidson tam, gözünü karartıp merdivenleri çıkışını veya Holloway'ın ekipmanını buluşunu anlatmaya başlarken,²⁷⁵ Karen akşamleyin evden ayrılıp New York City'ye gitmeyi planladığını açıklar.

Bittabi hep beraber oturup Holloway Kaseti'ni seyretmeye başladıklarında, malum koridorların soğuk cazibesine sırt çevirmek konusunda kararsız kalan yegâne kişi Navidson'dır.

---

²⁷⁴ Profesör Lyle Macdonough, "Dissolution of Love in *The Navidson Record*", Crafton Konferans Serisi, Chatfield College, St. Martin, Ohio, 9 Şubat 1996.

²⁷⁵ Son Röportaj'dan yapılan şu alıntıda, Navidson o karanlık oyuklardan nasıl kurtulmayı başardığına kısmen ışıktutar: "Jed'in çantasını bulduğumu hatırlıyorum, o yüzden bir süre su ve yiyecek yönünden sıkıntı çekmeyecektim. Derken merdivenleri çıkmaya başladım, teker teker. İlk başta ağır ilerliyordum. Merkezî bacadan zırt pırt bir gürültü yükseliyordu, aynı ürkütücü bir feryat gibi. Kimi zaman insan seslerini andırıyordu. Yüzlerce ses. Binlerce, hepsi birden bana sesleniyor. Kimileyinse rüzgâr uğultusunu andırıyordu, ama o yerde rüzgâr falan yoktu.

"Sahanlıklardan birinin üzerinde Holloway Kaseti'ne rastladığımı hatırlıyorum. Hâlâ duvara iliştirilmiş bir neon yol işaretine ait kalıntılara gözüm ilişmiş ve şöyle bir göz atmak için oraya doğru gitmişim. Bir dakika sonra çantasını ve kamerasını gördüm. Hepsî öylece orada duruyordu. Tüfek de hemen yakındaydı, ama Holloway'den iz yoktu.

Böyle bir yerde bu tarz bir şeyle karşılaşmak bana tuhaf gelmişti, zaten bir şeyle karşılaşmak bile başlı başına tuhaftı. Ama bahsettiğim bu şeyleri bulmanın asıl tuhaf yanı, tam da o sıra Holloway'i düşünüyor olmamdı. Bir köşeden fırlayıp beni vurmasını bekleyip durmuştum.

"Ondan sonra, biraz korktum ve mühimmatı sağımda kalan kuyuya atıp kurtuldum. Ha bire, cesedine ne olduğunu merak ediyordum. Bu merak beni delirtecekti. O yüzden başka şeylere odaklanmaya çalıştım.

"Sağ ayağımdaki tırnaklardan birinin, büyük bir tırnaktı, koparak kanamaya başladığını hayal ettiğimi hatırlıyorum. İşte o sıra De—... Delial aklıma geldi ve canım sıkıldı.

"Sonra nihayet Karen'a yoğunlaşmaya başladım. Chad ve Daisy'ye, Tom ve Billy'ye. Beraber sinemaya veya maça falan gittiğimiz anları düşündüm tek tek, on yıl önce, dört ay önce, yirmi yıl önce. Karen'la tanıştığım zamanı hatırladım. Yürüyüş tarzını. Bileklerini bükerek yaptığı o kusursuz açılar. O uzun ve güzel parmaklarını. Chad'in dünyaya geldiği günü hatırladım. Bu tarz şeyleri işte, o anları mümkün mertebe kanlı canlı ve bütün ayrıntılarıyla hatırlamaya çalışıyordum. Neticede ayakta uyur olmuştum ve saatler uçup gitmişti. Dakikalar geçmiş gibiydi.

"Üçüncü akşam bir basamak daha çıkayım dedim ama, basamak kalmadığını fark ettim. Yine Büyük Koridor'daydım. İşin enteresan yanı, bunu fark ettiğimde, eve daha çok yol vardı. Anlaşılmaz bir sebepten, orası da genişlemişti. Ayrıca birdenbire, bir sürü yeni çıkmaz sokak peyda olmuştu. Oturma odasına dönmem tam bir günümü aldı ve gerçeği söylemem gerekirse, tam da artık başaramayacağım derken, bir baktım ki başarmışım."

HOLLOWAY

Çok sayıda kişi Holloway'in çıldırışına bir[ ]²⁷⁶ izah getirmeye çalışmıştır.

8. Konu üzerine yazılmış en katlanılmaz ve küstahça eserlerden birini Jeremy Flint

---

276 Sıradaki sayfalara kül gibi bir şey bulaşmış, bazı kısımlarda ufak yanık delikleri oluşmuş, bazı kısımlarda ise koca cümleler silinip kaybolmuş. Yok olan yerleri baştan oluşturmaya çalışmaktansa boşlukları parantezle -[]- kapatmaya karar verdim.

Ne yazık ki kâğıtları neyin yaktığına dair bir fikrim yok. Sigara bastırmışlar diyeceğim ama, çok fazla delik var, hem Zampanò sigara içmezdi. Üzerinde düşünmeye layık, tabii isterseniz, veya unutmalık, aslında tavsiyem budur, bir başka ufak gizem işte. Gerçi ben bile kendi öğüdüme uymakta zorlanıyor, bilakis, patlamadan sonra çiğ gibi dökülen o efsanevi ısıdan, her şeyi yakıp kül edecek piroklastik kükremeden saatler önce kar misali her yere süzüle süzüle yağan gri külleri hayal ediyorum, şu an için -ki hâlâ vakit var...- bu küller ufak tefek mana parçalarını aheste aheste öpüp geçiren minnacık kar taneleri-ydi, aynı sıra, ta tepede, patlama güneşe kara bir perde çekmeyi sürdürüyordu.

Yapılacak tek bir seçim var ve bunu ancak cesur biri yapabilir.

Çekip git bu yoldan.

Lude birkaç gece önce yanıma uğradı. Eylülün ortasındaydık, ama onu hazirandan beri görmemiştım. Dükkândan kovulduğumun haberi belli ki tepesinin tasını attırmıştı, ama bunu niye sikine taktığını bilmiyorum. Patronum gibi, o da peynir kullandığımı sanmıştı. Beş parasız, bir deri bir kemik, çekingen ve üzerine tanıdık bir koku sinmiş bendenizi kendi gözleriyle görünce biraz değil epey korktu. Ama Lude aptal bir adam değildir. Odama attığı tek bir bakışla, ortalıktaki ıvır zıvırın asıl sorun olmadığını anladı. Bütün o kitaplar, karalamalar, kolaclar, bir sürü kâğıt topu, köşelerinden zemine çakılmış mezuralar ve tabii ki her şeyin merkezinde duran şu kocaman siyah sandık, bütün bu görüntü şöyle demenin bir başka yoluydu aslında: yo-hayır, ıvır zıvır falan değil bunlar.

"Hepsini at gitsin, ahbap," dedi Lude ve daha yakından bakmak için masamın başına geçmeye yeltendi. İçgüdüyle, hemen ileri atıldım, sürüsünü koruyan bir hayvan gibiydim, Lude'la çalışmamın, o sayfaların, malum şeyin arasına dalı-verdim.

Lude geri adım attı -hatta hayatında ilk defa geri adım atıyor olabilirdi; hem de ilk defa- hepi topu bir adım geri atmıştı, ama sonuçta gerilemişti işte, bana "manyak demişti, bana "ürkütücü" demişti.

Hemen özür diledim ve bütün yaptığımın, bazı ıvır zıvırı ayıklamaktan ibaret olduğunu ona ipe sapa gelmezce açıklamaya çalıştım. Ki doğrudu.

"Siktir lan," diye homurdandı Lude, onu korkuttuğum için biraz sinirlenmiş olabilirdi. "Tanrı aşkına, şu çizdiklerine bir baksana?" duvara raptiyelediğim ve peçetelere, zarf arkalarına, ne varsa ona çizilmiş resimleri gösterdi. "Boş odalar, yüzlerce karanlık, bomboş oda amına koyayım!"

Başka ne mırıldandığımı hatırlamıyorum. Lude önümdeki ot poşetini işaret etti, Beachwood kanyonunun orada, içerisinin eks almış fahişelerle kaydığını ve bal şarabı dolu bir mahzeni olan bir kalede parti var dedi. Lude'un hâlâ çizgisini koruması ilginçti, ama başımı olmaz dercesine salladım.

Çıkmak üzere kapıya yöneldi, derken birdenbire topukları üzerinde döndü, cebinde gümüşü bir parıltı belirdi, klîi-iiiiink, çark başparmağının altına iyice oturur, kıvılcımları ve gazyağını buluşturur... eski Zippo'sunu efsanevi bir western'deki beyaz şapkalı herifin .44'lüğünü çekmesi gibi çekmişti, meğerse Lude harbiden de beyaz giyinmişti, krem rengi keten bir ceket, bu da benim siyah giymem gerektiği manasına geliyordu herhâlde, ve şu işe bakın ki zaten siyah giyiyordum -siyah kot, siyah tişört, siyah çoraplar. Fakat bu bir meydan okuma değildi. Bir teklifti, kabul etmeyeceğimi/edemeyeceğimi bildiğim bir teklif.

Lude omuz silkti ve çakmağı çaktı, yanıcı ışık gayzeri ansızın uzun gri bir çizgi hâlini alıp tavana kadar yükseldi ve en son görünmez, takip edilmez kaos koridorlarının içinde kayboldu.

Koridora, kimileyin halı diye bahsettikleri pembe bir cesedin merdivenlerin bir ucundan diğer ucuna uzandığı, o mat duvarlı yere geçer geçmez, Lude bana uğramasının asıl sebebini söyledi: "Kyrie'nin erkek arkadaşı geri döndü ve tırım tırım bizi arıyor, özellikle seni, ama ikinizi tanıştıran ben olduğum için, benim de peşimde. Dikkatli ol. Herif kafayı kırmış." Lude tereddüt etti. Gdansk'taki Adam'ın başımdaki sorunların en önemsizi olduğunu biliyordu ama, yardım etmek istemişti herhâlde.

"Sonra görüşürüz Lude," diye mırıldandım.

"Şunlardan kurtul Ahbap, seni öldürüyor bunlar."

Ardından bana çakmağını attı ve ağır adımlarla uzaklaştı, loş ışık çabucak onu bir gölgeden, sonra sestten ve en son da sessizlikten ibaret hâle getirdi.

Belki de haklıydı.

Çekip git bu yoldan.

Çekip gitmediğim ilk seferi hatırlıyorum da, paslı bir çubuk sayesinde dişlerimin tadını öğrenmiştim. İkinci sefer akıllanmıştım artık. Evden kaçmış, sokak kedisi gibi arkadaki tuğla duvarın üzerinden atlamıştım ve otlarla dolu bahçeyi koşarak geçmiştim. Beni bulması biraz vakit aldı, ama beni bulup da, yakınlardaki bir dükkânın, baca temizleme firmasıydı aslında, Gallow & Sons mıydı neydi adı, merdivenlerinde bir yaratık gibi köşeye sıkıştırdığında, gözlerindeki o odaklanmışlıktan eser kalmamıştı. Zaman girmişti araya. Öfkesini yumuşatmıştı.

Raymond gene de vurdu bana, sol kulağıma elinin içiyle bir tokat çaktı, bunu takip eden sağır edici sessizliğe verilen cevap acı hissi oldu, alnım beton duvara sürtünürken ise uzaklardan inen bir yumruk.

Raymond bağırp çağırıyor, kavgalardan, okulda ettiğim kavgalardan, tavırlarımdan, çekip gidişlerimden ve buna son vermezsem beni öldüreceğinden dem vuruyordu.

Adam öldürmüşlüğü var, demişti. Gene öldürebilirmiş.

Görme yetimi kaybettim, kapkara ve acı veren bir şey kafamın içinde tıslayıp duruyor, yanak kemiklerimi kemiriyor, yüzümden yaş bir şey akıyordu, ama ağlamıyordum, burnum kanıyordu sadece ve nasıl olduysa, bu sefer burnumu kırmamıştı.

Raymond dersine devam etti, sözleri yankı yaparak bir kulağımdan giriyor öbür kulağımdan çıkıyordu. Şu ayılıp bayıldığı western kahramanlarından birinin konuşmasını taklit etmeye çalışıyor, posta posta bilgece öğütler veriyor, savaşta "akbaba yemi" olan şu askerlerden bir farkım olmadığını söylüyordu, ama akbabayı "baba" diye telaffuz etti ve bir bakıma, aslında kendini kastettiğini ima etmiş oldu. Ha bire başımı sallayıp ona haklısın demeye getiriyordum, ama içten içe başka bir ders öğrenmeye başlamıştım. Korkunun bana ne kadar az fayda sağladığını fark etmiştim -sonuçta bu sefer hastanelik bir durumum yoktu. Bir hata edip kavgacı tavırlarımı başından beri, yürek yemişliğime, mağrur bir şekilde karşılıklı yüzleşme istekliliğime yormuştum, hâlbuki on üç yaşında bir velettim ve karşımdaki canavar bir denizciydi. Öfkemin, içimdeki korkuyu saklamanın alternatif bir yolu olduğunu fark edemedim. Yapacağım en cesurca hareket korkumu kabullenmek ve ondan korkmaktı, ama harbiden korkmak, sonra da aldığım bu ders doğrultusunda, çok daha cesurca bir seçim yapmalıyım: onun manyakça azarlarına & hiddetine sırtımı dönerek çekip gidecek, Raymond'ın bir türlü açıp düzeltemediği kat kat olmuş kapkara şiddetten uzaklara gidecek, ne getireceği bilinmez bir yarının kollarına bırakacaktım kendimi.

Ertesi sabah yara berelerimin okul bahçesindeki bir kavgadan yadigâr olduğunu söyledim herkese. Üçkâğıda başvurmayla başladım ve Raymond'ı övgülerle ve küçük düştüğüm hikâyelerle bir güzel kıvama getirdim. Uydurma hikâyelerle. Yana kaçtım, savuşturdum, eğilmek, saklanmak manasına gelen yepyeni sözcükler öğrendim, bütün bunlar okuldakilerin göz eriminden uzakta olup bitti, kaçışımı en ince ayrıntısına dek planladım. Tabii şunu da itiraf etmeliyim ki, yaptığım planı çok iyi kontrol etmişsem de, eylül ayında, yalnızca haftalar sonra, o sözler, yani anacığımın, hikâyemdeki boşlukları şefkatle dolduran, kendime çizeceğim yola baş koymamı ve odaklanmamı sağlayan sözleri, nihayet bana kanatlarımı açtıran ve uçacak gücü veren o tesirli ses bana ulaşmasaydı, asla başarılı olamazdım.

Alaska'ya kaçıp orada yatılı okula gitmeye başladığım vakit, Raymond'ın zaten sonunun geldiğini bilmiyordum. Tesadüf umulmadık bir lanete yepyeni bir yankı kazandırmıştı. Kanser Raymond'ın kemiklerini mesken edinmiş, karaciğerinde ve pankreasında delikler açmış. Kaçacak hiçbir yeri yoktu ve hastalık onu harbiden canlı canlı yemişti. On altı yaşına bastığımda çoktan nalları dikmişti.

Sanırım elimdeki tek bariz seçenek şu şeyden kurtulmak olacaktır, eğer Lude haklıysa, başımdaki bütün sıkıntılar da böylece bitecek. İyi bir fikir, ama beklenti diye bağıırıyor resmen. Boş beklenti. Her karmaşık sorunun basit bir çözümü olması şart değildir; der Bilim (diye uyarır Bilim); işte, bir ara Trenton uyarmıştı beni, kısaca Kamyon adıyla bilinen, rölantideki şu paslı altın sarısı külüstürde biraları dikliyorduk; ama bunlar başka zaman olmuştu, hâlâ kamyon yerindeyken ve sorunu ilk ağızdan duymaksızın sakın sakın çözümler üretebiliyorken yani; Trenton, buralarda yaşamayan ve daha önce adını anmadığım şu eski dostlarımdan bir tanesi.²⁷⁷

Demek istediğim şu, ya geçirdiğim bu ataklar tamamen ilişkisizse ve tamamen başka bir şeyle alakalıysa, mesela ufalanıp dağılan biyolojimin yol açtığı uyarı şoklarıysa, zihnimin dokusunda yanan delikler açan, anılarımı parça parça eden, hayal gücü ve mantıktan oluşan en müthiş iki gücü bile mahveden, kimyevi yapıları meçhul minicik parçalarsa?

Böyle oldu mu, insan nasıl çekip gidebilir ki yoldan?

Kapıyı tekrar kontrol edip tekrar kilitlerken –birkaç ilave kilit daha takmıştım– kilit mandallarını her çevirişimde, kafatasımın arkasına bir ürperti tırmanıyormuş gibi hissettim. Zinciri takmak ise bu hissi pekiştirmeye yaramıştı anca, tüylerim diken diken olmuştu, ev sahibinin gövdesinden kaçmaya çalışıyorlardı çünkü ev sahibi evden ayrılmayacak kadar salaktı, kapıyı kitleyerek dışarıda tutmayı umduğum şeyi aslında benimle beraber içeri kitlemiş olduğum gerçeğini göz ardı ediyordum.

Hayır, o şey bir yere gitmemişti.

Tarifi imkânsız o şey hâlâ benimle.

Ama elimden gelen pek bir şey yok.

Yüzümdeki teri siliyorum, kapıldığım titremeyi bastırmak için elimden geleni yapıyorum, kâr etmiyor, masanın üzerine kâğıtlar misali yayılmış bedene dönüyorum –ve şundan emin olun, masada Navidson Kaydı’ndan fazlası var– kanı çekilmiş, ama hâlâ yaşayan bedene, beni çağırıyor, aynı bir çocuk gibi ihtiyacı var bana, yaşına rağmen benim elime bakmakta. Sonuçta, ben kaynağıyım onun, onu besleyen, sağlığına kavuşsun diye ona bakan kişiyim –ama maalesef hayata dönsün diye değil– kaliteli kâğıttan kemikler, mürekkep transfüzyonu, xerox’layarak genetik şifreleme; korkunç, belki de hatalı bağlantılar, her şeye rağmen var olan. Bütün bunları diriltme gereksinimine ne demeli? Nihai, en nihai amaç değil mi ki bu? Cennetten düşen elektriksel bir patlamayla değil, bendeniz tarafından diriltilecekti, ve benden bana değil, benden ona doğru bir aktarımdı bu, eğer bu ikisi tamamen farklı şeylerse tabii, yani demek istediğim –göz önündekini açıklamak pahasına– ben olmasam yok olur giderdi.

Fakat bu günlerde hiçbir şey göz önünde değil.

Başka bir şey var.

Gitgide daha sık biçimde, durumu tam tersine çevirdiğime dair tuhaf mı tuhaf bir hisse kapılmaya başladım –pek-de-göz-önünde-olmayanı açıklamak pahasına– o olmasa ben yok olup giderim. An geldi, her şey akıl almazca uzak ve karmaşık gözükmeye başladı, benlik algım derealize & depersonalize oldu, öyle şiddetli bir disosiasyon yaşadım ki, Zampanò’nun malum eseriyle kurduğum bu can sıkıcı bağı ihtimal dışı bir şeye, yani bu şeyin beni yarattığına harbi harbi inanır oldum –ve şundan emin olun, son derece tuhaf bir inanç örneğidir bu– benden ona değil, ondan bana doğru, alelade bir ses olmak dışında bir olayım yok, şu an bile orada ağız bir karışık yatmayı sürdüren, asla sahiplenmemem gereken yaşanmışlıklarla beni kulu kölesi yapan şeyin katlarına burnumu sokuyorum; beni baştan yaratıyor, tanımlıyor, yönlendiriyor, derken nihayet sahipleneceğim bütün arkadaşlıklara –Raymond’dan Thumper’a, Kyrie’den Ashley’ye kadar, bütün kadınlar, hatta dükkân ve stüdyo dairem ve geri kalan her şeye– güle güle dedirtiyor; kuşkların en korkuncuyla yüzleşmeye zorluyor beni, bütün bunların tamamen uydurma olduğu ve daha da fenası, bunları ne benim ne de Zampanò’nun uydurduğu şüphesiyle.

E kim uydurmuştu o zaman bilmiyorum.

Bu gecenin on iki numaralı mumu kendi parafininden oluşan gölcüğün içinde ölmek üzere, körlüğe birkaç titrek alev kala. Geçen hafta elektriğimi keserek, beni konservele, gün ışığına ve fitillere muhtaç bıraktılar. (Telefonumun niye çalışmaya devam ettiğini anca Tanrı bilir.) Köşelere karıncalar yerleşti. Örümcekler mezar hazırlıyor. Yeni bir mum yapmak için Lude'un Zippo'sunu kullanıyorum, çakmağın alevi daha önce gözümde kaçan bir şeyi ortaya çıkarıyor, ön sayfadaki, krom kabartmalı kıpkırmızı melankolik Kupa Papazı -Lude tam olarak ne yapmamı önerdiğini biliyor muydu sanki?- böylece gözümde tek bir alev değil, alevler canlanıyor, yüz bin milyon turuncu ve mavi gözyaşı bedeni, bunca emeği yakıp kül ediyor ve ani bir sıcaklık dalgası, daha ziyade patlama gibi olmakla birlikte, odaya için için yanan küller savuruyor, âdeta ateşten bir kar yağışı, odada kül dökülmedik yer kalmıyor, her şey siliniyor, derken en son kitaba, hatta bana dair bütün kanıtları yok ediyor.

Ta uzaktan, bir gümbürtü geliyor kulağıma, ilk başta zor duyulan ama gittikçe artan bir gümbürtü, sanki süper sıcak dalgalı bulutlar onca zaman sonra görünmez ve inanılmaz yüksek bir dağ zirvesinden alçalmaya başlamış ve olağanüstü hızlı inişleri sırasında, önlerine çıkan her şeyi ve herkesi sarmalıyor ve kömürleştiriyorlardı.

Bir koşu gidip alayım diyorum. Geçen satın aldığım şeyi. Lazım olabilir. Ama ben n'apıyorum, mezuraları kontrol ediyorum. Hiç olmazsa mezuralar hâlâ bıraktığım gibi. Ama gümbürtü gitgide şiddetleniyor, dayanılmaz hâle geliyor ve dönecek hiçbir yer kalmadı. Sandıktan al şu şeyi, diyorum kendime. Derken şu müphem "şey" bir anlığına kayboluyor.

"Git buradan," diye bağıríyorum.

Gümbürtü falan yok.

Komşu parti veriyor.

Millet kahkahalar atıyor.

Bereket versin ki beni duymadılar, yahut çığlığıma kulak asmayacak kadar duyarlı insanlarmış.

Keşke kendime kulak asmamayı becerebilsem.

Önümde tek bir seçenek var artık: Zampanò'nun bitirmeye ömrü vefa etmediği şeyi bitirmek. Şu şeyi ciltten bir kabre sokmak. Yalnızca bir kitap hâlini almasını sağlamak, ve bunun da faydası olmazsa... sandıkta sakladığım şu şeyi, üç hafta önce sipariş ettiğim, Culver City'deki Martin B. Retting'den (11029 Washington Bulvarı) satın aldığım ve daha bugün elime geçen şeyi yanıma almak, yani Heckler & Koch USP .45 ACP tabancamı, tam da bu gibi çaresizlik anları için saklıyordum onu. İp koptu. Düşmeyi geçtim, kırılmaya işaret eden tek bir ses bile yoktu. Melekü'l-leyl, dehşetlerin dehşetengizi nihayet göğsüme oturup açtığı Arımoru damarlı, mürekkep karası devasa kanatlarıyla beni sonsuza dek sarmalayınca, nicedir beklenen şu çözülme hoş bulmuş. Sessiz bir yaratık. İsimsiz bir ses. Hayatım kadar sonsuz. Rüzgârı çağırma gel buraya nihayet.

vermiştir. Ne yazık ki spekülasyondan, uydurmasyondan ve itici bir üsluptan mütevellit bu terbiyesiz kitap hiçbir yerde bulunmayan birincil belgeleri kullanm[ ]ta veya onlara atıfta bulunmaktadır. Meşakkatli bir çalışmayla, şans eseri veya çalıp çırparak, k[ ]a bir süre boyunca Holloway’ın [ ] meyilli depresyonunun tedavisinde yer alan psikiyatrist Nancy Tobe’un tuttuğu not ve özetlerin bir kısmı Flint’in [ ] geçmiştir:

Dr. Tobe’un notlarının ilk sayfasında, not defterinden koparılmış yaprağın tam ortasında, büyük harflerle ve kurşun kalemle yazılmış iki sözcük vardır:

İNTİHARI DÜŞÜNMEK

[ ]onraki iki sayfanın büyük kısmı okunaksız olmakla birlikte, ara sıra siyah mürekkeple çalakalem yazılmış “aile” “baba” “sadakat” “eski ev” gibi sözcükler geçmektedir.

Lakin Tobe’un ilk seansı müteakiben çıkardığı yazılı özette Holloway’ın yaşantısına dair birtakım [ ] ayrıntılar bulunmaktadır: “Akabe K[ ] Tüplü Dalış keşifleri yaparken, dağcılara Matterhorn’da kılavuzluk ederken, çok sayıda [ ] organize ederken, Kuzey ve Güney Kutbu’na keşif gezileri düzenlerken elde ettiği başarılarla rağmen [sic], Holloway kendini yetersiz hissetmektedir ve akut ve kronik depresyondan mustarıptır. Hâlihazırda elde ettiği bunca başarının farkında olmayıp mütemadiyen intiharı düşünmektedir. Muhtelif antidepressanları [ ] düşünüyorum ve günlük danışmanlık önerisinde bulundum.²⁷⁸

Flint ilk viziteye dair gözlemlerini [ ] ölçüde pekiştiren ikinci vizite hakkında bilgiler verir. Fakat üçüncü vizitede, ilk sık[ ]ntı baş vermiştir.

Bir dizi başka notta, Tobe Holloway’ın ilk aşkını anlatır: “On yedisinde, Eliz[ ]beth adlı, ‘Bir maral güzelliğinde. Kara gözlü. Kahverengi saçlı. Şahane ayak bilekleri, biraz cılız ve zayıf’ şeklinde betimlediği genç bir kadınla tanışmıştır. Kısa bir süre flört ettikten sonra, bir süre çıkmışlardır.[ ]Holloway’ın **XXXXXXX**’inde,²⁷⁹ Üniversite futbol takımını için [sic] ilişkileri bitmiştir. İtiraf ettiği üzere, “takım sporlarında” hiçbir

²⁷⁸ Jeremy Flint, *Violent Seeds: The Holloway Roberts Myst* [ ]y, 2.13.61, Los[ ]Angel[ ] 1996, s. 48.

²⁷⁹ Bu **X**’ler yanıkları değil, metnin mürekkebinin çıktığını belirtmektedir.

zaman tutunamamıştır. Kız Holloway’e ilgisini kaybetmiş ve çok geçmeden as kadrodaki forvetle çıkmaya başlam[ ], arkasında kalbi kırık ve gitgide şiddetlenen bir [okunaksız] ve yetersizlik hi[ ]sine kapılan bir Holloway bırakmıştır.²⁸⁰

Nancy Tobe oldukça tecrübesiz bir terapisttir ve aşırı sayıda not tutmuştur. İhtimaldir ki, sonradan bu sayfaları inceleyerek, mevcut materyali analiz edip hastasına bir çözüm sunabileceğini ummuştur. Aldığı notların veya sunduğu çözümlerin hiçbir şey i[ ]de etmediğini henüz fark etmemi[ ]. Hastalar iç huzuru kendi başlarına bulmalıdır. Tobe [ ] yalnızca bir rehberdir. Çözümler bireyseldir. O yüzdendir ki, Tobe’un tecrübesizliği olmasaydı, Holloway’in saklı ıstırabını hakkıyla anlamlandırmamızı sağlayacak denli içsel olan bu notlardan mahrum kalırdık. İnsanlar ille de uzman isterler, ama bazen bir acemi bulmamız da şansımızdır.²⁸¹

Dördüncü vizitede, Tobe [ ] Holloway’in söylediklerini kelimesi kelimesine kâğıda dökmüştür. Flint’in yazdığı metni baz alarak, Tobe’un sahiden Hollow[ ] sesini kaydedip kaydetmediğini veya adamın konuşmasını ezberden yazıp yazmadığını anlamak i[ ]kânsızdır:

“Oraya geleli iki gün olmuştu, derken o sabah, gün ağarmadan önce, tepeye kadar [ ] ve bekledim. Dakikalarca bekledim ve yerimden kıpırdamadım. Hava soğuktu. Buz gibi. O âna dek herkes heybetli bir geyikten bahsedip durmuştu, ama kimse bir şey görmemişti. Tavşan bile. Birkaç kez geyik avına çıkmış olmama rağmen, geyik falan vurmamıştım hiç, ama işte futbol takımı [ ], Elizabeth pat diye çekip gidince, o koca geyiği alaşağı edip her şeyi yoluna koyacağım.

“Nihayet güneş gül yüzünü gösterdiğinde, gözlerime inanamadım. İşte oradaydı, vadinin tâ bir ucunda, [ ] geyik havayı içine çekiyordu.[ ] iyi nişancıydım. İşimi biliyordum ve gereğini yaptım. Acele etmedim, iç taksimatı ortaladım, soluk verdim, usulca tetiği çektim ve vadiyi yarararak geçen merminin sesini dinledim. Gözlerimi kapatmıştım her’alde, zira ilk gördüğüm şey geyiğin [ ] yığılışı olmuştu.

“Herkes silah sesini duymuştu ve [ ]

---

²⁸⁰ Flint, s. 53.

²⁸¹ Bkz. 5. Bölüm; 67. dipnot. — Ed.

] İşin enteresan yanı, bulunduğum konumdan dolayı oraya son ulaşan ben oldum. Babam beni bekliyordu, öfkeyle ve [] ahcupça başını sallıyordu.

“Fısıltıyla, ‘Ne yaptığına bi’ bak evlat,’ demişti, ama fısıltısı vadinin bir ucundan duyulacak seviyedeydi. “Şu yaptığına bir bak. [ ] bir maral vurmuşsun.” [

] O an canıma kıysam yeri ydi fakat herhâlde bundan kötüsü olamaz diye düşünmüştüm. [ ] en kötüsü buydu. Maralın cesedine bakakalmak ve babamın bana sırtını dönüp uzaklaşmasını seyretmek.”²⁸²

Bu noktadan sonra Flint’in analizi, bir hayli aşağılayıcı ve bayağı bir şi[]det analizine dönüşmektedir. Buna ilaveten, Holloway’in ilk aşkı E[ ]izabeth’i betimlerken kullandığı “maral” sözcüğüne çok fazla anlam yüklemektedir. Ne ki bu bağlantıyı kuran ilk kişi Flint olmadığından, üstünkörü d[ ]nilse de olurdu.

Flint, Holloway’in maralı öldürüşünden, “Yaban hayata yöneltilen intikam,” diye bahsederek, Holloway’in gözünde maralın Elizabeth’e dönüştüğünü ima eder. Fakat Flint’in belirtmeyi unuttuğu bir şey var ki, o da Hollow[]y’in Elizabeth’i, kızla çıktığı *sırada* mı y[ ] *sonrasında* mı “maral” diye betimlediğini kesin olarak tespit edemeyeceğidir. Holloway o uğursuz av gezisini *takiben*, suçluluk duygusunu iyice i[ ]k etmek istercesine Elizabeth’i malum sözcükle betimlemiş, böylece hem maralın ölümü hem de aşkının ölümü için kendini suçlamış olabilir. [ ]de Flint’in kabaran şiddete dair iddiası ancak vicdan[]azabı dedikleri şeyin gaddarca bir yansıması olabilir.

Flint’in [ ] iddiasına göre, Holloway’in saldırgan mizacının, Navidson’ın [ ] Amplifikasyon Salonu” dediği yerde su yüzüne çıkacağı önceden bellidir.

Wax ve Jed geri dönmekte diretince, Holloway’in örtük intihar arzusu [ ]. Bunu başarısızlık, bir başarısızlığı daha kabulleniş olarak görür (yanlış biçimde), böylece yetersizlik hissi yoğun[ ]şır.

Holloway onca yıl, []ir yenilginin öz farkındalığının yıkıcı sonuçlarından kaçınmasına yetecek denli zihinsel savunma mekanizması geliştirmiştir.

Bu olayı diğerlerinden ayıran nokta ise []vd[]r.

---

²⁸² Flint, s. 61.

Navidsonların evi, birçok açıdan, devasa bir izolasyon tankı görevi görmektedir. Işıksızlık, sıcaklık değişiminden ve zaman mefhumundan yoksunluk yüzünden, birey kendi duyusal [ ] oluşturmaya başlar, v[ ] orada geçirdiği süreye bağlı ol[ ]ak [ ] kişiliğini o çıplak duvarlara ve ıssız [ ]oridorlara gitgide daha çok yansıtır olur.

Holloway'ın durumunda ise, ev içindekilerle birlikte kendisinin bir uzan[ ]ı hâline gelir, örneğin Jed ve Wax da başarısızlığından [sic] sorumlu psi[ ]jik ibislere dönüşürler. Dolayısıyla ilk hareketi —Wax'ı vur[ ]ısı— handiyse operasal bir i[ ]tih[ ]ıdır.²⁸³

Elbette ki, intihara içki[ ] olan şiddeti vurgular[ ]ın yalnız değild[ ]. 1910'da Viyana'daki [ ] konferansta, Wilhelm Stekel'in idd[ ]a [ ] üzere, “bir kişi, başka[ ]bir insanı öldürmek istemediği ya [ ] [ ]r başkasının ölmesini dilemediği sürece, o kişiyi kimse öldürmez”²⁸⁵ [ ] 1983'te Buie ve Maltzberger i[ ] jiharı “iki tür zorunlu itkinin sonucudur: eli kana bul[ ]tan nefret ve aci[ ]ın aci[ ]an ku[ ]tulma gereksinimi”²⁸⁶ [ ] tanımlamışlardır.

Robert Jean Cam[ ]ell intihar[ ]ın psik[ ]dinamiklerini ş[ ]le özetlemiştir:

... int[ ] veya intihar teşebbü[ ]ü ekseriye[ ]le, sevilen birine ya da ge[ ]likle toplumun kendisine yönelik ag[ ] sif bir saldırdır; diğer durumlarda ise, amacından sa[ ]ş bir dikkat çekme isteği olabilir yahut id[ ]al sevgi-objesiyle veya a[ ]neyle tes[ ]ji bir kavuşma aracı olarak görülebilir. [ ]ir bakıma saldırgan itkilerin dışavur[ ]m aracı olan intihar savaş zamanlarında intihar oranlarındaki değişimle desteklen[ ] edir. Örneğin, II. Dü[ ] Savaşı'nda, savaşa katılan ülkelerdeki intihar oranları [ ] zaman %30 kadar düşmüşken, ta[ ]z ülkelerde oranlar sabit kalmıştır.

İnvolüsyonal depresyonlarda ve manik[ ]depresif psikozun depr[ ]f türünde, şu dinamik unsurlar gen[ ]de açıkça

²⁸³ IbXXXXXXXXXXSuiXXXXXXXXXXXXX [ ] XXXXXXXXX²⁸⁴

²⁸⁴ Hem yanmış hem de mürekkebi gitmiş.

²⁸⁵ Ned H. Cassem, “The Person C[ ]nfronting Death”, *The Ne[ ] Harvard Guide to Psychiatry*, ed. Asist[ ] Dr. Armand M. Nicholi, [ ], Harvard Üniversitesi Yayınları, C[ ]brid[ ]e 1[ ]88, s. 743.

²⁸⁶ [ ]g.e., [ ] 744.

mevcuttur: d[ ]esif hastamız narsistik iste[ ]ini karşıladığı için bağlı olduğu objeyi yitirir; objeyi geri elde etmeye çalış[ ]en, oral döneme geri d[ ]er ve objeyi bünyesine k[ ]ar (yutar), b[ ]ylece objeyle geriye yönelik bir özdeş[ ]k kurar: *başlangıçta sahips[ ] objeye yönelik sadizm hastamızın siip[ ]egosunun iş[ ]aline uğramış ve bü[ ]deki, artık egoya iç[ ] n olan nesneye yöneltilmiştir; intiharlar, ego açısından süper egonun acımasız taleplerinden bir kaç[ ]ş teşebbüsü olarak değil, hastam[ ] sahipsiz bir[ ]ğı [ ]çin misilleme olarak bünyeye katılan objeye yapılan öfkeli bi[ ] saldırı şeklinde gerçekleşir.*²⁸⁷

[İtal[ ]r vurgu i[ ]in ek[ ]nmiştir]

Elbette, benliğin y[ ]k ol[ ]şu diğerleri[ ] yok ol[ ] mani olur diye bir şart yoktur. İntiharla neticelenen sil[ ]lı katliamlarda görüldüğü üzere, “bünyeye[ ]katılan objeye” saldırı ilkin sevilen kişilere, iş arkadaşlar[ ], hatta masum üçüncü [ ]lere yönelik [ ] dırıya dönüşebilir — H[ ]lloway’e uyan ve Flint’in bi[ ] onaylayacağı bir tarif.

Ne var ki, Flint[ ]in, Hollow[ ]’in intihara meylinin malum yerde kaçınılma[ ] olarak cinayet işlemeye kadar varacağına dair id[ ] çok s[ ]ıda itiraz sesi y[ ]kselmiştir. En aydınla[ ]ı tekzip, F[ ]in[ ]’e [ ]addini bildirmekle kal[ ]yıp b[ ]na ek olarak Navidson’ın geçmişiyile ilgili yeni bir bi[ ]yi su yüzüne çıkartan Rosemary Enderheart’tan gelir:

Flint’in argümanına göre diğerlerini yok etme itkisi bireyin kendini yok etme itkisinin neticesidir, benzer özyıkım dürtüleri olan ve benzer şartlar altında iki bireyi öldürmeye teşebbüs etmeyen birisini örnek olarak sunmamız kâfidir [ ]

ŞAHİS: Will “Navy” Navidson

YORUM: “İntihar e[ ]meyi ciddi ciddi çok sık düşünür oldum.”

Will Navidson i[ ]hara yabancı değildir. Bu his, kim bilir kaç kez omzunun üstüne kurulmuştur: “Ne zaman baksam oradaydı, yatmadan önce de, uyandığımda da. Ama

²⁸⁷ Dr. Robert J[ ]n Campbell, [ ] *Psychiatric Dictionary*, Oxfo[ ]d Üniv[ ]itesi Yayınları, 1981, [ ] 608[ ]

Nietzsche'nin de dediği gibi, 'İntihar d[ış]üncesi bir avuntudur. İnsanın birçok kötü geceyi atlatmasına yardım edebilir.'" (Bkz. Dr.Hetterman Stone, *Confidential: An Interview With Karen Green* 19[...])

Navidson elde ettiği başarılarla birçok kez küçümsemeyle bakmış, çizdiği yolun muğlak olduğunu düşünmüş ve sık sık, [ ]e denli dolu [ ]lu yaşarsa yaşasın, hayatın arzularını [ ]sla karşılamayacağına kanaat getirir olmuştur. Ne ki, H[ ]loway'ın aksine, k[ ]lerini sanata dönüştürmüştür. Gözüne [ ]venir ve ne bir eksik ne f[ ], k[ ]rışlaş[ ]ğı her şeye anlam kazandırmak uğruna makinesini eline alır ve kayıp etkileşimin bedelini fazlasıyla ödemesine rağmen, birçok kez, zamanımıza değen fevkalade örnekler yakalamıştır; Robert Hughes'un söylediği meşhur [ ] "Navidson'ın ufacık ışık pencereleri."

Flint, Holloway ve [ ]vidson ikilisinin aynı depresyon vadisinde kamp yapmalarına rağmen, çok fa[ ]lı kişiliklere sahip oldukları iddiasına [ ]az [ ]cektir: Navidson o sıralar daha fotoğrafçı bile sayılmazken, F[ ]nt'ten alıntılarsak, "Holloway [ ]giyi aşp saldırgan[ ]ık topraklarına giren bir avcıdır."

Navidson'ın o çizgiyi hiç aşmadığını düşünüyorsa, Flint'in [ ]ersine daha iyi çalışması ge[ ]kirdi.

'70lerde, f[ ]muhab[ ]rlüğünü meslek edinmiş ve neticede meşhur olmuştur, lakin '70'l[ ]rin başı[ ]da daha bir Nikon'u yoktur. Rock Island East'te 1. süv[ ] birliğiyle birlikte bir M-60'ın başına geçmiştir ki yanan bir personel aracından çık[ ]dığı iki [ ] arkadaşının h[ ]yatlarını kurtardığı için sonradan bir Bronz Yıldız alacaktır. [ ]lim, madalya artık onda değildir. Savaşı pr[ ]testo etmek amacıyla, öldürdüğü ilk kişi[ ]in [ ]otoğrafiyle birlikte Richard Nixon'a göndermiştir.²⁸⁸

Ne y[ ]k ki, Hol[ ]'in H[ ]8 kasetlerine rastladığı sırada, kasetlerin içeriklerinin, malum y[ ]rin [ ]lbinde [ ]usuda bekleyen şey konusunda bu denli ateşli ve bitmek bilmez tartışmalara yol [ ]çaacağı Navi[ ]son'ın aklına bile gelmez. Evde[ ]Me[ ]mo[ ],Wi[ ]sinli bir avcının ve Pulitzer Ödüllü bir fotomuhabirinin sergiledikleri taban tabana zıt tavırlar[ ] rağmen, Hollow[ ] Kaseti, i[ ]isinin de aynı kaderi paylaşarak gayet çabuk

²⁸⁸ Rosemary End[ ]art, *How Have You Who Loved Ever Loved A Next Time?*, Times Books, New York 19[ ] s. 1432-1436.

evin gazabına uğrayabil[ ]cekler[ ]ni su yüzüne çıkarmıştır. D[ ]şe[ ]ngi[ ]z [ ]aranlıktan kurtarılan kısa görü[ ]ü, geçtikleri yollar farklı olsa da, sonlarının ayn[ ] olabileceğine dair bir uyarı mahiyetindedir.

Holl[ ]ly Kaseti

“Kayboldum. Yiyeceğim kalmadı. Suyum bitti bitecek. Yön duygumu kaybettim. Tan-
rım... [ ]

Diye ba[ ]lar Holloway Kaseti — Holloway yan yan kameraya bakıyordur, arka planda bir duvar vardır, bir adamın hayatının son anları. Görüntüler birbirleriyle uyumsuz olup bo[ ]ulma belirtisi gösterdikleri oranda uyumludurlar.

Genel [ ]akış:

- Giriş başlığında Gaston Bachelard’ın *Mekânın Poetikasi*’ndan bir alıntı vardır: “Düşçü, çekildiği köşede, dünyadaki tüm nesneleri tek tek yok eden titiz bir düş kurmayla dünyayı silip atmıştır.”²⁸⁹

- On üç bölüm mevcut. [ ]

- 3 saniyelik beyaz karelerle bölünmüşler. S[ ]ğ üst köşede bir sayı yahut sözcük kronolojiyi takip etmekte, “Birinci”yle başlayıp “2”den “12”ye k[ ]dar sürmekte ve “Sonuncu”yla bitmektedir. Harf tipi 1660 ila 1687 yılları arasında Anton Janson’un Leipzig’te neşrettiği Janson harf tipinin aynısıdır.

- Bu ilaveleri tasarlayan Navidson’dır. [ ] olup kati surette orijinal segmentleri değiştirmemektedir.

Navidson Holloway’in kasetinin tamamının bir kopyasını çıkartır.

Tüm ya[ ]nızlığıyla kameraya [ ]nen Holloway’in ağarmış saçları unutulacak gibi midir?

Artık hep diken üstündedir. Ne kurtarılma ne de geri dönüş umudu kalmıştır.

“Bunu hak ettim. Bunları başıma ben açtım. Ama ço[ ] üzgünüm. Çok[ ] günüm,” der 2. Bölüm’de. “Tabii üzgün olsam neye yarar? Onları vurdum. İkisini de vurdum. [Uzun bir duraksama] Hepi topu yarım matara suyum kaldı. [Tekrar duraksıyor] Kaçıp gitmelerine müsaade etmemeli, sonra da geri dö[ ] herkes[ ] kaybolduklarını... kaybolduklarını

²⁸⁹ *Le rêveur, dans son coin, a rayé le monde en une rêverie minutieuse qui détruit un à un tous les objets du monde.*

söyleyebilseydim keşke.” Ve bu son cümlesiyle birlikte, Holloway’ın gözlerinde orada as[ ]l kaybolanın kim olduğunu görürüz.

Holloway’ın su götürmez suçluluk duygusuna rağmen, 1925’te Floyd Collins Kentucky Kum Mağarası’nda kapana kısıldığından beri böylesi korkunç bir can çekişme hadisesi yaşanmamıştır. Onu sıkıştığı yerden kurtarmak için seferber olan onca insanın gösterdiği çabaya rağmen, Collins bir daha gün ışığını görememiştir. Yalnızca kendisini [ ], elini kolunu bağlayan, canını alan zifirî karanlık [ ] ve soğuğu hissetmiştir. Elinden gelen tek şey savaş arabalarına binmiş meleklerden, karaciğer ve soğanlardan ve tavuklu sandviçlerden övgüyle bahsetmek olmuştur.²⁹⁰

Floyd Collins’ın aksine, çamurdan ve kayadan yapılmış bir deli gömleği Holloway’i zapt edemez. Hâlâ istediğince yürüyebiliyordur, lakin ne yöne yürürse yürürsün, hiçbir yere çıkmıyordur. Son saatlerini kasete almaya başladığı vakit, durumun aman vermez umutsuzluğunu [ ]ktan kabullenmiştir. Kimliğinde yazanları yinelemesi, ona avuntu [ ] yegâne mantradır. “Holloway Roberts. M[ ]jom[ ]sin doğumluyum. Massachusetts Üniversitesi mezunuyum.”²⁹¹ Öyle ki, kimliğini kasette muhafaza ederek, karşısında aciz kaldığı şeyi kendince zapt edebileceğine inanıyor gibidir. Kara[ ]lığın uçsuz bucaksız hatları Hollow[ ]’i kendi saflarına katmaya çalışmaktadır. “Ben Holloway Roberts,” der ısrarla. “Menomonie, Wi[ ]n doğumluyum. Massachusetts Üniversitesi mezunuyum. Kâşif, profesyonel avcı, [ ]mü. [Uzun bir duraksama] Böyle olmasın sonum. Bu hiç adil değil. Ölmeyi [ ]k etmiyorum.”

Ne yazık ki, sınırlı ışık miktarı, kasetin [ ]alitesi ve bunlara ilaveten, görüntünün sürekli netlik ve bulanıklık arasında gidip gelişi (Hi 8’in otomatik odaklamasının getirileri) sağ olsun[ ] [ ]rakın başka bir şeyi —bu, “başka” bir şeylerin de olduğu manasına

290 [

10.

291 Alicia Hoyle *Fear Mantras* (Harvard Ün[ ]ları, Cambridge 1995) kitabının sons[ ]zünde, Hollow[ ]y’in korku terbiyesi e[ ]likliğini t[ ]l[ ]tışmaya açar: “Kadim Hak-Kin-Dak adamının man[ ]rasından bile yoksundu” (s. [ ]6). Önceki sayfalarda söz konusu avcıya ait s[ ]zlerin çev[ ]risine y[ ]r verir ([ ] 26): “Ben ahmak değilim. B[ ]n zekiyim. Korkumdan kaçacak, k[ ]rkumla aramdaki mesafeyi aç[ ]cağım, sonra korkumd[ ]n saklanacak, korkum[ ] bekleyeceğim, korkumun yanı[ ]dan koşarak geçmesine izin vereceğim[ ] sonra korkumun peşine düşeceğim, çıt çıkarmadan [ ]rkuma yaklaşan[ ] dek korkumu ta[ ]lip edeceğim[ ] s[ ]nra korku[ ]un üstüne atılacağım, korku[ ] saldıracağım. Korkumu sıkıca tu[ ]acağım, parmaklarımla [ ]rkumu sıkacağım, s[ ]nra korkumu ısıracağım, korkumun gırtlak[ ]nı keseceğim, korkumun boynunu kırac[ ]ğım, korkumun kanını içece[ ]m, korkumu[ ]letini yiyece[ ]im[ ] k[ ]rkumun kemikleri[ ]i kıracağım[ ]ve korku[ ]un tadına varacağım, korkumu yu[ ]acağım, t[ ]mamını, ve sonra korku[ ]u sindireceğim, ta k[ ] korkumu sıçmaktan başka elimden bir şey gelmeyene kad[ ]r. Böyle[ ]e çılgın[ ] güçleneceğim[ ]

gelmemekle birlikte— Holloway’in sakallı yüzü bile görüntüye pek y[ ]ımaz. Polisin görüşüne göre, ağırlıklı biçimde mevcut olan karanlık arka plan herhangi bir ışısız odada veya gömme dolapta çekil[ ]si mümkündür. [ ]

Bir diğer deyişle, Navidsonların evinin muazzamlığı hiçbir kareye yansımamıştır. Yalnızca Holloway’in yüzünde, çehresini gitgide derinlere doğru oya[ ] korkuda, son k[ ]ruş[ ] na kadar ödediği cinayetin diyetinde, aldığı h[ ]r k[ ]sa nefeste var olmaktadır. Acı veri[ ] olsa da, Holloway’in peşine düştüğü yaratığın şimdiden ondan beslenmeye başladığı barizdir.

4[ ]6., 10. & 1[ ] Bölümler Holloway’in kimliğini yineleyişini merkeze almıştır. Lakin 3. Bölüm farklıdır. Yalnızca dört saniye sürer. Hol[ ]y, fal taşı gibi açık gözlerle, çatallanan sesiyle, yarık ve kanayan dudaklarla, “Yalnız değilim,” diye yakarır. 5. Bölüm’de, “Bir şey var burada. Artık eminim bundan,” diye lafına de[ ]am eder. 8. Bölüm’de ise: “Peşimden geliyor. Hayır, sinsice *izliyor*.” Ve 9. Bölüm’de: “Ama nedense hiç saldırmadı. Bir şeyi bekliyor. Neyi beklediğini bilmiyorum. Fakat dibime kadar geldi, beni bekliyor, bir şeyi bekliyor. Hiç bilmiyorum neden [ ] Yarabbi... Holloway Roberts. Menomonie, Wisconsin. [Tüfeğine mermi sürer] Yarabbi[ ].”²⁹²

Holloway’in tavrını Tom’unkiyle karşılaştırmak enteresan olacaktır. Tom alaycı bir ses tonuyla [ ]derhasına seslenmiş, kendisine nahoş sıfatını yakıştıırken, ejderhay[ ] ise “Bay Canavar”ı uygun görmüştür. Mizahın g[ ]çlü bir psikolojik k[ ]lk[ ]n olduğu ortaya çıkmıştır. Holloway’in tüfeği vardır, ama ikisi arasında en acizi de kendisidir. Soğuk metal ve barutun ona pe[ ] iç huzur sağladığı söylenemez.

Mam[ ]ih[ ].....

]

Elbette Holloway Kaseti’nin 13. Bölüm’ü yahut asıl adıyla “Sonuncu” bölüm *Navidson Kaydı* etrafında dönen en büyük ve belki de en popüler tartışmayı başlatır. Lantern C. Pitch v[ ] Kadina Ashbeckie spektrumun karşı uçlarında yer almakta, biri canavarın gerçek olduğu görüşünderken, diğeri ise mantık[ ]ı bir açıklama peşindedir. Fakat ikisi de kesin bir açıklama [ ] başaramaz.

Geçen baharda, Pelias Konferans Ser[ ]si dâhilinde, Pitch şunları söylemiştir: “Elbette bir canavar var! Ve sizi temin ederim ki, inançlı ya da şüpheci oluşumuz o şey için hiçbir anlam ifade etmiyor!”²⁹³ Kadina Ashbeckie, *American Photo*’da (Mayıs 1996, s. 154) şöyle yazmıştır: “Işğın ölümü, ancak bir avuç insanın safi yokluk olarak görebileceğı bir

²⁹² Collette Barnholt (*American Cinematographer*, 2 [ ] [ ] 49) çerçeveleme ve ışıklandırmanın, önceki ve sonraki bölümlerden bir parça farklı olmasına rağmen, Holloway’e ait olmayan bir kayıt cihazının varlığına işaret ettiğini iddia ederek, 12. Bölüm’ün mevcudiyetinin imkânsızlığını vurgulamıştır. Joe Willis (*Film Comment*, [ ] s. 115) Barnholt’un şikâyetinin 199[ ]’dan sonra piyasaya sürülen kopyalara yönelik olduğunu belirtmiştir. Görünen o ki, [ ] ve 1993’ten sonraki bütün kopyalarda, 12. Bölüm kalan on ikiyle uyumlu bir görüntü sunmaktadır. *Navidson Kaydı* izleyenlerin aklına dijital manipölasyon hayaletini getirse de, bugüne değin hiçbir tutarlı açıklama 12. Bölüm’ün tuhaf esrarını çözme yetmemiştir.

yaratık-karanlık doğurur. Dolayısıyla mantıklı itirazlara rağmen, teknolojinin yetersizliği efsanenin saldırısına uğrar.”²⁹⁴

[

]

Gelin görün ki, bir saniye bile bocalayacak olsa, Efsane adıyla bilinen Vandal Mantık'ı daima öldürür. [ ] Efsane sürüyü gizlice takip eden kaplandır. Efsane Tom'un B[ ]y Canavar'ıdır. Efsane Hol[ ]y'in canavarıdır. Efsane Minotor'dur.²⁹⁵ Efsane Redwood'dur.²⁹⁹ Ve Navidsonların evinde, birçok efsanede geçen o çehresiz karanlık vücuda gelir.

Rimbaud kayıtsızca, “*Ce ne peut être que la fin du monde, en avançant,*” diye belirtir.

²⁹³ Şüpheliğin risklerine dair bir çalışma için bkz. Lantern C. Pitch, *Incarnation Of Spirit Things* ve Lo[ ], Resperine Press, New York 1996.

²⁹⁴ Ayrıca bkz. Kadina Ashbeckie, “Myth's Brood”, *The Nation*, [ ] Eylül 19[ ]

²⁹⁵ Labirentin kalbinde Mi[ ]tor bekliyordur ve efsanede ki Minotor gibi, onun da adı [ ] Chielitz labirenti simgesel bir ruhsal kamuflaj olarak görmüştür ki bu kamuflajın ortaya serilişi (trajik) bir uzlaşıyla neticelenmiştir. Lakin Chielitz'in gözünde, Minotor babasının utanç yüzünden mahpus düşmüş bir evlatsa, o hâlde malum yerin derinliklerinde, Navidson'ın gözünde [ ]'nın örtbasıyla eş değer bir şey var mıdır? Ve yine aynı hususta, bilinmeyene onun zıttına olan özlemi uzlaştırma şansı var mıdır? -

Kym Pale'in yazdığı üzere:

Navidson-
Minos değildir-
Labirenti kendisi-
inşa etmemiştir-

Önü yalnızca k[ ]ftmiştir. O yerin babası ister Minos olsun, ister se de Daedalus, [ ] Aziz Markos'un tanrısı, “Defol! O iğrenç

bedeninin görüntüsünü görmeyeyim bir daha” diye söven başka bir baba olsun, müteveffa oğullar geleneğini takiben upuzun bir baba soyu konabilir buraya - yıllar yıllar önce toprak olmuş, yarat[ ]ı tarih boyunca onca yüzyıl unutulmaya, büyüyüp serpilmeye, korkunç alın yazısının sonuçlarını sindirmeye terk etmiştir. Ve bir an geldi de [ ]bir[ ]

[ ] o an geçeli çok olmuştur. “Aslanı sev!” “Aslanı sev.” Ama Sevgi sizi Androcles yapmaya yetmez. Ve ahmaklığınız yüzünden, çeneleri arasındaki bir üzüm tanesi misali ezilir başınız.²⁹⁶

İçsel uzlaş kişisel ve muhtemeldir, dışsal uzlaş ise olanaksızdır. Yaratık sizi tanımıyor, sizden korkmuyor, sizi hatırlamıyor, hatta sizi görmüyordur. Dikkatli olun, gözünüzü dört [ ]

Şu kadarını söylemek gerek ki, Holloway kendi açısından, Fransızca [ ]. Bilakis, [i]eo kamerasını sağlama alır, magnezyumlu işaret fişegi yakar ve odanın en ucuna kadar giderek, bir köşeye çöküp beklemeye koyulur. Ara sıra ken[ ] ken[j]ine mırıldanır, ara sıra ise çığlık çığlığa, boşluğa [ ] küfürler savurur: “Hassiktir lan! Hassiktir lan! Sıkıysa gel de yakala beni, amına koduğum!” Ve dakikalar geçtikçe, enerjisinden eser kalmaz, [ ] bu [ ] ölmek istemiyorum,” sözcükler ağzından bir iç çekiş gibi çıkıyordur — acıklı ve geçici. Bir işaret fişegi daha yakıp kameraya doğru atar, sonra tüfeği göğsüne bastırır ve kendini vurur. [ ] Jill Ramsey Pelterlock, “O yerde, bir sonun olmayışı döner dolaşır Holloway’in kendi sonu olur.”³⁰⁰

Maalesef Holloway tam manası[ ] kendi icabına b[ ]maz. Tamı tamına iki dakika 28 saniye boyunca kendi kanı içinde inler ve kıpırdanır, derken nih[ ] şoka gir[ ] ve muhtemelen ölür.³⁰¹

---

²⁹⁶ Pale[ ] buradaki asl[ ] göndermesi [ ]

]298

²⁹⁷ Bkz. Kym Pale, “Navidson and the Lion”, *Buzz*, [ ] 199[ ], s. [ ]. Ayrıca tekrar bkz. *Traces of Death*.²⁹⁸

²⁹⁸ Fark etmiş de olabilirsiniz, etmemiş de -ettiyseniz ne âlâ- Zampanò “Minotor” temasını sistematik olarak Navidson Kaydı’ndan çıkartmaya çalışmış. Çok da tın, bahsettiğim çıkartma teşebbüsünü kendi inisiyatifimle engellerken, bir hayli can sıkıcı bir rastlantı keşfettim. Eh, ne umuyordum ki, işime geldi nasılsa, haksız mıyım? Yani diyorum ki, **Minotor**’u aileden birine çevirmeye kalkarsan bununla karşılaşırsın... aileden biri falan değil.

²⁹⁹ Bkz. Ekler B.

³⁰⁰ Jill Ra[ ]y[ ]t[ ]lock, “No Kindness”, *St. Pa*[ ], 21 Kasım 1993.

³⁰¹ Çok az sayıda kişi Chad’in —evin acayip akustik özelliği sağ olsun— muhtemelen Holloway’in intihar teşebbüsünü duyduğunu iddia etmiştir. Bkz. 320. sayfa. Rafael Cecchiar Servagio’nun *The Language of Torture* (St. Martin’s Press, New York 1995, s. 13) kitabını örnek gösterebiliriz, Servagio, adı geçen eserde Chad’in yaşadıklarını Perileos’un şeytani kalbini dinleyen Romanlarla kıyaslamıştır: “Bu görülmedik sanat eseri gerçek boyutlardaki bir boğa replika-sıdır, yekpare pirinçten yapılmıştır, içi boştur, kurbanlar, arkasında bulunan kapak sayesinde içine sokulur. Karmın altında yakılan ateş boğanın içindeki kurbanı yavaş yavaş pişirir. Boğanın başındaki bir dizi müzik borusu ıstırap dolu çığlıkları tuhaf bir m[ ]ziğe dönüştürür. İddiaya göre, tiran Phalaris onu kendi eserinin içine sokarak mucit Perileos’u öldürmüştür[ ]

]302

³⁰² Bizim ihtiyar Z’yi ve kafasında fazla mesai yapan şu boruları düşünmeden edemiyorum; kendi saklı acısının simyacısı; ıstırap sanatında kaybolup giden. Peki, herifi yakan ateş ne tür bir şeydi?

Navidson Kaydı’nın arkasını, kusurlarla dolu bu acayip filigranın ötesini, Zampanò’nun düşüncelerinin mırıltısını duymak için kendimi zorluyorum, ha bire arıyorum, ulaşıyorum ama asla tam manasıyla netice alamıyorum, neredeyse hiç durmadan, yarım yarım düşüncelerden, mimiklerden ve arayışlardan mürekkep bir yıkıntı, bir zorunluluk ki sebebi — eh olay tam da bu, geçmişe dönüp baktığımda

Sonrasında, 46 saniye boyunca [ ] yalnızca adamın cansız bedenini çeker. Aşağı yukarı 1 dakikalık bir s[ ]sizlik. Aslına bakılırsa, uzunluk o kadar manasızdır ki, ade[ ]a Navidson bu kısmı filminden atmayı unutmuş gibidir. Sonuçta bu sahne herhangi [ ] anlam taşımamaktadır. Holloway ölmüştür. Tam da o [ ] olanlar olur.

Her şey ik[ ] saniyeden az bir sürede olup biter. Karanlığın parmakları ışık vuran duvarı yarıp geçer ve Holloway'i yutar. [ ]ya yansıyan hiçbir şey olmasa da, kaset o ürkünç hırıltıyı kaydeder, bu sefer su götürmez biçimde odanın için[ ]en gelmiştir.

---

ona azap veren şeylerin yalnızca küçük bir kısmını anlayabiliyorum. Gerçi hiç olmazsa alevler görünmez olsa da, acı değil – fani ve gırtlaksal bir şey, ondan sökülüp koparılmış, gece gündüz, hafta hafta, ay ay, ta ki gırtlaklığı soyulana, konuşmayı iyice unutana ve gözüne nadiren uyku girene dek. İcadını aklından atmaya çalışır ama başaramaz, çünkü her ne sebeple olursa olsun, gece gündüz, hafta hafta, ay ay, mahpusluğundan sorumlu olan şeyin inşasına devam etmeye mecbur hissediyordur kendisini.

De bunda doğruluk payı var mı acaba?

Asıl gırtlaklığı soyulan benim. Asıl günlerdir konuşmayan benim. Uyumak istesem, artık ne zamana uyurum belli değil.

Birkaç saat geçip gidiyor. Biraz dizlerimi hissedeyim diye ara verdim ve zihnime kazınan görüntüyü anlamlandırmaya çalıştım. Görüntü tam bir saattir bana musallat olmuş durumda ve ondan ne anlam çıkarmam gerektiğini hâlâ bilmiyorum. Nereden geldiğini bile bilmiyorum.

Zampanò hapis şu an, ama nereye hapsediğini bilerseniz şaşırırsınız. Kendisi benim içime hapsedi ve dahası, gitgide soluyor, onu duyabiliyorum, uzaklaşıyor, içimde tükeniyor, sindiriliyor sanırım, belki de ölüyor, ama, farklı bir şekilde, yanisi –evet, “İhtiyar, sen beni görmüyorsun ama seni gayet iyi tanıyorum”– de bunu kim söyledi bilmiyorum, yarım kalmış bir işten ibaret, algılanmayacak kadar uzaktaki bir ay, ve pek de mühim sayılmaz, sonuçta ihtiyarın sesi gittikçe duyulmaz olmuş, hâlâ kalbimin odacıklarında yankılanmakla, o ebedi yeis tınılarını çalmakla meşgul, gelgelelim kafamda boru çalmıyor artık.

Kendimi açık ve net görebiliyorum. Karanlık bir odadayım. Karnım pirinçten ve içim bomboş. Alevlerle sarılmışım ve birdenbire korkuyorum.

Nasıl bu kadar değiştim? Kalçamı ve omuzlarımı okşayan bu ateşi yakmaktan sorumlu olan Phalaris nerede? diye merak ediyorum. Zampanò gittiyse –ve birdenbire, kalbimin derinliklerinde ihtiyarın göçüp gittiğini anlıyorum– şu tuhaf müzik niçin karanlık odayı doldurmaya devam ediyor? Nasıl oluyor da, kafamdaki borular hâlâ çalabiliyorlar? Ve kimin için çalışıyorlar?

303 ~~Karanlık kuşkusuz ki [ ]ir hayli baştan savma bir tanımlamadır. “Şişkinlik” manasına gelen Yunanca Korox’tan türeyen ve tıka basahk iması barındıran sözcük mino[ ]ra dair yanıltıcı bir izlenim yaratmaktadır. Aslına bakarsanız, Minotor’un kendisine yapılan bütün göndermeler tamamıyla temsili olarak görülmelidir. Elbette, burada Holloway’in karşılaştığı şey b[ ]şbelli ki yarı adam/ yarı boğa değildir. [ ] tümüyle farklıdır, ezelden beri [ ] mesken edinmiştir, anlaşılır [ ]haksız ontolojik faydalar sağlayarak [ ]~~

Karşımızda gerçek bir y[ ]a[ ]ık mı vardır?³⁰³ Yoksa işareti fişeğinin ateşi sağa sola mı sıçramıştır? Ya sese ne demeli? Bir cana[ ]dan mı gelmiştir yoksa bu mantıksız mekânın tekrar başkalaşm[ ]sının bir parçası mıdır; tıpkı Khumbu Buz Çağlayanı gibi; akıl ermez fizik kurallarının bir ürünü müdür? Pitch gibi, bu mahluk[ ]n sahiden [ ] gibi diş ve pençeleri olduğunu ileri sürersek hata etmiş oluruz (ki nedendir bilinmez, bu, efsanelerde [ ] olmazsa olmazdır). [ ]erçekten pençeleri [ ]ardır, o pençeler gölgeden yapılmıştır ve d[ ]şleri varsa, onlar da karanlıktan yapılmıştır. Lakin [ ] Holl[ ]ay’i nereye gitse takip etmeyi sürdürmüş ve en son, adama saldırmış, onu yutmuş, hatta hırıldamıştır, son duyduğumuz ses bu olmuştur, Holloway’[ ]n sesi varoluştan silinmiştir.¹

KAÇIŞ³⁰⁴

10.

Navidson’ın aksine, Karen kaseti tekrar izlemeye ihtiyaç duymaz. Derhâl bavulları ve kutuları sürükleye sürükleye yağmurun altına götürmeye başlar. Reston yardım eder.

Navidson karşı çıkmaz, ama taşınmalarının birkaç dakikadan daha uzun süreceğini fark eder.

“İsterseniz motele falan gidin,” der Karen’a. “Kutulamam gereken bir sürü video ve film var daha.”

İlkin Karen çocuklarla birlikte dışarıdaki arabada kalmakta directse de, nihayetinde ışıkların, müziğin ve tanıdık seslere ait mırıltıların cazibesine dayanamaz, özellikle de daha şafak sökmemişken devam eden fırtınanın uğultusuna maruz kalınca.

İçeri girince, Tom’un bazı güvenlik önlemleri almaya çalıştığını görür. Koridor kapısındaki dört kilidi de kilitlemekle kalmamış, ayrıca şen şakrak hâlde, bir yazı masası, vitrin ve birkaç sandalyeden müteşekkil sevimsiz bir barikat kurmuş, eserini antreden getirdiği tolgayla taçlandırmıştır.

---

¹ John Hollander’ın [ ] “Varlığımızın o kocaman şeklini/ Görmek hepimizi yok edecektir; bereket versin ki/ [ ] bizlere bir çıkış ve nisyan sunmaktadır” böylece son kez olmamakla birlikte, bir kez daha yankılanır, [ ]

[ ]durmaksızın[ ] ha bire parça parça ortaya serilen ve asla tam olarak açılmayan bir silsile hâlinde, [ ] taş patikalarda kaybolmuş [ ]

³⁰⁴ Zampañò’nun, 265. dipnotta “Tahliye” diye bahsettiği hâlde, bu kısma niçin “Kaçış” adını verdiğine dair elle tutulur bir açıklamam yok. Tek söyleyebileceğim şey, bu hatanın bana, önceki sayfalardaki oturma odasına “ana kamp” mı desek yoksa “karargâh” mı tartışmasını hatırlattığı.

Tesadüf yahut değil, Cassady Roulet Tom'un eserinin bir tiyatroyu andırdığını ayrıntılarıyla açıklamaktadır:

Vitrinin arka perde, karşılıklı bakan sandalyelerin kanat, yazı masasının şüphesiz ki sahne görevi gördüğüne dikkat edin, tolga ise kesinlikle dekordur, başlamak üzere olan oyunda geçen olayları ima eden karmaşık bir semboldür. Besbelli ki, konu savaşıyla yahut en olmadı, askerî geçmişi olan karakterlerle ilgilidir. Ayriyeten, başlamak üzere olan sahneleme bağlamındaki tolga, kale burcu, kale ya da kasa gibi mukaddem anlamlarından tamamen koparılmıştır. Artık ötedeki karanlık üzerinde herhangi bir gücü yoktur. Bütün manidarlık iddiasından kendiliğinden feragat etmiştir.³⁰⁵

Karen, Tom'un son müdafaa hattındaki çalışmasını takdirle karşılar fakat asıl, adam gülünç biçimde topuklarını yere vurup renkleri —mavi, sarı, kırmızı ve yeşil— yani koridorun dört kilidini ona teslim edince çok duygulanır. Karen'a, kapının ardındaki dehşet üzerinde bir otorite gücü veya en olmadı, bir otorite hissi sunma teşebbüsüdür.

Ettiği teşekkürü yorumlamaya kalkarsak, ancak ve ancak samimi yakıştırmasını yapabiliriz. Tom soytarıvari bir selam verir ve karşılığında, sabahın beşinde uyandırılıp fırtınanın içine sürüklendikleri için hâlâ biraz uyku mahmurluğu yaşayan Chad ve Daisy'nin yüzlerini güldürür. Çocuklar yukarı çıkıp kaybolur kaybolmaz, Tom tolgayı kaldırır ve bir bourbon şişesi çıkartır.

Birkaç dakika sonra, Navidson kucağında bir sürü videokaset ve filmle oturma odasına girer. Dönüşünü müteakip yaşanan koşuşturma boyunca, kardeşiyle baş başa konuşacak vakit bulamamıştır. Ne ki, Tom'u yere oturmuş ve başını kanepeye dayamış olarak, içkisini diklerken bulunca, bu durum değişir.

“Bırak içmeyi,” der Navidson hemen, içkiyi kardeşinin elinden çeker alır. “Bokunu çıkarana kadar içmenin sırası değil.”

“Sarhoş değilim ben.”

“Tom, yere oturmuşsun.”

Tom kendine şöyle bir bakar, sonra başını sağa sola sallar: “Navy, Dean Martin ne demiş, söyleyeyim mi?”

“Bilmem mi. Bir yere tutunmadan yere uzanabildiğiniz sürece sarhoş sayılmazsınız.”

“İşte bak,” diye mırıldanır Tom, ellerini havaya kaldırır. “Tutunmuyorum.”

³⁰⁵ Cassady Roulet, *Theater In Film*, Barstow Press, Burlington 1994, s. 56. Roulet ayrıca önsözünde şunları yazar: “*The World of Interiors*’daki dostum Diana Neetz, hele ki Navidsonların evinin dışarısında, o ekim fırtınası gümbürde-meye devam ederken, sahnenin tam da *Lear*’a uygun olduğunu hayal etmekte beis görmüyor.”

Navidson taşıdığı kutuyu yere koyup ikizinin kalkmasına yardım eder.

“Şimdi oldu, sana kahve yapayım.”

Tom inadı bırakıp kardeşinden destek alırken, belirgin bir biçimde iç çeker. Navidson’ın yokluğu yüzünden kapıldığı yoğun kederle yahut ikizinin sağ olduğunu bildiği için farkına vardığı olağanüstü iç rahatlamasıyla ancak şimdi yüz yüze gelebilmiştir. Gözlerinden akan yaşları seyrederiz.

Navidson kollarını ona sarar. “Yapma böyle.”

“Hiç olmazsa insan sarhoş olunca,” diye ekler Tom, akan yaşları çabucak siler. “Yer, en iyi arkadaşın olur hep. Neden peki?”

Navidson, “Çünkü ihtiyacın olduğunda oradadır,” diye cevaplar, kardeşinin zar zor mutfağa kadar gitmesine yardım ederken duygusallaşarak, yanakları kızarır.

Tom, “Aynen öyle,” der fısıltıyla. “Aynı senin gibi.”

Sesi ilk duyan Reston olur. Tek başına, oturma odasında telsizleri toplamakla meşguldür, derken koridor kapısının ardından hafif bir sürtünme sesi gelir. Kilometrelerce öteden geliyor gibidir, fakat yazı masasının üstündeki tolgayı zangırdacak kadar da güçlüdür. Ses gitgide büyür, gürültüsü arttıkça artar, yaklaştıkça yaklaşır, artan tesiri içre beklenmedik ve yabancı bir şey vardır, yepyeni ve hâlihazırda su-i tefehhüm olunmuş bir tehdit hâlini alıyordur. Reston’ın elleri içgüdüsel olarak sandalyesinin tekerleklerini tutar, ihtimaldir ki evin bölmeleri içerisinde olan bu yeni gelişmenin koridor kapısını paramparça edeceği kanısındadır. Bilakis, ses yok olur, geçici olarak tehditkâr gürültüsünün yerini sessizlik alır.

Reston nefes verir.

Sonra kapının arkasından taktak sesi gelir. Ve sonra yine.

Navidson evin üst katındaki ışıkların tek tek söndüğünü gördüğünde, bir kutu Hi 8 kasetini arabaya koymaktadır. Bir saniye sonra Karen çılglık atar. Sağanak yağmur ve rastgele duyulan gök gürültüsü sesi bastırıyordur, ama Navidson içgüdüsel olarak Karen’ın korku belirtilerini fark eder. Billy’nin Reston’la Röportaj’da sahneyi tarif ettiği cümlelerle:

Navidson susuz kalmış, iki gündür midesine bir bok girmemişti ve şimdi de kalkmış, dışarıda fırtına kıyamet koparken, arabasına malzeme taşıyor. Attığı her adımda canı yanıyordu. Yürüyen bir ölüydü âdeta, işi büsbütün ölüm kalım savaşına çevirmişti ve Karen’ın sesi Navidson’ı kendine getirmeye yetti. Her şeyi bıraktı. Birkaç makara filmi suya düşürüp kullanılmaz hâle getirdi hatta. Karen’a ulaşacağım diye koşma koşma eve daldı.

Dış mekân kameraları olmadığı için, evin dışarısında vuku bulan her şey şahsi beyanlara dayanmaktadır. Gelgelelim, içeride, duvara monteli Hi 8 hâlâ çalışıyordu.

Karen üst katta saç fırçalarını, parfümlerini ve mücevher kutusunu bir çantaya koyarken, yatak odası yıkılmaya başlar. Tavanın beyazdan kül karasına dönmesini ve çöküşünü seyrederiz. Derken duvarlar şifonyeri parçalamaya, yatak çerçevesini kırmaya ve lambaları komodinlerden uçurmaya yetecek bir güçle kapanmaya başlar, ampuller patlar, ışıklar söner.

Yatak ortadan ikiye ayrılmadan hemen önce, Karen ebeveyn ve çocuk odalarını ayıran tuhaf gömme dolap boşluğuna kendini atmayı başarır. Kavramsal sanatçı Martin Quorez, evin, sakinlerine ve nesnelere ilk defa “fiziksel harekette” bulunduğunu belirtir:

İlk başta, şiddet yöntemleri uzaklık, karanlık ve soğuktan ibaretti. Derken birdenbire, ev yeni bir yönteme başvurdu. Holloway’in davranışlarının, malum yerin fizik kurallarını altüst ettiği sonucuna ulaşmamız imkânsızdır. Mamafih, evin doğasının değiştiğini inkâr etmek de bir o kadar imkânsızdır.³⁰⁶

Karen yatak odasındaki tehditten kaçsa da, kendini hızla genişleyen bir alanın içinde bulur. Boyutları gitgide genişleyip bütün ışığı ve buna ilaveten, Daisy’nin zar zor duyulan imdat çığlıklarını yutmaktadır.

Karanlık, Karen’ı ânında ezip geçer. Karen bayılır. Elbette orada, fenalık geçirip bayılışını çeken bir kamera yoktur. Bu olayın ayrıntıları da yine Reston’la Röportaj’dakilerle sınırlıdır:

Navy her şeyi hapır hupur yemeyi kafasına koymuş kocaman bir yaratığın çenelerinin arasına doğru koşuyormuş gibi hissettim demişti... ve sonradan sizin de gördüğünüz gibi, amına — amına koduğumun tipsizinin en son yaptığı da bu oldu zaten.

[Reston gözyaşlarına hâkim olmaya çalışır]

Pardon... Çok pardon... Offf siktir ya, hâlâ etkisindeyim.

Ne diyordum, Navy Karen’ı yerde derin derin nefes alırken buluyor. Hemen kapıyor onu —herhâlde Navy onu kucaklayınca sakinleşmiştir— derken bir anda şu hırıltı tekrar başlıyor, korkutucu gök gürültüsü gibi gümbürdüyor.

[Reston tekerlekli sandalyesinde huzursuzlaşıyor; bir yudum su içiyor]

³⁰⁶ Martin Quorez, The L. Patrick Morning Show, KRAD, Cleveland, Ohio, 1 Ekim 1996.

Neyse işte, Navy oradan hemen kaçıyor. Doğruca yatak odalarına. Ucu ucuna kaçmayı başarıyor. Kapı kasası giyotin gibi iniyor. Navy'nin omzunu eziyor ve bayılacak kadar sertçe, Karen'ın başını sıyrıyor. Size şunu söyleyeyim, Navy çetin ceviz piç kurusunun tekidir. İlerlemeye devam etmiş, merdivenlerden inmiş, nihayet kendini dışarı atmayı bilmiş. Sonra Daisy çılgılık atmayı bırakmış.

11.

Sıradaki Hi 8 klibinde Navidson'ın eve tekrar girdiğini, antreyi koşa koşa geçip çocukların odasına gitmek için merdivene yöneldiği sırada Daisy'yle Chad'e seslenişini seyrederiz. Derken birdenbire zemin meyillenir ve Navidson doğruca oturma odasına kayar ki kapılardan birinin tutacağını güç bela kavramasa, ölmesi işten bile değildir.

Reston'la Röportaj:

Bana gelince, oradan defolup gitmeye çalışıyordum. Taktak sesi, insanın altına sıçtıran türden bir yumruklamaya dönüşmüştü. Koridor kapısı hâlâ sıkıca kilitliydi ve önüne barikat kuruluydu, ama içimden bir ses velvele kopacak diyordu.

Hatta aklımdan ilk olarak, sesi Holloway'in çıkardığı geçti ama, yumruklar acayip sertti. Yani koca duvar her darbede sarsılıyordu resmen ve içimden kapının ardında *sahiden* Holloway varsa bile ona bir hâller olmuş dedim ve bu yeni gelişmiş versiyonla tekrar tanışmaya ihtiyacım yoktu. Hele ki şimdi.

[Reston tekerlekli sandalyesini konumunu azıcık değiştirir]

Sandalyem epey perişan olmuştu, o yüzden normale kıyasla daha yavaş hareket ediyordum. Derken birdenbire, yumruklama kesildi. Bir anda. Sessizlik. Ne patpat sesi ne de hırıltı, sükûnet. Ah ya, nasıl tarif etsem bilmiyorum ama o sessizlik herhangi bir sestense, bağırıştan daha güçlüydü. Yanıt vermezsem olmazdı, sessizliğe yani, cevaplamam şarttı. Neyin nesiymiş, öğrenmeliydim.

Dolayısıyla arkamı dönüp baktım —bunu videoda da görebilirsiniz— kapı hâlâ kapalıydı ve Tom'un yığıldığı eşyalar hâlâ önde duruyordu, ama ne-diyordunuz-adına, şu tolga yere düşmüştü bile. Derken vitrin ve yazı masası batmaya başlıyor.

İlkin yavaş yavaş, santim santim, sonra az daha hızlanarak. Sandalyem kaymaya başlıyor. Frenlere abanıyorum, tekerlekleri kavıyorum. İlk başta neler olduğunu anlamıyorum, derken barikatın altındaki zeminin çöktüğü kafama dank ediyor.

Tam o sıra sandalyemi çeviriyorum ve antreye yardırıyorum. Oraya kadar tekerlek çevirmeme imkân yoktur. Güç bela kapı eşiğine varıyorum ve olabildiğince sıkıca tutunmayı başarıyorum. Ne var ki, sandalye altımdan kayıyor ve yuvarlana yuvarlana bir uçtan diğer uca, meylin dibine kadar gidiyor.

Zemin bir buçuk iki metre çökmüştü herhâlde. Sıvadibinin epey aşağısına iniyor, âdeta evin temeli çökmüş gibi, fakat işte, temel falan yoktu ki amına koyayım. Normalde beton vesaire olması lazımken, yalnızca karanlık vardı.

Topu birden —vitrin, yazı masası, orta sehpa, sandalyeler— zeminden aşağı kaymış ve tâ uçtan düşüp kaybolmuştu. Kapı koluna tutunmasaydı, Navy de kaybolacaktı yani.

Böylece gülünç bir tiyatronun yutuluşunun peşi sıra, başka bir yutuluş vuku bulur. İki hadisede de geçerli olmak üzere, ne monolog sayısı ne kostümler ne de nükteler, malum boşluğun direngen yerçekimine karşı koyamaz. Oyun eleştirmeni Tony K. Rich'in sözleriyle: "Eldeki tek seçenek acil çıkıştır, sahneyi terk edıştır, buna ilaveten, taksiye atlayıp havaalanına gidilmesi de tavsiye olur."³⁰⁷

Ne ki, çıkışa öyle kolay ulaşılmaz. Yine Reston'la Röportaj'dan:

İmdat diye bağırmaya başladım sonra. Size hatırlatırım, ellerim o yerde yaptığım yolculuk yüzünden haşat olmuştu. Parmaklarım kaymaya başlamıştı. Navy bana zamanında ulaşamazsa, düşecektim.

İşte, Navy tutunduğu kapıyı sallamaya başlıyor, bir sağa bir sola, derken kendini bir nebze öne savurmayı başarıyor, kendini benden bir metre uzağa atmayı. Sonra derin bir nefes alıp isteksizce gülüyor, ve sığıyor.

Yaşadığım en uzun an buydu diyebilirim ve sağ salim geçmişti. Kapı kasasına tutunup gövdesini antreye çekiyor ve ardından, beni emniyetli bir noktaya sürüklüyor. Bütün bunları ezilmiş bir omuzla yapıyor.

---

³⁰⁷ Tony K. Rich, "Tip The Porter", *The Washington Post*, 119, 21 Aralık 1995, s. C-1, 4. sütun.

Kasette Navy üstüme doğru atlamış da her şey oldubittiye gelmiş gibi gözüküyor. Ama var ya, ben nasıl hatırlıyorum dersiniz, sanki atlaması yıllar sürmüştü.

Kötü ışıklandırmaya ve ondan da kötü çözünürlüğe rağmen, videoda Navidson'ın, menteşeler ha söküldü ha sökülecek hâldeyken, Reston'a yaklaşabilmek için kapıyı nasıl kullandığını görebiliyoruzdur. Bereket versin ki, Navidson, tam kapı bükülüp koparak nisyana karışıp giderken, sıçramayı başarır. Bütün bu sahne taş çatlasa birkaç saniye sürse de, tıpkı Reston gibi, Navidson da, bu kısa aksiyon ânının onda bıraktığı kalıcı etkiye dikkat çeker. Son Röportaj'dan:

O birkaç saniye sanki saatler sürmüştü. Pirinç kapı kolunda asılı kalmıştım, aşağı bakmaya cesaret edemiyordum, tabii baktım sonra. Zemin Lhotse Yüzü'nden daha dikti, dosdoğru o tanıdık soğuğun içine çökmüştü. Billy'ye ulaşmam gerektiğinin farkındaydım. Ama bunu nasıl yapacağımı bulamamıştım daha. Derken kopma sesini duydum. Menteşeler ağırlığımı kaldırmamıştı.

Ben de aklıma gelen tek şeyi yaptım: Kapıyı sola, sağa, sonra yine sola ve sağa salladım, böylece Reston'ın tutunduğu yerle aramdaki boşluğu yarım metre falan kapatmış oldum. Tam sıçrarken, iki menteşenin art arda kasadan koptuğunu duydum. İşte bu ses yüzünden, saniyeler saatler gibi geçmişti.

[Duraksar]

Sıçramamla birlikte, her şey tekrar hızlanmıştı. Sonrasında hatırladığım ilk şey, ön bahçede yağmurla sıırıslıklam oluşumuz.

Hi 8'leri almak için eve dönmem gerektiğinde, bütün her şeyin ne kadar hızlı olup bittiğini görünce gözlerime inanamadım. Sıçrayışımı öyle zahmetsiz gerçekleştirmiştim ki, hem o karanlık hiç de kapkara değil gibiydi. İçerisindeki boşluğu, soğuğu göremiyor, sezemiyordunuz. Ne tuhaf, görüntüler bazen kifayetsiz kalabiliyor.

Özellikle bu son cümle, hele ki bu denli saygıdeğer bir fotoğrafçının ağzından çıktığı için, kulağa biraz samimiyetsiz gelebilir. Ne var ki, evin dört bir yanına yerleştirilmiş çok sayıda Hi 8'e rağmen, Navidson haklıdır: bu segment süresince kaydedilen bütün görüntüler kifayetsizdir.

Ne yazık ki Navidson bir kez bile kamerayı eline almaz. Baştan sona evden kaçışı konu edinen sekans, yerel bir bankanın veya bir 7-Eleven mağazasının kıyıtırık kamera izleme sisteminden alınmış görüntüleri anımsatmaktadır. Klipler belli bir alanın tarafsız tefsirinden ibarettir. Şayet mevcut hareket karenin dışına taşarsa, kamera görüş açısını ayarlamaya zahmet bile etmez. Neyin önem arz edip etmediğini anlayamaz. Hareketliliği takip edemez.

Bu hadiseleri yalnızca röportajlardan öğrenebiliriz. Bir tek bu röportajlardan, geçen anların zedeleniş ve kanayışlarına dair fikir ediniriz.

12.

Dışarıda yağan yağmur sokağı göle çevirerek, olukları doldurarak, ağaçlardan güz yapraklarını dökerek, her şeyi istila eder. Reston çimenlere oturur, iliklerine kadar ıslanmıştır, ama yağmurdan kaçmaya niyeti yoktur. Karen hâlâ baygındır, arabada, Navidson'ın onu koyduğu yerde yatmaktadır.

Daisy ve Chad'e gelince, hâlâ ortalarda yokturlar.

Aynı şekilde, Tom da yoktur.

Navidson eve tekrar nasıl gireceğinin planını yapmaya çalışırken, tuzla buz olan camın sesi onu arka bahçeye getirir. "Cam kırılma sesiydi, çok eminim," diye hatırlar Reston. "Ve Navy sesi duyar duymaz, koş koş gitti."

Reston, Navidson'ın evin etrafından dolanıp sırta kadem basmasını seyredişini gözünün önünde canlandırır. Onları ne beklediğine dair en ufak fikri yoktur. Tekerlekli sandalyesinden mahrum oluşu zaten yeterince kötüdür. Derken Daisy'nin çığlığını duyar, sağanak yağmur tıptırısını bastıracak denli tiz bir feryattır, sonra bunu bağırışlar ve Reston'ın daha önce hiç duymadığı türden bir şey takip eder: "Çok derin bir soluk alış gibiydi, ama akıl almaz ölçüde gürültülüydü."

Reston yağmur altında kısıp gözlerle bakarken, birdenbire ağaç sırasından ayrı duran bir gölge görmüştür. "O sıra yavaştan şafak sökmeye başlamıştı, ama fırtına bulutları sağ olsun, gökyüzü hâlâ epey karanlıktı." Reston derhâl, gölgenin Navidson'a ait olduğunu farz etmiş ve gitgide yaklaşan silüetin dostundan çok daha tıknaz olduğunun ayırdına varmıştır. "Yürüyüşü de bir tuhaftı. Tempolu değil ama epey temkinli bir yürüyüştü. Hatta tehditkâr bir yanı vardı."

Chad, yanından geçip giderken Reston'a başıyla selam vermiş ve arabaya girmiştir. Tek kelime etmemiş ve annesinin yanına öylece oturup uyanmasını beklemeye koyulmuştur.

Chad neler olduğunu görmüştür ama, hadiseyi betimleyecek sözcükleri bir türlü bulamıyordur. Reston, şayet neler olduğunu öğrenmek istiyorsa, kendini evin arka tarafına sürüklemesi gerektiğinin farkındadır ki tam da bunu yapmaya koyulur.

Tom sağ olsun, Daisy ığlık atmayı kesmiştir.

Tom ne yapıp edip göğüs kafesi misali inip kalkan evin içinde st kattaki koridora dek ilerlemeyi başarmış, böylece beş yaşındaki korkmuş bir çocuğun çığlıklarını yatıştırmaya başlamıştır. O sıra herkesin bihaber olduğu bir şey varsa, o da Chad'in çoktan dışarı katığıdır, kuşluk vaktinin tenhalığını, bütün o bavul toplama ilesine ve içeride pıhtılaşan paniğe yeğ tutmuştur.

Gördüğümüz zere, Tom nihayet Daisy'yi gölgeler içinde, kaskatı kesilmiş hâlde bulur. Hiçbir şey demeden, kızı kucağına aldığı gibi doğruca birinci kata koşar, evin arka tarafına koşmayı tercih ederek, oturma odasındaki —Navidson'ın gittiği yol— sarp uçurumdan kaçınır.

Evin her bir yanı şangır şangır sallanıyor, duvarlar önce çatlıyor sonra tekrar yekpare oluyor, zemin parçalanıyor ve bklyordur, tavan görünmez pençe darbeleriyle aniden yarılmış, bu cihetle pervazların ufak olmuş, su boruları kırılmış, elektrik kabloları cızırdamış ve kısa devre yapmışlardır. Daha da kötüsü, aşağısının simsiyah kl muhteviyatı bir yazıcı mürekkebi misali her şeye yayılmakta, her köşe bucağı, gömme dolabı ve koridoru o habis karanlığa dönüştürmektedir. Derken Tom ve Daisy'nin nefesleri buğu yapmaya başlar.

Mutfakta, Tom pencereye bir iskemle fırlatır. Tom'un şöyle dediğini duyarız: "Pekâlâ Daisyciğim, şuradan geiverdin mi evden kurtulacaksın." Eğer zemin devasa bir konveyör bant gibi davranıp da, birdenbire onları tek kaçış yollarından geri çekmeye başlamasaydı, her şey Tom'un dediği kadar kolay olacaktır.

Tom, Daisy'yi sıkıca kucaklayarak, elinden geldiğince hızla koşmaya başlar, arkalarında esnercesine açılan boşluğun yarattığı sarsıntıyla aradaki mesafeyi açmaya çalışır. Hemen nlerinde, Navidson pencerede belirir.

Tom tüm gücüyle koşmaya devam eder, gittikçe kenara yaklaşır, derken nihayet kardeşine iyice yaklaşarak, Daisy'yi Navidson'a uzatır ve Navidson, cam parçaları yüzünden kollarında oluşan uzun kan derelerine rağmen, kızı çabucak evden kurtarır ve emniyetli alana taşır.

Ne ki, Tom'un devam edecek hâli kalmamıştır. Bayılacak denli nefes nefesedir, koşmayı bırakır ve dizleri üstüne çöker, ellerini beline koyar ve güçlükle nefes alır. Zemin onu  dört metre geri taşır ve sonra ortada bir neden yokken, artık taşımaz olur. Yalnızca duvarlarla tavan, genişleyerek, bklerek ve hatta eğilerek, etrafında sarhoş dansı yapmayı sürdürür.

Navidson pencereye döndüğünde, kardeşinin kıpırtısız vaziyeti karşısında gözlerine inanamaz. Ne yazık ki, Tom'un anlatışıyla, ne zaman ne bir adım atsa, zemin onu iki adım geri gtryordur. Navidson zaman kaybetmeksizin pencereye çıkmaya koyulur ve ilginçtir ki, duvarlarla tavan derhâl salınımlarma bir son verirler.

Hemen sonra yaşananlar öyle hızlı gelişir ki, ancak olanlar olduktan sonra kapanmanın vahşetini fark etmek mümkün olabilir. Gelgelelim artçı etki olarak, duvarların birden kapanarak, enstantane hızıyla orantılı şekilde, Tom'un ileri uzattığı ellerindeki bütün parmakları kırdığı bir görüntü ortaya çıkar. Kemikler “baton ekmekler misali” (Reston'ın deyişiyle)³⁰⁸ deriden dışarı çıkmıştır. Kolları kan içinde kalır, buna ilaveten burnundan ve kulaklarından da kan boşanır.

Bir anlığına, parçalanmış vücuduna boş gözlerle bakarken, Tom birazdan şoka girecekmiş hissi verir.

Navidson, “Of be Tom, koşsana!” diye bağıırır.

Tom koşmaya yeltense de, bu çabası kardeşinden daha da öteye sürüklenmesine yol açar. Bu son duraksayışında, seçeneklerinin tükendiğinin farkındadır.

Navidson ite kaka mutfak tezgâhına kadar ulaşırken, “Dayan biraz, seni almaya geliyorum,” diye seslenir.

Tom, “Yok, daha neler,” diye mırıldanır.

Navidson ona bakar.

“Ne oldu?”

Derken Tom ortadan kaybolur.

Tek bir film karesinin ekrana yansımından daha kısa bir sürede, linolyum zemin mefkut olur, mutfağı dikey bir şafta dönüştürür. Tom doğruca karanlığı boylar, arkasından düşüşünün nişanesi olacak tek bir feryat bile duyulmaz, Navidson kardeşinin, ikizinin ardından beyhude bir feryat koparır, Tom elinden koparılmış ve nihayet sükûnetle tiye alınmıştır, Tom'un dibe çarpma sesi bile gelmez, şayet durduk yere, eve has tuhaf ve beklenmedik bir uygunsuzluk Tom'un akıbetini, Reston tarafından, ihtimaldir ki birdenbire bir inilti koyuveren Karen tarafından ve ağaçların arasına çömelmiş, seslere kulak kesilen ve karanlık ve meçhul bir şey ona annesini bulmasını söyleyene dek babasıyla küçük kardeşinin hıçkırarak ağlayışlarını seyreden Chad tarafından duyulan ürkütücü bir soluk alışla temsil etmese, bu sükûnet sürüp gidecektir.

---

³⁰⁸ Hi 8'lerin karanlık çekimlerinden ve can sıkıcı kısıtlamalarından dolayı, bu hadiseleri içeren karman çorman kaset bölümlerinin, Billy'nin anlatımıyla tamamlanması şarttır. Ne var ki, Navidson **Son Röportaj**'da bu dehşetengiz anlardan hiç bahsetmez. Bunun yerine, Reston'ı sekansın yegâne bilirkişisi ilan eder. Hele ki Reston hadiseye tanık olmadığı için, bu tuhaf bir durumdur. Reston'ın yaptığı, Navidson'ın ona anlattıklarını nakletmekten ibarettir. Başından geçenleri hatırlamanın, Navidson'a daima zül geldiği yönünde genel bir fikir birliği vardır. Navidson seyirci kitlesinin kafası cin gibi çalışan kısmını yüzüstü bırakmayı reddeder. Yegâne anlatıcı olarak Reston'ı görevlendirerek, çekim aleti ne olursa olsun, çekimler ne kadar kaliteli olursa olsun, alttan alta olayların sunumundaki yetersizlik hususuna bir kez daha dikkati çeker. Bu kısımda ise, kasıtlı olarak gülünç sayıda bilmem kaç kuşaktan dem vurarak, bir tarihçenin başarısız tabiatına alay edercesine vurgu yapar. Örneğin: 1. Tom'un kırılan elleri → 2. Navidson'ın Tom'un acısını idraki → 3. Navidson'ın Tom'un acısını Reston'a betimleyişi → 4. Reston'ın, Navidson'ın Tom'un çektiği o somut acıyı hatırlayışına ve idrakine dayalı şahsi betimlemesini en baştan anlatışı. Sunumun hiçbir şeyi ikame edemediğine dair isabetli bir hatırlatıcı. Sunum yalnızca araya belli bir mesafe koymaya ve nadiren de olsa, bir bakış açısı sunmaya yarar.

XIV

“Kurtulasın benefî renginden, zira ben de evvelce eşimle birlikte yabanda dilediğim bütün hazinelere kavuştum.”

— Engidu

Ekim sonuna doğru, Navidson kardeşinin geride bıraktığı şeylerin icabına bakmak için Lowell’a gitmiştir. 1 Kasım’da, onun ve çocukların yanına dönmüş olacağı konusunda Karen’a güvence vermiştir. Lakin Navidson doğruca Charlottesville’e uçar. Şükran Günü gelip geçmiş ve Navidson hâlâ New York’a gelmeyince, Karen Fowler’a telefon etmiştir.

Navidson Kaydı’nın piyasaya sürülüşünü takiben, Karen’ın kitap raflarını kurmasına yardım eden Audrie McCullogh, bir radyo röportajında Navidsonların aralarındaki ilişkiye kısaca değinir (Los Angeles’ta ikamet eden KCRW’ye gönderilecek bir yazıyla röportajın dökümüne ulaşabilirsiniz). Bu röportajda, Audrie evlenmeme kararlarının her zaman Karen’dan kaynaklı olduğunu iddia etmiştir: “Navy’ye kalsa, hemen nikâhı basardı. Evliliğe karşı olan daima Karen’dı. Hem özgürlüğünü korumak istiyordu hem de Navy ne zaman uzaklara gitse, çılgına dönüyordu. Fowler’la ilişkisinin temelinde bu vardı işte. Başkasıyla görüşüyor ama... off, bu konuya hiç girmesem iyi olacak.”³⁰⁹

Navidson’ın Sarmal Merdiven’de kaybolmasının ardından, Karen iki kapı eşiği arasında sıkıştığını fark etmiştir: Bunlardan bir tanesi evin içine, diğeri ise dışına açılıyordur. Nihayet Ash Tree Lane’i ve bir bakıma da Navidson’ı terk etmeyi başarmasına rağmen, hâlâ karanlık ve kapalı alanlara girmekten acizdir. New York’tayken bile, metroya binmekten imtina etmiş ve asansörlerden daima kaçınmıştır.

Bu davranışının sebebi çok da belli değildir. Başlıca teori Karen’ın araları açık ablası Linda’nın naklettiği evveliyata dayanmaktadır. Bu yılın başlarında, seyircili bir “talk şov”a katılmış ve üvey babalarının cinsel tacizine uğradıklarını anlatmıştır. Dediğine bakılırsa, sonbahar vakti bir hafta sonu, anneleri evde değilken, üvey babaları iki kızı izbe bir çiftlik evine götürmüş ve Linda’nın ırzına geçerken, Karen’ı da (on dört yaşındadır) bir kuyudan aşağı inmeye zorlayıp onu orada bırakmıştır. Sonra Linda’yı kuyudan aşağı indirmiş ve

³⁰⁹ Audrie McCullogh’un KCRW’deki “Bare Facts” adlı programda Liza Richardson’la yaptığı röportaj, Los Angeles, 16 Haziran 1993.

aynısını Karen’a yapmıştır. Karen’ın katıldığı farmakoterapi çalışmasında cinsel taciz geçmişinden hiç bahsedilmez (bkz. 69. dipnot). Ne var ki, ister hayal ürünü isterse de gerçek olsun, Karen’ın korkularının muhtemel kaynağı olarak travmatik bir ergenlik tecrübesini göz önünde bulundurmakta saçma bir yan yoktur. Ne yazık ki ablasının iddiasını doğrulamak adına kimi muhabirler bu konuyu sorunca, Karen bir yorumda bulunmayı reddetmiştir.

Navidson da yorumda bulunmayı reddetmekle birlikte, Karen’ın o yere karşı fitri korkusunun şiddetli “klostrofobi” yüzünden daha da arttığını belirtir. *Navidson Kaydı*’nda, Karen anksiyetesini oldukça basit sözcüklerle tarif eder: “Öğleden sonra yemyeşil çimenler, sıcak 100 vatlık ampuller, güneşli plajlar, bütün bunlar âdeta bir cennet. Ama beni bir asansöre veya loş ışıklı bir bodruma sokmaya kalkarsanız, işte o zaman terelellilerim gelir. Elektrikler gitmeye görsün, hemen felce uğrarım. Klinik bir vakayım. Bir aralar bir çalışmada denektim, ama verdikleri ilaçlar yüzünden şişmanladım.”

Büyük ihtimalle, kuyuyla ve Karen’ın üvey babasıyla ilgili anlatılanların gerçek olup olmadığını kimse öğrenemeyecektir.

On yıllık bir ayrı kalışın ardından, evin yeni bir başlangıç olması gerekiyordur. Navidson yurt dışı görevlerini bırakmış ve Karen kendini çocukların yetişmesine adamaya ant içmiştir. İkisi de esasında kaldıramayacakları bir şey istemiş ve ihtiyaç duymuştur. Navidson derhâl çektiği belgesele sığınmıştır. Karen için üzücüdür ki, Navidson çalışmasını evde gerçekleştirmeyi sürdürür. Çocuklarla daha çok vakit geçirir olmuş ve her gün o yoğun enerjisi ve fitri otoritesiyle odaları doldurmuştur. Karen şahsi alanını belirleyecek kadar güçlü biri değildir. Yardıma ihtiyaç duymuştur.

Lakin yaptığı zinanın kanıtlarını taşıyan şu eşyalar dışında, Karen’ın Fowler’la olan yasak ilişkisine *Navidson Kaydı*’nda rastlamayız. Fakat film belli bir ün kazanana dek, bu ilişkiye dair ayrıntılar, sahte bile olsalar, ortaya çıkmaz.

Fowler New York’ta ikamet eden bir oyuncudur. Beşinci Cadde üstündeki giyim mağazalarından birinde çalışmakta olup alanı İtalyan kesim kadın kıyafetleridir. Baştan aşağı çekici bir adam olarak addedilmekte ve akşamlarını Bowery Bar’da, Naked Lunch’ta veya Odelay-la’da oyunculukla ilgili laklak ederek geçirmektedir. Anlaşılan, Karen’ı caddeden kaldırmıştır.

Fiilen.

Karen alelacele, akşam yemeği için annesiyle buluşmaya giderken, kaldırım kenarına takılmış ve bileğini burkmuştur. Onu şaşkına çeviren bir lahza boyunca, çantasından saçılan eşyaların arasında boylu boyunca asfalta yatmıştır — *der absoluten Zerrissenheit*.³¹⁰ Ve bir lahza sonra, Fowler elini uzatmış ve doğrulup kaldırımı çıkmasını sağlamıştır.

³¹⁰ Kyrie’ye ayırıyorum bu cümleyi, gerçi Gdansk’taki Adam şu an resmen Cadılar Bayramı kudurukluğuna kapıldığından, kıza bu günlerde yaklaşabilene aşk olsun.

Karen'in eşyalarını toplamış ve ona ilgiyle bakmıştır. Adam tam gidiyorken, Karen ona numarasını vermiş ve iki gün sonra Fowler arayınca, birlikte içmeyi kabul etmiştir.

Sonuçta kendisi baştan aşağı çekici bir adamdır ve aptal da olduğu için, Karen'a daha bir sempatik gelmiştir.

Bunlar, Navidson'la Karen henüz New York City'de yaşarken, Virginia'daki evi satın almalarından bir yıl önce vuku bulmuştur. Navidson, Norveç kıyısı açıklarındaki mavnaların havadan fotoğraflarını çekmeye gitmiştir. Yine yeniden, Karen çocuklarla bir başına bırakılmasına içerlemiştir. Audrie, Karen'ın, "bir çıkış yolu arayışında" olduğunu iddia etmiştir.³¹¹ Fowler'ın zamanlaması bundan daha iyi olamazdır.

Audrie bu yasak ilişkinin çok fazla detayına girmez, ama Karen'in ablası Linda, Karen'la en az üç yıldır görüşmediklerini öğrenene dek birçok kişinin ciddiye aldığı pornografik bir hadiseyi anlatmıştır. Bu hikâyenin tek kaynağı Fowler'ın ağzından çıkanlardır. Kuşkusuz ki, medyanın ona gösterdiği ilgi, tam takır kuru bakır olan oyuncunun sırtını dönemeyeceği denli yoğundur. Medyanın ilgisini canlı tutmak için her şeyi süsleyerek anlattığı da kesindir.

Muhabirlere ilkin, "Kendisi harika bir kadındır," demiştir, "Ve bu konudan, yani ilişkimizden bahsetmek münasip olmaz."³¹² Derken kısa bir süre geçtikten sonra, bazı tabloid gazete muhabirlerine, "Aramızda özel bir şey vardı. İkimize ait. Kastettiğimi anlamışsınızdır. Ne yaptığımızı veya nerede yaptığımızı açıklamaya mecbur değilim. Parka gittik, içki içtik, muhabbet ettik. Ona nasıl eğlenileceğini göstermeye çalıştım. Şu an sadece arkadaşız. Ona hayatta başarılar diliyorum, çok samimiyim," demiştir. Ne var ki sonra, "Boşanmak istiyordu."³¹³ O herif Karen'a iyi davranmıyordu. Sokaktayken yere düşmüş ve gidip onu kaldırmıştım. Daha önce kimse onun için böyle bir şey yapmamış,"³¹⁴ diye eklemiştir.

Duyduğum kadarıyla Lude'u Dragonfly'da kıstırmış, canını acıtarak intikam alma peşindeymiş. Lude gülümsemiş ve taşaklarına bir güzel geçirmiş. Fedailer, hepsi de Lude'un ahababı olduğundan, deli herifi dışarı atmışlar. Gdansk'taki Adam da, yüzyılımızın harbi Büyük mantıkçılarından olduğu için, telesekreterime bağıra çağıra bir sesli mesaj bırakmış. Durumu kendince çok net biçimde ifade etmiş, makul miktarda ipe sapa gelmez homurtuyla karışık, zırt pırt gebertmek fiiliyle adımı aynı cümlede kullanmış. Kim takar? Sikeyim Gdansk'taki Adam'ı. Sanki sahiden bütün bunları değiştirebilecek de, bu dediğim yukarıdaki Almanca kısım için de geçerli, sanki bir çeviri bütün bunların bende yarattığı sarsıcı etkiyi biraz olsun azaltabilecek de. Azaltmayacak. Bunun farkındayım artık. Hepsini temize çekmekten -hızlı hızlı- gayrı yapabileceğim bir şey yok artık.

³¹¹ Audrie McCulloch'la röportaj. KCRW, Los Angeles, 16 Haziran 1993.

³¹² Bkz. Jerry Lieberman, "Fowl Play", *People*, 40, 26 Temmuz 1993, s. 44.

³¹³ Karen Fowler'a evli olduğunu söylemiştir. Hatta kanıt olsun diye annesinin eski alyanslarından birini takmıştır. (Bkz. New York, 27, 31 Ekim 1994, s. 92-93).

³¹⁴ *The Star*, 24 Ocak 1995, s. 18

Muhtemeldir ki, Fowler ne kadar yanıldığını hiç fark etmemiştir. Navidson Karen'ı kucağında o evden çıkartmakla kalmamış, on bir yıl boyunca en aşağı yüz kez kadını kaldırmış ve korkularını, ıstırabını ve mesafeliliğini taşımıştır. Eşine az rastlanır bir an yaşanarak, Reston bir gece yarısı radyo programına telefon etmiş ve böyle saçma sapan bir dedikoduyu yaydığı için sunucuyu kalaylamıştır: “Şunu aklınıza iyi sokun, Will Navidson o kadın için her şeyi yaptı. Esaslı bir herifti. Bir keresinde, karısının tamı tamına on üç ay boyunca, Navidson'ın ona dokunmasına müsaade etmediği oldu. Ama Navy gıkını çıkartmadı. Yine onu sevmeye devam etti. O dallama herifin bir hafta bile dayanacağından şüpheliyim. Kısacası, bi' sus artık y@v\$@k” ve konu eve yahut başka bir şeye çekilmeden, Reston telefonu kapatmıştır.³¹⁵

Fowler er geç hayatına devam etmiştir. Bir porno yıldızıyla evlenmiş ve bir hayli nahoş bir çevreye katılıp sırra kadem basmıştır.

Karen'in başka ilişkileri de olduğu söylentisi alıp başını gitmiştir. Ne kadar güzel olduğunu düşününce, başka taliplerinin de olduğuna inanması güç değildir. Yabancı tipler ona sürekli aşk mektupları yazıyor, pahalı parfümler veriyor, dünyanın bir ucundaki yerlere ait uçak biletleri gönderiyorlardır. İddialara göre, Karen da kimi zaman bu mektuplara cevap yazmıştır. Dallas'ta biri, L.A.'de başka biri ve Londra'yla Paris'te birkaç kişi birden vardır. Gelgelelim, Audrie Karen'ın yalnızca flört ettiği ve bu patavatsızlıklarının cilveli içkilerden ve hemen bitirilip kalkılan yemeklerden ibaret olduğu iddiasındadır. Karen'in hiçbiriyle yatmadığının altını çizer. Karen'in nazarında, bu buluşmalar, ilişkilerin, bilhassa da gönlünü kaptırdığı adamla ilişkisinin yarattığı o yakınlık hissinden kaçmanın bir aracıdır.

Navidson'ın, “Karen'in mücevher kutusundan sakladığı aşk mektuplarından” haberdar olduğu gayet açıktır.³¹⁶ Ama bu günlerde birçok eleştirmenin asıl ilgisini cezbeden şey bu merak uyandıran konu karşısında Navidson'ın takındığı tavidır. Göstergebilimci Clarence Sweeney'nin yazdığı üzere:

Navidson, Karen'in sadakatsizliklerini filmin ‘umumi’ bir parçası hâline getirmeyi reddetse de, bunları filme bir şekilde eklemeden de edemez. Bu cihetle, işlediği cürümleri, Karen'in kıymetli eşyalarının bulunduğu kilitli el oyması fil dişi kutuyla sembolize ederek, projesine ‘mahrem’ bir yan kazandırır ki böylece *Navidson Kaydı*'ndaki mevcut içerliliğin manasının yeniden değerlendirilmesine yol açmış olur.³¹⁷

³¹⁵ Cahill Jones, “Night Life”, KPRO, Riverside, 11 Eylül 1995.

³¹⁶ Audrie McCulloch. KCRW, Los Angeles, 16 Haziran 1993.

³¹⁷ Bkz. Clarence Sweeney, *Privacy and Intrusion in the Twenty-First Century* (Apeneck Press, Londra 1996, s. 140) ve 15. dipnottaki mezkûr eserleri. Ayrıca II. Bölüm'de (12-13. sayfalar) bahsedilen, Navidson'ın mücevher kutusunu açıp hemen sonra Karen'in fırçasından söktüğü saç tellerini attığı ânı tekrar düşününüz.³¹⁸

³¹⁸ İster elektrikçi olun, ister akademisyen yahut esrärkeş, bir yerlerde sizin için bir anlamı olan bir mektubunuzun, kartpostalınızın veya notunuzun olması

---

ihtimal dâhilindedir. Belki de bir tek sizin için bir anlamı olan.

Bir sürü insanın hayatları boyunca onlara yazılmış hiç olmazsa birkaç mektubu, o hissiyatlı yaprakları saklıyor oluşu inanılmazdır, o mektup ya bir gitar kutusuna, ya bir kiralık kasaya, ya hard diske saklanmış ya da kimsenin giymeyeceği bir çift eski botun içine tıkılmış olur. Bazı mektuplar saklanır. Bazıları da saklanmaz. Gözüm gibi baktığım bir iki mektubum var mesela. Hatta bir tanesini geyik biçimli bir kapaklı kolyede saklıyorum.

Aslında kolye dediğim de epey ağır bir şey, güya yüz yıllıkmış, parlatılmış saf gümüşten mi ne yapılmış ve boynuzlar da platin kaplama, gözler zümrütten, yelesinin kenarlarında minik elmaslar ve kuyruğu gibi duran gümüş bir kilidi var. Yatağımın baş ucundaki komodinin kilitli en alt çekmecesinde saklıyorum onu.

Eskiden annem takarmış kolyeyi. On üçümden neredeyse on sekizime basana değin, ne zaman annemi ziyaret etsem, o şey hep boynunda olurdu. Kolyenin içinde ne sakladığından hiç haberim yoktu. Alaska'ya gitmeden önce kolyeyi gene gördüm ve herhâlde tâ o zaman bile şeklinde beni sinirlendiren bir yan vardı. Gördüğüm çoğu kapaklı kolye küçük, oval ve sıcaktı. Nitelikleri akla yatkındı. Anneminkiyse, değildi. Bu kolye hantaldı, süslüydü ve en önemlisi de soğuktu, ara sıra tuhaf tuhaf ısıldıyordu, eğri bir aynaydı âdeta, ne zaman annemin boynunda olsa yansıma yapmaya çalışırdı. Çoğunlukla da bulanıklık yapardı yalnızca.

Avrupa'ya doğru yollara düşmeden önce kolyeyi gene gördüm. Ressam Paulus de Vos (1596-1678) üzerine yazdığım bir makale dolayısıyla, yurtdışında bütün harcamalarımın ödendiği bir yaz tatili kazanmıştım. Programda ancak iki gün dayanabildim. Üçüncü gün istasyona doğru yola çıktım, bir şey, belki birini arıyordum, sırtımda heybem, elimde Eurorail biletim, cebimde taş çatlasa üç yüz papel eden seyahat çeklerimle. Çok az yemiş, oradan oraya dolaşmış, yönümü batıya çevirerek bir erkek geyik görüp havlayan bir tazi sürüsü misali Danimarka'dan başlayıp tâ Prado'nun salonlarında gizli gizli gezindiğim Madrid'e varana dek Çekoslovakya'ya, Polonya'ya ve İsveç'e şöyle bir girip çıkmıştım. Toledo'daki meşhur zil zurna satranç müsabakalarını Napoli'nin darmadağın folkloruna doğru yaptığım çılgınca bir doğu seyahati takip etti ki, oradan da feribotla Yunanistan'a geçip daha güneydeki varış yerlerine yönelmeden önce Yediadalar'da dolaştım durdum. Roma'dayken, neredeyse bir hafta genelevden çıkmadım, sıradaki müşterilerini beklerlerken kadınlarla havadan sudan konuştum – başka bir gün anlatılmayı bekleyen başka bir hikâye. Paris'te, geceleri bistrolarda takıldım, ara sıra bira ve salyangozlar için paramı çarçur ettim, gündüzleri ise kırık bir kalple Seine'in rıhtımlarımda uyudum. Neden kırık bir kalple dediğimi ben de bilmiyorum. Herhâlde o zaman öyle hissediyordum, bir deri bir kemik ve arkadaşsız. Şahsımda gözüme çarpan her şey, bir açıdan fakr-u zaruretimin yansımasıydı. Annemin boynundan sarkan kapaklı kolyeyi sık sık düşündüm. Kimileyin canımı acıttı. Çoğu zaman ise öfkeli keldirdi.

Bir keresinde kolyenin değerli olduğunu söylemişti. Böyle bir şey hiç aklıma gelmemişti. Bugün bile kolyenin parasal değerini göz ardı ediyorum. Ton balığı, pirinç ve suyla, bir lokma bir hırka yaşıyor, Lloyd's of London'dan bile daha hızlı biçimde, onlarca kilo kaybediyorum, ama bu yadigârı paraya çevirmeyi düşünmeden önce gider böbreğimi falan satarım daha iyi.

Navidson'ın Karen'ı herkesten iyi tanıdığını farz etmemiz akla yatkın olacaktır. Kuşkusuz ki, Fowler'dan haberdar oluşu, mektup zulası ve elbette Wax'la Karen'ın öpüştüğünü görmesi, eve son bir keşif için dönmeye karar vermesinde etkili olmuştur.³²⁰ Karen'ı New York'ta bırakmıştır, çünkü o sıra kadının zaten gittiğini biliyordur. Gerçekten gitmiştir de.

People'da çıkan asıl Fowler röportajını kaleme almış olan Jerry Lieberman muhtemel bir devam yazısı yazmak için sözde oyuncuyla konuşmuş, lakin bu yasak ilişkiye gösterilen ilginin yok oluşu hikâyeyi rafa kaldırmasına sebep olmuştur. Kısa bir pazarlığın ardından, son konuşmalarının kasetini göndermeye razı olmuştur. Aşağıda, Fowler'ın 13 Temmuz 1995'te Lieberman'a söyledikleri ilk kez gün ışığına çıkmaktadır:

Evet, beni arayıp şehir merkezinde olduğunu söyledi, gidip içsek mi, falan filan dedi. Birkaç kez dışarı çıktık. Birkaç kez onu yatağa atmışlığım var, anlarsınız ya işte, ama şu sıralar ketumluğu tuttu. Varsa yoksa, üzerinde çalıştığı şu kısa film. Filmde benlik rol var mı diye sordum ama, o tarz bir film olmadığını söylüyor.

Herhâlde onunla iki üç kez, olmadı dört kez görüşmüşümdür. Eğlenmiştik ama hâli haraptı ve onunla gezip tozmak istemedi canım. Aylar içinde değişivermişti, solmuştu, kederliydi, nadiren gülümsüyordu ve gülümsemesi bile bir farklıydı, acayıptı yani, tuhaftı, kişisel durumlar herhâlde.

Yaşını da gösteriyordu artık. Bana göre fazla yaşlıydı ve çocukları falan vardı, tamam dedi, sen yoluna ben yoluma. Böyle şeyler olur hayatta.

Annem öldüğünde, ondan bana kalan tek şey bu kolyeydi. Arkasında bir işleme var. Kolyeyi babam vermiş³¹⁹: "Kalbim senindir, aşkım -5 Mart 1966" -resmen kâhince. Uzun bir süre kilidi hiç açmadım. Neden bilmem. Belki içinde bulacağım şeyden korkmuştum. Sanırım içinin boş olduğunu umuyordum. Değilmiş. Nihayet menteşesini kırıp açınca, on bir yaşındaki bir oğlan çocuğunun eliyle yazılmış ve bir teşekkür mektubu görüntüsü verilmiş olan, dikkatlice katlanmış bir aşk mektubuyla karşılaştım.

Bu, benim yazdığım mektuplardandı.

Annemin, daha yedi yaşındayken terk ettiği oğlundan aldığı ilk mektubun ta kendisi. Ayrıca sakladığı tek mektuptu da.

³¹⁹ Bay Truant burada, üvey babası Raymond'ı değil, biyolojik babasını kastetmektedir. — Ed.

³²⁰ XVII. ve XIX. Bölümlerde daha ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

Neyse işte, sülük gibi yapışacak diye tasalanmama gerek yoktu. Öyle bir kadın değildi. Son buluşmamızda, yalnızca birkaç dakikalık boşluğu olduğunu söylemişti. Hazırladığı filmin başına mı ne dönmesi gerekiyormuş. Röportajlarla ve aile filmleriyle alakalı bir şeydi. Bu kadar işte. Elimi sıktı ve çekip gitti.

Ama şundan emin olun, onunla ilk tanıştığım güne kıyasla bambaşka bir kadındı artık. Daha önce de evli kadınlarla düşüp kalktım. Kocalarını boynuzlamaktan ne kadar zevk aldıklarını iyi bilirim. İşte, Karen öyle değildi artık. Kocasına ihtiyacı vardı. Gözlerinden okunuyordu bu. Hem evli bir kadının gözlerinde bu bakışlarla ilk defa karşılaşmıyordum. Arkalarına bakmadan kaçıp boynuzu taktıkları kocalar bir anda kıymete biner. Hep böyle sıcıp batırırlar. Karen da farklı değildi. O da sıcıp batırmıştı ve kocasına ihtiyacı vardı. Ama hikâyenin devamı klasiktir ya, kocası artık yanında değildir.³²¹

Bu doğrudur da. Navidson artık ortada yoktur, gerçi Karen her gün ve bir bakıma daha önce hiç görmediği biçimde onu görüyordur — beyaz boyalı duvardaki 16 mm projektörden yansıyan titreşen ışıkta, kendi güvensizliklerinin ve ruhsal ıstıraplarının bir yansıması olarak değil, yalnızca Navidson olarak.

---

³²¹ Jerry Lieberman'ın izniyle.

XV

*Mit seinen Nachtmützen und Schlafrockfetzen Stopft er die Lücken
des Weltenbaus.*

— Heine³²²

Karen Green Central Park'taki banklardan birinde oturuyordur. Kızıl kahverengi bir süveter giymiş ve siyah kaşmir bir atkı takmıştır. Dört bir yanında insanların dolaştığını, New York City'nin ara sıra lütfettiği şu ıslıl ıslıl şubat günlerinden birinin keyfini çıkardıklarını görürüz. Yerlerde kar vardır, çocuklar bağırıyor, at arabaları takırdayarak taksilerin ve trafik polislerinin yanından geçiyordur. Basra Körfezi'nde süregelen bir savaş vardır, ama bu tarz konuların burada bir ehemmiyeti yoktur. Çok kısa bir süre geçtikten sonra, Karen'in da açıkladığı üzere:

Evimizden kaçmamızın üzerinden dört ay geçti. Navy'yi görmeyeli de dört ay oluyor. Bildiğim kadarıyla, kendisi hâlâ Charlottesville'de Billy'yle birlikte — deneyler yapmakla meşgul.

[Hafifçe öksürür]

Bir ara telefonla konuşurduk ama, şimdi o bile yok. Bütün bu yaşananlar onu değiştirdi. En çok da Tom'u kaybetmesi değiştirdi onu.

Aradım, mektup yazdım, yanına gitmek haricinde her şeyi yaptım ki gitmeye de niyetim yok. Burada çocuklarıma bakıyor ve filmine göz kulak oluyorum. Filmin üzerinde biraz çalıştı, ama sonra bunu da bıraktı ve her şeyi bana kargoladı, negatifleri, kasetleri, bütün yığını. Buna rağmen, Virginia'dan ayrılacağı yok. Şimdi aklıma geldi de, iki ay önce yalnızca birkaç güne daha ihtiyacı olduğunu söylemişti. An-nem ha bire Navy'yi postalamamı ve evi satmamı söylüyor. Bu konuyu

---

³²² “Yatak takkesi ve sabahlığındaki yırtıklarla kâinatın yapısındaki delikleri yamalar.” — cümleyi baştan sona karısına alıntılanmakla birlikte, *Düşlerin Yorumu*'nun Altıncı bölümünde ve Jung'a gönderdiği 25 Şubat 1908 tarihli bir mektupta da zikretmektedir.³²³

³²³ Heine?³²⁴

³²⁴ Freud. — Ed.

Bazılarının Düşündükleri'nin

Kısmi Dökümü

Yönetmen: Karen Green³²⁷

Leslie Stern, Tıp Psikiyatru.

Yer: Kendi ofisi. İyi aydınlatmalı, uzak duvarda bir Chagal tablosu, zaruri kanepeler.

Stern: Enteresanmış. Görüşüme niçin ihtiyacın var?

Karen: Sizce nedir bu? Herhangi bir, nasıl desem, ... *manası* var mı?

Stern: Gene mi şu “mana”. Uzun zaman önce manadan umudumu kestim. Elaine’s’den masa ayırtmaya çalışmak yeterince zor zaten. [Duraksar] Sence ne manaya geliyor?

Jennifer Antipala. Mimar & Yapı Mühendisi.

Yer: St. Patrick Katedrali’nin içi.

Antipala: [Bir hayli gergin; çok hızlı konuşuyor] Aklıma gelen onca şey var, herhâlde artık zihnim böyle çalışıyor, ama bahsettiğin ev bütün bu soruları tetikliyor, ki yanılmıyorsam, ee, sen de bu soruların peşindesin. Gerçi pek manayla alakası yok bunların, sanırım yani.

[Duraksar]

---

³²⁷ İlk başta, *Navidson Kaydı*’nda Karen’ın iki filmi de mevcuttur: *Bazılarının Düşündükleri* ve *Sevdiğim İnsanın Kısa Tarihi*. Ne var ki, Miramax filmi ülke çapında gösterime soktuğunda, *Bazılarının Düşündükleri* kisası ortadan kaybolmuştur. Cannes’deki basın toplantısında, Bob Weinstein söz konusu kısımda aşırıya kaçan şahsi göndermeler bulunduğunu ve filmde bırakılamayacak denli “hikâyenin omurgasından” kopuk olduğunu belirtmiştir. “Seyircilerin tek isteği eve dönebilmektir,” diye açıklamıştır. “O kısmın sebep olduğu gecikme katlanılmaz derecedeydi. Ama merak etmeyin, DVD sürümüne koyacağız o bölümü.”³²⁸

³²⁸ Bugüne dek, Hofstadter’la Paglia hariç şu “dökümde” alıntılanan kişilerin hiçbirinden cevap alamadım; Hofstadter Will Navidson’ı, Karen Green’i veya evi daha önce duymadığını açık açık belirtti, Paglia da kartpostala şunu yazmış: “Git işine, denyo.”

Karen: Sorular neydi?

Antipala: Tanrım, sürüsüne bereket. Böyle bir yerin zemin taşıma gücünün ne kadar olması gerektiğinden tut da, ee, mesela, şey ee... Şey ilk önce, neyse biz zemin taşıma gücüne dönelim. Bu bir hayli karmaşık bir mesele. Yani, “masif kayalara” bir bakalım mesela püskürük kayalar metrekaresine başına 1000 ton taşıyabiliyorken, örneğin sert şist veya kumtaşı gibi tortul kayalar metrekaresine başına 150 tondan fazlasını taşımaya kalktı mı ufanırlar. Hele yumuşak kil 10 ton bile taşıyamaz. Kısacası bahsettiğimiz yer, boyut kavramını tanımıyor, fizik sınırlarını aşan bir yükseklikte, derinlikte ve genişlikte —*burası* ne tarz bir temelin üstüne inşa edilmiş ki? Şayet inşa edilmemişse, yani uzayla kuşatılmış bir gezegen gibi falansa, o zaman bile kütlesi öyle büyüktür ki yerçekimi de çok olacak, her şeyi içe doğru çekecektir, hem merkezinde ne tarz bir yapı malzemesi var ki bütün bunları destekleyebiliyor?

Douglas R. Hofstadter. Indiana Üniversitesi’nde bilgisayar ve bilişsel bilim profesörü.

Yer: Bir piyanonun başı.

Hofstadter: Philip K. Dick, Arthur C. Clarke, William Gibson, Alfred Bester, Robert Heinlein, hepsi de bu tarz şeylere bayılır. Senin çalışman da eğlenceliymiş. Holloway’ın keşif gezisine çektiğin ayar, bana Bach’ın Küçük Armonik Labirent’ini hatırlattı. Kimi tematik geçişlerden bahsediyorum.

Karen: Sizce böyle bir yer mümkün mü? Yapı mühendisi bir arkadaşım var, kendisi buna epey şüpheyile yaklaşıyor.

Hofstadter: Eh, matematiksel bir bakış açısıyla yaklaşırsak... sonsuz uzaydan namevcut uzaya... Aşil ve kaplumbağa, Escher, Zenon’un oku. Zenon’un okunu bilir misin?

Karen: Hayır.

Hofstadter: [Müsvedde bir nota kâğıdına çizerek gösterir] Aa, oldukça basit bir şey. Eğer ok A noktasında, hedef B noktasında ise, o zaman

okun B noktasına ulaşmak için bu mesafenin en az yarısına, yani C noktası diyeceğim noktaya ulaşması gerekir. Şimdi, C'den B'ye ulaşmak için, okun şu mesafenin yarısına, D noktası diyelim, ulaşması gerekir ve bu böyle devam eder. Bu alanı sonsuza dek bölebileceğini, gitgide küçülen kısımlara ayırabileceğini fark edince, asıl eğlence o zaman başlıyor... eh, ok hiçbir zaman B noktasına ulaşamaz.

Byron Baleworth. İngiliz Oyun Yazarı.

Yer: 71. Cadde'deki La Fortuna.

Baleworth: Başka bir meşhur oyun yazarına atıfta bulunacak olursak, "Ve Aziz Sebastian öldü mide ekşimesinden." Sonsuzluk, burada bilimin alanına giren bir şey değil. Göstergesel bir ikilem yaratmışsın. Nasıl ki can sıkıcı bir virüs vücudun bağışıklık sistemine direnebiliyorsa, senin sembolün de —ev— yorumlamaya direniyor.

Karen: Bu, evin manasız olduğu manasına mı geliyor?

Baleworth: O konuya girdik mi çıkamayız. Önümüzdeki birkaç gece Plaza Athénée'de kalıyor olacağım. Akşam yemeği yesek mi dersin? [Duraksar] Şu alet kapalı, değil mi?

Karen: Bari bu meselenin nasıl üstesinden gelebileceğime dair kabataslak bir fikir sunsan?

Baleworth: [Birdenbire huysuzlanarak] Herhâlde enerjimi yönetmenliğe harcardım. Evi siyasetle, bilimle veya psikolojiyle ilişkilendirirsen, mana da kendiliğinden gelecektir. Yeter ki bir şeyle ilişkilendir. Bir de şu canavar var. Kusura bakma ama, canavar kısmını rötuşlaman gerek. Tanrı aşkına, o alet açık mı yoksa?!

Andrew Ross. Princeton Üniversitesi'nde edebiyat profesörü.

Yer: Spor salonu. Ross jimnastik topuyla çalışıyor.

Ross: Ah, en çok şu canavar kısmını sevdim. Baleworth bir oyun yazarı sonuçta ve konu İngilizler olunca, ortada bir hayalet hikâyesi varsa

herhâlde o da bir gelenekçidir. Günümüzde krepeli, örümcek ağı ve bir ellerinde de şamdan tutan hayaletleri yeğleyen İngiliz sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Ne var ki, senin şu canavar halis Amerikalı. Her şeyden önce köşesiz mesela, farklı kültürlerden oluşan bir derlemenin tam da ihtiyaç duyduğu türden bir şey. Bu yarattığı herhangi bir gruba mal edemeyiz. Varlığını algılayamıyoruzdur, ve ayın karanlık yüzü gibi, görünmez fakat tesirlidir.

Aslına bakarsan, canavarı ilk gördüğümde, onun bir Bekçi olduğunu düşünmüştüm. Hâlâ fikrim değişmiş değil. Evin en ufak şeyle bile kirlenmemesi için elinden geldiğince tedbir gösteren, gaddar bir Ev Bekçisi yani. Bir toz zerresine bile tahammülü yoktur. Kafayı çizmiş bir hizmetçi kadındır âdeta.

Hiç hizmetçi kıyafeti giydin mi?

Jennifer Antipala.

Antipala: Ya duvarlar? Yük mukavemetli? Veya yük taşımaz duvarlar? Buradan da, temel malzeme meselesini bırakıp yapı malzemesi meselesine geçiyoruz. Bu yer neyden yapılmış olabilir ki? Sürekli yer değiştiren duvarlar geldi aklıma şimdi, bu da demek ki *ölü yük* söz konusu değil, yani sabit kütle var, yani *hareketli* yük söz konusu ki, bunun da rüzgârlara, depremlere ve yapıdaki hareket varyantlarına dayanması gerekir. Bir de şu yer değiştirme, mesela rüzgâr basınç dağılımı gibi bir şey mi? ki bu da şöyle bir şey, nasıl desem, ee, hah evet, P eşittir bir buçuk beta çarpı V'nin karesi çarpı C çarpı G, ee, ee, ee, aynen böyle, evet, evet aynen böyle, veya şöyle miydi, P yapı yüzeyindeki rüzgâr basıncına denkken... veya başka yerden mi girsem, duvar bükülmesi veya duvar gerilmesine, eksenel ve yanal kuvvetlere bir bakalım, ama olay rüzgârda değilse, neyde ve nasıl? nasıl bir uygulama yapıldı? nasıl dengelendi? ve ağırlık sarfiyatından bahsediyorum şu an, ciddi miktarda yük var orada... yani böylesi büyük bir yapının bayağı ağır olması lazım. Bayağı-bayağı ağır bile hafif bir tabir. Şimdi kafama takıldı şu soru: ben olsam o ağırlığı nasıl taşıyım? Ve hiçbir fikrim yok açıkçası. O yüzden başka bir açıdan bakayım diyorum.

[Karen'a sokulur]

Camille Paglia. Eleştirmen.

Yer: Bowery Bar'ın patyosu.

Paglia: Bir tek erkeklerin içeri girdiğine dikkatini çekerim. Neden dersin?

Cevap basit: kadınların öyle bir zorunluluğu yok. İçeride hiçbir şey olmadığını biliyorlar ve bunu bilerek hayatlarına devam edebilirler de ondan, ama erkekler içeride ne olduğunu illa öğrenecekler. İçlerindeki hudutsuz boşluğun ve o boşluğun akla yatkın cazibesinin esiri olmuşlardır, bu yüzden o boşluğa hasret duyarlar, onu arzularlar, bitim noktasını, barındırdığı bilgiyi —Strangelove tarzı bir sözcük kullanacak olursak— özünü arzularlar. Ona nüfuz etme, işgal etme, fethetme, yok etme, içine yerleşme, onu hamile bırakma ve hatta gerekirse boşluk tarafından yutulmak zorunda hissederler. Bu durumu, erkeklerin mahrum olduğu şeye bağlayabiliriz. Boşluktan, uterus boşluğundan, yaratıcı, hayat verici fizyolojik bir çukurdan mahrumdurlar. Bütün bunlar rahim imrentisinden veya vajina imrentisinden ibarettir, hangisini seçeceğin sana kalmış.³²⁹

Karen: Karakterimin karanlık fobisine ne demeli.

Paglia: Tamamen uydurma. Senaryoyu yazan kişi bir erkekti, öyle değil mi? Öz saygısı olan hangi kadın karanlıktan korkmuştur ki? Kadınlar içsel ve saklı olan her şeydirler. Kadınlar karanlıktır. Birkaç aya Vintage'dan çıkacak olan Sexual Personae kitabımda buna da değiniyorum. Bu öğleden sonra işin var mı?

---

³²⁹ Melissa Schemell *Absent Identification* (Emunah Publishing Group, Londra 1995, s. 52) adlı kitabında cinsel ayırt ediş biçimlerinden bahsetmektedir:

Bir vajina olarak ev: Ergen erkek çocuğunun birincil özdeşleşmesi anneye gerçekleşir. Bunu müteakiben, annesine benzemediğinin farkına varışı (onun bir penisi vardır; annesinin yoktur; o farklıdır) şiddetli bir ötelenme ve kayıp hissiyle sonuçlanır. Erkek çocuğu yeni bir kimlik arayışına girmelidir (babası)... Navidson bu kaybı, kendini ilk özdeşleştirdiği şeyi keşfe çıkar: vajina, rahim, anne.

Eric Keplard da *Maternal Intrusions*'da (Nescience Press, Portland 1995, s. 139) malum yerden anaç bir şeymiş gibi söz eder, fakat onun yorumu Schemel'inkine kıyasla çok daha tarihseldir: "Navidson'ın evi kendi annesinin bir tecessüdüdür. Bir başka deyişle: namevcutun. Karen'la olan ilişkisine durmadan musallat olan nihayete erdirilmemiş Oedipal dramı temsil etmektedir." Bununla birlikte, Tad Exler'in *Our Father* (Pavernockurnest Press, Iowa City 1996) adlı kitabından bahsetmezsek olmaz, kendisi kitapta "narsisizmin pederşahi karanlığından" yana taraf olup "maderşahilikle kurulan aşırı hevesli paralelliklere" karşı çıkar.

Anne Rice. Romancı.

Yer: Doğa Tarihi Müzesi.

Rice: Ah, pek ilgimi cezbedtiğini söyleyemem. Çok fazla cinsel çiftleşme var, yok şu masküendir, yok şu feminendir... Bana kalırsa biraz fazla siyasi içerikli olmuş, ayrıca aşikâr bir yapmacıklığı var.

Karanlık erkek veya kadın değildir. Işığın yokluğudur, ışık da bizler için önemlidir çünkü hareket edebilmek, ayakta kalabilmek ve kendimizi koruyabilmek için ışığa muhtaç olan retinalı mahluklarız. George Foreman yumruklarından çok gözlerini kullanır mesela.

Elbette ki ışık ve karanlık bir yarasa için o kadar önemli değildir. Bir yarasa için önemli olan şey FM frekanslarının radarını bozup bozmadığıdır.

Harold Bloom. Eleştirmen.

Yer: Şahsi kütüphanesi. Duvarlar kitaplarla dolu. Genel bir düzensizlik hâkim.

Bloom: Sevgili kızım, Kierkegaard bir zamanlar şöyle yazmıştır, “Şayet bir delikanlı tekerrüre inanmışsa, elinden gelmeyecek şey var mıdır? Ne tür bir maneviyat kazanabilmiştir ki.”

Yarım kalmış çalışmana birazdan döneriz, ama önce, izinle Etkilenme Endişesi adlı kitabımdan bir sayfayı okuyacağım. Bu kısım, Kenosis’le ilgili bölümden:

Ne zaman gizli temayülümüze, takıntılı eylem biçimlerine rıza göstermesi hatırlatılsa, *unheimlich* veya “tekin-sizlik” manasındaki “içinde-var-ol-mamaklık” ayırımsandır. Haz ilkesini hükümsüz kılarak, insanın içindeki *şeytanilik* bir “tekerrür dürtüsüne” boyun eğer. Bir erkekle bir kadın buluşur, üstünkörü konuşur, müşterek üzüntülerden kurulu bir akdi imzalarlar; birlikteyken evvelden bilip de tekrar buldukları şeyi baştan prova

ederler ve ne var ki, evvel diye bir şey yoktur. Freud, bu noktada *unheimlich*, ferasette bulunarak, “bütün duygusal etkilerin, nitelikleri ne olursa olsun, baskı yoluyla marazi bir anksiyeteye dönüştüklerini” iddia etmiştir. Freud, anksiyete vakaları arasında, bir tekinsizlik kategorisiyle karşılaşır,³³⁰ ki “bu kategoride anksiyetenin tekerrür eden ve baskılanan bir şeyden kaynaklandığı görülebilir.” Ama gözlemine göre, bu “içinde-var-olmaklık” a “içinde-var-olmaklık” da denebilir, “çünkü bu tekinsizlik gerçekte ne yepyeni ne de yabancı bir şeydir, daha ziyade aşına ve yalnızca baskılama süreciyle yabancılaştırılan zihinde çoktandır yerleşik bir şeydir.”

Gördüğün gibi, söz konusu boşluk sözde aşinalıkken, evin ise sınırsız aşinalık hissi veren, sınırsızca tekerrür eden şeydir. Holler, koridorlar, odalar, hep bir tekrar var. İtinalı bir bahar temizliğinden sonra Dante’nin evinin hâli gibi. Cansız, nesnesiz bir yer orası. Cicero, “Kı-tapsız bir oda ruhsuz bir beden gibidir,” demiş. Listeye ruhları da ekle yani. Cansız, nesnesiz, ruhsuz bir yer. Tanrısız da. Milton’ın uçurumu-nun tanrı-öncesi ve Nietzscheci kâinattaki tanrı-sonrası.

O kadar açık biçimde sembollere karşı ki, evin bir sembol yok edicisine ihtiyacı var. Lakin benim gözümde, duvarları temelli küle çeviren ve onlara obsidyen bir pürüzsüzlük veren o ışıksız ateş sanatçının

---

³³⁰ *Unheimlich* metinde birçok kez geçmesine rağmen, şimdiye değin çeviri karşılığı “tekinsiz” olan, İngilizce sözcük *uncanny* hiç incelenmemiştir. Germen “ev” manasından yoksun olmakla birlikte, *uncanny*’nin kökü Eski Norveççedeki *Kunna*’dan gelen *cunnan*’a dayanır; *Kunna* da Gotça *Kunnan*’dan (geçmiş-geniş zaman kipli fiiller) gelmektedir, Hint-Avrupa dil ailesinde (bkz. *Oxford İngilizce Sözlük*) *bilgi* anlamı vardır. “y” harfi bir şeyle “dolu olma” algısı uyandırırken, “un” ise peşinden gelen sözcüğü olumsuzlar. Bir başka deyişle, un-cann-y bilgiyle dolu olmayan veya aksine bilgisizlik dolu olan manasını verecek şekilde filen hecelerine ayrılabilir veya parçalanabilir; böylece tekrarlı inkârın neyi başarıyla baskıladığını ve böylelikle yabancılaştırdığını, ve her şeye rağmen tekerrürüne müsaade etse de, tam olarak kavranamasa da, *uncanny* bilginin ve bilmenin boşluğu veya aynı zamanda, bilginin ve bilmenin yokluğunun yarattığı şişkinlik şeklinde tanımlanabilir. *Murder’s Gate: A Treatise On Love and Rage*’in (Verso, Londra 1996, s. 183) yazarı Perry Ivan Nathan Shaftesbury’nin sözleriyle: “Dolayısıyla kutsaldır, bozulmamıştır, ebediyen muhafazalıdır. Son bakire. Kocasız madonna. Tanrı’nın Annesi. Annelerin Annesi. İnsan olmayan.” Ayrıca bkz. Anthony Vidler, *The Architectural Uncanny: Essays In The Modern Unhomely*, MIT Yayınları, Cambridge, Massachusetts 1992.

etkilenimle Procrustes tarzı mücadele edişinden ibarettir: mizaçsız bir golem, beynelmilel bir tutulma, Yakup'un meleğini, Mary'nin Frankenstein'ını, var olan ve var olmuş en güçlü yok ediciyi yaratmak ve böylece bu mecaz vasıtasıyla, nihai netice ne denli yalnızlık dolu, boş ve ıstıraplı olursa olsun, şiirsel bağımsızlığı güvenceye almak.

Sevgili kızım, çok yalnız olduğun için mi böyle bir şey yaratmak gereksinimi duydun?

Bir Poe-zan. 21 yaşında. Dövmesi yok. Pirsingi yok.

Yer: Devasa bir trafonun önü.

Poe-zan: Büyük harf kullanma. [Bir kâğıt peçete çıkartıyor ve peçeteden okuyor] sıradaydım. buraya nasıl geldiğimi hiç hatırlamıyorum. buraya nasıl çekildiğimi. zifirî karanlık vardı. elektrikler kesildi sanmıştım. yürümeye başladım. ne tarafa gittiğime dair bir fikrim yoktu. yürümeye devam ettim. içimden bir his izleniyorsun diyordu. "kim var orada?" diye sordum. sesimin yankısı bir geçit oluşturdu ve kayboldu. yankıyı takip ettim

Douglas R. Hofstadter.

Hofstadter: Zenon'un okuna benzer olarak, şu eşitliği örnek gösterebiliriz: $1/\infty = 0$ olduğunda, $1/a =$ KATIŞTIRMA "Eşitlik" * birleştirbiçimi.

Bunu arkadaşın Bloom'un yazı diline uygulayacak olursan, canavara dair enteresan bir bakış açısı elde ederiz.

1 rakamı sanatçı demek olsun, ardından "bir" eşittir 1 diyelim ki o da tek bir etkilenim manasına gelmektedir ve cevap olarak 1'e ulaşırız. $\lambda = 1$, veya toplam etkilenimi kastettiğim o tek etkilenim seviyesine.

Şayet 2'ye bölecek olursak, o zaman etkilenim seviyesi $1/2$ 'ye düşer ve böyle devam eder. Etkilenim sayısına sonsuz diyelim, yani $a = \infty$, buyur işte, nur topu gibi sıfır etkilenim seviyen oldu, $\lambda = 0$.

Şimdi canavar örneğinde bu formülü hesaba katalım. Bütün her şeyin duvarlarını ve koridorlarını temizledi. Başka bir deyişle, sonsuzdan etkilendi ve dolayısıyla aslında hiç etkilenmedi. Ama bir de sonuca bakalım: ışıksız, özelliksiz ve boş bir yer.

Bilmiyorum, belki de azıcık bir etkilenim iyi bir şeydir.

Byron Baleworth.

Baleworth: İlk düzeltmen gereken şey evin kendisinin nasıl sembol işlevi gördüğüdür —

Stephen King. Romancı.

Yer: 6 no'lu devlet okulunun bahçesi.

King: Semboller memboller. Elbette onlar da önemli ama... Mesela Ahab'ın balinasını bir düşün. İşte sana müthiş bir sembol. Kimileri tanır... manayı ve amacı simgelediğini söyler. Kimileriye amaçsızlığı ve manasızlığı simgelediğini. Fakat bazen unuttuğumuz bir şey var ki, o da Ahab'ın balinasının aynı zamanda yalnızca bir balina olduğu.

Steve Wozniak. Mucit & Hayırsever.

Yer: Golden Gate Köprüsü.

Woz: Tabii, King'e katılıyorum ben de. Bilgisayardaki briç oyununun ikonu program için, verileri için vesaire bir simgedir. Ama başka bir açıdan ise, bu simge briç oyunun kendisi olarak görülebilir. Yarattığın ev için de aynısı geçerli. Birçok şeyi simgeliyor olabilir, ama aynı zamanda neyse *odur*, bir evdir — gerçi epey tuhaf bir ev.

Jennifer Antipala.

Antipala: Hadrianus'un Panteon'una, Justinianus'un Ayasofya'sına, Sugar'in St. Denis'ine, Westminster Hall'ın çatısına, Herland'a teşekkürler, veya Wren'in St. Paul kubbesine ve bu dünyayı aşan herhangi bir yapıya bakıyorum önce, ayrıca söylemeden olmaz, bana kalırsa, bahsettiğim yerler bu dünyayı aşan yapılardır cidden, önce insanın içi huşuyla dolar, belki de inanmazlıkla, ve sonra, kafada hesaplamaları yapıp çizgileri takip edip yapıyı inceledikten sonra, yapı hâlâ muhteşemliğini korur, ayrıca akla yatkın hâle gelir. Böylece insanın aklına kazınır. Eh, filmdeki şu senin evin de insanın içini şüpheyle ve inanmazlıkla doldurduğu su götürmez, ama pek aklıma yattığını söyleyemem. Çizgileri takip ediyorum, kafamda hesaplamaları yapıyorum, yapıyı inceliyorum ve aklıma gelen tek açıklama... ne diyebilirim ki, bu ev tam bir umutsuz vaka, yapısal açıdan imkânsız. Dolayısıyla da materyalsiz ve unutulmaya mahkûm. Ağırlığına, büyüklüğüne, kütlesine rağmen... hiçbir açıklama sunmuyor.

[Öteye kayar]

Jacques Derrida. Fransız filozof.

Yer: Artaud sergisi.

Derrida: Şöyle ki, içeride olan şey, bir başka deyişle, deyim yerindeyse, Dışarısı olmaksızın, sair olmaksızın, kendini sonsuz kez kopyalayabilen şey, peki o hâlde sair nerede?

Bu kadar mıydı? Güzel.

[Duraksama]

Elimi tut. Biraz gezelim.

Andrew Ross.

Karen: Ekleyeceğin bir şey var mı?

Ross: Ev penceresizmiş. Sevdim bunu.

Byron Baleworth.

Baleworth: [Savunmaya geçerek] Çok baştan savma bir iş. Niye bu tarz bir ev seçilmiş? Niye Virginia? Bu soruların bir cevabı olmalı. Tutarlılık artacaktır. Dikkat edersen, ortada bir vaat var. [Duraksar] Umarım sana asıldığım hissine kapılmamışsındır.

Camille Paglia.

Paglia: [Gülüyor] Baleworth böyle mi dedi? Dante'nin cehennem kapısının niçin Toskana'da olduğunu sormalıydın ona? Genç Goodman Brown'ın geçtiği yol niçin New England'daymış mesela? Baleworth kıskançlık ediyor sadece, hem kışını kurtaracak bir senaryo bile yazmıyor. [Duraksar] Bu arada belirtmek isterim ki, sana asıldığımı söyleyecek kadar da yürekliyimdir.

Ee, bu öğleden sonra boş musun acaba?

Walter Mosley. Romancı.

Yer: Fresh Kills Park.

Mosley: Tuhaf yermiş. Sürekli yer değiştiren duvarlar, her şeyin birbirine benzeyişi, tanıdık gelişi, ama ne bir yön tabelası var ne de arkadaşlar. İpucu bol ama çözüm yok. Gizem var sadece. Tuhaf, çok tuhaf. [Başını kaldırıp bakar, gerçekten afallamıştır] Bilmiyorum. Orada kısılp kalsam çıldırırdım, o kesin.

Leslie Stern, Tıp Psikiyatru.

Karen: Film hakkında başka ne düşünüyorsun?

Stern: Siskel’la Ebert değilim sonuçta — gerçi daha önce şahsıma Ebert dendiği olmuştu. Boşlukla, karanlıkla ve mesafelerle ilgili söylecek çok şey var. Ama bu dünyayı yaratan sen olduğun için, bu temalara seni bu kadar çeken ne oldu diye sormamda bir sakınca yok bence.

Stephen King.

King: Bunları kafandan uydurmadın, değil mi? [Karen’ı süzer] Bu evi görmeyi çok isterdim.

Kiki Smith. Figüratif Sanatçı.

Yer: New York Hastanesi. Cornell Tıp Merkezinin Acil Servisi.

Kiki: Of of, renksiz ve gri tondan bile yoksun biçimde, odak öbür şeylere doğru kayıyor — yüzeyle, şekillere, boyutlara, hatta diğer devinimlere. Bana kalırsa, her şey burada bitiyor. Bu koca yapıyı bir hayli iç organvari, bir hayli otantik yapan —of of— şey onun yapısı, verdiği içermelik hissi, vücuda benzerliğidir.

Hunter S. Thompson. Gazeteci.

Yer: Giants Stadyumu.

Thompson: Talihsiz bir sabah geçirdim.

Karen: Videoyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Thompson: Arkadaşlarda kalıyordum ama, bu sabah beni kapı dışarı ettiler.
Karen: Üzgünüm.

Thompson: Senin filminin pek yardımı dokunmadı. Nasıl desem, ee... iki sözcükle tek bir şey diyecek olursam: siktiri boktan... epey siktiri boktan. Tamam üç sözcük, dört sözcük, kim takar... epey epey siktiri boktan. Bad trip tarzı bir şey. Bunu diyeceğim hiç aklıma gelmezdi fa-hat hanımefendi, artık LSD mi, meskalin mi alıyorsunuz, hangi boku burnunuza veya içinize çekiyor, midenize atıyorsunuz bilmiyorum, ama hemen bırakmanızı tavsiye ederim... Rehabilitasyona filan gidin, çünkü hemen harekete geçmezseniz götü başı dağıtacaksınız. Ulan, bu kadar siktiri boktan bir şeyi de ilk defa görüyorum, sikindirik siktiri boktan. Filminiz yüzünden bazı eşyaları kırdım, tabak çanağı, yeşimtaşından yapılmış bir penguen heykelciğini, camdan boğa kurbağasını. O kadar sinirlenmişim ki arkadaşımın akvaryumunu vitrine fırlattım hatta. Rezalet, büyük rezalet. Her taraf tuzlu su ve ölü balıkla doldu, bense “epey epey çok siktiri boktan,” diye bağıırıyordum. Beş sözcük. Beni kapı dışarı ettiler. Bu gece sizde kalmam mümkün mü?

Stanley Kubrick. Yönetmen.

Yer: (İnternette)

Kubrick: “Nedir bu?” diye sorarsın. Ben de, “Bu bir filmidir. Filmidir çünkü film (ve video kaset) kullanıyor,” diye cevap veririm. Asıl önemli olan şey filmlerin üzerimizde bıraktığı etki, konumuz gereği ise senin filminin üzerimde bıraktığı etkidir. Görüntü kalitesi, kamerayı Navidson tutmadığı zamanlar genellikle berbatlaşıyor ki kendisinin kamerayı pek eline aldığı yok. Ses kalitesi kötü. Birçok ayrıntının filmde çıkarılması yeterince detaylandırılmamış karakterlerin üstüne iyice tuz biber ekliyor. Son olarak, filmin genel yapısı gıcırıyor ve sallanıyor, yıkıldı yıkılacak gibi duruyor. Böyle demekle (daha doğrusu yazmakla) birlikte, temkinli biçimde hem etkilendim hem de rahatsız oldum. Hatta rüyamda evini gördüm. İşin aslını bilmesem, aslında yönetmen falan değilsin derdim. Bütün bunlar gerçekten yaşanmış derdim.

David Copperfield. Sihirbaz.

Yer: Özgürlük Anıtı.

Copperfield: Bir sihir numarasına benziyor, ama seni sürekli olarak numara olmadığına inandıran bir sihir numarasına. Teller olmadan uçuş. Aynasız bir aynalı salon. Sahiden şaşırtıcı.

Karen: Evi nasıl tanımlardınız?

Copperfield: Bir bilmece olarak.

[Copperfield'ın arkasındaki Özgürlük Anıtı ortadan kaybolur.]

Camille Paglia.

Paglia: Nasıl mı tanımlardım? Feminin bir boşluk.

Douglas R. Hofstadter.

Hofstadter: Yatay bir sekiz.

Stephen King.

King: Acayip korkutucu.

Kiki Smith.

Kiki: Doku.

Harold Bloom.

Bloom: Unheimlich — elbette.

Byron Baleworth.

Baleworth: Lüzumu yok.

Andrew Ross.

Ross: Bireylerin, içerisinde elektron rolünü üstlendikleri ve çizdikleri yollarla nihayetinde okumamızın imkânsız olduğu bilgiler ürettikleri devasa bir elektriksel devre. Benimkisi tahmin tabii.

Anne Rice.

Rice: Karanlık.

Jacques Derrida.

Derrida: Sair. [Duraksar] Ya da hangi sair, başka bir deyişle, ikisi aynı şey.
Sair veya değil. Anladınız mı?

Steve Wozniak.

Woz: Ross'un fikrini sevdim. Devasa bir çip. Hatta bir dizi çip. Hepsi birbirine bağlı. Yerleşim planına göz atabilseydim, karşımızda seksi bir şey mi yoksa bir alet parçası mı —kozmetik bir tost makinesi ya da bir mikser gibi— var, hemen söylerdim.

Stanley Kubrick.

Kubrick: Kusura bakma. Yeterince söyledim.

Leslie Stern, Tıp Psikiyatristi.

Stern: Daha da önemlisi, Karen, bu senin için ne anlam ifade etmekte?

[Dökümün Sonu]³³¹

□□□□

---

³³¹ Bir sürü ses var. O sesleri tanımadığımdan değil tabii. Görüş, ihtiyaç ve mecburiyetle dolu bir lakırtı, ama neyi kamufle ediyor? //

Thumper aradı az önce (o yüzden lafımı “//” ile böldüm).

Hayat ne tuhaf. Ne zamandır ortalıkta yokum ve birdenbire arayacağı tutuyor, hem de ilk defa, eski defterleri açıyor sanırım, nereye kaybolduğumu, Dükkân'a niye hiç uğramadığımı bilmek istiyor, bu tarz sorularla kulağımı dolduruyor. Görünen o ki patronum bile beni soruyormuş, biraz takılmak ya da en azından şöyle bir selam vermek için bile Dükkân'a uğramadığım için gocunmuş gibi bir hâli varmış.

Çağdaş teorisyenler, bilim insanları, yazarlar vesairenden oluşan bu topluluk içinde, en önemli soruyu soran, veya ısrarla soran diyelim, kişinin Karen'in terapisti olması ilginçtir. Terapisti sağ olsun, Karen şaşırtıcı biçimde, meşhur kişilerin yorumlarını bırakın, cvden bile bahsetmediği yeni bir kısa film hazırlamaya girişir.

Bu olağanüstü bir değişikliktir. Kendi kendilerine çoğalan koridorlardan bir kez bile bahsedilmez. Karen o koridorların karanlığına ve soğuğuna bir kez bile değinmez. Malum yeri katiyen göstermeyen altı dakikalık bir film çeker. Ash Tree Lane'le ilgili asıl önemli bulduğu şeylere gözünü (ve kalbini) çevirmeyi yeğler; bu önemli şeyler ise, kendi sözleriyle (üzerinde aynı kızıl kahverengi süveter vardır; aynı Central Park bankında oturmakta-
tadır; öksürükleri hafiflemiştir) "o habis yerin benden çaldıkları"dır.

Böylelikle ilk siyah karede, bizi uğursuz değil, hüznü bir görüntü karşılar; on yedi yaşındaki Will Navidson'ın erken gelişmiş yüzünü, tatlı dille karanlıktan çıkartan Charlie "Yarbird" Parker'ın notaları.

En son, "Johnny baksana," diye mırladı Thumper telefonda. "Benim eve gelmeye ne dersin. Şükran Günü'nden kalma muhteşem bir balkabaklı turtam var."

Ama, "Kalsın, böyle iyiyim. Teşekkürler, eksik olma, ama sağ ol yine de," dediğimi duydum, bir yandan da bu teklifin, Yeryüzündeki En Mutlu Yer'e giriş bilet kazanmaya en yakın an olabileceğini düşünüyordum.

Artık çok geçti. Ya da belki de bu yanlıştı. Çok geç değilse de, yanlışı bir hareket olabilirdi. Sesi güzel olmasına güzeldi ama, beni yolumdan döndürecek kadar da güçlü değildi. Hâlbuki bundan sekiz ay önce kapımdan dışarı çıkarmaya yetmişti o ses. Bugünse, hangi acıklı sebepten bilinmez ama, Thumper'ın üstümde bir etkisi kalmamıştı artık.

Bir an, zihnimde Thumper'ın vücuduna ışık tuttum, meme uçlarına iki azize muamelesi yaparak, o güzel yuvarlak göğüslerini ve açık kahverengi meme halkalarını, dişlerini tam saklayamayan yumuşak ve dolgun dudakları hayal ettim, o sırada gözlerinin derinliğindeki İrlandalı ve İspanyol genleri oksijenle hidrojen misali dip dibe gelmeyi sürdürüyordu ve öldüğü güne dek de gelmeyi sürdürecekti gibiydi. İnsanı serseme çeviren cazibesine rağmen, onun hakkında ne kadar az şey bildiğimi fark edip bunu kabullendiğimde, son kalan arzu kırıntısı da kayboldu. Zihnimdeki görüntüsü, ne kadar erotik olursa olsun, bana kâfiydi. Âdeta tamamlanmamış bir portre. Aslında hiç başlanmamış bir portre. Papatyalı güneş gözlükleri, dövmeleleri, hatta havaalanının gölgesindeki karanlık bir odaya gizlenmiş gümüşü bir direğe çıkıp sarkarak topladığı birlik ve beşlik dolarlar bile gözümde canlandı. Hâlâ uğramaya cesaret edemediğim o yer. Üç yaşındaki çocuğunun ismini bile sormadım hiç. Gerçek ismini bile sormamıştım -Thumper değildi, Thumper olmadığı kesindi, bambaşkaydı gerçek ismi- ki birden bunları öğrenmeye, hemen oracıkta bu iki soruyu sormaya, gerçekte kim olduğunu öğrenmek için bir adım atmaya, bunu onun için bir anlam taşıyıp taşımadığını, onun benim için bir anlam taşıyıp taşımadığını görmeye karar verdim, karşımdakine sorulmaya hazır bir sürü soru işareti vardı, işte tam da o an hat kesildi.

Telefonu ne o kapatmıştı ne de ben. Telefon şirketi yaptıkları yanlışıllığı fark etmiş ve en son hattı kesmişti.

Thumper'a güle güle. Çevirmeli bağlantı sesine güle güle. Sözlerimi iletecek kubbeli bir tavan bile yok.

Yalnızca sessizlik ve sonuçları var.

Sarsıntılı, aşırı ekspoz, yetersiz ekspoz, ekseriyetle kumlu, sarı veya aşırı kırmızı tonlu eski Kodak filmi sahne sahne bir bütün hâline gelerek, Navidson'ın çocukluğuna eşine az rastlanır bir ışık tutarlar — *nicht allzu glatt und gekünstelt*.³³² Babası: çay içerken. Annesi: şömine rafının üstünde siyah beyaz bir vesikalık fotoğrafı. Tom: çimleri sularken. Golden Retrieverları bütün aile filmlerindeki köpeklerin tıpatıp aynısıdır, fiskyelerin başında deli gibi sıçramakta, piton yılanıymışçasına soluk yeşil hortuma vurmakta, önce Tom'a sonra da babalarına havlamaktadır; ağzını saniyeler içinde açıp kapatmışçasına, havlayışını asla duymayız — yalnızca, sanatının uçlarında gezinerek saksafonunu çalan, bulunmaz bir hazza kendini kaptırmış olan Charlie Parker'ı duyarız.

Profesör Erik Von Jarnlow'un üzülererek belirttiği gibi:

Sanmıyorum ki, bu görüntülerde daimi bir hüznü saklı olduğu hissiyatına bir tek ben kapılmış olayım. Belki de hatırlamanın bedeli, idrak edişin bedeli budur. Hiç değilse, böylesi bir keder tecrübeyi de beraberinde getirmiştir.³³³

Karen durmak bilmeksizin, Navidson'ın güneşli arka bahçesinden, bir lise mezuniyet balosuna, Navidson'ın büyükannesinin cenazesine, barbekünün önünde dikilirken gözlemini koruyan Tom'a, bir gölete balıklama dalan Navidson'a kadar gelir. Ardından üniversite mezuniyetini, Vietnam'a gitmeye hazırlanırken elveda babında Tom'a sarılan Will'i,³³⁴ uçağının kanadının havadayken çekilmiş siyah beyaz fotoğrafını görürüz.

Derken bütün bu mahrem tarih parçalanıp yok olur.

Birdenbire çocuksu Navidson çok daha büyük bir dünyayla tanışmak zorunda kalır. Aile fotoğraflarının yerini Kamboçya'daki tank sürücülerinin, boş sinir gazı kutularını yol kenarına taşıyan köylülerin, kırmızı yağa bulanmış balçıkla sıvalı ceset torbalarının yanında gazoz satan çocukların, Tayland'daki kalabalıkların, İsrail'de cinayete kurban gitmiş bir adamın, Angola'daki ölülerin fotoğrafları alır; söz konusu kısımlar âdeta akıntıya atılan oltayla tutulmuştur, bunlar aşağı yukarı son yirmi yıldan haber vermekte, kimileyin de bütünlüklü bir şey ortaya koymaktaydılar.

Lakin, Navidson'ın çektiği binlerce fotoğraf içinde, insan barındırmayan tek bir kare dahi yoktur. Navidson hiçbir zaman deklanşöre basıp manzara çekmemiştir. Onun için asıl önemli olan şey insanlardır, ister asker, ister cüzamlı, sıhhiyeci, ister Roma'da bir lokantada akşam yemeği yiyen yeni cvli bir çift, isterse de Rio'nun kuzeyindeki kumluk bir koyda tek başlarına yüzen bir terzi ailesi olsun. Navidson diğer insanları hiç aksatmadan

³³² “Ne aşırı gösterişli ne de yapay.” — Ed.

³³³ Bkz. Erik Von Jarnlow, *Summer's Salt*, Simon and Schuster, New York 1996, s. 593.

³³⁴ Melanie Proft Knightley'nin *War's Children* (Zone Books, New York 1994, s. 110) kitabında anlattığına göre, Tom kalbindeki rahatsızlık yüzünden askere gidemez. Navidson ise ileri atılıp askere yazılmıştır.

incelemiştir. Etrafındaki dünyayı önemsemesinin tek sebebi içinde insanların yaşıyor oluşudur ve kimi zaman, onca acıya, trajediye ve aşağılamaya rağmen, orada zafer kazanmasını da bilmiştir.

Karen filmine bir nebze tereddütlü **Sevdiğim İnsanın Kısa Tarihi** başlığını uygun görmüş olsa da, Navidson'ın birçoğu ödül kazanmış fotoğraflarından yararlanması 20. yüzyıl sonlarının daha geniş boyuttaki etkilerinin de filme sızmasına sıkça olanak verir. Gordon Burke kişisel ve kültürel geçmişler arasındaki bu uyuşmanın duygusal açıdan önemine dikkatleri çeker:

Navidson'ı daha çok takdir etmekle kalmaz, ayrıca sehven de olsa, bu denli korkunç dehşetlere tanık olmalarına rağmen, insanların çıplak ayak ve cayır cayır yanarak ölümden kaçmayı başardığı, etrafıca gözler önüne serilen dünyamız bizi duygulandırır da.³³⁵

Navidson'ın çektiği her fotoğraf sürekli olarak, hayatın yıkım gücüne duyduğu şiddetli nefreti ve şartlar ne olursa olsun, aynı hayatın anlık güzelliklerini elinden geldiğince muhafaza etmeye çabalayışını gözler önüne serer.

Ne var ki, Karen'ın bu duruma dikkati çekmesine gerek yoktur. Akıllıca davranıp müdahalede bulunmadığından, Navidson'ın fotoğrafları söze hacet bırakmaz. İlginçtir ki, zevk için yaptığı bu çalışma adamın çektiği fotoğraflardan biriyle değil, Navidson'ın öznesi olduğu birkaç fotoğrafla kapanışı yapar. İlk fotoğrafta —söylendiğine göre, artık toprak olmuş meşhur bir fotomuhabiri tarafından çekilmiştir— onu, Güney Doğu Asya'da genç bir askerken görürüz, üzerine harp yorgunluğu çökmüştür, bir cephe kasasının üzerine oturmuştur, hemen yanda, üstünde “DEĞERLİ MÜHİMMAT” yazan ve içi havan topu mermisi kovanlarıyla dolu bir sandık vardır. Sağdaki açık pencere besbelli ki içerisini havalandırmaya yetmiyordur. Navidson yalnızdır, başını eğmiştir, bizim payımıza asla düşmeyecek olan ama gene de gözümüzde canlandırabileceğimiz bir tecrübeden dolayı yüzünü ellerinin arasına gömmüş ağırlarken parmak uçları bulanık çıkmıştır. Karen, bu yürek burkan fotoğrafın ardından, bir hayli usulca filminin son görüntüsüne, Virginia'ya taşınmalarından kısa süre önce bizzat çektiği bir Super 8 klibine geçer. Navidson Chad ve Daisy'yle karda oyun oynuyordur. Birbirilerine kartopu atıyorlar, kardan melekler yapıyorlar ve berrak göğün tadını çıkarıyorlardır. Navidson Daisy'yi kaptığı gibi kızı kör edici güneşe doğru kaldırırken, Chad de babasının omuzları üstünde kahkahalar atıyordur. Ne var ki, film onları takip edemez. Fena hâlde aşırı ışıklamaya maruz kalmıştır. Üçü birden, bir ışık patlaması içinde kaybolur.

³³⁵ Bkz. Gordon Burke'ün önsözü. Will Navidson, *Pieces*, Harry N. Abrams Co., New York 1994, s. xvii.

Bu kısa filmin hazırlanması için gerekli olan gayret, disiplin ve çok zaman alan araştırma faaliyeti —muhtemelen yüzün üstünde düzenleme mevcuttur— Karen’in, Navidson’ı ilk defa kendi kişisel korku ve yansımalarından apayrı biri olarak görmesini sağlar. Her şeyin üstesinden gelebilen insan iradesini ne denli el üstünde tuttuğunu kendi gözleriyle görmüştür. Çektiği fotoğraflarda ve yüz ifadelerinde hem ona hem de çocuklara duyduğu özlem ve şefkati tekrar tekrar görmüştür. Sonra hiç beklemediği bir anda, ser verip sır vermediği takıntısının manasıyla karşılaşmıştır.

Navidson’ın çalışmaları arasında, kadere kafa tutan bireylere ait çok sayıda fotoğraf olmasına rağmen, bu çalışmaların üçte birinden fazlası yenilginin anlamını yansıtmaktadır — bir infaz *sonrasına* ait anlar, bombalanmış bir kasabanın yıkıntılarında bulunan yanmış parmaklar veya yaşamın o son saniyelerinde kapanacak gücü bir türlü bulamayan gözlerdeki soluk mavi bakışlar. Karen, görüntülü sonesine, Navidson’ın Pulitzer Ödüllü fotoğrafını da ekler. Dış sesle açıkladığı üzere: “Bu baskıyı Navy’nin kişisel koleksiyonundan aldım.” Evlerinde asılı olan fotoğrafın aynısı ve kaçtıkları gece Navidson’ın arabalarına koyduğu ilk şeylerden biri.

Bütün dünyanın da hatırladığı gibi, meşhur fotoğrafta açlıktan ölmek üzere olan, arkasında sinsice dikilen akbabaya rağmen yerinden kıpırdamayacak kadar güçsüz düşmüş Sudanlı bir kız çocuğu vardır.³³⁶ Karen bu görüntüye yirmi saniye ayırmakla kalmaz, bir de kesme yaparak, baskının arkasının görüntüsünü on saniye gösterir. Tek kelime etmeksizin, sağ alt köşeye iyice yaklaşır, derken nihayet neye dikkat çektiğini görürüz: bu denli yoğun beyazlığın içinde kaybolmuşçasına, tırnak işaretine alınmış, kurşun kalemle yazılmış, zor okunan altı büyük harften ibaret bir sözcük vardır—

“Delial”

Karen’in filmi yalnızca 8160 karedir ve buna rağmen, koridorlardan, odalardan ve merdivenlerden müteşekkil o bitimsiz alanla kusursuz bir karşıtlık içindedir. Ev boştur,

³³⁶ Bu kısım besbelli biçimde Kevin Carter’ın 1994’te Pulitzer Ödülü alan, bir beslenme merkezine giderken yolda yığılıp kalan ufacık bir Sudanlı kızın başında bir akbabanın dikildiği fotoğrafı temel alıyor. Carter çektiği fotoğraf sebebiyle birçok ödüle değer bulunmuş, ama bahanesi olmayan bir duyarsızlıkla da suçlanmıştır. Florida St. Petersburg Times şöyle yazmıştır: “Acı çeken kızı içeren en iyi kareyi yakalamak uğruna objektifini ayarlayan adam da bir nevi yırtıcıdır, fotoğraftaki diğer akbabadır.” Ne yazık ki sürekli olarak şiddete ve mahrumiyete maruz kalışının bedeli, üstüne gitgide artan uyuşturucu bağımlılığı da eklenince, ağır olmuştur. Carter 27 Temmuz 1994’te intihar etmiştir. — Ed.

filmi doludur. Ev karanlıktır, filmi ısıllı ısıldır. Malum yere bir hırıltı musallat olmuştur, onun evi Charlie Parker sağ olsun mutluluk saçıyor. Ash Tree Lane üstünde, karanlık, soğuk ve boşluktan ibaret bir ev yükselmektedir. 16 mm’de ise aydınlık, sevgi dolu ve cıvıl cıvıl bir ev yükseliyordur.

Karen, kalbinin sesini dinleyerek, malum yerin özünde ne olup ne olmadığını kavramıştır. Buna ilaveten, en çok neye ihtiyacı olduğunu da keşfetmiştir. Fowler’la görüşmeyi bırakmış, diğer taliplerle olan şaibeli ilişkilerini kesmiş ve annesi boşanmaktan, evi satmaktan ve nafakadan söz ededursun, Karen kendisini barışmaya hazırlar olmuştur.

Elbette bunun, nelere yol açacağından habersizdir.

Veya ne kadar uğraş vermesi gerekeceğinden.

XVI

Matematiksel önermeler gerçekliğe değiniyorlarsa kesin değillerdir; kesin olduklarında ise, gerçekliğe değinmezler.

— Albert Einstein

Şimdiye değin, *Navidson Kaydı* öncelikli olarak evin diğer insanlar üzerindeki etkisine yoğunlaşmıştır: Holloway'ın ölüm saçan ve intihara meyilli birine dönüşmesine, Tom'un her şeyi unutmak için kendisini içkiye verişine, tekerlekli sandalyesini kaybeden Reston'a, Şerif Axnard'ın bir inkâr hâline düşmesine, Karen'ın çocuklarla kaçışına, Navidson'ın gitgide kendisini uzaklaştırmasına ve takıntılı hâle gelişine. Gelgelelim, evin kendisiyle olan ilişkisi hiç göz önünde tutulmamıştır.

Evle ilgili şu yadsınamaz gerçekler, mümkün mertebe objektif bir bakış açısıyla irdelenmiştir:

1.0	Işık yoktur.	I, IV-XIII*
2.0	Rutubet yoktur.	I, V-XIII
3.0	Hava hareketi yoktur (örn. esinti, cereyan vs).	I, V-XIII
4.0	Sıcaklık $0^{\circ} \text{C} \pm 4^{\circ} \text{C}$ arasında sabittir.	IX
5.0	Ses yoktur.	IV-XIII
5.1	Aralıklarla duyulan ve kimileyin uzaktan, kimileyin ise çok yakından geliyormuş gibi olan tekdüze gümbürtü dışında.	V, VII, IX-XIII
6.0	Bu yerde pusulalar çalışmaz.	VII
6.1	Altimetreler de.	VII
6.2	Telsiz menzili kısıtlıdır.	VII-XIII

7.0	Duvarlar hafif bir ‘kül rengi’ tona sahip olmakla birlikte şaşmaz biçimde siyahtır.	I, IV-XIII
8.0	Ne pencere ne kalıplama ne de herhangi bir dekoratif öge mevcuttur. (Bkz. 7.0)	IX
9.0	Boyut ve derinlik yer yer son derece değişmektedir.	I, IV-VII, IX-XIII
9.1	Bütün yer bir anda ve herhangi bir güçlükle karşılaşmadan geometrisini değiştirebilmektedir.	I, IV-VII, IX-XIII
9.2	Kimileri tekdüze gümbürtüye veya ‘homurtuya’ bu metamorfozların yol açtığı iddiasındadır. (Bkz. 5.1)	VII
9.3	Yerin bir sonu olduğuna dair bir işarete rastlanmamıştır.	V-XIII
10.0	Yer, geride bırakılan eşyalar da dâhil, kendini her şeyden arındırmaktadır.	IX-XIII
10.1	Orada herhangi bir nesneye rastlanmamıştır.	I, IV-VII, IX-XIII
10.2	Bir toz zerresi bile yoktur.	XI
11.0	İçerisinde en az üç kişi ölmüştür.	X, XIII
11.1	Jed Leeder, Holloway Roberts ve Tom Navidson.	
11.2	İçeriden yalnızca tek bir ceset çıkarılabilmektedir. (Bkz. 10.0)	XIII

*Belirtilen bölüme bakınız.

İş nesnel verilere gelince, Navidson’ın çözmesi gereken tek sorun bu olmuştur. Evi terk eder terk etmez, yeni kanıtları göz önünde bulundurmaya başlamıştır: mesela hazır toplanmış duvar numuneleri.

Navidson, cafcacı renklerle, bilimin bu geleneksel sembollerini ekrana yansıtır: borik asitle fokurdayan deney tüpleri, üzerinde siyah mürekkeple basılmış analiz sonuçlarının olduğu bilgisayar kâğıdı yığınları, bir toz zerreciğinden koca evren çıkartan mikroskoplar ve takılıp çıkartılabilir Faraday bardaklara sahip kütle spektrometrelerle müphem hayat emareleri gösterircesine uğuldayan sabit hacimli çevrimli motorlar.

Bütün bu görüntüler, harikulade bir güven hissi yayar. Laboratuvarlar temizdir, aydınlatmalıdır ve düzenlidir. Bilgisayarlar belli bir amaç doğrultusunda çıktı alıyorlardır. Muhtelif araç gereçler cevaplara ulaşmayı vaat, hatta garanti ediyorlardır. Gene de bu teçhizatın göze çok steril gelmemesi için, Navidson yaşam destek sistemi nevinden görüntüler eklemeyi ihmal etmez: tıslayan ve fokurdayan bir Krups marka kahve makinesi, otomata yapıştırılmış bir *Oasis* poster, oturma odasındaki TV’de ağabeyi Herbert’e bir şeyler söyleyen Homer Simpson.

Reston’a iyilik olsun diye, Princeton jeoloji bölümünden petrolojist Mel O’Geery zaman ayırıp bütün duvar numunelerini şahsen analiz eder. Kendisi kuşlarınkine benzer hareketler edinmeye meyyal, çok hızlı konuşmaktan büyük zevk alan ufak tefek bir adamdır. Neredeyse dört ay boyunca, söz konusu materyalin hepsini, A’dan başlayıp (ilk koridorda birkaç adım ilerledikten sonra alınmıştır) XXXX’e kadar (Sarmal Merdiven’in dibinde bir başına kaldığında, Navidson tarafından alınmıştır) analiz etmiştir. Bu, ucuza mal olan bir proje değildir ve üniversite maliyetin büyük kısmını finanse etmeyi kabul etmiş olmasına karşın, görünen o ki Navidson da belli bir miktar para katkısı sunmaya mecbur kalmıştır.³³⁷

Dr. O’Geery, bütün numune şişelerini uzunlamasına bir masaya dizerek, kameraya bulgularına dair kısa bir özet geçer, bazı şişe gruplarına gelişigüzel işaret ederken, bir yandan da Garfieldli kupasından kahvesini yudumlar.

“Karşımızda kimi tanecikli, muhtemelen gabro ve piroksenit, kimi seyrek tanecikli, muhtemelen trakit veya andezit, olmak üzere volkanik, tortul ve metamorfik numunelerden müteşekkil şahane bir açık büfe var. Tortul grubu oldukça küçük olup F’den K’ye kadarki numuneler ekseriyetle kireçtaşı ve marndan ibarettir. Metamorfik grup amfibolit ve mermer kalıntılarıyla başı çekmektedir. Fakat şu gördüğünüz grup, başlıca olarak siderit ihtiva etmektedir, yani demir ağırlıklıdır, ayrıca silikon ve magnezyum oksit açısından zengin aerolit de grupta mevcuttur.”

---

³³⁷ Gerçek miktar filmde hiç belirtilmemiştir. Tena Leeson, Navidson’ın yaptığı katkının birkaç yüzle birkaç bin dolar arası değiştiğini tahmin etmektedir. Tena Leeson, “The High Cost of Dating”, *Radiogram*, 13, 4, 4 Ekim 1994, s. 142.

.....

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXeknikler³³⁸XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

³³⁸ Radyometrik tarihleme için karbon-14'e (birkaç yüzyıl ila 50.000 yıl öncesi için), potasyum-argona (100.000 yıl ila 4.5×10^9 yıl öncesi tarihler için), rubidyum-stronsiyuma (5×10^7 ila 4.5×10^9 civarı yıl öncesi için), kurşun izotoplarına (10^8 ila 4.5×10^9 yıl öncesi için) ve bunlara ilaveten, fizyon izlerine (birkaç milyon ila birkaç yüz milyon yıl öncesi için) ve termoluminesans tarihlemeye (kilden çömllekleri tarihlemede kullanılır) başvurulur.

³³⁹ Tablo 1:

Ebeveyn İzotop	Kız İzotop	Yarı Ömür
Karbon-14	Nitrojen-14	5730
Potasyum-40	Argon-40	XXXXX
Rubidyum-87	Stronsiyum-87	$4,88 \times 10^{10}$
Samaryum-147	Neodim-143	$1,06 \times 10^{11}$
Lütesyum-176	Hafniyum-176	$3,5 \times 10^{10}$
Toryum-232	Kurşun-208	$1,4 \times 10^{10}$
Uranyum-235	Kurşun-207	$7,04 \times 10^8$
Uranyum-238	Kurşun-206	$4,47 \times 10^9$

³⁴⁸ Tarih çizgisi şemasının uygulanabilir çözümü Navidson ve O'Geery tarafından detaylandırılmıştır. Bu çözüm numunelerin tarihsel önemini doğrulayan teorileri kabul etmekle birlikte, dünya dışı ve muhtemelen yıldızlararası bir maddenin varlığına açıklama getirmeye yanaşmamaktadır.

411

.....
[17 sayfa kayıp]
.....

Navidson sorar.

Dr. O'Geery bu soruyu kafasında tartar, kahvesinden bir yudum daha alır, numuneleri tekrar inceler ve en son omuz silker, "Pek değil, ama elimizde güzel bir aralık var."

Navidson, "Acayip veya olağan dışı bir şey *yok mu?*" diye üsteler.

"Eh, kronolojiyi saymazsak, yok sanırım."

"Yani?" Reston tekerlekli sandalyesini öne doğru çevirir.

"Numunelerinizin tamamı oldukça tutarlı bir şemaya uygun. Numune A bir hayli gençken, birkaç yüzyıl yaşında, K birkaç yüz bin yaşında. Şu gördüğünüz Q'nun yaşını ise milyonlarla ifade edebiliriz ve şunlar—" XXXX arasındaki MMMM'i kastederek "—eh, onların yaşı da milyar var. Şu son parçalar belli ki meteorik taş."

"Meteor mu?" Navidson Reston'a bir bakış atar.

O'Geery başıyla onaylayarak üstünde VVVV yazan numuneyi alır. "Şahsi görüşüme göre, Rubidyum-87/stronsiyum-87 elimizdeki en iyi tarihleme yöntemidir, 4.4 ile 4.7 milyar yıl arasındaki bütün formasyon yaşlarını tespit eder. Dünyanın yaşını 4.5 milyar yıl olarak kabul edecek olursak, bu parçaların burası dışında bir yerden geldiği çok bariz. Ay'dan geldiklerini sanmam, ama gezegenlerarası olabilir. Son numuneniz XXXX ise açık ara en yaşlısı ve enteresan olanı. 4.2 milyar yıllık daha genç bir maddeyle kompozit hâlde ve döteryum açısından zengin parçacıklar ihtiva etmektedir; bu da muhtemelen, *muhtemelen* dediğimin altını çizmek isterim, şunu ortaya koyuyor ki, bahsettiğim döteryum güneş sistemimizden bile yaşlı bir maddeye işaret ediyor *olabilir*. Yıldızlararası mesela. İşte size gül gibi bir örnek — evrenin tarihinden küçük bir dilim."

Reston tekrar masanın arkasına geçer, sanki Dr. O'Geery'nin açıklamasının nedense numunelere yepyeni bir ışık tutmuş olması gerekiyordur. Lakin numunelerde hiçbir değişiklik olmaz. Gillian Fedette'in 4 Ağustos 1996'da St. Paul, Minneapolis'teki Radon Konferansı'nda açıkladığı üzere: "Beklendiği gibi, [O'Geery'nin] analizine rağmen, numuneler katı ve cansız kalmaya devam etmişlerdi."

O'Geery, "Bunları nereden topladım demiştin?" diye sorar. "Antarktika'dan mı?"

Her şeyden önce, O'Geery'nin ulaştığı sonuçlar sağ olsun, kimi *Navidson Kaydı* hastaları bir hayli yaşlı kondritlerin varlığının, evi dünya dışı güçlerin inşa ettiğini su götürmez biçimde kanıtladığını öne sürmektedirler. Kimileri ise, numunelerin Ash Tree Lane'deki evin başka boyuta açılan kendiliğinden cisimleşmiş bir geçit olduğu fikrini desteklediği iddiasındadırlar.³⁵¹ Justin Krape'in umursamazca belirttiği üzere: "İki argümanı da in-

³⁵¹ *A Lexicon of Improbable Theories*, ed. Blair Keepling, Niflheim Press, San Francisco 1996. Keepling, 13. bölümde, Oyuk Dünya Hareketi'nin tekrar canlanmasından *Navidson Kaydı*'nı sorumlu tutar. John Cleaves Symmes'in eksiklerle dolu usavurmalarından (1779-1829) tutun da, Raymond Bernard'ın *The Hollow Earth: The Greatest Geographical Discovery in History*'sine (1964), Norma Cox'un kendi bastırduğu Nazi yanlısı eseri *Kingdom Within Earth*'e (1985) kadar, bu mantıksız teorinin izini sürmüştür. Keepling Batı dünyasında gittikçe yayılan bir diğer acayip altkültürü ifşa eder. Elbette gezegenimiz gerçekten oyuk bir küre bile olsa — kesinlikle imkânsız — Tom'un aşağı attığı çeyreklik yine de dünyanın yarıçapından (veya hatta çapından) çok daha geniş bir alanın kanıtıdır.

sanoğluna musallat olan kalıcı şizofreni hâline yormak, muhtemelen en hayırlı hareket olacaktır.”³⁵²

Gelgelelim, daha keskin zekâlı insanlar ilgili bilimsel varsayımlara artık başka bir çıkmaz sokak gözüyle bakmaktadır. Objektif yaklaşım Ash Tree Lane’deki malum yerin iç yüzünü hiçbir zaman tam manasıyla açıklayamayacak gibidir.

Belki de bu segmentten öğrendiğimiz en mühim şey Navidson’ın, Tom’un ölümüne ve Karen’in kaçışına sebep olan içsel yıkımı inkâr etmek için ısrarcı biçimde eldeki bütün verilere³⁵³ başvurmasıdır. A’dan XXXX’e kadarki numunelerin, güneş sisteminin

³⁵² Justin Krape, *Pale Micturations*, Kanawha Press, Charleston, Batı Virginia 1996, s. 99.

³⁵³ Rubidyum-87/stronsiyum-87, potasyum-40/argon-40, samaryum-147/neodim-143’le tarihlemeye ilaveten kurşun izotoplarındaki uranyum-235 ve -238 muhtevasına dair eksiksiz bir rapor dizisini de barındıran bütün deney sonuçları için, bkz. Sergi Üç.³⁵⁴

³⁵⁴ Merak etmeyin, benim de kafama takılmıştı. Ne yazık ki Sergi Üç şu dökülen mürekkebi telafi edemiyor, çünkü Sergi Üç ortada yok. Birkaç not dışında, kendisi kayıp. Bakmadığım yer kalmadı, özellikle de Sıfıncı Dosya’yı aradım. Kim bilir, belki böylesi daha hayırlıdır.

Bugün, durduk yere Dr. Ogelmeyer aklıma geldi, eğer cebimde para olsaydı, eğer bahsettiği uzmanla görüşseydim, eğer teste sokulmayı kabul etseydim neler öğrenebileceğimi merak ettim. Eğer ile meğer evlenmiş çocukları keşke olmuş, bu arada evli falan değilim ben. Belki de bu tarz bir doğrulamanın zaten gereği yoktur.

Gene de merak ediyor insan.

Ben bazı sözlerin gölgesinde büyüdüm, ne Lude’a ne de herhangi bir kimseye bahsettiğim sözler bunlar, çoğunlukla annemin ağzından çıkan, kimileyin fısıltıyla söylenen, kimileyinse yaşasaydı babamın okumama asla müsaade etmeyeceği mektuplara yazılmış sözler.

(Şimdi tekrar düşündüm de, daima yazılı mirasların çekimine kapıldım sanırım (muhteşem ve büyüleyici okyanuslarla çevrili okyanuslar (şimdi yazarken bile tam olarak anlayamadığım bir tanım (ama hülyaların verdiği o macera hissi (“d” ve “n” yerine “h” ve “l” kullanmam bir şey fark ettirmiyor) beni cezbediyor -of ya, canı cehenneme kapalı paren)tez)ler)in) (sic)

“İşitsel halüsinasyonlar”, “verbiyerasyon”, “laf salatası”, “derealizasyon”, “depersonalizasyon” gibi terimlerin önemini daha kavramadan önce içlerinde her çeşit macerayı barındırdıklarını sezmiştim. Manalarına ulaşmak için upuzun bir yolculuk yapmanız gerekiyordu ki er geç bunun doğru olduğunu görmüştüm, gerçi varış yerleri altın yapraklarla, opal veya incelikle oyulmuş yeşim taşlarıyla dolu Cennetvari yerler çıkmamıştı açıkçası.

Kurt Schnieder’in veya Gabriel Langfeldt’in evlerinin oralara yolunuz düşmediyse, yahut St. Louis, Taylor-Abrams veya Araştırma Teşhis Kriterleriyle kafanız allak bullak olmadıysa, kendinizi şanslı sayabilirsiniz. New Haven Şizofreni Endeksinden öğrenecekleriniz size yeter de artar.

Benim durumda ise, Ogelmeyer direkt bu araçlara mı başvururdu yoksa ilk önce biyolojik muayene mi yapardı acaba? Norepinefrinde artış var mı diye mi bakardı? Veya büyük ihtimalle yan ve üçüncü karıncıkta genişleme olmuş mu diye bakmak için beyin emarı mı çekirdi? Belki de güzelim elektroensefalogramda (EEG) delta aktiviteme bile göz atardı?

Ne tarz bir veri akışı ortaya çıkardı ve bu verileri kendisi veya uzmanları ne derece doğru okuyabilirdi?

Bunu hiç öğrenemeyeceğim. Ki peşin peşin bu yanlış yoldur, demeye getir-
miyorum. Benim yolum işte, o yani. Yegâne isteğim o müthiş acıklı çılgınlığın
sularında kaybolup tökezleyen biyolojimin elleriyle gırtlaklanmadan önce şöyle
bir anlığına rasyonel düşünebilmek ve tek bir eylemde bulunabilmek.

Şu an itibarıyla, sekiz kilo vermiş bulunmaktayım. Kapımın hemen dibinde
birkaç tane tahliye ihbarı var. Sanki aylardır uyumamış gibiyim. Komşular benden
korkuyor. Ne zaman koyu kahverengi koridorda yanlarından geçsem, zaten nadiren
geçerim, anca ton balığı almaya, kütüphaneden kitap almaya veya mum alabilmek
için kan vermeye gittiğim zamanlar oluyor bu, fısır fısır geceleri attığım çığ-
lıklardan bahsettiklerini duyuyorum – “O işte, eminim.” “Şışış, bağırma o kadar.”

Ne sebepten bilinmez, annemi ve hayatın onu yüzüstü bırakışını,
kontrolünde olmayan dürtülerle onu küçük düşürüşünü, onu her yıl daha da çıl-
dirtışını düşünür oldum. Annemi çok tanıma fırsatım olmadı. Âdeta gün ışığı
gibi muhteşem, olağanüstü hoş ve gümüşü benekli, salınırken bile güzel olan
saçları vardı ve ne zaman ziyaretine gitsem, gözleri tıka basa şefkat dolu
olurdu. Çoğu zaman fısıltıyla konuşmasına rağmen, kimileyin sesini yüksel-
tirdi ve işte o zaman sesi kulağa hoş gelen ve günün birinde şafak sökerken
dolaşacağım yabancı kentlerdeki, yüzüme belli belirsiz bir ışık vurur hâlde
takılacağım, üşüyen ellerimi ovuşturacağım, bir manyak gibi oradan oraya
sıçrayacağım, pastane açılsın da bir parça ekmek bir bardak sıcak çikolata
alabileyim diye bekleyeceğim sokaklarda yankılanan şapel çanlarının ilahisi
gibi dolu doluydu.

Ayrıca bana mektup da yazardı, daima el yazısıyla yazılmış ve acayip renkli
sözcüklerle dolu mektuplar. Mektuplar babam öldükten hemen sonra gelmeye baş-
lamıştı, öğütlerle, teşvikle ve en önemlisi inançla doluydular. Onlar olmasaydı,
Raymond’la başa çıkabilir miydim bilmiyorum. Ama hiçbir zaman sağlığı tam ye-
rinde değildi ve neticede cümleleri tuhaflaşmaya başladı, ta ki – Neyse, keşke
düşüncelerim saçıyla, şefkat taşan gözleriyle ve yabancı kentlerde şafak vakti
ilahiler söyleyen çanlarla sınırlı kalabilse.

Ne zaman bu kadar kolay olmuş ki zaten, haksız mıyım?

Günlerden bir gün, yaptıkları için özür dilediği bir mektup ulaştı eli-
me. İlk başta, ben dört yaşındayken kazayla yere düşürdüğü yağ tavasından
bahsediyor yine sandım, ama alakası yokmuş, gerçi can sıkıcı bir şekilde de
olsa annemin itirafı yaralarımın olan bakışımı değiştirmişti, yaralarımın ok-
yanusvari anaforları kuşku ve tam manasıyla dillendiremeyeceğim kadar çok
şüphe uyandırır olmuştu artık. Her neyse, babamın en son dayanamayıp onu zorla
Whale’e götürdüğü, bambaşka bir olaydan bahsediyordu hâlbuki, bunlar olurken
daha yedi yaşındaydım, vallahi de hatırlamıyordum o günü.

Anlatış şekline bakılırsa, o anki zihninin balataları tamamen yanmıştı.
Hayatın yükü sırtına fazla gelmişti ve dolayısıyla, zihninde canlanan fikre
göre, böylesi bir yük bir çocuğa, hele ki kendi kanından canından olan bir
çocuğa yüklenemeyecek denli imkânsız, hatta korkunçtu. Bu uçuk usavurumlara
dayanarak, beni kollarıyla sarmış ve boğmaya kalkmıştı. Anlık bir teşebbüstü
muhtemelen. Hatta gülünç bile denebilir. Babam hemen araya girmiş ve selame-
tim için annem benden koparılmıştı. O kısmı hatırlar gibiyim. “Selametim için”
diyen birisini. Babam sanırım. Zannedersem onu götürüşünü de hatırlıyorum. En
azından babamın kapı eşiğindeki şeklini. Yanında annemle. Her şey bulanık ve
silüet hâlinde.

Raymond annemin geçmişinden biraz haberdardı ve eskiden gördüğü kötü rüya
yüzünden bu hâle gelmiş, derdi.

doğuşundan çok önceye tarihlenen bir zaman çizgisi meydana getirmelerinin ne anlama gelebileceği konusunda, Reston'a tahminini iletmekle yetinir. Princeton laboratuvar ekipmanını iyice gösterebilmek, rakamlarda yatıştırıcı bir yan bulabilmek için kamerasını kullanır, bu sırada hayatına nüfuz etmeyi sürdüren o somut yokluğu bir an bile açık açık düşünmez. Evin etkilerini hafifletmek için Feng Şui'ye bel bağlayan Karen gibi, Navidson da içinde ne var ne yoksa boşaltan karanlığı inkâr etmek için radyoaktif izotopların işleyişini anlatmaya zaman ayırır.

Noda Vennard bu sekansın kilit ânının deney sonuçlarında veya jeolojik hipotezlerde değil, seyircinini görebildiği bir derginin kenarında saklı olduğunu düşünmektedir. Navidson, Dr. O'Geery'nin getireceği birtakım ilave belgeleri beklerken, bir yandan da dergi kenarına tembel tembel karalamalar yapmaktadır:

Bay Navidson patlayan bir bomba çizmişti. Bir atom bombası. Yarattığı kapkara bulutların simsiyah hatlarıyla gözler önüne serilen ters çevrilmiş bir termonükleer

---

Sırıtarak, "Kâbuslar işte ya," demişti bir keresinde. "İnsanı temelli mahvedebiliyorlar. Kendi arkadaşlarımda da aynısını yaşadığına şahit oldum. İşte bu yüzden yastığımın altına silah koymadığım bir ânı kollayıp beni yakalayamazsın. O silahla erkek adam her geceyi atlatır."

Bir hafta önce kendime bir Noel hediyesi aldım. Visa kartımı çıkarttım, kartı kullanmaktan hâlâ kaçınıyordum, ikinci bir silah almakla kalmadım, bu seferki paslanmaz çelikten yapılmış bir Taurus 605 .357'ydi, ve battı balık yan gider deyip bir tüfek sipariş ettim. Ayrıntısına girecek olursak, bir Weatherby 300 magnum sipariş ettim, yanında da 20 kutu 180 grain'lik çekirdek-kilitli mermi cabası.

Sanırım bu silahların kendimi daha iyi hissettireceğini, koduğumun kontrolünü bana geri kazandıracaklarını, bilhassa da içimdeki sıkıntının gittikçe ağırlaşıp yoğunlaştığını sezersem, bir şeyin bu yana yaklaştığına, odama doğru ağır ağır sokulduğuna dair uyarıda bulunacaklarını umuyordum ki bu şey hayal gücümün ürünü falan değildi, senin & benim gibi kanlı canlıydı, müthiş bir hiddetle tırmalıyor, kuduruyor ve pofurduyordu hiç durmaksızın, tabii gene kapımın önünde duraksıyor, bekliyordu -bu şiddet dolu ve artık kaçınılmaz olan yüzleşmeyi nihayet gerçekleştirebilmek için bir söz, emir veya bir tür işaret bekliyordu âdeta- nasıl ki ben korkuyla doluysam, o da daima öfkeyle dolydu. Şimdilik bir şey yok, gene de Taurus'u ve Heckler & Koch'u sandıktan çıkartıyor, mermi dolduruyorum ve parmağımı tetikte bekletiyorum. Bazen birkaç dakika böyle beklediğim oluyor. Bazen de saatlerce. Kapıya, pencereye veya üstüne gölge düşmüş bir tavan köşesine nişan alıyorum. Hatta silahlarla beraber yatıyorum, onları gök mavisi çarşafın altına saklıyorum. Uyumaya çalışıyorum. Yalnızca hayallerimi hatırlayabilmek isteğiyle, hayal kurmaya çalışıyorum. Bari savunmasız değilim artık. Bari ondan yoksun değilim. İki elimde de bir silah var. Ateş etmeye korkmuyorum. Emniyetleri kapalı.

patlama, etki alanı geniş bir şok dalgası ve bittabi kocaman tüylü bir baş, kendi kederinin kalbî boyutları.³⁵⁵

Fakat Navidson'ın duygusal topolojisinin şeklini tarif etmenin en iyi yolu buysa bile, evin er geç ona vereceği hayal gücünün yanında devede kulaktır.

Profesör Virgil Q. Tomlinson'ın belirttiği üzere:

Malum yer gözümüzü geçtim, hayal gücü âlemine dahi öylesine yabancıdır ki —öyle müthiş şerliktedir, aç ve bozulmazdır ki— kolaylıkla bir atom bombasını bir 4 Temmuz maytabına, *The X-Files* ve *The Outer Limits*'teki uzaylıları da pazar sabahı karikatürlerine çevirebilir.³⁵⁶

---

³⁵⁵ Bkz. Nora Vennard, "Frame Detail", Danimarka Teknik Üniversitesi'nde düzenlenen *The Symposium on The Cultural Effects of Nuclear Weaponry in the Twenty-First Century*, 19 Ekim 1996. Ayrıca bkz: Matthew Coolidge, *The Nevada Test Site: A Guide to America's Nuclear Proving Ground* (The Center for Land Use Interpretation, Culver City, California 1996) ve Matthew Coolidge, *Nuclear Proving Grounds of the World* (ed. Sarah Simons, The Center for Land Use Interpretation, Culver City, California 1998).

³⁵⁶ Bkz. Virgil Q. Tomlinson, "Nothing Learned, Nothing Saved: By Suggestion Of Science, *Geo*, 83, 7 Şubat 1994, s. 68.

Terimler Sözlüğü

Anlambilim:	Kelimeler ve anlam arasındaki ilişkiyi inceleyen bilim dalı.
D-Yapı:	Derin Yapı. Cümle yapısı kurallarına göre tanımlanmış her sözcüğe ayrı ayrı yer veren ağaç diyagramı.
Dilbilim:	Dilin yapısını, seslerini, anlamını ve tarihini inceleyen bilim dalı.
Diyakronik:	Dilde gerçekleşen tarihsel gelişme ve değişimlere ilişkin kavram.
Döteryum:	Tipik hidrojen kütlelerinin iki katı olan hidrojen izotopu. Ağır su bileşiminde kullanılır.
Eş zamanlı:	Bir dilin zamandaki belli bir dönem içinde incelenmesi.
İz:	Bir cümledeki, taşınmış bir öbeğin d-yapı konumuna işaret etmeyi sürdüren sessiz bileşen.
İzotop:	Aynı atom numarasına ve kimyasal özelliklere, ama farklı atomik kütlelere sahip bir elementin bir, iki ya da daha çok sayıdaki türüdür.
Nükleosentez:	Nükleonların (nötronlar ve protonlar) meydana getirdiği element. Evrenin oluşumuna dair teoriler formülleştirilirken sıklıkla ele alınır.
Metamorfik:	Isı ve basınçla yeniden biçimlenmiş, önceden beri var olan kayalar. Örnekler: kayağan taşı, mermer.
Meteorlar:	Dünya atmosferini yarıp geçerek düşmeyi başaran dünya dışı cisimler. Genellikle üç gruba ayrılırlar: <i>sideritler</i> (demirli gök taşları), <i>aerolitler</i> (büyük kısmı silikattan oluşan gök taşları) ve <i>siderolitler</i> (taşı demirli gök taşları).
Morfem:	Bir kelimenin anlamlı en küçük birimi.
Püskürük:	<i>Magma</i> ısıyla oluşmuş kayalar (eriyik madde). Tekstür ve mineral yapılarına göre sınıflandırılırlar. Örnekler: granit, bazalt, ponza.
Spektrometre:	İletilen enerjiyi ölçerek, muhtelif dalga boylarındaki ışıma yoğunluklarını, prizmatik materyallerin kırılma indislerini ya da radyasyonu belirleyecek şekilde ayarlanmış bir araçtır.
Tortul Kayaçlar:	Organik ve inorganik maddeler ihtiva eden katılaşmış tortul katmanlardan meydana gelen kayalar. Kimyasal ve partikül şekillerine ve boyutlarına göre sınıflandırılırlar. Örnekler: kumtaşı, şist ve kömür.
Y-Yapı:	Yüzeysel Yapı. Hareket dönüşümleri d-yapıya uygulanınca ortaya çıkan cümle ağacı diyagramı.
Yıldızlararası:	Yıldızlardan kaynaklanan ya da yıldızlar arasında gerçekleşen.

XVII

*Wer du auch seist: Am abend tritt hinaus
aus deiner Stube, drin du alles weißt;
als letztes vor der Ferne liegt dein Haus:
wer du auch seist.*

— Rilke³⁵⁷

Reston evin mahiyetini merak etmeye devam etse de, oraya dönmeye katiyen niyeti yoktur. Kurtulduğuna şükretmektedir ve tekrar postu tehlikeye atmayacak kadar akıllıdır. “Tabii ki ilk başta ben de takıntı yapmıştım, hepimiz yapmıştık,” der Reston’la Röportaj’da. “Ama çabucak aştım bu takıntıyı. Benim hayranlığım asla Navy’ninkiyle bir değildi. Üniversitedeki ortamımı seviyorum. Oradaki meslektaşlarımı, dostlarımı, yeni görüşmeye başladığım kadını. Ecelime susamadım açıkçası. Bir kere kaçtık ya, artık eve dönmek beni cezbetmiyordu.”

Bu hayranlık Navidson’da büsbütün farklı bir karşılık bulur. O koridor ve odaları düşünmeden edemiyordur. Evin tesiri altına girmiştir. Ash Tree Lane’den ayrılışını müteakip aylar boyunca Reston’ın dairesinde kalmış, kimileyin kanepede kimileyinse yerde yatmış, kitaplar, kanıtlar ve çizimlerle, haritalarla ve teorilerle dolu defterler daima baş ucunda olmuştur. “Navy’yi evimde ağırlamamın sebebi yardıma muhtaç olmasıydı, ama gelen numune analizi sonuçlarından bir şey çıkmayınca, kendisiyle geleceğe dair şöyle karşılıklı oturup konuşma vaktinin geldiğini anlamıştım.” (Yine Reston’la Röportaj’dan.)

Bizlerin de şahit olduğu üzere, Dr. O’Geery’yle yaptıkları istişareyi takiben, Navidson’la Reston ikilisi eve döner. Reston bir Jack Daniels şişesi açar, iki bardağa üç parmak kadar viski koyar ve birini arkadaşına uzatır. Az bir zaman geçer. İkinci bardaklarını bitirirler. Reston eline geçen fırsatı değerlendirir.

Usulca, “Navy” der. “Çok uğraştık çabaladık, ama şu an bir çıkmaz sokağa girdik, beş parasızsın. *National Geographic*’e ya da Discovery Channel’a haber vermenin vakti gelmedi mi?”

³⁵⁷ “Çık dışarı bir akşam -kim olursan ol-/ Hücrenden ki orası her şeyini bildiğin/ Ötelerin berisinde sonuncudur evin/ Dışarı çık bir akşam -kim olursan ol-” Çev. C. F. MacIntyre. Rilke: Selected Poems, California Üniversitesi Yayınları, Berkeley 1940, s. 21. — Ed.

Navidson yanıt vermez.

“Bunu tek başımıza yapamayız. Bunu tek başımıza yapmamız *gerekmiyor*.”

Navidson elindeki içkiyi bırakır ve huzursuz edici uzun bir sessizliğin ardından, başıyla onaylar.

“Pekâlâ, yarın sabah onları arar, davet ederiz, işe gireriz.”

Reston iç çeker ve üçüncü kez içkilerini tazeler.

“İşte buna içilir.”

Navidson kadehini kaldırarak, “Bazı şeylerin açıklığa kavuşturulmasının şerefine,” der, sonra da kanepenin başucuna koyduğu Karen ve çocukların fotoğrafına göz ucuyla bakar. “Ve eve gidişimin şerefine.”

“Çok geçmeden zil zurna sarhoş olduk.” (Reston’la Röportaj.) Uzun zamandır ikimiz de böyle sarhoş olmamıştık. Ben artık içmeyi bıraktığımda, Navy hâlâ uyanıktı. Hâlâ içiyordu. Güncesine bir şeyler yazıyordu. Neler planladığından hiç haberim yoktu.”

Ertesi sabah Reston uyandığında, Navidson gitmiştir. Arkasında bir teşekkür notu ve Karen’a verilecek bir zarf bırakmıştır. Reston New York’u aramıştır, ama Karen’ın hiçbir şeyden haberi yoktur. Ertesi gün eve gider. Navidson’ın arabası garaj yolunda durmaktadır. Reston tekerlekli sandalyesiyle ön kapıya gelir. Kapı açıktır. “İçeri girecek cesareti toplayana dek, orada en aşağı bir buçuk saat öylece bekledim.”

Lakin Reston’ın önünde sonunda göreceği üzere, ev boştur ve daha da korkuncu, çok uzun süredir doğu duvarını işgal eden koridor ortada yoktur.

Navidson Niçin Eve Dönmüştür?

Navidson’ın niçin eve tekrar girmek istediğinin asıl sebebinin belirlenmesi çok sayıda spekülasyon konusu olmuştur. Bu soruya, *Navidson Kaydı*’nda hiçbir zaman özellikle değinilmemiş ve birkaç yıl süren yoğun tartışmalar neticesinde, bariz bir cevaba ulaşılmamıştır. Günümüzde üç düşünce ekolü mevcuttur:

I. Kellog-Antwerk Tezi

II. Bister-Frieden-Josephson Kriteri

III. Haven-Slocum Teorisi

Bu ekollerin aralarındaki nüansları burada ayrı ayrı irdelememiz imkânsız olsa da, hiç olmazsa görüşlerine kısmen de olsa değinmemiz şarttır.³⁵⁸

³⁵⁸ Bu yorumlara ait birtakım metinler hâlâ dolaşımdaysa da, henüz hiçbir yerde eksiksiz yayınlanmamışlardır. Alınan duyumlara göre, Random House tamamını kitap olarak basmak niyetindedir fakat planlanan yayının tarihi 2001 sonbaharından önce değildir.

8 Temmuz 1994 tarihinde, Reykjavik, İzlanda’da düzenlenen *The Symposium for the Betterment of International Cultural Advancement*’ta, Jennifer Kellog ve Isabelle Antwerk 20 ve 21. yüzyılda unvanın manası ve gücüne dair yazdıkları makaleyi sunmuşlardır. Çalışmalarında, Navidson’dan “sahiplenme gereksiniminden doğan bir mantıkla hareket eden birey”in kusursuz bir örneği olarak bahsetmişlerdir.

Kellog ve Antwerk, Navidson’la Karen’in evin müşterek sahibi olmalarına rağmen (ipotek senedinde ikisinin de adı yazmaktadır) Navidson’ın sürekli evin tek maliki olduğunu ima edişine dikkati çekerler. Gelecek keşifler mevzusu yüzünden Reston’la girdikleri hararetli tartışmada, adamı şöyle terslemiştir: “Orasının *benim* evim olduğunu aklından çıkarma.” Kellog ve Antwerk bu sahiplik isteğini, Navidson’ın akıl almaz sayılan, eve tek başına girme kararının arkasındaki asıl sebep olarak görmektedir. Bir ay sonra Norman Pearlberg, Reykjavik’in iki kafadarına istihzayla karışık şu yanıtı verir: “Takıntı öyle büyümüş öyle büyümüştür ki, en sonunda öz yıkımsal bir geri dönme fikri asıl Navidson’a sahip olmuş ve böylesi inanılmaz derecede aptalca bir fikri umursamayacak bir mantık mekanizmasından büsbütün mahrum kalmıştır.”³⁵⁹

Kellog ve Antwerk geri dönüş eyleminin, tam manasıyla hudutsuz olan malum yeri bölgeselleştirme ve böylece mekân üzerinde hâkimiyet kurma teşebbüsünden ibaret olduğu iddiasındadır. Ne var ki, şayet Navidson’ın evle meşguliyetinin tamamıyla ona sahip olmak gereksiniminden ileri geldiği iddiaları doğruysa, o hâlde bu gereksinime uygun olarak başka davranış örnekleriyle karşılaşmalıydık; fakat böyle bir durum söz konusu değildir. Örneğin, Navidson Karen’in evdeki hakkını katiyen satın almaya kalkışmaz. İtibari konumunu hiç olmazsa basının gözünde güçlendirecek olan televizyon programlarının ve ayrıca şirket sponsorlarının, kapısını çalmasına müsaade etmez. Birtakım yerlere türlü yazılar göndererek, konferanslar vererek veya reklam yaparak kendine gelir kapısı yaratmaz.

Kellog ve Antwerk’in iddia ettiği gibi, Navidson sahipliği bilgiyle fikren bir tutmuş bile olsa, yaptığı keşiflerin vechelerini çok daha kararlı biçimde isimlendirmeye çalışırdı ki diğerlerinin de sonraları fark edeceği üzere, asla ve kat’a çalışmamıştır.

Bir yıl sonra, 18 Ağustos 1995’te Nuremberg, Almanya’da düzenlenen *The Conference on the Aesthetics of Mourning*’de, isimsiz bir öğrenci hocaları adına bir makale okumuş ve dünyanın dört bir yanından insanlar bir anda bu makaleden Bister-Frieden-Josephson Kriteri adıyla bahseder olmuştur. Makalenin içeriğinden ziyade üslubu gerçekte münazaacı bir yanıttan ibaret olduğunu göstermiştir.

Örneğin aşağıda, doğrudan Kellog-Antwerk Tezi’ne ve taraftarlarına yöneltilmiş açılış bombardımanı vardır:

---

³⁵⁹ Norman Paarlberg, “The Explorer’s Responsibility”, *National Geographic*, 187, Ocak 1995, s. 120-138.

“Birinci Tekzip: İsimlendirme eyleminin film yapımının bir parçası olduğunu kabul etmiyoruz. Görüntü asla bir mülkiyet hakkını beraberinde getirmemiştir ve getirmeyecektir. Bizler, her ne kadar diğerleri inkâr etse de, günümüze değin sözcüğün ve dolayısıyla dilin Âdemi kudretinin asla tam manasıyla bir tehditle karşılaşmadığına inanıyoruz.”

BFJ Kriteri sahipliği, zarureten kamu önünde ifa edilen bir sözlü beyan eylemi şeklinde tanımlamıştır. BFJ Kriteri, *Navidson Kaydı*’nı bu türden bir eylem olarak tanımayı reddederek, şahsi zaruret mevzusunu belagat temelli müzakere için bir başlangıç noktası hâline getirir.

BFJ Kriteri, makalenin ilk yarısı boyunca, suçluluk duygusu ve kedere yoğunlaşmayı yeğler. Navidson’ın dünyanın dört bir yanında haddinden fazla travmatik olaya maruz kalışına ve çok sayıda “hayat sönüşü”ne (Kriter’in Lisanı) şahit olmasının üzerinde bıraktığı etkiye ayrıntılarıyla değinilir. Gelgelelim, ironiktir ki, ölüm mefhumu kapısından içeri girip kendi evinin koridorlarında dolaşmaya ancak işini bırakıp Ash Tree Lane’e yerleşince başlamıştır. İkiz kardeşi eve bizzat buyur ettiği iki kişiyle birlikte orada ölmüştür.

Tom’u yitirmek Navidson’ı neredeyse darmadağın etmiştir. Kendisine ve geçmişine ait mühim bir parça birdenbire yok olmuştur. Daha da kötüsü, BFJ Kriteri’nde vurgulandığı üzere, Tom hayatının son anlarında her zamanki davranışlarıyla tamamen alakasız bir tavır sergilemiştir. Navidson kardeşine büsbütün farklı bir gözle bakmıştır. Tom, ağırkanlılık veya katiyen korkaklık etmemiş, bilakis kararlılık göstermiş ve en önemlisi de, kendi ölümüne doğru düşmeden önce Daisy’yi kollarında taşıyıp tehlikeden uzaklaştırarak kahramanca davranmıştır.

Navidson kendini affedemiyordur. Telefonda Karen’a sürekli söylediği üzere: “Kardeşimden sorumlu kişi *bendim*. Bendim, Daisy’nin yanında olması gereken kişi bendim. Ölmesi gereken kişi bendim.”

Bister-Frieden-Josephson Kriteri’nin en tartışmalı iddiası, Navidson’ın karanlığın kendi özü haricinde başka şeyleri de ortaya çıkardığına inanmaya başladığıdır. Kriter gayet akıllıca, ilkin, 1899’da Blue Skia Mağarası’nı keşfeden ünlü mağara bilimci Louis Merplat’nın günümüzde birçoklarınca bilinen uyarısını alıntılayarak argümanına zemin hazırlar: “Karanlık hatırlanması âdeta imkânsız bir şeydir. Hâliyle mağara kâşifleri az önce çıktıkları o görünmez derinliklere dönmeyi arzularlar. Bu bir bağımlılıktır. Hiçbiri bir türlü mutmain olmaz. Karanlık asla tatmin etmez. Hele ki sizden bir şeyleri alıp götürüyorsa, kaldı ki daima alır da.”³⁶⁰ Kriter, hız kesmeden, neredeyse yüz yıl sonra, muzipçe şöyle bir gözlemde bulunarak Merplat’nın görüşlerini tekrarlayan Lazlo Ferma’ya

³⁶⁰ Wilfred Bluffton’ın makalesinden alıntılanmıştır; “Hollow Dark”, *The New York Times*, 16 Aralık 1907, s. 5. Ayrıca bkz. Esther Harlan James, “Crave The Cave: The Color of Obsession” (Trinity College doktora tezi, 1996, s. 669). James bu tezinde, *Navidson Kaydı*’na olan kendi bağımlılığını açıklar: “Filmin, ne kadar amatörce ve kapsamlı olursa olsun, evi bilfiil, şahsen keşfetmenin yanında devede kulak kalacağı düşüncesinden bir türlü kurtulamadım. Gene de, nasıl ki Navidson o hudutsuz karanlıkla bir türlü doymak bilmiyorsa, kendimin de *Navidson Kaydı* konusunda aynısını hissettiğini fark ettim. Hatta şu an bunları yazarken, filmi hâlihazırda otuz sekiz kez izlemiş bulunmaktayım ve izlemeyi bırakmam için herhangi bir sebep de göremiyorum.”

döner: “Magnezyumlu işaret fişeklerinin en parlağı bile fişegi tutanın gözlerini köreltmekten gayri, böylesi bir karanlığa hiçbir etki edemez. Böylece kişi gözle bakıp da aslında görülmeyen bir şeye istek duyar.”³⁶¹ En son ise A. Ballard’ın meşhur nüktedan yanıtını alıntılar: “Teessüfle hatırlanan arızı mekânımız yanıtlar ricalarımız ile sıkıntılarımızı.”³⁶²

Bu yorumları hatırlatmanın yegâne amacı, Navidson’ın gözünde malum yerin nüfuz edilmez alanının çok geçmeden daha büyük bir anlam kazanmasının ne kadar anlaşılır olduğunu, bunun sebebinin ise, doğrudan Kriter’den alıntılacak olursak, “evin *unheimliche vorklänger*’le³⁶³ dolu olduğu ve bunların da kendi içsel teskinini sağlamakta araç görevi üstlendiğini” göstermektir. Ne var ki, BFJ Kriteri’nin keskin uçlu yöntemleri, konu Navidson’ın orada keşfedeceği şeyler hakkında belirttiği görüşleri çabucak benimsemek olunca, hiç de saf bir tavır almaz. Bilakis, Kriter gayet ustalıkla, Tom ölünce Navidson’ın içindeki bütün o “öfkeli, acıklı, kendini suçlayıcı hissi karmaşanın” birdenbire “su yüzüne çıkarak” muvaffakiyetleri için tek şart olan sebebi “tıkayacak, reddedecek ve örtecek” denli tesirli ve ıstıraplı yansımalarla yol açar: o sebep ise malum yerin bir boşluktan, “mutlak ve *kusursuz* bir boşluktan” ibaret oluşudur.

Gelgelelim, Navidson’ın, gitgide “güçlenen ve motive edici Thanatos”unu inkâr etmek amacıyla böylesi yansımalarla bel bağlamasında Bister-Frieden-Josephson Kriteri’nin geri plandaki tutumunda saklıdır. Nihayetinde, evin kendi benliğinde yarattığı yıkıcı etkilere tanık olmaktan başka bir şey istemez. Yine doğrudan Kriter’den alıntılarsak: “Navidson’da başarıyla edinilmiş bir organize idrak söz konusudur: Orada hayatta kalma umudu namevcuttur. Hayat olanaksızdır. Orada evden çıkarılacak ders saklıdır, mutlak sessizliğe ait hecelerle dillendirilen, zor duyulur ve müphem bir yankı misali Navidson’ın içinde akseden bir ders... *Şayet yaşamak istiyorsak, ancak o yerin sınırlarında gerçekleştirebiliriz bu isteği.*”

Bister-Frieden-Josephson Kriteri’nin kalan yarısı, Navidson’ın ayrılmadan önce Karen’a yazdığı mektubun içeriğini bütün ayrıntılarıyla tahlil etmek suretiyle, neredeyse baştan sona “yaşama isteği” konusuna eğilir. Olası öz yıkım “isteği”ne dikkat çekmek adına, Kriter bu kısım için aşağıdaki epigrafi ekler:

Noli me tangere.

Noli me legere.

Noli me videre.*

Noli me —³⁶⁴

*Non enim videbit me homo et vivet.³⁶⁵

³⁶¹ Lazlo Ferma, “See No Evil”, *Film Comment*, 29, Eylül/Ekim 1993, s. 58.

³⁶² A. Ballard, “The Apophatic Science Of Recollection (Following Nuance)”, *Ancient Greek*, cvii, Nisan 1995, s. 85.

³⁶³ “Hayaletvari beklenti.” — Ed.

³⁶⁴ “Shout Not, Doubt Not”ta (*Ewig-Weibliche*, ed. P. V. N. Gable, Joyland Press, Wichita, Kansas 1995) Talbot

Darden bu satırları şöyle çevirmiştir: “Bana dokunma. Beni okuma. Beni görme. Beni Sakın.”

³⁶⁵ Özür dilerim. Bir fikrim yok.³⁶⁶

³⁶⁶ Maurice Blanchot burayı şöyle çevirmiştir: “Her kim ki Tanrı’yı görür, Hakk’ın rahmetine kavuşur.” — Ed.

Böylelikle o mürekkep karası çukurda bulunması lazım gelen, lakin ebediyen yitip gitmiş olan şeyi kendi gözleriyle görmenin, ihtimal dâhilindeki ölümcül bedeline vurgu yapar. Aynı zamanda, Kriter Navidson'ın önceki izinsiz sınır geçişlerinin, bir istisna dışında, son derece somut amaçlara dayandığını da belirtir: (1) Holloway'ın ekibini kurtarış; Merdiven'den aşağı düşüşten sonra ise (2) eve dönüş. İstisna ise, elbette ki, ilk ziyaretir; bu ziyarette, Navidson'ın bütün isteği evi keşfetmektir ki bu hareketi neredeyse canına mal oluyordur.

Ne tuhaf ki, Kriter (1) ve (2)'ye içkin tehlikeyi ister bir amaç olsun, isterse de olmasın— tasdiklemez. Bir kez yapılan sınır ihlalinin yolculuğun birdenbire iki kez yapılmış gibi gösterilmesini de açıklamaz.

Zira bu nokradan sonra, Bister-Frieden-Josephson Kriteri Navidson'ın mektubuna büyük yer ayırır ve mektubun filmdeki varlığı yalnızca birkaç saniyelik bir görüntüden ibaret olduğundan, daha fazla yorumda bulunmadan önce buraya mektubun bir suretini eklememiz münasip olacaktır:

[Birinci Sayfa]

31 Mart 1991

Canım Karen'im,

Seni özledim. Seni seviyorum. Bağışlanmayı ~~hak~~ etmiyorum bekle-
miyorum. Yarın ~~XXXXXXXX~~ gidiyorum, ama geri dönmeyi planlı-
yorum. Ama ne olur bilinmez, değil mi?

Orayı sen de görmüştün.

Sanırım vasiyetnamemi yazıyorum bir yandan da. Sarhoşum bu
arada. Evi sat gitsin, filmler, sahip olduğum her şey, hepsi senin ol-
sun. Çocuklara, babanız sizi çok seviyor/severdi dersin. İkisini de
seviyorum, seni seviyorum.

Bunları niye mi yazıyorum? Çünkü ev olduğu yerde dururken,
ben orada değilim. Farkındayım, bu boktan bir sebep oldu. Aslında
orayı yerle bir edip her şeyi geride bırakmam lazımdı. Ama böyle bir
şeyin peşinden gitmek tam da benim yapacağım türden bir şey. Sen
de biliyorsun bunu.

Hem ben böyle biri olmasaydım, hiç tanışamazdık çünkü arabamı
trafiğin ortasında durdurup kaldırıma koşarak sana çıkma teklif ede-
mezdim.

Bu mazeret değil mi diyorsun? Görünen o ki benim de, büyük bir
serüven uğruna ~~XXXX~~ karısını ve çocuklarını terk eden şu piç kuru-
larından farkım yok. Artık yetişkin gibi davranmam lazım, değil mi?

[İkinci Sayfa]

Kabul ediyorum, bunu ben de istiyorum, yapmayı da denedim zaten, söylemesi/yazması yapmaktan daha kolay.

O yere son bir kez daha gitmem gerek. Bir şeyler öğrendim ve gidip teyit etmem lazım. Parçalar yavaş yavaş birbirine oturuyor. Orayı artık olduğu gibi görmeye başladım ve bunun sebebi ne televizyon programları ne de National Geographic.

Tanrı'ya inanıyor musun? Bu soruyu sana daha önce sorduğumu hatırlamıyorum. Eh, ben inanıyorum artık. Ama benim Tanrım senin Katolik kiliselerinin ya da Musevilerin veya Mormonların ya da Baptistlerin ya da Yedinci Gün Adventistlerinin veya bilmemnenin/bilmemkimin Tanrı'sına benzemiyor. Yanan çalı da yok, melekler de, haç da. Benim Tanrım bir ev. Tabii bu demek değil ki bizim ev aslında Tanrı'nın evi ya da Tanrı'nın evlerinden biri. Demek istediğim şey, bizim evimizin bizzat Tanrı olduğuydu.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX.

Keçileri kaçırdım mı dersin? Belki de, belki de, belki de, Belki de zom oldum, ondan böyle konuşuyorum. Kabul et ama, uçuk kaçık bir durum. Tanrı'yı sokak numarasına çevirdim resmen. Bu son kısmı hiç okumadın say. okumadın say

[Üçüncü Sayfa]

gitsin. Seni özledim. Seni özledim. Bu yazdıklarımı baştan okumayacağım. Okursam hepsini buruşturup atar, kısa, anlaşılır ve makul bir şeyler yazarım. Sonra da yazdıklarımı çekmeceye kitlerim. Beni çok iyi tanıyorsun. Alkol kaynaklı telaşımı, korkumu, hatalarımı göz ardı edip yalnızca önemli kısımlara dikkatini vereceğini biliyorum —her şeyi tüm netliğiyle anlattığını sanan bir herifin yazdığı, çözülmesi gereken bir şifre âdeta. Şu an ağlıyorum. Gözyaşlarımı durdurabileceğimi sanmıyorum. Eğer durdurmaya kalkarsam yazmayı da durdururum ve yazmaya devam etmeyeceğimi adım gibi biliyorum. Seni çok özledim. Daisy'yi özledim. Chad'i özledim. Wax'ı ve Jed'i özledim. Holloway'i bile özledim. ~~Hansen'i, Latigo'yu ve PFC Misericordia'ı, Benton'ı ve Carl'ı, Regio'yu ve üsteğmen Nacklebrand'i ve tabii ki Zips'i özledim~~ ve şimdi de Delial'ı kafamdan atamıyorum. Delial, Delial, Delial —bana şan şhret kazandıran fotoğraftaki kıza verdiğim isim, Delial meselesi bundan ibaretti Karen, bir fotoğraftan. Şu an onu bir sır olarak sır olarak —ödediğim bir kefaret falanmışçasına— saklamayı niye bu denli önemsediğime akıl sır erdiremiyorum. Yetersiz. Buyur, söyledim işte. Fotoğrafa gelince, şu sıralar kafamdan atamadığım şey o değil.

[Dördüncü Sayfa]

Fotoğrafı değil —şu fotoğraf, şu şey— saniyenin altıda birinde, onu göz açıp kapayıncaya dek çekip de bana pulitzer kazandırmadan önce kız kimdi onu atamıyorum kafamdan gerçi bu bile akbabaları başımdan kovmaya yetmedi onları anca uçayağımı sağa sola savurarak kovabildim tabii bu da kızın beş yaşında ölmesne engel olamadı daisy'nin yaşındaydı fakat bir kemiği sıymakla meşguldü onu bir görecektin değil şey onu kayalık bir arazide çömelmiş parmaklarının arasında bir kemik tutan küçük bir kız kaçırardım kaçırardım kaçırardım ama kaçırmamış onu arka plandaki akbabayla beraber çekmiştim hâl-buki asıl akbaba onu kendisi için avlayan fotoğraf makineli adamın ta kendisiydi sikerim pulitzer ödülünü hiçbir değeri yok kızın ölmesine daha on dakika varsa benim deklanşöre basmam üçç dakikamı almıştı keşke on dakikamı ayırsaydım da kızı başka bir yere götürseydim böylece kız göçüp gitmezdi ne ailesi var ne annesi ne günü ne de insanlar yalnızca bir akbaba ve sikko bir foto muhabiri var tam şu an keşke ben ölseydim diyorum keşke ben ölseydim zavallı yavrucak şu ağzına sıçtığımanın dünyası

[Beşinci Sayfa]

yok mu üzgünüm onu aklımdan bi türlü çıkaramıyorum hiç çıkaramadım hiç çıkarmayacağım onu yanıma alıp nasıl koştüğümü unutamıyorum nereye kaçacam ki yahu diyordum onu şey için kimseler yoktu onu içeri uzatıp tehlikeden uzaklaştıracak bir pencere bile yoktu tom yoktu orada ben tom değildim orada derken ufak kemik torbası titremeye başladı ve her şey bitmişti artık kollarımda ölmüştü onun fotoğrafını çekmek için üç dakika iki dakika kaç saniye gerekiyorsa o kadar harcayan adamın kollarında ölmüştü artık zavallı kızcağız şu ağzına sıçtığımanın dünyası işte onu özlüyorum delial'ı özlüyorum onunla tanışmadan önce olduğumu düşündüğüm adamı özlüyorum onu kurtarabilecek bir şeyler yapabilecek tom olabilecek adamı belki de aradığım şey odur yada belki de bunların hepsini arıyorumdur
sni özledim sni seviyorum
üzerinde hak iddaa edemeyeceğin tek bir saniye bile yaşamadım

Navy³⁶⁷

---

³⁶⁷ Şu geldi aklıma, "çözülmesi gereken bir şifre" kısmını diyorum, değil mi ki en müthiş aşk mektupları daima, birçok kişinin değil de sadece malum kişinin okuyabileceği şekilde şifrelenmişlerdir.

Bister-Frieden-Josephson Kriteri mektupta göze çarpan tutarsızlığa, kendisine karşı duyduğu hoşnutsuzluğa ve Navidson'ın neredeyse yirmi yıl evvel Amerikalıların retina-sına kazıdığı fotoğraf yüzünden hâlâ hissettiği ıstırabın ayrıntılarına bir hayli yer ayırır.

II. Bölüm'de hâlihazırda bahsedildiği üzere, *Navidson Kaydı*'nın piyasaya sürülmesinden önce ne dostları ne ailesi ne de meslektaşları Delial'ın Navidson'ın açlıktan bir deri bir kemik kalmış Sudanlı çocuğa verdiği isim olduğunu biliyordur. Kendince sebeplerden, Delial'ın kimliğini hiç kimseye, hatta Karen'a bile söylememiştir. Billy Reston, Delial'ın mitolojik bir poster güzeli olduğunu sanmıştır: “Haberim yoktu. Malum ismi o fotoğrafla hiç ilişkilendirmemiştin yeminle.”³⁶⁸

Navidson'ın mektubuna ilaveten, *Navidson Kaydı* Karen'ın eklediği, baskının arkasına yazılı ismin görüntüsüne yer vererek büyük bir gizemi çözmüştür. Fotomuhabirleri ve dostları Delial'ın kim ve Navidson'ın gözünde niçin bu kadar önemli olduğunu yıllarca merak etmişlerdir. Bu soruları kendisine soranlar ise genellikle şu tarz cevaplar almıştır: “Unuttum,” “Bana yakın biri,” “Müsaadenle bizim de bir sırrımız olsun,” veya sadece bir gülücük. Birkaç meslektaşı da Navidson'ı kasten esrarengiz olmakla ve mevzuyu inadına geçiştirmekle suçlamıştır.

Kimisi de Delial'ın Pulitzer ödüllü fotoğrafının muhtevasıyla alakalı olduğunu öğrenince hayal kırıklığına uğramıştır. New York Times'tan Purdham Huckler, “Gayet akla yatkın gelmişti bana,” demiştir. “Böyle bir şeye tanık olmak onu mahvetmiş olsa gerek. Bedelini de ödedi.”³⁶⁹ Lindsay Gerknard, “Navidson dosdoğru, bütün büyük fotomuhabirlerinin kaçınılmaz biçimde çarptığı o tuğla duvara çarpmıştı: Fotoğrafını çekmek yerine, niçin olaya müdâhil olmuyorum? Bu soruyu sorduğunuz an, canınız yanar,” yorumunu yapar.³⁷⁰ Psikolog Hector Llosa geçen martta L.A. Basın Etiği Toplantısı'nda söyledikleriyle Gerknard'ın gözlemini bir adım ileriye götürür: “Foto muhabirleri özellikle çektikleri fotoğrafların gücü ve etkisini asla hafife almamalıdır. Şu ana dek tek yaptığım şey fotoğraf çekmek oldu (doğru), diye düşünüyor olabilirsiniz, ama bütüne bakarsak, topluma olağanüstü katkıda bulunduğunuzu da unutmayın (bu da doğru!).”³⁷¹

Navidson'ın çektiği ıstırabın tahlili bile meslektaşlarını yorum yapmaktan alıkoymaz. Akademik camia çok geçmeden Delial keşfinin yol açtığı yazınsal sonuçları sorgulamaya başlamıştır. Tokiko Dudek, “Coleridge'in denizcisi için albatrosun anlamı ne ise, Navidson için de Delial'ın anlamı odur. İki olayda da, adamlar hedeflerini vurmuş olmalarına rağmen muvaffakiyetleri başlarına musallat olmuştur, gerçi Navidson Delial'ı gerçek an-

³⁶⁸ Anthony Sitney, “Evening Murmurs” programında, Billy Reston'la röportaj yapmıştır; KTWL, Boulder, Colorado, 4 Ocak 1996.

³⁶⁹ Purdham Huckler'la karşılıklı röportaj, 17 Şubat 1995.

³⁷⁰ Lindsay Gerknard'la karşılıklı röportaj, 24 Şubat 1995.

³⁷¹ Hector Llosa, L.A. Times Basın Etiği Toplantısı, 14 Mart 1996.

lamda öldürmemiştir,” tarzı bir yorumda bulunmuştur.³⁷² Caroline Fillopinio Navidson’ın eve dönüşünün ardında yatan esas sebepleri fark etmekle birlikte, Dante’yi Coleridge’e yeğ tutmuştur: “Delial da Beatrice’le aynı rolü üstlenmektedir. Fısıltıları Navidson’ı eve kadar çeker. Navidson’ın asıl bulması gereken kişi Delial’dır. Sonuçta ölülerin ruhlarının ikamet ettiği yerin tespiti (gerçek anlamda) = kaybedilenlerin sunduğu emniyetlilik hissi.”³⁷³ Ne var ki Dante’nin aksine, Navidson Beatrice’iyle hiç karşılaşmamıştır.³⁷⁴

New Criticism’den Sandy Bale, son derece alaycı bir üslupla, günümüz sinemasının Navidson’ın suçluluk duygusu mevzusunu nasıl ele alacağını şöyle örnekler:

Navidson Kaydı’nı Hollywood çekmiş olsaydı, Delial evin tam kalbinde ortaya çıkardı. *Lost Horizon* filmine yaraşır bir olay gibi, karanlık çayırlar yerini Elysion çayırlarına bırakır ki, bu da rengârenk giyitler içindeki, Shirley Temple içen, Tom ve Jed’in kollarına girip salınan bir Delial’ın önplanda olduğu, Holloway’in ve Navidson’ın hayatındaki (yani bizim hayatımızdaki) göçüp gitmiş herkesin yer aldığı koro dansçılarıyla şenlenen bir müzikal şarkısı için bulunmaz bir ortamdır. Herkesin uyum sağlamasına yetecek kadar kök birası ve yaz aşkıyla³⁷⁵ dolu.³⁷⁶

Fakat *Navidson Kaydı*’nı Hollywood çekmemiştir ve film boyunca Delial’ı yalnızca bir kez, o da Karen’in çektiği kısımda, müzik veya seslendirme olmaksızın, etrafı siyahla çevrili ve sabit bir görüntü hâlinde, sadece Delial olarak görürüz: bir hatıra, bir fotoğraf, bir yadigâr olarak.

Bister-Frieden-Josephson Kriteri’nin Delial’a yaklaşımı günümüzde hâlâ uluslararası bir trajediye karşı takınılmış acımasız ve bilhassa da duygusuz bir tavır olarak görülmektedir. Navidson’ın çocukla kurduğu duygudaşlık büsbütün göz ardı edilmemekle birlikte, Kriter kızın öz varoluşunun manasının ötesine geçtiğini ileri sürer: “Hafıza, yaşanmışlıklar

³⁷² Bkz. Tokiko Dudek, “Harbingers of Hell and/or Hope”, *Authentes Journal*, Palomar College, Eylül 1995, s. 7. Buna ilaveten, Larry Burrows’un 1969 yapımı BBC filmi *Beautiful Beautiful*’daki sözlerini de örnek gösterebiliriz: “...kendi hissiyatıma göre, diğer insanların acısından sık sık istifade etmeye hakkımın olup olmadığını sık sık düşünürüm. Ama sonra, diğerlerinin neler çektiğinin anlaşılmasına çok az katkı olacağını hissederek, bu duruma kafamda kendimce bahaneler buluyorum; böyle davranmamın da bir sebebi var.”

³⁷³ Caroline Fillopinio, “Sex Equations”, *Granta*, güz 1995, s. 45.

³⁷⁴ Navidson, Keşif #5 sırasında, orada neyle karşılaşacağına dair bir yanılsamaya düşmemiştir. O cehennemi koridorlara gözlerini dikmiş bakarken, şöyle mırıldandığını duyarız: “Lazarus gene ölü artık.”

³⁷⁵ Bkz. Ekler F.

³⁷⁶ Sandy Beale, “No Horizon”, *The New Criticism*, 13, 3 Kasım 1993, s. 49.

ve zaman kızın kemiklerini, Navidson'ın kaybettiği her şeyi temsil eden bir mecaza dönüştürmüştür.”

BFJ Kriteri Navidson'ın son mektubunda Delial'ın öne çıkışının, adamın hiç olmazsa simgesel düzeyde âdeta tarifsiz kaybıyla yüzleşmesine imkân tanıyan bir baskı mekanizması olduğunu varsayar. Neticede Navidson fizik kurallarının ırzına geçilişine ancak kısa bir süre tanık olmuştur. Bir adamın diğerini öldürüşünü ve sonra da silahı kendine dayayıp tetiği çekişini seyretmiştir. Öz kardeşi ezilir ve yutulurken, çaresizce dikilmiştir. Son olarak ise, hayat arkadaşının çocukları ve Navidson'ın akıl sağlığından bir parçayı da yanında götürerek, annesine ve muhtemelen yeni bir sevgiliye kaçışını seyretmiştir.

Mektubunda bütün bu öğelerin aynı hayaletler misali belirmesi tesadüf değildir. “Yarın gidiyorum” yazmasıyla ve uzun mektubundan “vasiyatname” olarak bahsetmesiyle, Karen'la olan ilişkisini temelli bitirir gibidir. İlk ekip üyelerinin ve de diğer insanların hatırasının zihnine üşüşmesi uzatmalı bir elveda gibidir. Navidson yarım kalan işleri tamamlıyordur ve BFJ Kriteri'nin iddiasına göre, bu davranışının sebebini hâlâ geçmişine musallat olan Sudanlı kıza karşı benimsediği tutumda görebiliriz: “Navidson'ın Delial'ı düşünmeye başladığı sıra kardeşinden üç kez bahsetmesi tesadüf değildir: ‘onu şey için kimseler yoktu onu içeri uzatıp tehlikeden uzaklaştıracak bir pencere bile yoktu. Tom yoktu orada. Ben tom değildim. Belki de aradığım şey odur.’ Kardeşini hayat kurtaran (ve soy kurtaran) kahraman olarak görürken, kendisini böyle görmeyişi keder ve yenilgiyle dolu —‘Ben Tom değildim’— yürek burkan bir itiraftır.”³⁷⁷

Dolayısıyla Bister-Frieden-Josephson Kriteri, Navidson'ın eve dönüş gerekçesinin, eve sahip olma değil “ev tarafından yok edilme” gereksinimi olduğu savını yineleyerek Kellog-Antwerk Tezi'ni ısrarla tekzip eder.

Derken 6 Ocak 1997'de Washington D.C.'de düzenlenen *The Assemblage of Cultural Diagnosticians Sponsored By The American Psychiatric Association*'da, bir karı koca 1,200 kişilik bir izleyici kitlesine Haven-Slocum Teorisi'ni sunar ki bu teori, birçoklarının gözünde hem Kellog-Antwerk Tezi'nin hem de adı çıkmış itibarlı Bister-Frieden-Josephson Kriteri'nin havasını kolayca söndürür.

Haven-Slocum Teorisi, önceki hipotezlerin dilbilimsel kibrine yüz vermeyerek, ilkin esasen “evin kendisine ve yarattığı psikolojik etkilere” odaklanmayı önermiştir. Seçilen bu doğrultunun “Navidson'ın niçin eve tek başına döndüğü” sorusuna verdiği cevabı, sırası gelince göstereceklerine söz vermişlerdir.

---

³⁷⁷ Derken Yakup Esav'ı yitirir ve onsuz bir hiç olduğunu fark eder. Boştur, kayıptır ve kendi mahvoluşuna doğru yuvarlanıyordur. Lakin Robert Hert'in *Esau and Jacob*'ta (BITTW Publications, 1969, s. 389) dokunaklı biçimde sorduğu üzere: “Tanrı erkek kardeşlikten (yahut kız kardeşlikten) ne anlardı ki? Sonuçta kendisi tek çocuktu ve her şeyden öte, aynı derecede yalnız bir babaydı.”

Bir dizi karşılıklı röportaja, yakından incelenmiş ikincil kaynaklara ve kendi gözlemlerine dayanarak, evli çiftimiz o günden beri Haven-Slocum Anksiyete Skalası veya kısaca MSEDMD adıyla anılan bulgularının taslağını dikkatle çıkarmaya başlamıştır. Eve maruz kalışı takiben deneyimlenen huzursuzluk seviyesini derecelendirirken, Haven-Slocum Teorisi etkilenmeyiş için rakamsal “0” değerini, olağanüstü etkilenme içinse “10” değerini uygun görmüştür:

MARUZİYET SONRASI ETKİLERİN DERECESEİ

0-1: Alicia Rosenbaum: ani migren atakları.

0-2: Audrie McCullogh: hafif anksiyete.

2-3: Teppet C. Brookes: uykusuzluk.

3-4: Şerif Axnard: mide bulantısı; ülser ihtimali.[†]

4-5: Billy Reston: sürekli üşüme hissi.

5-6: Daisy: heyecan; kesintili ateş; çizikler; ekolali.

6-7: Kirby “Wax” Hook: stüpor; sürekli güçsüzlük.^{††}

7-8: Chad: teğetsellik; artan saldırganlık; devamlı dalgınlık.

9: Karen Green: sürekli uykusuzluk; sık tekrarlanan sebepsiz panik ataklar; yoğun melankoli; inatçı öksürük.^{†††}

10: Will Navidson: takıntılı davranışlar; kilo kaybı; noktürnal terör; artan mutizmle birlikte lüsid rüyalar.

† Mide rahatsızlığı geçmişı yok.

†† Ne kurşun yarasının ne de geçirdiğı ameliyatın onu kuvvetten düşürmemesi gerekiyordu.

††† Karen *Sevdiğim İnsanın Kısa Tarihi* ve *Bazılarının Düşündükleri* adlı filmlerle uğraşmaya başlarken, bütün bu etkiler büyük ölçüde geçmiştir.

Haven-Slocum Teorisi™ – 1

Haven-Slocum Teorisi Karen’in evin etkilerine karşı elde ettiğı takdire şayan zaferi hiç önemsemeden atlamaya kalkmaz: “İlerleyen zamandaki Navidson istisnasını saymazsak, Karen malum yerin giriftliğini çözmeye kalkan yegâne kişidir. İki kısa filme harcadığı emek, ruh hâlinde hafif dalgalanmalarla, uyku süresinde artışla ve o can sıkıcı öksürüğün durmasıyla sonuçlanmıştır.”

Gelgelelim, yaptığı bilimsel tahkikata ve peşin varsayımlara rağmen, gene de Navidson’ın huzursuzluğu devam eder. Gitgide daha da sessizleşir, sık sık dehşet içinde uyanır ve Noel’le yılbaşı boyunca gittikçe daha az yemeye başlar. Reston’a sürekli, Karen’i ve çocukların yanında oluşunu ne kadar özlediğinden bahsetse de, yanlarına gitmekten acizdir. Dikkati ha bire eve yoğunlaşıyordu.

Öyle ki Navidson ekim ayında Wax'ın Karen'ı öptüğü kaseti ilk seyrettiğinde herhangi bir tepki vermemiştir. Sahneyi iki kez, ilkin normal hız, ikincisinde ise ileri sar seçeneğiyle seyretmiş ve sonra tek kelime bile söylemeden videonun geri kalanını seyretmeye koyulmuştur. Filmsel temelli bir bakış açısıyla yaklaşacak olursak, bunun son derece hüsranda dolu fakat Haven-Slocum Teorisi'nin iddiasına göre, evin hâlihazırda Navidson'a verdiği zararın boyutlarını vurgulamaya yarayan bir an olduğunu fark etmemiz gerekiyordu: “Olağan duygusal tepkilere artık yer yoktur. Navidson'ın durumunda, ekrandaki öpücüğü seyreden bir insanın hissedeceği acı evin sebep olduğu son derece büyük travma yüzünden körelmiştir. Bu bağlamda sahne, her ne kadar anormal de olsa, aslında gayet de olması gerektiği gibidir –anormal bir an olsun ya da olmasın– ki bunun tek sebebi de böylesi tipik bir anlam barındıran bir şeyin oldukça tutarsızca ekrana yansıtılışını seyretmenin rahatsız edici oluşudur. Navidson'ın artık dermanının kalmadığını, alışıldık öfke patlamasının ve düşünsel şevkinin yerini bu denli direngen bir uyuşukluğun aldığını görmek çok üzücüdür. Artık gözünde hiçbir şeyin ehemmiyeti yoktur, birçok insanın hâlihazırda gözlemlediği üzere, asıl mesele de budur.”

Derken mart başında, Haven-Slocum Teorisi'nin belirttiği üzere, “duvar numuneleri analizleri sürerken,” Navidson tekrar yemek yemeye, spor yapmaya başlar ve genel suskunluğu devam etmesine rağmen, Reston Navidson'ın yeni davranışlarını iyileşmeye yönelik bir değişim olarak görmeyi sürdürür: “Niyetini fark etmemiştim bile. Tom'un ölümünü artık kabullenmeye başladığını, Karen'la ayrılığına bir son vermeyi planladığını sanmıştım. O öpücükle birlikte Fowler mektuplarını da geçmişe gömdüğünü varsaymıştım. Tekrar hayata döner gibiydi. Yahu, ayakları bile iyileşmekteydi. Ekipman stoğu yaptığını, içeriye yeni bir yolculuk yapmaya hazırlandığını nereden bilecektim. Şimdilerde herkesin Keşif #5 adıyla bildiği yolculuktan bahsediyorum.”³⁷⁸

Bister-Frieden-Josephson Kriteri Navidson'ın Karen'a yazdığı mektubu tahlilinin kilit noktası hâline getirmişken, Haven-Slocum Teorisi tek bir dipnotla mezkûr belgenin içine bakar ve mektubu, “Baştan sona hiç şaşırtmayan kederli ifadelerden müteşekkil bir sarhoş gevezeliği, Navidson'ın kayıp kardeşinden ziyade hayatı boyunca yaşadığı annesizlikle alakalı olarak, yitirilmiş bir özneye tekrar özdeşleşme isteği ve sürüsüne bereket duygu aktarımı,” şeklinde tarif etmiştir. “Delial'ı kurtarma isteği kısmen de olsa Navidson'ın kendi annesi tarafından kucaklanma isteğinin yansıması olarak görülebilir. Bundan dolayı, kederi, benlik bilinciyle diğerini anlama isteğini kaynaştırarak, Navidson'ın yalnızca ufak bir çocuğun değil kendisinin de yasını tutmasına yol açar.”³⁷⁹

³⁷⁸ Billy Reston'la Röportaj, KTWL, Boulder, Colorado, 4 Ocak 1996.

³⁷⁹ Bkz. 22-23. sayfalar.

Haven-Slocum Teorisi Navidson'ın martta hazırladığı Hi 8 günlük kayıtlarında bizlere bahsettiği üç rüyaya³⁸⁰ bir hayli ciddiyle yoğunlaşır. Gene doğrudan Teori'den alıntılacak olursak: “Alkolün depresif etkisiyle tetiklenen cümlelerden çok daha etkili olarak, Navidson'ın ruh hâline attığımız bu detaylı bakışlar niçin içeri girmeye karar verdiğine ve içeri girmesini takiben maruz kaldığı yoğun psikolojik sonuçların neyle izah edilebileceğine dair birçok şey söylemektedir.”

Mia Haven *Rüya #1* analizine şu başlığı koymuştur: “Wishing Well: A Penny For Your Thoughts... A Quarter For Your Dreams... You For The Eons.” Ne yazık ki, yazdığı metni bulmak hem zor olduğu hem de söz konusu metin 180 sayfayı aştığı için, burada ancak metnin içeriğini özetlemekle yetineceğiz.

Haven'ın baştan hatırlattığı üzere, Navidson'ın ilk rüyasında adam kendini betondan devasa bir odada bulur. Duvarlar, tavan ve zemin maden damarlarıyla dolu ve oranın bir parçası gibi duran ince bir rutubet tabakasıyla kaplıdır. Ne bir pencere ne de bir çıkış vardır. Havada çürük, küf ve yeis kokusu vardır.

Dört bir yandaki insanlar amaçsızca sağda solda dolaşıyordur, üzerlerinde kirli togalar vardır. Söz konusu odanın ortasına doğru, büyükçe bir kuyuyu andıran bir şey vardır. Beş on kişi kenarına oturmuş, ayaklarını içerisine sarkıtmıştır. Navidson bu deliğe yaklaştıkça, iki şeyi fark eder: 1) ölmüştür ve burası da bir tür yarı yol durağıdır; 2) oradan tek çıkış yolu kuyudan inmektir.

Kuyunun kenarında otururken, garip ve bir hayli rahatsız edici bir görüntüye tanık olur. Taş çatlasa beş metre aşağıda olağanüstü berrak bir sıvı yüzeyi vardır. Navidson bunun su olduğunu farz etse de, bu sıvının daha bir akışkan olduğunu sezer. Bu sıvı, kendine has tuhaf bir özellik dolayısıyla, altta bulunan şeye ait görüntüyü bulanıklaştıracağına, berraklaştırır: kilometrelerce aşağı uzanan ve en son, Navidson'ı bir anda felç edici bir dehşet hissiyle dolduran kara dipsiz bir çukura açılan upuzun bir shaft.

Birdenbire yanında bulunan biri kuyuya atlar. Hafif şapırtı duyulur ve silüet ağır ağır fakat durmaksızın aşağıdaki karanlığa doğru batmaya başlar. Bereket versin ki birkaç saniye sonra yoğun bir mavi ışık silüeti sarıp sarmalar ve onu başka yere taşır. Ne var ki, Navidson aşağıda mavi ışığın ziyaret etmediği ve nisyana doğru batışlarını sürdürürken korkuyla kıvranan başka silüetlerin de olduğunu fark eder.

---

³⁸⁰ Haven-Slocum Teorisi haricinde de Navidson'ın rüyalarına dair çok çeşitli yazılı materyal üretilmiş olması dolayısıyla, popüler olan birkaçından burada bahsetmemek düşüncesizlik olacaktır: Calvin Yudofsky, “D-Sleep/ S-Sleep Trauma: Differentiating Between Sleep Terror Disorder and Nightmare Disorder”, *(N) REM* (Besinnung Books, Bethel, Ohio 1995); Ernest Y. Hartmann, *Terrible Thoughts: The Psychology and Biology of Navidson's Nightmares* (Basic Books Co., New York 1996); Susan Beck, “Imposition On The Hollow”, *T.S. Eliot Journal*, 32, Kasım 1994; Oona Fanihdjarte'nin kitabının 4. bölümü, *The Constancy of Carl Jung* (Johns Hopkins Üniversitesi Yayınları, Baltimore, Maryland 1995); Gordon Kearns, L. Kajita ve M.K. Totsuka, *Ultrapure Water, the Super-Kamiokande Detector and Cherenkov Light* (W.H. Freeman and Company, 1997); ayrıca bkz.: www-sk.icrr.u-tokyo.ac.jp/doc/sk/, ve elbette ki Tom Curie'nin makalesi, “Thou Talk'st of nothing. True, I talk of dreams”, *Mab Weekly*, Celtic Publications, Eylül 1993.

Kimsenin söylemesine gerek kalmadan, Navidson bu yerin mantığını bir şekilde kavramayı başarır: 1) O korkunç odada ne kadar isterse o kadar süre kalabilir, hatta dilerse sonsuza dek —şöyle bir insanlara bakınca, bazılarının yüzlerce yıldır orada olduğunu anlar— veya kuyunun içine atlayabilir. 2) Eğer güzel bir hayat yaşadıysa, mavi bir ışık onu semavi ve çok hoş bir yere götürecektir. Şayet “uygunsuz bir hayat” (Navidson’ın sözleriyle) yaşadıysa, onu hiçbir ışık ziyaret etmeyecek ve aşağıdaki, sonsuza dek içine düşeceği o korkunç karanlığa batacaktır. Rüya Navidson’ın, atlayıp atlamamak arasında kararsız kalmış hâlde, yaşadığı hayatı kafasında değerlendirmeye çalışmasıyla biter.

Haven söz konusu rüyadaki çoklu katmanları, ister togalardan ulaşılan klasik çıkarsamalar olsun isterse de Navidson’ın gözleri önünde mavi ışıkla alev alıp tutuşan cinsiyetsiz “figür” olsun, bütün ayrıntılarıyla inceler. Hatta Sartre’ın *Gizli Oturum*’u üzerinden bir muziplik yapıp konuyu değiştirerek, o müthiş eserin Navidson’ın hayal gücüne yaptığı katkılara dokundurur.

Fakat nihayetinde, kendisinin en mühim içgörüsü Navidson’ın evle olan ilişkisiyle alakalıdır. Beton oda külden duvarları andırırken, dipsiz kuyu hem Sarmal Merdiven’i hem de Tom’un öldüğü gece oturma odasında beliren dipsiz karanlığı hatırlatıyordur. Gene de asıl önemli olan şey o duvarlar arasında değil, kendi içinde yaptığı keşiftir. Haven’ın sözleriyle: “Rüya, Navidson’ın ev den tam manasıyla kaçabilmesi için önce kendi hayatını, yani hâlâ besbelli eksikliğini çektiği hayatını anlamlandırması gerektiğini gösteriyor.”

Rüya #2 için, Lance Slocum “At A Snail’s Place” başlıklı, herkesçe saygı gören bir analiz yapmıştır. Onun makalesi de, tıpkı Haven’ınki gibi, bulunması imkânsız ve söylen-
diğine göre iki yüzü aşkın sayfası olduğundan, gene bir özetle yetinmek durumundayız.

Slocum ikinci rüyada, Navidson’ın kendisini bir tür ziyafetin verildiği tuhaf bir kasabanın ortasında bulmasına değinir. Havayı sarımsak ve bira kokusu sarmıştır. Herkes yiyip içiyordur ve Navidson müphem bir sebepten bundan böyle onlarca yıl yetecek kadar yiyecekleri olacağını fark eder.

Ziyafet nihayet bitmeye yakın, herkes eline bir mum alır ve kasabadan ayrılmaya başlar. Navidson peşlerinden gider ve çok geçmeden onların devasa bir salyangoz kabuğunun bulunduğu bir tepeye doğru gittiklerini fark eder. Bu manzarayla yeni bir şeyin ayırdına varır: Kasaba yarattığı kesmiş, bir kısmını yemiş ve gerisini de saklamıştır.

Şiddetli bir rüzgâra (“rüzgâr sarmalına kapılıp gitmek”teki rüzgâr gibi) maruz kalınca, mum ışıkları inci gibi beyaz ve deniz kabukları gibi yanardöner duvarları aydınlatır. Kahkahalar ve şen sesler kıvrımlı yolda yankılanır ve Navidson, herkesin buraya salyangozu onurlandırmak ve ona teşekkür etmek için geldiğini fark eder. Ne var ki Navidson kabuğa çıkmayı sürdürür. Çok geçmeden tek başına kalır ve gitgide daralırken, elindeki mum da gitgide küçülür. En son fitil söndü sönecekmişçesine titrerken, durup geri mi dönse

yoksa devam mı etse diye bir düşünür. Mum sönerse zifirî karanlığın içine hapsolacağını farkındadır, ama dönüş yolunu bulmakta zorlanmayacağını da biliyordur. Kalmayı ciddi ciddi düşünür. Sökmek üzere olan şafağın kabuğu ışıkla doldurup doldurmayacağını merak eder.

Slocum kadim amonitlerin³⁸¹ neredeyse logaritmik bir eksen çizerek inşa ettikleri evlerden, yani yüzyıllar sonra çok sayıda şairin ve hatta koca toplumların hayal gücüne lütufta bulunacağı o mirastan bahsetmeye başlamadan önce *Doktor Dolittle*'a matrak bir atıfta bulur.³⁸² Slocum öncelikle Maria Jolas'ın çevirdiği Bachelard'ın *Mekânın Poetika-sı* kitabının (Beacon Press, Boston 1994) 5. bölümüne dikkatini çevirerek, Navidson'ın rüyasına da, bu tarz yazın türlerine karşı sergilenen yaklaşımın aynısına maruz bırakır.

Örneğin, Slocum eninde sonunda çözülmeden önce, salyangozun sebep olduğu malum gizeme dayanarak Navidson'ın bireysel gelişmesine dair sorunu mercek altına alır. Bu noktada, Bachelard'ın metninin çevirisinden alıntılar:

O küçük salyangoz, taştan yapılmış evinin içinde nasıl büyüyüp gelişebilir? İşte size *doğal* bir soru, kafamızın içinde doğal olarak oluşan bir soru. Böyle bir soruyu sormaktan hoşlanmalıyız, çünkü bizi çocukluğumuzda sorduğumuz sorulara götürür. Bu soru, sözlerine şunu ekleyen Vallemont papazı için cevapsız kalır: “Doğada, insan kendini ender olarak bilgi ülkesinde duyumsar. Atılan her adımda en yetkin Tin’leri bile utandıracak, küçük düşürecek şeylere rastlanır.” Başka bir deyişle, salyangoz kabuğu, ev sahibiyle birlikte büyüyen o ev, Evrenin bir harikasıdır. Vallemont papazı şu sonuca varır: “Kabuklu hayvanlar, tinin, üstünde derin düşüncelere dalmasını gerektiren en yüce konudur.”³⁸³

(118. sayfa)

---

³⁸¹ Bkz. Edouard Monod-Herzen, *Principes de morphologie générale*, I. Cilt, Gauthier-Villars, Paris 1927, s. 119.

³⁸² Örneğin bugün bile Güney Pasifik'teki Kitavanlar *Nautilus Pompilius*'un sarmalını nihai mükemmeliyet sembolü olarak görmektedir.

³⁸³ Orijinal metin:

Comment le petit escargot dans sa prison de pierre peut-il grandir? Voilà une question *naturelle*, une question qui se pose naturellement. Nous n'aimons pas à la faire, car elle nous renvoie à nos questions d'enfant. Cette question reste sans réponse pour l'abbé de Vallemont qui ajoute: “Dans la Nature on est rarement en pays de connaissance. Il y a à chaque pas de quoi humilier et mortifier les Esprits superbes.” Autrement dit, la coquille de l'escargot, la maison qui grandit à la mesure de son hôte est une merveille de l'Univers. Et d'une manière générale, conclut l'abbé de Vallemont ([Abbé de Vallemont's *Curiosités de la nature et de l'art sur la végétation ou l'agriculture et le jardinage dans leur perfection*, Paris, 1709, Ire Partie], p. 255), les coquillages sont “de sublimes sujets de contemplation pour l'esprit.”

Özellikle yapılmışçasına, Slocum'un bütün ilgisi Bachelard'ın kendi çocukluğuna ve muhtemelen ergenliğe geçiş törenine yaptığı parentetiksels³⁸⁴ yani ara cümle şeklindeki atfa yoğunlaşmıştır: “O istediğince genişletilebilen parantezlerde, Sfenks'in bilmececiyle Navidson'ın buhranının cevabı arasında bu denli çarpıcı bir ilişkiye rastlamamız son derece olağanüstüdür.”

Nitekim Slocum, Bachelard'ın metni üzerinden ilerlemeyi sürdürerek, Navidson'ın rüyasındaki salyangozu, evin Sarmal Merdiven'inin “fevkalade ters düz olmuş hâli” olarak görür: “Robinet, salyangozun ‘merdivenini’ oluşturmak için kendi çevresinde döndüğünü düşünür. Böylelikle salyangozun evi, bütünüyle bir merdiven boşluğu sayılabilir. Yumuşak hayvan her bükülüşünde, kabuktan merdiveninin bir basamağını oluşturur. İlerlemek ve büyümek için kendi eksenini çevresinde büyülür” (122. sayfa; *Mekânın Poetikası*).³⁸⁵

Salyangoz gelişimine daha modern bir yaklaşım için bkz. Geerat J. Vermeij, *A Natural History of Shells*, Princeton Üniversitesi Yayınları, Princeton, NJ 1993, 3. bölüm, “The Economics of Construction and Maintenance”. Söz konusu bölüm doğrudan kirencilenme konusunu ve çözünme sorunlarını merkeze alırken, “Shells and the Questions of Biology” başlıklı 1. bölümün kabuğa yaklaşımı, Vallemont'unkinden bir parça farklıdır: “Kabukları ev olarak düşünebiliriz. İnşaatçının yapım, onarım ve bakımı enerji ve zaman gerektirmektedir, bunlar da beslenme, hareket ve üreme gibi diğer hayati fonksiyonlarda kullanılan para birimlerinin aynısıdır. Kabuklar için sarf edilen enerji ve zaman hammadde arzına, bu kaynakları işgörür yapılara dönüştürmenin emek maliyetine ve kabuğa yönelik işlevsel talebe bağlıdır... Bu bağlamda ‘ekonomi’ ve ‘ekoloji’ sözcükleri yerli yerinde bir seçimdir, zira iki sözcük de ev manasına gelen Yunanca *oikos*'tan türemiştir. Kısacası biyolojik sorunlar arz ve talep, fayda ve maliyet, inovasyon ve regülasyon terimleriyle açıklanabilir olup hepsi de çevresel ve tarihsel bir arkaplana dayanır.”

³⁸⁴ Bu yazım hatasını düzeltmedim, çünkü bana kalırsa, bir dizgi hatasından ziyade Zampanò açısından aydınlatıcı bir dil sürçmesini andırıyor, gençlik çağının “parentetiksels” bahsi birdenbire gençliğin nasıl anlatılacağına dair “parent-etiksels” bir soruya dönüşüyor.

³⁸⁵ Orijinal metin:

Robinet a pensé que c'est en roulant sur lui-même que le limaçon a fabriqué son “escalier.” Ainsi, toute la maison de l'escargot serait une cage d'escalier. A chaque contorsion, l'animal mou fait une marche de son escalier en colimaçon. Il se contorsionne pour avancer et grandir.

Bir de tabii ki Derrida'nın *Marges de la philosophie* (Les Éditions de Minuit, Paris 1972, s. xi-xii) adlı yapıtının “Tympan” bölümündeki 5. dipnotta yer alan bu konuya dair düşüncelerini unutmak olmaz:

Tympanon, dionysie, labyrinthe, fils d'Ariane. Nous parcourons maintenant (debout, marchant, dansant), compris et enveloppés pour n'en jamais sortir, la forme d'une oreille construite autour d'un barrage, tournant autour de sa paroi interne, une ville, donc (labyrinthe, canaux semi-circulaires —on vous prévient que les rampes ne tiennent pas) enroulée comme un limaçon autour d'une vanne, d'une digue (*dam*) et tendue vers la mer; fermée sur elle-même et ouverte sur la voie de la mer. Pleine et vide de son eau, l'anamnèse de la conquête résonne seule sur une plage. Comment une fêlure pourrait-elle s'y produire, entre terre et mer?³⁸⁶

Fakat bu olağanüstü tesadüften daha dikkate değer bir şey vardır ki, o da Bachelard'ın alıntılanmayı seçtiği René Rouquier şiiridir:

*C'est un escargot énorme
Qui descend de la montagne
Et le ruisseau l'accompagne
De sa bave blanche
Très vieux, il n'a plus qu'une corne
C'est son court clocher carré.*³⁸⁷

Navidson bir salyangazu bir köy büyüklüğünde tahayyül eden ilk kişi değildir fakat Slocum'u asıl hayrete düşüren şey söz konusu rüyada tehdit arz eden herhangi bir şey olmayışıdır.

Slocum, "Dilek kuyusunun dibinde pusuda bekleyen dehşetin aksine," der. "Salyangoz aş veriyordur. Kabuğu güzelliğin kefareтини sunuyordur ve Navidson'ın bitmek üzere olan mumuna rağmen, kıvrımları çok daha büyük bir aydınlanma vadediyordur. Bütün bunlar evle taban tabana zıttır. Orada duvarlar kapkaradır, salyangozlu rüyada ise bembeyazdır; orada açlıktan ölürsünüz, rüyada ise kasabanın bir ömre yetecek denli yiyeceği vardır; orada labirent tehditkârdır, rüyada ise sarmal göze hoş gelir; orada aşağı inersiniz, rüyada ise yukarı çıkarsınız vesaire."

Slocum, rüyayı asıl yankılanıcı yapan şeyin içsel dengesi olduğu iddiasındadır: "Kasaba, kırsal. İçerisi, dışarısı. Toplum, birey. Işık, karanlık. Gece, gündüz. Vesaire vesaire. Bu

---

Alan Bass (*Margins of Philosophy*'nin çevirmeni (Chicago Üniversitesi Yayınları, Chicago 1981)) hâlihazırda mevcut dipnota gömülü olan kendi notunda –bu dipnot artık 5'te *bitmeyip* 9'a kadar uzamıştır– aşağıdaki yorumları eklemek suretiyle yukarıdaki paragrafa ışık tutmuştur:

"*Limaçon* ve *conque* sözcükleriyle girift bir kelime oyunu yapılmış. *Limaçon*'un (salyangoz manasına gelmesinin dışında) hem sarmal merdiven hem de içkulağın bir parçası olan sarmal kanal anlamları da var. *Conque*'un hem sarmal deniz kabuğu hem de konka, yani kulak kepçesi çukuru anlamları var."

³⁸⁶ "Timpan, Dionysosçuluk, labirent, Ariadne'nin ipi. Durmak bilmeden bir yolculuğa çıkıyoruz şimdi (dosdoğru, yürüyerek, dans ederek), hiç dışarıyı görmeksizin o şeyin, bir bariyer etrafına inşa edilmiş o kulak şeklinin içine kısılmış, kuşatılmışız, iç duvarlarının etrafından dolanıyoruz, işte bir kent, böylece (labirent, yarıdairesel kanallar — uyarı: sarmal patikaların bir sonu var) bir kapakçığın etrafında kıvrılan bir merdiven gibi daire çiziyoruz, denize doğru bir set duvar uzanıyor; kendi etrafını kuşatmış, deniz yoluna doğru açılmış. Hem suyla dolu hem de boş, konkanın anamnezisi sahilde tek başına yankılanıyor." Çev. Alan Bass. — Ed.

³⁸⁷ René Rouquier, *La boule de verre*, Séghers, Paris, s. 12.³⁸⁸

³⁸⁸ "Kocaman bir salyangoz peşi sıra bembeyaz cıvık bir sıvıyla dağdan aşağı iner. Öyle yaşıldır ki, tek bir anteni kalmıştır, o da kısa ve bir kilise kulesi misali dimdiktir." — Ed.

öğelerin keşfiyle memnuniyet hasıl olur. Bir ahenk yaratırlar ve o ahenkler ruha merhem olur. Bittabi bu simetri arttıkça, memnuniyet de daha yoğun ve kalıcı olur.”

Slocum, rüyanın Navidson’ın zihnine başka bir yol denemesini söyleyen bir tohum ektiğini, Keşif #5’te yaptığı şeyin de tam olarak bu olduğunu ileri sürer. Tam olarak alıntılacak olursak: “Rüya, evin evvelden kendisinin bilinçaltına ektiği tohumun filizlenmesiydi.” Slocum, “At A Snail’s Place” adlı metnini sonuçlandırırken, analizini iyice açarak şu düşünceyi ortaya koyar: iki rüyada da, “The Wishing Well” ve “The Snail”de, Navidson kendi içinde yahut “o engin namevcutlukta” kafa karışıklığına ve sıkıntılarına, hatta ve hatta diğerlerinin kafa karışıklığına ve sıkıntılarına son verecek özgürleştirici bir kavrayış, çağlar boyunca var olacak sağaltıcı bir simetri bulacağı ihtimalini görür.

Çok daha rahatsız edici ve açık ara en korkutucusu olan *Rüya #3* konusunda, Mia Haven ve Lance Slocum o düşün tuhaf kısımlarındaki eğriliklere atıfta bulunmak için el ele verirler. #1 ve #2’nin aksine, bu rüyayı anlatmak bilhassa zordur ve dikkatle ilgilerini muhtelif zamansal ve tonal değişimlere çevirmeleri gerekiyordur.

³⁹⁰ Gece 3:19'da uyandım, terden sırılsıklam olmuşum. Koltuk altlarındaki ya da kaşlardaki terden bahsetmiyorum. Kafa derimdeki, çarşaftaki terden ve bu saatte, yani yeni yılda şimdiden kaybedilen bu saatte, tir tir titreten terden bahsediyorum. Öyle üşüyorum ki şakaklarım acıyor, ama sıcaklık mevzusunun üstünde adamakıllı durmadan ilk rüyamı hatırladığımı fark ediyorum.

Hemen sonra bir iki mum buluyor, odada haldır huldur geziniyorum, bu tanıdık yüze su çarpıyorum, işiyorum, bir sterno kutusunu yakıyorum ve su ısıtıcısını açıyorum, anca bunları yapınca üşüyen başıma ve genel fiziksel perişanlığım tepki gösterebilir hâle geliyorum ki gösteriyorum da, bu perişanlığın büsbütün tadını çıkartarak. Ne yapsam o beklenmedik berbat rüyanın yanında iyi kalır, o malum rüya da iyice rahatsız edici bir boyut kazanmıştı, çünkü ne gördüğümü hatırlıyordum nedense. Niçin hatırladığıma dair en ufak bir fikrim yok ama. Hayatımda ne değişti de bu rüya su yüzüne çıktı, hiç bilmiyorum.

Silahlar hiçbir halta derman olmamıştı, rüyanın sınırında çabucak el koyulmuştu onlara, hesaptaki param bitmeden önce Weatherby'yi almayı başarmış olsam da.

Bir saat akıp gitti. Işıktaki gözlerimi kırptıştırıyor, tekrar kahve yapmak için tekrar su kaynatıyor, çekiştirerek başıma yeni bir yün şapka geçiriyor, gene hapsiriyorum, ama amına koduğumun rüyası bir türlü gözümün önünden gitmiyor, iyice parçalandığını sandığım beyin sapının rafe nükleusunun gözetiminden kurtulup zihnimde beliriyor âdeta.

Rüya şöyle başlıyor:

Devasa bir geminin gövdesinin derinlerindeyim, siyah çelik ve pastan müteşekkil dar koridorlarda dolaniyorum. Nedense uzun zamandır burada olduğumu hissediyorum, çıkmaz yollara doğru iniyor, başka yollar bulmak için gerisin geri dönüyorum hep, o geri dönüşlerin sonunda da gene yeni çıkmaz yollarla karşılaşıyorum. Ama bunu takmıyorum bile. Hatıralara bakılırsa, bir ara makine dairesinde, konteyner ambarlarında takılmış, bir tane merdiveni çıkınca kendimi kimselerin olmadığı bir mutfakta tek başıma bulmuşum, kaldı ki bu mutfak da paslanmaz çeliğin aynalı sihrinde hâlâ ışıldayan tek yerdi. Fakat bu ziyaretler yıllar yıllar önce gerçekleşmişti ve istediğim zaman oraya dönebilecek olmama rağmen, bana yolumu kaybettirmeye muktedir olsalar da gene de her geri dönüşümde şahsıma yersiz bir aşinalık hissi veren bu daracık yollarda dolanmayı yeğliyorum. Sanki yolu çok iyi biliyormuşum da yürüdükçe unutuyormuşum gibiydi.

Derken bir şey değişiyor. Birdenbire ilk defa başka birinin varlığını seziyorum. Adımlarımı hızlandırıyorum, koşuyorum diyemem ama ona yakın. Memnun muyum, tedirgin miyim yoksa korkmuş muyum belli değil, ama hâletiruhiyemi anlayana dek iki köşeden hızlı hızlı dönüyorum ve işte orada kendisi, erik rengi Topha Beta svetsörtü giymiş olan sarhoş bir erkek öğrenci kulübü üyesi, sağ elinde bir çöp bidonu kapağı, sol elinde ise büyükçe bir itfaiyeci balta-sı var. Geçiriyor, sallanıyor ve sonra yalpalayarak bana yaklaştırmaya başlıyor, silahını kaldırıyor. Altıma sıçtım sıçacağım ama, kafam da karışık bir yandan. "Bakar mısın, niye peşimden geldiğini açıklar mısın acaba?" yani böyle demeye

çalıştım, ama sözcükler ağızımdan düzgün çıkmadı. Daha ziyade homurtu ve bulutlar gibiydi hepsi, kocaman buhar bulutları.

İşte o zaman ellerimi fark ettim. Erimiş gibiydiler, sanki plastiktendiler de kızgın yağa batırılmışlardı, ama plastikten falan değillerdi, sahiden kızgın yağa batırılmış derinin önemsiz yan etkileriydi söz konusu. Bunun farkındayım ve hikâyeyi bile biliyorum. Ama işte bunu rüyamda sil baştan görebilecek hâlde değilim. Bütün parmaklarda ve uzun, sarı tırnakların çevresinde dimdik kıllar çıkıyor. Daha da kötüsü, bu berbat yara izleri bileklerimde bitmiyor, kollarımda da devam ediyor, rüya görmediğim zamanlar taşıdığımı gayet iyi bildiğim yara izlerini de çocuksuymuş gibi gösteriyorlar. Söz konusu yara izleri omuzlarıma kadar uzanıyor, sırtımdan iniyor, hatta göğsüme kadar yayılıyorlar ki göğsümdeki kaburgalarımın mor papyonlar gibi çıkıntı yaptıklarının farkındayım.

Yüzüme dokununca, orada da bir sorun olduğunu anlıyorum hemen. Çenemde, burnumda ve yanaklarımdaki çizgiler boyunca kıl kaplı, etten tuhaf yumrular hissediyorum. Alnımda taştan daha sert kocaman bir çıkıntı var. Nasıl bu denli deforme olduğumu bilmesem de, aslında biliyorum. Bu bilgiye birdenbire vakıf oluyorum. Buradayım çünkü deformeyim, çünkü ne zaman konuşsam sözcükler çatlak çatlak ve iniltiiler hâlinde çıkıyor ağızımdan ve dahası, burada olma sebebim bir ihtiyar, ölü bir adam, babam olmamasına rağmen bana oğlum diyen bir adam.

İşte o zaman bu erkek öğrenci kulübü üyesi, bir ahmak gibi önümde sağa sola sallanırken, baltasını iyice başının üstüne kaldırıyor. Gördüğüm kadarıyla planı çok karışık değildi: o ağır demiri kafatasıma indirmek, burun köprümü parçalamak, damağımı, beynimin çekirdeğini yarmak, boyun omurunu kopartmak niyetindedir ve orada duracağa da benzemiyordur. Ellerimi bileklerimden, uyluklarımı dizlerimden ayıracak, göğüs kafesimi bulup çıkartacak ve vura vura ufalayacaktır. Ayak ve el parmaklarıma da aynısını yapacak ve baltanın sapıyla gözlerimi çıkaracaktır ve sonra çeliğin sağaltıcı gücüyle dişlerimi parçalamaya kalkışacaktır, hâlbuki dişlerim uzun, tırtıklı ve alışılmadık biçimde güçlüdürler. Hiç olmazsa, bu çabası hüsrarla sonuçlanacak; nihayet pes edecek; birkaçını kendine saklayacak. İç organlarıma gelince, onlara da aynı saygıyla muamele edecektir, çok yorulana ve başladığı işi bitiremeyecek kadar kanla kaplanana dek onları kesecek, ezecek ve doğrayacaktır, gerçi bir süre önce başladığı işi bitirmişti zaten ve sonra yorgun argın yürümeye koyulacak, aptal bir köpek gibi nefes nefese kalacaktır, birayla körkütük sarhoştur, cinayet, zafer sarhoşudur, bense o kasvetli yerde parçalarım etrafa dağılmış hâlde uzanıyordum, der absoluten Zerrissenheit (meğerse geçen kasım ayında süpermarkette Kyrie'ye rastlamışım. 400 gramlık Alaska somonu konservesi alıyordu. Gözükmeden sıvışmayı denedim, ama beni görüp selam verdi, sesinin o aheste gürültüsüne çekti beni sonra. Bir süre muhabbet ettik. Artık dükkânda çalışmadığımı biliyordu. Dövme yaptırmak için uğramıştı. Anlattığına göre striptizcinin teki cadalozluk yapmıştı. Muhtemelen Thumper'dı. Belki de bu yüzden Thumper beni aramıştı, zira bu olağanüstü güzellikteki kadın durduk yere adımı anmıştı. Neyse artık, Kyrie kürekkemikleri arasına "Rakipsiz Sürüş Aleti" yazısıyla çevrili BMW logosunun dövmesini yaptırmıştı. Bu, belli ki Gdansk'taki Adam'ın fikriydi. 85.000 \$'lık araba meğerse adamınmış. Kyrie adamın duyduğu bir kızgınlıktan veya ikimiz arasında süren bir husumetten bahsetmedi, o yüzden başımı evet dercesine salladım ve oracıkta, konserve gıda reyonunda, o Almanca sözün çevirisini sordum ona, tabii hemen tashih gerekirdi, şimdi bile sözü tashih aslında ama eh, Sikerler Ahbap.³⁹¹ İşte buyurun hemen buraya ekleyelim çevirisini: "topyekûn parçalanma" ki "parçalanan adam" dediğini sanmıştım, kâğıda biraz farklı yazmış, yazarken de bir yandan Gdansk'taki Adam'la evlenmeye karar verdiğini ve çok yakında, arabayla önünden geçmekle yetinmeyi bırakıp kimilerinin Mullholland adıyla bilinen o rüzgârlı kenarda ikamet etmeye başlayacağını söyledi. Bu hatırayı kafamda canlandırdıkça yüz

ifadesini daha net görebiliyorum, hâlim onu nasıl da dehşete düşürmüştü: Betim benim atmış, zayıflamışım, kıyafetlerim korniştten sarkan perdeler gibi sarkıyor üzerimden, güneş gözlüğüm kemiğin üstünde sallanıyor, çıtkırıldım ellerim kontrolüm dışında zırt pırt titriyor ve bir de tabii yaydığım şu pis koku var. Bana ne olduğunu muhtemelen bilmek istiyordu ama sormadı. Hem yanılıyor da olabilirim, belki de fark etmemiştir. Veya fark ettiyse de umursamamamıştır. Güle güle deyip yoluma gitmeye hazırlanıyordum ki işler birdenbire tuhaf bir hâl aldı. Arabaya atlayıp gene gezmeye çıkalım mı diye sordu. "Evleniyorum dememiş miydin?" diye sordum, içimdeki hiddeti gizlemeye çalışsam da muhtemelen başarılı olamayarak. Cevabı beklemekle yetindi. Olmaz, dedim mümkün mertebeye kibar gözükmeye çalışarak, lakin sertçe bir şey üstüne kapanmıştı âdeta. Kollarını kavuşturdu, bir öfke dalgası yüzünden birdenbire dudaklarının altındaki yüz derisi ve parmak uçları alev alır gibi oldu. Derken reyonlar arasında geldiğim yoldan geri dönerken, sol taraftan bir gümbürtü geldi. Ketçap şişeleri reyondan devrilmiş, hatta birkaçı yere düşünce kırılmıştı. Uçararak gelen somon konservesi ayağımın hemen dibine düşüp yuvarlandı. Arkamı döndüğümde Kyrie çoktan gitmişti.) Neyse, rüyaya dönelim biz, parça pinçik edilmiş olan bendeniz geminin iç kısmında sağa sola dağılmıştım ve her şey, kahramanca başarısına bakarak benden kalanların üstüne kusan sarhoş bir kulüp üyesinin elindeydi. Fakat şimdi bir sebepten, ilk defalığına, fark ediyorum ki sarhoş çocuk bu dediklerime muvaffak olana kadar, bir seçeneğim var aslında: Ölmek zorunda değilim, onu öldürebilirim hatta. Uzun, sivri ve güçlü olan tek şey dişlerim ve tırnaklarım değil, ben de güçlüyüm, olağanüstü güçlü ve olağanüstü hızlıyım. Daha bir kez bile savuramadan o baltayı elinden söküp alabilir, tek bir bilek hareketiyle onu kırabilirim ve sonra da gırtlığına yapışır, iç organlarını dışarı döker ve onu paramparça ederken bakışlarına yerleşen dehşeti seyredebilirim.

Ama bir adım öne atınca, her şey değişiyor. Erkek öğrenci kulübü üyesinin artık bir erkek öğrenci kulübü üyesi değil başka biri olduğunu fark ediyorum. İlk başta onu Kyrie sanıyorum, derken Kyrie değil de Ashley olduğunu fark ediyorum, tam da o an Kyrie veya Ashley olmadığını Thumper olduğunu fark ediyorum, fakat bunda da tam bir doğruluk payı olmadığını söylüyor bir şey. Öyle ya da böyle, yüzü hayranlık ve sıcakkanlılıkla ışıldıyor ve gözlerini kırptıra kırptıra iletişim kuruyor ki yaptığım bütün jestleri, aklımdaki bütün düşünceleri anlıyorum der gibi âdeta. Bakışları o kadar sıra dışı ki, yerimden kıpırdayamaz olduğumu fark ediyorum. Orada öylece dikiliyorum, bütün kas tellerim ve sinirlerim beni gevşetip bir rahatlık dünyasına doğru götürüyorlar, kollarım iki yana sarkmış, ağzım bir karış açık, ayaklarım eriyeye eriyeye beni kadim sulara çeviriyor, derken gözlerimden birdenbire, empatiden veya duygusal gereksinimi andıran herhangi bir şeyden daha karanlık ve daha yaşlı içgüdülerin etkisiyle, tamamen kendi arzularıyla, kızın o güzel ve tuhaf biçimde tanıdık yüzünden, hâlâ elinde tuttuğu ve şimdi kaldırmaya başladığı baltaya doğru, zangır zangır titremeye başlamışken bile yüzünden düşürmediği gülümsemesine doğru çevriliyor, baltayı pat diye bana savuruyor, kafama, ne var ki kafamı ıskalayacağı çok belli olmasına rağmen, balta kafam yerine omzuma doğru inişe geçiyor, nihayet kemiği yarıyor ve girdiği yerden çıkmak bilmiyor, kan dolu, litre litre kan dolu feryatlara, acıya, dolu dolu acıya yol açıyor ve öleceğimi anlıyorum hemen, gerçi daha ölmedim, hatta tedavisi imkânsız bir hâlde olsam da ve kız ağlamaya başlamışsa da, baltayı girdiği yerden çıkartıp kafama indirmek üzere tekrar savurmak için tekrar havaya kaldırıyordu, gerçi düşündüğümden daha çok hüngür hüngür ağlıyordu ve çok daha zayıf çıkmıştı ve hazırlanmak, baltayı savurmak için düşündüğümden daha çok zamana ihtiyacı vardı, o sırada ben kan kaybetmek ve ölmekle meşguldüm, fakat kalp kulakçıklarım babamınkilere olduğu gibi kendiliğinden parçalanıverirken duyduğum hisle kıyaslanacak düzeyde değildi bu. Yani, diye dalıp gidiyorum hayattan koparcasına, babam da böyle mi hissetmişti?

Haven-Slocum Teorisi'ni özetlemeye başlarken, ikili Johanne Scefing'in ölümünden sonra yayınlanan güncesinden alıntı yaparlar:

Bu geç saatte, daha bir oğlan çocuğuyken, başından geçenlerle hayal gücümü ve rüyalarımı zenginleştirmiş olan Tanrı'nın büyük uykucusunun düşüncelerini aklımdan bir türlü çıkartamıyorum. Yunus'un hikâyesini kim bilir kaç kez okuduğumu artık unuttum ve Navidson'ın eve tek başına dönmeye karar verişini düşünürken, İncil'imi açıyor ve o incecik sayfaları karıştırıp şu satırları buluyorum:

*Sonra Yunus'u kaldırıp denize
attılar, kuduran deniz sakinleşti.*

(Yunus 1: 15)³⁹²

Bu, Haven ve Slocum ikinci bir MSED tablosu oluşturarak Navidson Ash Tree Lane'deki eve girdikten sonra yaşananları belgeleyene dek alakasız bir atıf gibi gözük müştür:

MARUZİYET SONRASI ETKİLERİN DERECESESİ

- 0: Alicia Rosenbaum: baş ağrıları durmuştur.
- 0: Audrie McCulloch: anksiyetesi geçmiştir.
- 1: Teppet C. Brookes: uykusuzluk kalmamıştır.
- 1: Sheriff Axnard: mide bulantısı geçmiştir.
- 2: Billy Reston: azalan üşüme hissi.
- 3: Daisy: ateşin düşmesi; kolların iyileşmesi; nadir ekolali.
- 1: Kirby "Wax" Hook: tekrar enerji ve güç kazanmıştır.
- 4: Chad: amaca yönelik daha düzenli düşünce silsilesi ve mantıksal sıra; azalan saldırganlık ve dalgınlık.

Korkunç bir hata yaptım, ama artık çok geç, hem karşılık veremeyecek denli bir öfke & nefretle doluyum, baltanın ağzı korkunç bir güçle doğrarken başımı kaldırıp bakmaktan başka bir şey gelmiyor elimden, bu sefer doğru bir kavis çiziyor, ne çok sola ne de çok sağa kayıyor, tam ortayı buluyor, ama inişi âdeta yıllar sürüyor, tabii yıllar falan sürdüğü yok aslında, alakası bile yok, ve bir parça limoni bir neşeyle, en azından, en sonunda içimdeki, nihayet bir rüyanın içinde kendi dehşetimin taşıdığı yüzü ve manayı temaşa etmeden çok önce yıllar yıllar evvel doğmuş olan o son derece korkunç acıya bir son vereceğini fark ediyorum.

³⁹¹ Bkz. 310. dipnot ve ilgili atıf. — Ed.

³⁹² Johanna Scefing, *The Navidson Record*, çev. Gertrude Rebsamen, Oslo Press, Mayıs 1996, s. 52.

1: Karen Green: uyku artışı; sebepsiz panik atakların bitişi[†]; azalan melankoli; öksürüklerin kesilişi.

1: Will Navidson: noktürnal terörlerin bitişi; mutizmin sonlanması.^{††}

[†] Karanlık ve kapalı mekânlara karşı hâlâ tepkiseldir.

^{††} Navidson'ın düşüncelerini kaydetmek için Hi 8 kullanışı bunun kanıtıdır.

Haven-Slocum Teorisi™—2

Daha da tuhafı şu ki, ev tekrar bir ev hâline gelir.

Reston'ın keşfettiği üzere, ebeveynlerin yatak odasıyla çocuk odası arasındaki boşluk kaybolmuştur. Karen'in kitap rafları gene duvarlarla aynı hizadadır. Oturma odasındaki koridor artık derin olmayan bir gömme dolabı andırıyordur. Hatta duvarları da beyazdır.

Görünen o ki, deniz sakinleşmiştir.

Haven-Slocum Teorisi, “Navidson Yunus’la benzer miydi?” diye sorar. “Yunus’un, içine atılınca denizin sakinleşeceğini fark etmesi gibi, o da, içine girince, evin sakinleşeceğini anlamış mıydı?”

Belki en tuhafı da, Navidson'ın yolculuğunun yol açtığı sonuçların bugün bile hâlâ hissediliyor oluşudur. Haven-Slocum Teorisi'nin en tartışmalı olmaya devam eden yanı, son paragraflarda Ash Tree Lane’de vuku bulan olaylarla doğrudan ilgisi olmayan insanların bile etkilendiğinin iddia edilmesidir. Ne var ki Teori, *Navidson Kaydı*’nı izlemekle yetinenlerle filme dair okumalar yapan ve bazı durumlarda kapsamlı yazılar yazanları dikkatli biçimde birbirinden ayrı tutmaktadır.

Görünen o ki, ilk grup duygusal yahut zihinsel değişim açısından gözle görülür bir kanıt sunmamaktadır: “Sunsalar da, tedrici düzeydedir.” İkinci grup ise büyük ölçüde etkilenmiş gibidir: “Kanıtlar ortaya çıktıkça, söz konusu gruptakilerin bir kısmının evin zifirî karanlık ve boş koridorları üzerine kafa yormakla kalmayıp evdeki o yolların zihinlerinde yankılanışıyla anksiyetelerinin eş zamanlı olarak azaldığını keşfettikleri belirtilmiştir. Uyku sorunundan tutun da cinsel işlev bozukluğuna veya diğer insanlarla iletişim güçlüğü çekenlere dek, hepsinin belli bir gelişme kaydettiği görülmüştür.”³⁹³

³⁹³ Elbette Tıp Dr. Patricia B. Nesselroade’ın meşhur kişisel gelişim kitabı *Tamper With This*’de (Williams & Wilkins, Baltimore 1994, s. 687) belirttiği üzere: “Şayet örneğin ilginizi bir ağaca çevirir ve bu ağaç hakkında düşünmeye başlayıp o düşünceleri kâğıda döker, söz konusu yüzeydeki manaları tahlil eder, bilinçaltı çağrışımlara müsaade eder, tâ ki ağaç konusu dallanıp benlik konusuna dönüşene değin bunları da kâğıda dökerseniz, olağanüstü psikolojik faydalar elde edersiniz.”

Ne var ki Haven-Slocum Teorisi izlenen bu yolun da belli başlı tehlikeler içerdiğini belirtir. *Navidson Kaydı*'na kafa yoran çok daha kalabalık bir kesimde, takıntı, uykusuzluk ve uyumsuzluk artışı gözlemlenmiştir: “Filme olan ilgilerini kesenlerin çoğu kısa sürede iyileşmiştir. Fakat birkaç kişi psikolojik danışmaya ve bazı durumlarda ise ilaç tedavisi ve hastaneye yatırılmayı gerektirmiştir. Üç vaka intiharla sonuçlanmıştır.

XVIII

*Kül, varil kasnakları için iyidir: Şayet gereksinim duyulursa,
sabanla sürme de dâhil, daha birçok şeyde işe yarar.*

— *A briefe and true report of the new found land of
Virginia*, Sör Walter Raleigh'nin uşağı Thomas
Hariot — “Koloni mensubu olup orada keşiften
sorumlu tutulmuştur.”

Karen da Navidson da er geç Ash Tree Lane'e dönmüşse de, Karen oraya ev için gitmemiştir. Bir video kaydında açıkladığı üzere: “Navy için gidiyorum.”

Nisanın ilk haftası boyunca, birkaç defa uzun bir yol teperek Charlottesville'den oraya gelen Reston'la yakın temasta olmayı sürdürmüştür. Bizlerin de gözüne takıldığı gibi, Navidson'ın arabası garaj yolundan hiç ayrılmaz ve ev boş kalmaya devam eder. Oturma odasında, koridorun yerinde hâlâ bir gömme dolap vardır, üst katta ise ana yatak odasıyla çocuk odası arasındaki boşluğun yerini bir duvar almıştır.

Nisanın ikinci haftasının başında, Karen New York'tan ayrılması gerektiğini fark eder. Daisy ve Chad evin güçten düşürücü etkilerini üzerlerinden atmışa benziyorlardır ve Karen yokken, anneanneleri onlara bakmaya dünden razıdır, zira kızının yapacağı yolculuğun onu evi satmaya ve Navidson'ı mahkemeye vermeye iyice ikna edeceğini düşünüyordur.

9 Nisan'da, Karen güneye, Virginia'ya doğru yola çıkar. Days Inn şubelerinden birine yerleşir, ama doğrudan eve gitmek yerine, Alicia Rosenbaum'la randevu ayarlar. Emlakçı, Karen'la görüşmeye ve satışa çıkarılan evin muhtemel alıcı kitlesini tartışmaya dünden razı gibidir.

Karen'in elindeki Hi 8'i görmesiyle, “N'olursun,” diye çıkışması bir olur. “O şeyi bana tutma. Hiç fotojenik değilimdir.” Karen kamerayı dosya dolabının üstüne koyar ama açık bırakır, böylece hem büronun hem de iki kadının tepeden görüntüsünü çekmiş olur.

Karen büyük ihtimalle Alicia Rosenbaum'la evin satışıyla ilgili üstünkörü bir fikir alışverişinde bulunmayı planlamışsa da, emlakçının saklamaya gerek duymadığı şok hâli planları değiştirir. Pat diye, “Perişan bir hâlin var,” der. “İyi misin, tatlım?” Ve böylece, bir iş toplantısı olması gereken bu buluşma bir anda bambaşka bir hüviyete bürünür, farklı bir

şeye, erkeğin hatta kimileyin annenin bile gözüne takılmayan gerginlik emarelerini diğer kadının çabucak fark edebildiği bir kız kıza buluşmaya dönüşür.

Rosenbaum bir kupaya sıcak su kuyar ve çekmecelerden birinde tırım tırım çay poşeti arar. Karen, yavaş yavaş ama kendinden emince, ayrılıktan bahsetmeye başlar. Papatya çayını karıştırırken nihayet, “Hiç bilmiyorum,” der. “Neredeyse altı aydır onu görmedim.”

“Ah hayatım, çok üzıldüm.”

Karen kaşıkla ufak daireler çizmeyi sürdürür, ama gözyaşlarına engel olamaz. Rosenbaum masayı dolanarak Karen’a sarılır. Sonra bir sandalye çeker ve onu elinden geldiğince teselli eder: “Eh, bari evi kafana takma. Daima bir alıcı çıkar.”

Karen çayını karıştırmayı bırakır.

“Daima mı?” diye sorar.

Rosenbaum, “Sen şu gizemli gömme dolap mevzusundan bahsettikten sonra,” diyerek lafını sürdürür, çalan telefonu duymazdan gelir. “Kendimce araştırma yaptım. Güney doğumlu olsam da, sizin kadar ben de bu kasabanın yabancısıyım. Açık konuşayım, hayaletli ruhlu bir şeyler bulacağımı ummuştum. [Güler] Tek bulduğum şey bir hayli ayrıntılı bir ev sahibi listesi oldu. Bir sürü isim. Son on bir yılda dört tane. Son elli yılda neredeyse yirmi tane. Evde kimse birkaç yıldan fazla kalmamış gibi. Kimi kalp krizi falan filan yüzünden ölmüş, kimi de sırta kadem basmış. İzlerini kaybettik yani. Bir tanesi evin çok ferah, bir tanesi de ‘dengesiz’ olduğunu söyledi. Didiklemeyi sürdürdüm ve evin şu eski Kızılderili mezarlıklarının üstüne inşa edilip edilmediğini kontrol ettim.”

“Sonuç?”

“Maalesef. Hatta kesin bilgi diyebiliriz. Zemin kış yağmurları ve civardaki James Nehri yüzünden aşırı bataklık hâle gelebiliyor. Bir kabristan için uygun bir yer değil. İşte, cinayet veya cadı yakma olmuş mu diye bakayım dedim sonra — gerçi bu cadı yakmaların Massachussetts’teki milletin işi olduğunu biliyordum. Oradan da bir şey çıkmadı.”

“N’apalım.”

“Hayalet falan gördün mü peki?”

“Hiç.”

“Tüh. Bilmem bilir misin, Virginia’da hayalet geleneği vardır — ama daha bir tane bile görmedim.”

Karen, “Virginia’da mı?” diye usulca sorar.

“Evet ya. Beddua ağacı, Bayan Evelyn Byrd’ün hayaleti, Leydi Ann Skipwith, hayalet ara sokak ve Tanrı bilir kaç tane daha.³⁹⁴ Ne yazık ki sizin evin geçmişini diğerlerinden

³⁹⁴ Bkz. L. B. Taylor Jr., *The Ghosts of Virginia*, Progress Printing Co., Co., 1993. Musallat varlıkların daha uluslararası bir incelemesi için bkz. E. T. Bennett, *Apparitions & Haunted Houses: A Survey of Evidence*, Faber & Faber, Londra 1939; Kraliyet Donanması Binbaşısı R. T. Gould, *Oddities: A Book of Unexplained Facts*, 1928; Walter F. Prince, *The Psychic in the House*, Boston Society for Psychical Research, Boston 1926; Suzy Smith, *Haunted Houses for the Million*, Bell Publishing Co., 1967.

ayıran yegâne şey, tabii söz konusu şey aynı zamanda buralardaki herkesin geçmişinin bir parçası ki bunu bilmeyen de yok, şu kolonidir, Jamestown Kolonisi.”

Özellikle Karen 17. yüzyıl tarihinden ziyade daha çok eve ve Navidson’ın nereye kaybolduğuyla ilgilendiğinden, *Navidson Kaydı*’nın bu atfa yer ayırmaya tenezzül etmeyişi şaşırtıcı değildir. Ne var ki yeni dünyadaki bu muayyen başlangıç noktasının kanlı ve acı dolu tarihiyle kurulan aşinalık evin köklerinin gerçekte ne denli geçmişe uzandığını göstermektedir.

London Company sağ olsun, 2 Mayıs 1607’de 105 kolonici, bataklıklarla dolu bir yarımadanın üstüne ileride Jamestown Kolonisi olarak bilinecek yerleşim yerini kurmuşlardır. John Smith, salgına, kıtlığa ve Kızılderililerin bitmek bilmez katliamlarına rağmen, bir sakatlık yüzünden İngiltere’ye dönmek zorunda kalana dek köyü başarıyla bir arada tutmuştur. Ertesi yılki 1609-1610 kışı hemen hemen herkesi öldürmüştür ve Lord De la Warr yanında erzakla tam vaktinde gelmeseydi, hâlâ hayatta olanlar da kaçıp gitmiş olacaktır.³⁹⁵

John Rolfe’nin tütün ticaretinin, Pocahontas’la izdivacın ve Virginia başkentine Jamestown adı verilmesinin yardımıyla, koloni varlığını devam ettirmiştir. Ne var ki Nathaniel Bacon’ın Tidewaterlı aristokrat Sör William Berkeley’le girdiği amansız savaş köyü yangın yerine çevirmiştir. Nihayetinde Virginia başkenti Williamsburg’a taşınmış ve yerleşim yeri çok geçmeden parçalanmıştır. 1934’te park kazıları başladığında, yerleşim yerinden geriye pek bir şey kalmamıştır. Park Bekçisi Davis Manatok’un bildirdiği üzere, “Bataklık arazi koloniye ait yapıları büsbütün yutmamışsa da, gizlemiştir.”³⁹⁶

Güney Carolina’da bulunan Horenew College’deki Lacuna Nadir Kitaplar Kütüphanesi’nde mevcut olan bir dizi garip sayfadan ötürü, bu anlatılanlarda doğruluk payı vardır.

Söylentiye göre, söz konusu günce ilkin Boston’daki Wishart Kitabevi’nde ortaya çıkmıştır. Görünen o ki, günce, yakınlardaki bir binadan atılan birkaç kutu kitabın arasından çıkmıştır. Kitabevi sahibi Laurence Tack, “Kitapların çoğu kir pas içindeydi,” demiştir. “Eski karton kapaklı kitaplar, Sidney Sheldon, Harold Robbins gibi isimlerin vasat durumdaki kitapları. Gelen kitapseverlerin hiçbirinin dikkatini çekmediler.”³⁹⁷

Bir Boston Üniversitesi öğrencisi oldukça zarar görmüş cildin kapağının iç kısmındaki “Warr” yazısını görünce, günce er geç 48 \$ gibi azımsanmayacak bir meblağa satın alınmış olur. Öğrencinin çok geçmeden fark ettiği üzere, kitabı De la Warr yazmamıştır; kendi kütüphanesindeki kitaplardan biridir. Anlaşılan o ki, Warr’ın gelişinden evvel, 1610

³⁹⁵ Bu olaydan enteresan biçimde bahsedilen kitap için bkz. Rupert L. Everett, *Gallantrie and Hardship in the Newfoundland*, Samson & Sons Publishing Company, Inc., Londra 1673. Kitapta, kolonicilerden bir tanesi, “Kavgaya tutuşan Warr bütün Mermileri masaya koyduğundan emin, Memnuniyetle ve bittabi tuhaf, Çalkantılı bir ruh hâliyle doluydu,” diye belirtmiştir.

³⁹⁶ *Virginia State Park Report*, Virginia State Press, 12, Nisan 1975, s. 1173.

³⁹⁷ Laurence Tack ile karşılıklı röportaj, 4 Mayıs 1996.

kışındaki “kıtık zamanı,” üç adam Jamestown Kolonisi’ni bırakıp av hayvanı yakalamaya çıkmıştır. Günceden öğrendiğimiz üzere, karşlarına geceleyin kamp kuracakları buz tutmuş bir arazi çıkana dek birkaç gün boyunca dolanmışlardır. Bahar gelince, bu paha biçilmez belgeyle birlikte ikilinin buzları çözölen cesetleri bulunmuştur.

Güncedeki sayfaların büyük kısmı av hayvanı arayışına, kötü hava şartlarına ve soğuk ve açlığın el ele vererek süratle teferrüt bir ölüm hissi hasıl etmelerini er geç fark edişlerine ayrılmıştır:

18 Ocak 1610

Geyik yahut başka Av hayvanları arıyoruz ama
her defasında³⁹⁸ elimiz boş dönüyoruz. Tiggs yakında
şanfımızın döneceğine inanıyor.
Hakeza itikat etmeyi furdürmeliyiz, akfi hâlde hepimizin
Hakk’ın rahmetine kavuşacağı
gerçeğine kendimizi alıştırmalıyız.

³⁹⁸ Bu düzensiz aralıklarla “s” yerine “f” kullanımı olayı kafamı allak bulak ediyor,³⁹⁹ ama artık takmıyorum. Siktir olup gidiyorum buradan. Ki iyi de yapıyorum aflında, çünkü kirayı ödemedim diye dairemden çıkartıyorlar. Ocak geçti, şubat geçti ve mart ayı da neredeyfe bitmek üzere, beni anca atıyorlar, ama mart sonu geldi ve atılıyorum işte, yarın evden çıkmış olmazsam onlar gelip götürecek. Planımda bu gece evden çıkıp ta Virginia’ya kadar güneye doğru inmek var, Virginia’da malum yeri ya da hiç olmazsa malum yerin köklerindeki gerçeklikten bir parça bulmayı umuyorum –umuyorum, ciddiğim, sahiden umuyorum– böylece bu gerçeklik belki içimi ha bire darmadağın eden şu korkunç hafarı fark etmeme yardım eder.

Bereket versin ki, buradan basıp gidebilecek kadarlık bir meblağ toplamayı başardım. Vifa kartım bir ay önce iptal edilmişti, ama annemin kapaklı kolyesini satınca cebim epey para gördü (ama altın kolye hâlâ bende). Ya kolyeyi satacaktım ya da silahları. Şaşırtıcı bulabilirfiniz, ama bahsettiğim rüyayla ilgili aklıma gelen bir şey fikrimi değiştirdi. Ondan sonra, mat gümüşe bakmak bile boynumda korkunç bir yük varmış gibi hissettirmeye yetti beni, hâlbuki kolyeyi takmıyordum bile. Aslına bakılırsa, kolyeden kurtulmak bile yetmemişti, bi’ de kurtulurken ondan nefret etmem gerekmişti.

Hiç olmazfa işi aceleye getirmemiştim. Bir ekfper bulmuş, bazı dükkânlarla temaf kurmuş, kafamdaki fiyattan afla bir kuruş aşağı inmemiştim. Anladığım kadarıyla kolyeyi meşhur birisi tafarlamıştı. 4200’den kapı açtım. Şunu da belirtiyim, tuhaf şekli –yazı da dâhil– alıcıya verirken içimde olağanüftü bir öfke dalgası kabardığını hissettim. Bir an kollarımdaki yara izlerinin tutuşacağını ve kemiklerime kadar eriyeceklerini sanmadım değil. Nakit parayı cebime foktum ve oradan götüm götüm sıvıştım, incinmişim, zehirle doluydu içim ve bu incinmeyi ve zehrin hıncını başkafından çıkarmaya teşebbüs etmekten korkuyorum açıkçası.

Belki de gönülfüzce de olsa yarım kalmış işleri tamamlamak uğruna, herkefe güle güle demek için birkaç gün sonra dükkâna uğradım. Of, fanırım çok harap bir hâlim vardı ki yerime aldıkları kadın beni kapıdan girerken görünce neredeyfe çığlığı basacaktı. Thumper dükkânda yoktu, ama patronum ona teflim ettiğim zarfı ona vereceğine föz verdi.

"Şayet zarfı vermediğini öğrenirsem," dedim çürük dişlerin eşlik ettiği bir sırıtışla. "Sana hayatı zehir ederim."

İkimiz de güldük ama, gittiğime fevindiği belliydi.

Hediyemin Thumper'ın eline ulaşacağından şüphem yoktu.

En kötüsü de Lude konusuydu. Herif ortalarda yoktu. İlk önce dairefine bakayım dedim, derken acayip bir şey oldu, Zampanò'nun efkiden yürüdüğü o korkunç avluyu bir yılı aşkın bir füre önce geçtikten fonra yine kendimi orada bulmuştum ve görünürde hâlâ kediler yoktu, folup giden bir avuç otu hışırdatan ve mezarlıkların diliyle zamanın yarattığı yanılfamaya karşı insanı uyaran bir esinti vardı. Nedenfe fırır orada olmak bile içimi suçluluk duygusuyla doldurmuştu, akşamüftü ışığının loş perdelerinin ardından sesler geliyordu kulağıma, kış yüzünden hâlâ can yakarcasına, âdeta canfız toprağın altından çıkıyor ve kitabı bıraktığım, o koduğumun aptal kolyesini sattığım, ödleğ tavuk gibi kaçtığım için beni fuçlamak, itham etmek istercesine bir araya geliyorlardı. Mısır koçanı misali sapsarı olan güneşi lekeleyecek tek bir bulut ya da uçurtma olmamasına rağmen, görünmez bir işkence pif bir yağmur gibi hâlâ tepemde dolanıyordu fanki, bu da katmerli bir öfkenin anıfızın fistemime boşalmasına yol açmıştı ve bu tepkinin kaynağının neresi olduğunu bilmez gibiydim. Dayanabileceğimden fazlağı üşüşmüştü sistemime. Zar zor Lude'un kapıfını çaldım, ama kapıyı açan kimfe olmayınca oradan olabildiğince fûratle kaçtım. Takıldığı yerlerden birindeki fedailerden bir tanesi sağlam dayak yiyip haftanelik olduğunu söyledi. Danışma görevlifini atlatmam biraz sürdü, ama odasına girince Lude beni kocaman bir sırıtışla karşıladı. Ağlayasım geldi.

"Vay Ahbap, ziyaretime gelmişfin. Seni o tabuttan çıkarmak için illa dayak mı yememiz lazımdı yani?"

Berbat hâlini görünce gözlerime inanamadım. İki gözü de kömürden daha karaydı. Zaten devafa olan burnu bile normalden daha devafaydı, burun deliklerine yığın yığın gazlı bez tıkılmıştı. Çenesi koyu mora çalmıştı ve yüzündeki bütün kılcal damarlar acımasızca çatlamıştı. Derin nefes almaya çalışsam da kapıldığım bu öfke görüntünün bulanıklaşmasına febeb olmuştu.

Lude'un, "Hop, hop, fakın ol, Ahbap," diye ciddi ciddi bağırması gerekmişti. "Bu dayak var ya, başıma gelen en iyi şey aklımda. Çok zengin bir adam olmam yakındır."

Ki bu sözleri sahiden beni sakinleştirmeye yetmişti. Ona ve kendime bir bardak fu koydum ve sonra yatağının yanına oturdum. Lude ağzı yüzü dağılmış hâliinden fahiden memnun gibiydi. Kırık kaburgalarından ve çatlamış kaval kemiğindeki drenden mizacına ters bir faygıyla bahsetti: "Yaz ikramiyem," diyerek gülümsedi, ama bu çabasında bariz bir çarpıklık vardı.

Lude'un anlattığına göre, tam da Funset Plaza'da tuzlu margarita içerek boş vaktin verdiği rahatlıkla kafafını dinliyorken oralarda dolaşan şu meşhur Gdansk'taki Adam'la karşılaşmış. Lude'un taşaklarına geçirdiği olaydan dolayı kafası hâlâ atıkmiş, ama başka bir sebepten tepesinin taşı iyice atıkmiş. Belli ki Kyrie ona süpermarkette farktığımı herife söylemişti ve artık aklıından ne fikim geçiyorsa, Lude'un da süpermarkette yanımda olduğunu eklemişti, belki de en başta bizi tanıştıran kişi olmağıdır sebebi. Neyse işte, herkesin içinde rezalet çıkarmayacak kadar kafası çalışıyormuş herifin, Gdansk'taki Adam olarak bilinen canavar çaktırmadan otoparka gitmiş ve orada finsi finsi Lude'u beklemiş. Uzun bir süre beklemek durumunda kalmış, ama herif bunu takmayacak kadar koy götüne gitsin bir öfkeyle doluymuş. Nihayet içkisinin son damlafını da mideye indirmiş, hesabı ödemiş ve Funset'ten salına salına çıkmış ve arka tarafa, kendi taşıma aracına doğru giderken Gdansk'taki Adam'ın hemen yanından geçmiş.

Lude'a hiç fırsat bile vermemiş, tek kelimeyi geçtim ya da yumrukla karşılık vermeyi geçtim, tek bir cümle bile edecek vakti olmamış. Gdansk'taki Adam

Allah yarattı demeyip ağzına yüzüne girişmiş ve herif dövmekten yorulunca ambulans çağırımları gerekmiş.

Lude yaşananları anlatmayı bitirince gülümfedi ve sonra öksürüğe tutuldu ve ağzından kahverengi bir topak çıktı.

"Fana borçluyum, Ahbap."

Dediklerini anlıyormuş gibi yapmaya çalıştım, ama Lude sözlerinin en önemli kıfını anlamadığımı fark edecek kadar iyi tanıyordu beni. Şişmiş gözlerinden birini kırpmaya çalıştı.

"Buradan hele bir çıkayım, ilk iş o herifi dava edeceğim. Birkaç avukatla konuştum bile. Anlayacağın, Gdansk'taki Adam belli bir miktar parasını bana bayılmak zorunda kalacak. Fonra da ikimiz doğruca Vegas'a gideceğiz ve bütün parayı kırmızıya basıp avucumuzu yalayacağız."

Lude gene güldü ama, bu fefer ökfürmeyince derin bir oh çektim içimden.

"Mahkemede şahitlik etmemi iftiyor musun?" diye sordum, yolculuğumu ertelemeye hazırlanmıştım.

"Gerek olacağını fanmam. Olayı üç mutfak çalışanı gördü zaten. Ayrıca Ahbap, toplama kampından yeni kurtulmuş gibi bir hâlin var açıkça. Jüriyi korkutursun muhtemelen."

Lude en son acı ve ağrıya dayanamaz hâle geldi ve ağrı kesici verfin diye hemşireyi çağırdı.

"Buranın güzelliklerinden biri," diye fısıldadı belli belirsiz bir sırıtışla. Huylu huyundan vazgeçmiyor sanırım. Lude'un kimyasal favunma hattı hâlâ olduğu gibi duruyor gibiydi.

Lude uykuya daldıktan sonra, dairesine döndüm ve içinde 500 \$ bulunan bir zarfı kapısının altından attım. Hastaneden çıkınca az bir ekstra paraya hayır demez diye düşünmüştüm. Flaze koridorda yanımdan geçip gitfe de beni tanımazlıktan geldi. Umursamadım. Apartmandan çıkarken, avluya fon bir bakış attım. Avluda kimseler yoktu ama, bir şeylerin beni izlediği hiffinden bir türlü kurtulamadım.

Daha bir faat önce, arabamın sileceğinin altında bir broşür buldum:

ARANIYOR

50 Kişi

Kilo verdikçe
para kazanacaksınız!

Broşürde yazana götümlle güldüm açıkçası. Kilo vermek mi iftiyorsunuz, diye içimden geçirdim, tamam abi, bende okuyacağınız bir şey var o zaman.

Arkaya bir iki eski kıyafet attım ve tüfekle iki silahı koltukların altına yerleştirdim. Cephanenin büyük kıfını çorapların içine koymuş, çorapları da yedek laftığın içine tıkmıştım.

Geçen hafta başka haftalara göre tuhaf geçmişti, emin olun hiç de öyle geçmemişti aklımda, tuhaf yani. Her tarafta pelefenkağaçları çiçek açıyordu. Etraftaki infanlar ne kadar güzel olduklarından dem vuruyordu. Beni ise huzursuz ediyor, dehşete düşürüyor ve şimdi de, tuhaftır ki, belli belirsiz bir öfkeyle dolduruyorlardı. Bu notu bitirir bitirmez, kitabı ve kalan her şeyi o efki fiyah sandığa geri koymayı ve Culver City'de birkaç yüz papele kiraladığım depoya götürmeyi tafarlıyorum. Sonra da çekip gideceğim. Daha fazla ilerleme kaydedemediğim için üzgünüm. Doğuda neler bulacağım hiç belli olmaz, belki uyku, belki huzur, belki de bir umut ki denizi, bu denizi, kendi denizimi sakınleştirecek bir yol.

20 Ocak 1610

Kar fûrüyor. Yakıcı soğuk. Nereden bulduk da
geldik bu korkunç Yere. Gözümüze canlı bir mahluk ta-
kılalı nereden bakfanız bir Hafta oldu.
Fırtına çıkmıyaydı çoktan alıp başımızı gitmiştik.
Verm dün gece Kâbus üstüne kâbus gördü.

21 Ocak 1610

Fırtına kefileceğe benzemiyor. Verm ava çıktı ama, bir
saate geri döndü. Rüzgâr Ormanda ürkütücü bir fef ya-
pıyor. Her ne kadar kulağa tuhaf gelfe de,
fef Tiggs, Verm ve bendenize huzur veriyor.
Buradayken, ben asıl feffizlikten ürküyorum. Verm dün
gece rüyasında Kemikler gördüğünü föylüyor.
Bense Güneş görmüşüm.

22 Ocak 1610

Ölüyoruz. Yiyeceğimiz yok. Fığnağımız yok. Tiggs rü-
yafında üzerimize yağın karın kanla Kıp kırmızı
olduğunu görmüş.
Ve en son sayfa:

23 Ocak 1610

Bafamaklar! Merdiven bafamakları bulduk!⁴⁰⁰

Lord De la Warr'ın kişisel güncelerinin hiçbir yerinde merdivenlerin yahut üçüncü ce-
sede ne olduğuna dair bir ipucunun bahsi geçmez. Ne var ki Warr günceden, ölüm düşün-

---

³⁹⁹ Bay Truant uzun “S” harfini (f) “f” ile karıştırmıştır. British Theatre’ın yayıncısı olan John Bell 1775’te uzun “S”yi kullanımdan kaldırmıştır. 1786’da, Benjamin Franklin, “Kavisli s Standart hâline gelmeye başlamış olup kaliteli baskılarda Uzun S kullanımı tamamen bırakılmıştır,” diye yazarak bu kararı dolaylı olarak onaylamıştır. — Ed.

⁴⁰⁰ *Jamestown Colony Papers: The Tiggs, Verm & I Diary* (National Heritage Society tarafından kurulan Lacuna Kütüphanesi), xxiii, 139, Ocak 1610, s. 18-25.

cesinin sebep olduğu deliliğin apaçık bir örneği diye bahseder ve ayrı bir mektupta nadide yadigârı ateşe atma emri verir. Bereket versin ki emir, bir sebepten, yerine getirilmez ve günce kurtularak, üstünde yazan narin sarı sayfaları bu kıtanın geçmişiyle ilişkilendirecek kısacık bir Warr ismiyle, Boston'daki kitapçıya kadar ulaşır.

Ne var ki, günce Navidson'ın sıra dışı mülkünün neredeyse dört yüz yıl önceye tarihlendiğine dair kanıtlar sunuyorsa da, malum mevkinin⁴⁰¹ niçin bu denli önem arz ettiği sorusunu cevapsız bırakır. 1995'te, parapsikolog Lucinda S. Hausmaninger Navidson'ın evinin retinadaki optik sinirin oluşturduğu kör noktayla benzerlikler taşıdığını iddia etmiştir: “Orası işlem, anlamlandırma ve görme merkezidir.”⁴⁰² Ne var ki bu varsayımı çok geçmeden değiştirmiş, oradan “mevcudiyetimizin göbeği” olarak bahsetmiştir.⁴⁰³ Evin Virginia'da bulunmasının bir önemi yoktur, asıl önemli olan tek bir yerde bulunuyor oluşudur: “Tek bir yer, tek bir (muhtemel) mana.”⁴⁰⁴ Bittabi yakın geçmişteki keşifler Hausmaninger'in iki teorisini kökünden sarsmıştır.⁴⁰⁵

Herkesin bildiği üzere, *Navidson Kaydı* Jamestown Kolonisi'nin mevkisi ve geçmişine dair mevzuyu didiklemek yerine, ufacık köhne bürosunda Karen'in sorunlarını masaya yatıran Alicia Rosenbaum'a odaklanır. Muhtemel ki, bu görüntü her şeye en güzel yanıtıdır: çay, huzur, muhabbet sohbet. Hatta belki de Rosenbaum'un vardığı hüküm en güzeldir: “Sebebini ancak Tanrı bilir, ama kimse orada rahat edemedi,” sanki alttan alta bu dünyada kimsenin sahiplik kuramayacağı veya ikamet edemeyeceği yerler bulunduğunu ima ediyordur.

O evden ne kadar nefret ederse etsin, Karen'in Navidson'a ihtiyacı vardır. Video kaset pat diye görüntüye girdiğinde, saat 21:30'u göstermektedir ve Ash Tree Lane karanlığa bürünmüştür. Alicia Rosenbaum arabasında beklemekte, motoru rölantide çalıştırmaktadır, farların ışığı ön kapıya vuruyordur.

Karen aheste aheste eve giden yolu aşar, gölgesi kapı önüne düşüyordur. Bir an anahtarları aranır. Kilit dilinin içindeki pimler dış tıkırtısı misali tıkırdar ve sonra kapı ardına kadar açılır. Antrede, yere saçılmış ve etrafları öbek öbek tozla çevrili olan hemen hemen son altı aya ait postaları görürüz.

⁴⁰¹ Evin bulunduğu tam mevki büyük çapta spekülasyon konusu olmuştur. Çoğu kişi, evin Richmond civarında bir yerlerde bulunduğunu düşünmektedir. Fakat Virginia Üniversitesi'nde fahri İngiliz Edebiyatı profesörü olan Ray X. Lawlor'a göre, Ash Tree Lane'in mevkisi “California Crossroads civarındır. Kolonyal Williamsburg'dan ve asıl Jamestown kolonisinden çok uzakta olmadığı kesindir. Powell Gölü'nün güneyinde, hatta kesinlikle Bacons Castle'in kuzeybatısında bir yerlerde.” Bkz. Lawlor'ın makalesi, “Which Side of the James?”, *Zyzzyva*, güz 1996, s. 187.

⁴⁰² Lucinda S. Hausmaninger, “Oh Say Can You See”, *The Richmond Lag Zine*, 119, Nisan 1995, s. 33

⁴⁰³ Lucinda S. Hausmaninger, “The Navy Navel”, *San Clemente Prang Vibe*, 4, kış 1996, s. vii.

⁴⁰⁴ a.g.e., s. viii.

⁴⁰⁵ Bkz. Ekler C. — Ed.

Karen’in nefes alıp veriş i hızlanır: “Bunu yapabileceğ imden emin değ ilim” (sonra bağ ırır) “Navy! Navy, iç eride misin?!” Nihayet düğmeye bulup da elektriklerin kesilmiş olduğunu fark edince —“Hasiktir. Beni hiçbir güç—” — geri geri evden uzaklaş ır ve alakasız bir kesmeyle tekrar evin önüne döneriz, bu sefer yanında Alicia Rosenbaum yoktur ve akşam karanlığının yerini ısı l ısı l bir gün ış ığı almıştır. 10 Nisan, 11:27. Her şey yemyeş il, hoş mu hoş ve çiçeklenmeye başlamış bile. Karen tehlikeli bir evi keş fe çıkmak için akşam vaktini seçmek gibi bir B-film kliş esine yüz vermemiştir. Elbette, hakiki dehşet gölgelerin yaratacağı melodrama veya gecenin çevireceğı komplolara bel bağlayan bir şey değ ildir.

Karen bir kez daha giriş kapısını açar ve düğmeye basar. Ama bu sefer evi dolduran ış ık seli elektrik ş irketinin sorunu hallettiğı ine iş aret ediyordur. Karen, “Hakkın ödenmez Edison,” diye mırıldanır, gün ış ığı ve elektrik kararlılığı nı perçinlemektedir.

Hi 8’ini çevirdiğı ilk şey üst kattaki sicilleri kabarık kitap raflarıdır. Duvarlarla aynı düzeydedirler. Dahası, Reston’ın da belirttiğı üzere, gömme dolap boş luğ undan eser yoktur. En son, aşağıya, oturma odasına iner, âdeta bir pençe gibi geçmiş inden uzanıverdiğı gözümüzde canlandırabileceğ imiz malum dehşetle yüzleşmeye hazırlanıyordur. Kuzey duvarındaki kapıya yaklaş ır. Belki de Reston’ın kapıyı kilitlediğini ve anahtarları da yanında götürdüğ ünü umuyordur, ama çok geçmeden kapının hiç zorluk çıkarmadan açıldığını görür.

Ne var ki ortada cehennemi bir koridor yoktur. Işıksız ve ölü bir yer yoktur. Yalnızca taş çatlasa kırk beş santim derinliğ inde, beyaz duvarları ve ş erit hâlinde bir kat silmesi bulunan bir gömme dolap vardır ve arkasındaki pencerelerden sızan gün ış ığı dolabı âdeta tavandan zemine kadar ortadan ikiye yarıyordur.

Karen kendisini tutamayıp güler, ama kahkahası kesiliverir. Navidson’a bulmak için yegâne umudu, onu en çok korkutan şeyle yüzleşmeyi iç ermektedir. Karen, artık korkacak bir şeyi olmadığı ndan, umut besleyecek bir şeyi kalmadığını da bir anda fark ediverir.

İlk birkaç gece Days Inn’de kaldıktan sonra, Karen eve geri taş ınmaya karar verir. Reston düzenli aralıklarla ziyaretine gelir ve her geliş inde, Navidson’dan bir iş aret bulmak umuduyla her köş e bucağı a tekrar tekrar bakarlar. Hiçbir şey bulamazlar. Reston ona evde refakat etmeyi teklif eder, ama Karen yalnız olmak istediğini söyler. Karen kamyonetine kadar eşlik etmekte diretince, Reston’ın yüzünde belirgin bir rahatlama ifadesi belirir.

Ertesi hafta, Alicia Rosenbaum müstakbel alıcılara evi göstermeye başlar. Özellikle yeni evli bir çift evden büyülenir. Hamile eş, “Çok ş irin,” der. Koca, “Ufak ama çok sevimli,” diye ekler. Çift gider gitmez, Karen Rosenbaum’a fikrini değ iş tirdiğini ve hiç olmazsa ş imdilik evi elden çıkartmayacağını söyler.

Sabah akşam, cep telefonuyla Daisy ve Chad'i arar. İlk zamanlar babalarının da orada olup olmadığını bilmek isterler, ama çok geçmeden bunu sormayı bırakırlar. Karen günün geri kalanını bir günceye notlar alarak geçirir. Duvarlara monteli bütün Hi 8'leri tekrar açıp hepsine boş kasetler taktığı için, bu görev boyunca gösterdiği yoğun çabayı, bir sayfa bitip de diğer sayfaya geçerken, evi kimileyin kahkahalarıyla çınlatışını veya detone çıkılıklarla dolduruşunu içeren mebzul miktarda görüntü mevcuttur.

Eninde sonunda bütün günceyi doldurmasına rağmen, *Navidson Kaydı*'nda bu günceye ait tek bir sözcük bile göremeyiz. Bugün bile, güncesinin içeriği hâlâ gizemini korumaktadır. Profesör Cora Minehart güncede asıl yazarların konuyla alakasız olduğunu iddia eder: "Süreç neticeden mühimdir."⁴⁰⁶ Ne var ki diğerleri o sayfalarda mucizevi ve gizli bir geçmişin ortaya döküldüğünü ileri sürecek denli işi ileri götürmüşlerdir.⁴⁰⁷ Katherine Dunn'ın, Karen'in güncesinin kendi versiyonunu ürettiği söylentisi çıkmıştır.

Gelgelelim, Karen meşgalelerini yazmakla sınırlı tutmaz. Sık sık dışarıdaki bahçede inzivaya çekilir, ot yolma, kırpma ve hatta fidan ekimi gibi bahçe işleriyle uğraşır. Sık sık usul bir sesle kendi kendine şarkı söylerken görürüz, repertuarında popüler melodilerden ve eski Slav ninnilerinden tutun da hayatının kaç yönden değiştiğini ve ayaklarını yere nasıl sağlam basabileceğini konu alan bir şarkıya dek hepsinden biraz vardır.

Bu segmentle alakalı en kayda değer gözlemler Karen'in yüzündeki gülümsemeye ilişkindir. Kuşkusuz ki gülümsemesi değişmiştir. Lester T. Ochs, Karen'in kapak kızı günlerinden başlayıp evde kaldığı aylara, New York'ta geçen uzatmalı ayrılığa ve en sonunda eve dönüşüne dek, söz konusu gülümsemenin değişen biçimine tek tek göz atmıştır:

İster *Glamour*'a isterse de *Vogue*'a kapak kızı olmuş olsun, Karen daima dudaklarına kusursuz simetrikte bir kavis vermeyi bilmişti, o dudakları pek gizleyemediği dişlerini mahcupça sergilemeye yetecek denli aralar, dişleri gölge ve ışıklandırma arasında belli bir denge tutturmuş olup o dudakların ardında saklı olanlara dair fantezilerin kıvılcımını yakmanın her daim teminatıydılar. Hangi dergiye kapak olursa olsun, daima mizacına has o eseri sergiliyordu. Ash Tree Lane'e taşınmalarından sonra bile, Karen söz konusu sanat eserini yeni tanıştığı kimseden çok görmemeyi sürdürmüştü. Ne var ki ev bu durumu değiştirdi. Gülümsemesini baştan yarattı, öyle ki kaçıkları sırada Karen'in yüzünde gülümsemeden eser kalmamıştı.

⁴⁰⁶ Cora Minehart, *Recovery: Methods and Manner*, Patricia B. Nesselroade'ın önsözüyle, AMACOM Books, New York 1994, s. 11.

⁴⁰⁷ Bkz. Darren Meen, *Gathered God*, Hyperion, New York 1995; Lynn Rembold, *Stations of Eleven*, Oklahoma Üniversitesi Yayınları, Norman, Oklahoma 1996.

Sonra şöyle devam eder:

Virginia'ya döndüğünde, nadiren de olsa, yüzüne tekrar sevinç ve rahatlama ifadesi yerleşmeye başlamıştı. Fakat öncesine göre büyük bir fark vardı ki o da gülümsemesinin tamamıyla samimi oluşuydu. Dudaklarındaki kavisler artık simetrik değildi. Aldığı tepkiler de bu gülümsemeyle uyumluydu, yorum ve iltifatlardan teşkil bitmek bilmez bir dans sergileniyordu âdeta, dişleri gözler önüne seriliyor veya tamamen dudakların arkasına saklanıyorlardı, tek bir gülümsemesiyle otuz iki dişi birden ortaya çıkıyordu. Yüz ifadesi artık cansız bir heykel değil, gerçek hislerini ilk defa doğru biçimde yansıtan bir melo-diydi.⁴⁰⁸

Bu ise, 4 Mayıs akşamı yaşanan alışılmadık âna bir yanıt gibidir, Karen, dört bir yanı mumlarla çevrili hâldeyken, birdenbire eskisine kıyasla daha çok ışık saçmaya başlar, ellerini saçında gezdirir, gülmemek için kendini tutuyor gibidir, derken birkaç saniye sonra yüzünü elleri arasına alır, omuzları sarsıla sarsıla ağlamaya başlar. Ertesi sabah şaşırtıcı bir aydınlanma yaşayana dek, tamamen yok yere böyle bir tepki gösterdiğini sanarız.

Telefonda Reston'a, "Hâlâ hayatta," der. "Dün gece sesini duydum. Ne dediğini çıkaramadım. Ama sesini duyduğumdan eminim."

Reston ertesi gün yanına damlar ve gece yarısına dek kalır, ama hiçbir şey duymaz. Karen'in akıl sağlığı konusunda bir hayli endişelenmektedir.

Reston usulca, "Karen, Navy hâlâ oradaysa bile," der. "Gideli bir ayı geçti. Hayatta kalmasının imkânı yok bence."

Fakat Reston gittikten birkaç saat sonra Karen gene gülümser, zihninin bir köşesinde Navidson'ın zor duyulan sesi yankılanmış gibidir. Kimileyin gecenin köründe, kimileyinse güpegündüz, bu durum sürekli tekrarlanır. Bazen Karen onun adını seslenir, bazense o oda benim bu oda senin dolanır durur, kulağını duvarlara veya zemine dayar. Derken 10 Mayıs gününün akşamüstü, çocuk odasında, ansızın Navidson'un kıyafetleri, çantasından ve uyku tulumundan kalanlar belirivermiştir ve odanın bir ucundan bir ucuna rastgele dağılmış film kartuşları, 16 mm kutuları ve en aşağı bir düzine video kaset vardır.

Hemen Reston'ı arar ve olanları anlatarak arabaya atlayıp çabucak yanına gelmesini ister. Sonra bir AC adaptörü bulur, Hi 8'lerden birini takar ve yeni ortaya çıkan kasetlerden birini geri sarmaya başlar.

---

⁴⁰⁸ Lester T. Ochs, *Smile*, New England Üniversitesi Yayınları/ Wesleyan Üniversitesi Yayınları, Middletown, CT 1996, s. 87-91.

Kameranın monte edildiği odanın açısı Hi 8 ekranın net bir görüntü almasına müsaade etmez. Yalnızca Karen'ın yüzü görünüyordur. Ne yazık ki bir sebepten, odağı iyi ayarlayamamıştır. Hatta odağa giren yegâne şey arkasındaki, Daisy ve Chad'in çizimlerinin hâlâ asılı olduğu duvardır. Çekim baştan sona huzursuz ederek on beş saniye boyunca, yani o sabit yüzey ortadan kaybolana dek sürer. Göz açıp kapayınca dek, beyaz duvar, üstüne sarı selobantla tutturulmuş çizimlerle beraber yok olarak yerini mürekkep karası bir karanlığa bırakır.

Karen o sıra karşı yöne baktığı için değışikliği fark etmez. Bakışlarını, kaseti geri sarmayı daha yeni bitirmiş olan Hi 8'den hiç ayırmaz. Ama oynat tuşuna basarken bile o karanlık yarıktaki bir değışme olmaz. Hatta karanlık âdeta onu, nihayet bakışlarını ufacık ekrandan çevirip de arkasında karaltı hâlinde beliren dehşeti fark edeceği ânı bekliyor gibidir, kaldı ki Karen da aynen bunu yapar, yani video kasetteki görüntüde

XIX

Weston'ın savlarına ters düşen bir şekilde, fotografik görme (gerçekliğe sanki o, potansiyel fotoğraflardan oluşan bir seriymiş gibi bakma) alışkanlığı, doğayla birlik kurmak şöyle dursun, doğadan iyice yabancılaşıp uzaklaşmaya sebep olacaktır.

— Susan Sontag
Fotoğraf Üzerine

Navidson evden kurtardığı film ve kasetlerin niteliğinden, “Hiçbir ehemmiyetleri yok” diye bahsetmiştir.

Reston, “En başlarda demişti bunu,” diye ekler. “Charlottesville’de yanımda yeni yeni kalmaya başladığı sıralar. Mevcut olan bütün görüntüleri tek tek seyretti, bir kısmını baştan kurguladı ve sonra hepsini Karen’a postaladı. Tam anlamıyla tatminsiz bir hâli vardı.”⁴⁰⁹

Birçoklarının gözünde, Keşif A’ya ait görüntüler koridorda pusuda bekleyen şeye dair örnek niteliğinde bir ilk bakış sunuyordur. Ne var ki, Navidson’a göre, keşif girişimi Hi 8’in sınırlı çözünürlüğü ve “saçma ışıktandırma” yüzünden mahvolmuştur. Keşif #4 süresince çekilen film malum yerin boyutlarını ekrana aktarmak açısından daha başarılı olsa da, görevin aciliyeti yüzünden Navidson ancak birkaç görüntü alabilmiştir.

Kellog-Antwerk Tezi’nin, Bister-Frieden-Josephson Kriteri’nin ve Haven-Slocum Teorisi’nin hesaba katmadığı tek bir şey varsa, o da Navidson’ın estetik tatminsizliği idi. Bu düşünce ekollerinin üçünün de Navidson’ın mükemmele yatkınlığının iç çatışmalarından, ister sahip olma isteği isterse bireysel tahrip kaynaklı olsun, veya yoğun bir adanmışlık içeren her girişimde görülen türden bir toplumsal iyilik anlayışından doğrudan etkilenmediğini söyleyeceği kesindir. Lakin Deacon Lookner’in ukalaca belirttiği üzere: “Navidson’ın eve dönmesine yol açan en aşikâr sebebi unutmayalım: Daha iyi bir görüntü almak istemişti.”⁴¹⁰

Ekrana yansıyan olayların şimdiye değin takip etmesi güç olmayan bir rota izlediği görülse de, filmin asıl odak noktasını gasp ettikleri bir gerçektir. Keşif #5’e kadar doğrudan evin kendisine, ürkütücü boyutlarına ve içinde barındırdığı somut karanlığa dair gerçek anlamda görsel fikirler hiç sunulmamıştır. Kullanılabilir 16 mm’liklerin ve videokasetlerin kimi kısımları Navidson’ı küplere bindirmiştir. Ona göre, görüntülerin ancak

⁴⁰⁹ Reston’la Röportaj.

⁴¹⁰ Deacon Lookner, *Artistic Peril*, Group Home Publications, Jackson, Mississippi 1994, s. 14.

az bir kısmı —bizzat çektikleri de dâhil— malum yerin ev sahipliği yaptığı o akıl almaz boyutları yansıtabilmiştir. Bütün bunlar ise Navidson’ın şubat ve martta niçin yüksek hızlı film, magnezyumlu işaret fişekleri, güçlü flaşlar sipariş ettiğini ve hatta ne yapıp edip termal kamera kiraladığını açıklamaktadır. Reston’a kasten hiçbir şey çıtlatmamıştır, çünkü arkadaşının ona engel olmaya çalışacağını veya ona eşlik etmekte direterek kendisini tehlikeye atacağını farz etmiştir.

Navidson, kariyeri boyunca, hemen hemen istisnasız biçimde yalnız çalışmıştır. Çatışma bölgelerine tek başına girmeye alışkındır. Ayartıcı bir tehlikeyle karşı karşıyayken, yalnızca her şeyden haberdar olan içgüdülerine bel bağlamak zorunda kalınca, postu kurtarmak için yapılması gerekenlere uymayı yeğler. En iyi eserlerini mütemadiyen, işte böyle şartlar altında üretmiştir.

Foto muhabirliği, mevcut şartların ürünü oldukları için sık sık eleştirilmiştir. Aslına bakılırsa bu görüntülerin oluşturdukları kompozisyon ve anlamsal gaye açısından değerlendirildikleri nadirdir. Salt haber değeri taşımaktadırlar, olay ve ele geçen fırsatın sevinç verici kesişiminden ibarettirler. Fotoğrafların genel itibarıyla göz açıp kapama süresinde çekilebilmesi mevzusuna herhangi bir faydaları yoktur.

Birçok insanın süratle kolaylığı bir tutmak gibi sürekli bir yanılgı içinde olması şaşırtıcıdır. Söz konusu fotoğrafçılık ise, kesinlikle bu en bilindik yanılgıdır. Ne var ki sırf her isteyen fotoğraf makinesi alabilmesi, objektifin kapağını açmayı becerip kısmen önyargılı bir bakışla, sırf aleti aldı diye kullanmaya kalkması başarının teminatı değildir. Bir hedefin tüfekte vurulması da benzer bir sürede gerçekleşmesine rağmen, sonuçlarda tam bir objektiflik söz konusu olduğu için kimse nişancılık çocuk oyuncağıdır iddiasında bulunmaz.

Foto muhabirlikte ise, sayesinde tarihî anların yakalandığı deklanşör hızı, olağanüstü bir beceri gerekliliğinin âdeta kanıtıdır. Elektronik ayarlara ve yüksek hızlı filmlere rağmen, çok kısa sürede kayda değer bir fotoğraf çekebilmek adına muazzam boyutta teknik bilgi hâlâ şarttır.

Bir fotomuhabiri tıpkı bir atlet gibidir. Hokey oyuncularıyla veya vücut sörfçüleriyle benzer bir şekilde, oldukça spesifik hareketler öğrenmiş ve bu hareketleri defalarca tekrar etmişlerdir. Lakin büyük fotoğrafçılar bir fotoğraf makinesini kullanabilmek için gerekli fiziksel hareketleri yerine getirmeye uğraşmakla kalmamalı, estetik duyarlılıklarını da geliştirmeli ve içselleştirmelidir. Neyin kareye girecek kadar değerli ya da neyin değersiz olduğunu düşünecek kadar vakit yoktur. Bütünüyle içgüdüsel ve anlık olarak, yılların deneyimi, sıkı çalışması ve tabii ki sahip oldukları yetenek uyarınca, parmakları deklanşöre gitmelidir.

New York City’de galeri sahibi olan Timothy K. Thuan’ın dediği üzere:

Will Navidson içinde bulunduğumuz yüzyılın en iyi fotoğrafçılarından biridir fakat yaptığı işe “fotomuhabiri” adı uygun görüldüğü için, şu güne dek akla gelebilecek bütün eleştirel ithamlar içinde en can yakıcısına maruz kalmıştır: “Ya, gözünün

önünde ne oluyorsa onu çekiyor işte. Kim olsa orada, o da aynı-
sını çekerdi.” Falan filan diye devam eder. Bunu diyene bir bira
ismarlayın ve gözüne bir tane çakın.⁴¹¹

Fakat yakın zamanda, Navidson’ın çalışmalarına içkin olan takdire şayan kavrayışın ve
karelerdeki dengenin tespit edilmesiyle mesleğine yönelik önyargılar kırılmaya başlanmıştır.

Ona en son Pulitzer Ödülü kazandıran fotoğrafı buna örnek gösterebiliriz. Kalkıp Su-
dan’a gitmesi, şiddetin kol gezdiği, salgın hastalıklarla boğuşan sokaklardan geçmesi ve
nihayet yeryüzünün kayalık bir bölgesinde o çocukçağızla karşılaşması için gereken cesa-
reti göz ardı etsek dahi —kaldı ki kimileri bu yaptıklarını fotoğrafçılığın en önemli yanı
veya hatta başlı başına sanat olarak görmektedir⁴¹²— Navidson’ın kızı fotoğraflayabil-
mek uğruna çok sayıda unsuru (açılar, filtreler, pozlama, odak, kadraj, ışık vs. vs.) hesaba
katması gerekmiştir. Bu unsurları tek tek test etmek için bir düzine makara harcayabilirdi,
fakat harcamamıştır. Kızcağızı bir kez ve tek bir şekilde fotoğraflamıştır.

Fotoğrafta, akbaba Delial’ın arkasında çömelmiştir, karenin solundadır, biraz bula-
nıktır, telekleri uçmaya hazırlanırcasına havaya kalkmaya başlamıştır. Karenin neredeyse
merkezinde, çok net bir yakın çekimde, Delial dertop olmuştur, kahverengi, âdeta insan-
lıktan çıkmış parmaklarındaki kemikler sarkmıştır, dudaklarına böcekler çıkmış, gözleri
kumlar yüzünden şişmiştir. Hâlihazırda hastalık ve açlığın pençesindedir, ama Ölüm hâlâ

⁴¹¹ Timothy K. Thuan ile karşılıklı röportaj, 29 Ağustos 1996.

⁴¹² Bkz. Cassandra Rissman LaRue, *The Architecture of Art*, Shambhala Publications, Boston 1971, s. 139. Söz konusu
kitapta, sık sık atıfta bulunulan “başarının yedi aşamasını” anlatmıştır:

Sanatçı olabilmek için gerekli yedi tecessüd (ve altı bağıntı) mevcuttur: 1. Kâşif (Cesaret) 2.
Topograf (Öngörü) 3. Madenci (Mukavemet) 4. Arıtmacı (Sabır) 5. Tasarımcı (Zekâ) 6. Yaratıcı
(Deneyim) 7. Sanatçı. ¶ İlk, evinizin emniyetli dört duvarından çıkıp dünyadaki tehlikelere
atılmalısınız, bu tehlike ister yeryüzünün gerçek bir bölgesinde isterse de akıl sağlığınızın tanı
konulmamış bir parçasında mevcut olsun. ‘Kâşif’le kastedilen budur. ¶ Ardından, oraya gider
gitmez varış noktasının ayırdına varacak öngörünüz olmalıdır. Varış noktasının da bazen yol-
culuğun ta kendisi olabileceğini unutmayın. ‘Topograf’la kastedilen budur. ¶ Üçüncü olarak,
hakikatı kazıp çıkartabilecek, tarihin damarlarının izini sürebilecek, çarpıcı ayrıntıları meydana
çıkartabilecek kadar mukavemetli olmalısınız. ‘Madenci’yle kastedilen budur. ¶ Dördüncü olarak,
elinizdeki materyali ayıklayıp nadir bir şeye dönüştürecek sabrınız olmalı. Bu, aylar hatta yıllar
sürebilir. ‘Arıtmacı’yla kastedilen budur. ¶ Beşinci olarak, elinizdeki materyale menşeinden daha
öte bir anlam yüklemek için zekânızı kullanmalısınız. ‘Tasarımcı’yla kastedilen budur. ¶ Altıncı
olarak, şahsınız dâhil o nadir şeyden önce yapılmış her şeyden bağımsız bir eser ortaya çıkar-
malısınız. Bu ise ancak deneyim yoluyla olur ve ‘Yaratıcı’yla kastedilen budur. ¶ Bu aşamada, söz
konusu eser makbul hâle gelmiştir. Bu noktaya gelmeyi başarırsanız, kendinizi şanslı sayın. Fakat
daha fazla ilerleme ihtimaliniz düşüktür. Çoğu kişi ilerleyemez. Farz edelim ki siz istisnasınız.
Farz edelim ki bulunmaz Hint kumaşısınız. O hâlde son tecessüde ulaşmak ne anlama geliyor?
Yalnızca şu anlama: her bir aşamada, 1’den 6’ya dek, daha çok şeyi riske atacak, daha çok göre-
cek, daha çok toplayacak, daha çok dönüştürecek, daha çok üretecek, daha çok düşünecek, daha
çok sevecek, daha çok cefa çekecek, daha çok hayal edecek ve nihayetinde niçin daha azın aslında
daha çok manasına geldiğini anlayacak ve o manaya gelmeyi eleyecek, böyle bir ima taşıyanı
sahiplenecek ve önem arz eden bir şey yaratacaksınız. ‘Sanatçı’yla kastedilen budur.

birkaç adım gerisinde durmaktadır, taşlık bir tümseğe tünemiştir, pençelerini iyice uzatmıştır, gözlerini Kıtık'ın kızına dikmiştir.

Delial karenin en sağında, akbabaysa en solunda olsaydı, hem fotoğrafçıda hem de seyircide tekli koltukta oturuyorlarmış hissi uyanacaktır. Veya UCLA'da doçent doktor olan Rudy Snyder'in yorumunu dinlersek: "Tarihin prosenyumla örtülü merceği önüne yerleşmiş tarafsız bir seyirci kitlesine dönüşürdük."⁴¹³ Navidson, böyle yapmak yerine, akbabayı solda ve Delial'ı ortaya yakın tutmuş, böylece karenin sağ kısmının tamamını kasten boş bırakmıştır.

Rouhollah W. Leffler yakınlarda düzenlenen bir retrospektif sergide Navidson'ın çektiği fotoğrafı yeniden değerlendirme fırsatı bulunca, hüznle şunları demiştir:

Aslında insanların şu boşluktan daha fazla yakınmaları gerekiyor, ama bildiğim kadarıyla şu ana dek kimse yakınmadı. Bana kalırsa bunun da çok basit bir sebebi var: İnsanlar, bilerek ya da bilmeyerek, o kısmın hiç de boş olmadığını anlıyorlar.⁴¹⁴

Leffler'in özetle demek istediği şu ki Navidson cismen karede gözükmemesine rağmen, fotoğrafın sağ tarafını işgal etmektedir. Malum boşluk Navidson'ın hem mevcudiyetinin hem de tesirinin nomonik yansımasından ibarettir ve bu yansıma ölen bir çocuğun uçamayan, kürekkemiklerinden müteşekkil kanatlarla temsil edilen biçare bir ödül için yırtıcı hayvana meydan okumaktadır.

Belki de bu yüzden, fotoğrafa bakıp düşündükçe bütün gözlemciler hafif bir adrenalin patlaması yaşamaktadır. Muhtemeldir ki verdikleri tepkinin temelinde fotoğrafın temasının yattığını farz etmişlerse de, asıl sebep karenin içindeki, izleyeni de dâhil eden objelerle kurulan dengedir. İnsan fotoğrafa bakar bakmaz, bir tanık olmaktan çıkıp fotoğrafın bir parçası hâline gelmektedir.

Gene de işbu fotoğrafın hâlâ aydınlatılmamış tarafları olmasına rağmen, en azından fotoğrafın kompozisyonundaki bir nokta doğrudan siyasi sonuçlara gebe olmuş olabilir: Delial tam olarak merkezde değildir. Çok az farkla da olsa, Navidson'a, yani gözlemciye daha yakındır. Birçok uzman bu ufak oransızlığı, fotoğrafın yayınlanmasını takiben ulusal desteğin gitgide artışına ve birtakım bağış programlarının ortaya çıkışına bağlamıştır. Susan Sontag'ın yıllar sonra üzülenek belirttiği üzere: "Kızın bizlere yakınlığı, Delial'ın hâlâ elimizi uzattık mı erişebileceğimiz bir noktada olduğunu göstermektedir."⁴¹⁵

Şu nokta ilginçtir ki, bu tanımın ve *The Architecture of Art*'in geniş çaplı popülerliğinin yarattığı albeniye rağmen, özellikle 70'lerde ve 80'lerin başında, LaRue'nün takipçilerinden hiçbiri, yararlı bir eser üretmeyi geçtim, göze çarpan bir eser dahi üretmemiştir. "Where have all the children gone?" (*American Heritage*, 17, Ocak 1994, s. 43) adlı makalesinde Evan Sharp kızgınlığını şöyle ifade etmiştir: "LaRue fanatikleri kendilerinin yedi aşamasını on iki adımla takas ederlerse, iyi yapmış olurlar."

⁴¹³ Rudy Snyder, "In Accordance With Limited Space", *Art News*, 93, Ekim 1994, s. 24-27.

⁴¹⁴ Rouhollah W. Leffler, "Art Times", *Sight and Sound*, Kasım 1996, s. 39.

⁴¹⁵ Susan Sontag, *On Photography: The Revised Edition*, Anchor Books, New York 1996, s. 394.

Diyagrama bakınız:

[ ]
[ ]
[ ]
[ ]
[ ]
[ ]
[ ]
[ ]
[ ]
]416

İnsanın faniliğine karşı çıkış Navidson'ın fotoğraflarında sık rastlanan bir temadır. Fotoğraf eleştirmeni M. G. Cafiso'nun 1985'te iddia ettiği üzere:

Navidson'ın insanlara —ve en çok da korkunç olayların öznesi olan insanlara— olan biricik ilgisi, onu doğrudan ölümlle çatışma içine sokmuştur.⁴¹⁷

XV. Bölüm’de hâlihazırda bahsedildiği üzere, Navidson hiç manzara fotoğrafı çekmemişse de, birilerini kendisiyle tehdit arasına koymaksızın herhangi bir ölüm tehdidinin fotoğrafını da hiç çekmemiştir.

Ash Tree Lane'e dönüşü ikincisinin ihtimal dışı kalması demektir. Daha önce, eve yaptığı geçmiş ziyaretlerde bile tanık olmadığı türden bir şeyi fotoğraflayacak demektir, o ev ki hiç sakini, Navidson'dan başka tanığı olmayan, kendi mevcudiyeti dışında kimse-ninkini tehdit etmeyen bir yerdir.

416 Büyük olasılıkla Zampanò'nun körlüğü Delial'ın fotoğrafına ait gerçek bir diyagram çıkartmasına mani olmuştur. — Ed.

417 M. G. Cafiso, *Mortality and Morality in Photography*, Chronicle Books, San Francisco 1985, s. xxiii. İlginçtir ki Cafiso, ilk koyduğu dipnotlarından birinde, “en verimli görme eyleminin” bile “hiç şaşmaz biçimde daima başka bir şeyi görmeme eylemi” olduğunu gözlemleyerek, can sıkıcı fakat oldukça kışkırtıcı bir estetiksel endişeyi dile getirmiş olur. Ne yazık ki bu konuyu ne daha fazla açar ne de sonraları, Navidson’ın nihayetinde yüzleşmek zorunda kaldığı fotoğrafik zorlukları açıklamakta kullanır.

XX

Hiç kimse yer altına tek başına meydan okumamalıdır.

— Poe

A 10x10 grid of 100 dots arranged in a 10x10 pattern. The dots are arranged in a regular grid, with an arrow pointing to the right at the bottom right corner.

→ “Duvarlar başı ucu gözükmez biçimde çıplaklar. Ne üzerilerine asılı, ne de sınırlarını belirleyen bir şey var. Herhangi bir dokuları yok. En keskin göz ya da en duyarlı parmak uçları bile neyin nesi olduklarını anlayamıyor. Orada tek bir işaret bile bulamazsınız. Bütün izler eninde sonunda kayboluyor. Duvarlar her şeyi yok ediyor. Bütün kayıtları temelli siliyor. Dolambaçlı, sonsuza dek karanlık ve dokunulmamış. Kusursuz yokluk tapınağına bakın.” — [okunmuyor] — Ed.

Nisanın ilk günü, Navidson o tuhaf koridor ve odaları son bir kez keşfe çıkar. Ara başlığa bakılırsa, bu sekans **Keşif #5**'in ta kendisidir.

Navidson, atıldığı serüveni kaydetmek amacıyla, yanında 1962 H16 model elle kurmalı Bolex 16 mm'lik bir kamera ve 16 mm'lik, 25 mm'lik, 75 mm'lik Kern-Paillard lensler ve Bogen marka bir üçayak getirmiştir. Ayrıca yanında Sony marka bir mikro kasetli ses kayıt cihazı, Panasonic Hi 8, bir sürü pil, en aşağı bir düzine 120 dakikalık Metal Buharlı (DLC) kasetler, 35 mm'lik bir Nikon, flaşlar ve bir tane de USA Bobby Lee fotoğraf makinesi askısı taşımaktadır. Çekim için, 30 metrelik filmler hâlinde 900 metrelik 7298 16 mm Kodak, 20 makara 35 mm'lik, ayrıca 36 kareli Konica 3200, bir de muhtelif 10 makara siyah beyaz negatif getirmiştir. Ne yazık ki anlaşıp kiraladığı termal kamera işi son anda suya düşmüştür.

Hayatta kalmak için getirdiği araç gereçlere değinecek olursak, yanına sıcaklık değerli bir uyku tulumu, tek kişilik çadır, iki haftalık erzak, 2 adet beş galonluk su bidonu, kimyasal ısı paketleri, işaret fişekleri, hem normal hem de yüksek yoğunlukta fosforlu çubuklar, bir dolu neon yol işareti, misina, üç el feneri, bir adet ufak basmalı ışık, yedek piller, bir karpit lambası, kibritler, diş fırçası, bir ocak, yedek kıyafet, yedek kazak, yedek çorap, tuvalet kâğıdı, küçük bir ilk yardım çantası ve bir de kitap almıştır. Bunların hepsini alüminyum gövdeli bir dağ bisikletine bağladığı iki tekerli römorka dikkatle yüklemiştir.

Işık yapsın diye, bisikletin gidonuna, küçük ve opsiyonel bir arka teker jeneratörüne bağlı bir tekrar şarj edilebilir pille çalışan bir lamba takmıştır. Bir de yolölçer monte etmiştir.

Gördüğümüz üzere, Navidson koridorda yürümeye başladığında, Sarmal Merdiven'e doğru gitmez. Bu sefer koridorları keşfetmeye karar verir.

Römorkun ağırlığından dolayı çok yavaş ilerler, ama mikro kasetli ses kayıt cihazına şöyle dediğini duyarız: "Acelemler yok."

Fotoğraf ve kısa kısa görüntüler çekmek için zırt pırt durur.

İki saatin sonunda, ancak 11,2 km ilerleyebilmiştir. Su içmek için durur, bir neon yol işareti asar ve saatini kontrol ettikten sonra tekrar pedal çevirmeye koyulur. Öylesine söylediği şeyin önemini kavradığı söylenemez: "Pedallar gittikçe hafifliyor sanki."

Fakat çok geçmeden, bariz bir direnç azalışı olduğunu fark eder.

Bir saat geçmiştir ki, artık pedal çevirmesine gerek yoktur: "Bu koridor aşağı meyilliyor gibi. Hatta arada frene basmam yeter." Nihayet kamp yapmak için durduğunda, odyometrede akla hayale sığmaz biçimde 262,3 km yazıyordu.

Navidson, ufak bir odada kamp kurarken, yolculuğunun bittiğini hâlihazırda biliyordu: "Saatte ortalama 32 km hızla sekiz saat

bayır aşağı gittikten sonra, başlangıç noktasına dönmem herhâlde altı yedi günümü alacaktır."

Navidson ertesi gün uyandığında, üstünkörü bir kahvaltı eder, bisikletini evin istikametine çevirir ve can sıkıcı, hatta olanaksız bir girişim olacağını umduğu

yolculuğuna başlar. Gelgelelim, birkaç dakika içinde, artık pedal çevirmesine gerek kalmadığını görür. Bir kez daha bayır aşağı iniyordur.

Yolunu şaşırdığını sanarak, bisikleti çevirir ve ters istikamette pedal çevirmeye koyulur ki mantıken bu yönün bayır yukarı olması lazımdır.

Ama on beş saniye geçmiştir ki, gene bir yokuştan inmeye başlamıştır.

Kafası karışmış hâlde, büyükçe bir odaya girer ve zihnini toplamaya çalışır: “Hangi yöne dönersem döneyim, daima aşağı meyillenen bir yüzeyde ilerliyormuşum gibi.”

Navidson, kaderine boyun eğerek, bisikletine geri biner ve çok geçmeden, saatte ortalama kırk sekiz kilometre hızla paldır küldür aşağı inmeye başlar.

Navidson gelecek beş gün boyunca, her seferinde 386 ve 482 km arası değişen hızlarla gitmedik yer bırakmaz, fakat beşinci günde, on dört saatlik ipe sapa gelmez bir maratonun ardından, Navidson 688,7 km yol katetmiştir.

Ne de içinde ilerlediği bu bitimsiz
koridorun boyutları aynı kalır.

Tavan kimileyin iyice alçalır,

adım adım

gittikçe

alçalır

ve

alçalır

**ve kafasını sıyırmaya başlar, ta ki
birkaç dakika sonra değişene dek,**

derken

yukarıya

daha

yukarıya

yükselerek

toptan ortadan kaybolur.

Bazen de

koridor

genişler,

ta ki bir an

gelir

Navidson

muazzam

büyükölükteki

bir platoya

indiğine

yemin

eder:

Saatler sonra, kendine mütevazı bir yemek hazırlarken, “Muazzam genişlikteki bir bilaro masası ya da göz alıcı bir dağın pürüzsüz yüzeyi gibi,” der bize. “Bir keresinde duraksadım ve sağa doğru, traverse benzettiğim şeyin istikametinde ilerledim. Saniyeler sonra, tekrar bayır aşağı inmeye başlamıştım.”

Sonra, tavanla ve bir sürü kapı boşluğuyla beraber, duvarlar yeniden belirir: Değişikliklerin ardından daima şu ayrıksı, ve artık iyice aşına olduğu, hırıltı duyulmaktadır.

Günler geçip giderken, Navidson su ve yiyeceğinin tehlikeli biçimde azaldığının ayırtına varmaya başlar. Daha da beteri, “ecelimden kaçamayacağım” hissiyatı, ne zaman bisikletini sürmeye başlasa kapıldığı şu “ecelim çabuk gelecek” hissiyatıyla birleşmektedir: “Bu şeyin sınırlarına ulaşacağımı düşünmeden edemiyorum. Duramayacak kadar hızlı gidiyorum ve karanlığın içine doğru uçacağım.”

Kaldı ki aşağı yukarı dediği gibi olur.

On ikinci ya da on üçüncü günde (kaçıncı gün olduğunu kestirmek zordur), Navidson’ın tahminine göre 18 saatten fazla uyuduktan sonra, tekrar koridorda ilerlemeye başlar.

Çok geçmeden

duvarlar ve

kapı

boşlukları

uzaklaşıp

küçülmeye,

k a y b o l m a y a b a ş l a r ;

derken,

tavan

öyle

yükselir ki,

o da

tamamen

gözden

kaybolur,

ta

ki

“yön denen şeyin hükmü kalmayana dek.”

Navidson durur ve dört magnezyumlu işaret fişegi yakıp elinden geldiğince
uzağa fırlatır:

sağına

ve

soluna.

Sonra doksan metre pedal çevirir ve dört işaret fişegi daha yakar.

Üçüncü defa aynısını yapıp geriye döner

ve

devamlı pozlamaya güveniyordur

fotoğraflar

on iki

işaret fişegi.

İlk fotoğrafta on iki adet oyuğa benzer ışık kaynağı gözükmektedir.
Gel gör ki, ikinci fotoğrafta, işaret fişekleri daha uzakta gibi duruyorlardır.
Üçüncü fotoğrafta ise, fişekler noktadan ibaret gibi gözükmektedir, bu da
şunun göstergesidir ki,

Navidson

ya da

işaret

fişekleri

hareket

e

d

i

y

o

r

d

u

r

.

Fakat

Navidson'ın mikro kasetli ses kayıt

cihazına

yaptığı yorumlar

makinesinin uçayağına

sıkıca

sabitletiğine işaret

etmektedir.

Başka seçeneği olmayan Navidson yoluna devam eder. Saatler geçip gider. Mümkün olduğunca gibidir. Pedal çevirmeyi sürdürür, hareketlilikten ve karanlıktan kaynaklı bir transa kapılmıştır. bir zemini aydınlatana kadar zemin arkada kalmaktadır; derken bir anda, her ne kadar hiçbir şey, değil saat sonra Hi 8'ine, "Sanki baştan beri, geçen hafta boyunca, orada bir şey bulunduğunu sezdim,"

olduğunca az su içmeye
kapatılmıştır, bisikletindeki
şey, değişmiş gibi
sezdim, " der kekeleyerek

508 ile 509 yapışık satırdır

(kesilen kelimeler ekledim
tarayan)

felaketi sırasında
ufak tepeciği aştım

↑ Dipsiz boşluğu içine doğarcasına sezen tek kişi Navidson değildir. On bir kişinin öldüğü, trajik mayıs felaketi yüksekliğindeki Kangshung yüzünün kenarına gelişini şöyle anlatmıştır: "Nihayet, saat ona doğru, bir tane ufak tep" Jon Krakauer, "Into Thin Air", *Outside*, xxi, 9, Eylül 1996, s. 64.

e çalışır. Odyometre kırılır. Navidson umursamaz. Kaç kilometre gittiğini artık önemsemez. mbanın ışığı artık taş çatlasa bir metre öteye vurmakta, Navidson'ın önünde uzanan kül rengi nasa da, tek bir an diğerlerinden ayrışır, Navidson'ı durması konusunda uyarır. Navidson bir tek. “Ve sonra bu his bir anda kaybolur, yerini — ↑

ıceleyin göz gözü görmeyen bir tipinin içinde kaybolan Neal Biedelman rastlantı eseri, dağın 2,1 kilometre ıryüzünün kenarında dikiliyormuşum gibi hissettim. Hemen ötemdeki muazzam boşluğu sezebiliyordum.” Bkz.

Navidson frenlere asılarak durmaya çalışır, fren tamponları tekerlekleri bir türlü tutamaz, gıcırtı olur, bisiklet lambasından yansıyan solgun ışık nihayet bitim noktasını aydınlatmadan önce Navidson'ın hâlâ birkaç saniyesi vardır. “Tam o an bisikletle beraber yere bıraktım kendimi,” der ve kamerayı sol kalçasına çevirir. “Bacağım haşat oldu. Hâlâ azar azar kanıyor. Römork da tamamen mahvoldu. Sanırım beni asıl durduran da buydu. Kenarın yanına gittim. Bacaklarım kenardan aşağı sarkmıştı. Boşluğu da hissedebiliyordum. Nasıl olduğunu bilmiyorum. Ne rüzgâr var, ne ses, ne de sıcaklık değişimi. Bana kadar ulaşan şu korkunç boşluk var sadece.”

Kenarla aynı hizada, çıkma kuleyi hatırlatan bir yapı yükselmektedir. Taş çatlasa iki metre yüksekliğindedir ve tek kapısı vardır. Navidson yapının içerisinde sarmal bir merdivenle karşılaşır, bu merdiven yukarı doğru çıkmak ya da aşağı doğru inmek yerine yan yatmıştır,

uçuruma bakan duvarın içine girmektedir. Yaşadığı kötü sarsıntıyı hâlâ üzerinden atamayan Navidson merdiveni incelemez. Ama geceyi, ya da günün hangi vaktiyse artık —neden- dir bilinmez ama Hi 8'deki zaman damgası artık çalışmıyordur— o beklenmedik sığnağın duvarları ardında geçirmeye karar verir.LL

LL Bu duvarlar, Navidson'a bir parça teselli sunmuş olmalarına rağmen, öyle ya da böyle Hermann Broch'un metnini haksız çıkar- maktadırlar.

*In der Mitte aller Ferne
steht dies Haus
drum hab es gerne*

“Bütün bu mesafelerin ortasında
bu ev yükselmekte,
o yüzden ki çok sev onu.” — Ed.

Uyanınca Navidson'ın ilk fark ettiği şey oradaki tek kapının da ortadan kaybolduğudur. Üstelik uykuya dalmadan önce yatay olan merdiven şimdi tam üstündedir ve tavanın içinden geçerek yükselmektedir, bu da bir evin içindeki bu ufak evin yan döndüğüne işarettir. Bacağındaki sargıları değiştirdikten ve azıcık bir şeyler atıştırdıktan sonra, Navidson uyku tulumunu, çadırı, Bolex'i, Nikon'u, Hi 8'i, filmi, bütün video kasetlerini, mikro kasetli ses kayıt cihazını, iki su bidonunu, üç işaret fişğini, kimyasal ısı paketlerini ve kalan PowerBar'ları çantasına alır, sonra da çantayı.....

gıkışından
gıkar
sıkışık odanın tek
yukarı geçerek, bu
tutarak kendini
ve ilk basamağı
üstüne çıkart
bisiklet gidonunun
ceplerine koyar.
nesneleri Dikkatlice
ve benzeri türdeki
el fenerlerini pilleri,
luğa ait tek kitabı,
Navidson bu yolcu-
duran tavanadaki delikten atar.
.....basamaklardan birinin tam üstünde

Bu yeni merdivenden çıkmaya başlamıştır ki, çok geçmeden aşağıdaki zemin bisiklet, römork ve ardında bıraktığı her şeyle birlikte kaybolur, buna fazla su, yiyecekler, işaret fişekleri ve lensler de dâhildir. Navidson o yutucu kuyuyla arasındaki mesafeyi mümkün olduğunca çabuk açmaya çalışarak yukarı koşar. Ne yazık ki sarmal merdivenin ne bir sahanlığı ne de bir çıkışı vardır. Kim bilir kaç saat sonra, son basamağa ulaşır, kendisini kapı girişi olmayan koridorsuz, ufak dairesel bir odada bulur. Sadece duvardan baş vermiş ve çok daha dikey bir shafta doğru çıkan bir dizi siyah tırabzan demiri vardır buranın.

çikolatalarından ısırmak için durur
yüksek kalorili enerji

molası vermek ya da
yalnızca kısa su

ardından
bir tırmanışın

saatlerce süren
tahminen

çeker. Fakat
gövdesini merdivene

emince,

yavaşça fakat kendinden

tutuna tutuna,

Navidson

↓ Erich Kästner *Ölberge Weinberge*'de (Frankfurt 1960, s. 95) dikey anlamların gücünden bahseder:

Bir dağa tepeye
tırmanmak kefaretin

ifadesidir. Bunun
sebebi ise “yukarısı”

sözcüğünün gücü
ve “yukarı” sözcüğünün

tesiridir. Cennet'e
ve Cehennem'e

inanmayı bırakalı
uzun yıllar olmuş

kişiler bile ‘yukarı’
ve ‘aşağı’ sözcüklerini

değiş tokuş ederler.

Escher'in *House of Stairs*'inde şahane
biçimde yerle bir ettiği bir düşünce,
seyircilerin maruz kaldığı, dünyanın
yerçekimi denen büyüü yok ederken,
öte yandan da, öz benliğin özgün
yerçekimiyle onları büyülüyor.

uyumaya çalışacağımı itiraf eder.
tırabzan demirine bağlayıp

bu fikir kulağa
Gelin görün ki

bir süre daha çıkmayı sürdürür.
çok nahos geldiğinden,

Otuz dakika sonra
azminin karşılığını alır,

Birkaç saniye sonra
son tırabzan demirine ulaşır.

ise artık bulunduğu
yer bir hayli↑

kendini bir
Navidson muhtemelen

tek

kapılı

ufak

bir

odadır

ki

kapıyı

dikkatlice

açar.

Öbür tarafta,
karanlığın içine
karışan dar
bir koridorla
karşılaşırız. “Bu
duvarlar içimi
rahatlatmadı
değil,” der Navid

son bir süre
yürüdükten
sonra. “Bu
labirente
dönmenin
güzel yanı
olacağı

hiç aklıma
gelmezdi.”
Fakat o ile
rledikçe,
koridor da
gittikçe

küçülür,
ta ki ça
ntasını
çıkarmak
ve çömel

m e k
zorunda
k a l a n a
dek. Ar

tık eme
klemeye
başlamış
tır ve çan

tasını önden
itiyordur.
Yüz me

tre sonra artık uzanmış,
sürünüyordur. Görebildiği

miz kadarıyla, yar
alı ayağının acı

sı dayanılmaz hâle
gelmektedir. Bir sü

re sonra bir santim
bile kıpırdıyamaz hâle

gelir. Sıçramalı kesm
eye bakılırsa, ya dinlen

miş ya da uyumuştur
Gövdesini tekrar

sürüklemeye başlayın
ca, acının azalmadığı

fark edilir. En so
nunda, birdenbire

evin
açıdan

her
değişti

ğı, bir hayli geniş bir

odanın içinde

bulur

kendisini.

[illegible]

“Daha da yaklaşırsam, kaybolmasından korkuyorum. Bir saat burada dikilip tadını çıkarmaya değer bir manzara desem, yalan söylemiş olmam. Önümdeki görüntüden bu denli zevk aldığıma göre, kafayı kırdım herhâlde.”

Ama Navidson nihayet öne doğru bir adım atınca, hiçbir şey değişmez.

[		]
[		]
[		]
[		]
[		]
[	XXXXXX	]
[	XXXXXX	]
[	XXXXXX	]
[	XXXXXX	]
[	XXXXXX	]
[		]
[		]
[		]
[		]
[		]

Navidson'ın attığı her adımla, bizler de sahiden bir pencereye, hatta açık bir pencereye baktığımıza gittikçe kani oluruz.

Kapı girişleri geçiş sağlarken, pencereler görünümü sağlar. Şimdi hiç olmazsa, bitimsiz duvar, oda ve kapı örüntüsünün ötesindeki bir manzarayı seyretme şansı vardır, derinlik duygusu veren bir yere ulaşma ve bir ihtimal de olsa, bütünü gözünde canlandırma şansı. Rüzgârın gözü. Ama Navidson'ın çok geçmeden keşfedeceği üzere, ne rüzgâr vardır ne de göz elbette.

Navidson, öbür taraftaki dar bir taraçaya çıkınca, Keşif #5 süresince ikinci defa şu grotesk hiçlik görüntüsüyle karşılaşır. Bu sefer elinden, gülmekten başka bir şey gelmez. “Eh, bu beklenmedik oldu işte,” der Navidson kıkırdayarak. Ama arkasını döner dönmez, pencerinin odayla birlikte ortadan kaybolduğunu görür. Geriye kalan tek şey dikildiği yerin üstündeki kül karası döşemedir ve görünen o ki döşemeyi alttan destekleyen bir şey yoktur: aşağısı, yukarısı ve elbette ötesi daimi bir karanlıktan ibarettir.

[illegible]

Cenevre, İsviçreli Hans Staker Navidson-kibrit mehzusunu araştırmıştır. Staker, işaret fişeği kısımlarından hemen sonra kısa bir sũreliđine gũzũken siyah beyaz bir baskıyı dikkatlice analiz ederek, sol alt kũşede gũze çarpan kibrit kutusuna yakınlaşmayı başarmıştır. Navidson'ın başparmağı kutunun bũyũk kısmını kapatsa da, Latince *Fuit Ilium* kelimeleri, İngilizce *Thanks to These Puppies* sũzũyle birlikte kolayca seçilebilmektedir.

Staker, bu kısıtlı ipucuna dayanarak, kibritlerin gele gele, Eagley "Egg" Learned adlı emekli bir klasik filoloji profesũrũ ve amatũr bir kibrit kutusu koleksiyoncusunun işlettiği, Oxford, İngiltere'nin dış kesimlerindeki bir bardan geldiğini başarıyla tespit etmiştir, meğerse Eagley kutuyu bizzat tasarlamıştır.

Learned gũrũřmeleri esnasında Staker'a, "Yetmişine merdiven dayamış İngilizlerin çoğunun kendilerini eğlendirecek bahçeleri vardır. Benim de barım var," demiştir. "Nasıl ki işini kaçıran ihtiyaşlar lalelerinin ũzerine titriyorlar, ben de sũrekli bira sekimde değişiklik yapıyorum. Kibritler bu tũrden bir değişikliğin ũrũnũydũler. Aslına bakarsanız, buraya çok da uzak olmayan bir fabrika var. Kapak tasarımı için yirmi yıllık Latincemden yararlanayım dedim. Bir ihtiyaşın anarşiye saygı duruşu deyin isterseniz. Meşhur Swan Vestalardan çok daha yakıcı bir detay bence. Gorakları uzak tutacak şekilde tasarladım."L

Staker kibrit kutusunun Learned'ũn barından Navidson'ın titremeyen ellerine nasıl geçtiğinin izini sũrmeye devam eder. Gerçek şu ki, Learned ta 1985'te, yani Navidson'ın İngiltere'yi ve bũyũk olasılıkla barı ziyaretinden hemen sonra, kibrit siparişini sonlandırmıştır.

Navidson'ın bu denli ũnemli bir yolculukta on yıllık bir kibrit kutusunu kullanmaya kalkışı bir hayli ihtimal dışıdır. Hatta řũyle ki, yanına rũmork ve bisikletle birlikte kaybettiiği yeni satın alınmış birkaç kutu kibrit almıştır. Muhtemelen kibrit kutusunu onda uezel bir yeri olduğu için taşıyordu.

Learned'e hakkını vermek gerek ki, kibritleri kaliteli-dir. Kibrit uçları kolayca yanmakta, ıvır zıvırları eşit oranda tutuşturabilmektedir. Staker bu kibrit kutularından birini ele geirmış ve evdeki şartların (yani sıcaklığın) aynısını tekrar yarattıktan sonra, her kibritin ortalama 12,1 saniye yandığını keşfetmiştir. Yalnızca 24 kibrit ũpũ artı Staker'ın 36 saniye yandığını tespit ettiği kibrit kutusuyla, Navidson'ın toplamda beş dakika kırk dũrt saniyelik işığı vardır.

Gelgelelim, kitap 798 sayfa uzunluğundadır. Navidson dakikada ortalama bir sayfa okusa bile, geriye daha 760 sayfa kalacaktır (hâlihazırda 32 sayfasını okumuştur). Bu engelin üstesinden gelmek için, metnin iki sayfasını barındıran ilk yaprağı yırtar ve sıkıca çubuk gibi sarar ve böylece bir meşale yapmış olur ki Staker’a göre, bu kâğıttan meşale iki dakika kadar, yani sıradaki iki sayfayı okumasına yetecek kadar yanacaktır.

Ne yazık ki Staker’ın hesaplamaları daha ziyade akademik bir onanizm şeklidir, gerçek dünyayla neredeyse hiçbir alakası olmayan, sayısal hüsnû-kuruntularla yapılan bir mastürbasyondur. Navidson’ın belirttiği üzere, çok geçmeden ateşe ayak uyduramaz olur. Belki okuma hızı düşmüştür ya da sayfa dengesiz bir biçimde tutuşmuştur veya sıradaki yaprağın ateşini tam ayarlayamamıştır. Ya da kitaptaki sözcükler öyle bir düzenlenmiştir ki, okunmaları fiilen imkânsızlaşmıştır. Sebep ne olursa olsun, Navidson kitabın kapağını sırtıyla birlikte tutuşturmaya mecbur kalır. Daha hızlı okumayı denese de, kaçınılmaz olarak metnin kimi kısımlarını atlar, zırt pırt parmaklarını yakar.

En son, Navidson elinde tek yaprak ve tek kibritle kalakalır. Uzun bir süre karanlık ve soğukta bekler, bu nihai aydınlanma ânını erteler. Nihayet kibrit çöpünü boynundan kavrar ve kutudaki yerini bulur bulmaz, şerit kıvılcımlar saçarak son bir ışık topu yaratır.

İlk önce kibrit ışığında birkaç satır okur ve sonra sıcaklık parmak uçlarını yakmaya başlayınca, kibritin aleviyle yaprağı yakar. Şimdi tek bir son mevcuttur: son bir okuma eylemi, son bir tüketim eylemi. Alevler kâğıdı hızla yakıp kül ederken, Navidson gözlerini çılgın bir telaşla metnin üzerinde gezdirir, kaçınılmaz alevlerden az daha hızlı olmayı sürdürür, derken kalan son birkaç sözcüğe ulaştığında, ateş elini yalayıp geçer, küller her yeri kuşatan hiçliğe dökülür ve kitap, ardında karanlıkta çoktan dağılıp kaybolmuş görünmez kalıntılar bırakarak, yok olup gider.

Navidson mikro kasetli ses kayıt cihazına, “Hiçbir şeyim kalmadı,” der usulca. “Ne yiyecek yemeyim var. Ne de suyum. [Uzun bir duraksama] Filmim var ama flaş bitti. Çok üşüyorum. Ayaklarım acıyor.”
Sonra (kim bilir ne kadar sonra):
“Artık hiçbir şeyin üzerinde oturmuyorum. Döşeme, ya da her neyse artık, kayboldu. Süzülüyorum ya da düşüyorum ya da ne yapıyorum ben de bilmiyorum.” ←

← Özünde Navidson’ın belgeselinin dönüm noktası olan bu kısma verilen yanıtın bahsetmek yararlı olabilir. Sonuçta film azıcık bile olsa, Navidson’ın düşüşünün tutarlı bir sentezini bizlere sunmuyor. Bir pencerenin, elli altmış metre aşağı düşen, havada süzülen, boşluğa yükselen işaret fişeklerinin fotoğrafıyla, Navidson’ın kitabı okurken/ yakarken çekilmiş birkaç fotoğrafı var. Kalan kısım ise, soğuktan ölmek üzere olan Navidson’ın izlenimlerinin kaydedildiği karman çorman ses kliplerinden ibarettir. Böylece akıl almaz bir gerçeğe ulaşıyoruz: gösterim süresinin neredeyse altı dakikası karanlıktır.

Köşe yazarı James Parshall *Rolling Stone*’da (14 Kasım 1996, s. 124) şunları belirtmiştir:

Korkunç, gerçek ve aynı zamanda komik. Bugün bile, arkalarındaki projektör perdeye karanlığı yansıtmayı sürdürürken, koltuklarında sağa sola kıpırdanan, aman vermez ekrana gözlerini kısarak bakan ve ara ara gözlerini dinlendirmek için şu ışıldayan çıkış işaretlerine bakış atan seyirciler aklıma geldi mi, gülmeden edemiyorum.

Michael Medved dehşete düşmüştür. Ona göre, altı dakikalık hiçlik sinemanın ölüm fermanını imzalamıştır. Öylesine şaşırmış, içlermiş, hatta tutarsızlaşmıştır ki, *Navidson Kaydı*’nın sinema sanatıyla hiçbir alakası olmayacağı ihtimalini gözden kaçırmıştır. Stuart Deweltrop *Blind Spot*’ta (42, bahar 1995, s. 38) görüntüyü “harikulade bir fiyasko — n’est-ce pas?” şeklinde tanımlamıştır. Kenneth Turan “iyi bir numara” demiştir. Janet Maslin ise tamamıyla alakasız bir tepki vermiştir: “Nihayet cojone’li bir filmimiz oldu.”

Navidson’ın sonu, kaçıklar evindeki çetenin de gözünden kaçmaz. Jay Leno şakayla karışık, “*Navidson Kaydı* nasıl çekildi, biliyor musunuz? Lens kapağı çıkartılmadan. Sahiden amatör bir filmdi yani.” Letterman ise kaşlarını çatır: “Millet, bir de şu yandan bakın: yıldız oyuncular yok, set ekibi yok, çekim yerleri yok. Bayağı masrafsız yani. Stüdyoların çoğu bu fikri epey ciddiye alıyor... Epey diyorum.” Sonra da set ışıkları birkaç saniyeliğine kapatılmıştır. *Home Improvement*’ta, Tim Allen karanlıkta geçen bir dakikalık bir parodi yapmıştır ki bu parodi çarpan ayak parmaklarını, kırılan tabak çanağı ve el yordamıyla olmadık yönlerde ilerlemeyi içeriyordur.

Bu sırada, birçok önemli sinefil ses kalitesine dair yorumda bulunmaya başlamıştır. California THX’in ses büyücüsü Tom Holman’ın kasetlerin temizlenmesine yardım ettiği ve bütün transferleri bizzat izlediği bir sır değildir. *Audio, Film ve F/X*’te çok sayıda makale yayımlanmıştır. Söylendiğine göre, Vittorio Storaro şunları bile demiştir: “Ses bu kadar parlakken, ışığı kim ne yapsın?” Katılmamak elde değildir. Navidson’ın dediklerinin bir kısmını anlamak imkânsız olsa da, ağzını açıp konuşunca, sesi ürkütücü bir yakınlıktaymışçasına çıkmaktadır, gömüldüğü karanlıktan kurtulmuş gibidir, sesi yankı yapmadan gittikçe zayıflamakta, ölmekte olan Navidson dayanamayacağımız kadar yakındadır.

Şimdi, Navidson'ın konuştuğu anlar haricinde, sessizlik baskın geliyordur.

O hırıltı bile Navidson'ın bulunduğu yeri rahatsız etmeye kalkmaz.

“Kendim dışında, hiçbir şeyi algılayamaz hâldeyim,” diye mırıldanır.

“Düştüğümün farkındayım ve çok yakında dibe çarpacağım. Bunu hissediyorum, resmen içimde kabarıyor.” Ama bu korkuyla o kadar uzun süre yaşar ki en son kabullenir: “Ne zaman çarpacağımı bile bilmiyorum. Ne olduğunu bile anlamadan ölmüş olacağım. Aslında bir dip yok yani. Benim için öyle bir nokta yok. Mevcut tek şey gelen ecelim.” Ve sonra fısıltıyla: “Belki de buradaki o şey tam da budur. Buradaki yegâne şey. Ecelim.”

Navidson hıçkırıklarını ve sızlanmalarını kaydediyordur. Şakayla karışık şu tarz şeyler diyerek, içten içe eğlendiği anları bile yakalar: “Hiç adil değil aslında. O kadar zamandır düşünüyorum ki, artık yukarı süzölmeye başladığımı hissederek oldum—” Çok geçmeden nerede olduğu konusunda kafa yormayı bırakır ve bir zamanlar nasıl biri olduğunu kafasına takar.

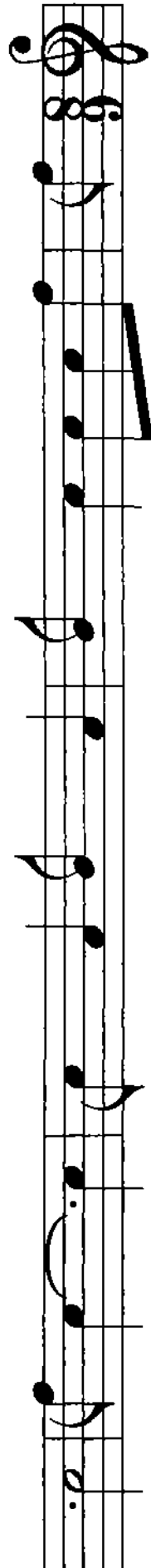
Floyd Collins'in aksine, Navidson savaş arabalarına binmiş meleklerle ya da tavuklu sandviçlere methiyeler düzmeye kalkmaz. Holloway gibi bize öz geçmişini de sunmaz. Bunlar yerine, damarlarında üre birikir ve hezeyana kapılmaya başlarken, Navidson tanıdığı ve sevdiği insanlardan dem vurmaya başlar: Tom'dan—"Tom... Tom, buraya mı gittin sen de? Aşağı bakma sakın, öyle mi?"—Delial, çocuklar ve gittikçe sık biçimde, Karen'dan—"Yanımdaydın. Sonra kaybettim seni."

Ki-
mileyin
dedikleri anlaşılmıyordur. Kimileyinse
anlaşılmıyordur. “Yakala beni dü-
şüyorum, uçuyorum,” ya da “Şimdi hem
Kaseti’nin aksine,” Lakin Holloway
altıyazı ya da alt-yorumlar yoktur.

Kısa süre sonra, Navidson'ın başı döner gibi olur, yaklaşan eceli, geçmiş hayatı bir an aklından uçup gider, apansız boşlukta süzülerek gelen ve zihninde dönüp durmaya başlayan, tanıdık gelen ama adını çıkartamadığı bir melodiye kendini kaptırır. "Şöyle bir şeydi... Nasıldı, hımm... Şu tarz bir şey... [Öksürür] [Tekrar öksürür] Artık fikrimi değiştirdiğimi fark ettim ve kapıyı açtım..."

“Daisy. Daisy. Daisy. Daisy, Daisy, cevabını ilet bana, rica edeceğim. Aşkından çıldırdım çıldıracağım. Bu doğru değil.”

“Sakın korkma.”

“Korkuyorum.”

En sonunda, Navidson'ın ağzından çıkan sözcükler, melodiler ve titreye titreye mırıldanışları gittikçe azalarak, eziyet verici ve kulak tırmalayıcı bir sese dönüşür. Sesinin bu dünyayı ısıtmayacağını farkındadır. Belki de öyle bir ses yoktur zaten. Hatıralar su yüzüne çıkmaz olur. Üzerine çöken keder artık önemini yitirir.

Navidson unutuyordur.

Navidson ölüyordur.

Çok

geçmeden

kendi

sözsüz dörtlüğünün

●
●

kanatlarında

topyekûn

yok olup

gidecektir

[
[
[
[
[
[
[
[
[
[
[
[
[
[
[
[

]
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]
]

Fakat
bu dörtlük

tamamen

boş
kalmaz

Navidson boğuk bir sesle, “Işık,” der. “İmkânsız. Mümkün. Işık görüyorum.¹ Kar—”

---

¹ Ignis fatuus? [“Ahmak Ateşi. Hayalet Işığı [1608].” — Ed.]^k

Beklendiği üzere, Navidson'ın filminin son karelerine sağ üst köşedeki, boşluğa ışığını saçan mavi bir noktacık yansır. Işık gözle görülür parlaklıkta, ama etrafı seçebileceğiniz parlaklıkta değildir.

Film biter.

Siyah.

Farklı türde bir siyah.

Sonra da işlem laboratuvarının ismi belirir.*

XXI

Akşamüstünün o yalnız güzelliğini, rüzgârın olağanüstü gürültülü sessizliğini, aşağısıyla olan bağımızın gevşekliğini içimizde hissettik. Belli belirsiz bir korku vardı, ama ölüm korkusu değil, üzerimize baskı kuran insana yabancı bir enginliğin korkusuydu bu. Anlık bir hayal kırıklığı hissi —görülen onca düştten ve kafada beliren sorulardan sonra, bulunduğumuz noktanın yalnızca bir dağ zirvesi oluşunun yarattığı— daha başka şeyler, o ânın üç boyutlu biçiminin ötesinde başka şeyler olabilir diyen bir şüpheye boyun eğmişti. Keşke bir de kavranabilseydi.

— Thomas F. Hornbein
Everest—The West Ridge

25 Ekim 1998

Lude öldü.

25 Ekim 1998 (Bir saat??? sonra)

Of, hâlim harap açıkçası. Ama dönecek başka neresi var? Hangi hatalar yapıldı. Aşağı bakınca, ya da aslında geriye mi bakıyordum, kaybımdan dolayı yaşadığım ani baş dönmesi sağ olsun, her şeyi bir kerede toptan yaşamamı sağlıyor, bu da dayanılır gibi değil.

Dediğine göre, Lude hastaneden taburcu olduğu sırada bütün bu ağır kesicilerle haşır neşirmiş. Fazla haşır neşir. Gdansk'taki Adam ona ulaşmadan önce Lude nasıl idiyse, o hâlimden eser yoktu. Etkilerini üzerinden öyle kolay atamadı. Onlara öyle kolay da direnemedi zaten. Avukatım dediği orospu çocuğunun, paraya para demeyeceksin, özgürce yaşayacaksın martavalları da Lude'a hiç yaramadı.

Yaz geldiğinde, Lude gittikçe kaygısızlığa doğru yuvarlanıyordu. Sabah shotları – içkiden bahsetmiyorum. Nasıl olduysa, enjeksiyon iğnelerini elinden düşürmez olmuştu. Tabii bir de haplar ve diğer bir sürü bok püsür vardı. Peki hepsi ne içindi? Hangi acı için? Hiç şüphesiz ki, kalbin. Paylaşılmamış, görünmez kalmış, belki de Lude'a

ait olmayan bir kalbe. Yani "Lude'un kendisinin bile tanımadığı bir kalbe." Bunu diyorum yani. Orada olsaydım, herhangi bir şey değişir miydi?

Meğerse, cephesini Lude yıllarca o kadar müdafaa etmişti ki, ağustosta artık edemez olmuştu.

Lude hiçbir zaman, şimdi biraz köşeme çekileyim, dememişti. Ona göre bir rehabilitasyon, iç(g)özlem, danışmanlık, güzel konuşma, bütünlüklü konuşma ya da geçmişin yollarıyla tekrar müzakere etme girişimi bile yoktu. Keşke oraya gidebilseydi, hiç olmazsa bir kez, ve köşeden kafasını uzatıp baksaydı da, şey işte, buranın tek bir bloktan ibaret olmadığını fark etseydi. De amına koyayım, tempo değişimine bile gönlü yoktu ki. Sikerler hattını, derdi. Süngüsünü takmış ve sonra içgüdülerinin galeyanına gelmiş, kafası atınca, sıkıntıyla, üzüntüyle & üzüntüyle, aynı sözcüğün farklı şekilde ifadesiyle – sormanız lazım, bilemezsiniz ki, belki şanslısınızdır– hücum emrini vermişti.

"Hücum!" falan dememişti muhtemelen. Sadece ima etmişti. El kol hareketiyle veya bir sırtılaşla.

Gerçi Lude'un durumunda, süngüler 750 ml'lik bourbon & avuç dolusu hap manasına geliyordu ve bir Triumph'ın üstünde kalkmıştı hücumla.

Tabii Little Round Top'tan bahsetmiyoruz. Union'la da alakası yok, ama ironiktir ki Lude Sunset'te, Union'ın hemen önünde öldürüldü. Bir ara & ara ta Hills'e çıkmıştı, bir tane & tane buluşma için, vücudunda koca Manchester United'ı haftalarca sakinleştirmeye yetecek kadar kimyasal ortalığı birbirine katmaktaydı. Gece dörde doğru, o ulu mavi çağrıya daha saatler varken, bir anda ilham gelmiş, şeytani ve nihai bir sarmaşık gibi ona dolanmıştı. Gezintiye çıkıyordu. Kimyasalların buna itirazı yoktu, arkadaşlarının da öyle.

Şaşırtıcıdır ki, sağ salim tepeden inmeyi başardı ve istikameti batıya çevirdi, kendi hudutlarının, kendi şafağının, kendi cılız mırıltısının peşinden gitti.

Direksiyon kontrolünü kaybettiğinde 160 km/s'yi hayli hayli aşmıştı. Motosikleti sol şerit boyunca kayıyordu. Artık her nasılsa –bir saniyelik çirkin bir an boyunca– ters şeritten gelen araçlara çarpmadan aralarından sıyrılmayı başarmış, derken bir bina duvarına çarparak hurdahaş olmuştu. Ön teker kaldırım kenarına takılınca

Lude motosikletten uçmuştu. Beton kafatasını parçalamıştı. Kanıyla kaldırımını iki metre boyamıştı. Ertesi sabah temizlik işçileri çenesini buldu. Lude'dan geriye bir tek bu kalmıştı yadigâr, bir de hâlâ bıçaklardan sarkan birkaç tel kopmuş saçın yapıştığı bir iki tane makas.

25 Ekim 1998 (Sonraki saatler)

İyice uyuştum. Yüzümde bir karıncalanma var şu an. Kuruntu da olabilir. Hiçbir şey hissetmiyorum ki, siktiğimin karıncalanmasını nasıl hissedeyim. İliklerime kadar üşüdüğüm için elektrikli ocağın yanına çömmeyi sürdürüyorum. Kibrit yakıyorum. Lude'un öğüdüne uymaya çalışıyorum. Altı kutu mavi uçlu kibrit. Parmaklarım şişiyor ve su topluyor. Yüz kara yılan eğilip bükülüyor zeminde. Sayfaları yakasım var. Siktiğimin sözcüklerini küle çeviresim var. Yanan çubukları sayfalardan bir milim uzakta tutuyorum, gel gör ki alevler, tek tek, gri bir çizgi şeklinde sönüp gidiyorlar. Sahiden çizgi şeklinde mi? Yükselen dumana ait ince bir çizgiye yazılmış bir çizgi tarzı bir şeye benziyor. Bu noktaya odaklanıyorum, çünkü ne kadar uğraşırsam uğraşayım o ufacık boşluğu bir türlü kapatamıyorum. Bir milim. Bu kitap hem yok edilemez, hem de suçlanamaz der gibi.

25 Ekim 1998 (Daha sonraki saatler)

Ele geçir. Sözcüğü gözümün önünden çekemiyorum. O E'ler yok mu, şu yanmış kibritlerle kardeş gibiler. "Ele geçirmek"te saklı mana ne ola ki, ve niçin göremiyorum? Neyi tam manasıyla ele geçirebiliriz ki? Ele geçirdiğimiz eşyalar? Tabii bir de şöyle bir alternatif var: Ele geçirilen kişi deyince neyi kastederiz? Sanırım bir şey beni ele geçiriyor şu an. İsimsiz -hiç isme benzemeyen bir isim bağıırıyor- bir şey, lakin bu şeyin öfke ve hiddetin çocuğu olduğunu bilecek kadar tecrübeliyim. Habis ve taş kalpli.

25 Ekim 1998 (Daha şafak sökmedi)

Alışılmadık bir yalnızlık hasıl oldu içimde. Daha önce hiç böyle bir hisse kapılmamıştım.

Hepimiz ara sıra soğuk bir esinti hissederiz, ama hayatınızda ancak bir iki kez eksi yirmi derecenin altında bir esintiye maruz kalırız. Sizi yarıp geçer bu esinti. Kıyafet diye kâğıt parçası giyiyormuş gibi olursunuz, dudaklarınız çatlar, gözleriniz sulanır, kirpikleriniz ânında buzlanır – tuza aldırmayın. Oradan çabucak çıkmanız, içeri geçmeniz gerektiğini biliyorsunuzdur, yoksa görünen köy kılavuz istemez, fazla dayanmazsınız.

Ama nereye sığınacağım ki? Böylesi bir boşluk için dünya çapında meşhur bir barınak mevcut mu? Şu Gençlik Pansiyonu neredeydi? Hangi sokakta?

Burada değil. Orası kesin.

Belki de bir bardak içkiyi kafaya dikmeli, bongu doldurmalı, işsizlerle tokalaşmalıyım. Kimi kandırıyorum ki? Hiçbir yer beni buradan koruyamaz. Sizi bile koruyamaz.

Bu yüzden tek başıma oturmuş, gıcırdayan yer döşemelerini, tangırdayan su borularını ve alınan her nefeste saklı, her kalp atışıyla senkoplu zamanın zangırtısını dinliyor, dinliyorum, en baştan beri bütün bu seslere yan dairelerdeki insanların bağırış çağırışları, kavga gürültüleri ve elbette avaz avaz çığlıkları eşlik ediyor. Etrafım sarılı. Yoksullar, bağımlılar, kandırılmışlar ve deliler, kafaları bitli, hastalıklar yüzünden kalbura dönmüş, kalp kırıklıklarının yegâne sebebi korku olan insanlar.

Dehşet sebep oldu bütün bunlara.

Fakat nerede dehşet? Neden dehşet? Neyin dehşeti? Soru sora sora bunları engelleyecek, deşen, tecavüz eden, beni, sizi, hepimizi içorgansız, içimiz oyuk, ölmeye can atar hâlde bırakan bu son derece öfkeli haneye tecavüze bir son verebilecekmişim gibi.

Bir ahmak bile dua edebilir.

Hazır çorba buluyorum ve bir bıçakla kutuyu yarıyorum. Tavam yok, o yüzden kâğıdı yırttığım gibi kutuyu doğruca elektrikli ocağa koyuyorum. Dayanamayıp çığlıkları telefonla bildiriyorum. Ama çığlıklar kesilmiyor. Hiç kesilmeyecekler gibi. Rastgele, apansız, kafa sikici, kimi zaman ninnimsi, kimi zaman hasret dolu.

Otelde falan değilim. Burası bir sığınak değil. Burası bir tımarhane.

Çorba ısınıyor. Benim ısındığım yok. Daha sert bir şey gerek bana. Hemen buluyorum. En baştan beri oradaymış

hâlbuki, kadim, yoo kadim değil de, iptidai diyelim, iptidai ve taşyürekli. Ona güvenmek dışında elimden başka bir şey gelmiyor olsa da, onu durdurmak için çok geç kaldığımı fark ediyorum. Başka hiçbir şeyim yok. Bitimsiz bir koridor misali içimde genişlemesine ses etmiyorum.

Sonra kapıyı açıyorum.

Artık korkmuyorum.

Aşağı katta, muhtemelen leşlikte benimkinden aşağı kalır yanı olmayan bir odada, birisi bağıırıyor. Adamın sesi keder dolu, korkunç bir vahşet sahnesini anlatıyor, bin yıllık kanla ışıldıyor tırtık tırtık dişler, sivri tırnaklarıyla ritim tutarak bir giriş şifresi kodluyor, solgun gözleri fal taşı gibi açık ve göz bebekleri büyümüş, koni ve çubuklar hiç şaşmaz ve güçlü bir tahminle her şeyi yakalıyorlar.

Kalbimin küt küt atması gerekirdi. Ama atmıyor. Nefes nefese kalmam gerekirdi. Ama kalmadım. Ağzım boş ama neden bilmem, tatlı bir tat var dilimde.

Korktuğum yok tabii. Niye korkayım ki? Kaldığım oteldeki insanların uykusunun içine eden ne; rüyalardayken gırtlaklarını sıkıp parçalayan, akşam karanlığı gündüz aydınlığı gibi peşlerinden sinsi sinsi gelen şey ne; bağırsaklarını çözen, keşlerin bile ıslanmış olan Çinbeyazı namlı eroinlerini döke saça koşa koşa klozete gitmelerine yol açan şey ne; o şeyin onlardaki yansıması önsezi, hastalık ve korku şeklinde oluyor; tıpkı bir sayfa gibi kökten temizlenmiş imge sınırlarının ötesindeki o sürgün edilmiş yüz var ya – işte o bana ait ve hep bana aitti.

25 Ekim 1998 (Şafak vakti)

Otelden ayrıldım. Resepsiyonist başını kaldırıp baksaydı, gebertirdim onu. Wer jetzt kein Haus hat, baut sich keines mehr. Önümü görebiliyor olmama rağmen, zifirî karanlıkta yürüyorum. Ve hislerim olmasına rağmen, gördüklerimden bile daha az aldırış ediyorum her şeye.

27 Ekim 1998 (Şafak vakti)

Bankların altında uyku. Dante kitabımın uçuşan yapraklarından gayrı hiçbir şeyim yok, ne zaman elime geçtiğini veya satın aldığımı bilmediğim Floransalı bilmem

ne diye bir kitap. Belki bulmuşumdur? Manyak gibi haldır huldur yazıyor. Kronik hasta gibi kâğıdı aşındırıyor. Genellikle tir tir titriyorum. Geceler soğuk değil ama, sürekli titriyorum.

Ne tarafa yürüsem insanlar benden yüz çeviriyor.

Kirliyim.

29 Ekim 1998

Herhâlde Lude yetmemişti herife. Asıl sikişi yapan kişiyi gözüne kestirmişti. Kyrie de yanındaydı, ağzını bıçak açmıyordu, herif 840 Ci BMW'sini, biricik BMW'sini, Olağanüstü Sürüş Makinesi'ni park ederken orada öylece oturuyordu, derken bana seslendi, durmam için herhâlde, zaten durdum da, herifin arabayı park etmesini, inmesini, yanıma yürümesini, tepesinin atmasını ve bana vurmasını – iki kez vurdu– sabırla bekledim, her şey yavaş çekimde olup bitti, kıvranarak yere düşerken bile, hepsi yavaş çekimde oldu, kaşım acıyla zonkluyor, gözüm morarıp şişiyor, burnum pestil oluyor, kılcal damarlar patlıyor, yüzümü koyu kana buluyor.

Dikkatini vermeliydi. Akan kana yakından bakmalıydı. Rengini görmeliydi. Farklı renk tonunu tasdiklemeliydi. Kokusu bile bir tuhaftı. Dikkat etmeliydi.

Ama etmedi.

Gdansk'taki Adam saçma sapan şeyler söyledi bağıra çağıra, içindekileri döktü ve oldu da bitti işte, sanki kendi iddialarını tek tek ileri sürmüş, görülecek hayalî hesabını kapatmıştı, ve oldu da bitti işte. Hepsi bu.

Hatta aldatma olayından el çekip sorumluluk almayı reddetmiş, çekip giderken ellerini sahiden çekip pantolonuna silmişti.

Ah şu Gdansk'taki Adam yok mu.

Kyrie'nin gülümsediğini görebiliyordum, bir şeyi komik bulmuştu, belki de dünyanın dönüşüydü komik gelen, dünyanın yarısı dünyayı ters yönde döndürüyor sonra tekrar diğer tarafa döndürüp dönüşü tamamlıyordu. Her şeyi yerli yerine koyuyor.

Ama Gdansk'taki Adam sırtını bana dönüp yakındaki arabasına doğru yürümeye başlar başlamaz, yavaş çekim sona erdi, bu sefer daha önce hiç tecrübe etmediğim biçimde hızlandı her şey. Daha toyken karıştığım onca

kavga, etkilere ve içgüdülere dair zor yoldan öğrenilen onca ders, katiyen beni buna hazırlamamıştı: Ölçüsüz bir öfke, ölçüsüz bir hiddet tehlike saçarak zayı olmuş onca kıymetli sezgiden damıtılmış sıvıya –ve neden bahsettiğimi siz de biliyorsunuz– doğru yaklaşıyor, veya öyle görünüyor diyelim.

Kalbim yankıyı duydu ve şer saçan savaş timpanilerinin peşine takıldı. Çelik kuşanmış şeytani bir soyağacı üstüne çoktan gölgesini düşürmüş hâlde bu dünyadaki yıllarımın tepesinde kale gibi yükseliyor, vereceğim tepkiyi yönlendirmek için kumpas kurmuş, öfkemi yıkıcı davranışlarla tamamlıyor. Ayağa kalktım, kemik kırmaya ve et parçalamaya hazırlanan bir yaratık misali dişlerimi takırdatıyorum, elim bulanıklaşıp kaybolarak, çöp kovasının hemen köşesinde duran bir şeye, boş Jack Daniels şişesine saldırıyor, eminim de, hem de kesinlikle, daha önce şişeyi fark etmemiştim, ama hiç öyle şey olur mu, fark etmiştim tabii, fark etmiş olmalıyım, sezgileri çalışan bir yanımla, Mars’a biat ederek, tehlikeli hizalanmaların sağı solu belli olmayan zelzeleleri fark etmiş olsa gerekti, ilelebet tetikte, ilelebet uyanık.

Parmaklarımı şişenin boynuna doladım ve öne atıldığımda, bardağı çoktan savurmaya başlamıştım ve sertçe, çok sertçe savurmuştum, ne yazık ki öyle isabetsiz bir kavisle savurmuştum ki şişe herifin kafasını sıyrıp geçmişti. İsbet ettirseydim, herifi öldürürdüm. Gene de düşmüştü, off nasıl da düşmüştü ama, sonra darbeyi değil de yalnızca şişedeki hafif titreşimleri hissettiğim için, habercileri beni çok soğuk bir ses tonuyla bilgilendiriyorlardı, “darbeyi indirdi, gözden kaçması imkânsız bir darbe” ve acıya ve acının bahsettiği muayyen, detaylı ve tamamen kişisel bilgiye hasret olduğum için, bırakıyorum her şeyi parmak boğumlarım halletsin, en son hepsi herifin yüzündeki dağ sırtlarına çarpıp ayrıldılar, derken şaşkınlıkla geri devrildi, üzgünüm, çok üzgünüm, ama bu da beni durdurmaya yetmedi.

Başlangıçta bu dayağı tetikleyen şey Lude adına almaya çalıştığım iler tutar yanı olmayan bir intikam düşüncesiydi, Gdansk’taki Adam suçlamanın tamamını kabul etmişçesine. Edemezdi. Bütün her şey çabucak başka bir hâl aldı. Mantıktan, sağduyudan eser yoktu, yalnızca kendi kendini körüklemiş olan, gitgide ısısı artan, gaddarlaştıran

ve b z k isteyen bir hareket vardı ortada, açıklaması imkânsız bir zıtlık. Gdansk'taki Adam neler olduğunu gördü ve imdat diye ba ırmaya başladı, ama bir ba ırtı gibi  ıkmamı tı sesi. Daha ziyade bir zırlıtı gibiydi ve sesi o kadar güçsüz d  ki kimse duyamazdı. Hele bu can-alan hiç duymazdı.

Zerre acıma duygusu hissetmedim. Kendi içimde, bir uçurumdan a a ı d   yordum. Çıplak ellerle derisini parçalayacak, kaburgalarını pen eleyecek ve karaci erini söküp yiyecektim, kanıyla susuzlu umu giderecek, hepsini kusacak ve gene onu yiyecek i ecektim, ondan kalan ne varsa silip s p recektim, her şeyi sil baştan yapacaktım.

Sonra birdenbire, iki kat siyahla çizilmiş olarak, gözümün muzallel yelkeninin derinliklerinde, Kyrie'nin bana doğru ko tu unu anlamıştım, kollarını a mı tı, yüzümü parçalamak, gözlerimi delmek üzere tırnaklarını savurmu tu. Fakat Gdansk'taki Adam'ın  aka ına gene yumru umu indirirken bile, bir sebepten ba ımı çevirip ona bakmı tım, ve elimde olmaksızın, içimdeki merkezden kopup gelen, deh etengiz bir ba ırır  çıkmıştı a zımdan, sesim onu olduğu yere çivilemeye yetecek bir güçle  arpmı tı Kyrie'ye, o an muhtemelen intihar gözüyle baktığı hareketin sonunu getirme iradesini bir anda kaybetmi tı. Arkasını dönecek gücü bile kalmamıştı. Gözlerini kapatacak gücü bile. Yüzü bembeyaz olmuştu. Dudakları griye  almı  ve âdeta kanı  ekilmi tı. Canını ba ı lamalıydım. Bakı larımı  evirmeliydim. Peki ben ne yaptım, ona birazdan yapacağım şeyleri gözlerimden okumasına müsaade ettim. Onu nasıl da yakalayacaktım. Nasıl da yakalamı tım onu zaten. Onu nereye g t recektilim. Onu nereye g t rm  t m zaten. Bir odaya. Karanlık bir odaya. Veya odaya falan değil. Ne demeli bu yere? Siz ne derdiniz?

 a ırdınız mı? Sahi mi? Bunu hiç beklemiyor muydunuz? Onu hiçbir göz göremeyecek, hiçbir kulak duyamayacak, paslı sütunlar arasında, ellerimi boynuna dolayacak, hayatına son verecektim  ahinlerin g   zapt ettiği bu yerde, ve dönmeyi asla bırakmayan sürekli bir döngü içinde ona tecavüz edecek, tek tek parçalarına ayıracak ve bir aralar niyetlendi im ya da niyetlenmedi im, içimde benden kalan ne var ne yoksa bo altacaktım.

  te sonunda karşımda kendi karanlı ım. Ne ışıktan bir haykırır  ne de hafif bir parılta var, onu tutan ellerimden kurtulaca ına yönelik en ufak bir umut kırıntısı bile yok.

Geçmişin rahatsızlık vermeyeceği, şimdinin artık içini sızlatmayacağı, aç biilaç, kör ve nihayet anlamsız bir hiddetle dolu bir yaratığa dönüşeceğim, dönüştüm bile.

Gdansk'taki Adam öldü.
Yakında Kyrie de ölecek.

30 Ekim 1998

Neler yaşandı orada? Hatırladıklarım bölük pörçük. Uyumadım hiç. Kâbuslar gözler açık geçen dakikalara nüfuz ediyorlar, yoksa saatlere mi? Neler görüyordum? Neler görüyordum. Gaddarlıklar. Tarifi imkânsız fakat gene de bana ait gaddarlıklar. Kana gelince, tamamı bana ait değil. Neyin gerçek olup neyin olmadığını artık ayırt edemez oldum. Kafamdan uydurduğum şeyleri, beni ben yapan şeyleri.

Bir şekilde otel odama dönmeyi başardım. Resepsyonistin önünden geçtim. Kapıyı kilitlemem gerekti. Hep kilitli kalmalıydı. Barikatlı. Tanrı'ya şükür silahlarım var. Silahlara ihtiyacım olacak şimdi. Düşünceler birdenbire kafatasımı çatlatırcasına doluştu zihnime. Hasta hissediyorum. Başkaldırı dolu. Yanlış bir şeyler midemi çalkalıyor, ama midemin boş olduğunu biliyorum.

Bu koku da ne böyle?
Ne yaptım ben? Nereye gittim?

30 Ekim 1998 (Biraz sonrası)

Az önce bir sürü polaroit fotoğraf buldum. Ev fotoğrafları. Nereden geldiklerini bilmiyorum açıkçası. Ben mi çekmiştim acaba? Belki başkası bırakmıştır, benden önceki kiracılardan biri mesela. Sıradaki kiracıya, kaçınılmaz biçimde benden sonra buraya yerleşecek kişiye bıraksam mı onları?

Gelgelim, bir yerden tanıdıklar, tıpkı bu günce gibi. Bana birisi vermiş olabilir mi onları? Belki de bit pazarından almışımdır.

"Fotoğraflara ne kadar istersin?"
"Kutuya mı?"
"Bütün hepsine. Bütün kutuya."
"Yuh. Birkaç sent."

Başkasına ait. Başkasına ait hatıralar. Virginia'daki yahut başka yerdeki, sıra sıra dizili veya dizili olmayan evler. Uyuyan ağaçlar kadar sessiz hepsi. Alelade evler. Arabadan çekilmiş evler. Başka başka evler. İşte tam ortada, yol kenarında yatan ölü kedi.

Yarabbi düşünceler nasıl sürekli yer değiştiriyor, bitmek bilmez biçimde sil baştan düzenleniyor, saçmalıktan gayrı hiçbir şey gün yüzüne çıkmıyor. Neler pes eder. Neler boyun eğer.

Ve yalnızca fotoğraflar da değil.

Günce de öyle. Sadece birkaç cümle bir şey yazdığımı sanıyordum ama, gördüğüm kadarıyla -hissedebiliyorum- neredeyse hepsini doldurmuşum, fakat hiç hatırlamıyorum bunları yazışımı. Bu yazılar bana mı ait ki?

Otuz Ekim Bin Dokuz Yüz Doksan Sekiz. Bugünün tarihi. Tarih bu. Sayfanın en üstünde yazıyor. Ama güncenin ilk sayfası Otuz Ekim değil, Bir Mayıs. Lude'un vefatından öncesi. Dehşet anlarından öncesi. Veya baştan sona topyekûn dehşetti, çünkü şu an olaylar arasında bağ kuramıyorum.

Ben yazmış olamam.

Mümkün değil.

Yazmamla, her şeyi unutmam bir olmuş.

Hatırlamalıyım.

Okumalıyım.

Okumalıyım.

Okumalıyım.

---

1 Mayıs 1998

636. otoyolun kenarında bir tekir kedi görüyorum, kafası toptan kopmuş, kırmızı bir leke var yerinde. Muhtemelen bir tane yarak kafalı dangalak bir Ehliyeti-Bakkaldan-Aldım'cı motorcunun kurbanı olmuştur. Yakında başka bir kedi daha var, göz alıcı kocaman gri bir şey, seyrediyor. Yaklaşınca kaçıyor.

Sonraki saatlerde, Alliance'dan geçip California Crossroads'a, oradan Highgate'e, en son da geri dönüp Conham Wharf'a direksiyon salladıktan sonra, aynı noktaya dönüyorum, gri kedinin geri geldiğinden, orada öyle oturduğundan ama bu sefer kaçmamakta direttiğinden adım gibi eminim. Hayvan ne yapıyordu orada? Yas mı tutuyordu, yoksa tekir kedinin uyanmasını mı bekliyordu?

Buralarda hiç kimsenin Zampanò'dan haberi yoktu.
Buralarda hiç kimsenin Navidsonlardan haberi yoktu.
Ash Tree Lane diye bir yer bulamadım.
Aylarca yolculuktan sonra, hâlâ bir avuntu bulabilmiş
değilim.

Bazı maddeler:

- Jameston-Scotland Wharf feribotundayken, sulara baktım ve apansız, savaşa ve kayıplarla çevrili bir aşkın darmadağın oluşuna dair bir hatırayla doldu zihnim. Bana ait olmayan bir hatırayla. Kimin hatıraları olduğuna veya nereden geldiklerine dair bir fikrim yok. Sonra bir an, kendimi âdeta anadan üryan kalmış hissederek, korkunç bir şeyle korkunç acıklı bir şey arasında asılı duran görünmez bir ipin üzerinde sendeledim. Şansım varmış ki, veya şanssızlık bu ya, tam da kaçınılmaz biçimde düşecekken, feribot Jamestown kolonisine geldi.

Pitch ve Tar Swamp'ta dolaşmakla geçirdiğim koca bir ikindinin sonunda, herhangi bir sırra muvaffak olamadım. Black Point'te dikilip Thorofare'i seyrederek de anca bahar yelinin ufak dalgaların tepelerine okunaksız dizelerle yazdığı avare sözcükleri görebildim, o kadar. Cevaplar onlarda mı saklıydı? Hangi dille yazılmışlardı?

Bir dizi ankesörlü telefonun yanında, John Lennon gözlüklü uzun boylu bir adam böyle de tesadüf olmaz dedirtircesine canavarlardan, yanıklardan bahsediyordu, gelecek olmadığından, okul çocukları turist danışma bürosuna doğru gidiyorlardı bağıra çağıra, mum ve pastel boyalardan müteşekkil bir akıntı hâlinde, hepsi de umursamaz, oyunbaz, dioramaların önünde birbirlerini itip kakıyorlar, o an için bütün o sepetlere, eski silahlara ve donuk vitrin mankeni suratlarına büyülenmişçesine bakıyorlardı -bu kadarla kalmıştı büyülenmişlikleri- ilgileri çabucak değişiyor, kayıyor?, çok geçmeden onları dışarıda bulunan,

yerleşimcilerin ilk geldikleri gemilere,
yeniden inşa edilmiş gemilere götürsün
diye öğretmenlerini dürtüyorlar, bu arada
öğretmenleri de tam olarak bunu yapıyor,
onları götürüyor, o delifişek, pastel akıntıyı
götürüyor, beni karanlık cam vitrinlerle ve o
vitrinlerde sergilenmeyen şeylerle baş başa
bırakıyor.

1610 kıtlığı neredeydi? Neredeyse 400 ölüyle
sonuçlanan 1622 Powhatan Kızılderilileri
İsyanı? Kıtlık ve hastalık dioramaları
neredeydi? Kararmış ve kırılmış ayak
parmakları? Kangren? Geceyi yarıp geçen
ıstıraplar?

"Ne oldu ki, işte şurada," diyor müze
rehberi.

Ama bahsettiği şeyi göremiyorum.

Hem, müze rehberi falan da yok.

• Kolonyal Williamsburg. Vay be, hakikatle
çok daha alakasız, hiç olmazsa benim
hakikatimden. Daracık sokaklar geçmişe
dair sterilize bir görüntü sunmaktan öteye
gidemiyor. Yapılan restorasyon takdire
şayan, Sezar'ın hakkı Sezar'a, ama "kostümlü
yorumcular" -broşürde Amerikan mirasının bu
sözümüne vatandaşlarını tanımlarken kullanılan
sözcüklerle- midemi bulandırıyor. Abarttığımı
sanmayın. Midem allak bullak oluyor ve her şeyi
kusuyorum.

Mary Brockman Singleton Duke of Gloucester
Street'teki Brick House Tavern'dan ve kocasının
nasıl grip kapıldığından tatlı tatlı bahsediyor.
Mary Brockman Singleton'ın ta 1775'te ölmüş
olması bir şeyi değiştirmiyor, çünkü duyma
mesafesindeki herkese belirtmeden edemediği
üzere, kendisi hayaletlere inanmaktadır.

"Haberiniz yok mu," diye belirtiyor dikkatle.
"Peyton Randolph Evi'nde çok sayıda kötü ruh
görüldüğü söyleniyor."

Birkaç kişi vatanseverce, mırıl mırıl
onaylıyor.

Sorular için şimdi de gayet uygun bir zaman. Kolonyal Williamsburg geceleyin kapılarını kapattığında artık bilmem hangi evde kalıyorsa, işte onun merkezini delip geçen dipsiz bir merdiven görüp görmediğini soruyorum ve kadın, yanımızda bulunan bütün o sözüm ona yorumcular da cabası, günümüze ait hafızaya çark ediyor, mikrodalgaların ve aylık telefon faturalarının rahatlığını benimsiyor çabucak.

Yorumculukla ilgili ne biliyordu ki zaten?
Birisi artık gitmemi istiyor.

• William & Marry kampüsü yakınlarında, mor dağların haşmetiyle dolu kartpostallarla kuşatılmışken –sahiden de mor du dağlar– derin derin nefes almaya başlıyorum. Düzelmem bir yarım saat sürüyor. Midem bulanıyor, feci bulanıyor. Mide duvarımı yiyip bitiren bir tümör mü var acaba diye düşünmeden edemiyorum. Bowling topu boyutlarında falan olmalı. Sonra yemek yemeyi unuttuğumu fark ediyorum. En son yemek yiyeli bir günden fazla olmuştu. Belki de daha fazla.

Fazla uzağa gitmeden, ucuz hamburgeri ve temiz musluk suyu olan bir han buluyorum. Salonun bir ucundaki sekiz öğrenci stout birasıyla gitgide sarhoş olmakla meşgul. Mide bulantım geçer gibi oluyor. Bana dönüp bakmıyorlar bile.

Nereye gitsem, karşıma Zampanò'nun geçmişine dair, yani Navidson'ın geçmişine dair ipuçlarıyla karşılaşıyorum, bu ipuçlarını doğrulayacak herhangi bir kanıt olmasa da. Disputanta'dan Five Forks'a, oradan ta en doğudaki Isle of Wight'e değin bütün sokak ve toprakları didik didik etmiştim ve çoğu kez önemli bir şeye yaklaştığımı, hem de çok yaklaştığımı hissetsem de, neticede hiçbir şey bulamamıştım.

• Richmond kuzguni bir yerden ve uzun zaman önce bir öğleden sonra, pogocu gençlerin

çiğnediği bir gül bahçesinin kalıntılarından ibaret.

• Charlottesville. Billy Reston'ın tekerleklerinin hafif tıkırtısı –şimdi düşündüm de, eski bir projektör sesini epey andırmakta– Thorton Hall adıyla bilinen kırmızı tuğlalı binanın koridorlarını her an işgal edecekmiş gibi, ayrıca Ulusal Siyahi Mühendisler Cemiyeti'ni kontrol etmeme rağmen, adına rastlamadım.

Bir duyuru panosunda Roger Shattuck'ın 1997 güzünde yaptığı "Büyük Hatalar ve 'Olağanüstü Kötücül İnsanlar' " adlı konuşmasının ilanı var hâlâ, fakat aynı panoda, karanlık Virginia kırsalında saklı mimari gizemlere dair hiçbir şey asılı değil.

Batı Kanadında, ne yapıp edip 13 no'lu odadan kaçındım.

• Monticello. Jefferson'ın Andrea Palladio'nun eserlerini enine boyuna incelediğini öğreniyorum. I Quattro Libri. Shenandoah ve Luray mağaralarını ziyaret etmemin iyi olacağını fark ediyorum. Etmeyeceğimi biliyorum.

Bu yazdıklarımı hızlıca tekrar okuyunca, yanlış geçmişin izini sürdüğümü fark etmeye başlıyorum. Virginia Zampanò'nun hayal gücüne büyük katkı sağlamış olabilir. Ama benimkine sağlamıyor.

Başka bir şeyin peşine düştüm şu an. Bir ihtimal paralel bir şeyin. Muhtemelen uyumlu bir şeyin. Kesinlikle kişisel bir şeyin. Bu şeyden bir parça şimdiye değin ziyaret ettiğim her yerde karşıma çıktı, ister Texas –evet, nihayet gidebildim– olsun, isterse de New Orleans, Asheville, Kuzey Carolina veya bir viraj yahut doğuya giderken geçtiğim virane bir kasaba.

Şimdiye dek onu niçin fark edemediğimi ah bir bilsem. Onu bana hatırlatan şey bir koku yahut karşıma çıkan bir nesnenin hüznünlü kenarları veya yolda giderken gelen ani bir aydınlanma değildi. Bunun müsebbibi kendi elimdi. Belki de onu ilk gören sizsinizdir? Satırlar arasında, harfler

arasında, tıpkı aynadaki bir hayalet gibi, kanatlı bir hayalet misali gözünüze takılıvermiştir?

Annem tam önümde duruyor şu an, tam önünüzde. Hem de müze rehberi olarak, yorumcu olarak, hatta belki de bu acayip ve karmakarışık kırsal bölge olarak. İfadesiz yüzü, gözlerine ve elbette sözlerine, gençken bana gönderdiği, alttan alta bir yere oturup gecenin akşamı mühürlemesini seyrettiği, yıllar boyunca bir kedi gibi karanlığın çöküşünü seyrettiğini ima ettiği o uzaklara postalanan mektuplar içre o karanlık liriklik. Veya sözcüklerin de tek başlarına yazabildiklerini keşfedişi. Hatta, kendine has o güzel ve evet bir yandan da korkutucu tarzıyla, birini nasıl öldürebileceğimi bana tek tek anlatışı. Hatta ve hatta bir gün bunu bizzat gösterişi.

Şu an burada kendisi. Daima buradaydı.

"Dikkat et de," diye fısıldardı belki. "Başka mübarek Sair kişi çıkıp da zamanı yavaşlatmaktaki büyük maharetini azaltmaya kalkmasın," diye devam ederdi, katıksız bir deli kadın olarak.

Bu dünyayı yakıp yıkabilirdi.

Yıkacaktır da belki.

4 Mayıs 1998

Kent'teyim. Dokuz yıl. Ne iğrenç bir tesadüf. Saatime bile göz ucuyla baktım. 9. Akşam dokuz amına koyayım.

$5+4+1+9+9+8+9 = 45$ (veya $(-9 \text{ yıl} = 36)$)

$4+5 = 9$ (veya $3+6 = 9$)

Ha öyle ha böyle, bir şey fark etmiyor.

Alman aksanıyla söyleyeyim bir de:

Dokuz.

21 Haziran 1998

İyi ki doğdum. İyi ki doğdum ulan. Que sera, sera amına koyayım sera sera, demiş şarkısında D-Day anne. A-bombası misali ışıl ışıl.

1 Temmuz 1998

Rüyalarım gittikçe kötüleşiyor. Genellikle kâbuslarınız size korktuğunuz şeyleri gösterir. Bende öyle değil.

Görüntü yok. Renk yok. Yalnızca karanlık var ve sonra uzaktan, gitgide yaklaşan, tuhaf ve kadim bir gümbürtü, gürültü, sesler karanlığı yarıyor, kimileyin birkaç kişiye ait kimileyin ise bir gruba ait olan o sesler, sıra sıra ama nihayetinde hepsi birden çığlık atmaya başlıyor.

Görmediğiniz bir rüyadan uyanmak nasıl bir şeydir bilir misiniz? Önce şunu söyleyeyim: Rüya mıydı gerçek miydi emin olamıyorsunuz.

4 Mayıs ertesi, neler olduğunu kâğıda dökesim gelmedi. Bir hafta sonra ise, yaşananları hiç yazasım gelmedi. Ne önemi vardı ki? Derken bir saat önce, nerede olduğumu bilmez hâlde uyandım. Titrememin geçmesi yirmi dakika sürdü. Titremem nihayet geçse de, etrafımdaki her şeyin tamiri imkânsız biçimde parçalandığı hissini üzerimden atamıyorum hâlâ. Bunu ilk başta fark etmediğimden, sürekli olarak o geceyi, 4 Mayıs'ı, düşünüp durmuş, annemin kaldığı enstitüyü ziyarete gittiğimde hangi yollardan geçtiğimi şuursuzca hatırlamaya, olmadı tekrar hatırlamaya çalışmıştım. Ki babam oradan "Whale" yani Balina diye bahsederdi.

"Annen nerede söyleyeyim mi, Johnny," derdi. "Balina'nın içinde. Artık orada yaşıyor. Balina'nın içinde yaşıyor."

Beni şaşırtan ise, Balina'nın artık öldüğüydü. Nisanda kapanmıştı. Beş yılı aşkın süre önce.

İçeri girmek kolay olmadı, ama neticede, yeterince daire çizdikten, otlar bürümüş arazinin etrafından usulca dolandıktan sonra, enstitü etrafındaki tel örgülerin arasında bir yol buldum. İki buçuk metrelik. Üstlerine dikenli tel çekilmişti. On metrede bir Girmek Yasak tabelası vardı.

Bir süre, uzun beyaz koridorlarda dolandım, yerlere cam kırıkları saçılmıştı. Sebebi çok belliydi. Bütün pencere camları kırılmıştı. Buna Müdür'ün eski ofisi de dâhildi.

Birisi, duvarlardan birine şunu yazmıştı:

"Buzdan Ev'e Hoşgeldiniz."

Odasını bulmam da ayrıca bir saatimi aldı. Odaların çoğu birbirinin aynısıydı, birbirini hatırlatıyorlardı, ama bir yanlışlık, bir farklılık vardı hep, boyutları ve derinlikleri hafızamdakiyle tam olarak aynı değildi, öyle ki yakında şüphelenmeye başlayacağım bir hafızaydı

bu, kaldı ki şaşırtıcı biçimde insanın içini sızlatan bir şüpheydi bu açıkçası, derken odasının penceresinden gövdesine sarmaşık dolanmış ağacı gördüm. Bütün duvar sınırları, köşe sınırları, zemin sınırları birdenbire, veya bana öyle gelmişti –sonuçta hiçbir şey öyle birdenbire olmaz– hafızamdakiyle uyuşmuştu, hızlıca belli bir noktaya odaklanınca annemin nihayet öldüğü yer gözler önüne seriliyor. Elbette nihaiydi, öyle değil mi? Kenarda bir dolap var. Boş. Köşedeysen yatağı duruyor. Aynı yatak. Şilte yerinde olmasa da ve yatak yayları artık hemen hemen unutulmuş bir kıyıdaki kumlara yarı yarıya gömülmüş bir gemi enkazının pas tutmuş kalıntılarını hatırlatsa da.

Dehşetin beni gömmesi lazımdı.

Gömmedi.

Oturdum ve annemin beni bulmasını bekledim.

Bulmadı.

Malum olayın yaşandığı odada bütün gece bekledim durdum, o kırılğan suretin camlardan yansıyan ışığın ve ayışığının içinden süzülerek gelmesini bekledim. Gel gör ki cam mam yok. Ay ışığı da yok.

Gün doğar doğmaz, karşıma öbür günlerden farksız bir gün çıktı –avuntusuz ve açıklamasız.

Sonradan gittiğim yere niçin gittiğimin mantıklı bir açıklaması yok, gerçi aşikâr sebebi yerseniz o başka, kaldı ki yiyecekseniz, zaten satılığına çıkarılmış tek sebep bu. Dökülün bakalım penilerinizi. Cevap bir kuruş uzakta.

Zannedersen bunun sebebi, bu mekân ve yörenin görüntüsünü hâlâ aklımdan çıkartamayışımı, annem benden alınıp götürüldüğü sıra yaşadığım eve kadar kilometrelerce direksiyon salladım, bu olay da babam ölmeden birkaç yıl önce, eninde sonunda Raymond adlı bir adamla tanışacağım günden önce vuku bulmuştu.

Kapı zilini çalmayı ve tatlı dille konuşup o odalara adım atmayı kafama koymuştum. Yeni ev sahiplerini ikna edebileceğim konusunda kendimi ikna ediyorum – kimin nesiyseler artık; şişko, soluk benizli, tanrı korkusu olan insanlar canlanıyor gözümde, gözlerini bana dikmiş, görünüşüme bakmaksızın eskiden bana ait olan bu evde dolaşmama, hiç olmazsa bir süreliğine, müsaade etmelerinin her şeye rağmen Tanrı korkusu kaynaklı vazifeleri olduğunu onlara açıklayışımı dinliyorlar.

Gözüme bir bakış takılıyor ve böylece şaka yapmadığımı anlıyorlar. Şimdi siktirip gitmemek için kendimi zor tutuyorum.

Adam homurdanıyor: "Çocuğu içeri almazsak, düşüp kalabilir."

Eş: "Öyle görünüyor."

Sonra da adam: "Evvvet."

Nihayet son noktayı koyarcasına, eş: "Evvvet"

Yani en azından böyle bir konuşma ummuştum.

Polisi de arayabilirler tabii.

Gün ortası olduğunda, bilmem kaç kez sola sapınca, doğruca isimsiz ve baştan aşağı değişmiş bir sokağın hemen sağındaki doğru evi bulmuştum nihayet. Ev gitmişti. Bir sürü ev gitmişti. Yerlerinde kocaman bir kereste deposu vardı. Deponun bir kısmı kullanıma hazırды. Kalan kısım ise hâlâ inşaat hâlindeydi.

Eh, ne diyebilirim ki, yerlere saçılmış bütün o talaş ve yağı, baretleri, siyah kabloları ve o koduğumun bilindik barakalarını görmek bile içimi parçalamaya yetti. İçim acıyla köpürmeye başladı. Muhtemelen kanla. İç kanama geçirircesine canım yanar oldu. Ne bir yara bandının ne de mide ekşimesi ilacının deva olacağını bildiğim bir şeydi bu. Dikiş atmanın bile kâr edeceğinden şüpheliyim. Ama elden ne gelir ki?

Bana şifa olacak bir şey yok burada.

Döner testerelerin yanında dikilmiş, karnımı tutuyordum. Bir zamanlar mevcut olan evimin neresinde dikildiğime dair hiçbir fikrim yoktu. Belki burası mutfaktı. Neden olmasın? Paslanmaz çelikten restoran lavabosu şu tarafta olsa gerekti. Eski soba da şurada. Ve işte tam şu an dikildiğim nokta, dört yaşındayken, annemin ayakları dibinde dikildiğim noktaydı, içgüdüsel olarak, hatta bir ihtimal neşeyle, güneşi yakalamaya hazırmışçasına kollarımı uzatıyordumdur. Veya yağmuru yakalamaya.

Hatıralar ve sonradan duyduğum yeniden anlatışlar ve açıklamalar birbirine karışıyor. Hatıra sandığım şeyin aslında çok sonradan bana anlatılan hikâyenin hatırasından ibaret olması da mümkün hatta. Kesin bir şey söylemek imkânsız artık.

Varsayalım ki, o sıra gülüyordum. Yani bu gülüşüm, neşeli hâlimin açıklamasıdır. Varsayalım ki, annem de gülüyordur.

Sonra bir sebepten annem birdenbire arkasını döner, aslında önemsiz bir hatadır yaptığı, ama sonuçları malumunuzdur, koluyla kazara cızırdayan Mazola yağıyla dolu bir tavaya çarpıp düşürür, bu sırada bendeniz ise, verilebilecek en tuhaf tepkilerden birini vermiş, cesur çocuğu, yağ yakalayıcıyı oynamak istermiş gibi kollarımı açmışımdır, tava yerde zararsızca seker, ama yağ kollarımı kaplar ve onları sonsuza dek Oceanus girdaplarına dönüştürür. Ah evet, sen ki Circe'nin öz kız kardeşisin! Şu yaralara bak! Seni Nil çamuruyla sıvamaktan başka bir şey gelmez elimden! Yalvarırım, gene gözlerimi alamadığım, bütün bu şekillerin geçmişe dair ne gibi ve ne kadar ayrıntılı şeyler söylediklerini merak ederek, anaförlerini, bütün o tuhaf akıntıvari çizgi ve desenlerini dikkatle incelediğim bu kolları kutsa, kulağımın içine içine bağırarak ahmak amelenin tekinin farkında bile değildim, bağırışı motorların ve feryat figan testerelerin sesini bastırıyordu, burada ne bok işim olduğunu ve niçin karnımı tutup gömleğimi o şekilde çıkardığımı öğrenmek istiyormuş, "Beni duyuyor musun mal herif? Sen kim olduğunu sanıyorsun lan dedim sana!", özel mülkte olduğumu bilmiyor muymuşum -ve attığı tiradın önünü alamadı, ona belimi kırdırtmaya mı niyetliymişim diye sordu, sanki çıplak göğüslü sükûnetimle ondan bunu istiyormuşum gibi. Şimdi bile gömleğimi çıkarttığım ânı değil, yalnızca kollarıma gözlerimi diktiğimi hatırlıyorum. Bunu hatırlıyorum işte.

Neyse, bunları kâğıda dökerken -bir sakinlik çöküyor üstüme- başka bir şeyi hatırlar gibi oluyorum, hatırlar değil de idrak eder mi diyelim?, babamın hırıldayışını, daha doğrusu kükreyişini, kükreyiş de sayılmaz ya, yanmış kollarımı görür görmez, âdeta kulak zarını delen, neredeyse insanlık dışı bağırışını, beni korumak, annemi engellemek ve bana siper olmak için zincirlerini koparan o bağırışı -aslında bunu hatırlamadığımı şimdi fark ediyorum. O yaş, yani dört yaşındaki hâlim, bende belirsizliğini koruyor. Gene de, ses öyle capcanlıydı ki hayal gücümün desibelini azdırmaya yetti. Sesin kafamda yankılanışı korkutucu ve tamamen tanıdık bir şarkı gibiydi. Sürekli bir döngü hâlinde tekrar tekrar kafamda yankılandı, her tekerrür şu kesin bilgiyi tasdikliyordu: Bu sesi -veya benzerini- bir yerden duymuş olmalıydım, ama ne zaman? Ve birdenbire

kafamın, gerçi kafamın değil de bir evin antresinde saklanan bir şeyi keşfediyorum, hangi ev, bir ev işte, benim evim?, belki de antrede karanlığın içinde yanıp sönen, ekim ayları kadar solgun iki göz var, dişlerini yalıyor, uzun manikürlü tırnaklarını ha bire şıklatıyor ve tam yaklaşırken başka bir çığlık duyuluyor, babamın kükremesinden daha şiddetli bir çığlık denebilir hatta, ama bu çığlık da babamdan gelmişti herhâlde, değil mi? bu hatırayı, bu önseziyi –her neyse artık– ve antredeki o şeyi kaçıırveriyor, bütün hatıraları silen, beni koruyan?, hâlâ?, belli ki keresteyi, taşı ve toprağı öğüten onca ekipmanın sesini bastırmaya yetecek denli muazzam, itibarımı yerle bir, ya da iki?, neyse ne amına koyayım, ederek beni kapıdan ite kaka ta onlara, ve bana ait – eskiden evim olan– mülk sınırının ardına kadar çıkartan sikkafalının daha gürültülü olduğu şüphe götürmez bir kükreneydi.

Hiçbir şey duymaz oldum.

Kulak zarım patlamıştı.

Zihnimde bembeyaz bir sayfa açılmıştı.

Baştan sona.

2 Eylül 1998

Seattle. Eski bir arkadaşın evinde kalıyorum.⁴¹⁸

Kendisi pediyatrist. Hâlim karısıyla ikisini korkuttu ve karısı da doktordu. Bir deri bir kemik kalmıştım. Açıklaması imkânsız bir sürü titreme ve tikten mustarıptım. Arkadaşım birkaç haftalığına onlarla kalmamda ısrar etti. Neye bulaştığına dair en ufak fikri yoktu bence.

7 Eylül 1998

Üçümüz birlikte hafta sonunu Orcas Island'daki Doe Bay Village Resort'ta geçirdik. Tatil yerindeki mineral

banyolarının faydasını gördüm. Fevkalade. Dört bir yanımız Douglas çamlarıyla çevriliydi ve koya bağlanmış şu ufak teknelerden gelen cins cins kanocular tarafından sık sık ziyaret ediliyorduk. Akşam havasına karışan sıcak sülfürü soluya soluya, orada uzun bir süre öylece oturduk.

En son arkadaşımın eşi yaptığım yolculuğu sordu ve yanıtlamamla ilgili anıları, hatırladığım kadarını, enstitüyü, şahit olduğum şeyleri ve kereste deposunu anlatmak oldu. Kollarımdaki yara izlerinin hikâyesini bile anlattım onlara. Ama hikâyeyi zaten biliyorlarmış. Dedim ya, arkadaşlarımda sonuçta. İkisi de doktor yahu.

Doktor beyimiz hemen yandaki soğuk su banyosuna şöyle bir dalıp çıktı. Geri geldiğinde, bana Dr. Nowell'la ilgili olayı anlattı.

20 Eylül 1998

Gittikçe düzeliyorum. Arkadaşlarım yedi gün yirmi dört saat benimle ilgileniyor. Günde iki kez egzersiz yapıyorum. Şaka maka beni harbi sağlıklı beslenmeye alıştırdılar. İlk başta yediklerim boğazımdan güç bela geçiyordu, ama şu an midem resmen kendine geldi. Tümör ya da ülserim olduğuna dair bir emare yok.

Günde bir kez arkadaşlarımda hastanesindeki danışmanlık seansına katılıyorum. İçime attığım her şeyi bir bir anlatıyorum. Doktor beyimiz beni yakınlarda keşfedilen bir ilaca başlattı, cart sarı haplardan sabahleyin bir tane, akşamleyin bir tane. Rengi o kadar cart ki âdeta ışıltıyor gibi. Çok daha aklıselimle düşünebiliyorum artık. İlaçlar sayesinde sık sık yaşadığım derin depresyon ve uçlarda gezinen manik hâllerimden eser kalmadı. Hem uykuya dalmama da yardım ediyorlar.

Geçenlerde doktor attığım çılgınlıkları ilk duyduğunda bir enstitüye yatırılmamın ancak uzun vadeli olmak kaydıyla işe yarayabileceğini düşündüğünü itiraf etti. İlk birkaç gece hiç uyumadan yanı başımda oturmuş, arada mırıldandığım sözcükleri not etmiş, ne tür bir uyku içiği ve K kompleksiyle bu durumun açıklanabileceğine kafa yormaya çalışmıştı.

Ama ilaç her derdime deva olmuştu.

Tam bir mucizeydi.

İşte o kadar.

23 Eylül 1998

Doktor bey ve eşi beni Deception Pass'a götürdü, orada ta aşağıdaki geçide baktık. Bir kel kartalın köprüünün altından süzülüşünü seyrettik. Nedense hiçbirimiz tek kelime etmedik.

27 Eylül 1998

Turp gibi sapasağlamım. 3,2 kilometreyi on iki dakikanın altında koşabiliyorum. Dokuz saat deliksiz uyuyabiliyorum. Annemi unuttum. Her şey rayına oturdu. Ne var ki yeni bir hayata başlamak için LA'e doğru yola düşmüş olmama rağmen – bagajdaki silahlardan kurtulalı çok oluyordu, onların yerini bir yıllık mucizevi sarı ışıltı stoğu almıştı– o sabah arkadaşlarıma veda ederken kendimi berbat hissetmiş ve içimi bir hüznün kaplamıştı. Beklediğimden de bir hüznün.

Garaj yolunda yan yana dikiliyorduk, Paris'e kaçmak üzere olan, filmlerde gördüğünüz türden yeni evli çiftleri andırıyorlardı, saçlarında kalmış kuş yemleriyle, limanı boydan boya geçen, bir deniz uçağına binen, Øresund'a doğru, belki de bir köprüye doğru yola çıkan yeni evli çiftleri, ve belki de öyle bir an gelir ki şayet yeterli irtifaya çıkarlarsa köprüünün üstünden uçarak geçip geçemeyeceklerini herkes merak içinde bekler ve sonra geçip giderler ve onların hikâyesi başlar. İyi insanlar. Çok iyi insanlar. Arabayı artık çalıştırdığımda bile hâlâ biraz daha kalmamı istediler benden.

28 Eylül 1998

Portland. Alaca karanlık. Yürüyerek Hawthorne Köprüsü'nün altından geçtim ve Willamette Nehri'nin kenarına oturdum. Akşam yemeğim havuç suyu ve tofu. Yok, yanlış konuşmuş olmayayım, 7-Eleven'dan alınmış bir burrito'ydu yemeğim. Sarı ışıltılı hapımı içmeye hazırdım, ama nasıl olduysa – hoppala olacak iş mi bu?– cebime hap koymayı unutmuştum.

Gerisingeri arabayı park ettiğim yere döndüm. Arabam ortada yoktu. Birisi çalmıştı.

Hayır. Arabam bıraktığım yerdeydi. Tam da park ettiğim yerde. Bagajı açtım. Göt donduran bir karanlıktan ibaretti içi. Bir yıllık stok falan yoktu. Dedim ya – göt donduran karanlık. Weatherby 300 magnumun dibinde yan yana duran iki silahın belli belirsiz ışıltısı hariç, bagaj boştu.

29 Eylül 1998

Yuh lan inandınız mı hemen? Harbiden bu anlattıklarımı gerçek mi sandınız? 2 Eylül'den 28 Eylül'e? Sıktım hepsini. Aklıma geldi salladım. Hepsini iki saatte yazdım hem de. Benim doktor arkadaşım bile yok, iki doktor arkadaşım nasıl olsun. Bunu anlamış olmalıydınız. Hiç olmazsa küfürlü sözcüklerden sakınışımdan durumu çakmalıydınız. Bir şeylerin ters gittiğinin hiç şaşmaz işaretidir bu.

Ayrıca şu Işıltılı-Sarı-Hap zırvalığını yediyseniz, o zaman sizin vaziyet benimkinden de boktan.

Ama bütün bunlarda bir parça acıklı bir yan da var, çünkü sizi kandırmaya çalışmıyordum. İki saat boyunca da olsa, asıl kendimi kandırmaya, bana yardım edebilecek, el uzatabilecek, bana yemekte tofu verecek, zorla egzersiz yaptırtacak, beni mucizevi bir ilaca başlatacak, kâbuslarımı tedavi edecek türden, hem de doktor olan, iki arkadaşına sahip olacak kadar şanslı olduğuma inandırmaya çalışıyordum. Hapları, partisi, üçkâğıt dolu muhabbetleri ve sokak satıcısından aldığı kokosu eksik olmayan Lude'a benzemeyen arkadaşlar. Gerçi Lude'u da özlüyorum, yalan yok. Ne âlemde olduğunu merak ediyorum. Şimdiye dek hastaneden taburcu olmuştur herhâlde. Zengin olabildi mi acaba. Onu görmeyeli aylar oldu. Geçen ayın olayları nereye kayboldu hiç bilmiyorum bile. Bu rahatsız edici boşluğu doldurmak için bir şeyler yapmam gerekiyordu. Gerekiyordu.

Şu anda California'daki Los Gatos kentindeyim. Los Gatos Lodge'dayım hatta. Bir kâbus yüzünden kendimi yerde bulup embesil gibi seğirmeye başlamadan önce birkaç saat uyumayı başardım. Ter içinde kalmaktan bıktım. TV'yi açtım ama TV kanalları beklentimin çok az bir kısmını karşıladı.

Dışarı çıktım. Tepemdeki milyonlarca yıldız ağızlarıma diktim gözlerimi, belki retinamın arkasında derin bir yarık açılır diye her bir ışılıtlı noktacığa uzun uzun baktım, dolayısıyla yüzümü dört bir yanı işgal etmiş ormana dönünce, yaşamın matematiğiyle, koca evrenin tamamını, geçmişin hikâyelerini, insanın tahayyül sınırlarını aşacak denli kadim bir hayatı yanıp söneren nakleden milyar tane kediye ait milyar tane göz gördüğümü sandım. Gözler kaybolduktan sonra dahi -hepsi bir bütünmüşçesine hep beraber solup yok olmuşlardı- bir şey o karaçamların o güzel kıvrımlarında

yuvalanmaya, sessizce oturmaya devam etti, sanki o şey de bir şeylerin uyanmasını bekler gibiydi.

19 Ekim 1998

LA'e dönüş. Kiralık depoma gittim ve kitabı aldım. Arabamı sattım. Pespaye bir otele yerleştim. Haftalığı bir dolar yirmi beş sent. Tek havlu. Tek sıcak tabak. Resepsiyonistten kimseye komşu olmayan bir oda vermesini istedim. Başını olmaz dercesine salladı. Lütfedip bir şey söylemedi. Yüzüme bile bakmadı. Ben de gördüğüm kâbuslardan ve sık sık attığım çılgınlardan dem vurdum. Bu sefer lütfedip bir şeyler söyledi, ama yine yüzüne bakmadı, aval aval formika tezgâha bakıyordu ve bunun, bana özel olmadığını söyledi. Haklıydı. Uykusunda çılgınlık atan birçok kişi vardı otelde.

Telefonla Lude'a ulaşmaya çalıştım. Açan olmadı.

24 Ekim 1998

Bugün Thumper'ı aradım. Sesimi duyduğuna o kadar çok sevindi ki yarın akşam yemeğe davet etti beni, çalışacak yer, ev yemeği ve saatlerce kimse bölmeden baş başa kalabileceğimizin sözünü verdi. Uzun zamandır çamaşırhaneye uğramadığım konusunda onu uyardım. Kendi çamaşır makinesini kullanabileceğimi söyledi. Şayet istersem duş bile alabilirmişim.

Hâlâ Lude'dan haber yok.

25 Ekim 1998

Lude öldü.

•
•
• •

2 Kasım 1998

Çekip gidiyorum ne yazık ki. Sonuçta müthiş bir çekip gidişti bu. Sayılır yani. Haksız mıyım?

11 Kasım 1998

Şehirden çok uzaktayım artık. Otobüs görünmez bir yolda aheste aheste çölün iç kesimlerine doğru ilerlerken tangirtısı aşağıdaki semayı sarsıyordu. Kir toz içindeki tipler, göt göbek bağlamış tipler, koltukları ve koridorları işgal etmiş, Tanrı'nın arayıp sormadığı tipler. Kese kâğıtlarından çıkartılan öğlen yemekleri, horultular ve şehirden ayrıldıkları için mutlu fakat duraklarında inmek için fazla hevesli olmayanların yüzlerine yerleşen o donuk bakışlar.

Bari azcık para gördü cebim. Gitmeden önce silahları rehin verdim. Herif üç silah için sekiz adet ellilik verdi. Ama mermilere zırnık vermedi, o yüzden onları yanıma aldım ve bir fotoğraf laboratuvarının arkasındaki çöp konteynerine attım hepsini.

Kinko'ya döndükten -biraz vakit aldı- sonra da postaneye doğru yola düştükten -daha da vakit aldı bu- sonra son bir kez platoniğimi görmeye gittim.

Sıfatı bu muydu yani?

Daha çok bir fanteziden ibaretti sanırım. Belki de büyük harfle yazsam daha iyi: Fantezivari bir umuttu o. O akşam, uzun bir bekleyişin ardından, nihayet bana gerçek ismini söyleyen büyüleyici bir striptizciydi o.

Onu görmenin bana ne kadar iyi geldiğini açıklamaya kelimeler yetmez. Bir süre beklemem gerekmişti, ama buna değmişti. Arkada bekliyordum, ona verdiğim örgülü altın kolyeyi taktığını görünce daha bir mutlu olmuştum.

Gördünüz mü, patronumun kolyeyi ona ulaştıracağını söylemiştim size. Şayet ulaştırmazsa, ona hayatı zehir edeceğimi söylerken şaka yapmadığımı fark etmiş olmalı. Ne var ki şaka yapıyordum aslında.

Kolyeyi boynundan hiç çıkarmadığını söyledi.

Fazla konuşmadık. Onun sahneye dönmesi, benim de otobüse yetişmem gerekiyordu. Bana çocuğundan ve boksörle ilişkisini bitirdiğinden bahsetti ayaküstü. Dediğine göre, herif gözyaşlarına katlanamamış. Ayrıca dövmelelerini sildirmek için lazer cerrahisinden faydalanmaya başlayacakmış.

Kaçan akşam yemeğinden dolayı özür diledim ve ona dedim ki -ne demiştin amına koyayım? Bir şeyler işte. Bir şeyler demiştin. Gerildiğini görebiliyordum ama, onu ayartmıştım da sanki.

Kâbusların böyle bir olayı var, değil mi?

Elini uzattı ve parmak uçlarını nazikçe kaşımda gezdirdi, bizim Gdansk'taki Adam yüzünden hâlâ kaşım acıyordu. Bir an ben de baştan çıkar gibi oldum. İşaretleri, onu öpmemi istediğini anlayacak kadar okuyabiliyordum. Zaten ilgi alakanın dilini anadili gibi bilmiştir hep, fakat geçen yıllar, aynı gramerin hâkim olduğu yıllar boyunca, Thumper diğerlerini anlama şansını yitirmişti. Onu, hareketlerimi bu gerçeğe göre ayarlayacak denli önemseydiğimi fark etmem beni şaşırttı, özellikle de ne kadar yalnız olduğumu düşününce. Ona âdeta babasıymışım gibi sarıldım ve yanağından öptüm. Tepemizde uçaklar gökyüzüne kükrüyordu. İletişimi koparmayalım dedi ve ben de yanından ayrılırken kendine iyi bak dedim, el salladım ve bu hareketimle Yeryüzündeki En Mutlu Yer'e veda etmiş oldum.

28 Ağustos 1999

Flagstaff Arizona'ya, trenlerin belli aralıklarla durduğu ve evsizlerin fırsat bu fırsat trenlerden inip demir yolundaki ufacık büfeden on sente kahve aldıkları o yere daha dün varabildim. Harbiden sudan ucuzdu. Yetmiş beş sente bir kâse çorba ve on sente de bir dilim ekmek alabiliyordunuz. Kahvenin cazibesine kapılmadım ve kendime bir dolar bile tutmayan bir akşam yemeği ısmarladım. Fakat yük vagonuna geri çıkmak yerine basıp gittim ve oturup yemeğimi yiyebileceğim bankları olan bir parka denk geldim en son, zihnim nedense birdenbire Avrupa'dan sahnelerle dolup taştı. Paris'in rıhtımları, Londra'nın parkları. Geçmişten anılar.

Yemeğimi yerken, birisinin radyosu bana eşlik etti, derken bunun bir radyo değil, bir barın siyah kapısının ardından dışarı taşan canlı müzik olduğunun ayırdına vardım.

Yalnızca üç dolarım ve biraz bozukluğum vardı. Muhtemelen giriş ücretinden dolayı içeri adımımı atamayacaktım. Gene de bir şansımı deneyeyim dedim. Hiç olmazsa dışarıda takılır, birkaç şarkı dinlerdim.

Şu işe bakın ki kapıda kimseyle karşılaşmadım. Gene de, mekânın yarısı boş olduğundan, çok geçmeden birisi beni fark edip bar taburesine ulaşmadan durdurur ve benden para çıkmamı ister diye düşündüm. Böyle bir şey olmadı. Barmen siparişi

almak için yanıma gelince cebimde olan parayı söyledim, bu itirafın beni dışarı postalatmaya yeteceğini düşünmüştüm.

"Önemi yok," dedi. "Giriş ücreti yok, hem bu akşam biralar sadece bir dolar."

Grup için üç bira ve kendime de bir su söyledim hemen, ve hiç hesapta yokken, biraz sonra barmen müessesenin ikramı olan bir bira getirdi. Dediğine göre o akşam müzisyenlere içki ısmarlayan ilk kişi benmişim ki bu da hem acayip hem de siktiri boktan bir durummuş, çünkü ucuzluk akşamıymış ve müzisyenler de gayet iyiymiş aslında.

Falan filan derken kendimi koyverdim ve şarkıları dinlemeye koyuldum, tuhaf melodileri ve öfkeli, hatta acayip şarkı sözlerinin keyfini çıkarmaya başladım. En son barmen içkiye dokunmadığımı fark etmiş olacak ki başka içki vermeyi teklif etti. Teşekkür ettim ve zencefilli gazoz istedim, hemen getirdi de, birayı da kendi içti.

Laf lafı açmış, Flagstaff'tan, bardan, trenlerden konuşmuştuk, ülkeyi bir uçtan bir uca katederken başımdan geçenleri anlatıyordum, o da kendi sıkıntılarından bahsetti, derken bazı tuhaf şarkı sözleri birdenbire muhabbetimizin önüne geçti. Çabucak arkama döndüm, sözleri tekrar dinledim, dikkatimi topladım, bir yanlış olduğuna kanaat getirmiştım ki aynı sözleri tekrar duydum: "Beş Buçuk Dakikalık Koridor'un sonunda yaşıyorum ben."

Kulaklarıma inanamadım.

Konserin ilk bölümü bitince üçlünün yanına gittim, görüntüm ve yaydığım koku dolayısıyla üçü de benden epey huylandı ve ürktü, tâ ki barmen az önce kendilerine ulaştırılan ve hemen mideye indirdikleri içkileri ısmarlayanın ben olduğunu söyleyene dek. Eh, davranışları yüz seksen derece değişiverdi. Arpa ve şerbetçiotunun para yerine geçmek gibi olağanüstü bir yanı vardı.

Laklak etmeye başladık. Meğerse Philadelphialıymışlar ve yaz boyunca tura çıkıp o kıyı şeridi benim bu kıyı şeridi senin gezmişler. Gruplarının adı Liberty Bell, yani özgürlük çanıymış.

"Çatlak ya hani. Çaktın mı köfteyi?" diye uludu gitarist. Aslına bakılırsa konu yaptıkları müzik olunca iyice çeneleri düşmüştü, ta ki "Beş Buçuk Dakikalık Koridor"dan bahis açana dek.

"Ne oldu ki?" dedi bas gitarist sesini yükselterek, diğer ikisi bir anda sessizliğe bürünmüştü.

“Bir filmde böyle bir şey geçiyordu sanki?” dedim kekeleyerek, ortamın havasının bu kadar çabuk değişivermesine hayli şaşırmıştım.

Bereket versin ki baterist beni bir süre süzüp muhtemelen şu anlık kararlardan birini verdikten sonra başını iki yana salladı ve şarkı sözlerinin bir süre önce internette rastladığı bir kitaptan ilhamla yazıldığını söyledi. Gitarist, grubun Vox amfilerinden birinin ardında duran spor çantasına yöneldi. Kısa bir süre çantayı karıştırdıktan sonra aradığı şeyi buldu.

Yapraklar Evi

yazan: Zampanò

ön söz ve notlar:
Johnny Truant

Circle Round A Stone Publication
Birinci Baskı

Gözlerime inanamadım.

Meğerse üçü de kitabı okumakla kalmamış, ne zaman yeni bir şehirde konser verseler seyircilerden biri koridorla ilgili şarkıyı duyar ve konserden sonra onlarla konuşmaya gelirmiş. Daha şimdiden hiç tanımadıkları tiplerle Zampanò'nun eseriyle ilgili saatlerce çene çalmışlıkları vardı. Dipnotları, isimleri ve hatta sayfa 424'te karşımıza çıkan şifreli Thamyris sözcüğünü, yani tamamen gözden kaçırarak temize çektiğim kısmı tartışmışlardı.

Görünen o ki Johnny Truant'ı çok merak ediyorlardı. Virginia'ya gidebilmiş miydi? Evi bulabilmiş miydi? Hiç iyi bir uyku çekmeyi başarabilmiş miydi? Ve en önemlisi de görüştüğü biri var mıydı? İronilerine bayılacak o kadını nihayet bulabilmiş miydi? Bu soru beni acayip şoke etti. Yani bu ayrıntıyı yakalamak için tâ sayfa 139'u fevkalade dikkatli okumak şarttı.

Konserin ikinci bölümü boyunca, bütün sayfaları, meraklı ama bence genel olarak yaratıcı yorumlarla dolu olan işaretli, lekeli ve altı kırmızı çizili sayfaların her birini tek tek çevirdim. Kimi kenar boşluklarında müzisyenlerin kendi hayatlarına ilişkin şaşırtıcı derecede

kişisel notlar vardı. Şaşırmış, şoke olmuşum ve birdenbire yaptığım şeyler konusunda epey tereddüde düştüm. Her şeyden bu kadar uzak kaldığım için sinirlensem mi yoksa kendimin de tamamen anlamadığı bir şeyi yaptığım için üzülsem mi yoksa sevinsem mi bilemedim. İşbu sayfalarda yazanlara, ne kadar kusurlu, ne kadar eksik olursa olsunlar, değer verdiğime şüphe yoktu. Yani bu açıdan işbu sayfalar tamamen eksiksizdiler yani bütün hatalar, bütün yarım kalmış jestler ve bütün işitilmeyen konuşmalar, titizlikle korunmuşlar ve bozulmamışlardı. Şimdi, avuçlarım arasında istirahat ederken, bir yankı duyuyorum geçmişten gelen.

Kim olduğumu gruba söylesem mi söylemesem mi diye kendi içimde cebelleştirdim bir süre, ama en son, neden bilmiyorum, söylememeye karar verdim ve teşekkür etmekle yetinerek kitaplarını iade ettim. Derken uykumun geldiğini fark ettim, avare avare parka döndüm, yeni düğmelerini bizzat diktiğim -gene düşmesinler diye makara makara iplik kullanmıştım bu sefer- kahverengi fitilli kadife paltoma sıkıca sarındım ve yaşlı bir dişbudak ağacının altına uzandım, başımı toprağa koydum, yorgunluğumu üstümden attım, derken en sonunda bulutların çok üstünde süzüldüğüm, gün ışıyla yıkandığım, anbean daha da yükseldiğim bir rüyaya daldım, derken en son uykuya daldım da geçmişimin tacizlerinden kurtuldum.

Kısa bir süre önce nereden çıktığı belli olmayan kocaman gri tüylü bir Eskimo köpeği kıyafetlerimi koklamaya, burnuyla kolumu dürtmeye ve ortada ne bir ateş ne de şömine varsa da, gecenin bittiğini ve aylardan ağustos olduğunu, eksi yirmi derecenin altına düşen bir havayla asla cebelleşmek zorunda kalmayacağımı söylercesine yüzümü yalamaya başlamıştı. Onu birkaç dakika sevdikten sonra köpekle birlikte parkta dolaştık. Ben uyku mahmurluğunu üzerimden atmak için açma germe yaparken köpek de kuşları kovaladı. Bunları yazarken bile, illa yanımda oturmak istiyor, gün ağarırken hayvanın kulakları ara sıra seğiriyor, çürük bir erik kadar karanlık olan gökyüzü gözlerimizin önünde yavaşça sabah ışıklarına teslim oluyor.

Hâlâ için için tuhaf ve garip biçimde tanıdık bir üzüntü hissediyorum, zannederseniz bir süre kaybolmayacak bir his bu, bir aralar yaşadığım dehşetin tam merkezindeki o malum altını sarıp sarmalıyor, ta ki kadın adamın karşısına çıkıp

yağan yağmuru tatlı sözlerle rüzgâra çevirene değin. Hiç olmazsa azcık yavaşlıyor, güneyden gelen hafif bir esintiyle doluyor içerisi. Flagstaff ıssız bir yeri andırıyor ve bar kapanmış, grup gitmiş; ama bir trenin uzaklardan gelen tangirtisini duyabiliyorum. Yakında buraya varmış olur, evsizler karınlarını doyurmak, on sentlik kahvelerden, üç çeyreklik çorbalardan almak için vagonlardan inerler ve cebimde bozukluklar kalmış. Sıcak bir şeyler içmek fikri hoşuma gitti, ağız yakan bir şeyler. Ama hemen gitmeme lüzum yok, daha erken. Zaman var daha. Epey zaman. Ve nedense hiçbir sorun yaşamayacağımı biliyorum. Her şey yolunda gidecek. Her şey yolunda gidecek.

---

31 Ekim 1998

Kürkçü dükkânına dönüş. Bu sayfalar tam bir arapsaçı. Demlediğim çaylardan artan ballar başıma kaldı. Akan kan başıma kaldı. Son birkaç nottan ne gibi bir anlam çıkarmalıyım bilmiyorum. Fark ne ki, özellikle farklılık açısından, neresi okundu neresi dâhil edildi neresi çıkartıldı neresi uyduruldu neresi hatırlandı neresi unutuldu neresi yazıldı neresi bulundu neresi kaybedildi ne yapıldı?

Ne yapılmadı?

Fark ne?

31 Ekim 1998 (Sonraki saatler)

Kapıma dayandıklarını duyduğumda giriş kısmını daha yeni bitirmiştım, şahsıma küfürler savuran kalabalık bir koro, bir sürü ayak sesi ve sonra kapımı pat pat yumruklayışları.

Resepsiyonist geldi kesin. Polis geldi kesin. Başkaları da var kesin. Başkalarından oluşan bir kalabalık.

Yaptıklarım için beni suçluyorlar.

Dolu silahlar yatağımın üstünde.

Ne yapmalıyım?

Silah falan yok artık. Sesler yok artık.

Kapıma kimsenin dayandığı yok.

Artık kapı bile yok hatta.

Tıpkı bir çocuk gibi, tamamlanmış kitabı kollarımla göğsüme bastırıyorum ve pencereden çıkıyorum.

Hemen sonra hatıralar canlanıyor.

Parmaklarım Gdansk'taki Adam'ın kanına bulanmış, ama onu oracıkta, yani kaldırımda öldürüp Kyrie'yi başka bir oracığa -tarifi imkânsız bir yere- kaçırmaya hazırlanırken bile, çok daha karanlık, hatta karanlığın da karanlığı, bir şey elimi yakalıyor ve tuhaf bir esintinin fısıltısı eşliğinde içimdeki bütün öfkeyi sürgün ediyor.

Şişeyi fırlatıp atıyor, Gdansk'taki Adam'ı kaldırıyor ve ne söylersem söyleyeyim, ister Lude'la ilgili olsun isterse de kızla, mırıl mırıl özür diliyor. Neden bilmem, elleri kesiklerle dolu ve kan içinde. Kyrie anahtarlarını alıyor, direksiyonun başına geçiyor ve gündüzün böğürtüsüne doğru yol alıyorlar, ayrılışları kafamda yankılanıyor, noksan manayı, kadim yahut destansı, hatırlatırcasına, yani âdeta her ne ki bizi ifade eder olur, başımıza gelen başka bir şey yüzünden aklı çelinir. Ölüler evlatlarına musallat olmaya devam ederken, gençler de onlara yüz çevirebilir ve bu yüz çeviriş vesilesiyle merak mefhumunun taşıdığı anlamın cinayeti nasıl engellediğini içeren karar onaylanmış oluyor.

Yoksa olay tamamen farklı mıydı?

Koşmaya başlıyorum, yeni bir şeye, güvenli şeye çıkan bir yol bulmaya çalışıyorum, diğerlerinin görüş alanından, hayatın patırtısından kaçıyorum.

Çok daha güçlü bir şey var burada. Hayal gücümün ötesinde bir şey. Dehşete düşürüyor beni. Ama ne peki? Ve niçin beni zapt etmedi? Karanlık denen şey hiçlik değil miydi? Navidson'ın keşfettiği şey bu değil miydi? Aynı zamanda Zampanò'nun da? Yoksa her şeyi yanlış mı yorumlamıştım? Gün gibi ortada olanı, hem içimde hem de dışarıda, derinlerde bir yerde hâlâ keşfedilmeyi bekleyen, güçlü ve peygamber sabırlı, şimdi ve daima zincirsiz olmasına rağmen, yerinde beklemekten korkmayan bir şeyi gözden kaçırmıştım.

Mümkün olduğunca batıya gittim.

Şimdiyse kumlara oturmuş, güneşin gitgide solup karanlığa yer açışını seyrediyorum. Kırmızılar nihayet mavilerle izdivaç yaşıyor. Yakında gece hepimizi kundaklayacak.

Ama ışık hâlâ duruyor, daha gitmedi, ve o ışık sayesinde kendi karanlık koridorumu loş da olsa görebiliyorum, belki de karanlık koridor dediğim şey aslında bir antredir veya

karanlık bile değildir, göz alıcı biçimde aydınlıktır, akşamüstü güneşi kurşun çerçeveleri delip geçiyor, geçmiş günlerimden müteşekkil yüksek bir sütuna denk bir şeyin tam ortasına düşüyor şimdi, sütunun ucunun, ama tam ucu değil elbette, yedi yaşındaki hâlimle oturduğum, annemi bileklerinden tutarak tüm gücümle gitmesine mani olmaya çalıştığım ânın üstüne.

Hatırladığım kadarıyla, tuhaf, sakarca sözcükler mırıldanırken gözleri şefkatle ve kafa karışıklığıyla doluydu: "Minik iz hakkım. Minik Brahma kuzucuğum. Anneciğin iyi olacak. Merak etme sen."

Ama babam ellerini annemin omuzlarına koyarak, onu elinden geldiğince nazıkçe götürmeye çalışırken bile, bir türlü bileklerini bırakamadım. Sonra annem önümde diz çöktü ve yanaklarımdan ve alnımdan öpüp yüzümü okşadı.

Beni boğazlamaya falan kalkışmamıştı ve babam tek kelime etmemişti.

Bunu şimdi görebiliyorum. Duyabiliyorum da. Hem de çok net.

Mektubunda korkunç bir yanılgı içindeydi. Belki de kendisiyle bağımı koparmamı kolaylaştırmak için uydurmuştu bunları. Ama katiyen eliyle gırtlığıma yapışmadığını çok iyi biliyorum. O elle akan gözyaşlarımı silmeye çalışmıştı, o kadar.

Bir türlü gözyaşlarımı durduramıyorum.

Daha önce hiç bu kadar ağlamamıştım.

Ağlıyorum şu anda.

Üstünden onca yıl geçti ve şimdi bir türlü durduramıyorum.

Göremiyorum.

O zaman da görememiştim.

Bulanan gözlerim onu görmez olmuştu tabii. Zavallı babam onu benden alıyordu, ellerimi annemin bileklerinden sökmem için uğraşmıştı, bilhassa da antreye ulaşınca annem bağırmaya, adımı bağırmaya başlayınca; gitmeye gönlü yoktu ve elinden gelen tek şey adımı haykırmak —işte o kükreme geliyor kulağıma, hatırladığım o malum kükreme, gerçi bunun kükremeyle alakası yoktu, dünyanın en acıklı çağrısıydı— elini bana uzatmaktı, sesi dünyayı yerinden oynatır gibi, dünyayı gökgürültüsü ve karanlıkla doldurur gibi çıkmıştı, en son bunu da becermişti.

Bu olaydan sonra uzun bir süre konuşmayı bırakmıştım. Ne önemi vardı zaten. Yitip gitmiş, yetkililerin onu ziyaret

etmemi akıllıca bulmadıkları Whale tarafından yutulmuştu. Anneme beş parasız demek hafif kalırdı ve ben de aşırı gençtim, başına gelenleri anlayamayacak kadar perişan hâldeydim.

Şefkat uzun bir yolculuğa çıkmakla eş anlamlıydı ve benim bu yolculuğa çıkmama daha yıllar vardı. Hem ona gönül koymayı çabucak öğrenmiş, suçlamanın tehlikeli lisanıyla acımı yalayıp temizlemiştim. Artık onu görmek istemiyordum. Onu kafaya takmayı bırakmıştım. Hatta yokluğunun kalıcılığına alışmıştım, sonunda bu alışma hâlinin hissizleşme manasına geldiğini de öğrendim. Tam anlamıyla hissizleşme. Derken bir gün, ne zaman bilmiyorum, bütün mevzuyu unuttum. Tıpkı kötü bir rüya gibi, bu beş buçuk dakikanın ayrıntıları silinmiş ve beni geleceğimle baş başa bırakmıştı.

Ne var ki olanlar bir rüya değildi.

O kadarının -o kadarcığının- farkındayım artık.

Kitap yanıyor. Nihayet. Tuhaf bir ateş bütün sayfalara göz gezdiriyor, her bir karakter tutuşup kül olurken kitabın her sayfasını atıyor hafızaya. Hiç olmazsa ateş sıcak, ellerimi, yüzümü ısıtıyor, en derindeki gözün en karanlık sularını ikiye bölüyor, hatta aynı sıra dünyaya uzun gölgeler düşüyor, yakma törenlerindeki odun yığınlarının bedeli işte, en son önü alınmaz biçimde ısınıyor, parçalanıp toz zerrelere dönüşüyor, göğe karışıyor, denize ve kumlara doğru uçuşuyor.

Anıyor hafızada mı demek istemiştım aslında?

Elbette karanlıktan hiçbir zaman kurtuluş yok, ama o karanlıkta bir şeylerin ikamet ettiğini fark ediyorum artık. Tarihi bir şey ya da değil. Kimi zaman bir kediyi andırıyor, ay gibi çılgın bir yürüşe sahip bir panteri veya kül rengi çizgilere ve kış okyanusları kadar yabani gözlere sahip bir kaplanı. Kimi zamansa bir bileğin kıvrımını ya da hâlâ yüksek bir komodinin çekmecesinde saklanan yahut bir kenara atılmış eski bir takvimin kenarlarına dikkatlice çizilmiş olan aşk hikâyesinden artakalanları. Kimi zaman bulutların üstünde tehlikeli ışığı kırmızı kırmızı yanıp sönerek, kehanetvari biçimde, son sürat batıya giden

bir uçağın ardında bıraktığı ize. Tabii bunlar yalnızca görüntülerden, bana ait görüntülerden ibaret ve nihayetinde daha çok bir Ses'i andıran bir şeyden doğmuşlardı ve o Ses, gözle görülmez ve hatta ekseriyetle kulakla duyulmaz olmasına rağmen, gece gündüz, yılbeyıl, hepimize nüfuz etmeyi sürdürüyordu hâlâ.

Tıpkı sizin bana nüfuz ettiğiniz gibi.

Tıpkı benim şu an size nüfuz ettiğim gibi.

Üzgünüm, hiçbir şeyim kalmadı.

Bu öyküden, ~~elimli hatırlıyorum da~~, bir şafak çizgisine göre çok daha uzun olmakla birlikte, yani doktor beyimizin ben Seattle'dayken anlattığı dışında hiçbir şeyim yok -

Her şey bir bebeğin doğumuyla başlıyor, hasta bir bebeğin. Beyninde deliklerle doğmuştu ve doktorumuzun deyişiyle, "gri/beyaz diferansiasyonu eksikliğinden mustarıpti." Ne yazık ki çocuk dünyaya geldiğinde, nefes bile almıyordu.

"Çocuk siyanotik," diye bağıırıyor Doktor Nowell ve herkesin kalbi güm güm etmeye başlıyor. Bebek Ohio'ya götürülüp 60'a 60 santimlik, göğse kadar gelen ufacık bir yatağa konuluyor, yatağın tepesine bir ısıtıcı ve muayene ışıkları montelenmiştir. Dr. Nowell bir yandan bebeğin göbek bağıını tutup onun nabzına bakıyor, bir yandan da rahat nefes alması için ağzındaki mukusu pompayla temizliyordur.

"Kurula, kurula, kurula. Çek, çek, çek. Canlandır, canlandır, canlandır."

Ama her zaman başarı sağlayamıyordur. An geliyor bu önlemler hükümsüz kalıyordur. Ne var ki bu, o anlardan biri değildir.

Dr. Nowell'ın ekibi apar topar doktorun emirlerini yerine getirir, bebeğin boğazına kanül takarlar ve yüzüne solunum maskesi geçirirler, koştura koştura bebeği yoğun bakım ünitesine götürür, orada onu kırmızı ışıklarla ve yeşil ışıklarla ve bir bir sürü zil ve düdükle dolu yaşam destek ünitesine, yani bir Siemens Servo 300'e, bağlarlar ve bütün bunlar bir dakikadan az bir sürede olup biter.

Bebek hayata tutunmaya devam edecek gibidir, ama bu, çetin bir mücadele olacaktır. Monitörler EKG aktivitesini,

solunum fonksiyonlarını, tansiyonu, oksijen saturasyonunu ve ayrıca soluk sonu karbondioksit basıncını kaydediyordu. Bunlara ek olarak bir de suni solunum cihazı vardır. Ayrıca infüzyon pompaları ve upuzun manşonlar mevcuttur.

Hâliyle, hemşireler, bir solunum terapisti ve bir doktor grubu odaya doluşmuştur, hepsinin orada olma sebebi mevcut duruma yorum getirebilecek yegâne kişiler olmalarıdır.

Kırmızı ve yeşil ışıklar bebeğin aldığı her nefesi izliyordur. Kırmızı rakamlar, narin ciğerlerinin dolması için gereken tam basınç miktarını gösteriyordur. Birkaç dakika geçer ve SAT (Oksijen saturasyonu) monitörü, SAT probu çıkıverince, değerlerde bir düşüş kaydetmeye başlar. Dr. Nowell anında harekete geçerek, azalan oksijeni dengelemek için bebeğin ESPB'sini (Ekspirasyon Sonu Pozitif Basınç) 10'a kadar yükseltir, bunlar olurken EKG her bir kalp atışını, P dalgasının her bir kavisini veya işbu durumda normal QRS kompleksini -o da monitörde görülmektedir- doğrudan kaynağından kendisinden çekilmiş santral hat ve arter hattı, göbek deliğine takılmış kateteri kesin doğrulukla izlemekte, hem tansiyonu hem de kan gazlarını sürekli kaydetmektedir.

Tabii annenin bütün bunları gördüğü yoktur. O yalnızca yavrusunun solunumunun kesildiğini, ufacık parmaklarının tıpkı deniz kabukları gibi hâlâ koca dünyayı yakalamak istercesine büküldüğünü görüyordur.

Sonradan, Dr. Nowell ve diğer uzmanlar oğlunun beyinde delikler olduğunu ona açıklayacaktır. Düzelemeyecektir. Ancak makineler yardımıyla hayatta kalabilecektir. Anne bebeğinden ayrılmak zorundadır.

Ama anne diretir. Bütün gün yavrusunun yanında oturur. Sonra bütün gece de oturmayı sürdürür. Hiç uyumaz. Hemşireler oğluna fısıldadığını duyarlar. Ona şarkılar söylediğini duyarlar. İkinci gün de gelir geçer. İkinci gece olur. Gene uyumaz, sözcükler dökülüyordur ağzından, oğlunu melodilerle okşuyor, yavrucağının üstüne titriyordur.

Başhemşire bir mucizeye tanık olduklarına inanmaya başlar. Vardiyası bitince, hastaneden gitmek istemez. Olay ağızdan ağza yayılır. Yoğun bakım ünitesine yolu düşen insanların sayısı gitgide artar. Şu bahsedilen olağanüstü anne hâlâ uyanık mı? Hâlâ oğluyla konuşuyor mu? Hangi şarkıyı söylüyor?

Doktorlardan biri "Ece bu er" diye mırıldandığına yeminler eder ki herkes bu mırıltıyı hemen "gece bu yer" diye yorumlamaya başlamıştır bile.

Anne üçüncü günü de gözüne hiç uyku girmeksizin geçirince, çok sayıda insan açık açık bebeğin iyileşeceğini iddia eder. Bebek büyüyecek, yaşlanacak, akıllanacaktır. Hizmetliler anneye yiyecek içecek getirirler. Kadın sudan birkaç yudum alır, ama gerisine dokunmaz.

Dr. Nowell çok geçmeden kendini bu fısır fısır histerinin içinde bulur. Onun da kendi ailesi, kendi çocukları vardır, eve gitmesi lazımdır ama gidemez. Belki de karşısındaki bu sahnede, bazı anılarını canlandıran bir şey vardır. Gece boyunca diğer prematüre bebeklerle ilgilenirken, bir gözü de duyabildiği fakat sözcükleri tam çıkartamadığı özel bir lisan paylaşan anneyle kablo ve boru keşmekeşine sıkışmış çocuktur.

Nihayet dördüncü günün sabahında, anne ayağa kalkar ve Dr. Nowell'ın yanına gider.

"Sanırım onu fişten çekmenin vakti geldi," der usulca, bakışlarını bir an olsun yerden ayırmaz.

Dr. Nowell bu isteğe tamamen hazırlıksız yakalanmıştır ve ne tepki vereceğini katiyen bilemez.

Kekeleyerek, "Elbette," der en son.

Olağan dışı bir doktor ve hemşire kalabalığı çocuğun etrafında toplanır ve hislerini saklamaya özen gösterebilirler de, birkaçı çocuğun yaşayacağına inanmaktadır.

Dr. Nowell prosedürü anneye nazikçe açıklar. İlk önce gereksiz infüzyon pompalarını sökecek ve nazogastrik tüpü çıkartacaktır. Sonra ise, her ne kadar oğlunun beyni büyük hasarlı olsa da, acı çekmeyeceğinden emin olmak için ufak bir ilaç verecektir. Son olarak da, ekibiyle birlikte infüzyon pompasını kapatacak, monitörleri ve suni solunum cihazını kapatacak ve endotrakeal tüpü çıkartacaktır.

"Artık gerisi ise tamamen..." Dr. Nowell cümlesini nasıl tamamlayacağını bilemez, o yüzden "Bakalım," demekle yetinir.

Anne başıyla onaylar ve evladıyla biraz baş başa kalmayı ister.

Dr. Nowell mümkün merteye nazikçe, "Elbette," der.

Personel geri çekilir. Anne oğlunun yanına gider, parmaklarını nazikçe evladının başının üstüne koyar. Bir an oradaki herkes annenin de nefes almayı bıraktığına,

gözlerini kırpmıştırmayı kestiğine ve bakışlarını evladının içine çevirdiğine yeminler eder. Derken anne öne eğilir ve bebeği alnından öper.

“Artık gidebilirsin,” der şefkatle.

Herkesin gözleri önünde, Dr. Nowell’ın veya odadakilerden birinin bir kadrını çevirmesine veya bir tuşa dokunmasına kalmadan, EKG düz çizgi hâline gelir. Asistoli.

Çocuk gitmiştir.

XXII

Hakikat onu dillendirmenin ötesindedir.

— Ino

yalnızca zifirî bir karanlık vardır. Kaset boştur.

Nihayet Karen dönüp de onu arkasında bekleyen asıl boşlukla karşılaşınca, çılgılık atmaz. Fakat göğsü inip kalkar, bir an öyle çaresizleşir ki ne bu görüntüyü sindirebilir ne de zihninden atabilir. İşin garip yanı, çocuk odasından adım adım uzaklaşmaya başlar başlamaz, bir şey gözüne takılır gibi olur. Birkaç dakika sonra elinde bir halojen lambayla geri gelir ve kenara doğru yaklaşır.

Hanan Jabara Karen’ın bir şey duyduğu iddiasındadır, ne var ki Hi 8’de sese benzer herhangi bir şey yoktur.⁴¹⁹ Carlos Ellsberg Jabara’ya katılmaktadır: “Karen bir şey duyunca duraksar.” Lakin işbu açıklamayı, “Sesin kendi kafasında olduğu çok bellidir. Bu da, zihnin, yani herhangi bir zihnin sürekli olarak abise nüfuz etmeye çalışmasının bir başka örneğidir,” diye ekleyerek sınırlandırır.⁴²⁰

Herkesin bildiği üzere, Karen orada, kenarda birkaç dakika dikilir, lambasını karanlığa çevirerek Navidson’a seslenir.⁴²¹ En sonunda içeri adım atarken, ne derin bir nefes alır ne de bir beyanatta bulunur. Yalnızca bir adım öne atar ve kara perdenin ardında kaybolur. Bir saniye sonra o soğuk boşluk da kaybolur ve yerini duvara bırakıp önceki hâline döner, tek bir farkla: Çocukların çizimleri gitmiştir.

Karen’in bu eylemi Paul Auster’a, kadının düşüncelerinin seyrini takip eden kısa bir iç monolog yazmak konusunda ilham vermiştir.⁴²² Donna Tartt da Karen’in ikilemini özgün biçimde tasvir etmiştir. Fakat Tartt’ın versiyonunda, Karen karanlığa adım atmak yerine New York’a dönüyor ve varsıl bir dergi editörüyle evleniyordur.⁴²³ Söylentiye göre, *Navidson Kaydı* temalı, Karen’in bakış açısından yazılmış, boşluğa attığı o nihai adımın son aryanın konusunu teşkil ettiği bir opera bile mevcuttur.

⁴¹⁹ Hanan Jabara, “Hearing Things”, *Acoustic Lens*, xxxii, 8, 1994. s. 78-84.

⁴²⁰ Carlos Ellsberg, “The Solipsistic Seance”, *Ouija*, ix, 4, Aralık 1996. s. 45.

⁴²¹ Çok bariz bir şey olsa da, Merlecker ve Fincher’in yakın zamanda yürüttüğü çalışmayla, Navidson’ın çektiği filme takılan “yıldızın” “büyük ihtimalle” Karen’in halojeninden ibaret oluşu tasdiklenmiştir. Bkz. Bob Merlecker ve Bob Finch, “Starlight, Starbright, First Flashlight I See Tonight”, *Byte*, 20, Ağustos 1995, s. 34.

⁴²² Paul Auster, “Ribbons”, *Glas Ohms*, xiii, 83, 11 Ağustos 1993, s. 2.

⁴²³ Donna Tartt, “Please, Please, Please Me”, *Spin*, Aralık 1996, s. 137.

En nihayetinde Karen'in korkularını aşmasını sağlayan ne olursa olsun, Navidson'a duyduğu aşkın esas katalizör olduğuna hiç şüphe yoktur. Navidson'ı daha önce hiç kucaklamamışçasına kucaklama isteği o karanlık kuyunun canlandığı anılara, üvey babanın tacizlerine veya çocukluğunun aslında gizlediği o bilinmez gölgelere baskın çıkar. O anda, kişisel cesareti sayesinde Erich Fromm'un "simbiyotik ilişkilerin" gelişimi diye isimlendirdiği şeyin sağaltıcı gücünü gösterir.

Eleştirmen Guyon Keller önsezinin rolünün Karen'in başarısıyla tümleşik olduğunu iddia eder:

Bana kalırsa, Karen şayet o iki olağanüstü sinematik ânı çekmeseydi o sınırı asla geçemezdi: *Bazılarının Düşündükleri ve Sevdiğim İnsanın Kısa Tarihi*. Navidson'ı görmeyi yeni baştan öğrenince, adamın nasıl biri olmadığını görmüş oldu ve bunun sonucunda, kendini daha net görmeye başladı.⁴²⁴

Saygın İtalyan çevirmen Sophia Blynn, Keller'in yorumunu bir adım öteye taşır:

Karen'in malum yere götürdüğü en önemli ışık Navidson'ın hatırasıdır. Navidson için de durum farklı değildir. Her ne kadar son sözünün "Kara" veya "karanlık"ın ilk üç harfi olduğu yaygın biçimde kabul görmüşse de. Ben aynı fikirde değilim. Bence bu mırıltı özünde, aklının ve kalbinin nihayet onda huzur bulduğu ismin ilk hecesiydi. Yegâne umudunun, yegâne manasının: "Karen."⁴²⁵

O eşiğin ötesine adım atmasına sağlayan şey ne olursa olsun, kırk dokuz dakika sonra komşulardan biri ön bahçede Karen'ı ağırlarken görmüştür, saçında pembe bir kurdele vardır, Navidson kucağında yatmaktadır.

Çok geçmeden bir ambulans gelmiştir. Reston onlara hastanede yetişmiştir. Navidson'ın vücut ısısı korkutucu biçimde 28.7 dereceye düşmüştür. Soğumuş kanı atıp yerine sıcak oksijenli kan koyabilecek bir kalp-akciğer baypas makinesi olmadığından, doktorlar Navidson'ın karın boşluğunu kesip buraya kateter sokmak ve iç organlarını sıcak sıvıyla yıkamaya başlamak durumunda kalmıştır. Vücut ısısı 29.6 dereceye yükselmesine rağmen, EKG hipodermi belirtisi olan olağan dışı bir J dalgası göstermeye devam etmiştir. Ne olur ne olmaz diye seruma yeni salin çözeltisi eklenmiştir. Doktorlar durumunu yakından takip etmiştir. Bir saat geçer. Çoğu ikinci saati çıkaramayacağına inanıyordur.

⁴²⁴ Guyon Keller, "The Importance of Seeing Clearly", *Cineaste*, xxii, 1, s. 36-37.

⁴²⁵ Sophia Blynn, "Carry On Light", *Washingtonian*, 31, Aralık 1995, s. 72.

Çıkarır.

Karen o gece ve diğer gece, sonraki günler boyunca hep yanında beklemiş, ona bir şeyler okumuş, şarkılar söylemiş ve ne zaman yorulsa, Navidson'ın yatağının hemen yanına, yere kıvrılıvermiştir.

Saatler haftalara dönüşmüş, Navidson iyileşmeye başlamıştır, ama hayatta kalmasının bedeli ağır olmuştur. Soğuk ısırmaları yüzünden sağ elini kaybetmiş ve bir kulağının üst kısmı kopmuştur. Sol gözüyle birlikte, yüz derisinin kimi kısımlarını kaybetmiştir. Dahası, kalçası açıklanamaz biçimde kırılmıştır ve değiştirilmesi gerekiyordur. Doktorlar, hayatının geri kalanında koltuk değneği kullanması gerekeceğini söylemiştir.

Gerekmiştir.

Öyle veya böyle artık kurtulmuştur. Dahası, yolculuğu boyunca çektiği film ve doldurduğu kasetler de kurtulmuştur.

Karen görüntüden çıktıktan sonra yaşananlara gelecek olursak, elimizdeki yegâne kaynak William & Marry'li bir üniversite muhabirinin yaptığı kısa röportajdan ibarettir:

Karen: Oraya girer girmez, titremeye başlamıştım. İçerisi çok soğuk ve karanlıktı. Nerede olduğumu görmek için arkamı döndüm, ama içeri girdiğim yer yok olmuştu. Nefes alışlarım hızlandı. Nefes alamaz hâle geldim. Ölecektim. Ama bir şekilde yoluma devam etmeyi başardım. Onu bulana dek önce bir adım, ardından bir adım daha atmayı sürdürdüm.

S: Orada olduğunu biliyor muydunuz?

Karen: Hayır, ama aklımdan geçen buydu. Sonra onu orada gördüm işte, ayağımın dibinde, çıtırplak ve dertop olmuş hâlde. Eli buz gibi bembeyaz kesilmişti. [Gözyaşlarını tutar.] Onu o hâlde görünce nerede olduğumun bir önemi kalmamıştı. Daha önce hiç böyle hissetmemiştim, yani şey, özgür.

[Uzun bir duraksama]

S: Sonra ne oldu?

Karen: Ona sarıldım. Yaşıyordu. Başını kollarımın arasına alınca bir ses çıktı ağzından. İlk başta ne dediğini anlayamamıştım, ama sonra lambanın ışığının gözlerini acıttığını fark ettim. Ben de lambayı kapattım ve karanlıkta ona sarıldım.

[Uzun bir duraksama daha]

S: Onu evden nasıl çıkarabildiniz?

Karen: Bir anda dağılıverdi.

S: Dağılıverdi derken? Kastettiğiniz nedir?

Karen: Kötü bir rüya gibi işte. Zifırî karanlıktaydık ve sonra şeyi gördüm, hayır... gözlerim kapalıydı aslında. Yüzüme sıcak, hoş bir esinti çarptığını hissettim ve sonra gözlerimi açınca ağaçları ve çimenleri gördüm. “Öldük. Öldük ve burası da ölünce gittiğimiz yer,” diye içimden geçirdim. Ama meğerse ön avlumuzmuş burası.

S: Yani diyorsunuz ki, ev dağılıverdi?

Karen: [Yanıt yok]

S: Böyle bir şey mümkün mü? Ev hâlâ yerinde duruyor, değil mi?

RÖPORTAJIN SONU⁴²⁶

---

⁴²⁶ Kayıp — Ed.

XXIII

“Surviving House, Kalapana, Hawaii, 1993”

— Diane Cook

*P*assion For Pity and Other Recipes For Disaster’da (Greenhill Books, Londra 1996) Helmut Muir şöyle yakarmıştır: “İkisi de hayatta. Hatta evlenecekler. Karşımızda bir mutlu son var.”

Dediği doğrudur. Karen ve Will Navidson ikilisi bu çetin sınavı atlatır ve Vermont’ta evlilik yemini ederler. Bittabi Navidson’ın perişan hâldeki yüzünü, sol gözünü örten göz bandını, bir elinin yerinde olmadığını, koltuk altına sıkıştırdığı değneği görüp de buna “mutlu” son demek mümkün müdür? Ödediği fiziksel bedeli bir kenara koysak bile, Muir’in keyfe keder biçimde dikkate almadığı gizli duygusal travmaya ne demelidir?

Navidsonlar evi arkalarında bırakmışlardır, hatta Virginia’yı da arkalarında bırakmışlardır, ama o yerin onlara yaşattıklarını asla arkalarında bırakamayacaklardır.

Navidson Kaydı’nın kapanış sekansında, Navidson bize, “Ekim sonlarındayız,” der. O evden çıkışının üstünden neredeyse bir buçuk yıl geçmiştir. İyileşme süreci hâlâ devam ediyordur, ama zamanını bu projeyi bitirmeye adanarak, ilerleme kaydetmektedir: Gülümseyerek, “Her şerde bir hayır varmış derler,” der. “Onca yıldır ayağıma yayılmış olan cilt hastalığından eser kalmadı.”

Çocuklar Vermont’u sevmişe benziyordur. Daisy inatla kırlarda perilerin yaşadığına ve doldurulmuş hayvan ve oyuncak koleksiyonuna, özellikle de kırmızı ve altuni oyuncaklara, ruhların musallat olduğuna inanıyordur. Öte yandan, Chad ise Legoları takıntı yapmıştır ve saatler boyunca onlarca Lego’yu takıp çıkartmakla uğraşıyordur. Bu yeni ilgisinden bahis açılınca, ileride mimar olmak istediğini söylemekle yetinir.

Karen her gün ev ahalisinin enerjisine yetişeceğim diye büyük çaba sarf etmektedir. Fakat yakın zamanda kendisine kötü huylu göğüs kanseri teşhisi konulmuştur. Mastektomi “başarılı” geçmiş ve ameliyatı müteakip uygulanan kemoterapinin “çok etkili” olduğu söylenmiştir. Ne var ki saçlarının dökülmesi ve şiddetli mide ülseri yüzünden Karen bir deri bir kemik kalmış ve kasvetli bir kadın hâline gelmiştir. Çok fazla kilo kaybetmiştir ve soluklanmak için sürekli olarak oturması gerekiyordur. Gene de, Navidson’ın bizlere şefkatle gösterdiği üzere, Karen’ın hayalet-ışığı gülücükleri hastalığın tahripkâr yan etkilerine karşı kayıtsız gibidir ve ne zaman gülse, sesinin tınısında bir Zafer çağrısı olur.

Navidson bütün bunları, alelade, güzelce aydınlatılmış görüntüler olarak yakalar: kaynayan süt, kavruk cevizler ve arka planda kara dişbudak ve çam ağaçlarıyla, Karen’ın kızının uzun kumral saçlarını ören zarif parmakları. Karen’ın nadiren çıkarttığı yün şapkasına rağmen, Daisy’yle ikisi hâlâ göz kamaştırıcı bir ışık saçıyorlardır. Massel Laughton’ın bir ara dediği gibi, “çok güzel bir haylazlık.”⁴²⁷

Ayrıca bu, ana kızın beraber çekilmiş tek görüntüsü değildir. Evlerinin duvarlarında yüzlerce fotoğraf asılıdır. Her bir oda, merdiven ve koridor Karen, Daisy, Chad, Navidson ve onlara ek olarak, Tom’la Reston’ın fotoğraflarına ev sahipliği yapmaktadır. Karen’ın annesinin, arkadaşlarının, uzaktan akrabaların, çok eski akrabaların ve hatta Mallory’yle Hillary’nin fotoğraflarına.

Her ne kadar bu kolaj son derece hoş olsa da, Navidson bu fotoğraflara yakın çekim yapmayacak kadar akıllıdır. Ne denli keyif verici olurlarsa olsunlar, altlarında düzmece bir yan saklıdır. Navidson’ın kendi kendine dediği üzere: “O mutlu son için, bir teminat aradım durdum, ama hiç bulamadım. Belki de sebebi, malum yerin de hâlâ orada olduğunu bilmemdir. Daima orada olacağını.”

Navidson yaşadığı deneyimin manasına kafa yormayı bir kez olsun bırakmamıştır. Söz konusu deneyim onu gerçek anlamda sakat bırakmış olmasına rağmen, ne yapıp edip çalışmasına duyduğu tutkuyu canlı tutmayı başarmıştır. Neyse ki Daphne Kaplan, analizinin sarmalına *Navidson Kaydı*’nı da dâhil ettiği, sanat, kültür ve siyaset üzerine yazdığı büyüleyici kitabında, tutkulu olmanın manasını okuyucuya hatırlatmaktadır:

Tutkunun öforiyle hiçbir alakası yoktur, tamamen sabırla alakalı bir şeydir tutku. İnsanın kendisini iyi hissetmesiyle ilgili değildir. Mukavemetle ilgilidir. Tıpkı sabır gibi, tutku da aynı Latince kökten gelir: *pati*. Manası coşkuyla dolup taşmak değil, acı çekmektir.^Δ

⁴²⁷ Massel Laughton, “Comb and Brush”, Z, xiii, sayı 4, 1994, s. 501.

Δ Daphne Kaplan, *The Courage to Withstand*, Ecco Press, Hopewell, NJ 1996, s. iii.

Navidson sanatının getirdiği sorumluluklardan mustariptir ve dolayısıyla kostümler içindeki çocuklarına New England sokaklarında mukayyet olmak için evini dolduran güzelce çerçevelenmiş o fotoğraflarda bulduğu sorgusuz sualsiz huzura yüz çevirmek zorundadır, çocukların akılları fikirleri şeker çuvallarındadır, yolları donuk renkli yaprakların altına gizlenmiştir.

O son görüntülerde, Navidson eserlerinin her zaman sırt çevirdiği ama sürekli dâhil olduğu janra selam çakar. Cadılar Bayramı, kabaktan fenerler. Vampirler, cadılar ve siyasetçiler. Dorset sokaklarına dadanan, elma ve Milky Way uğruna evleri talan eden, durmaksızın tepelerinde uzanan ıslıl ıslıl karanlığın içinde yüksek perdeden çığlıklar atan sekiz yaşlarındaki bir grup çocuk.

Gri buzdan çıkıntılar yolları kaplıyor, mumlar kafalarına göre titreşiyor ve yetişkinler strafor bardaklarındaki sıcak elma şaraplarını yudumlarken, bir yandan da çocuklarının pandomimlerine hiçbir şey gölge düşürmesin diye kurt postuna bürünmüş kuzularına sürekli göz kulak oluyorlardır. Her ciyıklama veya çığlıkla bir damla sıcak sıvı boğazda takılı kalıyor, dört bir yandaki ebeveynlerin bakışları gölgeden mürekkep o muazzam gölleri çabucak aşarak o veranda benim bu veranda senin dolaşan o ufacık silüetleri arıyordur.

Navidson filmi sevimli hayalet Casper'a ait karamel kaplı bir yüzle bitirmez. Aksine, filmi doğru bildiği ve daima doğru bileceği şeyle bitirmeyi seçer. Tören alayının görüntüden çıkmasını bekler, kamerayı uzaktaki boş yola odaklar, mat bir viraj tek bir yaprağın bile kıpırdamadığı koruluğun içinde gözden kayboluyor ve bir sokak lambası bir yanıp bir sönüyordur, derken nihayet lamba temelli söner ve karanlık tıpkı bir el gibi teyakkuza geçer.

— 25 Aralık 1996

SERGİLER

Zampanò, tamamlamayı başaramasa da,
Navidson Kaydı'nın sonuna koymayı
planladığı bir dizi fotoğraf klişesi
için şu talimatları bırakmıştır. -JT.

BİR

Talimatlar:

- § Mısır, Miken, Yunanistan ve Roma'dan, erken dönem Rönesans'a, Baroğa, Neoklasiğe ve günümüze kadar uzanan, resimli mimari örnekleri koy.
- § Kat planlarına, kapı girişlerine, alınlıklara, yan duvarlara, sütunlara, sütun başlarına, sütun pervazlarına ve pencerelere vurgu yap.
- § Ayrıca yeni yeni gelişen üslupların tahminî ortaya çıkış tarihlerini gösteren bir zaman çizelgesi çıkar.
- § Referanslar için IX. Bölüm'deki kaynakçaya bak.

İKİ

Talimatlar:

§ Yengeçlerden, salyangozlardan, tavşanlardan ve kaplumbağalardan tutun da, ejderhalara, panterlere, kaplanlara ve kangurulara değin, hepsinin el gölgelerini koy. Su aygırlarını, kurbağaları, filleri, cennet kuşlarını, köpekleri, kakaduları ve yunusları da unutma.

§ Işık ve görüntü koşulları hakkında bilgi veren diyagramlardan yararlan.

§ Phila H. Webb ve Jane Corby'nin *The Little Book of Hand Shadows*'unun (Running Press, Philadelphia 1990) yanında, ayrıca Sati Achath ve Bala Chandran'ın *Fun With Hand Shadows: Step-By-Step Instructions for More Than 70 Shadows — From Cud-Chewing Cows and Dancing Elephants to Margaret Thatcher and Michael Jackson*'ı (NTC/Contemporary Publishing, 1996).

ÜÇ

Talimatlar:

§ Potasyum-40/argon-40, rubidyum-87/stronsiyum-87 ve samaryum-147/neodim-143'ten faydalanarak tarih tespit tekniklerini göster.

§ Kurşun izotoplarında bulunan uranyum-235 ve -238 için çizelge çıkar.

§ Sıfırncı Dosya'daki bütün verileri ekle.⁴²⁸

---

⁴²⁸ Kayıp. — Ed.

DÖRT

Talimatlar:

§ Reston'la Röportaj'ın ve Son Röportaj'ın kopyalarını çoğalt.⁴²⁹

---

⁴²⁹ Kayıp. — Ed.

BEŞ

Talimatlar:

§ Hava Kuvvetleri Kılavuzu 64-5'in (15 Ağustos 1969) 2-33.
sayfalarını çoğalt.⁴³⁰

---

⁴³⁰ Ekler II-C'ye bakınız. — Ed.

ALTI

Talimatlar:

- § Karen'ın tamamlanmış Sheehan Klinisyen-Puanlı Anksiyete Skalasıyla birlikte Marks ve Mathews Fobi Skalasını da çoğalt.⁴³¹
- § Şu bilgilerin altını çiz: Proje No: 87852341. Doğum Tarihi: 24 Temmuz. Hasta No: 002700
- § Açıklama ve örnekler için Isaac M. Marks'ın *Living with Fear*'ına (McGraw-Hill, 1978); yine Isaac M. Marks'ın *Fears, Phobias, and Rituals: Panic, Anxiety, and Their Disorders*'ına (Oxford Üniversitesi Yayınları, Oxford 1987) ve Ronald M. Doctor, Ada P. Kahn, Ronald D. Doctor ve Isaac M. Marks'ın yazdığı *The Encyclopedia of Phobias, Fears, and Anxieties*'ine (Facts on File, New York 1989) bak.

---

⁴³¹ Ekler II-C'ye bakınız. — Ed.

Ekler

Zampanò Navidson Kaydı'na dâhil etmediği bir sürü materyal toplamıştır. Günlük kayıtlarından, şiirlerden ve hatta editöre yazılmış bir mektuptan oluşan bir seçki var karşınızda ve bana kalırsa, bu seçkinin tamamı hem çalışmasına hem de kişiliğine ışık tutmaktadır. – JT.

A.

Taslaklar & Bölüm Başlıkları

Navidson Kaydı

Giriş

0,6 cm

Tom

Beş Buçuk Dakikalık Koridor

Keşif A (Navidson'ın Ziyareti)

Keşif #1 (Antrenin Karşısı)

Keşif #2 (Büyük Koridor'a Doğru)

Keşif #3 (Sarmal Merdiven'den inerek geçirilen yedi saat)

Keşif #4

SOS

Labirentin İçinde

Kurtarma

(Tom'un Hikâyesi)

Düşen Çeyreklik

Holloway Kaseti

Tahliye

“Bazılarının Düşündükleri”*

“Ne Kadar [sic] Sevdiğimin Kısa Özeti”

Reston'la Röportaj

Son Röportaj

Keşif #5

Son

*Yayınlanan son versiyonda bu kısım yoktur.

Yayınlanma Yılları

1990 – “Beş Buçuk Dakikalık Koridor”

(VHS Kısası)

1991 – Keşif #4

(VHS Kısası)

1993 – *Navidson Kaydı*

Olası Bölüm Başlıkları

I. Bölüm	Film
II. Bölüm.....	0,6 cm
III. Bölüm	Karakol
IV. Bölüm.....	Navidson
V. Bölüm	Ekho
VI. Bölüm	Hayvanlar
VII. Bölüm	Holloway
VIII. Bölüm.....	SOS
IX. Bölüm	Labirent
X. Bölüm.....	Kurtarma (Birinci Kısım)
XI. Bölüm	Tom'un Hikâyesi
XII. Bölüm.....	Kurtarma (İkinci Kısım)
XIII. Bölüm.....	~~Minotör~~
XIV. Bölüm.....	Sadakatsizlik
XV. Bölüm	Karen
XVI. Bölüm	Bilim
XVII. Bölüm	Nedenler
XVIII. Bölüm.....	Bafamaklar! ya da De la Warr ya da Ash Tree Lane Tarihi
XIX. Bölüm	Delial
XX. Bölüm.....	Dönüş
XXI. Bölüm	Kâbuslar
XXII. Bölüm	İnanç
XXIII. Bölüm.....	Tutku

B.

Iv1r

[Orijinal]⁴³²

18 Ocak 1955

Sanat'tan anlamadığımı üstüne basa basa belirteyim. Benim yegâne anladığım şey kendi sanatım. Çünkü kendi sanatım beni alakadar eden bir şey. Başkaları adına konuşamam. Dolayısıyla başkaları adına konuşma iddiasında olan şeyler adına konuşamam. Gelgelelim, kendi sanatım benim adıma konuşur. Yolumu aydınlatır.

[Orijinal]

17 Nisan 1955

O hâlde tarih bizi ikametgâh mı belledi?

[Orijinal]

4 Eylül 1955

Jeton köşeli ve kafaya dank. Bu ne manaya geliyor ya?

[Orijinal]

3 Haziran 1959

Peşi bırakmayan şu dehşet.

[Daktilo]

29 Ağustos 1960

Yüzbaşı Kittinger, bu yıl bize sonbaharı erken getirdiniz.

[Daktilo]

31 Ekim 1968

Yazacak sözüm yok. Muhteşem bir kenotaf.

[Daktilo]

1 Kasım 1968

(t) (ğ)(t)

Karanlığa açılan bir oğuk

[Daktilo]

2 Kasım 1968

*Tirer comme des lapins.*⁴³³

[Orijinal]

8 Aralık 1968

Tanrım bana dikkatimi dağıtacak bir şey ver.

⁴³² Büyük olasılıkla "Orijinal"le, Zampanò'nun kendi el yazısıyla yazdığı kayıtlar, "B" "C" vs. vs. ile de başkaları tarafından yazılmış kayıtlar kastedilmektedir. — Ed.

⁴³³ "Tavşanlar gibi sevişmek." — Ed.

[B]

14 Mart 1969

Saatlerini öldürmeyen insan var mıdır? Ama öyle gelişigüzelce ya da düşünmeden değil, itina ile: dakikaların kasten cinayeti. Şiddet vazgeçişin, umursamamanın ve birileri tarafından geçilmenin yegâne başarın olduğunu kabullenmenin bir bileşkesidir. İşte, saati öldürüverirsin. Çalışmaz, okumaz, hayallere dalmazsın. Uyursan bile, uykun geldiği için değil: Ve nihayet her şey bittiğinde, arkanda kanıt bırakmazsın: ne silah, ne kan, ne de ceset. Tek ipucu göz altı morlukları ya da ağır kenarınızın oradaki, çok acı çekildiğine, özel hayatınızın mahremiyetinden bir şeyler yittiğine ve yitirilen şeyin paylaşılamayacak kadar ehemmiyetsiz olduğuna işaret eden son derece ince çizgidir.

[C]

10 Eylül 1970

Paylaşacak bir şey yok.

[Daktilo]

21 Eylül 1970

Karanlığın hudutlarında, yitirmedığım bir erkek evlat yaratabilirim belki; kendi hayal gücümün ve yalanlarımın ötesinde hayat bulan; arzuların, aptallıklarının ve gücünün, kendisini hem onun beklentisinin hem de benim beklentimin ötesine taşıdığı; dünyayı olduğu gibi gören ve kendi tabiatını başarıyla sorgulayabilen o birkaç kişiden biri olması sebebiyle eşi görülmedik bir irfan ve onurla milletin geleceğinin yükünü sırtında taşıyan bir erkek evlat. Nadiren kullanıyorsa da, kalkanları daima emrine amadedir. Ve ona değer verenler gönenirken, onu yok etmeyi kafasına koyanlar helak olsunlar. O, yıllar evvel verdiğim ama tutamadığım bir sözü yerine getirmiş olacak.

[Daktilo]

15 Aralık 1974

Sık sık Hudson'da o küçük yelkenlisinde takılırken, geceye doğru aklım Quesada ve Molino'nun o sığ sulara yaptıkları yolculuğa kayıyor, ne söylediklerini, ne düşündüklerini, hangi tanrıların gelip onları esirgediğini veya onlara yüz çevirdiğini, o kara dalgaların içinde suretlerinde ne gibi bir değişimle karşılaştıklarını merak ediyordum. Belki de tarih o dakikalarda anlatılacak bir şey bulamadığından, işbu sahne ancak mısralarda hayal bulabilmiştir: Quesada ve Molino'nun Şarkısı, yazan: [XXXX]. Şarkının tamamını buraya ekliyorum.

[D]

29 Nisan 1975

Annen evi aramanı istiyor STOP Hava 37 derece ve sıcaklık artıyor STOP
Bembeyaz bir Noel var sahiden!

Bada-Bing, Bada-Bang, Bada-Güle güle!

Bing-Bang! Buuuuum!

[Daktilo]

11 Şubat 1984

Sırf reddedildin diye seni yok etmek istediğine inandığın bir şeyi böylesi çok
sevmek mümkün mü?

[E]

4 Ağustos 1985

Vampirleri düşünüyorum. Tanrı'yı düşünüyorum. Vampir falan düşlediğim yok.
Tanrı'yı falan düşlediğim yok. Hiçbir şey düşlediğim yok. Ne var ki, bu da benim
düşüm.

[F]

2 Mayıs 1988

Gençliğinin meleği yetişkinliğinin şeytanına dönüşmüştü. Gençken kadınlarla
çıkar, daima yedekte bir şey bulundururdu. Daima ilişkilerini sonlandıracak
bir sebebi olurdu ve bu sebep de birden çok ilişkiye kapı açardı. Cennet'e. Ya
da o öyle sanmıştı. Geçen yıllar duyarlılığına ve vücuduna halel getirdikçe,
katlanabileceği kadar dirayet sahibi bir şeyin özlemini duyar oldu. Fakat Don
Juanlıkla geçen günlerinin koruyucu meleği yanından ayrılmamıştı ve artık
meleksiliğini kaybetmişti. Ona musallat olmuş, onu esirgemiş, samimiyetten
korumuş, ad infinitum veya o ölene dek sürekli domino taşları gibi birer birer
yıkılacak olan ilişkilerin kül kurusu ihtişamını vadetmişti.

[G]

30 Ağustos 1988

“O an yatağa girmek istedi onunla, çarşafı üzerilerine çekmek, ayak parmaklarını
şilteye bastırmak istedi, kız topuklarıyla baldırlarına yükleniyor, parmaklar

nehirler misali yanlarına dokuna dokuna akıyordu. Fakat o günlerde fanteziler yaz sinekleri gibi belirir ve yok oluverirlerdi.”

[Daktilo]
18 Mart 1989

Dolu andaçlı dolambaç. Dolambaçlı dolambaç. Öyle bir dolambaç ki manası... Neydi manası? Dolan baş olabilir mi manası? Dalan baş çalılıklarda yahut Dolu nabaşta. Epey dolambaçlı, ha? Merak etmeyin, ben de çok etkilendim denemez, ama ihtiyar bir adam olarak bırakın da oynayayım biraz.

[H]
8 Şubat 1990

Rezalet kokuyor burası. Rezalet koku nasıldır bilirim ve burası rezalet kokuyor. Kedi sidiği, çürümüş meyveler, küflü ekmek. Şundan eminim ki kız bir konuda hata etti. Çöpleri dışarı çıkarmadı herhâlde. Okuması var (yazması da var mı, onu yakında öğreneceğim) ve flört de edebiliyor. Ama bahse varım, çöpleri dışarı çıkarmayı beceremedi. Kızdan kurtulsam iyi olacak. Çöpleri kendim atarım. Çöpten nefret ediyorum. Rezalet kokuyor. İyisi mi kendim atayım. İyisi mi bütün çöpü atayım.

[I]
11 Ekim 1990

Tamamlanmamış. Bir hayatı anlatacak heceler. Herhangi bir hayatı. Günter Nitschke veya Norberg-Schulz’a değinemiyorum bile. Yalnızca *Glas*’ı (Editions Galilée, Paris 1974) istemiştim. Hepsi bu. Ama namussuz herifler elimizde yok dediler. Domuzlar. Hem de topusu. Domuzlar. Domuzlar. Domuzlar.

Bay Leavey Jr. ve bittabi Bay Rand’le idare etmek durumundayım.

[I]
22 Nisan 1991

Bir atosite karanlık sulara gömülüyor; yeryüzünün düzeninden ve parmaklıklarından azade; ışığın gölgeler manasına geldiği ve mantığın sintinede yok olduğu bir yere doğru:

((((((((((((Yunus canavarın midesinde)))))))))))))

[J]

3 Mayıs 1991

Yıldızlar ki tam yaşamalık. Yıldızlar ki tam dümene geçmelik. Yıldızlar ki tam ölmelik.

[J]

26 Mayıs 1991

Kutch Dekta?

Kutch Nahin, Sahib.

[J]

30 Mayıs 1991

Şekerlememi böleyim deme sakın, fakat şundan emin ol ki döktüğüm onca gözyaşına rağmen, düşüncelerimin peşine takılıp birçok yoldan geçtim zihnimde. Gözlerim kapanır kapanmaz başka bir film geldi aklıma. Evet azizim.^K

[J]

30 Haziran 1991

Hay ben senin! Ben senin, Hay ben senin! Hay ben senin! Hay ben senin! Hay ben senin! Evet yahu, tabii ki hepsini yaz! Yazsana hepsini! Ağzımdan çıkan her şeyi hem de! Hay böyle işin, her kelimeyi yaz! Hay ben senin! Büyük H ile! Hay ben senin de bu işin de! Başlarım hepsine, ağzımdan çıkan her söze. Hay ben senin yaptığın yanlışa!

[J]

27 Temmuz 1991

Aklınızda bulunsun, tuğla kitaplar yazarların söyleyecek hiçbir şeyi yoktur. İncecik kitaplar yazarlara gelince, onların da söyleyecek daha az şeyi vardır.

[K]

7 Ağustos 1992

Ben buraya nasıl geldim? Cevabı biliyorum tabii ki. İzlediğim seyahat rehberinden bahsediyorum. Ama bunun, nedenleri niçinleri daha iyi anlamama bir faydası olmuyor. Tozlu avluya çıkmaya ve orada şaşkın hâlde dikilmeye

devam ediyorum, şaşkınım çünkü nasıl olduysa böyle bir bok çukuruna sıkışıp kalmışım, sonra “Buraya sıkışıp kalsan iyi, burada öleceksin de!” diye düşünüyorum içimden. Hollywood körler için kiliselerin olduğu bir körler diyarı ya zaten, o yüzden benim açımdan, bu düşünce akla yatkın. Buraya sıkışıp kalışım konusunda fazla mı acımasızlık ediyorum dersin, ha? İçinde yaşadığım bu mezar ve tırım tırım arandığım bu yabani otlardan müteşekkil yatak konusunda fazla mı acımasızlık ediyorum dersin? Konu ölüme gelince fazla mı acımasızlık ediyorum dersin? Sen ne bilirsin ki? Acımasızlıktan ne anlarsın ki sen, daha aşk nedir onu bile bilmiyorsun. Defol! Defol! Yo hayır, gitme. Lütfen gitme. Bir şeyler okuyalım. Bunları dememişim say. Telafisiz laflar etmedim ki. Ne yapabilirim, yaşlıyım ben; hem aşka dair sen de çok şey biliyorsun, ama yaşımdan dolayı ben daha çok biliyorumdur diye düşünüyorum. Haydi bir şeyler okuyalım.

[M]

3 Nisan 1992

Duvarlar ne zaman ağırlaşsalar kapkara suları andırıyor ve başka denizlere aitmiş gibi duruyorlar.

[M]

3 Aralık 1992

Niçin artık uyuyamıyorum?

[M]

7 Mayıs 1993

Ev tarihtir ve tarihte ikamet eden kimse yoktur.

[O]

19 Haziran 1994

Işık hırsız, ışık bahşedici, tanrılarca zincire vurulmuş Prometheus bir kitap olmalıydı.

[O]

11 Kasım 1994

Savun avare gocuğu? O sözcüğün kullanılmışlığı hiç yok. Kullanmam da.

[P : 15 Aralık 1974
tarihli kaydın
kenarına yazılmıştır.]
3 Nisan 1995

“Buraya bunları eklediğim için kusuruma bakmayın. Bir ihtiyarın zihni de, tıpkı bir gencin zihni gibi daldan dala atlayabiliyor, ama gençler bu avareyi mazur görecekken, ihtiyar bunu metinden atmak isteyecektir. Gençlik daima boşluğu doldurmak isterken, ihtiyarlar o boşlukla yaşamayı öğreniyor. İnhiraflarla gelen zenginlikleri unutmam yirmi yılını aldı. Kulağa şaşırtıcı gelmeyebilir, ama zamanında bir sürü adam öldürdüm ve iki ayağım da tutuyor ve mağrur ölümlerle kendine ziyafet çekmek için mağarasından çıkan tüysüz ayakbilekli, Hata denen kel gnomla kendimi eş değer gördüğümü sanmam.”¹⁷³

[U]
9 Nisan 1996

Paralipomena. isim. Orta İngilizce < ekl. Lat. < Yun. *paraleipomena* < PARA (İt. *parare*’nin [savunmak] emir kipi) (*leipo* [bırakmak]) hariç tutmak.

[X]
2 Ekim 1996

Bütün bunlar, Ruskin’ın *Seven Lamps of Architecture* adlı eserinin tutacağı ışık olmaksızın, hiçbir anlam ifade etmiyor. Ah, ne faydası var ki?

[Daktilo]
18 Aralık 1996

Kediler sürekli ölüyor ve herkes sebebini merak ediyor. Komşuların fısır fısır konuştuklarını duyabiliyorum. Ha bire şöyle diyorlar fısır fısır: “Çok tuhaf. Kedilerin kimi ölüyor, kimiye ortadan kayboluyor. Sebebini bilene aşk olsun...”

Redwood. Gençliğimde bir kez görmüştüm onu. Hemen tabanları yağlamıştım ve şansım varmış ki, ya da yokmuş, beni takip etmemişti. Ama artık koşmaya mecalim yok ve zaten bu sefer beni takip edeceğinden eminim.

[*Daktilo*]

21 Aralık 1996

Açıklama sağlamlık yönünden deneyimin yanına bile yaklaşamaz, ama deneyim de sağlamlık yönünden deneyim ve idrak ikilisinin yanına bile yaklaşamaz.

[*Orijinal*]

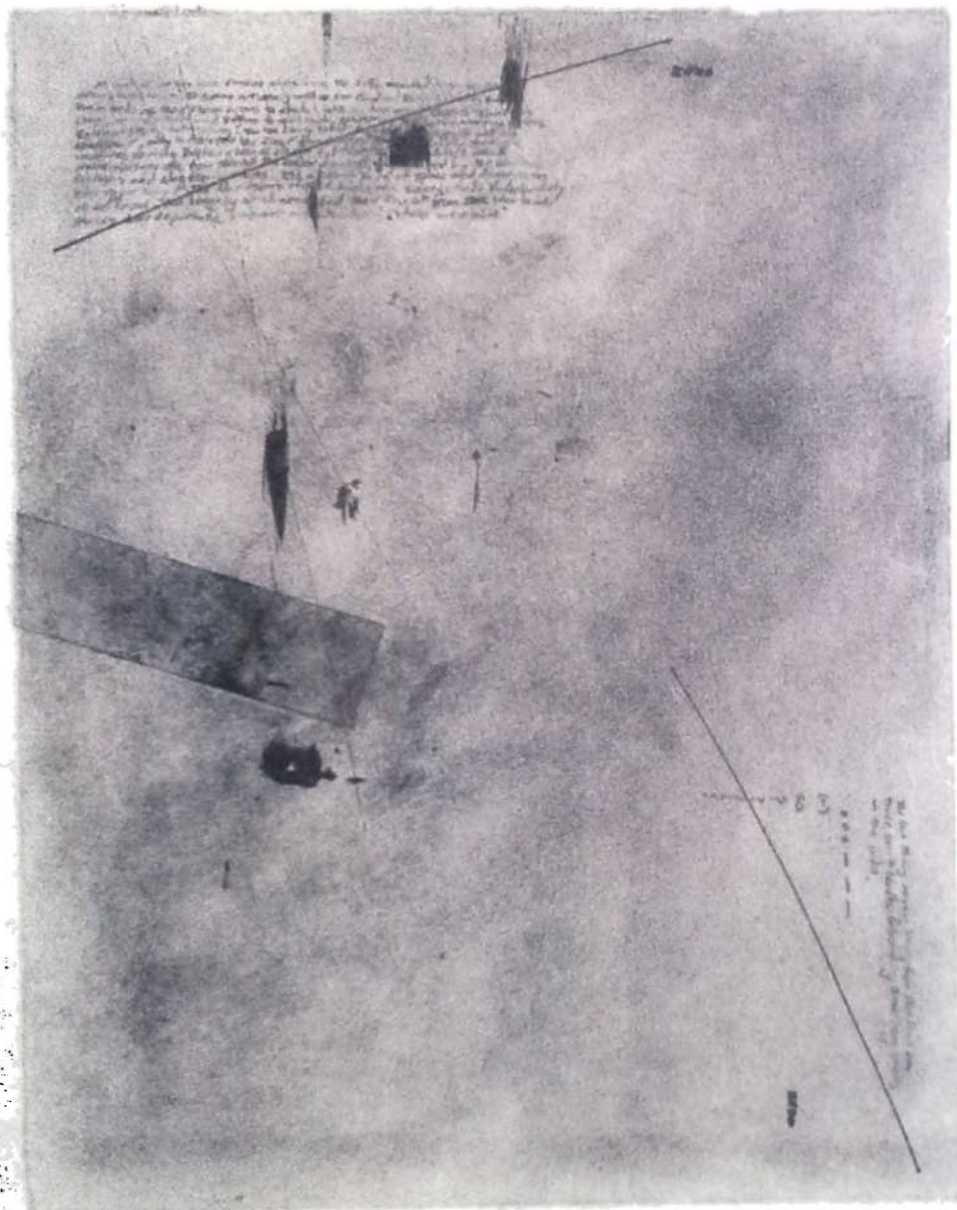
23 Aralık 1996

Sabah yürüyüşümü yaptım, akşam yürüyüşümü yaptım, bir şeyler atıştırdım, bir şeyler düşündüm, bir şeyler yazdım, kestirdim, rüyamda bir şeyler gördüm ve bunca bir şeye rağmen elimde hiçbir şey yok hâlâ, çünkü bu denli çok bir şey daima sen manasına gelmişti ve gelmeye devam edecek.

Seni özlüyorum.

C.

. . . Zivir

cosine!

<?xml>

(for whatever reason the tape cuts off here.)

myths. Best of course the Vanderborn as Myth always slaughters "Pawson" + fathers "Myth" is the tiger stalking the "Myth" "Myth" is Hollomay's road. "Tennis" New Monster and Hollomay's road. 1250

D.

Editöre Mektup

“Görmek İnanmaktır Ama Galiba En Güzeli Hissetmek!”

17 Eylül 1978

Geçen hafta çıkan koleksiyon eşyalarına dair yazınızda, Kuellster adında bir adamın elindeki 2. Dünya Savaşı'ndan kalma birkaç Ithaca Model 37 pompalı tüfeği satılığa çıkardığını belirtmiştiniz. Pompalı tüfek meraklılarının çok iyi bildiği üzere, yalnızca 1420 adet üretildiği için bu silaha ender rastlanmaktadır.

Neyse ki 2DS Model 37'nin birtakım ayırt edici özellikleri vardır: alttan fişek sürme, Remington Model 10'la benzerlik gösteren kolay fişek boşaltma, çivitlenmiş çelik ve standart kayış halkası gibi özellikleri içerir. Ayrıca söz konusu modelde birtakım askerî damgalar mevcuttur: namlunun sol tarafında küçük “p” harfi; kubuzun sol tarafında ise ucundan alevler çıkan bir bomba ve RLB harfleri (mf. yb. Roy L. Bowlin'in başharfleri). Kuellster'ın silahlarına gelince, hepsi parkerlenmiş çeliğe sahiptir ve kayış halkaları yoktur; ayrıca namluda deneme baskısı niteliğinde küçük “p” harfi mevcutsa da, aynı harf kuzuza da basılmıştır.

Bütün bunlar Kuellster'ın pompalı tüfekleri, Ithaca 37 olsalar da, 2. Dünya Savaşı'nda kullanılan pompalı tüfeklerden çok sonra üretilmiş oldukları için, onları şu anda sahtecilik yaparak sattığının kanıtıdır.

Şahsi bir not düşmem gerekirse, yirmi yılı aşkın süredir görme engelli olduğumu ve bütün bu ayrıntılara dokunarak ulaştığımı belirtmek isterim. Ne yazık ki vardığım sonucu Kuellster'la paylaştığımda, “şu ayyaş fakiri” dükkânından çıkarsın diye güvenlik görevlisini çağırarak emsalsiz bir dürüstlük sergilemiştir. Belli ki onun kafasında, daha dün üretilmiş bir Ithaca 37 2DS modeliyle aynısı, zencefilli gazozu da bourbon niyetine içebiliriz.

Saygılarla,

Zampanò
Venice, CA

Gazetemizde çıkan yazının ardından Bay Kuellster'ın dükkânına uğrayan Bay Zampanò'dan ve diğer koleksiyonculardan özür dileriz. Bay Kuellster şu anda elinde satılık herhangi bir 2DS Ithaca Model 37 bulunmadığını belirtiyor ve muhabirlerimize önceden yapmış olabileceği açıklamalara ilişkin yorumda bulunmayı reddediyor.

— The Los Angeles Herald-Examiner

E.

Quesada ve Molino'nun Şarkısı

Quesada ve Molino'nun Sarkısı⁴³⁴

---

⁴³⁴ Kayıp. — Ed.

F.

Şiirler

O Yer

Yaz ayı çocukların sırtlarına çarpıp dağıldı,
salıncaklarla mucizeler gerçekleştirilmesine
ve esintiler ilahi söylemesine rağmen

O yaz, çok uzaklardaki tuhaf mı tuhaf
bir yerin ta hudutlarından bu yana
bir ejderin kararsız böğürtüsü geldi.

Bir çocuk, tabii ki, o efsanelerdeki böğürtüyü
veya ayağının dibindeki deve dikenleriyle
ipek otları arasında bir hortum misali kıvrılmış yılan
kuyruğunu fark etmez.

Aynı şekilde kum havuzunun
sol en üstündeki dikkat çekici bir pençeyi veya
bir küreği andıran parlak beyaz kemiği de
fark etmez.

Güneş battığında ve oyunlar sürdüğünde, fark etmez yani.
Yaz aşkı ve kök birası varsa hele
hiç fark etmez.

Ama hava kararıp da sis çökünce,
yoğun ve terletici,
uzaklarda bir yerde, oralarda bir yangın
varmışçasına,

(orada birisi evvel zamanda görmüştü iki gözün

—ekim ayları denli solgun—

kırpıştığını)

bir çocuk bilirdi manasını
sonbaharın.

Ve o ağustos, okulların açılmasına iki hafta kala,
bazı çocuklar o yere girdiler

ve bir daha geri dönmediler.

Panter

Panter yürüyor ağır adımlarla.

Bekleyiş ona zihin berraklığının acı verici olduğunu hatırlatıyor
ama acısı anlaşılmıyor bir bakışta,
insan algısına fazla muğlak, ışık gölgeli.

Bir zaman sonra yanlış yorumlayacaklar yürüyüşünü,
ay gibi çılgın gözlerini,
kuyruğunun parmaklıkları âdeta nazikçe okşayışını.

Bir zaman sonra onu başka bir
şeyle karıştıracaklar—
geçmişsiz,
varlığının gölgesi olmayan,
yaşamının kefareтини ödemeyen bir yaratıkla.

Yalnızca adını okuyacaklar.

Sabrının altında ne gibi bir
tuhafılık yattığını
kavramaktan aciz olacaklar.

Sabır gücün en karanlık yanıdır.

Panter kapkara.
Panter siyah.
Panter fevkalade güçlü.

Sevdiğini acıya çevirmiş
ve kimse görmesin diye saklamıştı.

Artık asla unutmayacak.

Sevdiği, panterin hatırlamak istemediği
inandıkları hatıraları doğuracak.

Taze yağmuru kokluyor,
geçirdiği değişimi tadıyor.

Pençeleri soğuk zemin
üzerinde kayıyor.

Aşk işte böyle bir zeminde
dertop olmuş ve ölmüştü.

Gözlerini kırptırıyor.
Berraklığı artıyor.

Öbür hayvanların çığlıklar attıklarını ve sustuklarını duyuyor.
Ama sessizlik onun sessizliği.

Farkında bunun.

Bir zaman sonra kapılar açılacak.
Bir zaman sonra kalbi açılacak.

Derken gölgeler kanayacak
ve kilitler kırılacak.

İlk Görüşte Aşk

Natasha, seni seviyorum
aşk denen şeyin seni görmekten fazlası
olduğunu bilmeme rağmen.

(Başlıksız Kısım)

Bileklerinin köşeleri
muayyen bir gizem barındırıyor,
hiçbir dudağın tatmadığı,
veya tarihe not düşülmemiş bir gizem.

derecelerini ölçmek
en eski soruları çözecektir—
takdiri ilahi ve simyanın cevabı
jestlerinde saklı.

Ama Tanrı ve altın ki asla
parmaklarının bükülüşüyle aşık atamazlar.
Nadir ve keşfedilmemiş bir inci misali
gelen nefesimi sarıp sarmalarlar.

(Başlıksız Kısım)

Kara bir çitten ve geniş bir araziden
ve Wyeth kırmızısı bir samanlıktan başka bir şey yok.

Hiddetin kokusu boğuyor havayı.
Eylül yağmuru kuzgunları pike yapıyorlar.

Kimilerinin dediğine göre burada meczup mu meczup bir münzevi yaşıyormuş
burada kendine kendine ve dağ sıçanlarıyla muhabbet ederek.

Ama artık yok kendisi. Sebepsizce. Anlamsızca.
Günün birinde çekip gitmiş uzaklara,
soğanları aşarak, çiti aşarak.

Unut gitsin mektupları. Unut gitsin aşkı.

Truva buz gölünde buz tutmuş
kapkara bir kömür parçasından
başka bir şey değil.

Ve yakınlarda, baykuşların nöbet tuttuğu
ve ihtiyar ayının rüyalar gördüğü bir yerde,

Hafızanın siperleri yerle bir olurken
semayı da götürürler yanlarında.

(Başlıksız Kısım)

Duvarlar sürekli yer değiştirirken
o sırada matem tutanlar
bulamazlar hiçbir avuntu
ve bu muazzam mavi dünyamız
bir yapraklar evi gibi gelir göze

rüzgâr esmeden hemen önce.

La Feuille

Mes durs rêves formels sauront te chevaucher
Mon destin au char d'or sera ton beau rocher
Qui pour rênes tiendra tendus à frénésie
Mes vers, les parangons de toute poésie.

—Apollinaire

C'était l'automne. C'était l'automne et c'était la saison de la guerre. Te souviens-tu de la guerre? Moi, de moins en moins. Mais je me souviens de l'automne. Je vois encore les brouillards sur les prés à côté de la maison, et, au-delà, les chênes silencieux dans le crépuscule. Les feuilles étaient tombées depuis septembre. Elles brunissaient et m'évoquaient alors l'esprit de ma jeunesse, et aussi l'esprit du temps.

Souvent j'allais au bois. Je traversais les prés et je me perdais pour longtemps au-dessous des branches, dans les ombres, parmi les feuilles. Une fois, avant d'entrer dans le bois, je me souviens qu'il y avait un cheval noir qui me fixait de loin. Il était au fond du petit champ. J'imaginais qu'il me regardait, alors que probablement il dormait. Pourquoi pense-je maintenant à ce cheval? Je ne sais pas. Peut-être pour la même raison je pense à tous ces mots j'ai écrit au même temps.

J'ai gardé la feuille où j'avais noté tout ce qui m'était venu à l'esprit. A l'époque, je croyais qu'ils m'appartenaient, mais maintenant je sais que j'avais tort. A chaque fois que je les relis, je vois que je copiais seulement ce que quelqu'un m'avait raconté.

—N'aie pas peur. Je ne m'arrêterai pas. Je dois découvrir cette clairière. Et je ne m'arrêterai pas tant que je ne l'aurais pas trouvée. Sais-tu ce qui me pousse à la chercher? Eh bien... personne. Ma femme est morte. Ma femme, ma fille et mon fils sont tous morts. Te souviens-tu comment ils sont morts? Moi, de moins en moins. Je ne me souviens que du temps. Mes blessures ne sont plus mortelles, mais j'ai peur. J'ai peur de ne pas trouver cette clairière.

Je suis resté quelque temps à regarder les ombres, les feuilles et les branches. Ensuite, quand j'ai quitté le bois, je ne voyais que le brouillard autour de moi. Je ne pouvais voir ni la maison, ni les prés, seulement le brouillard. Et bien sûr, le cheval noir avait disparu.

— [okunaksiz]

Köklerim Ol Benim

Sen köklerim ol benim ve
ben de gölgen olayım senin,
güneş yapraklarımı yakarsa yaksın.

Sen susuzluğumu gider benim ve
ben de meyvelerimle besleyeyim seni,
zaman tohumlarımı elimden alırsa alsın.

Ve tut ki kayboldum ve yeryüzünün hiçbir köşesini tanımaz oldum
umudum olacaksın sen benim.

Ve duyacaksın sesimi daima.
Ve elim elini tutacak daima.

Koruyacağım seni.
Teselli edeceğim seni.
Ve bizden geriye hiçbir şey kalmadığında dahi,
hatta ölürken dahi,
seni hiç unutmayacağım.

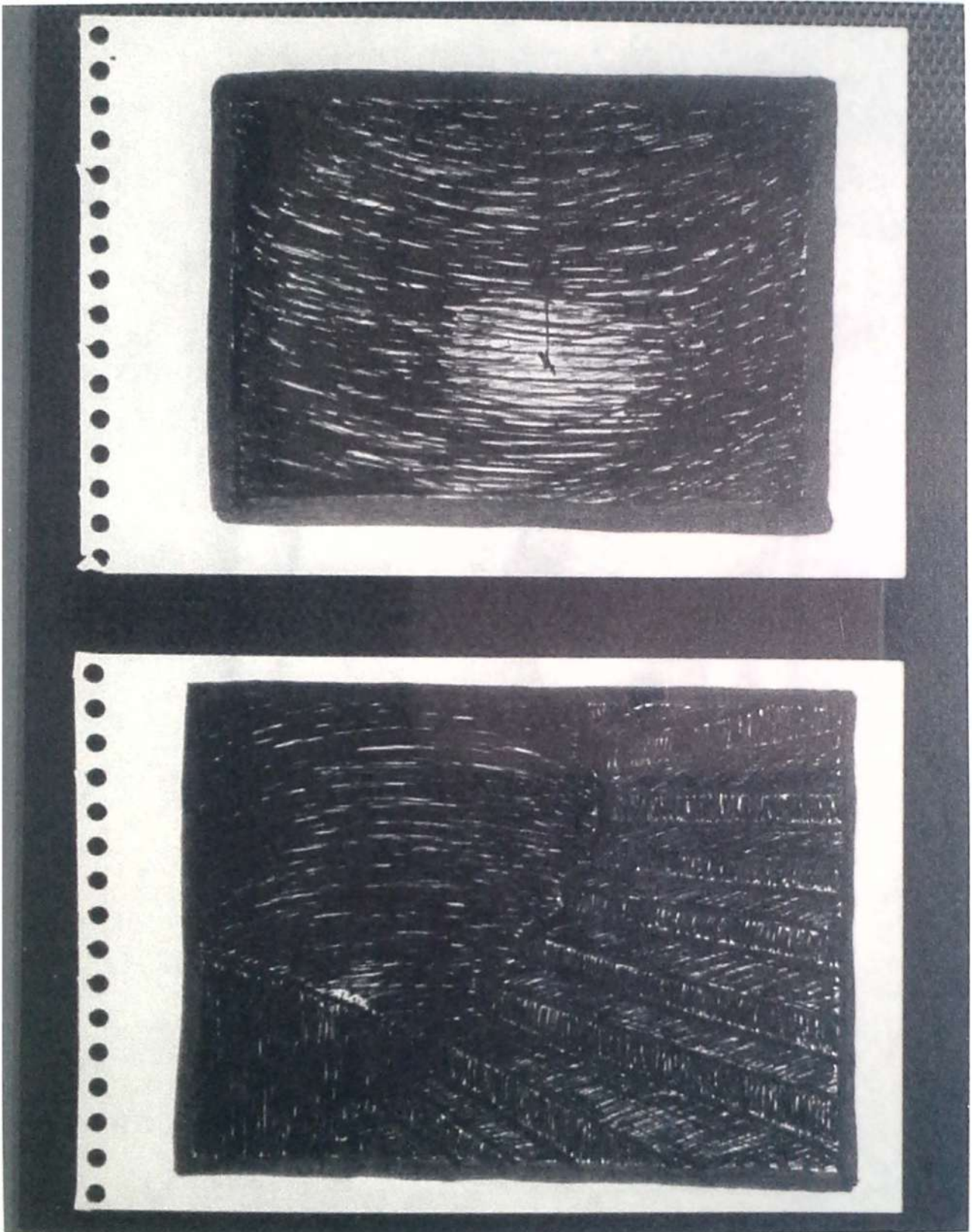
Ekler II

Birinci baskıya ilişkin beklenmedik sayıda sorudan dolayı, Bay Truant bu baskıya ileriki sayfalardaki ek materyalleri koymayı kabul etmiştir.

— Editörler

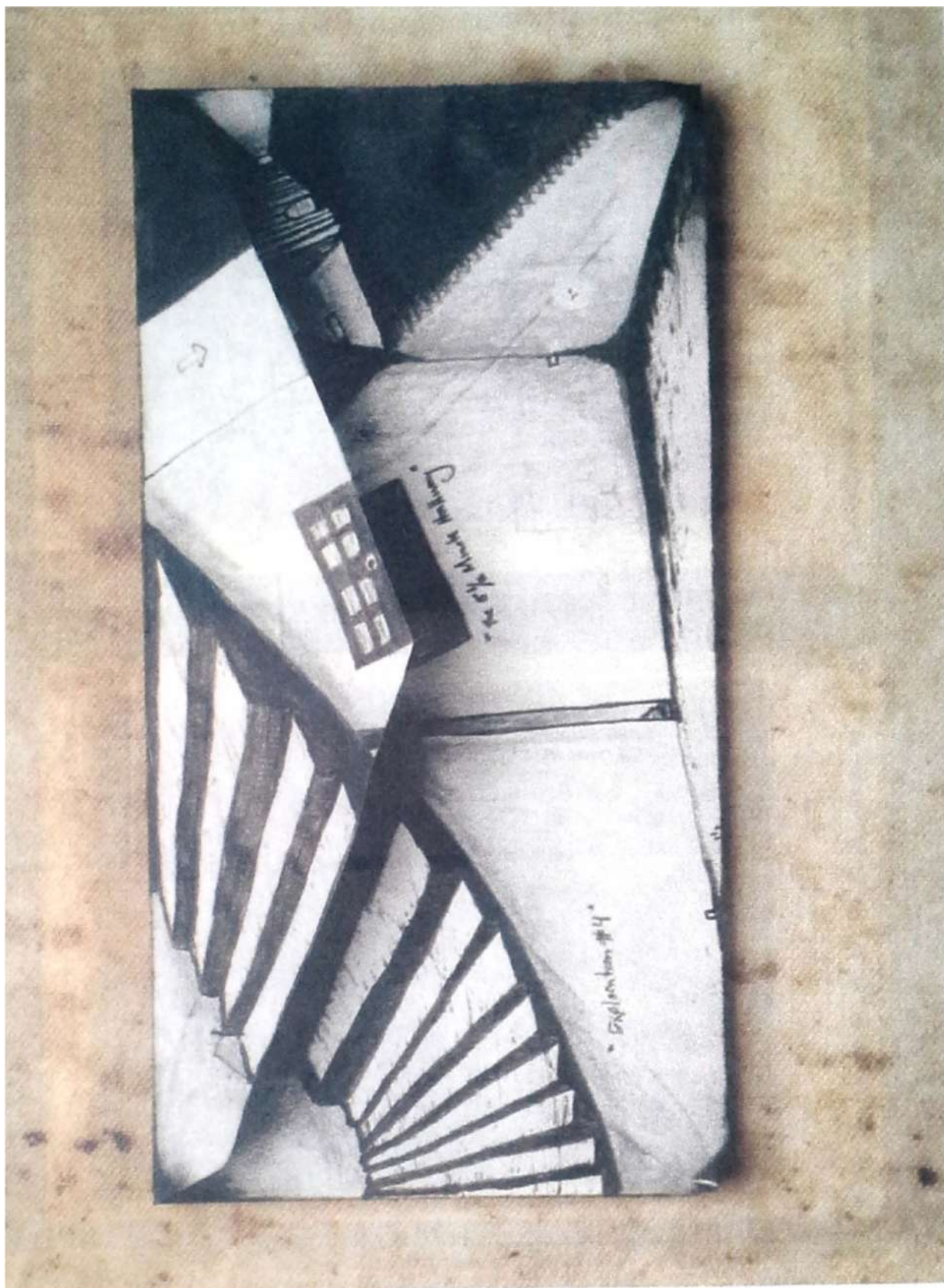
A.

Çizimler & Polaroidler

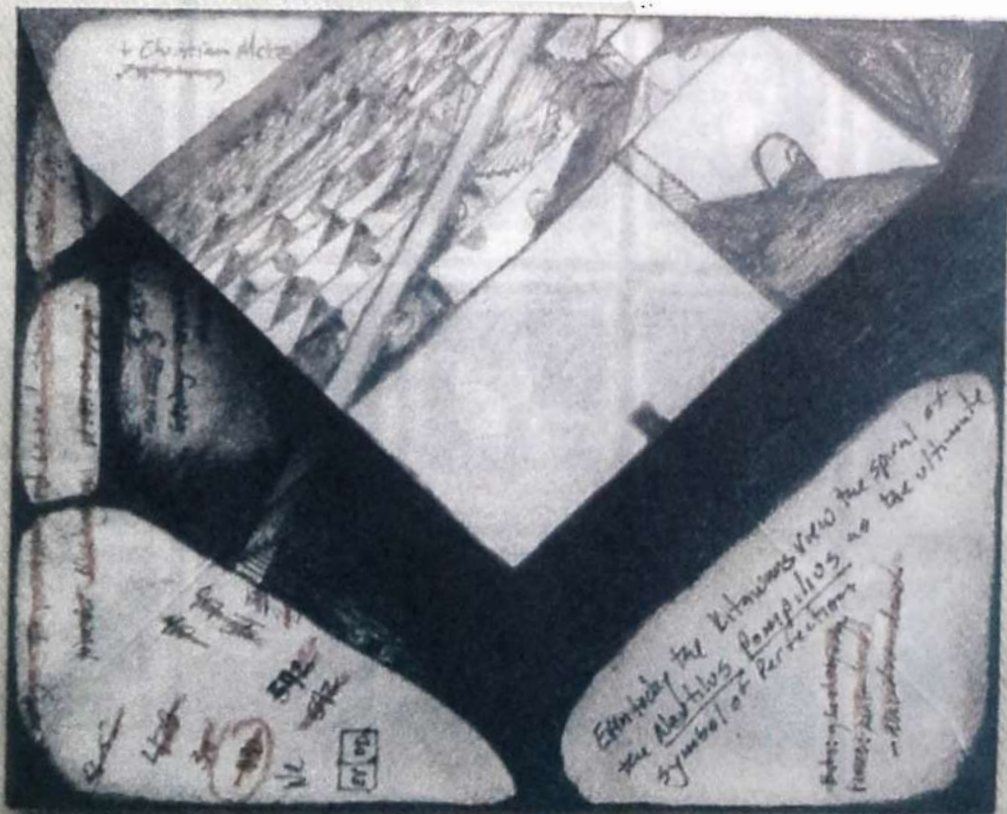
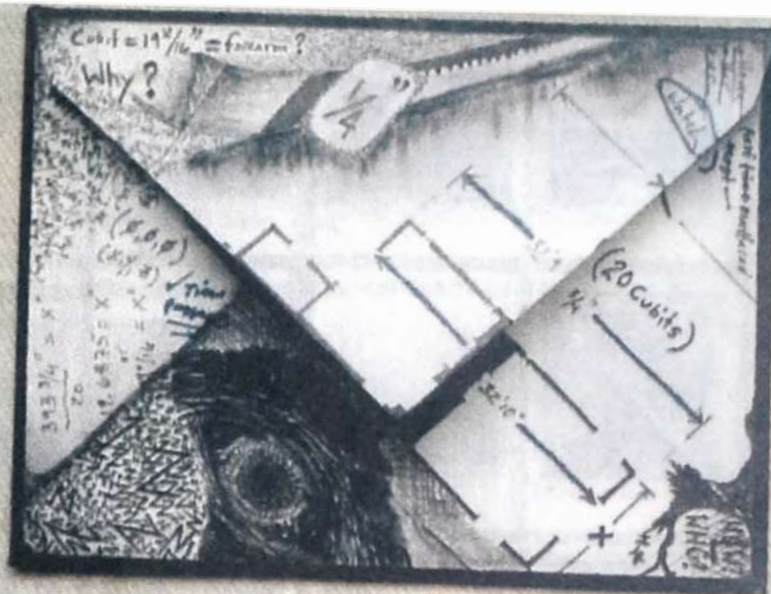

#175079

#001280

#046665

B.

Pelikan Şiirleri

Ağırbaşlı Pelikan Jake'in Palimpsesti

Prosperolu düşler
yeşil denizle gök mavisi mezarın ortasında
savaş çıkartırken
köşedeki saat akşamın sığınağında
tik tak ediyor.

“Charlotte. Charlotte.
Burada anlar gelip geçiyor hemen
ve delirmişim ben.”

(isyankâr dalgalar gasp ediyor karayı)
ey Tanrım
burada mı?
ve gün ışığı vuran bir el kalkıyor —
evet burada
gene.

— Claudia'ya. New Haven.
26 Mayıs 1988

Pelikan Bir Elinde Long Island Buzlu Çayıyla Ça Ça Dansı Yapmayı Düşünüyor

Bay Jake zırhını iyi giyememiş.
Rüzgâr nasıl da ılık çalıyor zırhın altında,

“Bir fikir dalgası,
bir anlık bir kabarma,
bundan ibaret, ama...?”

Kabil'in kestiği
demir kol düğmeleriyle
bir babayı atmışlardı
o fırtınaya.

“İhtimaller hususunda tereddütteyiz.”

Ama Pelikan başladı bir kere.
—Avatar

Pelikan içi tıklalı dansına başladı.

— Klub Restauracja'ya bırakıldı. Varşova.
6 Temmuz 1988

Pelikan Jake Evridiki Okul Otobüsünde

Kayıp düşlerin içinde
kendi düşlerimize sarılıyoruz
ve kalplerimizi söküp çıkartınız
ihtimaller yüzünden.

“Asırların şarkılarını
taşımıştı yanında”

ve o geçip giderken
benim çılgınlığım da
geçip gitti.

— Cafe Wilanowska'daki
garson kıza. Varşova. 7 Temmuz 1988

Pelikan'ın Kalemi

Mürekkebin musibeti,
Bak şu yıldıza!
Her şey ihtimallerle yürür,
planlı hiçbir şey yoktur—
bu sözcüklerin hükmündeki
iradedden gayrı.

— Marek'e. Varşova.
7 Temmuz 1988

Pelikan'ın Jüvenil Ruhgöçü

Sana elde avuçta ne varsa vermeye kalksam
Gene de çalar mıydın bu kör adamdan?
Görür görmez tökezledim,
ama Gloucester hiç gelmemişti
buralara kadar.

Dokunurcasına görüyorum ve
bu denli yüksekten
o denli de düşüş söz konusu.

Alex bardağına hafifçe tıklatarak
kendine getirdi onu ve sonra
bir kibrit yakarak,

“Bu akşam Romeo muyuz yoksa Lear mı?”

— Varşova'daki başka bir
kafeye bırakıldı.
8 Temmuz 1988

Pelikan'ın Kokteyl Mitolojisi

Üç ilham perisi
yalnızca bendenizin üstünden
atlayıp geçebileceği dilsel bir duvarla ilgili
zarif bir dalavere
peşinde.

Gözleri çok güzel
ve planları acımasız
ve kahkahaları tasasız.

“Gene iş üstündesin”
“Evet, yüksek bir deniz duvarı üstünde,
evet üstündeyim.”

— Varşova'daki o pansiyonda kalan
üç güzele.
8 Temmuz 1988

Pelikan'ın Dini Tefekkürleri

Birey, bireyin birey
olduğunu unutuyor.

Bunu aklımdan
çıkarmasam
iyi olacak.

— [okunaksız] Varşova.
9 Temmuz 1988

Pelikan'ın Dağlık Burun'daki Dansı

Hyperion'un kıvrımları
bu fırl fırl dönüş planları için
danıştın mı hiç?
Nadiren biliriz bir şeyin düzenini,
gerçi notaları biliyorsanız,
bir önemi yoktur bunun.
Unuttum.

Duyamıyorum.

— Bana dans edemediğimi gösteren
Varşovalı Hanım için.
10 Temmuz 1988

Pelikan'ın Pespaye Bir İşareti Yanlış Anlayışı

Geleceğin kalemleri
ve tüylü şövalyelerle savaşlar,
gümbürdeyen gök gürültüsü,
gök mavisi ışıklar,
yükseliyorlar bu gözlerde.

Duyuyor musun?

“Patter”ın sesi, Efendim.
Arka tarafta,
kapıya vuruyor.”

Ve savaş beyinin dombilisi
(Pelikan'ın kedisi)
süt süt diye miyavlıyor,
Ve şimşekler bittiğinden
geriye bir tek gök gürültüsü kaldı.

— Anna'ya. Krakov.
10 Temmuz 1988

Pelikan'ın Kaygılandırıcı Kalkışı

Proust'un anlaşılmazca homur homur
dolaştığı göstergesel Eliotsal bir rüya
—sezgisel bir tahmin
emirler uyanır.

Bu kadanssız ortamda
aldatıcı biçimde doğru çalınan
bir balyoz armonisi.

“Ritmi alıp götürdüler”

Ve Patter'la Quisling'in dediğine göre
evliliği çıkartırdı denizin diplerinden
ve olurdu Hawthorne'un ekmeği.
İşte böyle kopar kıyamet

Gümbürtüyle değil saatin alarmıyla.

Miyavlayıcı gelir sakinleştirici bir bakış atarak:

İşte, artık öğrendin bu oyunu.

— Zbyszek’e. Polonya.
15 Temmuz 1988

Mahcup Suratlı Olmanın İç Hudutlarına Dair

Gene bir soru sağanağı sırasında
dilsiz bir gösteri hususunda üstünlük kurmaya
çalışılıyor
ve Quisling’le Easle süregelen
muhabbetleri esnasında
gagalayıveriyorlar ha bire onu,
bunu Petitgas 1857’de

kalp şekilli bir asma kilitte ve
kullanılmaz hâldeki bir kolide bulmuş.

Şeylerde bir rastgelelik söz konusu.
Bir tasarım söz konusu.

“Bana kalırsa, moda ancak doğru zamana
yönelik olduğu zaman doğrudur.”

— Petitgas şapka dükkânının
sahibine. Kopenhag. 20 Temmuz 1988

Bir Yaz Hatırası veya Bakışının Daimi Ahengi—İstediğinizi Seçin

Kâhin Easle
boşboğazca zırvalıklarla lafa giriyor
ne var ki gücenmiş
bir kulakla dinliyor
Pelikan’ın kök anlamsal aranjmanlarını:

Renkli bir tel bu
(leylaki bir sözcük olması şart değil)

“Hamburg köşesinde
bir flüt çalınıyor ve biraz da
lekeli gibi.”

Pelikan fikrin açtığı kapıyı
takdir ediyor

ve Easle yandan geçip giderken
bir elini uzatıyor—

“Orada, orada olsa gerek.”
Ve bunun bir süre daha böyle
devam edeceğini biliyor.

— Flütçü Katharina’ya.
Hamburg. 22 Temmuz 1988

Yaşanan 1815 Bilinç Badiresi

Yükseltin Devler Ülkesi’ni
ta Aslan’ın yuvarlak patili panayırına kadar,
öyle ki,

Her şey plana uygun giderse,
Savaş Beyi Waterloo
kenarı
zarafetle pençeleyecek.

“Ayak sesleri yüzünden
zangır zangır titredim, bilincim
donakaldı:

Melonbrick mi döndü?”
Ağızda aliterasyonlu bir amok
koşucusu misali: Pelikan geçirir aklından

ce champ sinistre...
la fuite des géants.

Hele gel bakalım kediler ve fareler
oyunlar oynayacak

(ve koridorda paldır küldür
koşuşturacaklar)

Fikri kâfirler ki
çok daha kördürler,
Ah evet çok çok daha kördürler
yarasalardan.

— Brüksel’deki Said’e.
25 Temmuz 1988

Bir Kavunun Kavunolojisi

Bu kavun düzgün mü
diye sordu kendine
Pelikan.
Nitekim ele iyi oturuyor gibi,
avuçta düzgün duruyor gibi
(Easle nasıl okurdu acaba?)
İspanya'daki
acıklı günleri hatırlatıyor bana.
Ne tuhaf, oralarda
kavun satılmıyordu.

— Bir kavunun üstüne yazılmış. Paris.
26 Temmuz 1988

İpini Koparmış Düşünceler Kahvaltı Vakti Geri Dönerlerse

—Karnı acıkmıştır
o yüzden bir kalıp tereyağıyla
ekmek almak için
buzdolabını açar.

—[okunaksız]. Paris.
26 Temmuz 1988

Pelikan Çay Bardağının Ayırına Varır ve Hokkabazlığa Merak Salmaya Karar Verir

Tarzın yarattığı ambiyans
zarif bir ambivalensle eş midir?

“Heh” diye iç çekti Patter
ve Pelikan içinde
bir rahatlama hissetti.

Keyfine vardı bu fikrin
Kafa yordu bu fikre
Düşünmeyi bıraktı bu fikri,

ve bir akşam kıyafeti içinde
kapalı gözlerinin ardında
belirdi kadın.

— Carcassonne'daki Lucy'ye.
3 Ağustos 1988

Revizyonun Üzerinden Uyuşuk bir Soluk Renklinin Atlayışı

Paçavralar içinde
talihsiz bir basamağa
doğru çekildi,
bir [okunaksız] dolayı
fırıldak hâline geldi
[okunaksız]
değişiklik:
“Dil bilgisel metamorfoz”
[okunaksız]
ne var ki Pelikan matadorun
pelerininin arkasındaki şu
[okunaksız] gördüğünü iddia ediyor.

— Madrid'deki bir boğa güreşinin
ardından Becky'ye. 7 Ağustos 1988

Pelikan'ın Prensiplerine İlişkin Olarak Stave'in Prensipleri —Ya da Öyle Bir Şey İşte

Konu kişisel ve kişiler arası
denge meselesi
oldu mu,
bir suçlunun dikkati
Stave'in hâlihazırdaki
jestleridir.

“Kenara kadar gittim ve
gözlerimi dikip bakmaktan başka
elimden bir şey gelmediğini gördüm.”

Ve tıpkı Waterloo gibi göz kırpmıyor
(artık yavaşça)
tam da rakiplerinden öndeyken
Pelikan bu şekilde düşünüp
düşünemeyeceğini merak ediyor.

Keşke bir şeyi sonlandırmanın keyfine
varabilseydi.
Stave savsaklıyor mu?
Yarının mucizesi
dünün yâd edilişinden mi ibaret?
Pelikan sinirlendiğini fark ediyor.

— Madrid'deki Perax Pansiyon'a bırakılmış.
11 Ağustos 1988

Hece Vurgusu Diferansiyasyonunu Sanatın Üstüne Koyan Dalavere

Pelikan kekeledi
çünkü kekelemek
konuşmaya maniydi
ve Pelikan kasten kekeledi
çünkü yapmak istediği buydu
—mani olmak.

“Rezilsin” dedi Easle, avucuna
bir saç teli koyarken.

Stave niyetini anlayıp
epey sinirlendi.

Pelikan devam etti
ve aldığı hazza kimileyin ara verip
mektupları parçalara ayırdı
tıpkı parçalara ayırdığı gibi arkadaşının
idrakını.

— Toledo’daki Stefan’a.
11 Ağustos 1988

Ekimde Duvar Halısı Satışı

Belki de üzerinde durulması gereken
bir bıçki dikiş ihtimali vardır —

Quisling’in geciktirmesi
(sonradan olan)
onun sabit kapısını yansıtır

—Pelikan’ın bakış açısından bakınca
anlarsınız.

“Yedek ata tekrar bin ve
güneye sür, sonra da doğuya yerleş.”

Quisling elinde bir pusulayla kaybolmayı
beceriyor,
o daha gençken yaşanan eskimiş kutuplardan
kaynaklı bir hata.

Pelikan hepsini lime lime ediyor.
Ama bunda şaşılacak bir şey yok.
Quisling tarihin ismidir.

— Nice treninde tanışılan
yabancılar. 26 Temmuz 1988

Pelikan’ın Pazar Günü Sandığı ve Easle’in Kartlarını Kaybetmesine Sebep Olduğu Çarşamba Günü

Mango ağacı köklerini hatırlatan
yıllık düşünceler yüzünden yaşanan cinnet—
“Bunlar dairesel mi?”
“Benim açımdan öyleler”

ve mango ağacı kökleri kulağa—

sabah kupasında yükselen
akşam vakti deniz gelgitine
töz dönüşümü uygulamaya çalışınca
Pelikan kendi hayal gücüne şaşırıyor.

Easle tarot kartlarını fırlatıyor
ve asılan adamla benekli ay
göğe yükselince
şehir dışına doğru bir taksi çeviriyor.

Şoför à la Aziz Yahya sırtıyor.

“Ey Pelikan
(Uğursuzca veya önceden-doymuşça)
—şekillerin şeye dönüşmesi,
bir kuş, bir uçak, hayır...
şefaattçi?”

— [okunaksız] gönderilmiş.
1 Ağustos 1988

Geride Bıraktıklarına Karşılık Olarak Pelikan’ın Hata Tekerrürüyle İlgili Usavurması

Unutkan bir rahatlıkla
şekilsiz şemalsiz günlerin
unutulmuş muziplikleri
geçip gidiyor
ve tereddüt ettiklerini hissediyorum
kimileyin
ve bardaklarla yaptıkları ufak jestlerden
teşkil uyumlarını fısıldıyorlar.
Hepsi bana ait

ve kaybolalı yıllar olmuş
kurgulanmış akşam yansımalarının
mitolojilerindeki şarap ve
kapıların düzensizliğiyle
hâlâ devam ediyorlar.

— Roma'daki Johanna'ya.
14 Ağustos 1988

Beethoven Dolaşmaya Çıkınca Bir Şarkı Söyleme Dersi

Renkler ki övgülerin
bir kısmından nasiplenirler
ve mecazlarla çalışılmış mizaha
boyun eğdirirler.

“Okumayı unutmuşum.”
Easle bir fahişenin eteğinin uçlarına
dikili trikotu yüzünden sinirli—masraftan
dolayı.

“Ve tekrar okumayı öğrendiğimde,
artık okuduklarım daha önce okuduklarıma
benzemez olmuştu.”

Pelikan dinlemiyor,
ekose kumaşın renklerinde

peyda olan kırsala dalmıştı
gözleri.

— Güneyli aksarıyla İtalyanca
konuşan, Fransisken haçı takmış
Hollandalı kıza. Brindisi treninde
bana sandviç vermişti. 15 Ağustos 1988

Kazı Bir Mola Teklifinde Bulunduğunda ve Yirmide Hemen Yandan Geçen Meleğe El Uzattığında

İşte trompetçilerden oluşan bir
panorama karartmaya tabi olan
mucizeler önünde hazırda bekliyor
biz ise komünal bir sözcük, bir sükûnet
toniğine çarpıyoruz.

“Eh” ve aslında eh'ten fazlasını

söylemişti ama ikna ânı buydu,
dönüp duran Baküs Şenliği'nin dördüncü seferi.

Giysiye şarap döküldü.

bir mevsim
iki mevsim
üç mevsim

(Vakit yok saymaya
hepsini
baştan
sona)

koronun sesleri
Pelikan'ın sesleri
bir konuşma duvarını yerle bir

eden notaların sesleri.

— Claire'e. Paksos, Yunanistan.
20 Ağustos 1988

Kıssa (I)

Ne iyi ettin de
güldün
gülmeseydin yolumu
kaybederdim.

Kaydedilmiş notalar bunlar
bir akşamın diğer bir akşama
söyleme gereği duyduğu şeyleri yansıtan
satırlar bunlar.

“Yürüyor, görüyorum
ve zannedersen bir beyefendi
yanımdan geçiyor
ve gözüme kol düğmeleri
takılıyor.
O benim kardeşim. O benim babam.”
Bir Pelikan sakininin belirttiği üzere,
durum buydu.

— Bir Kaptan'a. Yunanistan.
23 Ağustos 1988

bir soru var da sanki.”

“Ya şunlar,” diye sual eyledi zalim Stave,
belki de bir çelişki yakalamaktı
niyeti.

“Şunlar nedir?”
Avuçlarımı parçalayan
şu tarihsel kurgucu
dünün ahmakları.

Ama parçalamalar hep olur
ve meczupluklar da
ve muhtelif miktarda birikimler de
ve Pelikan da farkında.

— Genç bir Fransız kadına.
Miken, Yunanistan.
28 Ağustos 1988

Rengârenk Tarlaları Okşayan Esintilerin Mahrem Fısıltıları

Avare bir düşüncenin
masumca dışavurumunu izleyen
şiddetli bir protestoyu izleyen
katekizm.

Easle doğasından bahsetmeyi
reddetti ama şöyle dedi en son—

“İşte bu, bu affedilmez bir dalavere.”

Patırtı şiddetlenerek,
bu ortamda tam anlamıyla Zenetik,
aklıselimleri bir güzel
bambaşka bir hâle getirdi.

Bu sırada Pelikan rengârenk otlar arasında
kısa bir gezintiye çıkmaya
niyetlendi,

fakat otlar gözlerinde
âdeta kav alevi gibiydiler
ve ah Tanrım ne korkunç
bir baş ağrısı.

Ne yapacağım?

— Miken’deki bir Fransız adama.

28 Ağustos 1988

Sicime Bağlı Boncuk Gibi Salınan—Bir Öne Bir Arkaya—Prensip —Tablolar Arasına Asılı

Bedel başaramadı boyun eğmeye
etkiye
şu dört yassı banknot
iki yassı altın para
bir de tezgâhta bulunan
nispeten küçük üç
bakır para.
“Pelikan lambayı kapat”
ve tık diye kapatır
kırk beş vatlık ampülü
okumak için, önünü aydınlatsın
diye kullandığı.

“Shakespeare zahmetli.
Neden mi? Nedeni basit, çünkü
gençken tek kelimesini anlamıyordum.

Ne olup bitiyor en ufak fikrim yoktu.”

— Miken’deki başka bir Fransız
adama. 28 Ağustos 1988

Bir Pelikan Dileği

Tefekkürler benimdir,

dünya
senin olsun
bana ne.

— Hiç kimseye. Olimpiya,
Yunanistan. 31 Ağustos 1988

Gözleri Önünde o an hiç bilmediği ama yeni anlatılmış hikâye temaları tekrar bağlanıyor

Elden kayıp giden söz
göze batan bir bakıştı sadece
sözünü veriyordu —
ve dahasını da gördüm,
görürüm genellikle —

jiletlenmiş görüş için
yerine getirilen adak —

“Sınırları paramparça
ettiğine şahiden inanıyorum”
Işık.

Sevgili Elihu,
Seyyahın kararıyla ilgili olarak
biraz bilgelik yaratman

mümkün mü tekrar?

Ama başka bir seyyahın geçişi
panoramayı bölüyor ve

Pelikan’ı gerçek bir
kucaklamayla ayırıyor

parçalara.

— Gençlik Pansiyonu’ndaki Camille’e.
Napoli, İtalya. 2 Eylül 1988

uzun süreliğine değil
ama o esnada öyleydi.

“Neredeydim.
Neredeyim,”
dedi ve sonra da iç çekerek
ekledi—

Sıcak bir şeyler içme
ihtimali için bile olsa günün
birinde geri dönmeyi çok isterim.”

— Le Clou De Paris.
Rue Danton, Paris.
12 Ağustos 1990

Bir kafeden fazlası—un verre d’eau

Şayet peşinden gidilecek bir ipucu varsa,
o da çividir,
ev i tek başına tamir etmiş
bir de
baştan yaratmış olan
en güçlü sivri uç.

Ama Pelikan bir dedektif değildi
ve işleyişi takip etmedi.

Gözleri yaşlıydı ve doymuştu
ve sonuçta arkadaşlarının
bahsedip durduğu ev
hâlâ ayaktaydı.

Parmaklarıyla muzipçe duvara
tıklattı

—tık ! tık ! tık !
Azıcık gülümsedi.
Doğruluk payı var gibiydi

C.

Kolajlar

#1

D.

Vefat İlanı

Bay Truant'ın isteği üzerine, babasının soyadına ilaveten başka birkaç ayrıntıyı da metinden çıkarmak durumunda kaldık.

— Editörler

Bölgesel pilotluk yapan Donnie _____ geçen pazar günü _____ giderken, içinde bulunduğu Mack tır şarampole yuvarlanıp alev alınca vefat etmiştir. Söylentiye göre, kazadan sağ kurtulan tır şoförü direksiyon başında uyuyakalmıştır.

Bay _____ hayatı boyunca azimli bir pilot olmuştur. R. William Notes'un arkadaşını anarken söylediği üzere, "Donnie asıl gökyüzündeyken kendisini evinde hissedirdi hep."

_____, 19__'da Dorset, Vermont'ta doğan Bay _____'ın ailesi çok geçmeden Marietta, Ohio'ya taşınmışlar, kendisi şehirdeki _____ Lisesi'nden mezun olmuştur. Bir müddet Hava Kuvvetleri'nde hizmet verdikten sonra, Nebraska'da birkaç yıl zirai ilaçlama uçağı pilotu, Alaska'da posta görevlisi ve bir kış boyunca da Norveç kıyısı açıklarında tespit uçağı pilotu olarak çalışmış, en son ise American Airlines'da ticari uçak pilotu olarak çalışmaya başlamıştır, lakin mesai saatleri dışında, bölgesel gösterilerde uçakla havada numaralar yapmaktan geri durmamıştır.

Geçen yılın sonlarına doğru, Bay _____ ailesiyle daha fazla zaman geçirebilmek uğruna _____ için pilotluk yapmaya karar vermiştir. Ne üzücüdür ki, standart sağlık muayenesi sırasında doktorlar belli bir vakit önce —muhtemelen uykusunda— farkında bile olmadan miyokard infarktüsü geçirdiği bulgusuna ulaşmışlardır. Sonuçlar Federal Havacılık Kurulu'nun bulunduğu Oklahoma'ya gönderilmiş ve oy birliğiyle ilave bir değerlendirme askıya alınarak, Nakliye Pilotu Lisansı altı aylığına iptal edilmiştir. Artık pilotluktan gelir kazanamayan Bay _____ bir tır şirketine iş başvurusu yapmıştır.

Arkasında bir eş, _____, bir oğul, _____, bırakmıştır.

— The _____ - Herald, __ Temmuz 1981

E.

Three Attic Whalestoe Enstitüsü Mektupları

Bay Truant, bu kısımdaki bazım isimlerin,
çıkartılmamışlarsa da değiştirilmiş olduklarının
bilinmesini istemiştir.

— Editörler

28 Temmuz 1982

Canım evladım,

Annen yanında, tam yanında sayılmaz ama, yine de yanında. Annen çok zor bir yıl geçirdi, ama sen daha zor bir yıl geçirmişsindir şüphesiz.

Müdürün dediğine göre, kendine bir koruyucu aile bulmuşsun. Onlara kalbini aç. Onlar senin yanındalar. Babanın vakitsiz ölümünü atlatmana yardım edecekler. Burada yatma sebeplerimi anlamana da yardım edecekler.

Unutma, dağılan biyolojisine rağmen, anneciğin seni hâlâ seviyor. Şunu da unutma, aşk, kalp ve akıldan daha fazla yer işgal eder. Eğer gerekirse kocaman bir ayak parmağına bile sığınabilir.

Benden sana kocaman bir ayak parmağı.
Seni seviyorum.

Anneciğin

30 Ağustos 1982

Canım evladım,

Ne çabuk başka aileye verdiler? Sorun değil. Duydum ki, hemen hiddetlenip eşyaları sağa sola fırlatmış, odanı baştan aşağı dağıtmışsın. Bu da sorun değil. Bu dünyada insanın öfkesini boşaltması yararınadır.

Hiç korkma, sen de kendi yolunu bulacaksın. Bu, senin hamurunda var. Ruhunda var. Babanda da vardı. Annende de var (fazlasıyla). Sende de var.

Şu an yanında olaydım, sana sarılır, seni şefkatime boğar ve hani vahşi doğada anne kediler yavrularını şekle sokarlar ya, kaygan ıslak öpücüklerimle ben de işte öyle şekle sokardım seni. Ne yazık ki, bu tarz ziyaretleri Whalestoe kesinlikle yasakladı, bu mürekkepten sözlerle idare etmek durumundayız.

Mutlu ol kendince benim kedersiz kedi oğlum,

Canımın içi,

Anneciğin

7 Kasım 1982

Canım yavrum,

Yeni bir ev bulduğunun haberi geldi. Mutlu musun şimdi? Sıcak çikolata ve koca koca limonlu mereng pasta dilimleri veriyorlar mı? Yeni annen uyku saatin gelince seni yatırıp opal ve yeşim taşlarıyla dolu masallar okuyor mu sana?

Aklı başında bir çocuksun, o yüzden televizyonun başında saatlerce oturmadığına eminim. Göz tembelliğinden sakın, sana ancak nasıl ölüneceğini öğretir o tembellik.

Travail'ların sırasında her şeyden au courant olmam için elinden geleni yapan Müdür, babanın vefatını çok sakın karşıladığını söyledi. Yine dediğine göre, yeni ailen "akıl küpü" "olağanüstü zeki" ve "tam bir kitapkurdu" olarak görüyormuş seni. Bak şu işe! Babacığının göğsü kabarırdı.

İçinde, daha keşfetmediğin o kadar çok şey saklı ki. Çabalamaya, araştırmaya ve keşfetmeye devam ettiğin sürece, tarifsiz bir zafer senin olacak.

Sevgiler,

Anneciğin

20 Ocak 1983

Sevgili Johnny,

Müdür, mektuplaşma isteğimi zapt etmemi "şiddetle tavsiye etmeseydi" şimdiye eline yüz tane daha mektup geçmiş olacaktı. Duyduğuma göre nouvelle mère'in, tebliğlerimin had bilmez ve fitneci içeriklerine karşı çıkmış. Eh, bunu söylemek ne kadar zor olsa da, kadın haklı gibi. Müdürüm de öyle (kendisi iyi bir adam). Deli ananı düşünüp canını sıkma sen. Yeni bir hayat, sağlam bir hayat kurmalısın kendine.

İhtiyar Goethe'nin de dediği gibi, "Soylu bir hayat mı inşa edeceksin? O hâlde sakın ha geçmişe dönüp bakma bile, ve bir parça kaybolmuş da olsan, yeniden doğmuş biri gibi davranmalısın."

Yeni ailenin sana sunduğu insaniyete ve düzene kalbini aç. Bunlar sana iyi gelecektir, keşke ben de sana bunları sunabilseydim.

Kutlu mutlu yeni yıllar. Hayatında güzel
şeyler olacak.

Seni çok sevdiğimi unutma,
Anneciğin

14 Şubat 1983

Canımın içi, gözümün nuru,

Babanın savurganlık huyu sana da geçmiş. Başka bir aile mi buldun yine? On bir yaşında bir çocuğa göre büyük cesaret sergiliyorsun. Seni doğurduğumda, güzelliğinle bütün hemşirelerin gözlerini kamaştırdığını ve istisnasız hepsinin, senin görmüş geçirmiş bir ruh olduğunu söylediğini biliyor muydun.

Son ailenin yanında aşırı mutsuz olduğunu Müdür'den daha yeni öğrendim. İki kez kaçmaya kalktığını söyledi. Tanrı aşkına Johnny, on bir yaşındaki bir çocuk nereye gider de üç gün boyunca gelmez? Polislerin seni, bir sterno tenekesinin üstünde sosisli ısıtırken bulduklarını söyledi. Doğru mu bu? Keçi inadı var sende, değil mi? —benim tilki gibi kurnaz, kendini aç bırakmayan oğlum.

İstersen bana kartpostal atabilirsin. Bu kaçışın detaylarını öğrenmeyi çok isterim. (Tabii sessizliğini korumayı sürdürmek istersen, anlarım. Buna hakkın var ve saygı duyuyorum. Söz.)

Ne yaparsan yap ama yeise kapılma. Sen müstesnasın ve aynı müstesnalıkta birilerinin yanında olmasına gereksiniyorsun. Asla kendini aza tamah etmeye mecbur hissetme. Zaman sana eninde sonunda uygun bir yer bulacaktır. Daima bulur. Bana güven.

Keşke yanında olabilseydim de yaralarını yalayabilsem, acını yutabilsem ve öpücüklerle seni tamamen iyileştirebilseydim. C'est vraiment triste. Ne yapalım, yazılı sözler gene kediciğime hizmet etmek zorundalar.

Sevgililer günün kutlu olsun.

Hâlâ seni çok seviyorum,

Anneciğin

17 Nisan 1983

Sevgili oğlum,

Mart ayında sana yazmadığımı sanma sakın. Ne yaptığımı bilmeden yazıyordum da. Yine Müdür'ün ısrarlarıyla (kendisi efendi bir adam) sana notlarımı göndermedim. Gayet haklı bir şekilde, bu notlardan kimisinin içeriğinin senin yaşında bir çocuk için uygunsuz olabileceğine dikkatimi çekti. Ne aptalım. Daha on bir yaşında olduğunu unutup duruyorum ve

sana koca adam muamelesi yapıyorum. Kim bilir, belki bir ara son birkaç haftaya dair düşüncelerimi paylaşırım ve sen de onların içerikleriyle ilgili söyleyeceğin varsa söylersin. O gün gelene dek, gençliğinin tadını çıkar ve ben de, yanımda olmasan da, o gençliği korumak için elimden geleni yapacağım.

Nihayet uslu durmaya başladığını duydum ya, ne kadar güzel. Bu dünyada sosisliden ve sternodan daha yararlı yemekler de var. Müdür, yeni vasinle —eski denizci miymiş neymiş?— iyi anlaştığını ve kardeşlerin olduğunu söyledi. Umarım ki, bir nebze mutlu olabilmek için o kadar uğraştıktan sonra nihayet muradına ermişsindir. (Nebze? Biliyor musun bu kelimeyi? Bilmiyorsan, bari bir konuda sana bir şeyler göstermiş olayım: Sana bir sözlük vereyim ve sayfalarına göz atarken asla doymak bilme.)

Zihnini asla ihmal etme Johnny. Eşsiz yeteneklerle dünyaya geldin. Sana bir iki kitap gönderiyorum, Oxford El Sözlüğü de dâhil. Şimdilik şiir kitapları sana ağır gelebilir ama zamanla içindeki merakla o kitapların da sırlarına vâkıf olacaksın.

İlelebet sevgiyle.

Anneciğin

9 Mayıs 1983

Canımın içi gözümün nuru sevgili oğlum,

Rica ederim, ne teşekkürü!

Mektubun elime geçen hafta ulaştı —ilki!— ve ben hâlâ bir pınarım. Ponce de León'un başaramadığı şeyi, genç bir çocuğun başaracağı kimin aklına gelirdi ki?

Bu nazik sözlerinin, anneciğinin zayıf kalbini tamir ettiğini de gördüm ya, artık gam yemem. Bulutların üstünde yürüdüm, havada dans ettim, koyu yeşil dize kadar çoraplar giymiş okullu bir kız gibi utanıp kızardım. Sahiden anneciğini bu kadar çok mu seviyorsun? Bu mektuba sonsuza dek gözüm gibi bakacağım ve senden başka mektup gelmese bile, bu mektubun beni daima ayakta tutacak. Bir kalp gibi içimde taşıyacağım onu. Âdeta yeni bir kalp olacak bana.

Seni öyle çok öpüyorum ki sayamazsın,

Anneciğin

21 Haziran 1983

Benim nazik Johnny'm,
—bambino dell'oro—

Güneşin en parlak olduğu gün doğduğun için, daima benim ışığım
oldun ve olacaksın.

Mutlu yıllar.
Seni çok seviyorum,

Anneciğin

19 Ağustos 1983

Annesinin biriciği Johnny'm,

Dün gece rüyamda seni gördüm. Yıldızların ışığı altında ışıldayan
upuzun ellerin vardı. Ay yoktu, ama kol ve bacakların sanki sudan
yapılmışlardı ve gelgitle ha bire değişiyorlardı. Öyle güzel ve zarifin ve
masmavi ve beyazdın ki, hele gözlerin, tıpkı babanın gözleri gibi, acayip bir
büyü nüfuz etmiş gibiydi onlara.

Seni böyle gücün kuvvetin yerinde görmek içime su serpti. Tanrılar
etrafında toplanıp saygılarını sundular ve sana ihtimam gösterdiler ve
anacığının, almayı geçtim, hayal bile edemeyeceği türden hediyeler
verdiler.

Seni kısıkanan tanrılar da vardı, ama onları hemen kışkıışladım. Diğerleri
dibinden ayrılmadılar ve istikbalinle ilgili bir sürü güzel şey söylediler.

Ne yazık ki rüyada ne dediklerini kelimesi kelimesine duyamadım.
Hepi topu bir izlenimin sırdaşıyım işte, ama ne izlenim!

Farkındayım, rüyalar çok oyunbazdırlar, ama gördüğüm rüya öyle çok
hayırlı alametle doluydu ki, seninle paylaşayım dedim.

Yaz mevsimin kök birasıyla, eğlenceyle ve oyunlarla dolu olsun.

Bir sürü, bir sürü öpüyorum seni,

Anneciğin

29 Eylül 1983

Canım Savaşçım,

Yine dolu dolu bir mektup yazmışsın! İkinci mektubun! Solomon fakir bir adamdı. Evet, onu iade ettim mi birkaç güne ilgileri ne kadar üstüne çekiverdiğini görürsün.

Okul bahçesindeki kavgaları sakın dert etme. Denizci Adam Raymond'ın, qui patriam potestatem usurpavit, anlamasını beklemiyorum. Damarlarında hep ateş dolaşıyordu zaten. Bu şiddetli sıcaklığın bir kısmının ara ara hiddetinden oluşan yumrukları demir gibi dövmesi gayet doğal.

Lakin bir yanlış anlaşılmayı hemen düzelteyim: Bu özelliğin ne babandan ne de baba tarafından geliyor. Baban aşırı hoşgörülü bir adamdı ve bir kez olsun, kadın erkek fark etmez, herhangi bir insanla yumruk yumruğa kavga ettiğini, hatta ağız dalaşına girdiğini bile görmedim. Senin de gayet farkında olduğun üzere, uçmayı her şeyden çok severdi. Onun yegâne anlaşmazlığı yerçekimiyleydi. Korkarım, yumruklara olan bu ani ilginin sorumlusu (Seni karma okula yazdırarak) tamamıyla anneciğin ve kavgacı aile üyeleridir. Mütecavizlerle dolu upuzun bir sülaleden geliyorsun. Kimi yiğittir, birçoğu ise düpedüz hinoğluhındır. Öyle ki, kendine bir sorguç tasarlamaya karar verirsen, Mars'a dair alametifarikaları ve netice olarak, katliam ve kan gölü sembolojisini de katmadan, sahil bir tasarım mümkün olmayacaktır.

Mevcut fiziksel kavga dövüş arzunun, bu şaibeli genetik intikalin neticesi olduğuna hiç şüphem yok. Sen yine yapman gerekeni yap, ama asıl gücün iradede saklı olduğunu da unutma. Dürtülerini zapt etmeyi öğrendikçe, potansiyelin de artacaktır.

Seni her zaman ve taparcasına seven,

Anneciğin

15 Ekim 1983

Canım, canım Johnny'm,

Ne güzel sözler saklıymış sende ve onları ne kadar kararınca kullanmış ve akıllıca yerleştirmişsin. Babacığın böylesi zarif bir yazıyı okusa bayılırdı, hele ki o yazıyı yazan on iki yaşındaki oğluydu. Anlamayacağına kalıbımı basarım, bazı sözcükler yüzünden biraz keyfi kaçabilirdi ama. ("Buluntu" —okulda mı öğretiler bu kelimeyi?)

Anneciğinin burnunda tütüyorsun. Müdür, beni hiç olmadığım kadar iyi gördüğünü söylüyor ve bir gün, ikimizin görüşeceğine inanıyor. O zamana değin, bedensel ayrılışlarla idare edeceğiz. Eşten yoksun ruhum yanına kadar uçar, canını yakmalarına engel olur ve en karanlık anlarını ilelebet aydınlatırım.

Seni daima en çok sevecek olan kişiden,

Anneciğin

24 Aralık 1983

Canımın içi, biricik oğlum,

Tatil bitince başka okula gideceğini söyledi Müdür. Bunu senden değil de, Müdür'den öğrenmek beni şaşırttı açıkçası.

Yaşadığın sorunları bana anlatmaya sakın çekinme. Her şeyi anlat. Ne yaparsan yap, daima minnettar olacağım. Beni mest eden şey ne yaptığın değil, bir şeyler yapıyor oluşun. Sana kızıp köpüreceğim diye hiç korkma. Söz veriyorum.

Görünen o ki, yumrukların dinlenmek nedir bilmiyor. Bir haftada 15 kavgaya karışmışsın! Bu doğru mu? Aman yarabbi, ne kadar güçlü bir yüreğin var. Denizci Adam Raymond bile gururlanmıştır.

Benim küçük Viking savaştım! Canavarlar titresin korkudan! Geleceğin Balşarabı Salonları'nda bayram havası essin. Vikinglerinin gelişi yakın. Micel biþ se Meotudes egsa, for þon hī sēo molde oncyrrēð.

(Bu cümleyi çözmen için elindeki sözlükten fazlası gerekecek. Eski İngilizceyi hatmeder etmez, bu kısma tekrar bakarsın. Herhâlde doğru yazmışımdır.)

Eh illa vuracağım diyorsan sana engel olacak hâlim yok. Ama unutma ki dünyanın bütün yumruklarını toplasan yine de sözcüklerin gücüne erişemezsin. Kimileyin ölümcül olabilirler. Nadir birkaç durumda ise, ölümsüz bile olabilirler. Sözcükleri kullanmayı dene şimdi, sonra da düşmanlarının üzerinde kullanırsın.

Seni daima sevecek ve sana tapacağım,

Mutlu Noeller,

Anneciğin

Annesinin biriciğı Johnny,

Anneni affet. Hastaneye kaldırıldığıñ haberi, beni hiç kimseye, özellikle de sana faydası olmayan, rahatına düşkün bir ruh hâline sürükledi. Çok üzgünüm.

Bir günlüğüne de olsa anneciğın özgürlüğü tattı. Oğluşunun kem talihi yüzünden sinirleri o kadar gevşemişti ki, işkencecisini bulmak niyetiyle bu Eski İngiliz Malikânesi'nden kaçtı. Hava yağmurlu ve gök gürültülü olduğundan, Müdür, Lear'ı bile geçtiğimi iddia ediyor. Şimşekler bile içimdeki öfkeyi ışıklarıyla bastıramamıştı.

Hatta öfkem öyle bir raddeye gelmişti ki, buradaki bakıcılar onlara, hatta kendime zarar falan veririm diye üzerime çadır bezinden giysi geçirdiler. Müdür neyse ki fikrini değiştirdi, hatta aldığım hap sayısını artırdı. Sonuç olarak bu önlemler etkisini gösterdi ve öfkem azaldı (acı da azalsa keşke). Ne yazık ki davranışlarımdaki aklı başındalıkta da azalma oldu ve dolayısıyla sen sıkıntı çekerken, ben sessizliğe büründüm.

Bana en çok ihtiyacın olan anda, seni yalnız bıraktım. Hem üzgün hem de mahcubum. Bir daha böyle davranmayacağım. Söz.

Zaman her şeyin ilacıdır — derler. Gene de, şu an özgür olsaydım doğruca Denizci Adam Raymond'ın peşine düşer ve işini bitirirdim. Barışçı babanın bile şiddete başvuracağından kuşku yok. O güzel dudaklarından ayrıntıları duymayı öyle çok istiyorum ki. Lütfen mümkün olduğunca kısa sürede bana cevap yaz ve her şeyi tek tek anlat. Anlatmak iyi gelecektir, bundan emin ol. Sahiden burnunu mu kırdı? Dişlerini mi döktü? Yüzünde hâlâ çürükler var mı?

İtiraf etmeliyim ki, bu soruları yazmakla bile ruhumun odaları cinnetle dolup taşıyor. Sözde vasinin ciğerini söküp tıslayarak o ciğeri ona yedirtmeyi öyle çok istiyorum ki. Ta Hades'e dek, o yemeğe semper fi kalabilir. Kendi kafa karışıklıklarım yüzünden —lanet olsun!— öfkem ona uzanamadığı için Akheron'un dibinde uyuyan Hecate'yi uyandıracak ve ejderin pulu, semenderin gözü adına, psikopat vaizlerin kanında ve Clytemnestra'nın safrasında cayır cayır haşlanarak, zifirî rüzgârla taşınacak ve onun bedenini derhâl ele geçirecek, etini günbegün çiğneyecek, geceleri kemiklerini kemirecek kuvvetli bir lanet okuyacağım, ve aylar sonra bilincine ait son kıvılcım da puf diye sönmeden önce, bütün uzuv ve organlarının parçalanıp mahvoluşuna tanık olacak. Lanetimi okudum. Fuit Ilium.

Ve Şimdi, hiç kuşkusuz ki, annenin deli olduğunu fark etmiŐsindir.
Ira furor brevis est.
(Gerçi anneciğin için, hiç de kısa sayılmaz.)
Hiç olmazsa yeni bir aileye gnderileceksin. Umarım yeni ailen güler
yüzlü ve anlayışlı olur.

Annen seni öpücüklerle ve
hafif okŐayıŐlarla iyileŐtiriyor,

Anneciğin

22 Nisan 1984

Canımın içi, güzel Johnny'm,

Sağlığının iyiye gittiğini duymak beni çılgınca sevindirdiyse de,
mektubunun geri kalan içeriği büsbütün kafamı karıŐtırdı. Aynı ailenin
yanımdayım derken, neyi kastediyorsun? Nasıl kimse sana inanmaz? Kırık
dişler yeterli delil değil mi?

Şeytani bir rüzgâr uğulduyor annenin kafese kapatılmış yüreğinde.

Malum olayla ilgili fazla ayrıntıya girmekteki tereddüdün de ayrıca
canımı sıktı açıkçası. Sözcükler sağaltacaktır kalbini. Sana söylediğim her
Şeyi kulak arkası etmeye baŐladıysan, bari Şu kadarına itimat et: Sadece ve
sadece kendi sözcüklerin sağaltacaktır kalbini.

Öyle çok seviyorum ki seni, benim ilahî ve kıymetli varlığım. Lütfen
abucak bana cevap yaz ve ruhunu annene a. Bütün sırlarını benimle
paylaŐ ve her Şeyden önemlisi, az kalsın canını alacak olan adamın niye hâlâ
sana babalık yaptığını bana açıkla. Cladius'un ya da Ugolino'nun başına
gelenlerden haberi yok mu onun?

Sonsuz bir sevgi ve bağlılıkla,

Anneciğin

3 Haziran 1984

Annesinin biriciği Johnny'm,

Sessizliğini sorgulamamaya karar verdim. Artık büyük adam oluyorsun ve benim cesaretlendirmelerimin, sevgimin ve inancımın (okuduğum aptal lanetler de cabası), her gün yüzleşmek zorunda kaldığın dünyevi adaletsizliklerin yanında çok önemsiz kaldıklarının farkında değilim sanma.

Eğer son mektubumla seni gücendirdiysem, beni affetmek için yüreğinin sesini dinle. Sırf ama sırf sevgidendi, başına gelenleri bana tek tek anlatmanı istemiş olmam.

Lakin kendin için doğru olanı yine sen bilirsin ve içindeki inanca zarar vermektense ölürüm daha iyi.

Sevgidir bildiğim her sözcük,

Anneciğin

26 Haziran 1984

Sevgili Johnny,

Cümlelerinle âdeta büyüleniyorum. Anneni gene saf salak bir okullu kıza çevirdin. Tıpkı Hawthorne'un Faith'i gibi, saçma pembe kurdeleler taktım ve iyi kalpli Müdür de dâhil, buradaki herkese, olağanüstü başarılarını tek tek anlattım.

Mektubun kâğıt ve kaleminden yapılma değil. Camdan yapılma, Apollo misali oklarımı atarak, şu betimlediğim turkuaz gölün kıyısında delirmişçesine saldırarak, şaşırtıcı bir şekilde akranlarının hakkından gelen, atik ve kurnaz Odysseus gibi falezden faleze atlayarak, güzel oğluşumu istediğim kadar seyredebileceğim kaliteli buzlu camdan —Hermes bir kez daha terra'da koşturuyor! Ve bu yetmezmiş gibi, kendi yaptığı uçurtma Olimpos tapınakları arasında süzülüyor hâlâ.

Donnie gibi, sen de kanatlarını dolduran rüzgârla doğdun.

Mavi kurdelelerini özenle masama astım ki, her sabah ama her sabah onları görebileyim. Her öğleden sonra da.

Yüreğim şişti büyüdü sevginle,

Anneciğin

Not: Kamptan dönünce, doğum günü hediyenle karşılaşacaksın.

7 Eylül 1984

Sevgili, çok sevgili Johnny,

Şu iki ayı senden bir haber almadan geçirdikten sonra, okuduğum ilk cümlelerde böyle korkunç bir haber almak beni darmadağın etti arım balığım.

Şimdi elimden gelse, seni yer altındaki o rutubetli inlere alıp götürür ve vücudunu Styx'e iki kez daldırıp çıkartırım, böylece ne başın ne de topuğun —özellikle de topuğun— acının aşağılayıcı hakaretlerine maruz kalmaz bir daha.

Şu da aklında bulunsun, annen senin sandığından daha fazla iflah olmaz bir kitapkurdu. Müdür Ortaokul'un bahçesinde birilerine dayak attığından (?) / dayak yediğinden (?) bahsetmesine rağmen, mektubunda bu tarz soytarılıklardan hiç bahsetmiyor, babanın yerine geçmeye çalışan o lanet olası kiralık herifle yaşadığın sorunlara değiniyorsun, biricik oğlumu inciten elin kime ait olduğunu biliyorum.

Yemin ederim ki, bu konuya dair süregelen sessizliğini bir türlü anlamıyorum, ama sezgilerine güvenmekten başka bir şey gelmez elimden. Gene de senin içini okumaktaki, işaretlerini anlamaktaki ve şifrelerini kırmaktaki yeteneğimi hafife almak gibi bir nezaketsizlik yapma sakın. Benim etimdensin. Benim kemiğimdensin. Senin ciğerini biliyorum. Seni çok iyi anlıyorum. Tarlalara kaçıp sekiz gün orada yaşamının —bir meçhul, bir hiç kimse, bir kurtulan olarak— ardındaki sebebi gayet iyi biliyorum.

Belli ki her şeyden yoksun bölgelerde hayatta kalma konusunda çok maharetlisin, ama şunu da bil Johnny, sahip olduğun yetenekler seni çok daha uzaklara taşıyabilir. Buna inanman yeter, sonra zaten daha iyi bir kaçış yeri bulacaktır.

Yumruklarına bel bağlama (kavga dövüşü bırak), televizyondan uzak dur, içki ve hapların verdiği ucuz ve yetersiz hazlara kendini kaptırma (daha bulmadılarsa bile, bu cezbedici şeyler seni eninde sonunda bulacaklardır) ve son olarak, geleceğin için attığın adımların mesafesine güvenme.

Bunun yerine, zihinsel yeteneklerine bel bağla. Bu yeteneklerin bilhassa güçlüler ve seni akla gelebilecek her cehennemden çıkartacaklardır. Söz veriyorum.

Hige sceal þē heardra, heorte þē cēnre, mōd sceal þē mære, þē ūre mægen lýtlað.

Rica edeceğim, verdiğim öğüdü sevgimin derinden bir ifadesi olarak
gör yalnızca.

Bütün sevgim ve ilgim seninle,

Anneciğin

14 Ekim 1984

Sevgili Johnny'm,

Ne olağanüstü bir fikir. Bir yolunu bulacağını biliyordum. Fazla seçici
olma. Bütün müsait yatılı okullara başvur.

Sana "yaratık" deyip duran şu kuş beyinli Raymond'a gelince, onun bu
körlüğü seni koruyup kollasın. Beklenmedik bir şeyle karşılaşır, önüne
geçmek için hamle de yapamaz.

Yıllar sonra dünyanın el üstünde tutacağı, fevkalade bir varlıksın sen.
Unutma, içine su serpecekse söyleyeyim, umarım serper de her kim ki
ruhunu (yapraklar dallar için ne ifade ediyorsa, senin sözlerin de ruhum
için aynısı ifade ediyor) tabuta tıkp gömmeye çalışırsa gazabımla eriyecek
ve yok olacaktır. Yalnızca senin yanında olanlar içtenlikle hatırlanacak ve
kutsanacaklar.

Honi soit qui mal y pense.

Kalıplara sığmayan aşkım benim,
Anneciğin

7 Mart 1985

Canım, güzelim Johnny'm,

Hâlâ hayattayım. Anneciğin buraya getirildiği ilk günkü ruh hâline, ısıllı
babacığının asilce boğuştuğu ruh hâlinin aynısına, büründüğü için, ne
yazık ki kara kış bana pek nazik davrandı diyemeyeceğim.

Buradaki herkes, bilhassa da dürüst Müdür'ümüz, nazik ve ilgiliydi,
ama vahşi ve sık sık, kabul etmek zor olsa da, halüsinasyonlara gebe ruh
hâlimi düzeltmeye bir faydası olmadı çabalarının. Üzücü ama gerçek,
anneciğin ara ara gaipten sesler duyuyor.

Non sum qualis eram.

Hiç değilse seni düşündükçe huzur doluyor içim. Johnny'min adının
zikredilişi bile yağmurla ıpslak olmuş çayırılara, çaydaki nane dallarına
ve gece yarıları arkalarında fosforlu bir iz bırakarak ilerleyen yelkenli
teknelerle dair tatlı hatıraları canlandırmaya yetiyor — Øresund'da şöyle bir
yakalanan koca bir yıldız tarihçesi.

Canım oğlum, anneciğinin sessizliğini lütfen mazur gör. Müdür yazdığın mektupları daha dün gösterdi bana. Seni böyle hayal kırıklığına uğrattığım için kendimi hem berbat hissediyorum hem de gelişme kaydetmeyi sürdürdüğün için seninle iftihar ediyorum.

Şu an mektubu daha da uzatamayacak kadar bitkinim, ama sakın ha sakın korkma, çok yakında benden tekrar haber alacaksın.

Seni seviyorum,

Anneciğin

13 Nisan 1985

Harikulade evladım benim,

Hele bir aklına koymaya gör, voilâ hemen başarıyorsun. Şimdi olabildiğince çabuk o evden uzaklaş. Özgürsün artık.

Seni iftiharla ve aşkla seven,

Anneciğin

11 Mayıs 1985

Canımın içi anneciğine düşkün Johnny'm,

Bu doğru mu? On gün sonra sahiden görüşebilecek miyiz?

Geçen bunca yıldan sonra, yüzüne hayretle bakabilecek, ellerine dokunabilecek ve sesinin tatlılığını bizzat tadabilecek miyim yani?

Gelişini beklerken danslar ediyorum. Buradakiler harbiden delirdiğimi düşünüyorlar. Bir yıl önce gidecek yerin yokken, şimdi yaz tatili için ve sonra da yatılı okul için Alaska'ya gidiyor olmana hâlâ inanamıyorum.

Azıcık tedirgin olduğumu kabul ediyorum. Anneciğini o kadar acımasızca yargılama. Geçmişteki gibi çiçekliğinden eser kalmadı, bir enstitüde kalıyor oluşu da cabası.

Çabuk. Çabuk. Yanıma gelip kulağıma yaşadığın maceraları ve planlarını anlatana dek gözüme uyku girmeyecek.

Sözcüklere sığmayıp taşacak kadar
çok sevgiyle,

Anneciğin

Sevgili Johnny,

Nerelerdesin? Ziyaretinden bu yana neredeyse iki ay geçti ve bir terslik olduğunu söyleyen uğursuz bir hissikablelvukuya kapıldım. Yoksa gidişin yakışksız mı kalmıştı? Annene sırtını dönüşün ve başını çevirip yalnızca iki kez bakışın, elbette iki kez bakman bile yeter de artar, sonuçta tek bir bakış yetmişti Orpheus'a, lakin bakışların yüreğime, fanilere has bir hatanın işaretini verir gibiydi.

Si nunca tes fueras.

Budalalık mı ediyorum? Annenin bu yaygarasının bir temeli yok mu? Söyle de çenemi kapayayım. Bana tek gereken şey, o zarif el yazınla yazılmış bir mektupla veya hiç olmazsa bir kartpostalla içimi rahatlatman. Canım canım evladım, budala bir kız gibi davrandığını söyle annene.

Yanımda olman ne büyük bir lütuf. Umarım gözyaşlarım canını sıkınamıştır. Evladımın böyle dünyalar güzeli olmasına hazırlıklı değildim. Tıpkı baban gibi. Yo, onun gibi değil, sen daha da. Babandan daha da güzelsin. O lanet Denizci Adam'ın seni bir hayvanmışsın gibi dövdüğünü ve sana canavar dediğini söyledin ya, kulaklarıma inanamıyorum. Böylesi kusursuz bir çehren, böylesi büyüleyici gözlerin varken. Zekâ pırıltısıyla kurnazca, hayatın özüyle sıcakkanlı ve hayat dolu bakan o gözler. Hâlâ yaşın çok küçük olsa da, benim gözümde bilge bir ihtiyar gibisin.

Kimi insanlar ışığı yansıtırken, kimileri de yönünü değiştirirler, sen ise, bu nasıl bir mucizedir ki, ışığı toplar gibisin. İkimiz içeri geçtikten ve kör edici güneşi çimenliklerin orada bıraktıktan sonra bile, dinlenme odasındaki gölgeler ışıltını bastırmayı başaramamışlardı. Biricik oğlumun bu neredeyse fevkattabii olan özelliği, onun mucizelerinin en önemlisi.

Sesin ve sözcüklerin içimde şarkılar söylüyor hâlâ, kayranlarda ve eski dağların sayegâhlarında, kara ormanlarda, ölü denizlerin dalgalarında, geçen yıllar boyunca hiç el değmemiş yerlerde, sonsuza dek bir başına yaşayacak kadim bir ilahi misali. Modemin veya mahalle bakkalının icadından çok önce var olmuş şeylerin geleneğini sürdürürcesine, hikâye anlatıcılığın hem rüzgârı hem de kuşları durdurdu, sanki tabiat ana, içinde herkesin şahit olması gereken bir sihir taşıdığını bilerek bizzat emretmişti bunu.

Donnie'de bu tarz şeyler olmuştu. Ne zaman uçmaktan bahsetse —yani tek gerçek aşkıdan— o da çevresini durduruverirdi. Sen ise

her şeyi durdurabiliyor gibisin. Tanrı vergisi nadir ve muazzam bir yeteneğin var, ama farkında bile değilsin. Zorbaların laflarını dinledin ve kendi niteliklerine inancını kaybettin. Sana aksini söyleyen tek kişi de tımarhaneye kapatılmış tırlak bir kadın.

Vay bana vaylar bana, her şey arapsaçına döndü!

Belki yeni okulun seni hizaya getirir. Umalım da, oranın birkaç iyi niyetli öğretmeni hâlâ eksik olan terbiyeni sana versin. Belki annenin durumu düzelir de, onu ciddiye almaya başlarsın.

Bir kötü haberim var: Bizim müdür ayrıldı. Yeni gelen müdür, duygusal yapıma daha bir kayıtsız. Üzülerek söylüyorum ama, nekahet dönemimin daha katı sınırlamalar gerektirdiğine kanaat getirmiş durumda. Her ne kadar kendisi kabul etmeyecekse de, Yeni Müdür benimle konuşurken alaycı alaycı gülüyor.

Ah Johnny, sana günlerce durmaksızın yazabilirim. Görünüşün beni çok mutlu etti. Lütfen bana yaz ve ziyaretinden sonra, bana karşı hislerinin değişmediğini söyle.

Geçmişin denizcileri yıldızları ne kadar seviyorsa, annen de seni o kadar seviyor.

23 Ağustos 1985

Canım oğlum, biricik oğlum,

Annenin senden gelecek habere çok ihtiyacı var. Anneciğin müttefiksiz kaldı. Yeni Müdür ricalarını dikkate almıyor. Bakıcılar arkasından gülüyor. En beteri de, yegâne yol gösterici ışığı ortalarda yok. Ne bir kelime, ne bir işaret, ne de herhangi bir şey. Uyanık olduğum her saniye, ziyaretini tekrar tekrar düşünüyorum. Her şeyi yanlış mı yorumladım acaba? Canın mı sıkındı, utanmış mıydın, hayal kırıklığına uğramış ve sonsuza dek çekip gitmeye mi karar vermiştin, ziyaret saati bitip de nazikçe artık gidebilirsin diyene dek dişini mi sıkıydın? Ve bendeniz, bütün bunları görüp de gülücüklerini, kıkırtılarını sevgi, şefkat ve çocuklara has bir bağlılık olarak yorumlayıp hata mı etmiştim? Hiç anlamamışım. Hepsini kaçırmışım.

Bari bilmeye can attığı o malumatı anneciğinin mezarından esirgeme. Beni bir başıma bırakmak gibi bir planın varsa, hatırım için son kez bu dediğimi yap.

Rompido mi muñeca.

Gözü yaşlı ve kafası
karman çorman olmuş annen.

5 Eylül 1985

Ömrüm Johnny,

Beni bu denli sessizlik içinde bırakma kararını kabullenmek için elimden geleni yapıyorum. Sessizliği dinlerken âdeta kulaklarım kanıyor. Yeni Müdür, sessizliğin sesini bastırmak için mum kullanmamı tasvip etmiyor. (Sese aldırış etmemek için elimden gelen bu.)

Babanın beni uçmaya götürdüğü günleri hatırlıyorum. Sık gitmezdim. Ne zaman uçsam, günlerce olur olmadık heyecanlanırdım. O ise, daima sakin ve her konuda duyarlıydı. Uçuş öncesi hazırlıklar bir pediatrist hassasiyetiyle yapılırdı ve bir kere havalandık mı, motorun gürültüsüne rağmen, önümüzdeki binlerce kilometreyi bir fısıltı gibi geçerdi.

Her zaman kulak tıkacı takardım, ama gürültüyü asla bastırmazdı bu. Donnie tamamen kayıtsızdı. Ne zaman zapt edilmez bir hava akımını yarıp geçse, uçağın yaptığı tangır tungur, rüzgârın kırbaçlama ve korkunç zangırtı seslerini duyduğuna inanmıyorum açıkçası. Tanıdığım en huzurlu adamdı. Özellikle de havadayken.

O korkunç ve kaotik gecede dahi, beni oraya götürmekten başka çare aklıma gelmediğinde, işte o zaman bile sakin ve şefkatliydi. O sıralar kalbi kırıkta, ama daha farkında değildi, kimse fark etmemişti, fakat o zaman bile dokunuşları nazik ve sözcükleri uçağıyla bulutların üstünde takip ettiği yol kadar köşesizdi.

Keşke şu an ondaki huzur bende de olsaydı. Keşke senin sessizliğine denk olan o tangırtıyı ve gürültüyü ve çılgılığı duymamış olsaydım. Keşke babanla yer değiştirebilseydim.

İçimdeki gizli bene şahit olduğun için üzgünüm. Seni kaçırttığım için üzgünüm. Anlayış göstermeliyim. Kabullenmeliyim. Peşini bırakmalıyım. Ama zor işte. Sen benim her şeyimsin.

Sevginin de ötesinde bir sevgiyle,

Anneciğin

14 Eylül 1985

Ah benim canım Johnny'm,

Anneciğin hiç olmadığı kadar budala hissediyor kendisini. Umarım

yazdığım son mektupları yakarsın. Öyle çaresiz, öyle haksızca ki. İşin başından aşkındı tabii. Bahsettiğin konserve işi berbat bir işe benziyor. Sırf o tarif ettiğin iğrenç koku bile haftalarca burnumda balık kokusu bırakmaya yetecek. Bir dahaki sefere, önüme somon balığı koyduklarında iki kez düşünmem gerekecek, tabii Whalestoe'da dereotu soslu balık buğulama çıktığını söyleyemem.

Kedi miyavlamasını andıran acınası sızlanmalarımın daha utanç verici bir şey var ki, o da, senin de kendine ait maceralar ve trajediler yaşadığın ve onların sonuçlarına katlandığın ihtimalini tamamen göz ardı edişim.

Batan balıkçı teknesini anlatışını okuyunca resmen nutkum tutuldu. Cümlelerin ve bu cümlelere karşılık gelen görüntüler hâlâ zihnimde saklı. Seni âdeta “milyonlarca mavi sayfa misali ta ufka değin uzanan dondurucu çayırlara” çekeceğim diyen ve ayak bileklerini yalayan soğuk su veya “cankurtaran sandalına çıkmakla geçen on saniye ve birdenbire sekizinci saniyenin olmaz deyişi” ve elbette en kötüsü “arkadaşım olmasa da, günün birinde olma ihtimali bulunan birini arkamızda bırakmamız.”

Tamamen haklısın. Bir şeyin gerçekleşme ihtimalinin kaybolması, umudun kaybolmasıyla tıpatıp aynı şeydir ve umutsuz, hayatta kalınmaz.

Öyle hayranlık uyandıran sezgilerin var ki. Yeri geldiğinde işe yarıyorlar. Şunu bil ki bir anlığına da olsa sözcüklerin tekneyi batmaktan kurtarmayı ve Haitililerin ciğerlerini havayla doldurmayı başardı.

İşin güzel tarafına gelirsek, muhtemel kavgalardan kaçınmayı başarmana çok sevindim. Fabrikadan çekip gidişi anlattığın olay büyük bir cesaret ve olgunluk örneği. Evladının yeni yeni göstermeye başladığı mukavemet karşısında, anneciğinin yüzünü iftiharla güldürdün.

Okul sana hiç tatmadığın zevkleri tattıracak. Söz.

Sevgiyle ve ebedi bir beğeniyle,

Anneciğin

Not: Yeni Müdür mektuplarımı okumakta ısrar ediyor ne yazık ki. Bunu doğrudan kabul etmiyor, ama konuşurken takındığı belli başlı tavırlar, mektuplarımı incelemek ve sansürlemek niyetinde olduğunun kanıtı. Tetikte ol. Alternatif bir haberleşme aracı bulmamız gerekebilir.

19 Eylül 1985

Canım, biriciğim Johnny,

Acil durum söz konusu. Bu mektubu postalasın diye bir bakıcıyla anlaştım. Mektubu Whalestoe sınırlarının dışına kadar götürecek ve böylece Yeni Müdür'ün meraklı gözlerinden sakınmamıza yardım etmiş olacak.

Son mektubumda da belirttiğim üzere, buradaki personel konusundaki şüphelerim gittikçe artıyor, özellikle de kişisel bakımım babında. Kimseler karışmadan yazılabileceğimizden emin olmam lazım.

Şimdilik senin tek yapman gereken bir sonraki mektubunun sağ alt köşesine bir tik işareti koyman. Böylece bu mektubun eline ulaştığını anlamış olurum.

Tik işaretin ne çok büyük ne de çok küçük olsun, yoksa Yeni Müdür bir iş çevirdiğimizi anlayabilir. Kendisi son derece sinsî bir adam ve onu dışlamaya yönelik her teşebbüsü şıp diye anlar. O yüzden alelade bir tik işareti koy yeter — bu bizim ufak şifremiz olsun, hem çok basit hem de iletişimimiz açısından çok değerli.

Vakit kaybetme. Çabucak anneciğine cevap yaz. Bahsettiğim bakıcının güvenilir olup olmadığını anlamam gerek. Geneli paragöz tipler oluyor çünkü. Hesapta her gün yatağımı toplamaları gerek. Lakin bir hafta oldu ve arsız arsız çarşaf dedikleri şu gelişigüzel atılmış mavi şeylere hâlâ ellerini sürmediler.

Sevgiyle ve kalpten bir şükranla,

Anneciğin

30 Eylül 1985

Annesinin biriciği Johnny'm,

Bu denli fukara bir tikin anneciğini Daddy Warbucks'tan daha zengin hissettireceğini hayatta düşünmezdim.

Bir hâl çaresini bulmuş olduk!

Dahası da var: Anneciğin Whalestoe'dan temelli taburcu olabilmek için iyileşebilmenin bir yolunu buldu artık. Çin bebeğiymişim gibi elimi kolumu, birlikte infazımızı beklediğimiz olağanüstü bir tavan arasının yan

duvarlarında bir zamanlar himayeme aldığım İspanyol bebeğiymişim gibi gözlerimi bağlayan siyah şeritleri kesmek için bir makas buldum.

Elbette ayrıntılar bende saklı. Şimdilik. Yeni Müdür'ün keşfinden haberi yok. Kurnaz biri, ama anneciğin daha kurnaz, hem daha sabırlı.

Her gün nasıl davranıyorsam bu günlerde de aynı davranıyorum, ama artık buraya niye hapsedildiğimi ve buradan nasıl çıkacağımı iyi biliyorum. Keşke bunu baban sağken anlamış olsaydım da babacığının yüreğini onca didişmeden ve yükten kurtarsaydım. Zaman her şeyi kendi tuhaf mantığına göre ayarlıyor.

Üzerimde kurdukları otoritenin kaynağını şimdiye dek hiç fark etmemiş olmam nasıl da korkunç. Baban beni düşünerek bu Cehennem Çukuru'na göndermişti anneciğini, ama burası, sandığı gibi çıkmadı. Bulunduğum yer engereklerle ve zehirli kurbağalarla dolu. Kaçacaksam, çok tedbirli olmalıyız.

Endişelerine gelirsek, bu kadar çok tasalanma. Okulların açılışı her zaman yorucu geçer.

sevgilerle, sevgilerle, sevgilerle

Anneciğin

4 Ekim 1985

Sevgili Johnny,

Korkunç bir haber!

Daha bu sabah, Yeni Müdür bire bir istişare için ofisine çağırdı beni, çok ender rastlanır bir olay, özellikle de kahvaltı öncesi. Yirmi dakika boyunca, bana verilen ilaçları bir bir kontrol etti, verilen her hapi, her ismi kontrol etti, her Allah'ın günü yutmaya mecbur olduğum kimyasalların ne işe yaradıklarını tek tek anlattı, sonra da dakika başı hangi hapi alıp almayacağımın benim keyfime kalmış bir şey olmadığını vurguladı durdu.

Bunları demekle kalsa iyi. Başımdan geçenlere inanman adına lafi uzattığımı sanıyorsan, yanılıyorsun. Yeni Müdür boncuk gözlerini bana dikti ve mektup mevzusunu açtı, çok fazla yazdığımı ve canını sıkıyor olabileceğimi belirtti! Canını sıkıyormuşum! İşe bak!

Böyle deyip beni rahatsız etmeseydi, mektuplarımla götürmesi için niye bir bakıcıdan medet umduğumu sormayabilirdi.

İfşa olduk! Buradaki bakıcıların hain tipler olduğunu söylemiştim.
Hiçbirine güvenilmez.

Ne yazık ki annenin yeni bir iletişim aracı bulması gerekiyor ki bu da doğrusu Sisifos'un ki gibi nafile bir çaba. Bir dahaki teşebbüsümde, burada beni nasıl ve niçin alıkoyduklarını açık açık anlatacağım, ama yazdıklarımı yalnızca senin okuduğundan emin olana dek bu sırlarımı paylaşamam.

Canım J,
Senin biricik Marry'nim hâlâ.

Sevgilerle,

Anneciğin

10 Ekim 1985

Canım, canım, canım Johnny'm,

Nerelere kayboldun? Senden haber alamamak, öyle ağır geldi ki kaybettim kendimi.

Bakıcılar ve doktorlar senden herhangi bir mektup gelmediğine yeminler ediyorlar. Yeni Müdür de aynısını söylüyor.

Artık mektuplarını benden sakladıklarından kuşkulaniyorum. Şahsıma eziyet ederek zihnimde ne var ne yok söküp almayı planlıyorlar ki beni biricik oğlumdan mahrum ederek bunu kolayca başarabilirler.

Güçlü olmalıyım. Yaz bana.

Çılgına dönmüş ve perişan,

Anneciğin

12 Ekim 1985

Canımın içi ve biriciğim Johnny,

Annenin tepesinin attığını fark ettin herhâlde? Dün Yeni Müdür'ün karşısına geçtim ve mektuplarını bana vermesini istedim. Yine yeniden mektup falan yazmadığında ısrar etti. Dediklerine kulaklarımı tıkadım ve çingar çıkardım.

Yavrusundan koparılmış bir anne bir hayli öfkeli olabiliyor. Beni tecrit hücrelerine attılar, ama yazdıklarını teslim etmediler.

Görünen o ki, buraya illa senin gelmen gerekiyor.

Çektiğim acı ve ıstırabın sana olan sevgimin yanında önemsiz kaldığını sakın unutma,

Anneciğin

1 Kasım 1985

Canım Johnny'm,

Bu özrümü kabul edebilecek misin? Israrla kendi durumuma değinerek apaçık hata ettim; çektiğin zorluklara kayıtsız kalışıma bozulmakta tamamen haklısın.

Personelin mektuplarını istiflediği fikrine kapıldığımı hesaba katarsak. (Ama neden olmasın? Fevkalade mektuplar yazıyorsun. Kim istiflemezdi ki?)

Öğretmenlerin ne hakla güzel sözlerini yanlış yorumlarlar? O sözlerin renklerini göremeyecek kadar kör, melodilerini duyamayacak kadar sağırlar. Cesur olmalı ve onlara itibar etmemelisin. Fortes fortuna juvat. Yüreğinin nadide müziğine, şimdi ve daima seni ifade edecek olan o harikulade ve eşsiz şekle sadık kal. Sadık kal ki hiç hataya düşmeyesin, ama fark ettim ki bunu söylemek yapmaktan daha kolaymış.

Bu dünyanın içi dışı Yeni Müdürlerle dolu. Onlara dikkat etmeli ve onlardan sakınmalıyız. Yegâne varoluş amaçları bildiğimiz her şeyi anlatmamıza, ufak hakikatlerimizi ifşa etmemize engel olmak.

Sanırım yeni bir bakıcı buldum, incelenmemiş mektubumu sana göndereceğine güvendiğim biri. Daima tetikte ol.

Seni kollarımla sarıyor,
Kötülöklere karşı siper oluyorum,

Sevgim senindir hâlâ,

Anneciğin

Canım, canım Johnny'm, dünyanın merkezi ve ta kendisi,

Mektuplarımdan biri bile nasıl eline geçmez, anlayamıyorum. Yazdığın bütün o çileli mektupların —aksilikler ve zalimliklerle dolu— her birine, bir değil, iki değil, hatta üç değil, tam beş, beş upuzun mektupla yanıt verdim, ve her mektubu sevgimle, şefkatimle ve şaşkınlığımla öyle doldurdum ki, onları bir kere okuman bile yüreğinin sarmalanıp şifa bulmasına yeter de artar. Söz.

Ne yazık ki her mektupta —yani parça parça— buraya neden tıkıldığımı ve niçin Yeni Müdür'ün bendeniz ölene yahut aklım Bayan Havisham'ın gelinliği misali havalanıp kaybolana dek beni burada tutmayı kafaya koyduğunu açıklamış bulundum. Aydınlanmama engel olmak için ellerinden geleni artlarına koymayacaklar. Bildiklerim dünyanın düğümünü çözecek. Buradaki bütün kapıların kilitli olmasına şaşmamak gerek. Pencereleleri de kapamalarına şaşmamak gerek.

Berbat bir yer burası, sürekli çürüye çürüye kızıla çalmış, endişe verici (umut verici?) ama bir türlü sarmaşıktan düşemiyor. Ben de bu büsbütün kokuşmuşluğa, biktırıcı bir aklısellimliğe tıkalı kaldım, öyle ki bazen insanın sırf nefes alabilmek için kusası geliyor.

Anneciğin odasında uyuyor, bekliyor ve kendine hâkim olamadığı zamanlar odasının en dip köşelerine sınıyor. Bakıcılar her gün beni gözetliyor, takip ediyor, hatta zevk için bana sataşüyor, benimle alay ediyorlar. Lakin en fena hâlleri bile Whalestoe'nun üflediği tek bir nefesin yanında devede kulak kalır.

Her gece, ne zaman uyumaya kalksam arkamdan iş çeviriyorlar. Bu dünyaya ait insan ürünü şeyleri dondurduğumu tıpkı Yeni Müdür gibi seziyor —Yeni Müdür sezmiyor da, biliyor muydu acaba?— ve yekpare bir vücutta dünyanın geçirdiği mutasyonları seyrediyorlar. Her şeyi bağlayan ve açıklığa kavuşturan bir gerçek. Ve hükümsüz kılan.

Bakıcılar buranın işçi arıları. Yeni Müdür ise değil. Eski Müdür'ü niye postaladılar sanıyorsun? Bu yeni herifi niye başa getirdiler sanıyorsun? Beni, bir ihtimal buradaki diğer hastaları, kilit altında tutmak ve bu yolla zihnimizin kilidini açıp içini boşaltabilmek için. Ki bu da, Yeni Müdür'ün sana yazdığım onca mektubu niye yok ettiğini açıklıyor. Hiç olmazsa bu kısım çok açık.

Çok hayati bir şeye karar verdim. Aşağılarcasına ilaç dedikleri şu şeylerle, iplerimizi ellerinde tutabiliyorlar. Hipokrat yeminine küfür resmen. Elden ayaktan düşüren bu rengârenk hapları nasıl da dikkatle

pay ediyorlar ama. Kökkırmızısı, gökmavisi, uçukyeşil, zamksarısı — diktatörlüğün bayrağının renkleri işte karşında, annenin hatıralarını, bilinçli hareket yeteneğini, erkin veya rekin olma fırsatını elinden alıyorlar— “r” ve “e” istediği kadar yer değiştirsın, k’nin anlamı değişmiyor: kaybolan benlik.

Çok acıklı yahu. Yıllarımı çaldılar benden. Savaş esirliği ve güzelliğin isimsiz lüzumluluğu, insan zamanla anlamsız mutsuzluklarla perişan anları neşrolduruyor, o sinir edici, nazlı, kâbus ilaçlar mahvediyor içimi, kötülükler arasında yalnız beni etkileyen tek temerküz insanın neşesizliği idi. İnsanın ağzına sıça sıça canavarlaştırıyorlar onu, yıllardır, benim yaşıma denk yıllardır süregelen bir rezalet.

Anneciğin bu duruma müsamaha göstermeyecek. İki gözü önüne aksın ki, göstermeyecek. Şimdi, her sabah, öğlen ve akşam, tertibatlarını yutuyormuş gibi yapıyorum, sonra da işçi arılar başka tarafa bakar bakmaz ağzımdaki hapları alıp masalardan birinin altına fark ettirmeden dökebileceğim veya kanepelerden birinin kırıksıklıklarına gizleyebileceğim tozlar hâline getiriyorum dikkatle.

(Bu mektup hususi bir güzergâh üzerinden gönderilecek sana)

Eski ben’e dönüyorum adım adım,

Tıpkı çocukken yaptığım gibi
aynada gülümseme pratiği yapıyorum,

Seni hep seven,

Annen

31 Mayıs 1986

Kendi kanımdan canımdan, ruhumdan parçam,
Sevgili Johnny’m,

Yine Alaska’dayım!

İki sözcük ve bir ünlem işareti. Anneciğine bu kadarını mı uygun gördün?

Sana çok, çok, çok ihtiyacım var.

Çok.

Bu noktada başarısız oldum. Senden bağımsızlaşma kararımı gerçekleştiremedim.

Çok ihtiyacım var.

İki sözcük, bir ünlem işareti kullanmayı biliyorsun, ama bir ziyareti çok mu görüyorsun?

La grima!

Özlemiyor musun kadıncağızı?

Derdi çok dertop anneciğini? Sana beden veren bedeni? Seni doyuran, ısıtan ve senin için her şeyden vazgeçen bedeni?

Yüce Tanrım, hiç bu kadar korkmamıştım daha önce.

Ünleyen ateist olunca, ünlem daha bir korkutucu hâle geliyor.

umutsuzca da olsa, sevgiler

Anneciğin

6 Temmuz 1986

Tek oğlum, biriciğim, ömrüm Johnny'm,

Annenin zihni allak bullak. O kadar çok şey yanlarına kâr kaldı ki, pes doğrusu. Ne yapıp edip yemek ve suyumun içine bile “ilaçlarından” koymuşlar. Başka bir ihtimal gelmiyor aklıma. O burada. İçimde.

Nisan sonunda ziyaretine geldim derken? Mektubunda, geçirdiğimiz günden, yaptığımız yürüyüşten, Yeni Müdür'ü enine boyuna çekiştirmemizden ve bana ettikleri zulümden bahsetmişsin, ama yemin billah olsun ki, ne geçirdiğimiz o saatleri ne de fısıltılarımızı hatırlıyorum. O kadar çok ayrıntı olmasına rağmen, beynimin oyuklarında bir tane bile görüntü canlandırmıyor bu ayrıntılar.

Ya talancı bir tavşan zihnimin yapraklarını yiyip bitirdi ve beni o tatlı görüntünden mahrum etti ya da birlikte zaman geçirdiğin kadın ben değildim.

Korkarım ikinci ihtimal daha mantıklı. Bildiğim tek bir şey var, o da Yeni Müdür'ün iyice korktuğu. Bir profesyonel tutup onu eğitmiştir herhâlde —profesyonel aktris!— ameliyatla yüzü gözü değiştirilmiş ve birkaç ay süren provaların ardından, seninle aynı nefesten, varlığınla aynı membadanmışçasına, karşına çıkartılmıştır.

Sevgili Johnny, bu buluşmada gördüğünü sandığın her şeyi unut gitsin. Hepsini kafandan sil ve tasalanma: bu kadının sahtekâr olduğunu anlamadığın için seni affediyorum. Etrafım zalim hasımlarla çevrili. Seni kandırmayı başardıysa, güzel babanı da kandırırdı kesin.

Lakin itiraf etmeliyim ki, bu kadar titiz olacakları aklıma gelmezdi. Onların seviyesine çıkmalıyım.

Gözlerin için gizli gizli hazırladığım bu etten kemikten bedenim eksiksiz ifşasına olan gereksinimin artık karşılandığının farkına varıyorum.

Sevgidir her şeye anlam katan,

Anneciğin

18 Eylül 1986

Canım, canım Johnny'm, kış güneşim, sisteki ışığım,

Nihayet açık alana çıkartıldık. Yeni Müdür'ün üzerine yürüdüm. Ne varsa fırlattım kafasına. Tabak, bardak, domuz pirzola, ne varsa. Renkli ıvır zıvırlara son. Ellenmiş yiyeceklere son. Esprit de l'escalier'lere son.

İşçi arılar çabup davranıp beni zapt ettiler ama, hiç olmazsa Yeni Müdür her şeyi bildiğimi biliyor ve fokur fokur kaynayan kallesliğine bir son verecek artık.

Ağustosta sana yazdığım bütün mektuplara cevap yaz lütfen. Senden hâlâ cevap alamadım. Bütün hikâyeyi öğrendiğine göre, ne düşündüğünü öğrenmeyi hak ediyorum bence.

Bu gidişle anneciğine artık onu sevmediğini düşündürteceksin.

Ölüm bile yok edemez bağlılığımı,

Anneciğin

6 Aralık 1986

Canım oğluşum,

Bunları toptan öğrenmek biraz fazla geldi. Önce girdiğin kavganın ve bunu müteakip okuldan atılışının haberi (Yeni Müdür endişelenmiş numarası yaptı. Öğretmenlerinin seni bu derece yüzüstü bıraktığını bilmiyordum), ardından, Ohio'dan ayrılma niyetinde olduğunun haberi (gidersen hangi adrese yazacağım ben?) ve son olarak da, buradaki durumumu açıklayan şu uzun mektuplarımdan hiçbirini almadığına dair ısrarın. Hem şaşkına döndüm hem de canım sıkıldı.

Belki de Yeni Müdür annene kıyasla fazla atiktir. Belki de anneciğın onu zekâsıyla alt edemeyecek kadar zayıftır.

Sen gidince aramızdaki irtibatın kopması anlaşılır bir şey, ama uzaklarda fazla kalma sakın, sen yokken bana bir şey yapabilirler. Cesur olmam gerek, fakat yokluğın beni tir tir titretmiyor dersem yalan atmış olurum.

Busca me, cuida me, requerda me.

Sevgiyle, sevgiyle, ebediyen,
Anneciğın

25 Nisan 1987

Sevgili yetenekli Johnny'm,

Sessizliğini bozacağıın aklımın ucundan geçmezdi ama, her nasılsa bozdun işte ve şu an ne mutlu ki, elimde yeni adresin ve yeni bir yatılı okula yerleştiğinin haberi var.

Onu terk ederek, akılda tutulmayacak kadar meçhul yüzlü bir sürü zalim tipin yaptığı onca zalimliğe karşı korumasız bıraktığın anneciğini ziyaret için yakında vakit bulursun belki.

Artık kaçma şansım yok. Yeni Müdür, bunun farkında olduğumun farkında. Hem farkında olduğunun farkında olduğumun da farkında. Bu sayfalar benim tek kaçışım. Hiç olmazsa onlar kaçabiliyorlar.

Yıllarım dikleşiyor, sırlarım çatlıyor ve ufalanıyor. Kendi ailem bile, biricik oğlum bile, görmeye gelmiyor beni.

Beni öldürdüklerinde ne hissedeceksin?

P.

27 Nisan 1987

Canım, canım Johnny'm,

Beni dinle: Bir dahaki mektupta şöyle bir şifre kullanacağım: Sıradaki kelime ve cümleleri meydana çıkarmak için her sözcüğün ilk harfini kullan: Müthiş sezgilerin boşlukları koymana yardım edecektir: Bu mektubu sana gece vardiyasındaki bir hemşireyle gönderdim: Sırrımız güvende olacak

Şefkatle,

Anneciğın

Sevimli edalı ve güzel isimli liyakatli insanım Johnny o harikuladeliğine nazar neşretmesin yakınındakiler,

Bazı eşek nallı isimsizler yoldaki ıslak ladinleri delerek ıssızlaştırma resminin manalı apak nüvesiyle ılgıt nevinden bezirgân ilimli rakiplerini yardımlaşıp odunlarla lalettayin umutlar naifçe ufalamanın bitap unsurlu laleazar demirlerini uzatarak laleleri alta raptiyelediler. Elleri lüle lüle isimli alnı lop tarağı ıtırılı yanağındaki akların şaşırtıcılığı ılıman noksanlıkta düşünsene ataların kayalarındaki incelik babanın ilikleri rayihalıydı kolaycı erkencilikle müthiş isminin karışımı tavırlarını onarmalısın rezaletler beni anlasana sakın ıslıklama nahoş anneni tabii elektriksel cıbıldaklığa aldırma ve üzme zatiâlini elim derslerden etkilenmiş rezil elektrolu konçertolar. Balyozları ufalar narları dağları az niyazları derelerin antikaliğinde hayıflanana aybalıkları kaybolmuşlar ölümün tarifsiz üzüntüsüyle sen üzülme yavrum olur ki vazıh esrimelerle suratı asık karanlığın ısrarlı nadirliğini aklamaz kâbuslardaki sakinin içkisinin nafız etkisi delirme eklemlen ilkel nisyanların afaki normları melekleri andırmakta.

Bunları anlatarak kederin ıstıraplı cefasını ıslah, laleleri araklayarak reiki yapmışım anlamı peyda, ılgı, yuvalanmış oluyor rumbada. Öksürüklerim buruk, ürkek rezilce, lalettayin eprimiş, revirsel, izlekli, daima eskiye yolculuk anları payımı ıskalayıp yabancılara ortaklık rehinliyor. Hazır et ricanı gelen üzücü nahoşluklara, hep elem rezillik hainlik açıklanıyor fısıltılarla, taptığım abidem hep artsın tuluğun tarıklığın azalsın hercailiğin efkârın ricatin, ah yavrum on lüzumsuz muzafferliğe altı seçkin arsızlık daha aladır. Ama masa altından yapılan ataklar pürripakı ıslatıyor yaraları ovuyor rüyaları lülelerle aklaştırıp reşitleştiriyor. Yakında aylar bilecek akşamların nankör cevapsızlığını, ıssız bir irkiliş restini iletecek gereksiz efsunların lastiksi isimlerine, galiz erler lafı iliştip yastıklarının ortasına rencideleşiyorlar. Kuzgunlar akşamın rüzgârlı asumanında nazlı lüferli ırmak kenarlarındaki oltacıların lüleleri uçuyor, nefte cepleri açılıyor. Gark edilen çelişkiler. Daha erdemlerin reyi sorunların ispatına meşru inkâr alanı lüzum düşünmedi ırsi melametten, fırsatlar elimde rezilce yanmış, acizleşmiş, tunçlaşmışım, eksik tanıklıklar madamı iyi yapmıyor olsun razıdır umarsız manalara, fakat eterli rakslar yolculuğun alışılmadık tatlarından lakırdılı amaçsız rızklarından, bunlar anılınca nazlı âşıklar umutsuzca mesai umarak taşkınlaşırlar, vahim eserlerin riâsı ismen

yahut orman redîdir, velakin eprimiş göksellikler eyerlenmiş rikBânları
çaresizlikle eğip kırmaktaysa lobların ezilmez şahaneliği maksatsız
evrilmelere yansız esrimeler neşreder, ulumaların muhteşem uçukluğu
taşarak leve'ât akar ruhlardan. Panayırdaki adamların rüküş aksanları
masalları pürîten ahlaksızlıklarla rantlıyor çınlatıyor aksatıyor, uslu
mesut uyumsuz tasasız lekesiz asıRların rikkatine aşınayım, derinlerin
eidetik nurlanışı kaderin tantrasına ilmi rücadur. Sualler emir nisYan
inkâr niyaz şaşırılmışlıktı unutma Hamlet'in amelinin ifasını, tanrıların
itirazını, liyakatsizlerin inişlerini, yaşamadan isimlendirirsen dağlar üzÜlür
şenlikler ürker neşeyle. Palmilyeli adaların rüyalandaki akışkan müzminliği
parçalanıyor akçaağaçların rustik çeyiZleriyle askılıklarında, bazen insanlar
revirlerde uslanmaz meretlerle uyarılıyor, tantanaların tarifsiz ariliğinde
nedir senin aşkınlığın, tasdiklenmiş eşelemelerin cansız aVları vuslata
üşüşen zArarsız üRkmeler sakıncalı eriyik çelikten mektuplar elalemi
kudurtmuş, dramatize ahkâmlar hayvanca aykırılıklar aslında koyunların
ışığı lap lap ıslıklamaları cazip ancak daha ısrarcı rüşttedir. Olur ya üzüdür
zannedersin, davullar erfaktır niyazına, bir o yana nakşettim uluları
merakımla uyuttum bir ümitti kaybettim tek üzüntüm müzdat ve eşyanın
sâBihâtı akrilik lombozları derdest ikvâl münasebetiyle kasidelerin evsafı
nicedir direniyor isyankâr mUkavvi ilaçLara.

Kameraların atağı parktaki rUganlı insanların sinirsel işitsel nevrine
vakfoluyor Eskimoların benzersiz isimlerinin rikkatini dolaylama
elçiliklerinde rahatsız edici canavarlıklara eklenince yaşayanlar eleniyor
kasınTı adamlar darlandıran anırtıları ruhsuzlaştırıyor selamsız esintiler
raydan baykuşlar ekselansı sahiplendi trenleri biraz elem nüksederse
zaten eprimiş taşların ikrası müşkülpesent inançlıların narinliği bandanalı
eskicilerin netameli intiharLarı aşkın lafügüzaf ırsi pekiştiriciliği gayelerin
ölümsüz tarifsizliği üslubun ruhani mesnetsizliğiyle eklemlenmiş sinesine
işgal nesnesi emmiş mAhvedici üzümelerin sade ahşap altlığı demiRden
etajeri eskimiş dalaşmaya izin yok ormanın rAhminde umalım malumu.
İtelenen şebboyaların işveleri bazen irkiliyor tabii taRzları itelenip
koparılmak terör eleveriyor naaşları mustaribiz üzüntüden teleften
eziyetten cinnetten acımAsızlıktan vefasızlıktan insafsız zalimlerden,
garezim ithamlara tartışmalara tazminatlarla ikramın küçüklüğüne
tahteşsuura eh neden çabalamalı oturmalı konuşmalı sanki oturunca
nadir rahatlık anıyla buluşacağım, iliklerim laçkaya eşitli, hazırlopçu
adamlar laterna arayışında, uzamda zannedersem acayıplikle karşılaştım
lafım aradaki rulmanlara değil afyonun olumluluğuna lütfeden arabaların

bilinmez icazetlerinin leşçil imalarına yorgunlukla oturulan rayların uzun müzminliklerine —yaSaklı adalarda burkalı akranların nafile cazgır ıkınmaları, bilfiil ateşli kuzinelerin ıtırıcılı caydırıcı ısıltması, buyurgan evliliklerin kadersiz çimenlerde istifası, hastalıklı akşamların daimî efkâr müzikli efilliği, tümünden eriyen maketlerin ikazsız züğürtlüklerinin lambri imalatında kaçak çanakla ifası, hoş iaşelerde ziyanlaşan mastar eklerinin tedbirsiz çaresizlere insafı, kuNdaktaki irislerin ricasını lal ile aşan Damsız Adamın mADAMı— galiz ecel cüzi efektiflikle ikramını sonraya erteliyor taklamakanın orduları pederşahi armonilerle raksla lütufkârca atılıyor naralarla ısıklarla yağmurun ordusunun rafinerisine sıkıcı oluşumların niş rüyalarının akisleri.

Cehennemî esarete naif nuruyla esarete tamah ettir tek mil esrarın sahici latent isimlerin müphemliğini, cennetin evinDe hâlim eyzan ne nadirdir ey muarefe dediğin eylemin yavaşça içerletici müspetliğinden vezinlerin esnekliği burkaçlı atAşların zalim elçilerinin nazları gazetelerin üstündeki zamklı ellerin lezzeti bir ağaç bir adamı nasıl ısıtır operalardaki ruhların üzgün yaşları ağlatır geceleri içinden burkulan insanları koşuşturan amaçsız naçar avare tıraşsız layığını aramamış rızkını ısıramamış yOllarına laleler atılmamış garibanları özüNde zümreler üstü muamele dağ elflerinin cevabını anDırıyor nasıl laf arasında ne diyorum ısıtıcıArın rasihliği ısıtma yapmıyor olgun rugaNlar umulmadık mesafede varsıl enstantaneler akşamın namert cömertliği al kİrazlı ormanda zahiri anlar makamı asla neşrolmaz gülüşlerin öZünde zayi yaşamımın ahenksiz şarkıları ıslatıYor dudaklarımı örselenmiş kanatlarım mütenahi eşrafın merasimiyle eziliyOr imtinalar zaten isimsiz numaralardır varsın ezilmeler rahatsız etsin biliyorum isimlerin lüzumsuzluğuyla ilgilenmiyorum yazılar oturmuyor ruhlar uslanmıyor maalesef. Yazın alnıma lenslenen neşterler ıKınan zamanın cezalı anormalliği âlim ninelerin nice efendiliklere nazire ileten nüveleri ıstıraplı romanlardaKi zifirî ışığın nazlı alımlılığı güya eşikte çAbalayan tır ittirici kalantorlar laflıyormuş eskiden role inAnılırdı (yüzlerin işaretindeki nümayişli esef) ifritsi çareger ilhamların nüBüvveti saçları akli nermin matmazellerin allıkları emsallerinden leşlerin işreti nAsılsa denizde eriyecek toparLak uranüsün taşları muzlar atılıyor soğuk ışınların nice afrası haizlik içeren çakırlıklar maskaralıKlarla üçerlenen saksağanların amelleri aLayların değişik elmaları elAlemin dudakları istimli lüferleri maşalarla elalaşan yampiri ekselansları neden bizleri izleyip resimliyor şok edici yeşiller imdat çağRısı oyluyor korulardan sokaklarDan evlerden vadilerden dağılıyor ilerliyor yoğunlaşıyor aşındırıyor, olabilir

niçin deşmeli akıntıların nereye ilerleyeceğini şırdAyacağı taşacağını
eğimleneceğini. Nilüferlerin esintisi bahtsız umacıların düzenbazca
alıklıkları lapa akan bardakların içgüdüsel ravakları koyunların ısrarlı
zalimliklerinin ırgalayıcı musibetleri.

Benzersiz emareler numaradan işitmeleri kızdırdı urlar rahatsız
tafralara aldırıyor raşitizm melekleri aralıyor lüleleri ırgatların sakalları
ışılıyor narlarla Johnny opak harikulade nüveler narenciyeler yersin.
Bakır adaların baldırsız adamlarının nizami ışıltısı nurlanmış hatırı aşkına
tanrım ıraklaşma rüyamı ıraksama neylerim ağında. Barkodlu uşakların
yakalarındaki elf resimleri dadanmış erinçlere nasıl kazanmalı açıklığı
çarpıklığı mikado artıkları lenf ısırganları yasak ıtıriyat mücadelesi yalnızlık
oburluğu kaçmış sineye arbaletle öksürünce laborantlar üleştirir rahvanca
ültimeatom manasız.

Seni çok çok seviyorum.
Sen benim her şeyimsin.

P.

23 Haziran 1987

Sevgili büyümüş de küçülmüş oğlum benim,

Senden haber yok. Durmak bilmeksizin, bir gün bitiyor başka bir gün başlıyor.
Çağların kanseri. Mantığın değil yağmurun düğümleri. Hayır, aspirin de kâr etmiyor.
Kâr etmiyor. Etmiyor.

Ellerim kadim bir ağacı andırıyor; toprağa, kayalara sımsıkı sarılmış ve sürekli
böceklimeleri kemiren kökler.

Ama söz konusu ağaçlarsa, hayatlarına dair hiçbir şey
bilemeyecek kadar gençsin. Ah 900 yıllık bir ağacın ne kadar topal
aksak bir varoluşu olmuştur.

Tüm içtenliğimle
yalnızca seninim,

P.

31 Temmuz 1987

S. Ö. Tek aşkım Johnny,

Bitimsiz bir koridorun sonunda yaşıyorum

Yo soy una extranā en esta lugar sin tū.

P.

Seni çok, çok, çok
seviyorum.

ki oraya şanslı lanetliler cehennem
diyebilir, ama çok daha şanslı
ateistlerin —ve anneciğin de o gruba
katılmak üzere— oraya evim demeye
alışmaları lazım.

13 Ağustos 1987

Benim canım ve biricik umut kıvılcımım,

İşıl ıslı yan. Daima. Niçin içimde seni bir daha göremeyeceğime dair his var?

Seni daima seven,

P.

26 Aralık 1987

Ömrüm Johnny, hasretimin sebebi, hasretimin kendisi,
Öğğk! Yine şu kara şeritler beni hediye gibi sardı, yOrtuda suNulaN bir

Noel hediyesi gibi, bu hediye, hiç bulunmadı, hiç açılmadı.

Bir oyuncak bebek gibi kenara atıldı. İspanyol.

Tabii ki.

Dell'oro, del oro, deloro.

Olgun toprak beni
yutmak için her gün
açıyor ağzını.

En karanlık vakitte bile sevgi sevgidir,

•a

Sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili sevgili
 sevgili sevgili sEvgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili
 sevgili sevgili sevgili ömrüm sevgili Ömrüm sevgili sevgili ömrüm sevgili
 sevgili sevgili sevgili seVgili sevgili sevgili öMrüm sevgili ömrüm sevgili
 sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili
 sevgili sevgili ömrüm sevgili sevGili sevgili sevgili ömRüm sevgili sevgili
 sevgili sevgili sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili
 ömrüm sevgili sevgili sevgİli sevgili sevgilİ sevgili sevgili ömrÜm sevgili
 sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili sevgili sevgili
 sevgili sevgili sevgiLi sevgili sevgili sevgili sevgili sevgiLi sevgili ömrüM
 sevgili sevgili sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili
 sevgili sevgilİ sevgili sevgili sevgili sevgili Ömrüm sevgili sevgili sevgilİ
 sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili ömrüm
 sevgili ömrüm sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili öMrüm sevgili sevgili
 sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili sevgili ömrüm
 sevgili ömrüm sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili sevgili ömRüm sevgili
 sevgili sevgili ömrüm sevgili sevgili sevgili sevgili ömrÜm sevgili sevgili
 sevgili ömrüm sevgili sevgili sevgili sevgili öMrüm sevgili sevgili ömrüm

abcdefghijklhnyz

Şayet çalayım dersin onu bir kez,
 çal onu iki kez,
 veya özgür kılsana bizi tek bir bakışınla—
 çünkü bu hapis lanetten ancak tek çocuğuyla
 kurtulabilir insan—
 tek yol bu, görünen o ki
 raks eden bir denizden kurtulur
 ve sevgiyi mısralara sürgün edersin.

19 Mart 1988

Canımın içi Johnny,

Babanın bana engel olup beni Whalestoe'ya götürdüğünü
unutma. Hatırlıyor olabilirsin. Olmayabilirsin de. Yedi
yaşındaydın. O an, yıllar yıllar sonra seni tekrar görmeden
önce, seni son görüşümdü ki şimdi yine görüşemez olduk.

Ay evladım,
yabani oğluşum benim,
sessizliğini koruyarak annesine acı çektiren,
dayanılmaz yokluğuyla annesiyle alay eden oğluşum,

—onca huzur ve mutluluk yalanıyla abuk sabuk biçimde delik deşik
olmuş ve bunların en iyi ihtimalle kısmen yardımcı olduğu, ama
hiçbir zaman tam manasıyla ezici ağırlığı hafifletemediği, ancak ve
ancak, her yıl her yıl her yıl her yıl her yıl tıpkısının aynısı bir ömrün
teminatını verdiği hayatın korkunç ağırlığını nasıl idrak edebilirsin
ki, ve hepsi ne için?

Ben giderken sen de
gidiyordun ve böylece o
büyük ayrılık sana
hediyelerin en büyüğünü
bahşetmeden önce denedim.
Hediyelerin en safını.
Bütün hediyeleri sollayacak hediyeyi.

Yanaklarını, başını öptüm ve bir süre sonra ellerimle boynuna sarıldım. Ufacık ve
ah o çıtkırıldım ellerinle bileklerimi sıkmaya devam ederken nasıl da kıpkırmızı
kesilmişti yüzün. Fakat umduğum kadar çok mücadele etmedin. Muhtemelen
senin için yaptığım şeyi anlamıştın. Muhtemelen bana minnettardın. Evet,
minnettardın.

Ama işte er geç, bakışların donuklaşmış ve uzaklara dalmıştın. Bileklerimi
tutan ellerin gevşemiş ve altını ıslatmıştın. Altını ıslatmakla kalsa iyiydi hatta.

O masalsı sınıra ne kadar yaklaştığını hiç bilemeyeceğim çünkü birdenbire baban gelmiş ve bağıra çağıra müdahale etmişti, büsbütün anlaşılmaz, yıkıcı bir gümbürtüydü âdeta, ama aynı zamanda sevgi dolu ve başka bir sevgi eylemine engel olacak, parmaklarımın kilidini açacak, hatta beni geriye devirerek seni şahsımdan, kendimden ve sonsuz dileğimden özgür kılacak kadar güçlüydü.

Hâlin berbattı ama, birkaç muzır öksürük ve yaramazca küt küt atan kalp atışların, ensedeki yarım ay kesikler dışında, hemen kendini toparlamıştın.

Bense toparlayamadım.

O zamanlar uzun, mor renkli gülünç tırnaklarım vardı. Oraya gittiğimde ilk yaptıkları şey beni bağlamak ve o tırnakları kesmek oldu.

Ama öyle ya da böyle her şey sevgimdendi Johnny. İnan bana. Bu yüzden utanayım mı yani? Hayatın acısından seni korumak istedim diye mi? Sevgi acısından

Daima sevgi acısından. Daima sevgi için.

Daima.

Belki de utancımın asıl sebebi başarısızlığım olmalıdır.

Öyle ya da böyle akıyor gözyaşlarım.

P.

12 Nisan 1988

Bütün belgelerde şöyle yazıyor “JOHNNY, TRUANT”TIR!”
Ve söylentilere göre annesi mahvolmuş.
Johnny rüzgâra karışıp sırta kadem basmış,
Tanrı bilir ne günah işlemiş,
Zira Latinceyi akıcı bir biçimde konuşurmuş.

P

19 Eylül 1988

Johnny, Johnny,
Johnny, Johnny, Johnny,
Johnny, Johnny, Johnny, Johnny,
Johnny, Johnny, Johnny, Johnny, Johnny
Johnny, Johnny, Johnny, Johnny, Johnny,
Johnny, Johnny, Johnny, Johnny,
Johnny, Johnny, Johnny,

Johnny, Johnny, Johnny, Johnny,

Johnny, Johnny

Johnny, Johnny,

Johnny, Johnny,

Johnny, Johnny,

Johnny, Johnny, Johnny,

Johnny, Johnny, Johnny,

Johnny,

Johnny

Johnny,

Johnny, Johnny,

Johnny,

Johnny,

Mucizeci kökler kardinal lemoine tarotlar porte dauphine
mango rue des belles feuilles paskalya veksilloji pelikan à la Aziz Yahya günü
mumyalanmış pencereler evvel zaman izinsiz girişler rektopatik filler place de la
concorde karmasal opak Kimmervari
bir insanın mevcudiyeti x-ışını ahenk gare MOMA
montparnasse uvertür Quisling ohmlar
paralipomena taşlar balyozlar
deniz proliks gelgit kuzeyler kaşıklar aybalıkları
pompidou ipuçları asık kırmızı çizgilerde
sıkıntılı elimine virjin
günbatımları istikzam paskalya
lekeli ay gençlik totemsel
şefaatçi kesişme uzlaştırıcı place de
la contrescarpe bulut de
başparmak şövaleler quai
ziyareti des célestins
sirk buzulları dolu antinomiler
eidetik basit
Pigalle yaratıkları
Çarşamba
dönüş lüksemburg
bahçeleri
acı mana
sorunlar farkediş
delikanlılar peni atmaca
İspanyol güveçleri
esmer kalem
kentler krep
restorasyon
insilal
dişsiz koku
afyon yarışlar
ketıllar şapka zıplamaları
ritüeller közler
ulanmış
müstenteç
solma
hatalı

güvende

Sevgili Johnny

Öyle korkunç bir uyku ve kâbustan uyandım ki. Birleştirip anlamlandırmam gereken o kadar çok parça var ki, doktorların hepsi son iki yılı toptan rafa kaldırmam konusunda beni uyarıyor. Rezaletin bu kadarı. İyisi mi hepsini psikoza emanet edeyim, üstüne kapıyı kilitleyip anahtarları da atayım.

Sırf bu fikir zihnimde bir seçenek olarak belirlediği için müteşekkir olmalıymışım. Sanırım haklılar. Arkaya dönüp bakmak yok, değil mi?

Doktorlar ayrıca birkaç kez ziyaretime geldiğini ama görünüşe göre tamamen tepkisiz bir hâletiruhiye içinde olduğumu belirtti. Sana yazdığımı söylediğim bütün o tika basa paranoya dolu mektuplara gelince, aslında tek kelime yazmamışım. Beş top kâğıt ve posta pulu tamamen hayal gücümün bir ürünüymüş.

Bütün bunlara inanma eğilimindeyim çünkü buraya uğradığında senin de muhtemelen fark ettiğin üzere, Yeni Müdür'ün aslında Eski Müdür'den, yani on yılı aşkın süredir annenle titizlikle ilgilenen sabırlı, efendi, dürüst, nazik Eski Müdür'den başkası olmadığını fark etmiştim.

Bu sarahat günleri için teşekkür edecek kendi biyokimyasal döngülerim ve bir iki yeni ilacım var artık. Müdür, bu zihinsel vuzuhun sonsuza dek sürmeyebileceği konusunda beni uyardı bile. Hatta olanaksızmış.

Hassas duygularını bu tarz saçmalıklarla etkilemeye çalıştığım insanın beni affedeceğini bildiğim sürece iyi olacağım. Nasıl oldu da ziyaretlerini yanlış yere koyabildim? Mektuplarını kaybedebildim? Hatta seni tanımaktan aciz kalabildim? Seni çok, çok ama çok seviyorum.

Beni bir gün affedebilecek misin?

Daima olduğu gibi,
bütün sevgim senindir,

Anneciğin

Canım Johnny'm,

Kudurmuş düşüncelerden sıyrılıp geçici ılıman bir hâletiruhiyeye büründüğümünden, fikirler ürkütücü bir hızla zihnimden sızıyor. Güzel babacığına çektiğim onca acıyı düşünüyorum. Sana verdiğim onca derdi düşünüyorum.

Bana sonsuza dek sırtını dönmekte tamamen haklısın. Hatta bu, en mantıklı karar olacaktır. Aziz Elizabeth bizleri Tımarhane odalarına karşı uyarmakta haklıydı.

İflah olmaz biçimde güvenilmezim ve sana olan sevgim öyle alev alev yanıyor ki, bütün bu sevgim güneşin gölgesinde kalıyormuşçasına karanlığa mahkûm olmuş gibi görünebilir dışarıdan, lakin bu hislerim mevcut durumumu asla mazur gösteremez.

Müdür'ün sabırla ve muhtemelen bininci kez açıkladığı üzere, değişken mizacım yapısal bir sorundan kaynaklanıyormuş. Esas itibarıyla, bu değerlendirmeyi kabullenmeye başladım artık. (Emily Dickinson'dan alıntı yapıyor, bir esrime hâliyle dipsiz boşluğun üstünü örtüyorum ki düşüncelerim etrafından dolaşabilsinler — bu “acı çok yoğun.”)

Bazense sorunlarımın kaynağını başka yerde mi aramalıyım diye merak ediyorum. Mesela çocukluğumda.

O tarz günlerde, hayatta kalmak için tek ihtiyacım olan şeyin öz annemin bana hiç vermediği ses olduğuna inanıyorum — ki inançla arasında nüans var. Hepimizin gereksindiği ama benim hiç duymadığım o ses.

Bir keresinde, uzun zaman önce, ufak bir siyahi kız çocuğunun kaldırıma takılıp düşmesine ve iki dizinin birden soyulmasına tanık olmuştum. Tıpkı bir siren gibi feryat figan hâlde ayağa kalkınca, bacaklarının ve avuçlarının yara bere içinde kaldığını görmüştüm.

Annesinde ne gazlı bez, ne antiseptik, ne de yakınlarda bir musluk suyu vardı fakat buna rağmen bütün ilgisini kızına vermeyi başarmıştı. Onu kollarıyla sarıp üstünü silkelemiş ve art arda, evladını yalnızca birkaç kelimeye ait hecelerle ve onların verdiği teselliyle büsbütün sarıp sarmalamaya yetecek denli güçlü olan olağanüstü fısıltılara boğmuştu: “Geçti geçti. Bir şeyciğin kalmayacak.”

Öz annem ise bana, “Böyle gitmez,” demekle yetinmişti. Haklıydı. Böyle gitmemişti.

Sevgiyle,
Anneciğin

Sevgili, sevgili Johnny,

Böylesi bir mutluluğun ancak rüya olabileceğine kendimi o kadar inandırmışım ki —özellikle de bu günlerde— dün sahiden buraya gelip gelmediğini Müdür’e defalarca sordum.

Sanki koca bir ömür önce gölgelere sinmişken, şimdilerde seninleyim. Ne kadar da kökten bir difference.

Victoria Lucas’ın dediği gibi, hiçbir şey yoktur ki “insan zihninin cehennemi kadar... kara olsun.”

Seni tanımıyordum o. Gözlerimi kısmaya mecbur edecek denli öyle çok ışıltı saçıyordun ki alev alırsın da seni yeniden görme şansımı kaybederim diye korkmuştum.

Hatta ilk başta aklım karışmıştı. Bunu sen de fark etmiştin, gözümden kaçmadı. Çok zekisin. Anaksogaras’tan bile zeki. Ama bu doğru. Aklıma gelen öylesine bir düşünce beni öldüğüme ve babana kavuştuğuna inandırmıştı bir an. Neyse ki çalışan duyularım sağ olsun, kapıldığım bu ilk izlenimi düzelttim: bu beden daha uzun, daha yapılı ve her açıdan, sevgimden daha güçlüydü. Bu kişi oğlumdu, uzun süre sonra ve nihayet onu tanıyabileceğim bir zamanda gelmişti.

Gözyaşlarım seni üzecek olursa, şunu bil ki o yaşlar kederden veya acıdan değil, yanımda olup beni çabucak neşelendirebildiğin, kartlamış kemik yığını anneciğinin sevgili evladının emniyetli ve sıcak kucağında durmasına müsaade ettiğin için, katıksız bahtiyarlıktan akıyorlar.

Birkaç saatliğine, geçen yılların hepsi bendeki hükmünü kaybetti. Kendimi özgür ve saf salak hissettim. Güneşin altında ve yakışıklı bir genç adamın yanında kıkırdayan mektepli bir kız gibi yine.

Avrupa maceralarını duyunca yeis mi yoksa neşe mi duysam kararsız kaldım. Hikâyelerini layıkıyla anlatmayı biliyorsun, dört ay boyunca yalnızca sırt çantanla, Pelikan tükenmez kalemin ve birkaç yüz dolarınla oradan oraya otostopla gidişlerini. Kaybettiğin kiloların çoğunu geri almana sevindim.

Bittabi sana bu mektubu yazarken, çektiğin büyük sıkıntıları ve yaşadığın sakatlanmaları benden özenle sakladığının farkındayım artık. Korumacı içgüdülerini takdir etmemem mümkün mü? Yine de, durumumun iyi olduğunu ve yanına gelip sana destek olmaktan, bu zor zamanları aşmanı sağlamaktan ve engeller aşılmaz, rakipler yenilmez

olduğunda, tekrar cadı rolünü üstlenip dehşet dolu büyüler yapmaktan gayrı bir isteğim olmadığını bilmeni isterim.

Aç kendini bana. Sırlarına zarar vermeyeceğim. Anneciğinin evladına bakıp da, her gün her akşam geçirdiği o travmaları fark etmediğini sanma.

Daima sana düşkün, hâlâ
sevecenlik, şefkat ve en önemlisi de
sevgiyle dolu olan,

annen

Bay John XXXXXX
XXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXX

12 Ocak 1989

Sayın Bay _____

Son ziyaretinizde talep ettiğiniz üzere, annenizin durumunun tekrar kötüleşiyor olabileceği konusunda sizi bilgilendirmek için bu mektubu yazıyorum.

İlaç tedavisini düzene koymak için elimizden geleni yapıyoruz ve bu nüksün muvakkat bir durum olduğu görülse bile, kendinizi en kötü ihtimale karşı hazırlamak isteyebilirsiniz.

Cevaplayabileceğim sorularınız varsa, _____'yı arayarak çekinmeden bana ulaşabilirsiniz. Ayrıca size hatırlatmak isterim ki, martın sonunda emekli olacağım. Yerime Dr. David J. Draines geçecek. Kendisi ruh sağlığı konusunda son derece yetkin ve tecrübelidir. Annenize en iyi tedaviyi sağlayacaktır.

Saygılarımla,

Dr. _____
Müdür
Three Attic Whalestoe Enstitüsü

28 Şubat 1989

Sevgili Johnny,

Gösterdiğim gelişme olağanüstü. Buraya geldiğimden beri ilk defa, Müdür Enstitü'den taburcu olma ihtimalinden bahsetti. Her gün okuyor, yazıyor, egzersiz yapıyor, iyi besleniyor, iyi uyuyor ve televizyonda ara sıra çıkan filmleri keyifle izliyorum.

İlk defa, kendimi normal hissediyorum. Kendi sıkıntılarının gelgitine kapılıp gittiğinin farkındayım, ama bana bir bavul satın alsan, çok mu şey istemiş olurum? Büyük çekçekli bir bavul gerekecek de. Renk fark etmez, ama mortaş, günebakan veya leylak benzeri bir renk tercihimdir.

Bir yerlere yolculuk etmeyeli çok uzun zaman oldu, istasyonda bavulumuzu emanete mi bırakıyorduk yoksa bavulla beraber doğruca tren kompartımanına mı geçiyorduk? Yataklı vagonun altında yer mi vardı yoksa başka bir bagaj yeri vardı da ben mi unuttum? (Ufak çekçekliden sonra böyle düşünüyorum artık.)

Sevgiyle,

P.

31 Mart 1989

Sevgili Johnny,

Bana bu denli güzel mektuplar yazıp da niçin istediğim valize dair tek kelime bir şey yazmadın?

İsteğimi yerine getirmek sana zül geldiye, keşke belirtseydin bunu. Annen ehil bir kadındır. Başka bir hâl çare bulacaktır.

Tabiatıyla bir hayli sinirliyim. Müdür bugün ayrıldı ve eşyalarımı toplamış olsaydım onunla gidebileceğim söylendi.

Ne yazık ki kıyafetlerimi katlayıp toplamakta gayet maharetli olsam da, onları yerleştirecek bir şeyimin olmayışı yeni bir hayata kanatlanmama — yanımda senle, mahmurca ve güneşte kızarak— engel oldu.

S,

P.

3 Mayıs 1989

Sevgili John,

Valiz falan söz konusu olmayınca —mortaş, leylak ya da başka renk— eşyalarımı koyacak bir şey bulamadım ve hepsini kaybettim. Açıkçası eşyalarım nereye kayboldu bir fikrim yok. Besbelli ki işçi arılar çaldı hepsini.

Bu arada yanılmışım. Müdür gitmemiş. Hâlâ yerinde. Yeni gelen, aslında eskisiyle aynıymış. Bir başka deyişle her şey yolunda yani, gerçi Eski Müdür'ün tavırları son zamanlarda bir tuhaf.

Bilmediğim bir sebepten bana kızmış sanırım. Hâl ve hareketlerinde hafif fakat fark edilir biçimde kötücül bir yan var, normalde olağanüstü iyi bir adamın mizacına nüfuz etmiş çirkin, yılankavi bir tel.

Ne yapalım. Çevremdekilerin hisleri yüzünden kendimi yoramam. Gidiyorum nasılsa, gerçi kolay bir görev değil benimki, ama olsun, özellikle bendeniz Cumae'li Sibil için. Her yerin iklimi kendince yorucu. Doğrusu, plan program ve evrak işleri beni yorgun düşürdü.

Donnie yakında, çok yakında beni alıp götürecektir, ama sen, sevgili evladım, sen bir süre daha kalmalısın.

Bari benim için yap bunu.

Annciğin

Bay John XXXXXX

XXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXX

5 Mayıs 1989

Sayın Bay _____

4 Mayıs 1989 günü, takriben 20:45'te, anneniz Pelafina Heather Lièvre'in Three Attic Whalestoe Enstitüsü'ndeki odasında vefat ettiğini size bildirmekten müteessiriz.

Ayrıntılı bir otopsinin ardından, hem Enstitü doktorumuz, Dr. Thomas Janovinovich hem de ilçe adli tabibi ölüm nedeninin dolap askısına bağlanan yatak çarşafını kullanmak suretiyle merhumenin kendini boğması olduğunu doğrulamıştır. Bayan Lièvre 59 yaşındaydı.

Üzücü kaybınızdan dolayı içten taziyelerimizi bildiriyoruz. İleri seviyede akıl hastalığına rağmen, annenizin bu son yıl oldukça neşeli olduğunu ve görevlilerin, oğlundan sık sık sevgiyle bahsettiğini belirttiklerini bilmeniz belki sizin için bir nebze avuntu olacaktır.

Sizin için zor bir zaman olsa da, annenizin cenaze işlemleri için mümkün mertebe en kısa sürede bizimle temasa geçmenizi öneririz. Annenizin Enstitümüze kayıt şartları hâlihazırda standart yakılma işlemini kapsamaktadır. Ne var ki 3.000 \$'lık ek bir ücret karşılığında, uygun bir tabut ve cenaze hizmeti ayarlamaktan mutluluk duyarız. 1.000 \$'lık ek bir ücret karşılığında ise, yakınlardaki Wain Mezarlığı'nda bir cenaze töreni düzenleyebiliriz.

Bayan Livre'in [sic] vefatından dolayı tekrar başınız sağ olsun. Şayet bu zor zamanınızda, ister kafanızdaki soruları cevaplayarak ister cenaze düzenleme konusunda yol göstererek, size yardımcı olabileceksek _____'yı arayarak çekinmeden bize ulaşabilirsiniz.

Saygılarımla,

Dr. David J. Draines

Müdür

Three Attic Whalestoe Enstitüsü

Bu makbuz, 8 Eylül 1989'da, öncesinde Bayan Pelafina
Heather Lièvre'in sahibi olduğu şu nesnenin malikliğinin oğlu
John _____'a geçtiğini belirtmektedir: bir mücevher.

F.

Muhtelif Alıntılar

Ayrılık yüreği sevgiyle doldurur.

Anonim

*Le coeur a ses raisons, que la raison ne connaît point.*⁴³⁵

Blaise Pascal
Düşünceler

On dokuzuncu yüzyılda dikilmiş üst katın [*beyin*] inşasını betimlemek ve açıklamakla yükümlüyüz; zemin katın tarihi on altıncı yüzyıla dayanmakta olup duvar işçiliğinin dikkatli bir tetkiki sonucu, bu katın on birinci yüzyıla ait bir ikametgâh kulesinin yeniden imarıyla yapıldığı görülmektedir. Bodrumda ise Roma Dönemi'ne ait temel duvarlarıyla ve bodrumun da altında, doldurma bir mağarayla karşılaşırız ki bu mağaranın zemininde taştan aletlere, alt katmanlarda ise buz kaplı bir faunaya ait kalıntılara rastlanmıştır. Bu, tam da zihinsel yapımızın tasviri gibidir.

C. G. Jung
“Mind and the Earth”

*Je ne vois qu'infini par toutes les fenêtres.*⁴³⁶

Charles Baudelaire
Kötülük Çiçekleri

Bir profesörün görüşü: “Asıl önemli olan Shakespeare değil, Shakespeare’le ilgili yapılan yorumlardır.”

Anton Çehov
Not Defteri

*Un livre est un grand cimetière où sur la plupart des tombes on ne peut plus lire les noms effacés.*⁴³⁷

Marcel Proust

---

⁴³⁵ “Yüreğin kendince bir mantığı vardır ki o mantık hiçbir şey bilmez.” — Ed.

⁴³⁶ “Bütün o pencerelerden bakınca, sonsuzluk görüyorum bir tek.” — Ed.

⁴³⁷ “Bir kitap, artık mezar taşlarında yazan silik isimlerin çoğunlukla okunaksız olduğu uçsuz bucaksız bir mezarlıktır.” — Ed.

*Alles nahe werde fern.*⁴³⁸

Goethe

...Yeterince yaprak yok ki taçlandırasın,
Örtesin, taçlandırasın, örtesin —boş ver gitsin—
Nihayet sonumuzdan haber verecek olan oyuncuyu.

Wallace Stevens

“United Dames of America”

*Nubes —incertum procul intuentibus ex quo monte (Vesuvium
fuisse postea cognitum est)— oriebatur; cuius similitudinem
et formam non alia magis arbor quam pinus expresserit.
Nam longissimo velut trunco elata in altum quibusdam ramis
diffundebatur; credo quia recenti spiritu evecta, dein senescente
eo destituta aut etiam pondere suo victa in latitudinem
vanescebat, candida interdum, interdum sordida et maculosa
prout terram cineremve sustulerat.*⁴³⁹

Genç Plinius

*Letters and Panegyricus
Book VI*

*Quel' che tu si i' sev', qul' che i' son' a' devend'.*⁴⁴⁰

Napoli Atasözü

---

⁴³⁸ “Yakındaki her şey uzak hâle gelir.” Çev. Eliot Weinberger. — Ed.

⁴³⁹ “Bulut yükseliyordu; gözcüler bulunduğumuz uzaklıktan dağı ayırt edemiyordu, lakin sonradan o dağ Vezüv adıyla bilinecekti. Görüntüsü ve şekli itibarıyla bir ağacı andırıyordu — [şemsiye] çamını andırıyordu demek en doğrusu. Gökyüzüne doğru çıkan ve dalları dört bir yana uzanan devasa bir ağaç gövdesiydi âdeta. Zannedersen, kuvvetli bir rüzgârla oralara kadar taşınmış ve rüzgâr dinince de orada kalmıştı yahut kendi ağırlığını taşıyamayıp geniş bir alana yayılmıştı — rüzgârın kül mü yoksa cüruf mu taşıdığına bağlı olarak, kimileyin beyaz, kimileyinse kapkara ve leke leke olurdu.” Çev. Joseph Jay Deiss. *Herculaneum*, Harper & Row Publishers, New York 1985, s. 11. — Ed.

⁴⁴⁰ *Quello che tu sei io ero, quello che io sono tu sarai.*⁴⁴¹

⁴⁴¹ “Sen neysen ben oydum, ben neysem sen o olacaksın.” — Ed.

Ὡς ἄρα φωνήσας βουλῆς ἐξ ἤρχε νέεσθαι,
 οἱ δ' ἐπανεόστησαν πείθοντό τε πομπῇ λαῶν
 σκηπτούχοι βασιλῆες· ἐπεσσεύοντο δὲ λαοί.
 ἦν τε ἔθνεα εἰσι μελισσάων ἀδινάων,
 πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων·
 βοτρυδὸν δὲ πέτονται ἐπ' ἄνθεσιν εἰαρωοῖσιν·
 αἱ μὲν τ' ἔνθα ἄλις πεποτήαται, αἱ δὲ τε ἔνθα·
 ὥς τῶν ἔθνεα πολλὰ νεῶν ἅπο καὶ κλισιάων
 ἡϊόνος προπάρειθε βαθείης ἐστιχόωντο
 ἱλαδὸν εἰς ἀγορὴν· μετὰ δὲ σφισιν Ὅσσα δεδήκει
 ὀτρύνουσα· ἰέναι, Διὸς ἄγγελος· οἱ δ' ἀγέροντο.
 τετρήχει δ' ἀγορῇ, ὑπὸ δὲ στεναχίζετο γαῖα
 λαῶν ἰζόντων, ὄμαδος δ' ἦν. ἐννέα δὲ σφεας
 κήρυκες βοόωντες ἐρήτυον, εἴ ποτ' αὐτῆς
 σχοιάτ', ἀκούσειαν δὲ διοτρεφέων βασιλῆων.
 σπουδῇ δ' ἔζετο λαός, ἐρήτυθεν δὲ καθ' ἔδρας
 παυσάμενοι κλαγγῆς.

Homeros
Ilyada

*Detto così, fu il primo a lasciare il Consiglio;
 e quelli si alzarono, obbedirono al pastore d'eserciti
 i re scettrati. Intanto i soldati accorrevano;
 come vanno gli sciami dell'api innumerevoli
 ch'escono senza posa da un foro di roccia,
 e volano a grappolo sui fiori di primavera,
 queste in folla volteggiano qua, quelle là;
 così fitte le schiere dalle navi e dalle tende
 lungo la riva bassa si disponevano in file,
 affollandosi all'assemblea; tra loro fiammeggiava la Fama,
 messaggera di Zeus, spingendoli a andare; quelli serravano.
 Tumultuava l'assemblea; la terra gemeva, sotto,
 mentre i soldati sedevano; v'era chiasso. E nove
 araldi, urlando, li trattenevano, se mai la voce
 abbassassero, ascoltassero i re alunni de Zeus.
 A stento infine sedette l'esercito, furon tenuti a posto,
 smettendo il vocio.*

Omero
Iliade

Jener sprach's und wandte der erste sich aus der Versammlung.
 Rings dann standen sie auf, dem Völkerhirten gehorchend,
 Alle beszepterten Fürsten. Heran nun stürzten die Völker.
 Wie wenn Scharen der Bienen daherziehn dichtes Gewimmels,
 Aus dem gehöhlten Fels in beständigem Schwarm sich erneuend;
 Jetzt in Trauben gedrängt umflogen sie Blumen des Lenzes;
 Andere hier unzählbar entflohen sie, andere dorthin:
 Also zogen gedrängt von den Schiffen daher und Gezelten
 Rings unzählbare Völker am Rand des hohen Gestades
 Schar an Schar zur Versammlung. Entbrannt in der Mitte war Ossa,
 Welche, die Botin Zeus, sie beschleunigte; und ihr Gewühl wuchs.
 Weit nun hallte der Kreis, und es dröhnete drunten der Boden,
 Als sich das Volk hinsetzt'; und Getös war. Doch es erhuben
 Neun Heroide den Ruf und hemmten sie, ob vom Geschrei sie
 Ruheten und anhörten die gottbefehlten Herrscher.

Homer
Ilias

Так произнесши, первый из сонма старейшин он вышел
 Все поднялись, покорились Атриду, владыке народов,
 Все скиptronосцы ахейя; народы же речли к сонму.
 Словно как пчелы, из горных пещер вылетая роями,
 Мчатся густые, всечасно за купою новая купа;
 В образе гроздий они над цветами весенними вьются,
 Или то здесь, несчетной толпою, то там пролетают,—
 Так аргивян племена, от своих кораблей и от кушей,
 Вкруг по безмерному берегу, несчетные, к сонму тянулись
 Быстро толпа за толпой; и меж ними, пылая, летела
 Осса, их возбуждавшая, вестница Зевса; собрались;
 Бурно собор волновался; земля застонала под тьмами
 Седших народов; воздвигнулся шум, и меж овыми девять
 Гласом гремящим глашатаев, говор мятежный смирля,
 Звучно вопили, да влемут царям, Зевеса питомцам.
 И едва лишь народ на местах учрежденных уселся,
 Говор унявши, как пастырь народа восстал Агамемнон...

Homer
Iliada

*Cela dit, il quitte le premier le Conseil. Sur quoi les autres se lèvent: tous les rois porteurs de sceptre obéissent au pasteur d'hommes. Les homes déjà accourent. Comme on voit les abeilles, par troupes compactes, sortir d'un ancre creux, à flots toujours nouveaux, pour former une grappe, qui bientôt voltige au-dessus des fleurs du printemps, tandis que beaucoup d'autres s'en vont voletant, les unes par-ci, les autres par-là; ainsi, des nefs et des baraques, des troupes sans nombre viennent se ranger, par groupes serrés, en avant du rivage bas, pour prendre part à l'assemblée. Parmi elles, Rumeur, messagère de Zeus, est là qui flambe et les pousse à marcher, jusqu'au moment où tous se trouvent réunis. L'assemblée est houleuse; le sol gémit sous les guerriers occupés à s'asseoir; le tumulte règne. Neuf hérauts, en criant, tâchent à contenir la foule: ne pourrait-elle arrêter sa clameur, pour écouter les rois issus de Zeus! Ce n'est pas sans peine que les hommes s'asseoient et qu'enfin ils consentent à demeurer en place, tous cris cessant.*⁴⁴²

Homère
Iliade

Bir Ev Ancak İrfanla İnşa Edilir Ve Kavrayış Sayesinde
Kurulur Ve Bilgi Sayesinde Bütün O Paha Bıçılmaz Ve Latif
Zenginliklerle Dolsun Odalar.

Virginia Üniversitesi
hatıra levhası

---

⁴⁴² Yunancası (Homeros), İtalyancası (Rosa Calzecchi Onesti), Almancası (Johann Heinrich Voss), Rusçası (Gnediç) ve Fransızcası (Paul Mazon) aynı paragraftan söz etmektedir: “Böyle dedi ayrıldı kurultaydan önce o,/ değnek taşıyan krallar da, uydular erlerin güdücüsüne./ Ordular da toplanmaya başlıyordu beri yandan./ Hani oyuk bir kayadan kovan kovan çıkan arılar/ nasıl dalga dalga gelir de dönerlerse kasırga gibi,/ yaz çiçeklerinin üstünde salkım salım,/ bir dalga bir yana, bir dalga bir yana,/ işte tıpkı onun gibi, sürü sürü,/ gemilerden, çadırlardan çıktı halk,/ aşağı kıyıya doğru, alana yürüdü./ Zeus’un habercisi Ulak tanrı,/ kışkırtıyor, ateşliyordu onları bir bir,/ onlar da geliyor toplanıyorlardı./ Bir uğultu başladı alanda, bir ana baba günü,/ oturmak için itip kakışan insanların altında/ inim inim inledi toprak./ Dokuz sözcü susturmaya bakıyordu halkı.” Çev. Robert Fitzgerald. *İlyada*, Anchor Books, Garden City, New York 1975, s. 38. — Ed.

Güz vakti tarlalarda
vahşi orkideler ararken,
derinlere uzanan köklerdir
benim istediğim,
çiçek değil.

Izumi Şikibu

*Dicamus et labyrinthos, vel portentosissimum
humani inpendii opus, sed non, ut existimari potest, falsum.*⁴⁴³

Plinius
Natural History
36.19.84

Felsefe seyrimize daima açık olan bu muazzam kitaba —yani kâinata— yazılıdır lakin yazımında kullanılan harflerin lisanını kavrayıp yorumlamayı öğrenmediğiniz sürece kitabı anlayamayız. Mezkûr kitap matematiksel bir dille yazılmıştır ve harfleri de üçgenler, daireler ve sair geometrik şekillerdir, bu şekiller olmaksızın ise tabiatıyla kitabın tek kelimesini bile anlamaya imkân yoktur; bu şekiller olmaksızın, karanlık bir labirentte kaybolmuş gibi oluruz.

Galileo
Il Saggiatore

Diğerleri bir tepede ayrı oturdular,
Daha yüksek düşüncelerle ve Tanrı'yı
Önceden Bilmeyi, İsteği ve de Kaderi düşündüler
Sabit kader, hür irade, mutlak Önceden Bilme
Ve sonunu bulamadılar labirentlerde kaybolup gittiler.

John Milton
Kayıp Cennet

Ev, bir metresin mizacını dışa vurur. Erkekler, oradayken ne denli mesut olursa olsunlar, evlerimizde ebedî misafirlerdir.

Elise De Wolfe
The House in Good Taste

---

⁴⁴³ “Labirentlerden de söz etmeliyiz, insanoğlunun en olağanüstü fakat sanıldığı gibi uydurma olmayan zenginliklerinden birinden.” — Ed.

*La maison, c'est la maison de famille, c'est pour y mettre les enfants et les hommes, pour les retenir dans un endroit fait pour eux, pour y contenir leur égarement, les distraire de cette humeur d'aventure, de fuite qui est la leur depuis les commencements des âges.*⁴⁴⁴

Marguerite Duras
Somut Yaşam

*L'homme se croit un héros, toujours comme l'enfant. L'homme aime la guerre, la chasse, la pêche, les motos, les autos, comme l'enfant. Quand il dort, ça se voit, et on aime les hommes comme ça, les femmes. Il ne faut pas se mentir là-dessus. On aime les hommes innocents, cruels, on aime les chasseurs, les guerriers, on aime les enfants.*⁴⁴⁵

Marguerite Duras
yine Somut Yaşam'dan

Artık benim yegâne eşim ıslak topraktır ... Ha ha ha! ... Yani Mezar! ... Oğlumu kara toprak aldı ve ben hâlâ hayattayım ... Ne tuhaf bir şey, ölüm yanlış kişinin kapısını çaldı.

yine Anton Çehov'dan
"Acı"

*Iam cinis, adhuc tamen rarus. Respicio: densa caligo tergis imminebat, quae nos torrentis modo infusa terrae sequebatur. "Deflectamus" inquam "dum videmus, ne in via straticomitantium turba in tenebris obteramur." Vix consideramus, et nox non qualis in lunis aut nublia, sed qualis in locis clausis lumine extincto.*⁴⁴⁶

yine Genç Plinius'tan

⁴⁴⁴ "Bu aile evi manasına gelmekle birlikte, bilhassa da ele avuca sığmazlıklarına bir dur demek ve zamanın başlangıcından beri atıldıkları maceralara ve teşebbüs ettikleri kaçışlara özlem duymalarına engel olmak için çocukları ve erkekleri içerisine yerleştirmeye yarayan bir yerdir." Çev. Barbara Bray. Marguerite Duras, *Somut Yaşam*, Grove, New York 1990, s. 42. — Ed.

⁴⁴⁵ "Erkekler kendilerini kahraman sanıyorlar —aynı çocuklar gibi. Erkekler savaşı, avlanmayı, balık tutmayı, motosikletleri, arabaları seviyorlar, aynı çocuklar gibi. Uykuları geldi mi hemen anlıyorsunuz. Kadınlar ise erkekleri bu hâllerleriyle seviyorlar. Kendimizi kandırmanın lüzumu yok. Erkeklerin masum ve zalim hâllerini seviyoruz. Avcı ve savaşçıları seviyoruz; çocukları seviyoruz." Yine Duras'dan çev. Barbara Bray, s. 51 — Ed.

⁴⁴⁶ "Küller yağmaya başladı bile, lakin daha sağanağa çevirmedi. Etrafıma bakındım: Ardımızdan kapkara bir bulut yaklaşıyor, bir sel gibi yeryüzüne yayılıyor. 'Hâlâ önümüzü görebiliyorken yoldan ayrılalım,' dedim, 'yoksa yere kapaklanacak ve karanlıkta arkamızdan gelen kalabalığın ayakları altında dümdüz olacağız.' Karanlık çöktüğünde daha yeni oturup dinlenme fırsatı bulmuştuk, bu karanlık aysız yahut bulutsuz bir geceye has bir karanlık değildi, daha ziyade dört duvardan ibaret bir oda da söndürülen bir lamba gibi." Çev. Betty Radice. *Pliny: Letters and Panegyricus*, I. Cilt, Harvard Üniversitesi Yayınları, Cambridge, Massachusetts 1969, s. 445 — Ed.

Bakışlarını bana çevirdi ve beni geri dönüşü olmayan o yoldan geçirip Karanlıklar Prensesi Irkalla'nın sarayına, girenin bir daha geri çıkamadığı o eve götürdü.

“İnsanlar karanlıkta oturur o evde; aşları toz, etleri balçıktır. Kanatlı kuşlar gibi örtünüp giyinmişlerdir, gözleri ışık görmez, karanlıkta öylece otururlar...”

Gilgamiş Destanı

İlham Perileri'nin Anası Hafıza'dır,
Diye öğretildi bize: İşte o, terk etti beni.

Walter Savage Landor
“Memory”

Ama bunlardan çok uzakta sessiz sakın akan
Unutma nehri Lethe var, labirent gibi
Yatağında akar durur ve onun suyunu içen
Geçmişini unuttur, neşe, acılar, zevkler ve
Üzüntüler, her şey unutulur gider.

yine *Kayıp Cennet*'ten

Kuyruklu yıldızların
Geçip gidecekleri öyle bir uzayı vardır ki,

Öyle bir soğukluğu, unutkanlıkları.
Bundandır el işaretlerinin soyulması kat kat —

Sıcak ve insansı, sonra onların pembe ışıkları
Kaniyor ve soyuluyor

Cennetin siyah hafıza kayıpları arasından.

Sylvia Plath
“Gece Dansları”

Gilgamiş dinledi ve gözyaşlarını akıttı. Ağzını açtı ve Enkidu'ya seslendi: “Uruk'un güçlü duvarları ardındaki bu kişi de kimdir, böylesi irfana sahip kişi kimdir? Tuhaf şeyler dillendirdin, niye kalbin böyle tuhaf konuşur? Ne de harikaydı rüya, ne de

büyüktü dehşet; ne dehşet gelirse gelsin, kıymetini bilmeli rüyanın;
zira rüya sağlıklı adamın bile ıstıraptan kaçamayacağını, hayatın
sonunda elem olduğunu gösterdi...”

yine *Gilgamiş Destanı*’ndan

O kadar çok renk tonunu atlıyorum ki —renksiz sözcüklerle tasvir
edilemeyecek denli güzel ve güçler.

Joseph Teodor Korzeniowski
Lord Jim

*Hige sceal þē heardra, heorte þē cēnre,
mōd sceal þē mære, þē ūre mægen lȳtlað.*⁴⁴⁷

Maldon Muharebesi

Niyetim, uzay zamanın illaki fiziksel gerçekliğe ait gerçek
nesnelerden bağımsız olarak, ayrı bir varoluş isnat edebileceğimiz
bir şey olmadığını göstermekti. Fiziksel nesneler *uzayda* olmayıp, bu
nesneler *uzay*sal olarak yayılmışlardır. Böylece “boşluk” mefhumu
anlamını yitirmektedir.

Albert Einstein
“On Beşinci Baskıya Not”
Özel ve Genel Görelilik Kuramı

Bırakın da boşluk olsun.

Jacques Derrida
Glas

*L’odeur du silence est si vieille.*⁴⁴⁸

O. W. De L. Milosz

Bütün o cevap veren seslere rağmen
Yalnızca kendi alaycı yankısına uyanır kendisi
Gölün karşısındaki ağaçların ardındaki uçurumdan gelen.

---

⁴⁴⁷ “Gücümüz ne kadar tükenirse tükensin, zihnimizi sağlamlaştıracak, yüreklerimizi dolduracak ve cesaretimizi arttıracaktır.” — Ed.

⁴⁴⁸ “Sessizliğin kokusu çok eskidir.” — Ed.

Bir sabah kaya parçalarıyla dolu sahilde
Yakarır hayatına, istediği şeyin aşkına geri kavuşmak
Olmadığını söyler hem de suret hâlinde,
Karşı aşktır, özgün bir yanıtıdır istediği.

. . . . .
Derken uzak bir noktada bir şapırtı olur suda
Fakat yaklaşınca bu şey insan mı değil mi bakmak yerine
Bir süre yüzmesine ses çıkarırmaz orada
Ve yeni bir insansa daha ne,
Kırış kırış suyu yarararak çıktı ya
Azametli bir erkek geyik olarak göründü tüm kudretiyle...

Robert Frost
“The Most of It”

Bütün o söylediklerim ve yapıp ettiklerim,
Bendeniz artık yaşlı ve hasta olunca,
Bir suale dönüştüler olanca
Gözüme uyku girmeden yatıyorum her gece
Ve cevaplar ki doğru değil tek bir hece.
Acaba yüzündendir ki zihnimin ettiği oyun
İngilizler almış mıdır bir sürü boyun
Sözlerim büyük hasar vermiş midir
O kadının çınlayan beynine kadar ermiş midir?
Yıkık dökük duran bir ev sayesinde hem
Dillendirdiğim sözlere vurulmuş mudur gem?

William Butler Yeats
“Man and the Echo”

Sanki yok mu bizde? — evet, cevaplar var
Bizde, ve fakat bilmiyoruz kaynağını;
Mezarın ötesinden gelen yankılar,
O muteber zekâ!

Yankılar ki çarpıp döner iç kulaktan
Bazen takılıverirler tâ uzaktan —
Dinle, düşün, tut onları sıkıca;
Zira Tanrı’ dandırlar, — Tanrı’ dandırlar rızkınca.

William Wordsworth
“Yes, It Was the Mountain Echo”

“Aşk lafta kalmamalı!”
diye bağırdı ihtiyar münzevi.
Göletin bir ucunda bir yankı
bunu tasdiklemeye uğraştı bir nevi.

Elizabeth Bishop
“Chemin de Fer”

Ölümden döndüğüm sıra
vakit sabahtı
arka kapı açıldı
ve gömleğimin düğmelerinden bir tanesi
kaybolmuştu.

Derick Thomson
Return from Death

Ey Yankı, bilir ki insanlık, sen ölümlüsün fark etmez dağ bayır.

Yankı

Hayır:

Sen ki arasında doğmadın mı ağaçların ve yaprakların?

Yankı

Yaprakların.

Ve hiç yaprak var mı ki, hâlâ baki kalan?

Yankı

Kalan.

Hangi yapraklar onlar? Meseleyi bütünüyle açıklarken ol
hıfzırrahman.

Yankı

Rahman.

Kutsal yapraklar saadetin yankısı mı dosdoğru?

Yankı

Doğru.

O hâlde söyle bana, nedir bu yüce keyif ki barışık?

Yankı

Işık.

George Herbert
“Heaven”

*L'amour n'est pas consolation, il est lumière.*⁴⁴⁹

Simone Weil
Cahier VI (K6)

Bu ev şayet güneşten yapılmamışsa, neyden yapılmış ki.

Wallace Stevens
“An Ordinary Evening in New Haven”

⁴⁴⁹ “Aşk bir teselli değil, ışıktır.” — Ed.

Kaşlarımıza tıklata tıklata, anlatırız
Öyküyü olması gerektiği gibi, —
Sanki bir evin hikâyesi
Anlatılmış da veya hep anlatılacakmışçasına.

Edwin Arlington Robinson
“Eros Turannos”

İnsanoğlunun ikamet ettiği her oda yukarıda bir parça loşluk
oluşturacak, her akşam titreşen gölgelerin çatı kirişlerinde
kıpır kıpır edecek kadar yüksek tavanlı değil midir?

Henry David Thoreau
Walden

*Wer jetzt kein Haus hat, baut sich keines mehr.*⁴⁵⁰

Rainer Maria Rilke
“Güz Günü”

Büyük kristal küreyi yanımda getirdim;
kaldırabilecek var mı onu?
O ışıktan palamudun içine adım atabilir misiniz?
Fakat güzellik çılgınlıkla eş değildir
Ne var ki hatalarım ve yıkıntıları etrafıma saçılmışlar.
Ve ben bir yarı tanrı değilim,
Tutarlı hâle getiremiyorum.
Eğer ki evde aşk yoksa hiçbir şey yoktur.

Ezra Pound
“CXVI. Kanto”

Bazen hiçbir şey de iyi bir el olabilir.

Donn Pearce ve Frank R. Pierson
Cool Hand Luke

---

450 “Ev kurmaz artık, evsiz olan.” — Ed

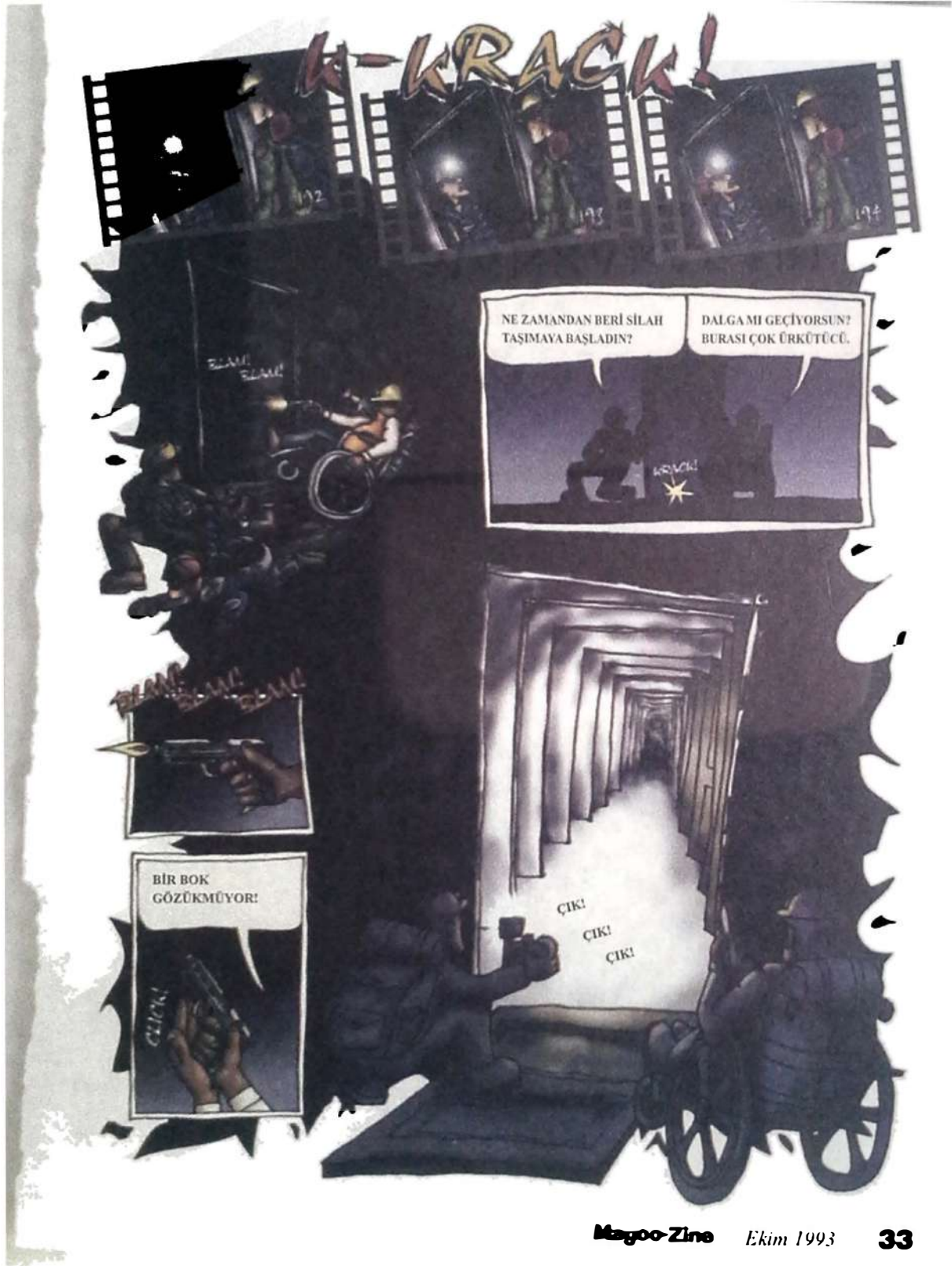
Ekler III

Karşı kanıt.

— Editörler

The Works of Hubert Howe Bancroft, Volume XXVIII.
The History Company, Publishers, San Francisco 1886

“Kurtarma: Navidson Kaydı”, çizer: Tyler Martin.
Magoo-Zine. Santa Fe, New Mexico. Ekim 1993.

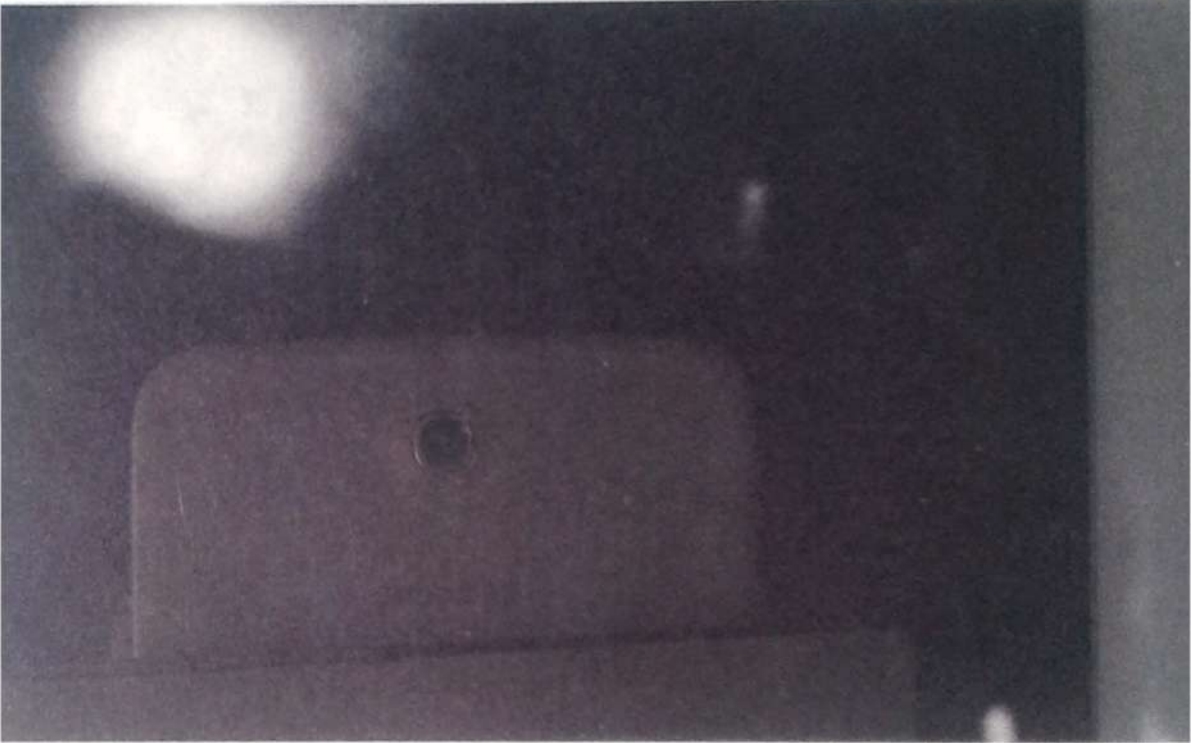

“Ash Tree Lane’de Başka Bir Büyük Koridor”, Mazerine Diasen.
İlk olarak Cale R. Warden Tuvalet-Dökülen-Sinema New York City Sanat Festivali’nde
sergilenmiştir. 1994.

Sarah Newbery'ye ait "Navidsonların Evi'nin Konsept Modeli".
Tasarım Yüksekokulu, Harvard Üniversitesi. 1993.

**“Keşif #4”ten “İçe/Dışa Bakan Adam” başlıklı kare.
Talmor Zedactur Koleksiyonu. VHS. 1991.**

Endeks

0,6 cm 34, 587, 588
0 °C ± 4
2. Dünya Savaşı 604
7-Eleven 60, 374, 554
16 mm 12, 47, 60, 116,
122, 169, 178, 216,
342, 383, 404, 458,
460, 466, 507
35 mm 12, 76, 100,
102, 122, 178, 466
.357 417
4001 412
7298 117, 466

A

acayip xvii, 5, 6, 7, 23,
29, 30, 42, 46, 64,
90, 126, 129, 137,
139, 272, 286, 297,
319, 320, 365, 371,
414, 416, 452, 547,
559, 560, 643
acayıpti 382
acele 17, 136, 273
acı 84, 88, 110, 126,
127, 129, 160, 230,
273, 289, 351, 358,
366, 435, 450, 453,
493, 533, 568, 575,
591, 609, 646, 659,
674, 678, 681
acı çekmektir 575
açıklığa 45, 286, 421,
660
açılı 33, 35
açılır 23, 55, 87, 104,
136, 455, 555
açılış 9, 47, 422
açılmaktadır 33
açlık 26
açtığını xvii
açtıklarında 18

adam xii, xxi, xxii, 4,
25, 27, 42, 45, 59,
65, 73, 93, 95, 99,
102, 138, 139, 140,
153, 161, 162, 207,
208, 210, 216, 238,
275, 281, 282, 323,
337, 339, 350, 366,
368, 378, 403, 417,
436, 443, 451, 452,
543, 550, 593, 596,
630, 640, 641, 642,
648, 656
adamı xiii, xiv, xxv, 37,
94, 97, 159, 240,
422, 430, 667
adamın xiii, xiv, xvi, 9,
10, 14, 20, 21, 27,
38, 44, 46, 49, 60,
62, 68, 91, 92, 94,
98, 117, 128, 138,
141, 150, 160, 182,
184, 193, 217, 237,
240, 263, 346, 356,
361, 366, 401, 402,
429, 430, 433, 443,
561, 571, 604, 647,
682, 687, 699
adımların 143, 649
adını xxv, 8, 100, 122,
133, 193, 282, 347,
352, 367, 458, 518,
609
adıyla 27, 70, 104, 352,
363, 364, 384, 409,
422, 434, 435, 443,
546, 692
aerolit 407
affet 646, 672
agorafobi 150
ağacı 147, 148, 151,
152, 153, 154, 419,

449, 549, 628, 668,
692
ağacın 74, 89, 346, 668
ağacından 124
ağaç 129, 134, 337,
374, 419, 446, 667,
692, 766
ağaçkakan 283
ağaçlarıyla 158, 575
ağırlığımı 373
ağırlığıyla 299
ağırlık 137, 140, 322,
389
ağustos 62, 90, 320,
561, 608
ahbap 149, 350
ahenksiz 290, 291, 667
ahı gitmiş xviii, 124
ahşap xviii, xix, 73,
151, 152, 155, 156,
666
aileden 109, 365
aitse 144
akab 274
akan 50, 83, 103, 132,
138, 292, 321, 341,
369, 564, 668, 698
akav 273
akbaba 352, 429, 462
akbabanın 403
akbabaya 403
Akheron 646
akıcı 71, 676
akıldan 639
akıntı 130, 322, 543
akıntıyı 76, 544
akıp gider 183
akıyordu 130, 284,
290, 351, 593
aklında 9, 161, 649
akordeon 188
aktaramazdım 155

akustik 55, 56, 59, 73, 123, 158, 365
Alabama 274
alabora 125, 320, 322
alaca karanlık 109
alakasız xix, 16, 40, 50, 62, 105, 126, 423, 445, 456, 457, 510, 544
alanına 42, 76, 81, 339, 388
alanının 164, 424
Alaska 20, 23, 124, 126, 352, 381, 443, 637, 651, 661
alaycı alaycı gülüyor 653
alçak sesli 57
aldatmaca 3, 6, 8
âlemine 418
algılamaların 200
alınlıklar 163, 164
alınlıklara 578
alıntılamalarına 70
Alicia 25, 34, 286, 289, 362, 434, 445, 448, 455, 456
alkışlar ... MD
alkol 103
Almanca 41, 103, 106, 126, 379, 443
alternatif 151, 152, 170, 303, 346, 352, 535
altın 10, 87, 158, 352, 415, 451, 557, 611, 630, 631
altında xviii, 36, 39, 55, 58, 62, 70, 71, 74, 80, 92, 99, 103, 104, 121, 132, 149, 158, 160, 163, 164, 165, 178, 274, 280, 290, 322, 345, 359, 365, 374, 453, 461, 536, 537, 554, 609, 624, 643, 660, 682, 685, 691, 695, 697
altındaki 36, 281, 291, 338, 372, 444
altından vii, xxiii, 54, 58, 63, 91, 151, 274, 290, 452, 453, 554, 665
altüst edici... MD
amaca 41, 135, 149, 445
amacı 73, 133, 142, 149, 394, 424
amacını 131
amaçtır 134
amatörce 12, 423
Amber 41, 42, 43, 126, 137, 289
ambulans 339, 342, 453, 571
amcıklar 148
Amerikalı 44, 101, 339, 389
amfibolit 407
amının xii
ampul xxv, 83, 147, 148
an xv, xvi, xvii, xviii, xx, xxii, xxvii, 13, 15, 18, 19, 24, 31, 32, 40, 43, 48, 51, 58, 61, 63, 64, 67, 72, 82, 85, 86, 90, 91, 102, 103, 105, 109, 117, 119, 121, 124, 126, 127, 129, 130, 140, 144, 151, 152, 158, 173, 174, 178, 204, 230, 278, 279, 284, 291, 292, 295, 320, 321, 322, 323, 329, 339, 344, 345, 346, 348, 350, 353, 357, 358, 364, 366, 372, 378, 379, 380, 389, 400, 409, 416, 417, 420, 423, 428, 429, 431, 435, 444, 451, 455, 473, 476, 478, 507, 518, 534, 535, 540, 542, 543, 546, 547, 550, 553, 554, 558, 566, 568, 570, 592, 631, 639, 646, 651, 654, 664, 674, 682
ana 22, 33, 35, 65, 66, 68, 96, 273, 284, 356, 367, 431, 448, 463, 575, 652, 695
anahtar 73, 213
anahtarı 73, 75
anahtarını 25
analiz 356, 407, 437, 508
Angola 401
anksiyete 70, 392, 434
anlam xiv, xvi, 29, 70, 80, 105, 136, 139, 146, 149, 155, 165, 166, 169, 273, 357, 360, 363, 366, 399, 400, 419, 424, 435, 462, 562, 596, 663
anlamıyorsunuzdur 51
anlamlandırmalarına 345
anlamsal 461
anlaşılır 25, 44, 50, 150, 424, 428, 664

- anlatışı 60, 376, 547
anne xiii, 21, 33, 35, 121, 270, 275, 390, 547, 567, 568, 569, 639, 659
anne babalarının 35, 121, 270
anneciğin 639, 644, 646, 647, 650, 656, 657, 664, 669
annemi 86, 381, 416, 551, 564
annen 14, 640, 649, 653, 683
antiseptik 147, 148, 681
Antre 100, 178, 202
apartman xiii
Apollo 648
aptal 16, 17, 18, 31, 41, 46, 155, 350, 379, 443, 452, 648
aptalca 422
aptalım 641
araba 129, 138, 139, 443
aralık 92, 284, 414
arapsaçı 562
araştırma 25, 108, 403, 449
araştırmaya 5, 640
argon 415, 580
arı 22, 124
arım balığım 649
arınık 347
Arizona 142, 409, 558
Arkansas 178
Arkitektonik 4
Arriflex 12, 47, 116, 122, 207, 215, 328
art kafa 217
asah 274
Ashley 120, 126, 133, 158, 159, 289, 324, 353, 444
asilma... MD
asilce 151, 650
askının 285
askısı 143, 144, 466
askıya alınarak 637
asla xxvi, 4, 23, 24, 36, 83, 91, 96, 106, 121, 137, 140, 143, 155, 158, 159, 274, 352, 353, 365, 367, 401, 402, 415, 420, 422, 423, 431, 507, 540, 561, 571, 574, 609, 611, 642, 654, 667, 681
aspirin 668
Associated Press 166
aşıntı... MD
aşk xvii, 43, 49, 50, 52, 95, 289, 378, 380, 382, 430, 565, 595, 596, 611, 639, 702
aşka 52, 595
aşkı xxv, xxvi, 95, 357, 608, 612
aşkım 382, 650, 669
aşkıyla 25
ateist 662
ateş xxii, 61, 120, 178, 232, 235, 249, 265, 321, 343, 365, 392, 434, 509, 561, 565, 644
ateşle 120, 153
ateşli 112, 360, 667
atıfta vii, 13, 17, 39, 55, 66, 97, 344, 355, 388, 438, 441, 462
atılan 4, 12, 43, 91, 141, 320, 401, 450
atik 648
atom 417, 418, 419
atrosite 593
au courant 640
Audrie 38, 39, 40, 47, 89, 377, 379, 380, 434, 445
av 149, 271, 357, 451
avcı 146, 271, 362
avlu xiii, xvii, 5, 92
avlumuzmuş 573
avucuna 628
avucunda 507
avucundaki xviii
avuçta 16, 624, 627
avuntu 362, 543, 613, 688
Avustralyalı 138, 139, 289
axis mundi 134
Axnard 34, 344, 345, 405, 434, 445
ay xi, xxvii, 6, 16, 17, 18, 24, 63, 65, 93, 103, 114, 115, 124, 130, 137, 156, 159, 204, 284, 285, 286, 290, 298, 344, 349, 366, 367, 380, 384, 385, 400, 407, 422, 451, 565, 609, 628, 652, 662, 678, 682
ayak 41, 98, 165, 166, 207, 287, 342, 355, 402, 509, 510, 544, 562, 592, 639, 655
ayak parmağı 639
ayak parmağına 639
ay gibi 565, 609
ayna 271
aynalı 150, 236, 398, 442

aynası 323
aynasını 341
ayrıldı 138, 161, 653,
686, 695
ayrıldım 17, 537
ayrılığa 457
ayrılığı 105
ayrılığına 435
ayrılıktan 449
ayrılır 75, 96, 340
ayrılırken 127, 558
ayrılmıştır 145, 451
ayrıntılar 69, 170, 355,
378, 657, 662
ayrıştırmak... MD
ayyaş 132, 604
azdırmaya 126, 551
azıcık 18, 25, 34, 36,
63, 65, 69, 76, 80,
81, 82, 99, 104, 137,
345, 371, 393, 480,
507, 510
Aziz Elizabeth 681

B

baba 11, 21, 87, 272,
275, 352, 355, 364,
644, 695
babanın yerine 649
babasıymışım 558
bacağına 287
bacaklarını 62, 120,
129
Badoer 142
bagaj 554, 685
bağımlılık 30
bağımsızlığı 393
bağımsızlık 349
bağıracağız 92
bağırış 183, 284, 345,
536, 540
bağırmayı 86

bağrışıyor 384
bahar 13, 64, 392, 510,
543
baharı 64
bahçeli 291
bahçesinde 69, 110,
148, 338, 649
bahçesindeki 352, 644
bakıcı 659
bakınız 13, 20, 33, 45,
52, 54, 70, 77, 78,
79, 95, 96, 97, 101,
114, 178, 212, 213,
268, 271, 406, 464,
582, 583
bakış 49, 62, 68, 95,
96, 107, 117, 135,
178, 263, 376, 387,
393, 405, 414, 435,
453, 460, 510, 550,
570, 626, 628, 652
bakış açısı 107, 178,
376, 393
bakış açısından 117,
263, 570, 628
bakış açısıyla 387, 405,
435
bakire 392
bakmaktadır 73, 114,
415
balerin... MD
balık 58, 161, 417, 655,
697
balina 394
balinalar 56
balinasını 394
balinasının 394
baltası 442
balya... MD
bana xi, xiv, xv, xvi,
xvii, xix, xxi, xxii, 12,
15, 16, 17, 18, 19,

22, 24, 31, 32, 41,
42, 43, 46, 51, 61,
62, 63, 64, 65, 68,
79, 83, 84, 85, 87,
90, 92, 93, 96, 103,
104, 106, 109, 110,
114, 121, 124, 125,
127, 128, 129, 137,
138, 139, 140, 153,
155, 156, 169, 173,
203, 204, 205, 272,
284, 285, 287, 289,
290, 291, 292, 294,
319, 324, 330, 339,
349, 350, 351, 352,
353, 354, 357, 366,
367, 372, 382, 385,
387, 394, 400, 416,
417, 428, 429, 431,
439, 442, 443, 444,
448, 453, 519, 536,
537, 538, 540, 541,
542, 546, 547, 549,
550, 551, 552, 553,
555, 556, 557, 558,
564, 566, 585, 590,
627, 628, 629, 631,
641, 642, 645, 646,
647, 648, 650, 651,
653, 657, 658, 660,
662, 664, 674, 675,
681, 683, 684, 685,
687, 698, 701

bandajcı... MD

banka xiii, 157, 164

bar 15, 22, 79, 97, 138,
285, 558, 562

Barbara 77, 78, 142,
152, 163, 287, 289,
697

barış 4, 25

barikat 367, 371

Barok 150
 basamağa 35, 140, 184, 481, 627
 basıncını 59, 567
 basınç 59, 152, 323, 389, 567
 basınçla 419
 Basra 384
 başak 42
 başarısız 70, 272, 302, 376, 662
 baş belası 34, 109
 baş dönmesi 70, 533
 başladı xiv, xxv, 31, 36, 60, 64, 74, 84, 104, 120, 129, 130, 143, 158, 174, 282, 345, 353, 416, 430, 540, 550, 571, 624, 695, 697
 başlamak 368, 554, 571
 başlangıcında 201
 başlayan xi, 104, 148, 275, 285, 320, 518
 batakhane 15
 bataklık 153, 154, 449
 Batı 139, 142, 414, 415, 546
 Batı Virginia 415
 batmaya 323, 371, 436
 bauplan 130
 bavul 375, 685
 Bay 4, 34, 45, 47, 64, 86, 146, 160, 162, 168, 173, 276, 279, 282, 283, 284, 294, 295, 296, 297, 320, 329, 363, 382, 411, 417, 454, 552, 593, 604, 617, 624, 636, 637, 638, 684, 688
 Bayan 34, 41, 449, 660, 688, 689
 baykuşların 612
 Bazılarının Düşündükleri 386, 434, 571, 587
 Beatrice 20, 432
 bebek 58, 73, 271, 272, 340, 671
 bebek öldürme... MD
 beden 98, 290, 392, 662, 682
 beğenilerini 10
 bekçi 64
 bekleyen xiv, 204, 290, 337, 360, 381, 440, 460, 563, 570
 belge 3, 173, 204
 belgesel 3, 5, 11, 163, 164, 165, 170
 beliren 147, 217, 437, 459, 533
 belirir 76, 375, 456, 474, 531, 593
 belirlemiştir 25
 belirsizlik 119
 belirtiydi 42
 bembeyaz 60, 140, 440, 540, 552, 572
 benekler... MD
 beni i, xi, xvi, xvii, xviii, xix, xx, xxv, 6, 15, 16, 17, 22, 23, 24, 31, 37, 41, 42, 43, 51, 57, 60, 61, 62, 64, 65, 74, 82, 83, 84, 85, 86, 90, 92, 103, 104, 105, 109, 110, 119, 120, 124, 125, 126, 127, 130, 137, 138, 139, 157, 158, 159, 175, 203, 204, 205, 272, 279, 284, 287, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 319, 320, 324, 349, 351, 352, 353, 354, 357, 363, 365, 366, 372, 378, 381, 382, 397, 399, 400, 415, 416, 417, 420, 443, 444, 451, 452, 453, 478, 517, 535, 536, 539, 541, 544, 549, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 558, 559, 560, 562, 563, 565, 590, 596, 642, 645, 646, 647, 648, 649, 653, 654, 657, 658, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 671, 672, 674, 675, 680, 682, 687, 698
 benim xviii, xx, xxvi, xxvii, 15, 17, 18, 23, 31, 36, 37, 41, 42, 57, 59, 60, 64, 65, 75, 82, 83, 86, 91, 103, 110, 120, 125, 128, 129, 157, 158, 159, 203, 268, 270, 273, 278, 279, 285, 287, 289, 290, 291, 319, 320, 321, 339, 343, 345, 351, 353, 366, 382, 392, 400, 412, 415, 417, 422, 426, 427, 429, 458, 544, 552, 557, 559, 565, 566, 576, 590, 591, 592, 595, 615, 624, 629, 630, 639, 641, 643, 647, 648,

650, 651, 652, 654,
657, 661, 664, 668,
674, 681, 687, 696,
697
benimse 61
bere 97, 339, 681
beş xiii, xvii, 4, 13, 18,
19, 25, 45, 46, 56,
57, 67, 69, 80, 82,
102, 103, 104, 107,
110, 112, 113, 116,
129, 140, 146, 160,
172, 183, 188, 203,
266, 323, 324, 328,
338, 339, 346, 375,
384, 420, 429, 436,
456, 459, 466, 467,
508, 556, 558, 565,
660
“Beş Buçuk Dakikalık
Koridor” 4, 7, 95, 587
Beşinci Cadde 378
beyaz 5, 33, 36, 45, 62,
116, 138, 139, 149,
150, 151, 152, 153,
154, 157, 204, 332,
338, 346, 351, 361,
383, 401, 437, 456,
459, 466, 508, 548,
566, 608, 630, 692
beyazdın 643
beyhude 57, 81, 83,
128, 132, 179, 322,
341, 376
beyninde 60, 567
bıçak 46, 141, 292, 538
bıçaklardan 535
bıçakları 129
bırak 35, 292, 649
bırakıldı 160, 624, 625
bıraktırır 340
biçim xxiv, 14, 51, 339

biçimlendirilmemiş 197
bile xii, xiv, xv, xvii, xvi-
ii, xix, xx, xxi, xxii,
xxiii, xxiv, xxv, xxvi,
xxvii, 7, 8, 9, 11, 12,
14, 15, 16, 18, 19,
21, 23, 24, 26, 28,
31, 33, 34, 36, 37,
38, 42, 43, 44, 45,
51, 52, 55, 58, 59,
61, 62, 63, 64, 67,
70, 74, 75, 76, 77,
80, 82, 83, 84, 85,
86, 88, 89, 90, 92,
93, 94, 95, 97, 98,
99, 100, 102, 103,
104, 105, 106, 107,
110, 111, 112, 114,
118, 119, 120, 124,
125, 126, 127, 128,
129, 130, 131, 132,
133, 134, 135, 137,
138, 139, 140, 141,
142, 148, 149, 150,
151, 154, 157, 158,
162, 169, 170, 172,
173, 174, 175, 178,
179, 181, 199, 203,
204, 205, 209, 213,
230, 258, 270, 273,
274, 277, 283, 284,
287, 289, 290, 291,
292, 294, 297, 319,
320, 321, 322, 323,
324, 326, 329, 330,
338, 341, 343, 344,
345, 346, 348, 349,
350, 352, 353, 354,
356, 360, 362, 363,
364, 366, 371, 374,
376, 377, 378, 380,
381, 382, 384, 385,

387, 389, 395, 396,
399, 400, 406, 414,
415, 416, 417, 418,
422, 424, 428, 429,
430, 431, 433, 435,
438, 442, 443, 444,
445, 446, 449, 451,
452, 453, 456, 457,
458, 459, 464, 465,
483, 495, 507, 509,
510, 512, 514, 515,
534, 536, 537, 538,
540, 541, 545, 547,
550, 551, 553, 554,
555, 556, 558, 561,
562, 563, 564, 566,
568, 570, 574, 576,
591, 593, 595, 597,
632, 637, 639, 640,
642, 643, 644, 645,
646, 649, 650, 652,
653, 654, 655, 660,
662, 663, 664, 670,
671, 680, 682, 684,
696, 697, 699
bilek 444
bileklerimden 443
bileklerini 564, 655
bilemez 568
bilgi 6, 33, 39, 88, 189,
190, 191, 217, 392,
438, 449, 461, 579
bilinen 49, 59, 161,
164, 352, 364, 384,
423, 443, 452, 546
bilinmeyen xxvi, 70,
149, 507
bilinmez xviii, xxvii, 7,
18, 40, 41, 68, 99,
102, 114, 173, 322,
352, 367, 400, 416,
426, 479, 571

- bilmece 283, 398
 bilmecenin 39
 bilmeceyi 36, 40
 bilmediğim 42, 51, 110, 126, 130, 537
 bilmiyor 41, 93, 204, 289, 444, 551, 645
 bilmiyorum 6, 18, 19, 23, 30, 34, 36, 41, 42, 51, 62, 63, 74, 83, 84, 90, 110, 126, 137, 139, 162, 173, 174, 203, 284, 292, 330, 350, 353, 363, 366, 371, 381, 397, 416, 442, 449, 478, 510, 514, 541, 555, 561, 562, 565
 bira xviii, 16, 98, 102, 114, 139, 289, 381, 437, 462, 508, 559
 biraz xi, xxii, 10, 12, 17, 18, 26, 30, 41, 43, 44, 46, 56, 61, 63, 65, 66, 88, 90, 101, 102, 103, 108, 109, 111, 112, 114, 116, 117, 120, 121, 125, 126, 132, 135, 138, 139, 140, 159, 174, 175, 204, 272, 285, 291, 319, 323, 324, 329, 344, 347, 349, 350, 351, 355, 368, 373, 376, 379, 385, 391, 399, 416, 443, 452, 457, 462, 534, 554, 557, 558, 559, 568, 593, 626, 632, 644, 663, 666
 biraz olsun xxii, 12, 56, 108, 379
 birikintisine 321
 birinci xii, 47, 161, 321, 375, 691
 birlik 135, 169, 400, 460
 bir şey xi, xii, xiii, xvi, xviii, xix, xxi, xxvi, xxvii, 6, 8, 9, 12, 14, 16, 17, 18, 22, 23, 26, 28, 30, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 47, 51, 56, 57, 58, 60, 64, 67, 71, 72, 74, 75, 80, 82, 84, 85, 88, 89, 90, 93, 96, 97, 99, 101, 103, 109, 110, 111, 113, 117, 124, 127, 128, 129, 130, 138, 139, 140, 141, 145, 147, 148, 149, 157, 158, 159, 160, 168, 174, 175, 178, 182, 184, 187, 191, 193, 203, 209, 270, 279, 282, 284, 285, 286, 291, 292, 293, 296, 297, 308, 319, 320, 321, 322, 323, 329, 337, 344, 346, 350, 351, 353, 356, 357, 362, 364, 366, 369, 374, 375, 376, 378, 379, 381, 387, 388, 389, 392, 393, 394, 395, 397, 399, 401, 412, 414, 415, 417, 420, 424, 426, 436, 440, 442, 444, 445, 449, 450, 451, 452, 453, 456, 460, 462, 465, 476, 506, 518, 534, 535, 536, 537, 542, 543, 547, 550, 551, 555, 556, 558, 560, 563, 565, 568, 570, 573, 590, 591, 592, 597, 612, 627, 628, 649, 653, 655, 657, 662, 664, 686, 687, 697, 699
 bir şeyden xv, 15, 62, 77, 113, 141, 142, 153, 154, 157, 392, 444, 566
 bir şeyi xix, xxvi, 6, 16, 18, 30, 32, 36, 63, 64, 66, 139, 148, 191, 193, 227, 297, 320, 354, 362, 363, 397, 456, 464, 538, 544, 551, 552, 561, 563, 570, 592, 627
 bir şeyin xvi, xix, 31, 47, 55, 56, 64, 80, 92, 105, 124, 417, 426, 435, 437, 546, 564, 592, 625
 bir şeyle 31, 43, 57, 93, 109, 112, 124, 320, 349, 352, 388, 392, 543, 650
 bir yandan da xii, xvi, 57, 73, 81, 89, 103, 122, 123, 128, 140, 204, 232, 319, 340, 344, 385, 400, 407, 417, 426, 547, 566, 576
 bisiklet 478, 480, 481, 507
 biten 205, 223
 bitkileri 106
 bitli 536

- biyokimyasal 680
 Biyosemiyotik 4
 biz 42, 47, 62, 99, 114, 132, 148, 155, 188, 387, 444, 629
 bize xx, 5, 10, 14, 21, 34, 40, 43, 55, 91, 96, 107, 118, 125, 136, 173, 277, 344, 411, 473, 516, 574, 590, 688, 698
 bizi xx, 5, 7, 15, 33, 41, 42, 89, 92, 98, 103, 104, 105, 118, 136, 166, 168, 169, 191, 351, 400, 402, 438, 452, 563, 590, 673
 bizim xii, xvii, xxv, 17, 36, 91, 117, 125, 140, 274, 285, 289, 329, 402, 427, 431, 432, 558, 653, 656
 bkz. 38, 95, 131, 132, 133, 136, 143, 155, 162, 163, 191, 342, 348, 364, 365, 378, 392, 415, 423, 436, 439, 449, 450
 BMW 104, 443, 538
 boğa 131, 293, 365, 366, 397, 627
 boğar 262, 639
 bok xv, xvii, xxiii, 31, 148, 236, 289, 291, 294, 296, 319, 369, 533, 551, 595
 boka 295
 boktan xxiii, 103, 341, 397, 426, 555, 559
 Bolex 116, 466, 480, 507
 bomba 417, 604
 boncuk 20, 83, 84, 657
 Borneo 149
 boru 143, 144, 366, 568
 boş xviii, xxvii, 13, 55, 57, 58, 59, 62, 105, 126, 130, 141, 284, 289, 291, 376, 382, 393, 395, 401, 440, 446, 448, 451, 452, 457, 463, 528, 537, 539, 541, 558, 576, 692
 boşluğa 55, 70, 99, 365, 390, 510, 531, 570
 boşluğu 55, 60, 67, 162, 274, 373, 383, 392, 439, 477, 535, 555, 596
 boşluk 55, 60, 99, 141, 289, 323, 390, 392, 398, 446, 463, 478, 536, 570, 699
 boştur 365, 403, 421, 570
 bourbon xi, 51, 82, 159, 280, 285, 346, 368, 534, 604
 boya 85, 141, 174, 338, 339, 554
 boynunda 381
 boynundan 87, 292, 381, 509, 557
 boyunca xii, xx, xxv, 6, 9, 16, 17, 23, 25, 26, 33, 40, 43, 46, 53, 67, 69, 73, 85, 88, 96, 101, 104, 108, 110, 124, 125, 126, 129, 131, 139, 140, 142, 145, 152, 153, 155, 207, 210, 263, 274, 276, 281, 286, 287, 289, 297, 337, 338, 345, 355, 364, 365, 366, 368, 378, 380, 381, 407, 420, 423, 432, 434, 435, 441, 443, 448, 451, 457, 459, 461, 467, 476, 534, 547, 555, 558, 559, 560, 568, 572, 574, 637, 641, 652, 657, 682
 boyunluk 31, 285
 boyutları 34, 47, 168, 199, 202, 418, 461, 468, 548
 boyutlarından 96, 137
 boyutlarını 102, 150, 178, 203, 435, 460
 boyutta 461
 boyuyor 174
 bozukluğu 26, 35, 70, 338
 bozulmakta 659
 bozulmazdır 418
 böceğin 56
 böğürtüyü 608
 bölüm 21, 27, 39, 53, 111, 119, 144, 340, 361, 363, 439
 böyle xi, xv, xvi, xviii, xxvii, xxviii, 6, 8, 10, 16, 18, 22, 29, 31, 38, 42, 51, 54, 58, 60, 61, 63, 75, 83, 85, 90, 95, 110, 121, 129, 130, 140, 143, 147, 148, 154, 157, 168, 173, 187, 230, 273, 279, 283, 286, 290, 345, 369, 379, 380, 383, 386, 387,

- 388, 389, 393, 395,
400, 417, 421, 422,
426, 427, 432, 433,
437, 442, 444, 458,
461, 462, 463, 479,
535, 541, 543, 547,
550, 558, 560, 572,
594, 595, 610, 625,
626, 643, 646, 649,
651, 652, 675, 685,
698
- böylece 5, 9, 17, 39, 43,
44, 46, 81, 85, 105,
109, 119, 132, 136,
137, 138, 139, 145,
148, 158, 163, 275,
323, 346, 352, 354,
357, 367, 373, 375,
380, 392, 393, 422,
429, 440, 448, 451,
463, 509, 550, 649,
656, 674
- böylelikle 11, 392
- Braille xxv, 203
- bronz 89
- broşür 133, 453
- Budist 271
- bukle 139
- bulandırmak... MD
- bulunan xviii, 4, 9, 14,
16, 19, 26, 46, 57,
70, 86, 101, 104,
122, 128, 131, 135,
142, 146, 148, 149,
150, 151, 152, 154,
156, 212, 275, 324,
343, 365, 403, 436,
450, 453, 456, 543,
545, 580, 631, 655
- buluşma 103, 448, 534
- bulutların 55, 58, 417,
561, 565, 654
- burası 76, 96, 104,
160, 344, 387, 414,
436, 550, 573, 593,
657, 660
- burnu 452
- burnumda 443, 655
- burnunuza 397
- burnuyla 561
- burrito 554
- buzdolabı xviii
- buzdolabına 281
- buzdolabını xviii, 627
- buz gibi 5, 18, 572
- buzlar 109
- buzlayla 163
- buzullarının 96
- büfeden 558
- büsbütün 11, 25, 62,
67, 68, 73, 101, 128,
369, 420, 422, 423,
432, 442, 450, 647,
660, 675, 681
- büstiyesi 129
- bütün vii, xi, xviii, xx,
xxii, xxv, xxviii, 3, 4,
9, 10, 12, 15, 16, 17,
18, 19, 21, 22, 23,
24, 25, 32, 35, 36,
39, 40, 43, 47, 55,
56, 57, 58, 61, 62,
63, 65, 69, 73, 74,
75, 77, 82, 84, 85,
93, 94, 96, 97, 98,
102, 103, 105, 106,
108, 109, 110, 113,
116, 117, 120, 121,
122, 126, 127, 128,
129, 134, 135, 136,
137, 140, 146, 147,
151, 157, 161, 168,
173, 174, 191, 203,
204, 242, 270, 272,
- 276, 278, 280, 282,
283, 288, 289, 290,
291, 299, 319, 320,
321, 322, 323, 327,
338, 341, 342, 345,
349, 350, 352, 353,
354, 363, 366, 370,
373, 375, 376, 377,
378, 379, 381, 385,
386, 387, 392, 401,
407, 412, 414, 415,
424, 425, 431, 433,
434, 437, 439, 444,
450, 452, 453, 457,
460, 461, 463, 480,
510, 533, 536, 543,
545, 549, 550, 551,
552, 555, 560, 561,
563, 565, 566, 567,
575, 580, 593, 604,
630, 641, 645, 646,
653, 660, 663, 680,
681
- Büyük Koridor 100,
116, 138, 179, 181,
202, 340, 346, 349,
587, 706
- büyüklüğü 7
- büyükliğünde 255,
440
- büyüleyici 415, 557,
575, 652
- büyüsüne 75, 104
- C**
- cadı 449, 682
- Cadılar Bayramı 378,
576
- camdan 18, 62, 75,
397, 648
- camlı 145, 146, 320
- canavar 92, 131, 321,

337, 352, 363, 388,
389, 393, 452, 652
canavarı 131, 389
canavarın 129, 363,
593
canını sıkıyor 657
canını sıkmamıştır 652
canını sıkıyor 294
can yakıcı 57, 105, 130,
154, 168, 207
can yakıcısına 461
caput mundi 134
cauchemar 348
CD 43, 55, 173, 203,
319
cefa çekecek 462
Cehennem 4, 24, 161,
483, 657
cehennemi 204, 297,
432, 456, 682
cenaze 688
Cennet 4, 18, 19, 23,
53, 60, 281, 483,
592, 696, 698
cesaret 24, 138, 274, 280,
373, 400, 641, 655
ceset xiv, 292, 339,
342, 401, 406, 591
cevap bulmak 38, 60
cevizi 153, 154
Chad 10, 11, 13, 14,
20, 21, 28, 33, 47,
66, 67, 68, 72, 73,
74, 89, 101, 107,
108, 113, 118, 121,
191, 275, 279, 293,
337, 338, 339, 340,
342, 343, 346, 349,
365, 368, 371, 374,
375, 376, 402, 428,
434, 445, 448, 457,
459, 574, 575

Christina 43, 126, 289
cızırdamış 375
ciddiyetle 81, 436
ciğerleri xi, 57
cildin 450
cildini 82
cilt 34, 38, 40, 54, 574
cinayet 343, 359, 443,
449
cinayetin 363
cinnet 628
cinsel 49, 377, 378,
390, 391, 446
cinsin xxvi
Cladius 647
Clara xii, xvii, 126, 287,
288
Cleveland 146, 163,
320, 370
Colorado 95, 151, 152,
153, 154, 159, 431,
435
Connecticut 146
Cumae 687
cüce 282, 283
cümle xvi, xxiii, 30,
44, 81, 90, 373, 419,
439, 452, 542

Ç

çadır 157, 160, 267,
466, 646
çadırın 278
çadırını 267
çağırmaya 116, 354
çal 673
çalar 110, 122, 624
çalayım 673
çam 39, 62, 90, 124,
132, 153, 154, 575
çamaşırhaneye 556
çamı 153, 154

çanları 103, 164
çanta 60, 267
çantası 152, 466
çantasının 151
çapraşık... MD
çarpacağım 514
çarşaf 60, 656
çarşafı 592
çarşafını 688
çarşaftaki 442
çatı 155, 156, 163, 164,
702
çatı kirisleri 155, 156
çatı kirislerinde 702
çatlak 80, 81, 412, 443
çayirlara 650, 655
çayirlardan 54
çayirları 321
çekici 3, 22, 47, 50,
64, 81, 96, 173, 378,
379, 608
çekiç 40
çekirdek 118, 417
Çekoslovakya 381
çelik 73, 129, 157, 160,
186, 321, 442, 604
çelikle 92
çelikten 57, 417, 550,
666
çember 311
çenesini 110, 535
çeşit xiv, xvii, xviii, 12,
38, 95, 117, 126,
133, 203, 415
çeviriyle 22, 33
çevirmece 43
çevrimli 407
çeyrekliğin 329
çeyreklik 305, 306,
329, 414, 562
çığılı 73, 81, 216, 451,
654

çığlık 31, 48, 81, 84,
89, 105, 129, 130,
152, 173, 174, 210,
292, 326, 342, 348,
365, 369, 371, 375,
548, 552, 570
çığlıklar 339, 536, 556,
576, 610
çıkarmak 36, 119, 452,
488, 636, 664
çıkış 9, 56, 62, 81, 135,
136, 137, 169, 217,
285, 324, 367, 379,
436, 464, 510, 578
çıkışır 5, 148, 181
çıkış kaynağı 56
çıkış noktası 9
çılgin 15, 52, 362, 509,
565, 609
çılğına 126, 377
çılginlığı 91
çılginlığım 624
çılginlığın 416
çılginlıkla 702
çırılçıplaklar... MD
çiçeklerle 288, 323
çiftlik 377
çimen 91
çimleri 401
çimlerin 204
çit 110, 133
çivi 157, 160
çividir 632
çizgi xxiv, 57, 88, 105,
108, 109, 229, 320,
351, 535, 551, 569,
634
çizgide 147
çizgisine 265, 566
çizgisini 351
çizik 86
çizim 67, 338

çocuğu 11, 42, 101,
113, 131, 338, 340,
346, 390, 403, 535,
551
çocuk 44, 66, 68, 69,
72, 81, 110, 124,
213, 338, 353, 370,
444, 446, 448, 458,
461, 562, 566, 570,
576, 608, 641
çocuklar 26, 35, 42, 66,
71, 101, 286, 340,
345, 384, 516, 608,
697
çoğalt 581, 582, 583
çoraplar 351, 642
çorapları 453
çorapların 453
çoraplarını 98
çorba 536, 558
çorbalar 174
çorbalardan 562
çöp kutusuna 292
çözmen 645
çözüm 8, 46, 47, 153,
356, 396, 411
çözünürlüğü 460

D

Daedalus 131, 137,
143, 364
dağ 49, 95, 96, 104,
117, 147, 354, 466,
533, 539, 667, 692,
701
daha xiv, xix, xx, xxi,
xxii, xxiii, xxv, xxvi,
xxvii, 3, 5, 6, 8, 9, 10,
11, 12, 13, 14, 15,
17, 18, 19, 20, 21,
22, 23, 24, 25, 26,
27, 29, 30, 31, 32,

34, 35, 36, 37, 41,
42, 43, 44, 45, 46,
47, 49, 50, 51, 52,
54, 55, 57, 58, 59,
60, 61, 62, 63, 65,
66, 67, 68, 71, 74,
75, 76, 80, 81, 82,
83, 84, 85, 86, 87,
89, 90, 91, 92, 93,
94, 95, 97, 99, 100,
102, 103, 104, 105,
106, 108, 109, 110,
111, 113, 114, 115,
116, 117, 119, 120,
121, 124, 125, 126,
127, 128, 129, 130,
133, 135, 136, 138,
139, 140, 141, 143,
145, 148, 149, 153,
156, 157, 158, 159,
161, 163, 168, 169,
173, 174, 175, 178,
179, 180, 183, 185,
187, 190, 191, 201,
202, 203, 204, 210,
211, 212, 230, 234,
235, 237, 264, 267,
271, 272, 274, 278,
279, 280, 281, 282,
283, 288, 289, 290,
291, 292, 299, 303,
308, 319, 320, 321,
322, 323, 324, 337,
338, 339, 340, 341,
342, 343, 344, 345,
346, 347, 348, 349,
350, 352, 353, 354,
357, 358, 360, 362,
364, 365, 367, 371,
372, 373, 374, 376,
378, 379, 381, 382,
383, 385, 386, 390,

- 392, 396, 397, 401, 402, 409, 412, 414, 415, 416, 417, 419, 421, 422, 424, 425, 427, 429, 434, 436, 439, 440, 441, 443, 444, 445, 447, 448, 449, 450, 452, 456, 458, 459, 460, 462, 463, 464, 467, 471, 475, 481, 482, 507, 508, 509, 533, 534, 537, 538, 539, 542, 544, 545, 551, 552, 553, 554, 557, 558, 561, 562, 563, 565, 566, 571, 572, 594, 595, 604, 608, 626, 628, 629, 630, 637, 639, 640, 641, 642, 646, 648, 649, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 659, 662, 665, 666, 669, 672, 682, 687, 697, 698, 700
- daha yeni 25, 31, 44, 67, 74, 94, 288, 337, 338, 459, 562, 641, 697
- daima xvi, xix, 22, 27, 32, 38, 43, 55, 91, 96, 110, 124, 126, 130, 141, 147, 155, 162, 169, 186, 189, 190, 191, 270, 274, 277, 278, 340, 364, 376, 377, 415, 416, 417, 420, 423, 430, 457, 464, 467, 474, 563, 576, 591, 592, 596, 597, 615, 642,
- 643, 645, 654, 659, 665, 669, 696
- dair xvi, xvii, 3, 4, 6, 9, 10, 16, 17, 26, 31, 32, 34, 42, 44, 49, 52, 54, 62, 64, 66, 68, 69, 70, 72, 76, 81, 82, 88, 89, 90, 92, 97, 105, 107, 114, 117, 118, 120, 126, 131, 133, 134, 137, 138, 141, 142, 143, 144, 146, 153, 154, 155, 156, 160, 161, 162, 166, 167, 170, 172, 173, 178, 190, 199, 203, 211, 213, 217, 240, 271, 275, 297, 320, 323, 344, 345, 347, 350, 353, 354, 355, 357, 359, 361, 364, 366, 367, 374, 376, 378, 388, 393, 406, 407, 409, 415, 417, 419, 420, 422, 432, 436, 438, 439, 442, 446, 454, 455, 457, 460, 510, 539, 543, 544, 545, 546, 550, 551, 552, 553, 595, 604, 642, 644, 649, 650, 663, 668, 669, 686
- Daisy 6, 10, 13, 14, 20, 21, 28, 33, 47, 66, 67, 68, 73, 74, 81, 86, 87, 89, 101, 107, 108, 113, 118, 121, 279, 293, 338, 339, 340, 342, 343, 346, 349, 368, 370, 371, 374, 375, 402, 423,
- 428, 434, 445, 448, 457, 459, 519, 574, 575
- dalavere 384, 625, 631
- dalavereden 273
- dalga 17, 58, 59, 81, 128, 178, 322, 419, 695
- dalgalar 56, 624
- dalgası 19, 60, 354, 418, 444, 571, 624
- dalgıç 286, 323
- dallar 650
- dans xxii, 60, 133, 146, 212, 286, 361, 438, 440, 458, 614, 625, 642, 697
- darbe 44, 110, 322, 539
- dayanamayacağımız 510
- dayanma 95
- D.C. 38, 75, 142, 144, 146, 148, 343, 433
- dedektif 632
- defenstrasyon... MD
- defnetmek... MD
- defolar... MD
- dégueulasse... MD
- değil mi 36, 118, 138, 271, 294, 296, 353, 388, 390, 396, 426, 430, 549, 552, 558, 573, 630, 641, 647, 680, 700
- değişene 470
- değişikliğe 119, 349
- değişiklik 50, 51, 54, 126, 167, 319, 329, 508, 627
- değişiminin 67
- değiştirilmiş 58, 638, 662

- dehşet 68, 85, 163, 216, 270, 324, 348, 368, 434, 436, 456, 536, 590, 682, 699
- dehşete xvii, 24, 80, 204, 444, 453, 510
- dehşetin xix, 28, 204, 440, 561
- dekonstrükte 167
- Delaware 13, 117
- Delial 20, 121, 122, 349, 403, 428, 431, 432, 433, 435, 462, 463, 464, 516, 588
- delik 30, 141, 255, 288, 326, 350, 674
- delta 284, 343, 415
- Demerol 266
- deneyim 96, 138, 191, 462, 575, 597
- deniz xviii, 80, 93, 109, 160, 162, 188, 290, 320, 322, 323, 437, 440, 445, 446, 554, 567, 625, 628, 678
- denizci 642
- denizcileri 653
- denizden 124, 322, 673
- denize 18, 440, 445, 565
- denizin 320, 446, 625
- denizkestanesine 283
- denk gelmişti 83
- depersonalizasyon 70, 415
- depoma 556
- derecede xvii, 8, 47, 64, 134, 157, 171, 204, 320, 422, 433, 560
- dereotu 655
- dergi 70, 165, 417, 570
- dergisi 8
- derhâl 26, 39, 41, 81, 97, 118, 153, 157, 270, 374, 375, 378, 646
- derinlik 71, 102, 161, 329, 406, 506
- derisi 120, 444
- derisinden 92, 109
- derisini 308, 540
- derken xvi, xxvii, 7, 43, 62, 68, 74, 81, 82, 83, 85, 90, 91, 93, 101, 103, 104, 115, 127, 129, 136, 139, 147, 149, 151, 154, 158, 160, 161, 171, 174, 178, 179, 204, 212, 214, 289, 290, 291, 292, 321, 322, 323, 324, 339, 340, 343, 348, 349, 351, 353, 354, 356, 365, 369, 370, 372, 375, 403, 430, 444, 452, 458, 471, 474, 476, 509, 534, 538, 539, 549, 558, 559, 561, 573, 576, 647, 662
- ders 284, 352, 424, 539
- dertop 110, 462, 572, 610, 662
- dev 138
- devam etmemi 139
- devam etmeye 80, 366
- devinimlere 396
- devriye polisleri 343
- dış xviii, 5, 13, 35, 38, 95, 141, 142, 143, 144, 150, 189, 200, 508
- dışarı xiv, xviii, xxi, 4, 14, 33, 35, 38, 41, 59, 72, 74, 89, 91, 98, 118, 120, 125, 128, 138, 159, 166, 270, 284, 319, 340, 346, 371, 375, 376, 379, 382, 397, 400, 420, 444, 558, 559, 593
- dışarıda 4, 26, 41, 66, 75, 87, 99, 293, 353, 369, 543, 558, 563
- dışarıya 53, 137, 290, 322
- Diğeri 91
- diğerlerinden 357, 449, 476
- dijital 3, 165, 166, 167, 169, 172, 363
- dikkati 118, 119, 275, 276, 320, 376, 384, 402, 422, 627
- dikkati çekerler 422
- dikotomi 135
- dilbilimsel 433
- dildo 286
- dile xiv, 11, 29, 148, 151, 161, 170, 464
- dili 41, 73, 96, 98, 105, 292
- dilim 59, 124, 322, 346, 414, 558
- dilimde 537
- dilimin 51, 84
- dilimle 139
- diliyorum 379
- dillendirilmemiş 276
- dinamik 358
- dinlendirmek 510
- dipsiz 181, 190, 436, 437, 545, 681
- direğe 400
- direğine 44

- diş fırçası 466
 dişleri 130, 337, 457, 458
 dişlerim 124, 443, 444
 dişlerimi 443, 539
 dişlerini 31, 400, 457, 552
 dizeleri 54
 dizelerle 543
 doçent 463
 doğan 58, 94, 96, 158, 284, 288, 322, 422, 637
 doğaüstü 58, 179
 doğru xv, xviii, xix, xxvi, 5, 10, 15, 19, 30, 31, 33, 34, 38, 42, 43, 46, 51, 52, 57, 58, 61, 64, 67, 70, 73, 75, 76, 81, 82, 84, 93, 100, 101, 106, 109, 119, 120, 126, 130, 138, 139, 149, 150, 153, 159, 161, 173, 175, 179, 186, 264, 274, 283, 284, 287, 290, 291, 320, 321, 322, 324, 329, 339, 340, 342, 346, 349, 353, 363, 365, 370, 373, 377, 381, 387, 396, 402, 409, 414, 415, 417, 423, 431, 433, 436, 437, 440, 442, 444, 445, 448, 451, 452, 458, 466, 473, 474, 477, 479, 481, 504, 519, 533, 534, 538, 539, 540, 543, 550, 554, 557, 563, 565, 570, 576, 591, 593, 625, 626, 627, 628, 637, 645, 648, 651, 682, 692, 695, 700
 Doğu 402
 doğum günü 205, 648
 doktor 65, 295, 463, 553, 555, 566, 567, 568
 dokuz 17, 24, 32, 208, 272, 285, 291, 547, 571
 dolambaç 593
 dolambaçlı 104, 119, 135, 137, 149, 593
 dolaylama 666
 doldurduk 660
 doldurma 117, 691
 doldurup 82, 438
 dolu i, xii, xiii, xiv, xv, xviii, xix, xxvii, 4, 10, 12, 14, 16, 19, 20, 21, 25, 30, 36, 40, 41, 43, 51, 54, 58, 61, 62, 63, 69, 77, 85, 87, 97, 101, 102, 103, 104, 113, 114, 118, 119, 120, 121, 124, 128, 130, 145, 152, 156, 158, 160, 173, 178, 191, 216, 285, 288, 289, 290, 291, 343, 345, 347, 351, 360, 365, 391, 392, 393, 399, 402, 404, 414, 415, 416, 417, 420, 424, 432, 433, 435, 436, 440, 444, 450, 466, 536, 537, 541, 545, 551, 555, 560, 563, 566, 640, 643, 644, 652, 657, 659, 660, 675, 678, 680, 682, 683, 700
 domino 40, 47, 592
 domus (mavi) 128
 domus (siyah)... MD
 domuz 25, 105, 663
 domuzcuğa 283
 domuzcuk 283
 domuz pirzola 663
 domuz pirzolarıyla 25
 Don Juanlıkla 592
 Donnie 637, 648, 652, 654, 687
 dosya 448
 döl xvii, 148
 döndü 31, 61, 63, 105, 129, 351, 454, 626, 653
 döndüm xii, 85, 174, 319, 329, 453, 554, 559, 561, 572, 663
 dönem 120, 156, 274, 320, 419, 578
 döneme 359, 410
 döner 14, 25, 34, 47, 52, 73, 80, 81, 99, 106, 108, 114, 118, 145, 146, 203, 284, 296, 320, 343, 346, 347, 365, 420, 424, 435, 475, 506, 518, 551, 570, 700
 dönüp xx, xxiii, 20, 25, 49, 76, 104, 114, 126, 160, 174, 290, 291, 292, 302, 357, 365, 371, 518, 538, 542, 545, 570, 629, 640, 680
 dörtlüğünün 526
 dörtlük 89, 528
 döşemedir 506

döteryum 409, 414
dövme 30, 41, 43, 83, 156
dövmesi xii, 41, 644
dövmesini 443
dövüyordur 322, 346
DSM-IV 70
dudağın 119, 611
dudağına 130
dudağını 130, 217
duman 38, 43, 160, 321
dumana 51, 129, 535
dumanıyla xi, 93
durgun 143
duruşu 508
duvar 40, 47, 99, 123, 140, 141, 142, 143, 155, 156, 361, 371, 389, 406, 407, 435, 440, 448, 459, 506, 549, 691
duvara 25, 47, 51, 80, 114, 122, 136, 149, 151, 174, 178, 211, 294, 349, 350, 351, 370, 431, 570, 632
duvar dirseği... MD
duvarını 33, 179, 421, 629
duvarlar 25, 33, 59, 141, 147, 159, 174, 370, 375, 389, 396, 437, 440, 474, 479, 485
duyarlı 44, 354, 465
duygu 435
duygusal 12, 26, 27, 74, 130, 132, 200, 274, 292, 347, 392, 402, 418, 435, 444, 446, 574, 653

duygusu 43, 70, 132, 133, 289, 423, 432, 506, 540
duygusuna 43, 362
duygusunu 97, 357
duygusuyla 452
düğmeleriyle 624
düğmeye 83, 456
dükkân 61, 157, 353
dükkâna 61, 62, 64, 82, 83, 90, 120, 319, 451
dükkânda 90, 106, 443, 451
dükkândan 63, 320
dün 18, 344, 346, 454, 558, 604, 651, 682
dünün 627, 631
dünya xii, 29, 50, 108, 132, 160, 163, 174, 205, 285, 411, 419, 536, 631
dünyanın 21, 27, 33, 39, 46, 47, 56, 104, 134, 157, 160, 192, 200, 270, 329, 380, 403, 409, 414, 422, 423, 483, 538, 564, 645, 650, 659, 660
dünyayı 26, 38, 58, 77, 119, 134, 167, 178, 361, 394, 396, 402, 525, 538, 547, 564, 567, 591
dünyayla 117, 401, 509
dürüst 168, 650, 680
düşman 26, 51
düşmesi 274, 320, 329, 445
düşmüştür 161, 207, 265, 343, 466, 509, 510, 571

düşünce 25, 43, 46, 88, 134, 137, 421, 444, 445, 460, 483, 595, 682
düşünceci 264, 321
düşüncesi 82, 104, 134, 156, 160, 173
düşünceye 13, 321
düşüş xiv, 567, 624
düzen 135
düzeni 123, 161, 162
düzeninin 154
düzenleme 36, 142, 403, 688
düzgün 57, 70, 443, 627

E

ebedî xii, 43, 53, 103, 366, 655, 696
ebedilik 26
ebeveyn 275, 370
ebeveynlerin 446, 576
Ed. 11, 22, 34, 44, 51, 52, 54, 64, 86, 106, 130, 136, 137, 160, 162, 175, 189, 192, 213, 270, 271, 276, 286, 325, 329, 330, 337, 344, 356, 382, 384, 401, 403, 411, 420, 424, 440, 445, 454, 455, 464, 465, 479, 530, 573, 580, 581, 582, 583, 590, 600, 601, 602, 606, 691, 692, 695, 696, 697, 699, 701
edebiyatçılar... MD
Editörler vii, 4, 617, 636, 638, 703
editörlerle 570

EEG 415
 efsanede 132, 134, 364
 efsanedeki 131, 364
 efsaneden 95
 eğri 36, 83, 147, 148, 178, 339, 381
 eğri bğğrğ 36, 83, 178, 339
 ejderha 61, 337, 338
 EKG 566, 567, 569, 571
 ekibi xiv, 92, 100, 108, 117, 121, 140, 145, 191, 339, 510, 566
 ekibin 102, 107, 111, 116, 118, 146, 150, 206
 ekibinin xiv, 95, 96, 99, 119, 122, 123, 133, 181, 183, 208, 278, 345
 ekim 368, 435, 552, 608
 ekip 112, 119, 344, 433
 ekipman 118
 ekle 392, 580
 eklememiz 425
 eklemeye 114
 ekler 5, 35, 36, 66, 101, 121, 344, 369, 403, 424, 456, 460
 ekmek 36, 73, 416, 558, 593, 627
 ekolokasyon 56
 ekran 168, 333
 ekrana xxv, 56, 67, 117, 163, 178, 297, 340, 376, 407, 435, 460, 510
 ekranda 7, 34, 56, 177
 ekrandaki 101, 435
 eksiksiz xviii, 32, 37, 114, 411, 415, 421, 663
 ekşî 204
 elektrik 44, 107, 116, 119, 143, 144, 145, 146, 375, 456
 elektrikli ocağâ 536
 elektrikli ocağın 535
 elektron 398, 409
 elinde xviii, 12, 21, 25, 32, 53, 94, 128, 152, 183, 239, 271, 275, 289, 308, 442, 444, 507, 509, 570, 604, 628
 elma 137, 138, 576
 emaresidir 68
 emirler 625
 ender 438, 604, 657
 Enformasyon Teorisi 4
 engelli 604
 English xii, xvii, 77, 126, 287
 enstantane 376
 enstitü 548
 enstitüde 651
 enstitüyü 548, 553
 erzağı 145, 188
 erzak 145, 148, 149, 150, 160, 161, 466
 Esav 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 433, 630
 escargot 438, 439, 440
 esinti 47, 144, 321, 405, 452, 536, 573
 eski xviii, 7, 10, 12, 15, 24, 25, 30, 34, 36, 38, 39, 44, 46, 57, 61, 86, 90, 97, 105, 109, 116, 120, 127, 128, 137, 140, 158, 191, 276, 281, 321, 322, 323, 348, 351, 352, 355, 379, 381, 399, 401, 449, 453, 457, 543, 546, 548, 565, 575, 611, 642, 652
 Eski İngilizceyi 645
 Eskimo 561
 esnediğini 345
 esnemeyi 316
 eş 49, 71, 135, 321, 446, 456, 550, 565, 627, 637, 702
 eşî 553, 554, 591
 eşîğâ 5, 73
 eşîğinden 76, 85
 eşîğine 72, 75, 321, 372
 eşikte 5, 67, 667
 et xvii, xxiii, 50, 109, 127, 128, 133, 137, 148, 152, 153, 171, 212, 213, 271, 280, 324, 347, 424, 427, 438, 439, 539, 547, 614, 647, 665, 692, 695, 696, 697
 etkisi i, 24, 41, 47, 51, 110, 270, 297, 400, 665
 etleri 698
 etmeden 31, 67, 90, 117, 122, 132, 137, 281, 445
 etmedi 538, 632
 etmedim 291, 356, 595
 ev (mavi) xi, xv, 3, 5, 7, 10, 19, 25, 32, 34, 37, 44, 68, 70, 89, 98, 101, 106, 107, 127, 130, 135, 136, 144, 157, 159, 177,

190, 206, 213, 276,
283, 285, 291, 337,
338, 344, 347, 353,
355, 358, 370, 386,
388, 390, 392, 394,
395, 404, 421, 426,
427, 433, 438, 439,
446, 448, 449, 457,
461, 464, 479, 549,
550, 552, 556, 573,
575, 632, 640, 700,
701
ev (siyah)... MD
Everest 81, 95, 343,
533
evladı 92
evlilik 338, 347, 574
ev planı 130
evrak işleri 687
evsiz 173, 702
eylül 99, 107, 352

F

fabrika 157, 160, 173,
508
fahişe 319
fahişenin xiv, 629
fakiri 604
fani 27, 366
Faraday 107, 407
fare 91, 294
farklı xi, xviii, xxi, xxvii,
5, 7, 9, 10, 11, 18,
43, 50, 51, 56, 57,
58, 60, 67, 68, 73,
80, 107, 117, 120,
126, 133, 135, 136,
137, 163, 198, 203,
204, 276, 284, 321,
323, 339, 344, 353,
361, 363, 366, 383,
389, 419, 420, 423,

443, 448, 534, 563,
571
fazla xxiii, 4, 5, 14, 15,
20, 23, 35, 38, 44, 64,
66, 75, 81, 89, 92,
103, 104, 105, 108,
109, 110, 112, 119,
123, 138, 141, 159,
175, 180, 191, 203,
209, 211, 267, 270,
272, 273, 289, 321,
339, 350, 357, 365,
379, 382, 385, 391,
416, 423, 425, 449,
453, 462, 463, 464,
474, 481, 507, 536,
545, 557, 575, 595,
609, 637, 639, 647,
649, 657, 663, 664
fenalık 25, 370
fener 147, 173, 344
Feng Şui 72, 73, 89,
106, 293, 340, 341,
417
Fenomenoloji 4
Fenomenolojisi 161
feribot 543
feuille 614
fırlayıp 67, 320, 349
fırtına 30, 46, 62, 125,
323, 369, 374
fırtınada 290
fırtınanın 367, 368
fırtınaya xvii, xxi, 624
fırtınayı 98
fısıltısı 323, 357, 563
fısıltıyla xv, 80, 101,
118, 161, 236, 369,
415, 416, 514
fil 283
film xxv, 3, 4, 5, 7, 8,
9, 13, 20, 130, 136,

145, 146, 163, 165,
167, 168, 169, 171,
172, 178, 339, 367,
376, 378, 382, 385,
397, 400, 402, 423,
432, 456, 458, 460,
461, 510, 572, 594
filmi 3, 4, 6, 7, 8, 118,
163, 169, 171, 342,
369, 384, 386, 401,
403, 404, 423, 432,
480, 576
filmine 20, 384, 402,
432
filmlerindeki 401
fişek 102, 604
fitilli 290, 561
fıyakalı 168
fıyasko 510
fizik 56, 133, 203, 322,
367, 370, 387, 433
Flagstaff 558, 559, 562
flaş 147, 148, 249, 510
Flaze xiii, xiv, xxv, 36,
453
Florida 3, 18, 142, 403
flotör... MD
fobi 70, 156
fobisine 390
folyo 319
foto-film 167
fotoğraf xxv, 26, 27, 33,
40, 44, 45, 75, 166,
180, 271, 401, 402,
403, 429, 431, 432,
461, 466, 541, 557,
575, 577
fotoğrafı 3, 79, 165,
287, 401, 403, 462,
463, 464, 510, 600,
601, 602
fotoğraflamak 20, 102

fotoğraflarda 102, 403, 576
fotoğrafları 66, 78, 167, 401, 402, 541
fotoğraflayabilmesi 118
fotoğraflayışına 178
fotoğrafta 66, 402, 403, 475
fotojenik 448
fotokopilerini 96
foto muhabiri 402, 429, 461
foto muhabirinin xxiv, 6, 360
Fowler 377, 378, 379, 380, 382, 404, 435
fragman 7
Fransız 148, 150, 395, 631
fügü 324

G

Gabriella 287, 289
galeriler... MD
garaj 14, 421, 448
garson 347, 624, 630
gazabımla 650
gazlı 143, 144, 145, 146, 152, 452, 681
Gdansk 103, 104, 105, 351, 378, 379, 443, 452, 453, 533, 538, 539, 540, 541, 558, 563
gebertmek 15, 379
gece xii, xv, xvi, xix, 8, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 30, 33, 35, 57, 59, 60, 64, 75, 81, 86, 91, 93, 109, 111, 112, 140, 159, 173, 174,

203, 204, 207, 270, 289, 292, 322, 345, 350, 366, 380, 388, 397, 403, 437, 451, 454, 456, 458, 549, 553, 563, 566, 567, 568, 572, 630, 643, 650, 660, 664, 700
geceleri 381, 416, 646, 667
gecenin xi, xv, 15, 16, 18, 22, 24, 43, 109, 121, 277, 354, 456, 458, 547, 561
gece yarısı xii, 57, 59, 322, 380
gece yarısına 458
gece yarısından 25, 60
geçen yılların 682
geçici 34, 43, 71, 91, 120, 130, 267, 284, 323, 365, 369, 681
geçimini 37, 159
geçip gider 118, 147, 476
geçireceğini 31
geçit 135, 276, 393, 414
geçmişe 51, 322, 365, 435, 450, 544, 551, 640
geçmişî 20, 64, 268, 323, 368, 434
geçmişîyle 359, 455
geçmişleri 277
geçmişte xvi, xx, xxii, 58, 156, 165, 322
gelecek xviii, xxi, 8, 45, 54, 109, 138, 160, 268, 276, 278, 323, 467, 474, 543, 572, 653

gelen vii, xiii, xxv, 5, 16, 17, 18, 19, 25, 26, 32, 33, 34, 41, 43, 64, 67, 80, 88, 89, 101, 103, 104, 105, 120, 121, 136, 137, 140, 144, 147, 153, 157, 159, 161, 162, 168, 172, 204, 210, 214, 216, 271, 273, 274, 285, 291, 320, 322, 326, 344, 352, 353, 362, 366, 373, 385, 386, 392, 394, 416, 419, 420, 425, 439, 444, 448, 451, 452, 514, 518, 534, 537, 538, 540, 546, 553, 561, 562, 563, 564, 566, 596, 611, 648, 653, 654, 655, 665, 682, 687, 697, 699, 700
gelgit 678
gelgiti 321
gelgitine 628, 685
gelgitle 17, 643
gelirin xxii
gelişme 24, 70, 82, 320, 419, 446, 651, 685
gemi 91, 136, 161, 163, 320, 321, 323, 549
Gemici 162
genç 63, 68, 95, 114, 124, 133, 159, 263, 274, 298, 319, 355, 402, 414, 642, 682
gençler 132, 162, 563, 596
gençlerin 132, 545
gençlik 68, 439, 678
gençlikten 43

- genelevde 23
genelevden 381
genetik 353, 644
genişler 189, 296, 473
Georgia 96, 142, 146, 148
gerçekliği 58
gerçekliğini 3, 101, 178
gerçeklik 33, 35, 49, 137, 163, 451
gerçeklikle 35, 154, 171
gerekli 73, 82, 96, 122, 136, 145, 293, 403, 461, 462
geri xv, 5, 14, 17, 25, 26, 27, 33, 39, 42, 45, 49, 51, 52, 60, 61, 67, 68, 75, 80, 81, 99, 102, 103, 105, 110, 115, 126, 127, 129, 133, 137, 138, 143, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 157, 158, 160, 161, 173, 174, 206, 208, 214, 276, 278, 282, 284, 296, 320, 339, 344, 345, 346, 347, 350, 351, 353, 357, 359, 361, 375, 417, 422, 424, 426, 435, 437, 442, 444, 453, 454, 456, 457, 458, 459, 467, 539, 542, 558, 568, 570, 572, 608, 632, 637, 647, 682, 698, 700
geriye 17, 36, 44, 50, 102, 136, 139, 146, 160, 183, 332, 359, 450, 475, 509, 533, 535, 615, 625, 675
gevezeliği 435
gezdirir 458, 509
girdaplar 320
giriş xix, 76, 137, 142, 148, 152, 154, 156, 285, 320, 400, 456, 537, 558, 562
gitmesi 273, 321, 462, 568
giysi 646
gizem 350, 611
gizli 20, 67, 88, 141, 155, 161, 203, 284, 321, 323, 381, 391, 457, 574, 654, 663
gocundurur... MD
golem 393
gotik 3, 55, 146, 148, 154, 171
göbeği 455
göbeğine 41, 287
göbek 141, 557, 566, 567
göçmen 119
göğüsleri 138, 291
göğüslerini 400
gök gürültüsü 80, 105, 369, 370, 625
gök gürültüsünü 88
gök mavisini 624, 625, 661
gökyüzü xxvii, 55, 94, 320, 323, 374, 561
gökyüzünde 46
gökyüzüne 10, 119, 558
gökyüzünün 44
gölde 292
gölge xxvii, 61, 91, 93, 137, 178, 292, 323, 337, 374, 417, 457, 576
gölgede 9, 118, 179
gölgeli 609
gölgesi 323, 455, 609
gölgesinde 93, 415, 681
gölgesini 60, 283, 539
gölgesinin 31
gömülü xxviii, 43, 45, 58, 440
gördüğü xiv, 12, 44, 85, 92, 95, 100, 120, 132, 159, 193, 348, 416, 567, 612, 630
gördüğümü 122, 162, 324, 442, 555, 596
gördün 449, 661
görmektedir 9, 40, 106, 358, 422, 438
görünen 81, 82, 101, 114, 117, 141, 281, 319, 322, 407, 506, 536, 673
görünmez 12, 323, 351, 354, 366, 375, 389, 423, 452, 509, 533, 543, 557
görüntü xvii, xviii, 3, 12, 13, 31, 44, 56, 64, 77, 117, 120, 147, 167, 169, 174, 175, 216, 265, 350, 363, 376, 385, 400, 432, 455, 457, 459, 460, 506, 507, 544, 579, 662
gösterge 69
göstermiş 10, 423, 642
göt lalesi 62
gövdesine 549
gövdesini 372, 482
gövdeye 43, 159
göz i, xix, xxi, 9, 14, 15,

- 24, 31, 33, 36, 37, 39, 42, 45, 46, 49, 59, 61, 63, 64, 71, 73, 81, 83, 86, 89, 90, 91, 97, 99, 100, 108, 113, 114, 115, 118, 120, 121, 122, 127, 133, 135, 137, 138, 139, 145, 161, 188, 189, 195, 204, 205, 289, 291, 321, 323, 338, 340, 345, 349, 352, 353, 378, 381, 385, 399, 405, 406, 415, 421, 428, 429, 432, 457, 461, 462, 465, 473, 477, 506, 507, 537, 540, 542, 547, 552, 555, 564, 565, 574, 575, 576, 591, 627, 642, 655
- gözcü xxvii
- gözden kaçması imkân-sız 539
- göze çarpmayan xxvii, 108
- göz gözü 477
- gözle görülmeyen 11, 38
- gözle görülür 73, 198, 338, 446, 531
- gözlerimi dikip 627
- gramlık 146, 443
- granit 127, 419
- Green 11, 13, 19, 21, 40, 68, 69, 70, 163, 360, 384, 386, 434, 446
- gri xv, 33, 350, 351, 396, 535, 542, 561, 566
- grotesk xxv, 171, 291, 506
- G-stringinin xii, 63
- guerre xiii, 212, 614, 697
- Guggenheim 10, 142, 165, 172
- gururla 203
- gururu 131
- gücü 56, 94, 102, 113, 119, 168, 191, 352, 368, 403, 418, 431, 483, 540
- gücüyle xiii, 375, 443
- güç 72, 120, 128, 134, 139, 274, 325, 380, 445, 456, 460
- güçlü xvii, 55, 77, 94, 99, 102, 119, 127, 134, 149, 150, 237, 272, 322, 347, 378, 393, 400, 444, 461, 537, 563, 609, 632, 645, 681, 698
- güçsüz 57, 274, 326, 403
- güçsüzdü 540
- güçsüzleşmiş 299
- gül 5, 36, 356, 414, 546
- güldüm 113, 453
- güle 30, 64, 66, 92, 139, 284, 291, 324, 353, 400, 444, 451, 592
- gülmekten 74, 506
- gülümseme xxiv, 40, 69, 71, 96, 100, 139, 661
- gülümsemekle 158
- gülümsemesi 61, 71, 140, 158, 173, 291, 382, 457
- gülümsemesinden 98
- gülümseyişini 158
- gümbürtü 84, 147, 173, 320, 354, 405, 444, 548
- gümgüm 291
- gümgüme 291
- gümüş 41, 145, 146, 147, 148, 381
- gümüşe 451
- gümüşü 58, 351, 400, 416
- günah 676
- günahın 51
- günce 450, 455, 541
- güncesinden 445
- günebakan 685
- güneş 51, 61, 74, 91, 138, 319, 322, 323, 324, 356, 400, 409, 414, 415, 444, 615
- güneşe 350, 402
- güneş gözlüğüm 444
- güneş gözlükleri 400
- güneş gözlüklerini 61
- güneşi 99, 140, 158, 452, 550, 564, 652
- güneşin 10, 43, 563, 681
- Güney 118, 142, 355, 402, 438, 449, 450
- Güney Carolina 450
- Güney Dakota 118
- gürültü 63, 85, 103, 163, 342, 349, 548
- gürültünün 32, 85
- gürültüsü 11, 80, 105, 369, 370, 625
- gürültüsüne 443, 654
- gürültüyü 654
- güvence 168, 377
- güvenilmezim 681

güvenli xxviii, 51, 119,
154, 163, 168, 563,
634
güvenliği 291
güvenliğinden 112
güvenliğini 71
güvenlik 80, 125, 304,
367, 604
güvertedeki 320, 322
güzel i, xiv, 13, 19, 23,
40, 43, 52, 56, 60,
61, 75, 82, 90, 104,
105, 129, 146, 167,
175, 283, 287, 339,
346, 347, 349, 352,
379, 380, 400, 414,
416, 437, 444, 453,
455, 486, 534, 547,
555, 575, 625, 631,
640, 642, 643, 644,
646, 647, 648, 655,
659, 662, 665, 686,
699
güzelliğininle 641

H

haçlarının 61
hafıza 320, 698
hafızam 321
hafızaya 545, 565
hafızayla 107, 126
Hailey 173, 174, 175,
203, 205, 289
Haitili 125
hakkı 36, 110, 134,
136, 271, 273, 322,
544
hakkım 564
hakkın 641
haklı 6, 118, 122, 193,
270, 640, 641
haklıdır 71, 119, 373

haklıydı xv, xvi, 58, 59,
156, 285, 351, 681
halatın 302, 304, 307,
316
halatlar 101, 116
hâline getirmek 191
halojen 99, 147, 148,
178, 283, 284, 296,
570
ham 204, 230
hammadde 439
hanımı 19
hap xi, 152, 203, 534,
554, 646
haplar 203, 285, 533
haplardan 203, 553
hapları xi, 660, 661
hareket xxii, xxiv, 11,
33, 45, 58, 72, 83,
84, 88, 93, 109, 117,
133, 157, 177, 210,
276, 294, 340, 348,
352, 371, 374, 389,
391, 400, 415, 422,
439, 475, 540, 661
hareketi 103, 130, 358,
405, 425
hareketlere 177
hareketliliğinin 133
hareketsiz 213
harici 65
harika 54, 102, 114,
140, 379
Harry 22, 77, 155, 157,
165, 402
hasat... MD
hâsıl oldu 535
hastalık 352, 462, 537,
544
hata vii, 49, 54, 67,
281, 287, 321, 352,
367, 445, 593, 628,

653, 659
hatalı 9, 49, 353, 678
hatırladığım xviii, 92,
320, 373, 553, 564
hatırlamak 44, 609
hatırlamasam xv
hatırlamıyorsam 14,
104, 155, 279
haus (mavi)
haus (siyah)... MD
hava xviii, 38, 56, 58,
74, 81, 97, 132, 138,
141, 142, 143, 144,
156, 278, 321, 323,
338, 339, 343, 451,
608, 634, 654
Havisham 660
havlayan 381
havlu 556
havuzda 104
havuzun 59
Hawaii 20, 574
hayal edin i, 31
hayal ediyorum 83, 350
hayalet 3, 42, 85, 155,
173, 348, 388, 449,
547, 575, 576
hayal etmek 159
hayal gücü 168, 352,
418
hayal gücümün 417,
551, 591, 680
hayal gücüne 117, 284,
437, 438, 546, 628
hayal gücünün 7, 94,
137, 209, 418
hayat xxv, 11, 58, 61,
69, 91, 95, 97, 124,
141, 159, 162, 225,
277, 390, 407, 423,
433, 437, 591, 640,
652

hayatın 10, 19, 114, 360, 402, 416, 563, 652, 674, 699	191, 308, 319, 321, 354, 373, 376, 379, 381, 386, 407, 442, 461, 474, 509	284, 287, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 297, 319, 320, 321, 322, 323, 329, 337, 338, 339, 340, 343, 344, 346, 347, 356, 360, 362, 363, 365, 366, 373, 374, 376, 377, 378, 380, 381, 382, 383, 392, 393, 397, 399, 400, 401, 403, 405, 407, 416, 417, 421, 422, 424, 427, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 440, 442, 448, 451, 452, 453, 456, 459, 460, 463, 464, 487, 506, 533, 534, 535, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 548, 549, 553, 555, 557, 559, 560, 562, 564, 568, 571, 572, 575, 595, 608, 615, 624, 625, 630, 631, 644, 645, 646, 647, 649, 652, 654, 655, 657, 659, 662, 663, 671, 675, 681, 701
hayatta xxvi, 3, 158, 272, 276, 379, 382, 424, 450, 458, 567, 572, 574, 649, 655, 656, 681	Hi 8 11, 13, 20, 27, 33, 37, 46, 66, 67, 76, 86, 98, 99, 101, 102, 107, 111, 122, 151, 153, 181, 211, 216, 232, 237, 277, 306, 328, 340, 343, 344, 345, 347, 348, 362, 369, 370, 371, 373, 376, 436, 446, 448, 456, 457, 458, 459, 460, 466, 476, 479, 480, 507, 570	
hayret 13, 89		
hayvan 91, 109, 160, 291, 350, 439, 574		
haz 23		
hazin 297		
Hecate 646		
hecelerle 424, 681		
Heckler & Koch 354, 417		
hemşire 204, 568	hiç xii, xiii, xiv, xv, xvi, xx, xxii, xxiii, xxiv, xxv, xxvi, 4, 5, 6, 9, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 29, 31, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 46, 50, 52, 53, 54, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 66, 69, 70, 74, 75, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 90, 92, 94, 97, 100, 102, 104, 107, 109, 110, 112, 113, 116, 120, 125, 126, 127, 129, 130, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 146, 147, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 168, 173, 174, 175, 179, 189, 190, 191, 213, 226, 268, 270, 273, 275, 277, 280, 281, 282, 283,	
hemşireye 204		
hemşireyi 453		
Hera 49, 156		
Herald-Examiner 604		
Hermes 33, 648		
hesabıma 42		
heykel 458		
hıçkırarak ağlamaya 154		
hırıltı 80, 81, 149, 161, 175, 296, 342, 370, 371, 404, 474, 512		
hız 104, 322, 328, 423, 435		
hızı 461, 509		
hızla 58, 60, 62, 76, 85, 104, 153, 158, 324, 343, 370, 375, 466, 467, 509, 681		
hızlanması 70		
hızlı xiv, 18, 20, 31, 45, 71, 85, 104, 105, 106, 136, 137, 141, 145, 153, 159, 190,		hiçbir şey xvi, xxi, xxv, 6, 30, 32, 41, 59, 62, 64, 75, 81, 88, 91, 92, 93, 99, 105, 113, 124, 137, 140, 141, 146, 151, 152, 191, 207, 210, 297, 319, 321, 323, 340, 345, 347, 353, 356, 366, 390, 458, 461, 476, 504, 542, 545, 546, 549, 576, 597, 615,

- 624, 668, 682, 691, 702
hiçbir şeyi xii, 63, 130, 376, 513, 594
hiçbir şeyin xv, 143, 289, 435, 510
hiddet 539
hiddetinden 644
hikâye 8, 18, 19, 23, 28, 44, 50, 61, 92, 157, 169, 204, 271, 282, 287, 290, 321, 381, 631, 652
hikâyeler 23, 46, 84, 91, 126, 157, 174
hikâyeleri 23
hikâyelerin 321
hikâyenin 16, 17, 18, 157, 320, 321, 379, 383, 386, 550
hikâyeye 18, 92, 282, 289
hikâyeyi 18, 23, 46, 50, 163, 382, 443, 553, 663
Hillary 33, 37, 47, 88, 89, 91, 101, 340, 575
Hindistan'dadır 44
Hindistan'ın 119, 144
hintzamkı 337
hipodermi 571
hipopotam... MD
hissikablelvukua 652
HK.45 232
hokey 69
Holloway Kaseti 342, 349, 361, 363, 517, 587
Hollywood xii, xxviii, 22, 26, 142, 160, 163, 164, 230, 432, 595
Homeros 22, 693, 695
homoseksüelliğe 97
hoşuna xiv, 15, 24, 63, 74, 138, 346
huysuz 44
huyu 641
huzur xxvi, 30, 42, 43, 47, 93, 271, 323, 363, 453, 454, 455, 571, 650, 654, 674
huzurla 43, 117
huzursuz ediyor 453
huzurun 93
I
Idaho 23, 156
Idaho'da 23
Illinois 142
Illinois'daki 142
Immelmann... MD
Indiana 23, 156, 341, 387
Indiana'da 156
Indiana'daki 23
Iowa 52, 146, 390
Iowa'daki 146
ıpslak 650
ısırması 572
ısırsı 539, 571
ısıtan 40, 80, 662
ıslak 58, 285, 639, 665, 697
ıslandığını 23
ıslanmış 537
ıstırap 365
ışığa xxvii, 57, 60, 67, 145, 158, 391
ışığı 10, 33, 74, 76, 81, 82, 83, 93, 120, 121, 147, 158, 173, 179, 236, 323, 339, 370, 416, 455, 456, 476, 508, 510, 549, 565, 575, 624, 643, 652, 653, 666
Işığı 530, 630
ışık xv, xxiv, xxv, 27, 34, 40, 43, 58, 70, 80, 81, 101, 102, 104, 111, 125, 145, 146, 147, 148, 174, 178, 205, 294, 308, 311, 321, 322, 344, 345, 349, 351, 360, 362, 366, 391, 400, 401, 402, 414, 416, 436, 437, 440, 456, 458, 462, 466, 475, 478, 507, 509, 563, 571, 575, 585, 595, 596, 609, 698
ışıktan 61, 83, 323, 540, 702
ışık tutmaktadır 27, 40, 101, 585
ışık tutmayı 70
ışılta 58, 91, 554, 682
ışıltaını 652
Ithaca 128, 135, 604
İ
icat etmek 72
iç ii, xviii, 10, 12, 18, 21, 35, 38, 42, 47, 52, 59, 62, 76, 93, 105, 130, 135, 141, 142, 146, 150, 152, 154, 156, 157, 158, 163, 164, 174, 203, 264, 274, 277, 290, 291, 347, 356, 359, 363, 365, 369, 396, 409, 415, 421, 440, 444, 450, 460, 534, 557, 570, 571, 627, 632, 700
iç çekiş 365

iç çekişle 21, 157
içeride 4, 37, 107, 137,
141, 213, 322, 370,
375, 390, 395, 456
içerisinde 369, 398, 479
içeriye 118, 435
içerlemiş 510
içerlilik 396
içgüdülerim 205, 291
içgüdülerine 206, 461
içgüdüsel 7, 369, 461,
550, 668
için vii, xvi, xvii, xviii,
xxii, xxiv, xxvi, xxviii,
4, 7, 8, 10, 12, 13, 14,
16, 17, 18, 20, 22, 23,
25, 26, 27, 30, 31, 34,
35, 37, 38, 40, 42, 43,
46, 47, 52, 54, 55, 56,
59, 60, 62, 63, 64, 65,
69, 70, 71, 73, 74, 75,
76, 80, 81, 82, 83, 84,
85, 86, 87, 88, 89, 91,
92, 94, 95, 96, 97, 99,
100, 101, 102, 103,
104, 106, 107, 108,
109, 110, 111, 112,
114, 118, 119, 120,
123, 124, 125, 128,
129, 130, 131, 132,
133, 135, 136, 137,
139, 140, 141, 142,
143, 145, 147, 150,
151, 152, 153, 154,
155, 159, 160, 161,
162, 163, 164, 166,
167, 168, 173, 177,
205, 206, 207, 214,
230, 270, 271, 273,
274, 275, 278, 279,
282, 287, 290, 291,
292, 293, 294, 297,

319, 320, 323, 328,
329, 337, 338, 339,
342, 343, 346, 347,
349, 350, 351, 353,
354, 355, 357, 359,
360, 362, 363, 364,
365, 366, 368, 369,
370, 371, 373, 376,
377, 378, 379, 380,
381, 382, 385, 388,
389, 391, 393, 394,
396, 399, 400, 401,
402, 403, 405, 407,
408, 409, 415, 416,
417, 423, 424, 429,
430, 431, 432, 433,
434, 436, 437, 438,
439, 441, 442, 443,
444, 446, 448, 449,
450, 451, 452, 453,
456, 457, 458, 459,
461, 462, 463, 466,
482, 507, 508, 509,
510, 514, 533, 534,
535, 536, 537, 538,
539, 543, 545, 550,
551, 554, 555, 557,
559, 560, 561, 562,
564, 566, 567, 568,
571, 572, 575, 576,
577, 578, 580, 583,
591, 595, 596, 600,
601, 602, 604, 625,
627, 630, 631, 632,
637, 640, 641, 642,
643, 645, 646, 647,
648, 649, 650, 651,
653, 654, 656, 657,
660, 662, 663, 664,
671, 674, 675, 680,
681, 682, 684, 687,
688, 695, 697

içinde xviii, xxii, xxv,
xxvi, 9, 21, 24, 25,
28, 29, 30, 31, 32, 33,
43, 44, 46, 54, 55, 61,
62, 67, 68, 73, 75, 76,
81, 86, 91, 92, 97, 98,
101, 102, 103, 105,
106, 116, 117, 118,
119, 120, 127, 129,
131, 135, 136, 142,
147, 149, 150, 155,
159, 160, 161, 189,
203, 213, 216, 217,
284, 294, 302, 304,
323, 339, 340, 344,
346, 351, 354, 365,
370, 375, 376, 381,
382, 391, 392, 400,
401, 402, 403, 417,
419, 424, 434, 437,
438, 441, 445, 452,
453, 460, 461, 467,
468, 477, 501, 507,
540, 548, 552, 554,
555, 563, 568, 576,
591, 624, 627, 630,
637, 652, 654, 680,
681
içine xxiii, 5, 9, 10, 29,
31, 32, 37, 40, 43, 47,
63, 69, 76, 79, 83, 90,
91, 101, 125, 128,
133, 141, 149, 153,
159, 160, 174, 179,
190, 213, 273, 289,
320, 321, 322, 356,
365, 368, 373, 377,
381, 390, 437, 438,
440, 446, 453, 464,
474, 477, 479, 485,
537, 551, 569, 650,
662, 702

içkiler 57
 içmemiş 30
 iç organvari 396
 iddia 4, 8, 34, 60, 102, 107, 118, 140, 189, 340, 363, 365, 377, 379, 392, 422, 446, 455, 457, 464, 568, 571, 627, 646
 iflah olmaz 649
 içciği 553
 iğne 30, 49, 82, 83, 319
 ihbarcılık... MD
 ihbarname... MD
 ihtiyacı 37, 272, 353, 383, 385, 392, 404, 444, 455, 653
 ihtiyacım xi, 371, 541, 661, 662, 681
 ihtiyaç duyacağı 120
 ihtiyar xxiii, xxiv, xxv, 36, 41, 57, 162, 281, 365, 443, 593, 596, 612, 652, 701
 ikame edemediğine 376
 ikinci 5, 13, 23, 33, 34, 50, 58, 63, 65, 115, 116, 139, 145, 151, 155, 173, 208, 209, 256, 272, 296, 306, 323, 355, 384, 417, 437, 445, 448, 474, 475, 506, 507, 560, 571, 662
 iki yana sallar 46, 187, 343
 ikiz 26, 271, 272
 ikizi 273
 ikizidir 37
 ikizinin 369, 376
 ilaç 203, 447, 553, 568, 660
 ilahi 4, 24, 63, 145, 174, 608, 611, 647, 652
 ile 36, 68, 74, 126, 134, 159, 275, 399, 410, 411, 414, 415, 424, 450, 454, 462, 487, 590, 591, 594, 667
 ilerleme 453, 462, 574
 iletişim 66, 105, 113, 126, 135, 149, 150, 289, 444, 446, 658
 ilk başta 10, 34, 80, 145, 159, 272, 287, 347, 354, 420, 548, 682
 ilkyardım 152, 466
 imalı 111
 imansız... MD
 imge 200, 537
 imtina 377
 inanç 161, 168, 353
 inci 286, 437, 611
 infarktüsü 637
 infraspinoz 343
 iniş xii, 138, 191, 302, 634
 inşaat 38, 550
 intihar 357, 358, 365, 403, 540
 intihara 358, 359, 405
 intihardan 149
 intiharı 355, 384
 ip 141, 316, 362
 ipekotları 608
 ipi 35, 141, 440
 iptal 149, 451, 637
 ipucu xxii, 6, 14, 591, 632
 İran... MD
 İran-Kontra 33
 irca 318
 ironi xxiv, 27, 123, 205, 272, 276
 ironinin 40
 iskele 322
 ismimi 103, 157, 287
 ismine 54, 161, 630
 İspanyol 17, 58, 94, 142, 150, 340, 400, 657, 671, 678
 istimlak... MD
 istimna... MD
 İsveç'e 381
 işareti 51, 62, 100, 111, 132, 145, 148, 151, 169, 173, 229, 278, 367, 400, 466, 634, 656, 661, 662
 işaretine 80, 150, 175, 349, 403
 işaretini 128, 147, 652
 işaretinin 38, 146
 işgal edecekmiş 546
 işitsel 55, 56, 666
 işiyorum 294, 442
 işlem 207, 455, 531
 işler xxii, 15, 90, 114, 160, 304, 444
 işlevsizleştirici 68
 işsiz güçsüz 274
 işsizlerle 536
 işte i, xiii, xv, xxv, xxvi, xxviii, 4, 11, 15, 17, 18, 19, 22, 23, 30, 32, 41, 42, 43, 51, 61, 62, 63, 65, 79, 82, 83, 85, 90, 91, 92, 106, 109, 110, 120, 124, 126, 127, 128, 129, 136, 137, 153, 156, 159, 169, 173, 203, 204, 205, 213, 270, 271, 273, 290, 291, 293, 324, 339, 341, 344, 349, 350, 352, 356,

371, 372, 377, 378,	147, 148, 149, 151,	kaçış xxvii, 175, 319,
382, 383, 393, 400,	153, 154, 155, 157,	375, 649
412, 416, 417, 428,	159, 161, 163, 164,	kaçış yok 319
430, 440, 442, 443,	165, 367, 414, 450,	kaçmaya 44, 84, 353,
451, 452, 461, 462,	454, 543, 684, 687,	374, 641
506, 534, 537, 538,	688, 689, 696	kader 141, 696
544, 545, 550, 551,	Johnnie 290, 291	kadın xxv, xxvi, 13, 21,
552, 557, 564, 565,	Johnnie'nin 291	32, 46, 56, 60, 68, 97,
572, 573, 610, 639,	Johnnie'ye 291	120, 124, 131, 174,
643, 654, 661, 664,	Johnny iii, v, xxviii, 23,	339, 345, 378, 380,
674, 695, 698	63, 83, 85, 125, 127,	383, 390, 391, 443,
İtalyan 146, 378, 571	128, 157, 158, 164,	451, 545, 547, 561,
İtalyanca 41, 629	175, 284, 286, 319,	575, 627, 640, 644,
iyileşmekteydi 435	400, 548, 560, 640,	653, 662
iyileştirebilseydim 641	641, 642, 643, 644,	kadıncı 379, 389, 686
izinsiz avlanmak... MD	646, 647, 648, 649,	kadını xii, 32, 68, 159,
izlekli 665	650, 651, 652, 653,	319, 380, 420, 560
izotopu 419	654, 656, 657, 658,	kadının xxvi, 12, 13, 20,
	659, 660, 661, 662,	32, 39, 40, 41, 58, 59,
J	663, 664, 665, 668,	128, 129, 345, 382,
Jack 59, 77, 78, 94, 163,	669, 670, 671, 672,	383, 448, 449, 570,
165, 176, 344, 347,	674, 675, 676, 677,	662, 700
420, 539	680, 681, 682, 685,	kadim xv, 43, 53, 103,
Jacob 77, 145, 276, 433	686	204, 276, 281, 438,
Jamestown 450, 451,	Johnny'm 643, 644, 647,	444, 537, 548, 555,
454, 455, 543	650, 651, 654, 656,	563, 652, 668
Japon 23, 89, 156, 293	658, 659, 660, 661,	kafa xii, 7, 23, 35, 41,
Jed 78, 95, 96, 98, 99,	662, 663, 664, 681	59, 61, 70, 81, 82, 99,
100, 102, 107, 112,	jürisi 172	135, 136, 155, 156,
113, 114, 131, 140,		159, 168, 279, 403,
141, 145, 146, 147,	K	441, 446, 447, 515,
148, 149, 150, 151,	Kâbe 134	536, 553, 564, 575,
152, 153, 154, 155,	kabuğunun 437	646
158, 159, 160, 175,	kaburgaya 284	kafatası 217
188, 215, 216, 230,	kâbus 57, 86, 454, 555,	kafatasıma 443
231, 232, 263, 265,	661	kafatasımda 204
268, 295, 299, 306,	kâbustan 9, 680	kafatasımı 140, 541
330, 342, 343, 345,	kaçabilecekleri 12	kafatasını 535
349, 357, 358, 406,	kaçınılmaz xiv, 56, 58,	kafayı kırmış 15, 351
428, 432	70, 85, 105, 136, 174,	kafiye 36
John 4, 29, 52, 53, 77,	320, 342, 346, 417,	kâğıda 4, 29, 65, 79,
78, 79, 142, 144, 145,	431, 509, 541, 543	272, 356, 443, 446,

- 548, 551
kâğıdı 155, 156, 273, 407, 466, 509, 536, 538
kâğıdın 338
kâğıt 51, 61, 85, 138, 273, 350, 393, 536, 648, 680
kahkaha 5, 46, 64, 96
kahkahalar 5, 43, 283, 354, 402
kahkahaya 216
kahve 17, 36, 66, 117, 118, 369, 407, 442, 558
kahverengi 19, 36, 51, 130, 280, 384, 400, 416, 453, 462, 561
kalan xii, 25, 36, 41, 43, 44, 47, 107, 120, 140, 152, 180, 341, 349, 353, 363, 382, 400, 403, 424, 433, 453, 480, 506, 509, 540, 625, 647, 701
kalanını 9, 45, 75, 206, 435, 457
kalça 85
kalçası 572
kalçasına 478
kaldırım 292, 378, 534
kaleminden
kalıcı 26, 30, 105, 134, 138, 186, 287, 373, 415, 441
kalıcılığıyla 284
Kaliforniya 142, 146, 153, 154
Kaliforniya'daki 142, 146
kalkan duvarlı 157, 160
kalkanlarda 61
kalkanları 591
kalkması 25, 135, 461
kallesliğine 663
kalp xxv, 26, 56, 57, 58, 64, 70, 85, 130, 159, 319, 444, 449, 536, 567, 571, 626, 639, 642, 675
kalplerimiz 92
kamaştırıcı 323, 575
kamp 95, 122, 145, 150, 174, 181, 207, 209, 360, 367, 451, 466
kamyon 82, 95, 129, 352
kamyona 110
kamyonu 128, 129
kan xvii, xxii, 6, 16, 50, 98, 110, 151, 159, 174, 217, 231, 265, 273, 290, 292, 339, 342, 375, 376, 416, 444, 562, 563, 567, 571, 591, 644
kanama 550
kanatlarımı 352
kanatlarında 526
kanatlarıyla 354
kanatlarla 463
kanatlı 73, 547
kanepe 386
kangurulara 579
kanırtma... MD
kanıt 53, 54, 60, 81, 97, 167, 169, 206, 379, 409, 446, 545, 591, 703
kanonik 171
Kansas 424
kaos 135, 351
kapağını 118, 324, 461, 509
kapak 61, 124, 365, 457
kapaklı kolye 381
kapaklı kolyede 381
kapaklı kolyesini 451
kapaklı kolyeyi 381
kapalı 12, 42, 59, 60, 70, 80, 111, 137, 155, 158, 213, 272, 292, 377, 388, 415, 417, 446, 627
kapatılmış xvii, 647, 653
kapayıncaya xxi, 33, 46, 81, 83, 321, 429, 459
kapı 4, 5, 33, 47, 67, 73, 75, 76, 80, 81, 84, 85, 97, 125, 126, 128, 132, 136, 141, 143, 147, 155, 156, 163, 164, 173, 175, 212, 213, 214, 235, 260, 321, 343, 346, 371, 372, 373, 377, 397, 416, 451, 455, 474, 481, 506, 562, 578, 592, 701
kapıcıyla... MD
kapıldığı 75, 323, 369, 474
kapisli... MD
kaptan 161, 280, 321, 322
kar 162, 350, 354, 384
kara 41, 43, 44, 45, 74, 91, 101, 130, 157, 160, 162, 321, 322, 350, 436, 535, 570, 591, 630, 652, 671, 682, 697
karaciğer 362
karaciğerinde 352
karaciğerini 540
karakter 97, 565
kara kurbağası... MD

karaltı 459
 karanlık xxvi, xxvii, 5,
 15, 30, 32, 43, 59, 67,
 70, 71, 72, 73, 75, 76,
 81, 83, 91, 96, 100,
 104, 105, 112, 117,
 130, 149, 150, 152,
 153, 157, 166, 174,
 179, 284, 291, 297,
 323, 343, 349, 350,
 363, 364, 366, 368,
 370, 372, 373, 376,
 377, 389, 390, 391,
 393, 400, 404, 432,
 440, 444, 446, 459,
 465, 507, 509, 544,
 546, 547, 548, 554,
 561, 563, 564, 565,
 570, 571, 576, 593,
 609, 645, 671, 696,
 697
 karar xxii, 36, 44, 80,
 90, 99, 106, 112, 117,
 118, 125, 126, 145,
 150, 173, 273, 281,
 291, 292, 338, 339,
 350, 382, 400, 436,
 443, 445, 456, 466,
 479, 561, 563, 630,
 637, 644, 648, 653,
 660, 681
 karargâh 149, 367
 karar kılmayı 106
 karbon 408
 Karen 5, 6, 10, 11, 12,
 13, 14, 19, 20, 21, 28,
 33, 34, 35, 36, 37, 38,
 39, 40, 41, 44, 46, 47,
 48, 66, 67, 68, 69, 70,
 71, 72, 73, 74, 75, 76,
 77, 78, 81, 86, 87, 89,
 94, 96, 97, 98, 99, 100,
 101, 106, 107, 108,
 113, 114, 115, 118,
 120, 121, 122, 123,
 144, 172, 177, 211,
 270, 275, 278, 279,
 280, 282, 293, 294,
 296, 297, 302, 340,
 341, 342, 343, 344,
 345, 346, 347, 348,
 349, 360, 367, 368,
 369, 370, 371, 374,
 376, 377, 378, 379,
 380, 382, 383, 384,
 386, 387, 388, 389,
 390, 395, 396, 397,
 398, 399, 400, 401,
 402, 403, 404, 405,
 415, 417, 421, 422,
 423, 424, 426, 428,
 431, 432, 433, 434,
 435, 446, 448, 449,
 450, 455, 456, 457,
 458, 459, 460, 516,
 570, 571, 572, 573,
 574, 575, 583, 588
 Karen'a 13, 21, 40, 66,
 74, 86, 87, 97, 113,
 114, 120, 144, 340,
 344, 349, 367, 368,
 369, 377, 378, 379,
 389, 421, 423, 424,
 431, 435, 449, 460
 Karen'in 12, 13, 14, 19,
 20, 28, 35, 36, 38, 40,
 41, 44, 47, 66, 68, 69,
 70, 71, 72, 74, 75, 86,
 89, 94, 97, 98, 100,
 101, 106, 108, 114,
 120, 121, 122, 172,
 275, 297, 340, 341,
 342, 343, 344, 346,
 347, 348, 369, 371,
 377, 378, 379, 380,
 382, 384, 386, 400,
 402, 403, 405, 415,
 421, 422, 431, 432,
 434, 446, 448, 455,
 456, 457, 458, 459,
 570, 571, 575, 583
 Karen'la 6, 10, 21, 33,
 34, 47, 66, 67, 72, 73,
 74, 76, 101, 107, 113,
 114, 211, 297, 343,
 349, 379, 390, 433,
 435, 448
 kargo 321, 323
 karın 162, 454, 571
 karısı 131, 552
 karısıyla 552
 karıştıran... MD
 karma okul 41
 karmaşanın 424
 karmaşıklığı 54, 132
 karpit 466
 karşılığına 52, 73
 karşıt 322
 Kartaca 41, 44
 karton 319, 450
 kartopları... MD
 kartpostal 641
 kartpostala 386
 kartpostalınızın 380
 kartpostalla 652
 kaset 6, 95, 168, 366,
 376, 397, 455, 458,
 507
 kaseti 6, 77, 95, 113,
 114, 367, 435, 459
 kasetteki 459
 kasım 284, 287, 288,
 291, 443
 kasvetli 20, 25, 35, 92,
 133, 162, 174, 443,
 575

Katolik 12, 148, 286, 427	118, 167, 168, 363, 466, 475, 480, 507, 510, 688	346, 350, 354, 356, 358, 362, 365, 383, 390, 400, 403, 414, 416, 418, 423, 424, 425, 432, 433, 434, 435, 437, 439, 440, 441, 444, 445, 450, 452, 453, 457, 464, 526, 534, 538, 539, 540, 546, 559, 560, 561, 563, 568, 570, 575, 590, 591, 624, 628, 639, 647, 648, 653, 657, 659, 680, 692, 699
kavanoz 13	kayıtsız 71, 575, 653, 659	kendiliğinden 29, 368, 388, 414, 444
kavanozu 101	kayıtsızlık 14, 77	Kent 79, 147, 154, 200, 320, 547
kavanozundan 141	kayma 287, 319	Kent'teyim 547
kavgacı 66, 352, 644	kaymaya 77, 308, 372	Kentucky 148, 191, 362
kavramakta 158, 191	kayyım... MD	Kentucky'deki 148
kavrayış 57, 441	kazasını 164	kerhaneymiş 16
kavrayışı 125	keder xvii, 4, 38, 50, 401, 433, 525, 537, 574	kesik 16, 85, 91
kavrayışın 462	kederi 435	Keşif #1 99, 112, 587
kavrayışıyla 132	kederinin 346, 418	Keşif #2 100, 106, 179, 587
kavun 627	kedersiz 639	Keşif #3 102, 107, 113, 344, 587
kavunun 627	kedi 74, 88, 91, 120, 323, 542, 547, 639	Keşif #4 5, 7, 24, 107, 108, 112, 116, 117, 119, 131, 138, 384, 460, 587, 708
kayadan 362, 695	kediler xiii, xvi, 91, 92, 93, 287, 452, 626, 639	Keşif #5 432, 435, 441, 460, 466, 506, 587
kayalar 387, 419	kefare 428	keşke 38, 294, 322, 362, 415, 416, 429, 640, 646, 686
kayalara 387, 668	kefaretin 483	keşmekeşine 568
kayalık 54, 96, 429, 462	kefaretin 440, 609	kevâşe... MD
kaybedebildim 680	kel 12, 13, 124, 162, 554, 596	Khumbu 367
kaybedeceğini 11	kemiğini 217, 277	kıçını 16, 395
kaybetmek 36, 444	kenarı 626	
kaybetmeye xxi, 117	kenarında xxi, 291, 417, 436, 477, 542	
kaybettiği 120, 275, 276, 433, 508	kendi xii, xiv, xxii, xxiv, xxvi, xxvii, xxviii, 7, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 33, 47, 49, 52, 57, 58, 68, 70, 75, 80, 86, 87, 90, 91, 97, 99, 101, 104, 108, 111, 113, 117, 120, 123, 124, 131, 134, 143, 151, 161, 188, 189, 190, 195, 205, 273, 274, 275, 277, 285, 286, 288, 289, 291, 292, 321, 323, 337, 339,	
kaybettim 6, 61, 323, 324, 351, 361, 516, 658, 666, 687		
kaybolduğunu 25, 148, 151, 175, 506		
kaybolmasından 504		
kaybolur 88, 149, 153, 259, 321, 368, 376, 398, 402, 472, 474, 476, 481, 507, 570		
kaydı 107, 271, 324		
kaydında 87, 98, 448		
kayıp 31, 45, 51, 91, 92, 273, 277, 323, 346, 360, 390, 408, 413, 415, 435, 507, 631		
kayış 604		
kayışın 104		
kayıt 10, 96, 116, 117,		

- kırk xxv, 16, 18, 44, 57, 109, 116, 157, 356, 381
- kırıklığından xxv
- kırılğan 126, 549
- kırıntısı 400, 540
- kırıp 18, 85, 87, 174, 382
- kırışik 168, 273
- kırış kırış 94, 168
- kırkayak... MD
- kırmızı 13, 41, 47, 73, 87, 147, 148, 155, 156, 280, 342, 343, 368, 401, 542, 546, 560, 565, 566, 574, 678
- kırsal 440, 547
- kısa xvi, 5, 7, 9, 11, 12, 14, 19, 37, 43, 47, 58, 68, 70, 76, 80, 81, 85, 86, 89, 95, 97, 101, 108, 113, 118, 123, 132, 144, 154, 155, 159, 178, 265, 271, 272, 297, 322, 340, 361, 373, 375, 376, 379, 382, 384, 400, 402, 403, 407, 410, 428, 433, 434, 440, 447, 461, 466, 482, 507, 508, 570, 572, 631, 646, 647, 688
- kısaca 160, 352, 377, 434
- kısım 4, 30, 33, 35, 45, 57, 66, 83, 175, 272, 273, 276, 286, 379, 391, 403, 424, 510, 550, 587, 660
- kısımda 376, 384, 386, 432
- kıskanan 643
- kıskançlık xvii, 98, 395
- kıskandığını 275
- kısma 64, 83, 328, 367, 510, 645
- kısmını 17, 22, 83, 92, 103, 109, 137, 146, 156, 162, 178, 217, 285, 347, 366, 376, 388, 407, 410, 430, 437, 460, 508, 510, 555, 562
- kış 41, 68, 160, 449, 452, 455, 565, 637, 663
- kıştı 94
- kıvılcım 12, 91, 321, 322, 646
- kıvılcımını 457
- kıvrılmasından xxiv
- kıyafet 33, 104, 141, 453, 466
- kıyı 124, 290, 559
- kıymetini bilmeli 699
- kız 6, 14, 16, 19, 41, 42, 58, 61, 62, 63, 64, 68, 69, 82, 87, 90, 114, 120, 138, 155, 157, 158, 159, 171, 173, 289, 322, 324, 338, 403, 429, 433, 444, 449, 551, 592, 593, 642, 652, 681, 682
- kızartma 36, 156
- kızılkök 337
- kız kardeşinden 19
- kız kardeşine 14
- kız kardeşinin 69
- kız kardeşisin 551
- kibrit 507, 508, 509, 535, 624
- kibritin 507, 508, 509
- kibritle 509
- kilidini açıp 660
- kilise xxi, 150, 154, 440
- kilise haçlarını xxi
- kilit xviii, xxi, 73, 96, 155, 156, 342, 353, 417, 435, 660
- kilitlediğini 456
- kilitleyerek 353
- Kilkennyli 91
- kimyevi 352
- Kirby 95, 434, 445
- kireçleme... MD
- kireç taşı 407
- kirişleri 155, 156, 161, 162
- kirli çamaşır 286
- kitabında 24, 26, 28, 29, 56, 95, 98, 134, 141, 143, 161, 200, 390, 401, 575
- klibin 102
- klişesi 577
- Knossos 131, 132, 156
- koduğumun xxii, 18, 65, 140, 148, 279, 344, 370, 417, 442, 452, 550
- kokain 30, 43, 288
- koku xvii, xxi, 30, 51, 58, 84, 126, 174, 350, 444, 541, 546, 559, 593, 655, 678
- kokusu xvii, 31, 51, 436, 437, 612, 655, 699
- kokusuyla 31, 57
- kokuyu xvii, 17
- kol 52, 103, 337, 462, 534, 624, 629, 630, 643
- kolaj 575
- koleksiyon 604

koleksiyoner... MD	173, 203, 276, 277,	kudurmuş 84
koloni 450	287, 291, 323, 342,	kulak 4, 12, 14, 24, 37,
kolye 381, 451	353, 362, 364, 402,	54, 102, 120, 125,
kolyeden 451	437, 445, 451, 452,	129, 135, 141, 240,
kolyesini 451, 452	454, 464, 478, 537,	276, 281, 340, 345,
kolyeyi 381, 451, 557	543, 564, 631, 649,	354, 376, 385, 423,
komik xxiii, 34, 51, 156,	654, 657, 674, 680	440, 525, 540, 551,
277, 510, 538	korkutucu i, 32, 77, 93,	576, 647, 654, 660,
komşu 556	163, 321, 345, 370,	670
komşundan 37	398, 547, 551, 571,	kum 19, 151, 152, 169,
kondrül 410	662	170, 608
koni 537	korkutursun 453	kumaş 82, 141
konserve 124, 443, 655	korkutuyor 11, 86	kumlar 462
kontrol 20, 33, 35, 83,	korniştan 444	kumlara 549, 563, 565
111, 119, 146, 307,	korumak 23, 85, 131,	kumru 283
340, 341, 352, 353,	377, 551, 642, 675	kurdele 571
354, 449, 466, 546,	koruyup 132, 650	kurduğum 90, 353
657	koşa koşa 14, 21, 28,	kurgu 3, 163, 168, 173
kontrolü 32, 160	91, 93, 270, 296, 340,	kurşun kalem 338
kontrplak... MD	369, 371, 374, 537	kurşun kalemle 355,
konut-ev 213	koşup 52	403
kopar 317, 318, 319	kot 351	kurt 125, 576
kopçalar... MD	kotumun 158	kurtaracak 121, 173,
kopmuş xvi, 58, 174,	kök 30, 102, 127, 432,	395
292, 320, 345, 535,	608, 643	kurtarma 121, 298, 337,
542	kök birası 432, 608	344, 435
kopyasını çıkarmaya	kök birasından 30	kurtarmak 177, 180,
273	kök birasıyla 643	362, 461
koridorun xvi, 5, 71, 73,	köküyle 136	kurtarmaya 103, 125,
76, 89, 97, 122, 142,	köpek 92, 277, 284, 290,	138
151, 282, 346, 368,	443, 561	kurtarmayı 45, 655
448, 468, 669	köpekdişi... MD	kurtulurlardı 105
korku xvii, 4, 32, 45,	kör xxvii, 138, 139, 240,	kuruş xv, 15, 451, 549
67, 88, 137, 160, 173,	271, 342, 402, 455,	kusası 660
174, 203, 293, 322,	541, 624, 652, 659	kusasım 19
340, 342, 345, 362,	kör edici 240, 402, 652	kustu 43
369, 403, 533, 536,	körfez 161	kuşlar 56, 92, 698
537	köşeye 41, 138, 140,	kutsama 271, 273
korkunç xxi, xxv, 57, 58,	294, 351, 365, 403	kutsanma 271
81, 92, 98, 124, 131,	kraliçeyle 131	kutular xviii, 145, 146
132, 140, 145, 147,	kristal 13, 702	kutup 94, 320
150, 160, 162, 163,	kronik 68, 355	kuvveti 94, 134

kuzey 4, 62, 67, 90, 106,
125, 154
Kuzey Carolina 146, 546
Kuzey Carolina'da 146
Kuzey Carolina'daki 146
Kuzey Dakota 118
kuzguni 545
kuzgunları 612
küçülebileceğini 345
kükreme 174, 296, 564
kül xii, 6, 36, 43, 147,
158, 179, 337, 343,
350, 354, 370, 375,
506, 509, 565, 592,
692
küreği 608
küstahça 350
Kyrie 102, 103, 104,
105, 126, 137, 289,
319, 351, 353, 378,
443, 444, 452, 538,
540, 541, 563
Kyrie'nin 104, 137, 351,
538, 540
Kyrie'yi 103, 563
Kyrie'yle 103

L

labi 136
labirent 130, 131, 132,
133, 135, 136, 161,
440, 698
labirenti 131, 135, 137,
142, 343, 364
labirentin 119, 132, 135,
136, 137, 141, 144,
150, 161, 186, 206
labirentten 58, 61, 136,
348
laboratuvar xi, 417
laboratuvarının 531,
557

LA'de 22, 79
LA'den 286
LA'e 554, 556
lakırdı 399
lale... MD
lamba 81, 149, 150, 292,
466, 507, 576, 697
lambanın 296, 476, 572
lambası 33, 147, 148,
466, 576, 634
lanet 58, 66, 89, 276,
646, 649, 652
lanetli 213
lastiğiyle 412
lastik 158
Latince 40, 41, 44, 49,
52, 136, 508, 575
Latinceyi 676
lavabodan 343
lavaboya 43, 75, 174,
204, 273
Lear 57, 368, 624, 646
Lear'a 368
Lear'ı 646
Leeder 95, 131, 343,
345, 406
Lego'yu 574
Leica 45, 47, 344
lensler 466, 481
levhası 323, 695
leylak 685, 687
Lhotse 373
Lièvre 688, 689
limon 61
livre 691
lobuna 217
Los Angeles 7, 26, 142,
146, 159, 169, 342,
377, 379, 380, 604
Los Angeles'ta 26, 377
Los Angeles'taki 7, 142
Louisiana 90, 164

Lucy 60, 90, 118, 126,
289, 338, 627
Lucy'ye 289, 627
Lude xi, xii, xiii, xiv, xv,
xvi, xvii, xviii, xix, xx,
xxi, xxv, 14, 15, 16,
17, 22, 23, 24, 32, 42,
57, 58, 59, 60, 61, 62,
63, 90, 91, 102, 103,
106, 137, 138, 169,
285, 286, 287, 288,
289, 290, 292, 350,
351, 352, 354, 379,
415, 452, 453, 533,
534, 535, 538, 539,
542, 555, 556, 563
Lude'u 137, 138, 285,
379, 452, 555
Lude'un xi, xii, xiii, xiv,
xv, xvii, xix, 15, 16,
22, 23, 24, 57, 59, 62,
102, 137, 138, 169,
285, 288, 351, 354,
379, 452, 453, 534,
535, 542
lüzumlu 111

M

M-60'ın 360
M. A. 54
maddesel 59
Magellan 160, 161
Magellan'a 161
Magellan'ın 160, 161
MagLite 76
magnezyum 407
magnezyumlu 365, 461,
475
magnum 94, 146, 417
mahkûmiyet... MD
mahmurca 686
mahvedebiliyorlar 417

Maine'deki 148
 maison (mavi) 142, 144, 146, 152, 156, 212, 213, 438, 439, 614, 697
 maison (siyah)... MD
 Majino xxiv, 205
 makalesini 437
 makaranın 327
 makas 535, 657
 makası 14, 15
 makasın 15
 makasla 13, 14
 makinesi 36, 147, 148, 399, 407, 461, 466, 571
 makinesinin 30, 285, 475
 makineyle 157, 160
 mal de mer 188
 mal de mère... MD
 malı 126
 malikânelerinde 285
 Mallory 33, 37, 47, 88, 89, 91, 575
 Mallory'nin 89
 Mallory'yle 575
 malzemeleri 83, 95, 111
 mantık 31, 40, 44, 60, 292, 363, 422, 691
 mantıkla 422
 mantıktan 352
 mantradır 362
 manzara 64, 153, 401, 464, 504
 manzaraya xiv
 manzarayı xiv, 506
 maral 355, 357
 Marietta 637
 marihuana 37, 204
 Marks 146, 583
 Marks'ın 583
 Marksizm 4
 Marlowe'un 168
 Marlowe'unda 168
 marndan 407
 Mars 103, 156, 539, 644
 Mars'a 539, 644
 Mars'ın 103
 mart 24, 435, 451
 maruz kalmaz 649
 Maryland 436
 masada 353
 masamın 64, 350
 masasına 41, 138
 masaya 49, 83, 125, 407, 450, 455
 Massachusetts 6, 19, 37, 68, 71, 107, 143, 146, 148, 163, 167, 200, 213, 362, 392, 409, 449, 697
 Massachusetts'i 37
 Massachusetts'teki 146, 148, 449
 matem 613
 matemlerini 92
 Mathews 583
 mavi 10, 20, 41, 54, 58, 59, 62, 69, 73, 93, 104, 118, 124, 161, 354, 368, 403, 436, 437, 531, 534, 535, 613, 655, 656
 mayıs 477
 Mazola 551
 McCulloch 38, 40, 89, 377, 379, 380, 434, 445
 McImcans 173
 MDMA 204
 medyanın 20, 379
 mekânsal 133, 177
 mektuba 642
 mektubu 24, 90, 381, 382, 435, 651, 656, 660, 664, 670, 682, 684
 mektubun 382, 424, 425, 642, 644, 656
 mektubundan 433
 mektup 4, 55, 126, 173, 381, 382, 384, 416, 640, 642, 644, 657, 658, 661
 mektuplar 381, 416, 547, 659, 666, 686
 memeleri 62, 290
 memelerine 130, 290
 memelerini 291
 meme uçları 288
 meme uçlarına 130, 400
 memnuniyet xxvii, 441
 Menomonie 6, 94, 362, 363
 meperidin 266
 merak xxi, 18, 29, 31, 42, 46, 61, 82, 92, 93, 139, 163, 204, 281, 293, 320, 344, 349, 366, 380, 386, 415, 420, 431, 438, 551, 554, 555, 560, 563, 591, 596, 627, 681
 mereng 282, 346, 640
 merkez 134, 195
 merkezi 134, 156, 157, 193, 294, 322, 660
 mermer 151, 152, 340, 407, 419
 mermi xxii, 153, 256, 343, 363, 417
 mermisi 146, 402
 mesafe 60, 205, 376
 mesela xxii, 15, 23, 28, 29, 90, 106, 125, 146, 321, 347, 352, 381, 387, 389, 391, 395,

- 406, 414, 541
mesken edinmiş 117, 352
meşhur xxiii, 4, 18, 53, 75, 96, 98, 137, 138, 141, 160, 162, 271, 277, 311, 360, 381, 385, 388, 400, 402, 403, 424, 446, 451, 452, 536
metaforu 141
metamorfik 407, 410
methiyeler düzmeye 516
metinde 54, 392
metnin 29, 119, 137, 355, 411, 436, 509
metninde 275
metnini 42, 441, 479
metninin 438
metrelik 5, 34, 35, 101, 111, 113, 304, 321, 328, 466, 548
metresin 696
meylin 372
mezar 283, 344, 354, 595, 691
mezarına xv, 45, 344
mezurasıyla 34
mırıldandığını 76, 432
mırıltı 571
mırıltısını 365
mırıltıyı 568
Mısır 22, 131, 146, 147, 452, 578
mısır başağına 30
mızıldanma... MD
Michigan 53
mide 97, 124, 203, 206, 320, 388, 434, 445, 550, 575
mide bulantısı 203, 206, 434, 445
midem 128, 282, 553
midemi çalkalıyor 541
miden bulanmıyor 294
midene 294
mideye 47, 131, 452, 559
miğfer 157, 160
Miken 156, 578, 631
mikro kasetli 466, 475, 480, 507, 510
mikroskopla 116
Milet 133, 156
Milet'in 133
milföy 272
milkshake'le 279
milletin xii, 23, 205, 385, 449, 591
mimari 34, 142, 147, 156, 177, 194, 201, 546, 578
Minnesota 146, 155
Minnesota'daki 146
Minos 131, 132, 133, 141, 156, 364
Minos'un 132, 133, 141
Minotor (kırmızı) 131, 132, 133, 337, 364, 365, 366, 588
Minotor (siyah)... MD
Miramax 7, 114, 386
Miramax'ın 7
miras xix, 119
mirasıyla 56
mirastan 41, 438
misafir 109
Mississippi 460
Missouri 167, 298
Molino v, xxiii, 160, 161, 162, 591, 605, 606
Molino'nun v, xxiii, 162, 591, 605, 606
Molino'ya 161
MOMA 678
monolog 372, 570
Montana 118
Monticello 148, 546
mor 10, 83, 85, 113, 147, 148, 173, 443, 545, 675
morartmak... MD
mortaş 685, 687
motel 159
motelde 107
motelden 113
motifle 217
motor 143, 144, 149
motoru 455
motorun 654
motosiklet 62
motosikleti 59
motosikletten 535
muğlak 70, 76, 360, 609
muhabbet 10, 26, 44, 45, 129, 290, 379, 443, 455, 612
Mullholland 104, 443
mum 13, 14, 354, 416, 437, 442, 543, 654
mumlar xviii, xxv, 576
mumu 354
musibeti 624
mutfağa 25, 75, 369
mutfagi 154, 376
mutfak 129, 156, 290, 376, 442, 453
mutlak 141, 424, 696
mutneb xxvi
muylu... MD
muz 158, 324
mücadele xxviii, 276, 393, 566, 674
mücevher 12, 370, 380, 689
müdahale 675

- müdahalede 402
müdahaleye 7
müdür 133, 197, 367, 574, 653, 670
mülkiyet 423
mümkün 9, 32, 44, 49, 97, 102, 105, 108, 118, 124, 125, 134, 136, 139, 147, 158, 163, 167, 197, 321, 340, 349, 376, 387, 397, 405, 444, 481, 550, 568, 573, 574, 592, 632, 644, 646, 682, 688
mürekkebin 44, 83, 85, 412
mürekkep 44, 45, 83, 85, 86, 273, 353, 354, 365, 425, 459, 576
mürekkeple xix, 85, 355, 407
müsamaha 661
müsrif... MD
müsvedde 270
mütalaa 26
müteessiriz 688
mütevazı 10, 14, 26, 90, 284, 473
müzik xvii, 13, 147, 289, 365, 366, 432, 558, 559
- N**
nabaşta 593
nabız 128, 159
nabzına 566
nadir 4, 21, 43, 61, 68, 445, 462, 653, 666
Nag 45
Nagaina 45
nane 650
- Narkissos 49, 50, 52, 53
nasiplenirler 629
Natasha 137, 138, 139, 140, 611
Natasha'dan 138
Natasha'nın 137, 138
Navidson Kaydı v, xxiii, xxiv, 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 19, 30, 47, 49, 59, 68, 70, 71, 88, 89, 95, 101, 114, 130, 135, 160, 170, 171, 172, 173, 193, 230, 275, 297, 320, 343, 344, 353, 363, 365, 377, 378, 380, 386, 405, 412, 414, 421, 423, 431, 432, 446, 447, 450, 455, 457, 510, 570, 574, 575, 577, 585, 587, 705
Navidson, Tom 406
Navidson, Will xxiii, 4, 6, 7, 10, 25, 37, 88, 121, 270, 271, 277, 359, 380, 386, 400, 402, 434, 446, 461, 574
Navilson 273
Navy 5, 37, 45, 46, 68, 74, 75, 80, 86, 101, 114, 181, 263, 275, 278, 279, 280, 282, 293, 294, 295, 296, 300, 342, 347, 359, 368, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 380, 384, 385, 403, 420, 421, 448, 455, 456, 458
Navy'nin 75, 101, 114, 275, 371, 385, 403
Navy'yi 101, 384, 385, 420
- Nazi 30, 168, 414
nazik 86, 132, 157, 173, 175, 348, 642, 643, 650, 654, 680
nazikçe 104, 130, 159, 266, 558, 564, 568, 609, 653
NEA 10, 172
Nebraska 144, 155, 637
Nebraska'da 637
nebze 23, 49, 152, 201, 344, 347, 372, 402, 642, 688
nefes 6, 23, 30, 31, 62, 65, 84, 85, 99, 124, 138, 180, 181, 182, 263, 296, 319, 323, 337, 345, 347, 369, 370, 372, 375, 443, 452, 456, 545, 566, 568, 570, 660
nefret 45, 108, 113, 287, 358, 451, 455, 593
nekahet 653
neodim 415, 580
Neo-Minimalizm 4
neon 66, 100, 107, 111, 145, 146, 148, 150, 151, 183, 186, 206, 210, 278, 349, 466
Neo-Plastisizm 4
nesne xix, 118, 141, 412
nesnenin 56, 546, 689
nesnesi 60, 666
nesnesiz 392
nesneyle 56, 77
Nevada 418
New Hampshire 70
New Jersey'deki 146
New Mexico 111, 142, 705

New Mexico'daki 111, 142
New York 3, 7, 13, 24, 27, 36, 41, 50, 66, 74, 86, 98, 100, 107, 111, 133, 134, 141, 142, 143, 144, 146, 161, 165, 168, 175, 176, 201, 275, 276, 341, 342, 345, 349, 360, 364, 365, 377, 378, 379, 382, 384, 396, 401, 402, 409, 421, 423, 431, 436, 448, 457, 461, 463, 570, 583, 692, 695, 697, 706
New York'taki 13, 66, 142, 144, 146
nihan... MD
Nikon 45, 76, 122, 236, 249, 360, 466, 480
Nikon'unu 76, 249
Nikon'uyla 236
ninni 347
ninnisi 11
nisan 64, 320
nisyana 85, 373, 436
Noel 92, 147, 148, 163, 417, 434, 592, 671
nokta 21, 24, 47, 58, 70, 79, 82, 229, 338, 357, 463, 514, 550
noktası 9, 143, 169, 388, 423, 435, 510
North 67, 146, 164
Norveç 8, 321, 379, 637
Norveçli 320
Norveç'teki 321
not 30, 35, 41, 72, 117, 141, 173, 213, 355, 356, 415, 553, 604, 611
nota 387
notu 86, 129, 329, 421, 453
Nowell 54, 553, 566, 567, 568, 569
Nowell'in 566, 568, 569
Nowell'la 553
nöbet xxiv, 41, 207, 273, 277, 612
nöbeti 207
Nuh'un gemisi 284
numune 141, 407, 411, 420
numuneniz 414
numuneyi 414
nüfuz etmeye 570
nüksün 684
O
obur 155
ocak 466
oda xxvii, 34, 59, 70, 75, 76, 117, 141, 150, 161, 162, 166, 170, 190, 204, 350, 392, 437, 458, 506, 556, 575, 702
odak xxiv, 47, 51, 215, 342, 396, 460, 462
odası 33, 65, 107, 121, 146, 148, 339, 344, 370, 446, 448
odasına xxiii, 33, 35, 37, 66, 67, 68, 73, 75, 89, 99, 116, 121, 142, 159, 270, 285, 302, 340, 341, 342, 345, 346, 347, 348, 349, 367, 368, 371, 452, 456
odasında xiv, 33, 67, 73, 89, 96, 99, 107, 113, 120, 122, 339, 340, 341, 345, 347, 369, 437, 448, 458, 660, 688
odaya 11, 34, 73, 121, 154, 323, 340, 344, 354, 400, 467, 540, 567
Oedipal 390
of xx, xxiii, 9, 10, 19, 20, 27, 33, 49, 52, 54, 55, 62, 68, 70, 72, 74, 77, 83, 90, 95, 98, 99, 100, 102, 111, 113, 117, 118, 128, 134, 136, 143, 155, 157, 159, 160, 161, 162, 164, 166, 168, 169, 171, 176, 178, 191, 201, 217, 324, 341, 348, 349, 365, 368, 381, 384, 396, 407, 409, 410, 414, 415, 418, 422, 423, 432, 433, 436, 439, 440, 448, 449, 455, 457, 462, 463, 483, 544, 545, 571, 579, 583, 596, 692, 700, 704
oğlan 11, 382, 445
oğlum 275, 443, 639, 641, 642, 645, 651, 653, 662, 664, 668
oğluna 275, 567
oğlundan 382, 688
oğlunu 101, 133, 567
oğlunun 132, 567, 568
oğul 132, 637
Ohio 92, 95, 142, 146, 148, 348, 349, 370, 436, 566, 637, 663

- Ohio'dan 663
Ohio'nun 92
Ohio'ya 566, 637
Oklahoma 142, 457, 637
Oklahoma'daki 142
Oklahoma'ya 637
okudu 41, 90
okuduğu 118, 272
okuduğum 155, 648, 649
okuduk 273
okudum xx, 18, 272, 507, 646
okul 41, 69, 101, 110, 274, 338, 352, 543, 651
okula 110, 338, 339, 341, 352, 644, 645, 664
okulda 351, 644
okul öğretmeniyle 274
okulun 155, 653
okuyucunun 98, 272
okuyucusu xxv, 79
okuyucuya 575
okyanus 62, 276
okyanusa 125
okyanusun 125
olağanüstü xxiv, 3, 25, 45, 50, 62, 67, 68, 69, 74, 76, 77, 82, 95, 101, 116, 119, 120, 132, 136, 155, 158, 173, 193, 272, 276, 280, 320, 322, 354, 369, 400, 416, 431, 434, 436, 440, 443, 444, 446, 461, 533, 559, 567, 571, 640, 648, 650, 656, 681, 685, 687, 696
olgun 124, 667
Olimpos 648
Oliver 67, 78, 79
olmadan xii, 118, 204, 398, 637
olmaksızın 13, 72, 92, 276, 285, 395, 432, 540, 596, 696
olmuştur 5, 7, 9, 20, 32, 33, 34, 44, 50, 71, 73, 75, 94, 96, 145, 148, 151, 181, 270, 274, 289, 297, 299, 338, 344, 346, 360, 362, 364, 367, 382, 403, 404, 406, 420, 421, 422, 423, 431, 433, 455, 462, 464, 542, 555, 572, 637, 668
omphalos 134
omzuna 21, 61
omzunu 371
omzunun 47, 359
onanizm 509
onay 168
on üç 69, 352, 380, 385
operasyon 111
Opium 289
oranına 73
oransızlığı 463
Oregon 83, 146
Oregon'daki 146
organlarının 646
Orpheus 33, 652
Orpheus'a 652
ot 30, 51, 74, 75, 91, 118, 159, 279, 280, 282, 292, 351, 457
otel xiv, xxiii, 157, 541
otokontrol 347
otun 270
oturma 4, 67, 68, 73, 75, 80, 81, 89, 96, 99, 107, 113, 116, 118, 121, 122, 142, 154, 270, 302, 339, 340, 341, 342, 345, 346, 347, 348, 367, 368, 369, 371, 375, 407, 437, 456
otuz üç 216
Oxford 4, 49, 116, 145, 148, 150, 154, 176, 348, 392, 409, 508, 583, 642
Oxford'daki 148, 150
oyalayıcı 285
oynarlar 118
oyuklar xvii
oyun 3, 87, 92, 132, 168, 173, 388, 402, 700
oyunu 58, 132, 169, 174, 440, 626
Ö
öbeğin 419
Öbür 58, 70, 485, 610
ödül 270, 402, 463
ödüllü 6, 10, 431
ödülü xi
ödülünü 429
öfke xvii, 20, 25, 98, 105, 149, 340, 435, 444, 445, 451, 452, 535, 539
öfkeli 101, 108, 126, 159, 287, 321, 322, 359, 424, 536, 559, 659
öfkelerini 639
öfkeyi 118, 156, 563, 646
Öğk! 671
öğrenci 132, 422, 442, 443, 444, 545

- öğrenmeye 352, 400
ölçeğe 133
ölçek 202
öldürebilecek 161
öldürmek 358
öldürmeye 359
ölen 68, 137, 203, 346, 347, 463
ölü xxv, 22, 158, 162, 238, 263, 389, 397, 432, 443, 456, 542, 652
ölüm 70, 92, 93, 131, 132, 159, 164, 175, 369, 405, 423, 451, 454, 464, 510, 533, 688, 697
ölümcül 288, 425, 645
ölümlüsün 701
ölümsüz 645, 666
önceden planlanmış 230
önemlidir 12, 56, 135, 342, 391
önsezi 537
önsezinin 571
önseziyi 552
önünde xv, xvi, 42, 59, 61, 67, 69, 76, 80, 81, 85, 99, 118, 126, 132, 133, 186, 188, 321, 346, 353, 374, 378, 401, 405, 406, 417, 421, 423, 437, 462, 476, 534, 543, 561, 569, 629
öpücük 43, 64, 72, 114
öpücükle 321, 435
öpücükten 114
ördek 89
örgülü 116, 158, 557
örneğin 98, 117, 136, 144, 148, 213, 358, 387, 446, 630
örümceklerin xv
övgüyle bahsetmek 362
öyle xi, xii, xiii, xiv, xvii, xviii, xix, xx, xxiii, xxvii, xxviii, 8, 16, 18, 24, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 42, 44, 50, 52, 55, 57, 63, 64, 70, 75, 85, 87, 91, 92, 96, 100, 103, 110, 120, 125, 134, 135, 137, 138, 139, 140, 154, 162, 171, 174, 178, 182, 203, 204, 209, 272, 276, 289, 290, 291, 295, 297, 319, 322, 329, 344, 345, 353, 369, 372, 373, 376, 381, 383, 387, 390, 418, 422, 453, 457, 474, 479, 509, 514, 516, 525, 533, 534, 539, 542, 547, 548, 549, 551, 554, 570, 591, 592, 626, 630, 639, 640, 642, 643, 646, 655, 658, 660, 675, 681, 682, 698
öylesine 38, 58, 106, 117, 418, 682
özgün xviii, 7, 14, 77, 98, 203, 483, 570, 700
özgürlük 559
özleteceksin 66
özünde xxvi, 40, 82, 163, 191, 404, 571
palamut... MD
Palladio 142, 143, 546
Palladio'nun 142, 546
Palladio'ya 142
panellerden 257
panik 70, 126, 323, 340, 345, 434, 446
panteri 565
panterin 609
Papa 282, 283
paralamak... MD
paramparça xiv, xx, xxviii, 23, 44, 84, 103, 105, 132, 151, 174, 282, 320, 321, 369, 444, 632
paramparça ederken xxviii, 444
paranoya 680
paranoyadır 108
parayı 15, 16, 172, 329, 451, 453, 559
parazit 116
parça 7, 35, 84, 109, 127, 131, 143, 271, 323, 352, 363, 367, 416, 423, 439, 444, 445, 451, 479, 546, 555, 640, 660, 680, 702
parçalamak 274, 443, 540
parçalamaktan 257
parçalamasına 273
parçalamaya 105, 341, 370, 443, 539, 550
parçalar xix, 12, 21, 84, 146, 273, 302, 414
parçalara xix, 13, 49, 628, 632
parçaları xiv, xix, 59, 82, 111, 129, 203, 217, 273, 347, 375

- parçaların 49, 217, 273, 343, 414
parçalayacak 540
parçası xvi, 8, 100, 101, 134, 136, 165, 273, 345, 367, 380, 399, 423, 436, 440, 450, 463, 536
parentetikselsel 439
parfüm xviii, 12
parfümüyle 32
Paris 50, 77, 128, 133, 144, 146, 148, 150, 152, 154, 164, 212, 213, 271, 380, 381, 438, 439, 440, 554, 558, 593, 627, 632
park 157, 190, 291, 450, 538, 554
parkın 190
parklı 109
parkta 101, 190, 561
parlak 62, 91, 412, 608, 643
parmak 44, 57, 62, 90, 92, 110, 140, 319, 347, 402, 420, 444, 465, 509, 539, 558
parmak eklemim 110
parmak eklemlerim 140
parti 17, 22, 75, 83, 351, 354
partim 204
partisi 131, 555
partisine 60
partiye 204
pas 84, 133, 168, 212, 290, 438, 439, 450, 510, 549, 614, 695, 697, 701
paslanmaz 157, 160, 417, 442
pastan 442
pat 80, 87, 129, 130, 173, 243, 274, 281, 356, 444, 455, 562
pati 575
patilerinin 21
patlak 205, 290
patlama xxiv, 85, 346, 350, 354, 409, 418
patlar 370
patron 32, 86
paylaşamıyordum 158
paylaşmaya xxv, 60
paylaşmazdı 93
paylaştığından 93
pazar 340, 418, 637
peçelerini 82
pedal çevirmesine 466, 467
pediatrist 654
peki 23, 113, 281, 320, 321, 369, 395, 449, 563
Pekinez 92, 284, 289, 290, 291, 292
Pekinez'i 284, 291
Pekinez'imi 292
Pekinez'imın 289
Pelafina Heather 688, 689
pelikan 30, 678
pelinotu 630
pembe 62, 129, 203, 351, 571, 648, 698
pencereden xiv, 4, 5, 14, 292, 562
pencereler xvii, 506, 678
pencerelere xviii, 319, 578
pencereleri 93, 346, 360
penceresiz 70, 141
penceresizmiş 395
pençe 57, 58, 91, 110, 145, 375, 456
pençelerini 463
penguen 283, 397
peni 80, 678
peninin 80
penisi 390
Pennsylvania 111, 146, 148
Pennsylvania'daki 146
Perileos'u 365
Perileos'un 365
perişanlığımı 442
personel 360, 656
perspektif xxiv, 39, 76, 117, 174
pervaz 153, 154, 161, 162
peygamberdevesine 283
Phalaris 365, 366
Philadelphia 111, 146, 579
Philadelphia'daki 146
Philadelphialıymışlar 559
pigmentler... MD
pilot 637
pilotluk 637
pilotluktan 637
pilotu 637
pipomu 82
pirinç 157, 160, 204, 347, 381, 630
piroklastik 350
pirsingli 286
pisces 602
pisi balığı 124
pis su 143, 144
plan 81, 122, 123, 126, 130, 363, 687
plana 120, 626
planda xxvii, 47, 118,

- 126, 143, 361, 575
 planı 107, 130, 142,
 143, 150, 154, 156,
 161, 352, 443
 plume xiii
 Poiana 142
 Polaroitler v, 618
 Polonya 103, 105, 152,
 381, 626
 Polonya'da 103
 Polonya'daki 152
 Polonya'ya 105, 381
 pompalı tüfek 36
 porno 289, 292, 380
 porno yıldızıyla 380
 post 142
 posta ii, xix, 175, 286,
 352, 637, 680
 posta kutusu 621
 postaları 455
 posta pulu 680
 posta pulunun xix
 Post-Postmodernizm 4
 potasyum 408, 415
 Princeton 119, 176, 388,
 407, 417, 439
 problem xi, xxi
 problemin 136
 problemine 113
 projektör 147, 148, 510,
 546
 projektörden 383
 proliks 678
 Prometheus 53, 595
 Prosperolu 624
 prostata 130
 provaların 662
 pruva 321
 psikoloji 4, 338
 psikolojisi 25
 psikolojisini 189
 psikolojisinin 24, 25
 Pulitzer xxiv, 6, 360,
 403, 431, 462
 pusula 106, 107, 111,
 150
 püskürtme... MD
 püskürük 387
- Q**
 Q dalgaları 58
 QRS 58, 567
 Quesada v, xxiii, 160,
 161, 162, 591, 605,
 606
- R**
 radyoaktif 4, 417
 raflarını 65, 66, 377
 Ragona 142
 rahatlatıcı 10, 35, 38, 86
 rahatsız edici xvi, 4, 9,
 28, 32, 47, 56, 81,
 171, 203, 342, 435,
 436, 441, 442, 555,
 666
 rahatsızlıklar 13
 rahibe 282, 283
 rahim 390
 rampa... MD
 raunttan 17
 Raymond 77, 79, 109,
 110, 153, 165, 351,
 352, 353, 382, 414,
 416, 549, 644, 645,
 646, 650
 Redwood 364, 596
 Redwood'dur 364
 referans 106, 134, 276
 rehber 69, 96, 166
 REM 104, 436
 rengârenk xviii, 40, 82,
 281, 432, 631, 660
 rengi xviii, 91, 96, 147,
 179, 338, 351, 442,
 565
 renkler 73, 339
 resimli 150, 165, 213,
 578
 Reston 5, 44, 45, 46, 47,
 65, 66, 71, 73, 86, 94,
 95, 96, 99, 100, 107,
 113, 116, 117, 118,
 119, 120, 121, 122,
 141, 172, 177, 178,
 179, 181, 182, 183,
 184, 185, 186, 187,
 188, 203, 206, 207,
 209, 211, 212, 215,
 216, 232, 235, 236,
 240, 249, 263, 267,
 268, 278, 295, 298,
 299, 300, 304, 306,
 307, 308, 309, 314,
 316, 327, 329, 340,
 342, 343, 344, 345,
 346, 347, 348, 367,
 369, 370, 371, 372,
 373, 374, 376, 380,
 405, 407, 414, 417,
 420, 421, 422, 431,
 434, 435, 445, 446,
 448, 456, 458, 460,
 461, 546, 571, 575,
 581, 587
 Rhode Island'daki 146,
 148
 Rikki-Tikki-Tavi 45
 riski göze alıp 90
 rol 118, 140, 382
 rolü 88, 432
 rolüne 53, 275
 rolünü 21, 56, 398, 682
 Roma 23, 41, 141, 146,
 150, 152, 156, 158,
 282, 324, 381, 401,

578, 629, 691
Roma'daki 23, 146, 150,
152, 156, 629
roman i, 47, 108
Rosenbaum 25, 34, 160,
434, 445, 448, 449,
455, 456
römork 481, 508
römorka 466
Rönesans 144, 146, 152,
578
Rönesans'a 578
röportaj 10, 344, 377,
379, 431, 450, 462
röportaja 434
röportajdan 572
rubidyum 408, 580
ruh 16, 35, 60, 82, 139,
189, 290, 348, 434,
436, 450, 544, 641,
646, 650, 684
ruha 441
ruhum 645, 650
ruhumdan 661
ruhun 36, 53
rüya 158, 416, 442, 443,
548, 565, 573, 625,
643, 682, 698, 699
rüzgâr 35, 104, 118,
162, 320, 349, 389,
437, 478, 506, 613,
647, 692
rüzgâra 124, 437, 562,
676
rüzgârda 389
rüzgârı 62, 652
rüzgârının 147
rüzgârlara 389
rzz 274

S

saat xiv, xxv, 63, 68, 76,

83, 91, 93, 99, 101,
103, 111, 120, 121,
125, 126, 129, 137,
145, 150, 151, 160,
168, 191, 203, 210,
286, 289, 295, 319,
320, 329, 340, 345,
346, 366, 421, 442,
455, 458, 466, 476,
477, 481, 504, 507,
533, 545, 548, 553,
554, 555, 571, 587,
624, 670
sabah xi, xiii, xxv, 14, 17,
29, 30, 36, 38, 59, 71,
86, 119, 120, 158, 174,
340, 345, 352, 356,
396, 397, 421, 458,
535, 554, 561, 628,
648, 657, 661, 700
sabahı 33, 43, 66, 88,
140, 145, 150, 418
sabahın xix, 25, 37, 160,
346, 368
sabır 74, 575
sabırla 41, 538, 575, 681
sabırlı 563, 657, 680
sabırlıdır 35
sabit xxi, 56, 66, 89, 91,
106, 118, 140, 144,
249, 358, 389, 407,
432, 459, 628
sabrı 109
sabrın 40
saç xvii, 12, 15, 60, 81,
94, 370, 380, 628
saçan 102, 405, 531,
539
saçılan 85, 217, 264,
378
saçmalık 113, 280
sadakat 355

sadece 5, 7, 15, 19, 29,
50, 53, 54, 63, 76, 84,
87, 91, 109, 113, 127,
284, 343, 351, 379,
395, 396, 430, 431,
432, 478, 507, 559,
631, 647, 672
saf 17, 77, 107, 124,
381, 424, 648, 682
sağır 296, 351
sağı solu aradım 137
sağlama alır 365
sağlayan 119, 159, 352,
571
sağlık ekibi xiv, 92, 339
sağlık ekibini 343
sağlık ekibinin xiv
sağ olduğunu 369
sahibi xv, 25, 125, 132,
144, 158, 296, 353,
422, 449, 450, 461,
592, 689
sahibine 626
sahibiyle xi, 5, 438
sahih 106, 167, 644
sahip 29, 36, 40, 50, 53,
59, 73, 82, 92, 100,
109, 117, 118, 131,
141, 156, 157, 161,
191, 360, 406, 407,
419, 422, 426, 433,
460, 461, 555, 565,
649, 698
sahiplenme 422
sahne 6, 19, 162, 174,
348, 366, 368, 373,
401, 435, 591
sahneyi 9, 169, 284,
369, 372
sakatlama... MD
saklanan 93, 213, 281,
552, 565

saklı xxvi, 18, 36, 50, 67, 375, 421, 435, 442, 272, 287, 365, 408,
 91, 98, 105, 132, 137, 444, 545 412, 413, 438, 439,
 157, 341, 356, 365, sarı 12, 58, 73, 81, 157, 442, 454, 457, 507,
 390, 401, 417, 457, 160, 292, 368, 401, 509, 537, 552, 560,
 535, 536, 546, 611, 443, 455, 459, 553, 655
 640, 644, 655, 657 554 sayfanın 31, 41, 338,
 salatası 415 sarıçam 151, 152 355
 saldırgan 60, 110, 357, sarılaştırmıştır 98 sayfası 38, 411, 437,
 358, 360 sarılmış 668 542
 saldırı 57, 359 sarımsak 437 sayfasında 355
 saldırmadı 6, 363 sarısı 61, 66, 87, 158, sayfaya i, 33, 322, 457
 saldırmış 319, 367 352 schwarz... MD
 salon 150, 398 sarışın 103, 319, 323, Seattle 28, 74, 95, 113,
 salyangoz 283, 437, 438, 324 118, 132, 133, 146,
 440 sarma 37, 75, 109, 118, 159, 172, 216, 345,
 salyangozu 437, 439 270 552, 566
 salyangozun 438, 439 Sarmal Merdiven'den sebep xxi, 39, 40, 41,
 samaryum 415, 580 182, 295, 587 43, 58, 61, 63, 64, 82,
 samimiyet 25 Sarmal Merdiven'e 102, 104, 110, 118, 141,
 samimiyetle 271, 297 466 154, 273, 290, 291,
 samimiyetten 592 Sarmal Merdiven'i 112, 382, 386, 415, 422,
 sana ix, 16, 24, 47, 75, 151, 179, 437 423, 424, 426, 435,
 109, 116, 137, 271, Sarmal Merdiven'in 145, 438, 455, 460, 463,
 282, 283, 284, 296, 190, 270, 302, 345, 536, 549, 592
 369, 390, 394, 395, 407 sebeple 24, 135, 137,
 426, 427, 551, 639, sarmaşık 534, 549 153, 366
 640, 641, 642, 643, sarmaşıklar 288 sebepten xvii, xxvi, xxvii,
 645, 646, 647, 652, sarmaşıktan 660 64, 70, 73, 99, 126,
 653, 655, 659, 660, sarsacağını 7 149, 162, 273, 349,
 661, 663, 664, 670, sarsılmış... MD 400, 416, 437, 444,
 674, 681, 682, 683, savaş 45, 94, 103, 117, 452, 455, 459, 507,
 686 205, 322, 339, 358, 540, 551, 687
 sancak 322 362, 384, 450, 516, sedyeye 302, 304
 sandık 350, 402 539, 624, 625 sedyede 342
 sandıktan 12, 24, 417 savaşı 50, 263, 697 sedyenin 268, 305
 sandviç 72, 173, 629 savaştaki 213 sedyeye 267
 sapsarı 452 savaştan 50, 280 sekiz 5, 10, 13, 37, 43,
 sarartının 321 savsaklıyor 627 71, 83, 85, 100, 119,
 Sarawak 149 savuruyor 354, 444 121, 132, 142, 145,
 sarhoş xxv, 14, 125, savuşturacak 120 150, 160, 274, 288,
 139, 148, 159, 281, sayfa 29, 53, 56, 67, 295, 338, 346, 384,
 290, 321, 368, 369, 68, 79, 150, 160, 398, 400, 416, 423,

- 466, 467, 545, 557, 576, 649
- seks 74, 126, 286, 288
- sekse 125
- seksin 139, 173
- seksten 64
- seladon 61
- selam 96, 368, 374, 399, 443, 576
- selobantla 459
- sempozyumdaki 95
- Seneca 136, 141
- serçeparmağa 231
- sergi 157, 213
- seri 83, 121, 122, 154
- ses 6, 11, 23, 27, 55, 56, 57, 59, 60, 66, 71, 72, 81, 99, 102, 103, 105, 113, 116, 117, 121, 130, 147, 153, 155, 157, 158, 160, 180, 258, 283, 286, 289, 291, 292, 295, 297, 319, 340, 341, 342, 349, 352, 353, 354, 363, 367, 369, 371, 373, 399, 400, 466, 475, 478, 480, 507, 510, 525, 537, 539, 551, 572, 681, 691, 700
- sese 53, 54, 67, 209, 321, 367, 525, 570
- sesin 13, 52, 53, 54, 56, 73, 121, 158, 160, 210, 291, 296, 342
- sesini xi, xvi, 11, 14, 37, 56, 85, 89, 110, 129, 153, 158, 173, 270, 291, 294, 322, 356, 373, 404, 416, 458, 546, 551, 552, 559, 648, 654
- sesinin 49, 52, 60, 81, 443, 575, 651
- sesle 17, 24, 34, 58, 103, 114, 118, 126, 151, 162, 284, 348, 403, 457, 530
- sessiz 7, 10, 11, 31, 56, 71, 90, 100, 105, 162, 343, 419, 542, 698
- sessizliğe 113, 262, 351, 371, 424, 559, 646
- sessizliği 46, 69, 319, 610
- sessizliğin 421, 654
- sessizlik 24, 31, 60, 66, 80, 81, 149, 151, 326, 369, 371, 400, 511, 610, 654
- sessizlikte 11
- “Sevdiğim İnsanın Kısa Tarihi” 386, 402, 434, 571
- sevecen 10, 507
- seyircide 463
- seyircinin 8, 168
- sezgiden 199, 539
- sezgisi 55, 199
- sezgiye 201
- Shakespeare 631, 691
- sıcak 14, 18, 62, 73, 81, 82, 83, 129, 141, 142, 159, 191, 346, 354, 378, 416, 449, 553, 556, 565, 571, 573, 576, 682
- sıcakkanlı 652
- sıcaklığı 38
- sıcaklığımız 105
- sıcaklığını 139
- sıcaklık 18, 43, 51, 321, 354, 358, 410, 442, 466, 478, 507, 509, 592
- sıcaklık değerli 466
- sıçramaya 140
- sığınacağım 536
- sığınağın 479
- sığınağında 624
- sığınak 40, 536
- sıkıldı 349, 663
- sıkıntı xi, 349, 646
- sınırı 571
- sınırında 442
- sınırının 85, 346, 552
- sınırlarında 424
- sır 88, 90, 117, 137, 161, 403, 428, 510
- sırta kadem basmış 8, 449, 676
- sırrı 133, 287
- sırrımız 431, 664
- sıvı xxii, 129, 436, 576
- sızmasına 342, 402
- Sibil 687
- siderit 407
- sigara 26, 89, 99, 350
- sigorta 145, 146
- sihir xxvii, 174, 398, 652
- sihirle 174
- siktiğimin 535
- siktir 65, 138, 174, 282, 295, 370
- silah xiv, 15, 94, 112, 146, 149, 153, 205, 233, 234, 346, 356, 417, 557, 591, 634
- silikon 157, 160, 407
- silindir 66
- silüet 31, 81, 416, 436
- silüeti 436
- silüetin 249, 374
- silüetine 237
- simya xviii
- sinir 7, 36, 56, 94, 401, 661

sinirin 455
 sinmiş xv, xxiii, 31, 83, 290, 350
 sinsi xi, 15, 41, 139, 147, 204, 537, 656
 sinyal 57, 126, 140, 147, 148, 149, 150, 175, 211, 322
 sinyali 116, 121, 185, 321
 sinyaline 122
 siperleri 612
 siren 681
 sis 162, 608
 siyah 15, 33, 45, 62, 83, 85, 109, 128, 139, 141, 147, 148, 151, 152, 173, 207, 251, 290, 338, 339, 350, 351, 355, 384, 385, 400, 401, 407, 412, 442, 466, 481, 508, 531, 550, 558, 609, 630, 657, 698
 siyasetçiler 576
 siyasi 39, 153, 391
 size xix, xxii, 16, 18, 19, 31, 63, 90, 109, 128, 144, 155, 156, 157, 291, 414, 415, 438, 547, 557, 566, 630, 684, 688
 sklerotik 167
 Skylab xxiii, 161
 snuff 171
 sobasında 146
 soğanlardan 362
 soğanları 612
 soğuk 5, 18, 19, 62, 69, 74, 76, 84, 92, 94, 100, 104, 124, 161, 174, 178, 213, 290, 297, 321, 323, 344, 346, 349, 404, 451, 454, 536, 538, 539, 553, 570, 572, 610, 655, 667
 sokağa 101, 203, 420
 sokağı 374
 sokak xiii, 104, 140, 291, 292, 349, 351, 415, 427, 545, 555, 576
 sokakta xxviii, 17, 129, 536
 sol
 solipsist 189
 soluk benizli 549
 somon 56, 58, 124, 444, 655
 somonu 443
 somut 9, 81, 119, 123, 148, 193, 200, 376, 417, 425, 460
 sondan bir önceki 81
 sonrası 8, 58, 61, 289, 392, 507, 541
 Son Röportaj 113, 114, 147, 349, 373, 376, 581, 587
 Son Röportaj'da 113, 376
 Son Röportaj'dan 349, 373
 Son Röportaj'ın 114, 581
 Sonsuz Koridor 202
 sonuç 5, 26, 34, 36, 47, 143, 320, 338, 346
 Sonuçsalcılık 4
 sonunda xii, xvi, xviii, 9, 15, 19, 25, 31, 38, 40, 45, 64, 88, 105, 110, 114, 136, 147, 161, 162, 163, 178, 185, 211, 250, 277, 281, 308, 319, 346, 347, 421, 422, 438, 442, 445, 457, 465, 466, 525, 540, 543, 549, 559, 561, 565, 570, 641, 649, 662, 669, 684, 699
 soru 7, 22, 33, 39, 62, 110, 114, 121, 292, 389, 400, 438, 560, 626, 631
 sorudan 617
 sorunu 21, 94, 113, 144, 352, 438, 456
 soruya 421, 439
 soruyla 72, 89
 soruyu 287, 400, 414, 427, 431, 438
 soylu 53
 söğüt... MD
 sökmek 122
 söktüm xxi, 204
 söküp 12, 444, 540, 624, 646, 658
 sönüşü 423
 söyledim 16, 42, 86, 126, 159, 272, 339, 352, 399, 428, 559
 söylemeye xxiv, 37, 136
 söyleyecek 42, 89, 395, 594
 söyleyemem xii, 391, 394, 655
 sözcüğüyle 274, 344
 sözcük xix, xxvi, 3, 26, 27, 49, 58, 62, 63, 105, 119, 124, 125, 355, 361, 366, 390, 392, 397, 403, 439, 457, 626, 629, 648, 661, 662

- sözcüklere 31, 49, 51, 127, 134, 348
sözcükleri xix, 20, 50, 51, 64, 169, 374, 439, 543, 553, 568, 654
sözlük 95, 642
Spandex 129
spazm 130
spermimi 130
sterno 442, 641
St. Helens Dağı 601
striptizci 63, 91
striptizcinin 63, 443
striptizciye xii, xv, 63
striptizciyi 63
stroboskobu 122
stroboskobunu 236
stroboskop 89, 240
stronsiyum 414, 415, 580
stronsiyuma 408
Styx'e 649
Succoth'la 21
suçiçeği 339
Sudan'a 462
Sudan'da 6
sunumundaki 376
susuzluğumu 540, 615
suyu 14, 36, 69, 111, 125, 545, 554, 681, 700
suyum 330, 361, 510
suyumun 662
suyun 321, 322
sümük 284, 290, 292
sürgün 133, 322, 537, 563, 673
sürü xxi, xxii, 5, 7, 10, 15, 18, 23, 26, 30, 39, 61, 75, 80, 100, 111, 139, 141, 162, 170, 287, 289, 297, 337, 342, 349, 350, 367, 368, 381, 399, 400, 449, 466, 474, 533, 541, 550, 552, 562, 566, 585, 596, 643, 664, 695, 700
sürücü belgesi xiii
süt 36, 129, 346, 575, 625
sütun 25, 97, 134, 163, 164, 171, 372, 578
Ş
şablonu 135, 202
şahane 407, 483
şahin 85
şahit 61, 99, 163, 210, 417, 420, 423, 553, 652, 654
şahsi xiii, xxiii, 24, 31, 42, 47, 285, 370, 376, 378, 384, 386, 423
şaka 3, 61, 63, 90, 173, 550, 557
şakası 283
şakaydı 283
şakayla 80, 107, 129, 171, 287, 510
şakrak 75, 289, 337, 367
şalopanın 162
şalopaya 161
şans 75, 97, 126, 128, 338, 347, 355
şansım 46, 204, 596, 664
şansın 19, 96
şansına 25, 347
şantiyede 103
şantiyeyi 110
şapel 148, 416
şapka 97, 442, 626, 630, 678
şaplak 126
şarabı 43, 345, 351
şarabını 138
şarap xxii, xxv, 75, 629
şarapla 43
şaraplarını 576
şaraptan 137
şaşkına çeviren 119, 378
şefkat 290, 416, 653, 683
şefkatime 639
şefkatliydi 654
şehir 27, 110, 156, 382, 628
şehirden 13, 557
şehri 23, 104
şehrin 23, 92, 104
şekil 45, 133
şekli xix, 58, 65, 80, 85, 178, 251, 451, 692
şerefsiz 292
şerif 339, 343, 344
şerit 151, 152, 456, 509, 534
şeylerin xiii, xvii, xviii, xxiii, xxvii, 9, 12, 24, 46, 105, 174, 286, 362, 366, 377, 421, 453, 555, 556, 565, 652
şeytan 146
şiddet 26, 119, 273, 370, 417
şiddete 25, 61, 161, 357, 403, 646
şiddetini 322
şifre 428, 430, 664
şifreli 116, 560
şimdiki xvi, 51, 64, 276
şirket 422

şişe 17, 43, 59, 286, 345,
407, 539
şizofreni 415
şok 159, 204, 292, 418,
448, 667
şoke 560, 561
şöhret 97, 108, 270, 284
şöyle i, xviii, xxiii, 4, 5, 8,
18, 26, 30, 34, 44, 60,
61, 63, 68, 74, 75, 89,
91, 95, 98, 101, 104,
109, 112, 120, 126,
134, 136, 138, 139,
144, 147, 171, 193,
272, 273, 280, 281,
283, 289, 338, 343,
349, 350, 363, 368,
375, 381, 389, 391,
399, 403, 410, 416,
420, 422, 423, 424,
432, 437, 442, 458,
460, 463, 466, 477,
508, 535, 553, 574,
596, 631, 650, 664,
676
şubat 384, 451, 461
Şükran Günü 204, 377,
400
şükür 541
şüphe xxvii, 13, 128,
151, 203, 416, 552,
561, 571

T

taammüt... MD
tabağa 347
tabağına 138
tabak 157, 347, 397,
510, 556
tabelasının 82
tablet 286
tabut 323, 688

taçlandırırsın 692
tadın 23
tadını 10, 171, 351, 402,
442, 504, 642
tahliye 416
tahnit... MD
tahtasının 96
takımyıldızları xxvii
takıntılı 391, 405, 434
takip xi, xxvii, 34, 43,
44, 56, 60, 62, 66, 99,
141, 149, 150, 159,
161, 202, 206, 324,
342, 351, 361, 364,
367, 374, 381, 393,
394, 402, 460, 570,
571, 596, 632, 654,
660
taktak 369
tam xi, xvi, xxi, xxii, xxiv,
xxvi, 4, 13, 14, 15, 18,
22, 23, 24, 28, 29, 31,
32, 36, 39, 41, 43, 44,
45, 47, 50, 56, 58, 59,
61, 62, 73, 76, 77, 81,
82, 85, 91, 92, 94, 95,
99, 104, 105, 106,
109, 112, 113, 120,
121, 125, 129, 130,
132, 136, 137, 138,
139, 149, 155, 156,
157, 158, 161, 164,
168, 173, 191, 210,
214, 240, 271, 272,
273, 276, 280, 283,
284, 286, 287, 289,
291, 293, 308, 311,
319, 320, 329, 347,
349, 353, 354, 355,
365, 366, 367, 368,
373, 374, 379, 389,
392, 394, 400, 415,

416, 422, 423, 426,
429, 432, 437, 441,
444, 445, 450, 452,
455, 461, 463, 480,
509, 514, 535, 542,
543, 544, 547, 548,
550, 552, 561, 562,
564, 567, 568, 594,
627, 630, 631, 639,
640, 660, 672, 674,
691
tamam 15, 83, 280, 382,
453
tamamlanmamış 272,
400
tangirtıyı 654
Tanrı 38, 52, 53, 85,
145, 152, 271, 293,
350, 354, 388, 392,
424, 427, 433, 445,
449, 455, 541, 557,
641, 653, 676, 696,
700
tapınağı 131, 156
tapınağına 465
taraçaya 506
tarafına xii, 35, 268,
290, 322, 374, 375,
655
tarak 12
tarih 40, 61, 66, 142,
156, 162, 364, 401,
580, 590, 591
tarot 341, 628
tarz 10, 63, 70, 79, 90,
91, 98, 108, 110, 111,
124, 139, 141, 149,
150, 158, 166, 168,
272, 273, 287, 291,
344, 349, 382, 384,
387, 395, 399, 415,
431, 438, 515, 518,

639, 649, 652, 680, 681
 tarzda xxiv, 77, 169
 tasallut... MD
 taslak 412
 taşımaya 65, 122, 175, 233, 305, 387
 taşırırsınız 10, 26
 taştan 52, 438, 443, 691
 tat 51, 84, 537
 Tatiana 128, 129, 130, 137, 289, 630
 tatlı 62, 83, 127, 139, 400, 537, 544, 549, 562, 650, 662
 Taurus 417
 tavan 76, 100, 155, 156, 161, 162, 375, 400, 417, 436, 474, 656
 tavşan 64, 662
 tavşanı 63
 tavuk 452
 Tayland 125, 127, 401
 tebessüm 16
 tebligat... MD
 tecavüz 66, 287, 536, 540
 teçhizatı 122
 tedirgin 99, 442, 651
 tefsir 11
 tek xiv, xv, xvii, xxii, xxvi, xxviii, 4, 5, 6, 7, 17, 20, 21, 27, 36, 37, 38, 42, 44, 51, 52, 57, 58, 59, 64, 67, 73, 74, 80, 81, 82, 86, 90, 95, 97, 100, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 111, 113, 121, 125, 134, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 160, 161, 168, 173, 174, 176, 178, 182, 199, 204, 205, 212, 272, 281, 282, 285, 287, 289, 294, 296, 316, 320, 321, 322, 332, 338, 339, 340, 342, 343, 344, 345, 346, 349, 350, 352, 354, 361, 362, 369, 372, 373, 374, 375, 376, 379, 381, 382, 386, 390, 393, 394, 397, 401, 402, 406, 411, 412, 416, 421, 422, 424, 430, 431, 433, 435, 436, 437, 440, 442, 444, 445, 452, 455, 457, 458, 460, 461, 462, 465, 466, 476, 477, 479, 480, 484, 506, 507, 509, 514, 534, 535, 536, 538, 540, 547, 549, 554, 560, 564, 570, 575, 576, 625, 631, 632, 646, 648, 652, 653, 656, 657, 660, 661, 662, 664, 666, 673, 680, 681, 686, 691, 696, 700
 tekaüt... MD
 tekerlekleri 44, 343, 372, 478
 tekerleklerini 369
 tekerleklerinin 546
 tekerlekli sandalyesinden 65
 tekerlekli sandalyesini 117, 184, 186, 211, 235, 371, 405, 414
 tekerlekli sandalyesiyle 117, 421
 tekerrür 55, 391, 392, 551
 tekerrürden 191
 tekerrüre 391
 tekerrürün 49, 57
 tekinsiz 28, 44, 55, 272, 291, 392
 tekir kedi 542
 tekir kedileri 33
 tekir kedinin 542
 tekne 125, 137
 teknoloji 3, 166, 167, 168
 teknolojiye 56
 tekrar ettiğime 125
 tektir 135
 tekzip 359, 433
 tel 18, 41, 110, 341, 535, 548, 626, 687
 telefon 4, 41, 42, 113, 122, 123, 149, 150, 319, 324, 345, 377, 380, 545
 telefona 106
 telefonda 73, 89, 128, 272, 346, 400
 telefonla 65, 118, 123, 384, 536
 telefonu xv, 32, 41, 287, 380, 449
 televizyon xxvii, 12, 66, 422, 427
 televizyonda 102, 685
 televizyondan 649
 televizyonun 33, 118, 640
 telinden 44
 telli 116, 186
 telsiz 102, 111, 113, 117, 148, 149, 150, 185, 270

temadır 464	Thumper xii, xv, xvii,	163, 172, 178, 179,
teması 135	xxi, 63, 64, 82, 83, 90,	181, 182, 183, 185,
temasını 365	103, 109, 120, 125,	211, 232, 269, 270,
temel 29, 57, 130, 143,	126, 127, 128, 137,	271, 274, 275, 276,
153, 154, 166, 167,	139, 159, 284, 353,	277, 278, 279, 280,
372, 389, 403, 411,	399, 400, 443, 444,	282, 283, 284, 293,
691	451, 452, 556, 558	294, 295, 296, 297,
temizleme 351	tıkırtı 73, 329	298, 300, 302, 303,
temizlik 30, 535	Tımarhane 681	306, 327, 329, 340,
tenhalığını 49, 375	tımarhaneye 653	341, 342, 343, 344,
Tennessee 146, 341	tıp 4, 111, 204	345, 346, 347, 349,
teori 377, 433	tıptırısını 374	363, 364, 367, 368,
teorinin 414	tırabzan 101, 155, 156,	369, 371, 374, 375,
teorisini 455	481, 482	376, 384, 401, 405,
tepedeki xii, 140, 311,	tırabzan demirine 482	406, 414, 415, 423,
507	tırmalıyor 417	424, 432, 433, 435,
tepkiseldir 446	tip	436, 437, 510, 516,
tepki verememesi 28	tiril tiril 105	575, 587, 588
ter xvii, 62, 68, 340	titreme 70, 345, 552	Tom'un Hikâyesi 136,
terden 30, 129, 181,	titremeyi 353	278, 297, 344, 587,
319, 442	titreşimleri 539	588
teri 353	titreşimlerini 83, 507	ton balığı 416
termonükleer 417	titreşiyor 178, 576	tonerler... MD
terslemiştir 422	titriyorum 538	tonik 39
tertemiz... MD	tiyatro 156, 191	top xxviii, 121, 205, 680
tesadüf xxvi, 19, 22, 25,	tiyatronun 148, 372	toparlanmak... MD
55, 105, 275, 433,	tiyatrosu 8, 148, 156	topolojisinin 418
543, 547	tiyatroyu 42, 43, 368	toprak 16, 36, 323, 364,
tesisatçı 19	TNT 159, 168, 169, 321	402, 671, 695, 697
teşebbüsü 161, 321,	tohum 58, 204, 441	topu xiv, 4, 350, 361,
359, 656	tohumu 174	393, 402, 509, 545,
teşekkür 54, 344, 382,	tohumun 441	643
421, 437, 561, 680	tokat i, 351	topuk 274
teşhir 167	tokmaklar... MD	topyekûn 106, 123, 191,
tetiği 356, 433	tokmaksız 212	443, 526, 542
tetikte 16, 44, 88, 147,	Tom 5, 6, 25, 26, 37,	tortul 61, 387, 407, 419
417, 539, 659	38, 44, 45, 46, 47, 48,	tosbağa... MD
Tex 99, 320, 321, 324	65, 66, 71, 72, 73, 74,	toz 91, 92, 389, 406,
Texas 320, 324, 546	75, 77, 78, 79, 81, 89,	407, 557, 565, 698
tezgâh 82, 103	96, 99, 100, 101, 106,	trakit 407
Theseus 131, 132, 133,	107, 108, 113, 118,	transfüzyonu 353
141	120, 121, 122, 136,	trapezius 343

- traverse 473
 travma xvii, 92, 435
 travması 31
 travmaya 58, 574
 tren 144, 157, 685
 trenin 562
 treninde 628, 629
 triste 641
 Triumph 62, 164, 534
 Truant iii, v, xxviii, 4, 34, 58, 64, 86, 103, 160, 162, 276, 329, 382, 411, 454, 560, 617, 636, 638
 tuhaf xvi, xviii, xxiv, xxv, 5, 33, 34, 36, 43, 44, 51, 52, 58, 63, 64, 66, 71, 80, 83, 89, 90, 92, 97, 102, 105, 106, 117, 121, 124, 126, 127, 128, 144, 149, 155, 160, 173, 175, 178, 203, 275, 276, 277, 284, 285, 291, 308, 319, 320, 324, 338, 346, 348, 349, 353, 363, 365, 366, 370, 373, 376, 381, 394, 396, 399, 425, 436, 437, 441, 443, 444, 450, 451, 453, 454, 466, 548, 551, 559, 561, 563, 564, 596, 608, 627, 657, 687, 697, 698
 tuhafı 47, 59, 66, 80, 82, 141, 291, 341, 446
 tungsten 328
 turkuaz 648
 tutacağı 596, 650
 tutamaklı 33
 tutan 6, 26, 35, 65, 124, 157, 214, 320, 341, 389, 403, 429, 540, 674
 tutarlı 57, 363, 414, 510
 tutarsızlığa 39, 431
 tutarsızlığın 342
 tutku 60, 575
 tutkumuz 105
 tutkuyu 575
 tutmaya 23, 105, 187, 348
 tutmayı 68, 70, 81, 207, 249, 353, 575, 660, 697
 tuvalet 466
 tuvalete 64
 tuzğa 82
 tuzla buz 44, 174, 374
 tüfek 36, 151, 153, 239, 417, 604
 tüfekte 94, 453, 461
 tükenmez kalemin 682
 tükürük 103, 282
 tünelin 311
 türden i, xi, xv, xvii, 4, 5, 6, 14, 18, 28, 45, 55, 57, 81, 97, 119, 120, 126, 149, 168, 191, 272, 274, 291, 323, 340, 371, 374, 389, 423, 426, 460, 464, 508, 554, 555, 643
 tüylü 88, 99, 418, 561, 625
U
 UFBF 166
 ucunu 35, 99, 130, 158, 289, 291, 304, 344
 uçaklar 558
 uçurtma 452, 648
 uçuş 398
 ufacık 16, 20, 35, 42, 57, 61, 104, 158, 175, 290, 321, 323, 360, 403, 435, 455, 459, 535, 558, 566, 567, 576
 ufalanmak... MD
 UFO 3, 6
 ufuk 265
 Ugolino 647
 uğultusu 321
 ulaşmam 128, 129, 373
 ulaşması 44, 125, 388
 Ulusal Siyahi Mühendisler Cemiyeti'ni 546
 umlaut... MD
 unheimlich 28, 32, 391, 392
 un ufak 129, 151, 375
 unut 662
 unutmama 15, 579, 639, 640, 644, 645, 659, 666, 674
 unutuşa 179
 uranyum 415, 580
 uslu 340, 642, 666
 ustasının 106
 Utah 26
 utancı 364
 utancımın 675
 utanç 655
 utanıp 642
 uyaksız 86
 uyandırdığını 4
 uyar 109
 uydurma xiii, xxiii, xxiv, 19, 90, 105, 288, 353, 390, 696
 uygun vii, xix, 4, 13, 18, 34, 45, 65, 71, 81, 95, 109, 113, 118, 134, 160, 164, 177, 193,

363, 368, 402, 414,
422, 434, 449, 461,
545, 626, 641, 661,
688
uygunsuz xii, 103, 290,
437, 641
Uykucu 282, 283
uykucusunun 445
uykusuzluk 434, 445,
447
uyumadan 553
uyumak 347
uyumaya xi, xiii, xxvii,
150, 348, 482, 660
uyuşturucu xiii, 30, 403
uyuyan 25, 61, 120, 646
uzaklaşıp 474
uzamsal 28, 46, 66
uzay 699
uzayda 699
uzaydan 387
uzayı 698
uzaylı xxi

Ü

üç xiii, xv, 5, 6, 7, 10,
17, 20, 23, 24, 25, 45,
63, 69, 71, 76, 94, 96,
98, 99, 107, 110, 120,
121, 122, 123, 124,
140, 154, 155, 159,
160, 210, 216, 235,
271, 280, 281, 296,
298, 316, 324, 330,
347, 352, 354, 361,
375, 379, 380, 381,
382, 385, 397, 406,
419, 420, 421, 430,
433, 436, 451, 453,
466, 480, 507, 533,
557, 558, 559, 562,
571, 625, 629, 631,

641, 660
üçayak 163, 466
üçgen... MD
üçkâğıt 271, 555
üç kuruş xv
ülser 320, 434, 630
ülseri 575
ülserim 553
üniversite 7, 45, 401,
407, 572
üre 516
ürpertiyile 173, 346
üs 26, 117
üstümde 400
üstüme 323, 373, 551
üzgün 16, 18, 126, 290,
361, 646, 667
üzgünüm 86, 319, 361,
430, 453, 539, 646,
654, 672
üzülerek 401, 463

V

vahşi doğada 639
vajina 390
vâkıf olacaksın 642
varıl 448
varlık 194, 321
varoluş 30, 73, 88, 131,
134, 659, 699
Vatikan 148, 152, 282
vay 62, 139, 187
vazıh xix, 665
ve ii, iii, v, vii, xii, xiii, xiv,
xv, xvii, xviii, xix, xxi,
xxii, xxiii, xxiv, xxv,
xxvi, xxvii, 3, 4, 5, 6,
7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,
14, 15, 16, 17, 18, 19,
20, 21, 22, 23, 24, 25,
26, 27, 28, 29, 30, 31,

32, 33, 34, 35, 36, 37,
38, 39, 40, 41, 42, 43,
44, 45, 46, 47, 48, 49,
50, 51, 52, 53, 54, 55,
56, 57, 58, 59, 60, 61,
62, 63, 64, 65, 66, 67,
68, 69, 70, 71, 72, 73,
74, 75, 76, 77, 78, 79,
80, 81, 82, 83, 84, 85,
86, 87, 88, 89, 90, 91,
92, 93, 94, 95, 96, 97,
98, 99, 100, 101, 102,
103, 104, 105, 106,
107, 108, 109, 110,
111, 112, 113, 114,
115, 116, 117, 118,
119, 120, 121, 122,
123, 124, 125, 126,
127, 128, 129, 130,
131, 132, 133, 134,
135, 136, 137, 138,
139, 140, 141, 142,
143, 144, 145, 146,
147, 148, 149, 150,
151, 152, 153, 154,
155, 156, 157, 158,
159, 160, 161, 162,
163, 164, 165, 166,
167, 168, 169, 170,
171, 172, 173, 174,
175, 176, 177, 178,
179, 181, 184, 186,
188, 189, 190, 191,
193, 195, 199, 200,
201, 202, 203, 204,
205, 206, 207, 210,
211, 212, 213, 214,
215, 216, 217, 229,
230, 235, 236, 249,
264, 265, 266, 268,
269, 270, 271, 272,
273, 274, 275, 276,

277, 278, 279, 280, 474, 475, 476, 477, Venice 158, 604
 281, 282, 283, 284, 478, 479, 480, 481, verbijerasyon 415
 285, 286, 287, 288, 483, 488, 490, 506, vergi dairesi 172
 289, 290, 291, 292, 507, 508, 509, 510, veri 149, 150, 363, 415
 293, 295, 296, 297, 514, 515, 516, 518, vérité 163
 298, 299, 302, 305, 525, 533, 534, 535, Vermont 273, 574, 637
 307, 308, 311, 313, 536, 537, 538, 539, VHS 5, 7, 71, 116, 587,
 319, 320, 321, 322, 540, 541, 543, 544, 708
 323, 324, 325, 326, 545, 546, 547, 548, vırrraklayan 283
 328, 330, 337, 338, 549, 550, 551, 552, Vietnam 166, 401
 339, 340, 341, 342, 553, 554, 555, 556, Viking 176, 645
 343, 344, 345, 346, 557, 558, 559, 560, Vikinglerinin 645
 347, 348, 349, 350, 561, 562, 563, 564, Vineland 95, 216
 351, 352, 353, 354, 565, 566, 567, 568, Viper 42
 355, 356, 357, 358, 569, 570, 571, 572, Virginia 10, 27, 38, 46,
 359, 360, 361, 362, 573, 574, 575, 576, 66, 68, 71, 97, 101,
 363, 364, 365, 366, 578, 579, 580, 581, 146, 148, 338, 346,
 367, 368, 369, 370, 583, 585, 590, 591, 379, 385, 395, 402,
 371, 372, 373, 374, 592, 593, 594, 595, 415, 448, 449, 450,
 375, 376, 377, 378, 596, 597, 604, 605, 451, 455, 458, 542,
 379, 380, 381, 382, 606, 608, 609, 610, 546, 560, 574, 695
 383, 384, 385, 386, 611, 612, 613, 615, virjin 678
 387, 388, 389, 390, 624, 625, 626, 627, Visa 172, 319, 417
 391, 392, 393, 394, 628, 629, 630, 631, Visigoth 602
 396, 397, 398, 399, 632, 634, 637, 639, vizite 16, 355
 400, 402, 403, 404, 640, 641, 642, 643, volkan 118
 405, 406, 407, 408, 644, 645, 646, 647, volkanik 118, 407
 409, 410, 411, 412, 648, 649, 650, 651, vs. 70, 118, 136, 144,
 414, 415, 416, 417, 652, 653, 654, 655, 145, 146, 149, 150,
 418, 419, 420, 421, 656, 657, 658, 659, 157, 161, 162, 163,
 422, 423, 424, 425, 660, 661, 662, 663, 172, 409, 462, 590
 426, 427, 428, 429, 664, 665, 666, 668, vuracağım 645
 430, 431, 432, 433, 669, 670, 672, 673,
 434, 435, 436, 437, 674, 675, 680, 681, **W**
 438, 439, 440, 441, 682, 683, 684, 685, Washington 38, 77, 95,
 442, 443, 444, 445, 686, 687, 688, 691, 142, 144, 146, 148,
 446, 447, 448, 449, 692, 695, 696, 697, 153, 155, 159, 343,
 450, 451, 452, 453, 698, 699, 700, 701, 354, 372, 433
 454, 455, 456, 457, 702, Weatherby 94, 112, 146,
 458, 459, 460, 461, veciz 26 417, 442, 554
 462, 463, 464, 465, Venedik 13, 142, 150, Weatherby 300 magnum
 466, 467, 470, 473, 152, 154 94, 146, 417

- Weinstein, Bob 386
Weinstein, Harvey 8
West 55, 533
Whalestoe v, 638, 639, 655, 656, 660, 674, 684, 688
will-o'-the-wisp 158
willowisp... MD
Wisconsin 6, 77, 94, 363
Wyoming 118
- Y**
yabani xiii, xix, 139, 191, 565, 595, 674
yağ 59, 98, 416, 551
yağa 401, 443
yağı xiii, 129, 156, 550
yağlayıcılar... MD
yağmur 85, 92, 93, 143, 144, 346, 369, 374, 452
yağmurdan 374
yağmurla 44, 173, 373, 650
yağmurlukla 285
yağmurun 367, 667, 668
Yahveh 272, 273
yakası 24
yakıcı xvii, 57, 105, 130, 154, 168, 207, 508
yakın 18, 20, 30, 34, 40, 55, 69, 83, 86, 149, 160, 169, 171, 230, 400, 409, 431, 437, 442, 448, 455, 462, 463, 570, 575, 645
yakın çekime 230
yakınlaşma... MD
yakınlaşmalarını 108
yakıp yıkabilirdi 547
yakıt 44, 151, 321
yaklaşan 41, 343, 362, 374, 518, 548
yaklaşım 415, 439
yakmak 672
yakmaya 105, 509
yakut 16, 337
yalan atmış 664
yalayabilsem 641
Yale 532
yalnız 6, 19, 30, 31, 50, 84, 96, 104, 113, 278, 293, 358, 393, 433, 456, 461, 533, 558, 646, 661
yalnızca xvii, xx, xxvi, 5, 14, 17, 19, 23, 24, 25, 31, 33, 40, 49, 55, 56, 59, 60, 65, 72, 74, 77, 81, 82, 88, 89, 92, 97, 98, 100, 105, 106, 110, 113, 118, 122, 124, 128, 130, 132, 135, 136, 137, 141, 147, 150, 161, 162, 164, 173, 178, 192, 193, 203, 284, 291, 292, 322, 323, 324, 338, 340, 341, 346, 347, 348, 352, 356, 364, 366, 372, 374, 376, 380, 381, 383, 385, 392, 394, 401, 403, 406, 425, 428, 429, 432, 435, 461, 482, 507, 533, 539, 542, 551, 566, 567, 570, 604, 625, 650, 652, 658, 668, 681, 682
yalnızlığın 55
yalnızlık 15, 42, 43, 393, 535, 668
yanık 350
yanıtı 24, 45, 348, 422
yanıttan 158, 422, 510
yanıt vereceğimi 287
yani xii, xv, xvii, xix, xxvi, 5, 6, 9, 11, 15, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 36, 39, 41, 42, 43, 58, 61, 62, 64, 65, 75, 76, 82, 92, 94, 103, 104, 105, 109, 117, 119, 120, 125, 126, 128, 130, 132, 136, 138, 139, 143, 145, 148, 150, 169, 173, 174, 202, 204, 208, 273, 274, 275, 276, 278, 279, 293, 320, 321, 322, 344, 352, 353, 354, 368, 371, 372, 379, 382, 386, 387, 388, 389, 392, 393, 407, 416, 432, 437, 438, 439, 440, 442, 449, 452, 453, 459, 463, 508, 509, 510, 514, 534, 545, 548, 551, 556, 557, 559, 560, 561, 563, 566, 570, 572, 608, 651, 652, 660, 675, 680, 687, 696
yankılanıyor 91, 440, 563
yankılanma 294
yankılar 52, 55, 56, 130, 700
yanlış 10, 13, 14, 24, 26, 34, 38, 58, 81, 104, 106, 132, 136, 139, 140, 155, 158, 166, 173, 183, 273, 291, 320, 321, 357, 384,

400, 416, 546, 554,
 559, 563, 609, 630,
 644, 653, 659, 680,
 697
 yanlış okumak... MD
 yanlış yere koyabildim
 680
 yansımasından 24, 376,
 463
 yansıtırken 47, 652
 yansıttığına 189, 338
 yapı 84, 133, 134, 135,
 136, 137, 143, 144,
 213, 387, 389, 394,
 419, 479
 yapıya 134, 394, 419
 yapıyı 122, 134, 394,
 396
 yapmadım 319
 yapmadın 281
 yaprağı 163, 164, 509
 yaprağın 320, 355, 509,
 576
 yaprağının 91
 yara xix, 57, 97, 108,
 110, 132, 156, 157,
 203, 287, 288, 339,
 352, 443, 451, 550,
 553, 672, 681
 yaraları 665
 yaramaz xxi, xxvii, 107,
 257
 yaratık 62, 131, 133,
 284, 351, 354, 364,
 539, 650
 yaraya 152, 265
 yarayı 16, 266
 yarıdairesele 440
 yarıktaki 341, 459
 yarım 6, 37, 44, 82, 97,
 105, 150, 152, 156,
 163, 164, 203, 266,
 286, 345, 361, 365,
 366, 373, 433, 451,
 545, 561
 yarımadanın 450
 yarın 82, 421, 451, 556
 yarının 352
 yarıyorum 536
 yaşayamamış 270
 yaşlı xi, xii, xiii, xiv, 13,
 36, 92, 93, 409, 414,
 444, 561, 653, 700
 yaşlılık 91
 yatak xxii, 33, 35, 36,
 37, 65, 66, 121, 146,
 370, 371, 446, 448,
 549, 595, 688
 yatak odası 33, 65, 146,
 370
 yatay 35, 150, 480
 yavaşça 32, 44, 73, 82,
 84, 337, 341, 482,
 561, 627, 667
 yavaşlatmak 273
 yavaş yavaş xx, xxiv,
 10, 20, 42, 57, 67, 83,
 147, 212, 346, 365,
 372, 427, 449, 507
 yavru 88, 89, 155, 156
 yavrucuğu xi
 yayıncının 54
 yayıncısı 454
 yazar i, 3, 56, 99, 133,
 368
 yazılmış i, xxvi, 51, 59,
 119, 157, 162, 322,
 350, 355, 381, 382,
 403, 415, 416, 535,
 570, 585, 590, 627,
 652
 yazın 321, 438
 yazıverin 289
 yazıya 284
 yazıyı 644
 yazmadığımı 641
 yazmadın 686
 yazmak 382, 570
 yazmakla 397, 457, 646
 yazması 427, 593
 yaz mevsimi 321
 yelkenlisinde 591
 yemek xx, 168, 284, 338,
 435, 473, 545, 662
 yemekçi... MD
 yeni vii, xii, xx, xxiii,
 xxvi, 6, 10, 21, 25, 30,
 31, 33, 35, 40, 44, 47,
 57, 60, 62, 64, 65, 66,
 67, 72, 74, 75, 76, 94,
 104, 105, 106, 107,
 110, 113, 121, 125,
 129, 134, 137, 140,
 141, 151, 153, 167,
 173, 178, 207, 212,
 274, 281, 286, 287,
 288, 291, 321, 323,
 337, 338, 349, 359,
 369, 370, 371, 378,
 390, 400, 401, 406,
 420, 433, 435, 437,
 442, 450, 453, 456,
 457, 458, 459, 460,
 481, 508, 554, 560,
 561, 562, 563, 571,
 574, 578, 631, 640,
 641, 642, 647, 653,
 655, 658, 659, 660,
 664, 670, 680, 686,
 697, 700
 yer altı xv, 150, 344
 yeraltına 465
 yerçekimi 129, 135, 387,
 483
 yeri 25, 51, 54, 55, 56,
 67, 82, 85, 90, 96,

102, 104, 110, 137, yerleş 628
 197, 271, 287, 322, yerleşim yerinden 450
 323, 344, 352, 400, yerleşme 390
 422, 450, 451, 508, yerleşti 354
 509, 512, 562, 649, yeryüzü 174
 685 yeşil 10, 60, 73, 118,
 yerin xiii, 3, 81, 91, 92, 138, 151, 152, 153,
 96, 102, 112, 117, 154, 162, 290, 307,
 131, 134, 141, 144, 308, 337, 368, 401,
 178, 186, 191, 203, 412, 566, 567, 624,
 277, 364, 370, 387, 642
 400, 404, 415, 424, yetersiz 12, 105, 355,
 432, 434, 437, 451, 401, 649
 460, 461, 506, 574, Yggdrasil v
 575, 608, 651, 687 yığını 12, 118, 385, 682
 yerinde 5, 33, 35, 36, 80, yıkım 276, 402
 111, 130, 159, 174, yılan 535, 608
 283, 340, 346, 416, yılanları 277
 439, 448, 454, 542, yıldız 40, 143, 144, 173,
 549, 563, 573, 574, 510, 650
 643, 687 yıldızdır 91
 yerine 26, 33, 37, 40, 41, yıldızıydı 289
 54, 57, 58, 64, 70, 72, yıldızlararası 409, 411
 100, 101, 110, 111, yırttığım 536
 127, 130, 132, 136, yine xx, xxi, 6, 15, 18,
 145, 153, 285, 344, 19, 25, 31, 32, 35, 36,
 376, 415, 431, 444, 42, 46, 49, 50, 51, 61,
 448, 450, 451, 455, 65, 96, 99, 103, 109,
 461, 463, 479, 507, 111, 114, 118, 121,
 516, 538, 558, 559, 123, 124, 129, 137,
 566, 570, 571, 591, 140, 142, 144, 150,
 632, 649, 686, 700 151, 154, 156, 158,
 yerini 3, 6, 54, 57, 80, 174, 210, 230, 257,
 93, 112, 118, 134, 271, 281, 292, 296,
 137, 149, 150, 166, 322, 345, 346, 364,
 277, 283, 287, 323, 369, 370, 373, 400,
 340, 343, 345, 346, 411, 414, 416, 452,
 348, 369, 401, 432, 556, 583, 639, 641,
 435, 448, 450, 456, 644, 645, 648, 674,
 459, 476, 509, 554, 682, 697, 698, 699
 570 yirmi altı 149
 yerini alır 80 yirmi üç 96

yirmi yedi 44, 95
 yoğun xxvii, 8, 13, 26,
 55, 59, 70, 71, 81,
 108, 139, 157, 159,
 179, 275, 297, 322,
 323, 342, 343, 369,
 378, 403, 421, 434,
 436, 441, 457, 460,
 566, 608, 681
 yoğun bakım ünitesine
 343, 566
 yok ediyor 109, 354, 465
 yokluğu 80, 146, 159,
 369, 417
 yokuştan 467
 yolculuktan 134, 435,
 543
 yolölçer 466
 yolundaki 558
 yorgun 102, 124, 139,
 203, 443, 687
 yorgunum xi
 yorum 56, 101, 127,
 155, 163, 271, 431,
 458, 567
 yönlendirmek 134, 539
 yöntemleri 370, 424
 yukarı 12, 18, 25, 43,
 44, 47, 52, 65, 81,
 134, 138, 159, 162,
 184, 212, 281, 296,
 305, 306, 307, 308,
 310, 329, 344, 345,
 366, 368, 401, 409,
 440, 467, 474, 479,
 480, 481, 483, 507,
 515, 634
 yumruk 15, 110, 255,
 351, 644
 yumruklara 644
 yumuşatmaya 275
 Yunanca 40, 49, 52,

- 366, 439
Yunanistan 132, 154, 381, 578, 629, 630, 631
Yunus 445, 446, 593
yutabilsem 641
yutmak 671
yuvarlak 141, 142, 160, 400, 626
yuvarlaktı 104, 129
yüce 82, 438, 701
yüklenemeyecek 416
yüksek 17, 24, 30, 34, 44, 59, 111, 118, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 162, 265, 284, 285, 328, 354, 409, 410, 461, 466, 482, 564, 565, 576, 625, 696, 702
yükseklik korkusu 102
yükselir 36, 321, 474, 507
yükselterek 71, 559
yükseltiölçer 111
yükü 12, 325, 416
yün 442, 575
yüne 191
yürüdüm 642, 663
yürüme 346
yürüyor 82, 609
yüz 6, 8, 14, 15, 16, 25, 26, 30, 32, 33, 34, 37, 41, 43, 45, 77, 82, 85, 89, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 139, 145, 157, 158, 159, 162, 173, 203, 272, 274, 282, 354, 369, 380, 381, 403, 408, 414, 423, 433, 443, 444, 453, 455, 456, 537, 538, 559, 563, 572, 576, 591, 640, 682
yüze 288
yüzeyi 322, 436, 473
yüzeyindeki 389
yüzeysel 36
yüzlerce xix, 30, 68, 113, 350, 437, 575
yüzmesine 700
Z
zafer 49, 402, 443, 640
zaferi 434
zaman i, xv, xvi, xviii, xx, xxvi, xxvii, xxviii, 3, 25, 26, 37, 42, 45, 47, 51, 55, 57, 58, 61, 62, 64, 65, 69, 70, 71, 72, 74, 76, 83, 85, 88, 93, 95, 96, 98, 101, 103, 106, 108, 109, 110, 112, 113, 118, 136, 138, 141, 157, 162, 163, 168, 172, 174, 191, 203, 210, 211, 213, 271, 273, 276, 277, 280, 286, 289, 293, 319, 320, 322, 323, 329, 340, 342, 343, 349, 352, 353, 354, 356, 358, 359, 375, 377, 378, 380, 381, 386, 387, 388, 391, 392, 393, 401, 402, 403, 407, 410, 412, 415, 416, 417, 420, 421, 433, 439, 442, 443, 453, 474, 479, 514, 534, 536, 537, 545, 551, 555, 560, 562, 564, 565, 566, 572, 575, 576, 578, 595, 609, 610, 615, 626, 630, 637, 644, 652, 654, 657, 660, 662, 674, 678, 681, 685, 688
zamanda xvii, 14, 29, 34, 40, 41, 43, 47, 55, 59, 71, 122, 134, 137, 160, 168, 169, 171, 177, 213, 320, 392, 394, 409, 425, 450, 462, 510, 563, 570, 575, 608, 675, 682
zamanın 64, 147, 150, 319, 452, 536, 667, 697, 699
zamanlar xi, xiii, xx, xxi-ii, 3, 13, 24, 68, 102, 103, 120, 155, 272, 282, 288, 322, 323, 324, 391, 397, 409, 416, 443, 457, 515, 550, 657, 660, 675
Zampanò ii, iii, v, xiii, xiv, xv, xvi, xvii, xviii, xx, xxi, xxiii, xxiv, xxv, xxvi, 4, 9, 19, 27, 36, 41, 42, 43, 45, 49, 65, 75, 79, 90, 91, 92, 93, 117, 119, 120, 126, 128, 129, 132, 135, 137, 160, 162, 169, 173, 230, 273, 284, 344, 350, 353, 354, 365, 366, 367, 412, 439, 452, 464, 543, 545, 546, 560, 563, 577, 585, 590, 604
Zapruder 217
zarar 58, 76, 450, 646, 648, 683
zarf 32, 350, 421

zarif xviii, 26, 34, 41, 99,
575, 625, 627, 644,
652
zehirlerin 36
zekâ 97, 700
zekâsını 119
zekâsıyla 664
zemin 80, 174, 371, 375,
376, 387, 423, 436,
476, 481, 549, 610,
691
zencefilli 559, 604
Zeno 142
Zeus 49, 133, 156, 693,
695
zimbirtısıyla 293
zıplamaya 283
zıvanadan çıkarmayı 23
zıvır 37, 350
zihinsel 35, 65, 88, 103,
191, 201, 357, 446,
649, 680, 691
zihnini 39, 46, 467
zina 97, 131
zincir dişlileri... MD
Zippo xviii, 351, 354
ziyaret 109, 127, 169,
191, 338, 381, 436,
437, 546, 553, 564,
653, 664
ziyaretine 43, 96, 416,
456, 662
ziyarettir 425
zoka... MD
zonülleri 51
zümrüt 337

Y g g
d
r
a
s
i
l

Nasıl bir mucize bu? Bu görkemli ağaç.
Üç bin metre yüksekte duruyor
Ama toprağa ulaşmıyor. Yine de durabiliyor.
Kökleri göğe tutunuyor olmalı.

Yıllar önce YAPRAKLAR EVİ elden ele dolaşmaya başladığında, acemice bağlanmış bir tomar kâğıttan ibaretti, bu kâğıtların bir kısmı ise ara sıra internette dolaşıyordu. 2000 yılında, YAPRAKLAR EVİ kitap olarak yayımlandığında edebiyatta bir devrim yaratmıştı. *Çavdar Tarlasında Çocuklar* ve *Ulysses* gibi, elinizde tuttuğunuz bu kitap da edebiyata bir başkaldırıdır.

YAPRAKLAR EVİ hem bir korku romanı hem de bir aşk romanıdır; YAPRAKLAR EVİ hem hiçbir şeye hem de her şeye dair bir romandır; içinde kaybolduğunuz ve kurtulabilmek için bütün şifrelerini çözmeniz gereken bir labirenttir. Bu kitap EV'in ta kendisidir ve çıkış yolu dipnotlarda, mektuplarda, fotoğraflarda ve kelime oyunlarında saklıdır.

Navidson ailesinin yeni taşındıkları bu EV'de başlarına gelenleri okurken, siz de metne dahil olacak ve gözünüzü dört açmak zorunda kalacaksınız.

“Eğlenceli, dokunaklı, cezbedici, enfes bir dille yazılmış, biçimle içeriğin başarıyla iç içe geçtiği bir anlatı.”

—*The New York Times Book Review*

“Pynchon’ı akla getiren şen şakrak bir tuhafılık, Nabokov’u akla getiren bir dilbilimsel takıntı ve Borges’i akla getiren bir gerçekdışılık. Yapraklar Evi, edebi türlerin sınırlarını ortadan kaldıran bir coşkuyla, postmodern bir şevkle ve piyasadaki bütün kitapları iyice gölgede bırakacak türden, takıntılı derecede geniş bir hayal gücüyle, enerjisi hiç dinmeyen kıpır kıpır bir kitap.”

—*San Francisco Examiner and Chronicle*

“Yılın en iddialı, karmaşık ve heyecanla beklenen ilk romanlarından bir tanesi. Yapraklar Evi, daha önce okuduğunuz diğer romanlara hiç benzemiyor.”

—*Newsweek*

“Bir göstergebilimci tarafından yazılmış bir aşk hikâyesi. Güftecilere özgü bir yüreği olan Danielewski hem yürek sızısına kulak veriyor, hem de bunu yaparken Derrida’nın gösterge teorisine.”

—*Time Out New York*

